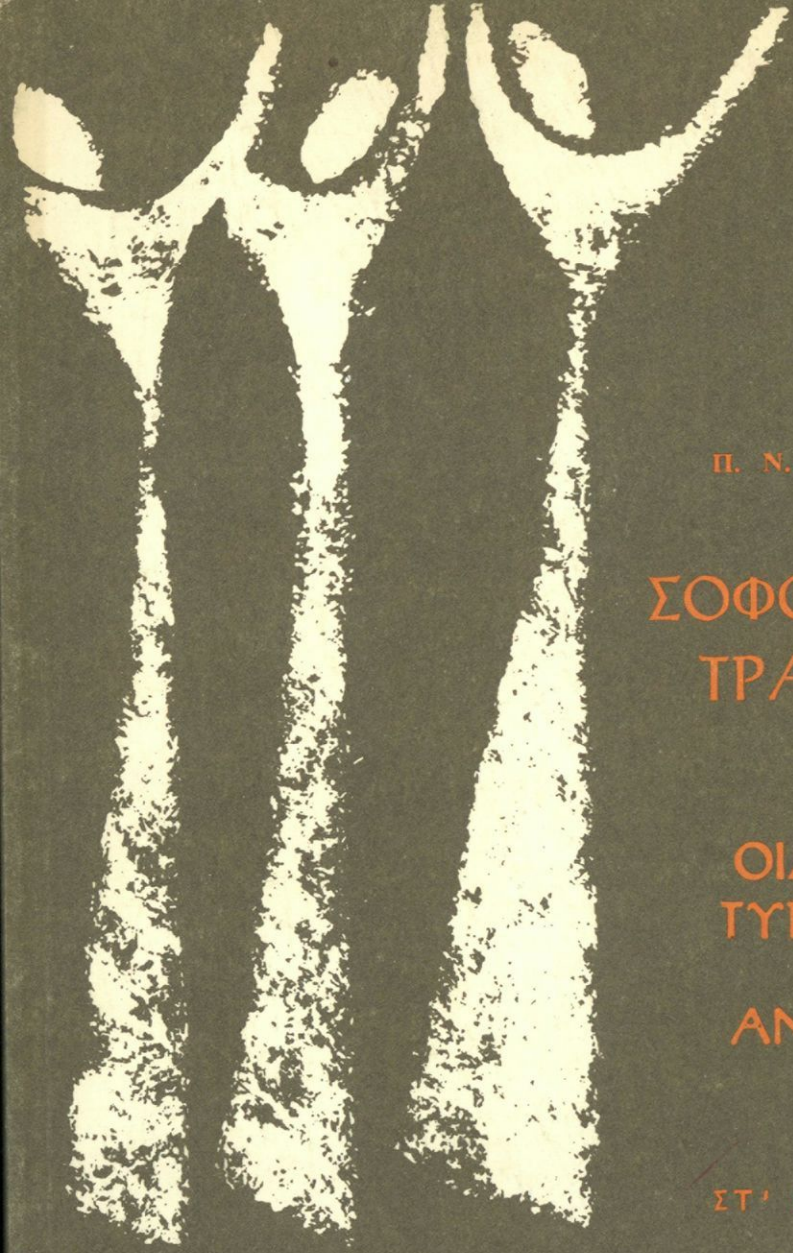

Π. Ν. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΙ

ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΣΤ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1975

Ψηφιοποιήθηκε στο πλαίσιο του Εθνικού Δικτύου Ψηφιακής Πληροφορίας

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

19901

Π. Ν. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΙ

1. ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ
2. ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΔΩΡΕΑΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

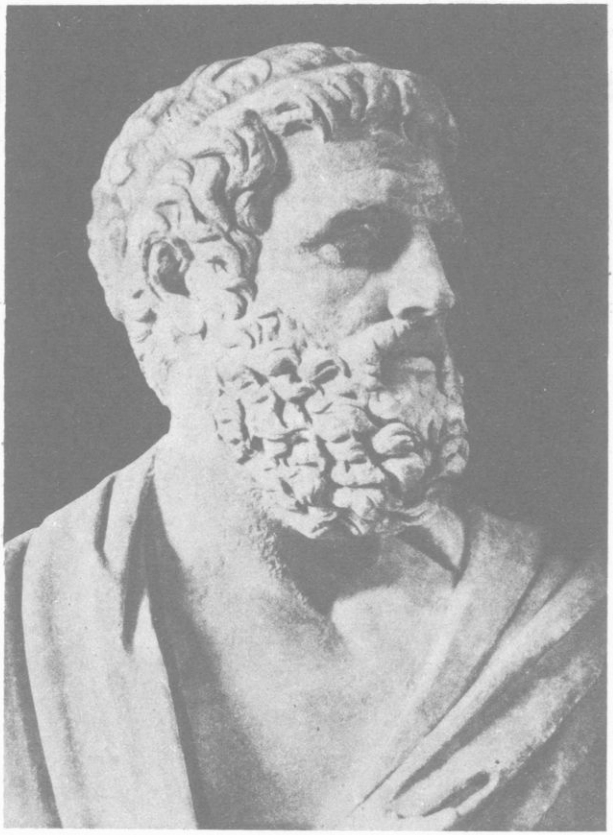

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. ΤΟ ΔΡΑΜΑ

Τὸ δρᾶμα εἶναι καθόλου δημιούργημα τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἐγεννήθη δὲ καὶ ἀνεπτύχθη ἐν Ἀττικῇ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τῶν πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ Διονύσου τελουμένων ἑορτῶν, αἱ ὁποῖαι παρεῖχον πλεῖστα δραματικὰ στοιχεῖα (τὰ δρώμενα).

Προῆλθε δὲ τὸ δρᾶμα ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ ᾄσματος, τοῦ ᾀδομένου κατὰ τὴν λατρείαν τοῦ θεοῦ Διονύσου, ἐν συνοδείᾳ αὐλοῦ καὶ ὀρχηστικῶν ἢ μιμητικῶν κινήσεων, τοῦ ἀποκληθέντος διθυράμβου. Οὗτος, ἄρρυθμος ὢν ἐν ἀρχῇ κατέστη τεχνικὸς ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ Ἀρίονος τοῦ Μηθυμναίου καί, τελειοποιηθεὶς ὑπὸ τοῦ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέως, εἰσήχθη ὑπὸ τοῦ φιλομούσου ἄρχοντος τῶν Ἀθηνῶν Πεισιστράτου, εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ ὁρισθείσας μεγαλοπρεπεῖς ἑορτάς, τὰ Μεγάλα Διονύσια.

Καὶ ἐκ μὲν τοῦ σοβαροῦ διθυράμβου, ὅστις ἐψάλλετο κατὰ τὰ Λήναια, καθ' ἃ οἱ ἑορτασταὶ ὑπὸ πένθους κατεχόμενοι διὰ τὸν μαρασμὸν τῆς φύσεως καὶ τὰ παθήματα τοῦ θεοῦ ἐθρήνουν δι' αὐτά, ἐγεννήθη ἡ τραγῳδία (τράγου ᾠδή, ἐπειδὴ οἱ χορευταὶ ἦσαν περιβεβλημένοι δέρματα τράγου, διὸ καὶ τράγοι ἐκαλοῦντο, καὶ παρίστανον τοὺς Σατύρους, τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Διονύσου), ἐκ δὲ τοῦ φαιδροῦ διθυράμβου, ὅστις ἐψάλλετο κατὰ τὸν χρόνον τοῦ τρυγητοῦ καὶ τῆς συγκομιδῆς τοῦ οἴνου, ἐγεννήθη, λόγῳ τῆς ἐπικρατούσης ὑπερτάτης εὐθυμίας καὶ χαρᾶς διὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς φύσεως καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ θεοῦ, ἡ κωμῳδία.

Πρῶτος, ὅστις προήγαγε τὴν τραγῳδίαν, ἦτο ὁ ἐν τῷ ἀγροτικῷ δήμῳ τῆς Ἰκαρίας τῆς Ἀττικῆς γεννηθεὶς ποιητὴς Θέσπις, ὅστις εἰσήγαγε τὸν πρῶτον ὑποκριτήν, ὑποκρινόμενον ἀλληλοδιαδόχως πολλὰ πρόσωπα διὰ τῆς ἀλλαγῆς προσωπείων ἐξ ὀθόνης. Τοιουτοτρόπως ὁ μὲν ὑποκριτής, διάφορον τώρα πλέον πρόσωπον ἀπὸ τὸν χορόν, ὡμίλει πρὸς αὐτὸν (στοιχεῖον ἐπικόν), ὁ δὲ χορὸς ἀπεκρίνετο ᾄδων καὶ χορεύων (στοιχεῖον λυρικόν), ἐκ τῆς ἑνώσεως δὲ τούτων προῆλθε τὸ δρᾶμα.

Ἐνῷ δὲ ὁ Πεισίστρατος, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν λαόν του, εἶχεν ἀναδείξει τὰ Μεγάλα Διονύσια λαμπροτάτην

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ δημοκρατικωτάτην ἑορτὴν καὶ εἶχεν εἰσαγάγει τὸν διθύραμβον, οἱ υἱοὶ τοῦ Πεισιστράτου ἐκάλεσαν τὸν διαμορφωτὴν τοῦ δράματος Θέσπιν, ἵνα δώσῃ διαφόρους παραστάσεις μετὰ τοῦ θιάσου του εἰς τὰ διάφορα χωρία τῆς Ἀττικῆς καὶ τὰ περίχωρα καὶ εἰς τὸ Ἄστυ.

Τὸ δρᾶμα δέ, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἦτο περιωρισμένον εἰς ὑποθέσεις λαμβανομένας ἐκ τῶν μύθων καὶ εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Διονύσου, ἐλάμβανεν ἔπειτα χάριν ποικιλίας ὑποθέσεις, προκαλούσας ζωηρότατα συναισθήματα καὶ συγκινήσεις, ἀπὸ ὅλον τὸν μυθικὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὰ ἀθάνατα Ὁμηρικὰ ἔπη καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τοὺς κύκλους τῶν τριῶν φημισμένων μύθων, τοῦ Ἀργοναυτικοῦ, τοῦ Θηβαϊκοῦ καὶ τοῦ Τρωϊκοῦ. Τοιουτοτρόπως ἠνοίχθη εἰς τὴν δραματικὴν ποίησιν πλατύτατον καὶ ἀπεριόριστον στάδιον καὶ ἀπέκτησεν αὕτη ποικιλίαν καὶ πολυμέρειαν.

Ἐμφανισθέντων δὲ μετὰ τὸν ποιητὴν Θέσπιν τῶν δραματικῶν ποιητῶν Χοιρίλου τοῦ Ἀθηναίου, μαθητοῦ τοῦ Θέσπιδος, ὅστις εἰσήγαγε τὰς προσωπίδας καὶ τὰς λαμπρὰς θεατρικὰς ἐνδυμασίας, καὶ τοῦ Φρυνίχου τοῦ Ἀθηναίου, ὅστις πρῶτος εἰσήγαγε καὶ τὰ γυναικεῖα πρόσωπα, τὸ δρᾶμα ἐτελειοποιήθη μεγάλως, ἵνα μετὰ τοὺς προδρόμους τούτους ἐμφανισθῇ ἡ ἀκτινοβόλος τριὰς τῶν μεγάλων τραγικῶν ποιητῶν, τοῦ Αἰσχύλου εἰσαγαγόντος τὸν β' ὑποκριτήν, τοῦ Σοφοκλέους τὸν γ' καὶ τοῦ τραγικωτέρου πάντων Εὐριπίδου, ὑφ' ὧν τὸ δρᾶμα ἀνήχθη εἰς τὴν ὑψίστην αὐτοῦ ἀκμήν.

Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν δὲ καὶ τελειοποίησιν τοῦ δράματος κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα συνετέλεσαν μεγάλως καὶ αἱ τότε ἐπικρατοῦσαι θρησκευτικαὶ ἀντιλήψεις καὶ δοξασίαι, αἱ ἠθικαὶ καὶ κοινωνικαὶ ἀρχαί, ἰδίᾳ κατὰ τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἐπικρατήσασαν μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους, καθ' οὓς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμός.

Ἐν τῷ μέσῳ λοιπὸν τοιούτου κοινωνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ περιβάλλοντος, ἐν τῷ μέσῳ τοιαύτης πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἀτμοσφαίρας, εἰς τὴν πανελλήνιον αὐτὴν ἀνωτέραν πνευματικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν σχολὴν ἐμφανισθέντες οἱ τρεῖς μουσόληπτοι τραγικοὶ ποιηταί, διὰ νὰ συμπληρώσωσιν ὅ,τι ἐκαλλιτέχνησαν ἐν λίθῳ, χαλκῷ καὶ χρυσῷ καὶ διὰ τῆς σμίλης καὶ τοῦ χρωστῆρος οἱ μεγάλοι καλλιτέχναι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐφιλοτέχνησαν τὰς τραγῳδίας αὐτῶν, αἵτινες ἀντανακλῶσι τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἰδέας, τὰ συναισθήματα καὶ τὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πάθη καὶ τὴν ἰδεολογίαν γενικῶς τῆς προηγμένης τότε Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας, καὶ ἀπεταμίευσαν τοὺς λογοτεχνικοὺς καὶ ἠθικοὺς καρποὺς ὅλης τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς, οἵτινες τότε ἀπετέλουν τὸν πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν θησαυρὸν ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὥστε τὸ δρᾶμα δὲν ἦτο αὐθόρμητον δημιούργημα ὀλίγων ἀτόμων ἢ μόνον τῶν λαϊκῆς μορφῆς θρησκευτικῶν ἑορτῶν τοῦ Διονύσου, ἀλλὰ προϊὸν τοῦ φυσικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος, τῆς ἐξόχου ἐκείνης ἐποχῆς ὁμοῦ μετὰ τῆς τεχνικῆς ποιήσεως καὶ ἐπινοίας τῶν ἐμπνευσμένων ἐκείνων ποιητῶν, ἦτο δηλ. ἐν κατακλεῖδι τὸ προϊὸν ἑνὸς προηγμένου πολιτισμοῦ.

Διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν εἶχον ἀνοικοδομήσει εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Ἑλλάδος παρὰ τοὺς ναούς των καὶ μεγαλοπρεπῆ λίθινα θέατρα καὶ μετ' ἰδιαζούσης τιμῆς περιέβαλλον τὰς θεατρικὰς παραστάσεις καὶ ἀθρόοι προσήρχοντο εἰς αὐτάς, ὡς εἰς ἀρίστην καὶ φωτοπάροχον πνευματικὴν ἀγωγήν, διὸ καὶ αἱ δραματικαὶ παραστάσεις διδασκαλίαι ἐλέγοντο, ὡς ἀποτελοῦσαι ἐθνικὸν ἅμα καὶ θρησκευτικὸν θεσμόν, ἐξυψοῦντα καὶ σφυρηλατοῦντα τὰ πατριωτικὰ καὶ θρησκευτικὰ συναισθήματα αὐτῶν.

Τὸ γεγονὸς δὲ μόνον, ὅτι ὑπῆρξεν ἐπίσημος ἄρχων καὶ δὴ ὁ μέγας Περικλῆς, ὅστις παρεῖχεν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου δωρεὰν τὸ εἰσιτήριον εἰς τοὺς ἀπόρους καὶ τοὺς ἐργάτας, εἶναι ἱκανὸν νὰ μᾶς πείσῃ, ὅτι τὸ θέατρον κατετάσσετο εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν μεταξὺ τῶν μεγάλων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης φωτοπαρόχων πνευματικῶν ἑστιῶν.

2. Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Ὁ Σοφοκλῆς, υἱὸς τοῦ Σοφίλου, ἐγεννήθη τῷ 496 π. Χ. ἐν τῷ Ἱππίῳ Κολωνῷ, ὅστις ἦτο θελκτικώτατον ἐπὶ λόφου προάστιον τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ Σοφοκλῆς, ὡς υἱὸς πατρὸς εὐπόρου, ἔχοντος ἐργοστάσιον μαχαιροποιΐας, ἔτυχεν ἐπιμεμελημένης ἀγωγῆς καὶ παιδείας. Ἐδιδάχθη ἐπιμελῶς τὴν μουσικὴν καὶ γυμναστικὴν καὶ ἀνέπτυξεν ἁρμονικῶς τὰς σωματικὰς καὶ ψυχικὰς αὐτοῦ δυνάμεις. Τὸ σωματικόν του δὲ κάλλος, ἡ πρόθυμος χάρις καὶ ἡ ψυχική του εὐγένεια, ὡς καὶ αἱ μουσικαί του ἱκανότητες, τὰς ὁποίας ἀνέπτυξεν ὁ περίφημος διδάσκαλός του τῆς μουσικῆς Λάμπρος, κατέστησαν αὐτὸν ἄξιον μεγάλης προσοχῆς καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐκτιμήσεως παρὰ τῶν συμπολιτῶν του. Διὰ τοῦτο, ὅτε μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ἑωρτάσθησαν τὰ ἐπινίκια, ὁ Σοφοκλῆς ἐκλεχθεὶς ἐκ χιλιάδων ἄλλων ἐφήβων Ἀθηναίων ἐχόρευσεν ἐπὶ κεφαλῆς χοροῦ παίδων περὶ τὸ τρόπαιον. Ἡ φυσιογνωμία δὲ τοῦ Σοφοκλέους, τὸ μεγαλοπρεπὲς παράστημά του καὶ ἡ ἥμερος ἔκφρασις τοῦ προσώπου του θαυμασίως εἶναι ἀποτετυπωμένα εἰς τὸν ἐπιβλητικώτατον ἀνδριάντα του, τὸν εὑρισκόμενον σήμερον εἰς τὸ Λατερανὸν Μουσεῖον τῆς Ῥώμης.

Μελετῶν ἐκ νεότητός του ὁ Σοφοκλῆς τὸν ἀθάνατον Ὅμηρον καὶ θαυμάζων τὸν πρῶτον καὶ μεγαλοφάνταστον τραγικὸν ποιητὴν καὶ διδάσκαλόν του Αἰσχύλον, ἐνωρὶς ἐτράπη εἰς τὴν ποίησιν, καὶ δὴ εἰς τὴν τραγικήν, καὶ ἀφωσιώθη ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν δραματικὴν τέχνην καθ' ὅλον τὸ βίον του.

Ἐν ἡλικίᾳ μόλις 28 ἐτῶν ὁ Σοφοκλῆς, ἔχων πεποίθησιν εἰς τὴν ποιητικήν του ἀξίαν, κατῆλθε τὸ πρῶτον τῷ 468 εἰς τὸν δραματικὸν ἀγῶνα καὶ ἀντιμετρηθεὶς πρὸς τὸν παλαίμαχον τραγικὸν ποιητὴν Αἰσχύλον ἐνίκησεν αὐτόν. Κατὰ τὸν ἀγῶνα μάλιστα ἐκεῖνον, ἐνῷ οἱ μὲν τῶν θεατῶν ἐπευφήμουν τὸν Αἰσχύλον, οἱ δὲ τὸν Σοφοκλέα, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ὁ Κίμων, ἐπιστρέψας ἐκ τῆς ἐκστρατείας του. Παρακληθεὶς δὲ οὗτος νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κριτὴς μετὰ τῶν συστρατήγων του ἀπένειμε τὸν στέφανον τῆς νίκης εἰς τὸν Σοφοκλέα, ὅστις οὕτως ἐμφανίζεται ὡς νέον ἐπιτέλλον ἄστρον ἐν τῇ δραματικῇ σκηνῇ. Ἔκτοτε ὑπερεῖχε σχεδὸν πάντοτε εἰς τοὺς δραματικοὺς ἀγῶνας, τῷ δὲ 441 διδάξας τὴν Ἀντιγόνην τοσοῦτον ηὐδοκίμησεν εἰς αὐτήν, ὥστε ἐξελέχθη τῷ 440 συστράτηγος τοῦ Περικλέους εἰς τὸν Σαμιακὸν πόλεμον. Καὶ γενικῶς ὁ Σοφοκλῆς ἀνεδείχθη ἀληθὴς καλλιτέχνης τῆς δραματικῆς τέχνης, γράφων ἐπὶ ἑξήκοντα ἔτη ἀριστοτεχνικὰ δράματα μέχρι βαθέος γήρατος αὐτοῦ καὶ συνεχῶς εὐνοούμενος καὶ τιμώμενος ὑπὸ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ, ἡ καλαισθησία τοῦ ὁποίου εὕρισκε πάντοτε εἰς τὰ ἔργα του τὴν πληρεστέραν ἱκανοποίησιν.

Ὡς ἄνθρωπος ὁ Σοφοκλῆς ἦτο φαιδρός, εὐπροσήγορος καὶ πολὺ προσηνής, δὲν παρέλειπε δὲ νὰ διατηρῇ φιλικὰς σχέσεις μετ' ἐξεχόντων προσώπων τῆς ἐποχῆς του, οἷον τοῦ Περικλέους, τοῦ Ἡροδότου κ.ἄ. Ἦτο ἐπίσης φιλόθρησκος, τηρητὴς τῶν παραδόσεων καὶ θεοσεβής, ἄνευ ὑπερβολῶν καὶ στενότητος πνεύματος. ἀσκήσας μάλιστα καὶ ἱερατικὸν ἀξίωμα. Ἄξιον σημειώσεως ἐπίσης εἶναι, ὡς θὰ ἀντιληφθῶμεν καὶ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν τραγῳδιῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτοῦ, ὅτι ὅλα τὰ ἀνθρώπινα αἰσθήματα εἶχον τὴν ἀπήχησίν των εἰς τὴν βαθεῖαν ἐκείνην ψυχήν, ἀντιλαμβανομένην μὲ βαθεῖαν πεῖραν τῆς ζωῆς ὅλους τοὺς βαθμοὺς καὶ τὰς μορφὰς τοῦ πάθους, τὰ τρυφερὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ὑψηλὰς ἐξάρσεις.

Τέλος ὁ Σοφοκλῆς διεκρίνετο διὰ τὴν ἐξαίρετον ἀγάπην του πρὸς τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας οὐδέποτε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του ἐγκατέλιπε διὰ νὰ ἀποδημήσῃ, ὅπως ἔπραξαν οἱ ἄλλοι δύο τραγικοὶ καὶ ἄλλοι διανοούμενοι τῆς ἐποχῆς του εἰς ἄλλας χώρας, καίτοι ἐπανειλημμένως εἶχε κληθῆ ὑπὸ διαφόρων ἡγεμόνων νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς αὐλὰς αὐτῶν.

Καίτοι δὲ ὁ Σοφοκλῆς εἶχεν ἐξ ἰδιοσυγκρασίας εὔθυμον χαρακτῆρα, ἐδοκίμασεν ὅμως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του ἱκανὰς λύπας, λόγῳ οἰκιακῶν διενέξεων, τοῦ υἱοῦ του μάλιστα Ἰοφῶντος ἐγείραντος δίκην παρανοίας κατ' αὐτοῦ. Ἡ καταλαβοῦσα δὲ αὐτὸν βαρυθυμία διαφαίνεται καὶ ἐν τῷ τρίτῳ στασίμῳ τοῦ τελευταίου δράματός του, τοῦ Οἰδίποδος ἐπὶ Κολωνῷ.

Τοιοῦτος ὢν ὁ μέγας τραγικὸς ἀπέθανε γαλήνιον φυσικὸν θάνατον τῷ 406 π. Χ. ἐν ἡλικίᾳ 90 ἐτῶν.

3. ΤΟ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Ὁ Σοφοκλῆς ζήσας εἰς ἐποχήν, καθ' ἣν αἱ Ἀθῆναι ἦσαν τὸ πνευματικὸν κέντρον ὅλης τῆς Ἑλλάδος (κοινὴ παίδευσις Ἑλλάδος, Ἑλλὰς Ἑλλάδος, ὅπως ἐλέγοντο), καὶ ἔχων ὡς ἀνταγωνιστάς του δύο μεγάλους ἐπίσης ὁμοτέχνους του, τὸν Αἰσχύλον καὶ τὸν Εὐριπίδην, κατώρθωσε νὰ καινοτομήσῃ εἰς τὴν δραματικὴν τέχνην καὶ νὰ ἐμφανίσῃ τοιαύτας ἰδιότητας, αἵτινες κατέστησαν αὐτὸν ποιητικὸν ἀστέρα πρώτου μεγέθους καὶ ἀνυπέρβλητον τραγικὸν ποιητήν.

Ἐν πρώτοις ἡ σπουδαιοτέρα μεταβολὴ ἦτο, ὅτι ὁ Σοφοκλῆς ἐδίδασκε τρεῖς χωριστὰς τραγῳδίας μὲ διάφορον δι' ἑκάστην ὑπόθεσιν, ἀντὶ μιᾶς συνεχομένης τριλογίας μὲ κοινὴν ὑπόθεσιν, ὡς ἔπραττεν ὁ Αἰσχύλος. Ηὔξησεν ὁμοίως τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑποκριτῶν ἐκ δύο (τὸν α' εἶχεν εἰσαγάγει, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω ὁ Θέσπις, τὸν β' ὁ Αἰσχύλος) εἰς τρεῖς. Ὁμοίως ηὔξησε τὸν ἀριθμὸν τῶν χορευτῶν δι' ἕκαστον δρᾶμα ἐκ 12 εἰς 15. Ὡσαύτως περιώρισε τὰ ᾄσματα τοῦ χοροῦ, δώσας μεγαλυτέραν ἔκτασιν εἰς τὸν διάλογον.

Ἐξ ἄλλου ὁ Σοφοκλῆς εἶναι ἀπαράμιλλος καλλιτέχνης εἰς τὴν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατασκευὴν τοῦ δράματος. Ἔχει ἀρίστην ἠθοποιΐαν, ζωγραφῶν τελείως τοὺς χαρακτῆρας τῶν προσώπων του. Ἐπίσης ἐπιτηδεύεται ἄριστα τὴν πλοκὴν τοῦ μύθου, παρεμβάλλων εἰς τὰ δράματά του περιπετείας καὶ ἀναγνωρίσεις, καὶ χρησιμοποιεῖ ἐν πᾶσι τὴν φυσικότητα καὶ τὴν ἁρμονίαν, ποὺ πρέπει. Ἀφαιρέσας τὸν ὄγκον καὶ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ Αἰσχύλου ὅστις παρίστανε τὰ πράγματα ἀνώτερα καὶ ὑπερφυσικώτερα τοῦ πραγματικοῦ, καὶ ἀντιθέτως πρὸς τὸν Εὐριπίδην, ὅστις παρίστανεν αὐτά, ὁποῖα εἶναι ἐν τῇ πραγματικότητι, ὁ Σοφοκλῆς παρίστανεν αὐτὰ ὁποῖα πρέπει νὰ εἶναι, ἀκολουθῶν τὸ μέτρον, ὅπερ εἶναι ἡ εὐγενεστάτη καὶ χαριεστάτη ἀρετὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἡ γλῶσσά του, ὡς θὰ ἐκτιμήσωμεν αὐτήν, εἶναι πλήρης λεπτότητος καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἁρμονικὴν καὶ σύμμετρον δραματικήν του τέχνην, καὶ διὰ τοῦτο ἀπεκάλουν αὐτὸν οἱ ἀρχαῖοι μέλιτταν, ὁ δὲ Ἀριστοφάνης ἔλεγεν, ὅτι τὸ στόμα αὐτοῦ μέλιτι κεχρισμένον ἦν. Ἀλλὰ καὶ τὰ χορικά του ᾄσματα εἶναι περίτεχνα καὶ ὡραῖα, μεστὰ μεγαλοπρεπείας καὶ χάριτος.

Ὁμοίως, ἐνῷ εἰς τὸν Αἰσχύλον τὸ τραγικὸν πραγματοποιεῖται εἰς τὴν στάσιν τῆς Μοίρας ἢ τοῦ Θείου ἔναντι τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν πάλην αὐτῶν πρὸς ἐκεῖνα, εἰς τὸν Σοφοκλέα ἡ Μοῖρα ἢ ὁ Θεὸς διευθύνουν μὲν μέχρις ἑνὸς σημείου τὰς τύχας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἡ ἐσωτερικὴ δύναμις καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα παρορμοῦν αὐτὸ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ, ὃν θέτει πρὸ αὐτοῦ.

Διὰ τὰς ἀρετάς του δὲ αὐτὰς καὶ τὰς ἄλλας, ἃς ἡμεῖς οἱ ἴδιοι θὰ ἐκτιμήσωμεν ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν ἔργων του, δικαίως ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐθεώρει αὐτὸν ὡς τὸν τελειότατον τῶν τραγικῶν, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης τοὺς κανόνας τῆς τραγικῆς τέχνης ἐκ τῶν τραγῳδιῶν κυρίως τοῦ μεγάλου τούτου τραγικοῦ ἔλαβεν.

4. ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Ὁ Σοφοκλῆς συγγράφων δι' ὅλου τοῦ βίου ἐποίησε περὶ τὰ 123 δράματα διαφόρων ὑποθέσεων καὶ ἔλαβε τὰς περισσοτέρας ἐξ ὅλων τῶν τραγικῶν νίκας, ἐκ τῶν δραμάτων δὲ τούτων ἐσώθησαν μέχρις ἡμῶν ἑπτά: Ἀντιγόνη, Ἠλέκτρα, Τραχίνιαι, Οἰδίπους τύραννος, Αἴας, Φιλοκτήτης καὶ Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αἱ τραγῳδίαι δὲ αὗται ἐπαίζοντο εἰς ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις, εἰκόνες καὶ προτομαὶ αὐτοῦ πολλαὶ ἐστήθησαν καὶ σήμερον τιμῶνται ὑφ' ὁλοκλήρου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου τὰ ἔργα του, ἀπλήστως ἀναγινωσκόμενα καὶ ἐμφανιζόμενα εἰς τὴν σκηνήν.

5. ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ

Εἶναι γνωστὸς ὁ περὶ τοῦ Λαΐου, τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν, μῦθος, καθ' ὃν οὗτος ἔλαβε χρησμὸν παρὰ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν, ὅτι τὸ τέκνον, τὸ ὁποῖον θὰ ἀποκτήσῃ, θὰ φονεύσῃ τὸν πατέρα καὶ θὰ συζευχθῇ τὴν μητέρα του. Διὰ τοῦτο, γεννηθέντος ἄρρενος τέκνου, φοβηθέντες οἱ γονεῖς του (Λάϊος καὶ Ἰοκάστη) τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρησμοῦ, ἀφοῦ ἐτρύπησαν τὰ σφυρὰ τῶν ποδῶν του διὰ περόνης καὶ ἐξήρτησαν ἐκ σχοινίου, παρέδωσαν τοῦτο εἰς βασιλικὸν ποιμένα, ἵνα ἐκθέσῃ εἰς τὸν Κιθαιρῶνα διὰ νὰ χαθῇ. Ἀλλ' ὁ ποιμὴν εὐσπλαγχνισθεὶς παρέδωσε τὸν παῖδα εἰς Κορίνθιον ποιμένα, ὁ ὁποῖος ἔσπευσε νὰ φέρῃ αὐτὸν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Κορίνθου Πόλυβον. Ὁ Πόλυβος μετὰ χαρᾶς ἐδέχθη καὶ υἱοθέτησεν αὐτόν, διότι ἐστερεῖτο τέκνων καὶ ὠνόμασεν Οἰδίποδα, λόγῳ τοῦ παθήματος (τοῦ οἰδήματος) τῶν ποδῶν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ἀνδρωθεὶς ὁ Οἰδίπους ὑβρίσθη ὑπὸ συνδαιτυμόνος του ἐν συμποσίῳ, ὅτι εἶναι νόθος, μετέβη εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν διὰ νὰ ζητήσῃ πληροφορίας περὶ τῆς γνησίας καταγωγῆς του, τὸ δὲ μαντεῖον τῷ ἔδωκε τὴν ἐντολὴν νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, διότι θὰ φονεύσῃ τὸν πατέρα του καὶ θὰ λάβῃ σύζυγον τὴν μητέρα του. Θεωρῶν ὁ Οἰδίπους τὴν Κόρινθον πατρίδα ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἐπανέλθῃ πλέον εἰς αὐτήν, ἀλλ' ἀκολουθήσας ὁδὸν πρὸς τὴν Φωκίδα συναντᾷ τὸν πραγματικὸν πατέρα του Λάϊον καὶ φονεύει αὐτόν.

Συνεχίζων μετὰ τοῦτο τὸν δρόμον του ὁ Οἰδίπους φθάνει εἰς τὰς Θήβας, καθ' ὃν χρόνον ἡ πόλις κατετρύχετο ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ τέρατος, τῆς Σφιγγός, ἥτις ἔφθειρε πολλοὺς πολίτας, μὴ δυναμένους νὰ λύσουν τὸ προβαλλόμενον αἴνιγμα ὑπ' αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ὁ βασιλεύων τῆς πόλεως, ἀδελφὸς τῆς βασιλίσσης Κρέων, προεκήρυξεν, ὅτι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἤθελε λύσει τὸ αἴνιγμα, θὰ ἐγίνετο βασιλεὺς καὶ θὰ ἐλάμβανε σύζυγον τὴν χήραν βασίλισσαν.

Ὁ Οἰδίπους, παρεπιδημῶν ἐν Θήβαις, κατορθώνει διὰ τῆς εὐφυΐας του νὰ λύσῃ τὸ αἴνιγμα καὶ νὰ λάβῃ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν βασίλισσαν σύζυγον. Ἀποκτήσας δὲ μετ' αὐτῆς τέσσαρα τέκνα, Ἐτεοκλέα, τὸν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸν Πολυνείκη, τὴν Ἀντιγόνην καὶ τὴν Ἰσμήνην, ἔζη ἐν ἀρχῇ εὐτυχής, ὅτε αἴφνης δεινὸς λοιμὸς μαστίζει τὴν χώραν του.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς δὲ ταύτης, καθ' ἣν ὁ μὲν λαὸς ἀγωνιᾷ διὰ τὴν τύχην τῆς πόλεως, ὁ δὲ Οἰδίπους σκέπτεται, ποῖα μέτρα δέον νὰ λάβῃ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ, ἄρχεται τὸ δρᾶμα, τοῦ ὁποίου τὰς λεπτομερείας θὰ ἴδωμεν ἐν τῇ ἀναγνώσει αὐτοῦ.

6. ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ὁ Οἰδίπους, τυφλὸν ὄργανον τοῦ μοιραίου, ὡς γνωρίζομεν ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ἐκτεθέντος σχετικοῦ μύθου, ἐφόνευσεν ἐν ἀγνοίᾳ τὸν πατέρα του Λάιον καὶ συνεζεύχθη τὴν μητέρα του Ἰοκάστην. Ὅτε δὲ ἀπεκαλύφθη τὸ γεγονὸς τῆς πατροκτονίας καὶ τοῦ μιαροῦ γάμου, ἡ μὲν μήτηρ καὶ σύζυγος Ἰοκάστη ἀπηγχονίσθη, ὁ δὲ Οἰδίπους, ἀφ' οὗ ἐτύφλωσεν ἑαυτόν, μετ' ὀλίγον ἀπέθανε. Μετὰ τὸν θάνατον τούτου οἱ υἱοὶ αὐτοῦ συνεφώνησαν νὰ βασιλεύῃ ἑκάτερος τῶν δύο κατ' ἔτος, ἀλλ' ὅτε παρῆλθε τὸ ἔτος τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Ἐτεοκλέους, ἠρνεῖτο οὗτος νὰ παραχωρήσῃ τὴν βασιλείαν εἰς τὸν ἀδελφόν. Τότε ὁ Πολυνείκης μεταβὰς εἰς τὸ Ἄργος καὶ γενόμενος ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως τοῦ Ἄργους Ἀδράστου ἐκστρατεύει μετὰ τοῦ πενθεροῦ καὶ πέντε ἄλλων ἡγεμόνων ἐναντίον τῶν Θηβῶν. Ἕκαστος τῶν ἑπτὰ τούτων ἡγεμόνων ἐτάχθη ἔναντι μιᾶς τῶν ἑπτὰ πυλῶν τῆς πόλεως, τὰς ὁποίας ἑπτὰ ἐπίσης Θηβαῖοι ἥρωες ὑπερήσπιζον. Ἐνῷ δὲ τοιουτοτρόπως εἶχον ἀντιπαραταχθῆ τὰ ἀντίπαλα στρατεύματα, ἀπεφασίσθη νὰ κριθῇ ὁ πόλεμος διὰ μονομαχίας τῶν δύο ἀδελφῶν, οἵτινες πίπτουν ἀμφότεροι κατ' αὐτήν.

Μετὰ τοῦτο τὴν βασιλείαν ἀνέλαβεν ὁ θεῖός των, ἀδελφὸς τῆς Ἰοκάστης, Κρέων, ὅστις κατορθώνει, ἀφ' οὗ προσηνέχθη κατὰ συμβουλὴν τοῦ μάντεως Τειρεσίου θῦμα πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ θεοῦ Ἄρεως ὁ πρεσβύτερος υἱός του Μεγαρεύς, νὰ νικήσῃ τοὺς ἐχθροὺς καὶ νὰ τρέψῃ αὐτοὺς εἰς φυγήν.

Τὸ ὑπὸ ἀνάγνωσιν τοῦτο δρᾶμα, τὸ ὁποῖον εἶναι, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἄριστον διὰ τὴν ἠθοποιΐαν του καὶ ἴσως ἡ ἐνδοξοτάτη τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν τραγῳδιῶν, ἄρχεται εὐθὺς μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Κρέοντος ἔκδοσιν τῆς διαταγῆς περὶ τῆς τύχης τῶν νεκρῶν τῶν ἀλληλοφονευθέντων δύο ἀδελφῶν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Π. Ν. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ
ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1975

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΟΙΔΙΠΟΥΣ

Ὦ τέκνα, Κάδμου τοῦ πάλαι νέα τροφὴ
τίνας ποθ' ἕδρας τάσδε μοι θοάζετε,
ἱκτηρίοις κλάδοισιν ἐξεστεμμένοι;
πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων, 5
ἀγὼ δικαιῶν μὴ παρ' ἀγγέλων, τέκνα,
ἄλλων ἀκούειν, αὐτὸς ὧδ' ἐλήλυθα
ὁ πᾶσι κλεινὸς Οἰδίπους καλούμενος.
ἀλλ', ὦ γεραιέ, φράζ' ἐπεὶ πρέπων ἔφυς
πρὸ τῶνδε φωνεῖν, τίνι τρόπῳ καθέστατε, 10
δείσαντες ἢ στέρξαντες; ὡς θέλοντος ἂν
ἐμοῦ προσαρκεῖν πᾶν· δυσάλγητος γὰρ ἂν
εἴην, τοιάνδε μὴ οὐ κατοικτίρων ἕδραν.

ΙΕΡΕΥΣ

ἀλλ', ὦ κρατύνων Οἰδίπους χώρας ἐμῆς,
ὁρᾷς μὲν ἡμᾶς ἡλίκοι προσήμεθα 15
βωμοῖσι τοῖς σοῖς· οἱ μὲν οὐδέπω μακρὰν
πτέσθαι σθένοντες, οἱ δὲ σὺν γήρᾳ βαρεῖς
ἱερεῖς, ἐγὼ μὲν Ζηνός, οἵδε δ' ἡθέων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λεκτοί· τὸ δ' ἄλλο φῦλον ἐξεστεμμένον
ἀγοραῖσι θακεῖ πρός τε Παλλάδος διπλοῖς 20
ναοῖς ἐπ' Ἰσμηνοῦ τε μαντείᾳ σποδῷ.
πόλις γάρ, ὥσπερ καὐτὸς εἰσορᾷς, ἄγαν
ἤδη σαλεύει κἀνακουφίσαι κάρα
βυθῶν ἔτ' οὐχ οἵα τε φοινίου σάλου,
φθίνουσα μὲν κάλυξιν ἐγκάρποις χθονός, 25
φθίνουσα δ' ἀγέλαις βουνόμοις, τόκοισί τε
ἀγόνοις γυναικῶν· ἐν δ' ὁ πυρφόρος θεὸς
σκήψας ἐλαύνει, λοιμὸς ἔχθιστος, πόλιν,
ὑφ' οὗ κενοῦται δῶμα Καδμεῖον, μέλας δ'
Ἅδης στεναγμοῖς καὶ γόοις πλουτίζεται. 30
θεοῖσι μέν νυν οὐκ ἰσούμενόν σ' ἐγὼ
οὐδ' οἵδε παῖδες ἑζόμεσθ' ἐφέστιοι.
ἀνδρῶν δὲ πρῶτον ἔν τε συμφοραῖς βίου
κρίνοντες ἔν τε δαιμόνων συναλλαγαῖς·
ὅς γ' ἐξέλυσας, ἄστυ Καδμεῖον μολών, 35
σκληρᾶς ἀοιδοῦ δασμόν, ὃν παρείχομεν,
καὶ ταῦθ' ὑφ' ἡμῶν οὐδὲν ἐξειδὼς πλέον
οὐδ' ἐκδιδαχθείς, ἀλλὰ προσθήκῃ θεοῦ
λέγει νομίζει θ' ἡμὶν ὀρθῶσαι βίον.
νῦν τ', ὦ κράτιστον πᾶσιν Οἰδίπου κάρα, 40
ἱκετεύομέν σε πάντες οἵδε πρόστροποι,
ἀλκήν τιν' εὑρεῖν ἡμὶν, εἴτε του θεῶν
φήμην ἀκούσας εἴτ' ἀπ' ἀνδρὸς οἶσθά του·
ὡς τοῖσιν ἐμπείροισι καὶ τὰς ξυμφορὰς
ζώσας ὁρῶ μάλιστα τῶν βουλευμάτων. 45
ἴθ', ὦ βροτῶν, ἄριστ', ἀνόρθωσον πόλιν,
ἴθ', εὐλαβήθηθ', ὡς σε νῦν μὲν ἥδε γῆ
σωτῆρα κλῄζει τῆς πάρος προθυμίας,
ἀρχῆς δὲ τῆς σῆς μηδαμῶς μεμνώμεθα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στάντες τ' ἐς ὀρθὸν καὶ πεσόντες ὕστερον· 50
ἀλλ' ἀσφαλείᾳ τήνδ' ἀνόρθωσον πόλιν.
ὄρνιθι γὰρ καὶ τὴν τότ' αἰσίῳ τύχην
παρέσχες ἡμῖν, καὶ τανῦν ἴσος γενοῦ.
ὡς, εἴπερ ἄρξεις τῆσδε γῆς, ὥσπερ κρατεῖς,
ξὺν ἀνδράσιν κάλλιον ἢ κενῆς κρατεῖν, 55
ὡς οὐδέν ἐστι οὔτε πύργος οὔτε ναῦς
ἐρῆμος ἀνδρῶν μὴ ξυνοικούντων ἔσω.

ΟΙ. ὦ παῖδες οἰκτροί, γνωτὰ κοὐκ ἄγνωτά μοι
προσήλθεθ' ἱμείροντες. εὖ γὰρ οἶδα, ὅτι
νοσεῖτε πάντες καὶ νοσοῦντες, ὡς ἐγώ, 60
οὐκ ἔστιν ὑμῶν ὅστις ἐξ ἴσου νοσεῖ.
τὸ μὲν γὰρ ὑμῶν ἄλγος εἰς ἕν' ἔρχεται
μόνον καθ' αὑτὸν κοὐδέν' ἄλλον· ἡ δ' ἐμὴ
ψυχὴ πόλιν τε κἀμὲ καὶ σ' ὁμοῦ στένει.
ὥστ' οὐχ ὕπνῳ γ' εὕδοντά μ' ἐξεγείρετε, 65
ἀλλ' ἴστε πολλὰ μέν με δακρύσαντα δή,
πολλὰς δ' ὁδοὺς ἐλθόντα φροντίδος πλάνοις.
ἣν δ' εὖ σκοπῶν εὕρισκον ἴασιν μόνην,
ταύτην ἔπραξα· παῖδα γὰρ Μενοικέως
Κρέοντ', ἐμαυτοῦ γαμβρόν, ἐς τὰ Πυθικὰ 70
ἔπεμψα Φοίβου δώμαθ' ὡς πύθοιθ', ὅ τι
δρῶν ἢ τί φωνῶν τήνδε ῥυσαίμην πόλιν.
καὶ μ' ἦμαρ ἤδη ξυμμετρούμενον χρόνῳ
λυπεῖ, τί πράσσει· τοῦ γὰρ εἰκότος πέρα
ἄπεστι, πλείω τοῦ καθήκοντος χρόνου. 75
ὅταν δ' ἵκηται, τηνικαῦτ' ἐγὼ κακὸς
μὴ δρῶν ἂν εἴην πάνθ' ὅσ' ἂν δηλοῖ θεός.

ΙΕ. ἀλλ' εἰς καλὸν σύ τ' εἶπας οἵδε τ' ἀρτίως
Κρέοντα προσστείχοντα σημαίνουσί μοι.

ΟΙ. ὦναξ Ἄπολλον, εἰ γὰρ ἐν τύχῃ γέ τῳ 80

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σωτῆρι βαίη λαμπρὸς ὥσπερ ὄμματι.

ΙΕ. ἀλλ' εἰκάσαι μέν, ἡδύς· οὐ γὰρ ἂν κάρα
πολυστεφὴς ὧδ' εἶρπε παγκάρπου δάφνης.

ΟΙ. τάχ' εἰσόμεθα· ξύμμετρος γὰρ ὡς κλύειν.
ἄναξ, ἐμὸν κήδευμα, παῖ Μενοικέως,
τίν' ἡμῖν ἥκεις τοῦ θεοῦ φήμην φέρων;

ΚΡΕΩΝ

ἐσθλήν· λέγω γὰρ καὶ τὰ δύσφορ', εἰ τύχοι
κατ' ὀρθὸν ἐξελθόντα, πάντ' ἂν εὐτυχεῖν.

ΟΙ. ἔστιν δὲ ποῖον τοὔπος; οὔτε γὰρ θρασὺς
οὔτ' οὖν προδείσας εἰμὶ τῷ γε νῦν λόγῳ.

ΚΡ. εἰ τῶνδε χρῄζεις πλησιαζόντων κλύειν,
ἑτοῖμος εἰπεῖν, εἴτε καὶ στείχειν ἔσω.

ΟΙ. ἐς πάντας αὔδα· τῶνδε γὰρ πλέον φέρω
τὸ πένθος ἢ καὶ τῆς ἐμῆς ψυχῆς πέρι.

ΚΡ. λέγοιμ' ἄν, οἷ' ἤκουσα τοῦ θεοῦ πάρα.
ἄνωγεν ἡμᾶς Φοῖβος ἐμφανῶς ἄναξ
μίασμα χώρας, ὡς τεθραμμένον χθονὶ
ἐν τῇδ' ἐλαύνειν, μηδ' ἀνήκεστον τρέφειν.

ΟΙ. ποίῳ καθαρμῷ; τίς ὁ τρόπος τῆς ξυμφορᾶς;

ΚΡ. ἀνδρηλατοῦντας ἢ φόνῳ φόνον πάλιν
λύοντας, ὡς τόδ' αἷμα χειμάζον πόλιν.

ΟΙ. ποίου γὰρ ἀνδρὸς τήνδε μηνύει τύχην;

ΚΡ. ἦν ἡμίν, ὦναξ, Λάιός ποθ' ἡγεμὼν
γῆς τῆσδε, πρὶν σὲ τήνδ' ἀπευθύνειν πόλιν.

ΟΙ. ἔξοιδ' ἀκούων· οὐ γὰρ εἰσεῖδόν γέ πω.

ΚΡ. τούτου θανόντος νῦν ἐπιστέλλει σαφῶς
τοὺς αὐτόεντας χειρὶ τιμωρεῖν τινας.

ΟΙ. οἱ δ' εἰσὶ ποῦ γῆς; ποῦ τόδ' εὑρεθήσεται
ἴχνος παλαιᾶς δυστέκμαρτον αἰτίας;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΡ. ἐν τῇδ' ἔφασκε γῇ· τὸ δὲ ζητούμενον 110
ἁλωτόν, ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον.
ΟΙ. πότερα δ' ἐν οἴκοις ἢ 'ν ἀγροῖς ὁ Λάιος
ἢ γῆς ἐπ' ἄλλης τῷδε συμπίπτει φόνῳ;
ΚΡ. θεωρός, ὡς ἔφασκεν, ἐκδημῶν, πάλιν
πρὸς οἶκον οὐκέθ' ἵκεθ', ὡς ἀπεστάλη. 115
ΟΙ. οὐδ' ἄγγελός τις οὐδὲ συμπράκτωρ ὁδοῦ
κατεῖδ' ὅτου τις ἐκμαθὼν ἐχρήσατ' ἄν;
ΚΡ. θνήσκουσι γάρ, πλὴν εἷς τις, ὃς φόβῳ φυγών,
ὧν εἶδε, πλὴν ἕν, οὐδὲν εἶχ' εἰδὼς φράσαι.
ΟΙ. τὸ ποῖον; ἓν γὰρ πόλλ' ἂν ἐξεύροι μαθεῖν, 120
ἀρχὴν βραχεῖαν εἰ λάβοιμεν ἐλπίδος.
ΚΡ. λῃστὰς ἔφασκε συντυχόντας οὐ μιᾷ
ῥώμῃ κτανεῖν νιν, ἀλλὰ σὺν πλήθει χερῶν.
ΟΙ. πῶς οὖν ὁ λῃστής, εἴ τι μὴ ξὺν ἀργύρῳ
ἐπράσσετ' ἐνθένδ', ἐς τόδ' ἂν τόλμης ἔβη; 125
ΚΡ. δοκοῦντα ταῦτ' ἦν; Λαΐου δ' ὀλωλότος,
οὐδεὶς ἀρωγὸς ἐν κακοῖς ἐγίγνετο.
ΟΙ. κακὸν δὲ ποῖον ἐμποδὼν, τυραννίδος
οὕτω πεσούσης, εἶργε τοῦτ' ἐξειδέναι;
ΚΡ. ἡ ποικιλῳδὸς Σφὶγξ τὸ πρὸς ποσὶν σκοπεῖν 130
μεθέντας ἡμᾶς τἀφανῆ προσήγετο.
ΟΙ. ἀλλ' ἐξ ὑπαρχῆς αὖθις αὖτ' ἐγὼ φανῶ·
ἐπαξίως γὰρ Φοῖβος, ἀξίως δὲ σὺ
πρὸς τοῦ θανόντος τήνδ' ἔθεσθ' ἐπιστροφήν,
ὥστ' ἐνδίκως ὄψεσθε κἀμὲ σύμμαχον, 135
γῇ τῇδε τιμωροῦντα τῷ θεῷ θ' ἅμα.
ὑπὲρ γὰρ οὐχὶ τῶν ἀπωτέρω φίλων,
ἀλλ' αὐτὸς αὑτοῦ τοῦτ' ἀποσκεδῶ μύσος.
ὅστις γὰρ ἦν ἐκεῖνον ὁ κτανών, τάχ' ἄν
κἄμ' ἂν τοιαύτῃ χειρὶ τιμωρεῖν θέλοι· 140

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κείνῳ προσαρκῶν οὖν ἐμαυτὸν ὠφελῶ.
ἀλλ' ὡς τάχιστα, παῖδες ὑμεῖς μὲν βάθρων
ἵστασθε, τούσδ' ἄραντες ἱκτῆρας κλάδους·
ἄλλος δὲ Κάδμου λαὸν ὧδ' ἀθροιζέτω,
ὡς πᾶν ἐμοῦ δράσοντος· ἢ γὰρ εὐτυχεῖς 145
σὺν τῷ θεῷ φανούμεθ' ἢ πεπτωκότες.

ΙΕ. ὦ παῖδες, ἱστώμεσθα· τῶνδε γὰρ χάριν
καὶ δεῦρ' ἔβημεν, ὧν ὅδ' ἐξαγγέλλεται.
Φοῖβος δ' ὁ πέμψας τάσδε μαντείας ἅμα
σωτήρ θ' ἵκοιτο καὶ νόσου παυστήριος. 150

ΧΟΡΟΣ

στροφὴ α' ὦ Διὸς ἀδυεπὲς φάτι, τίς ποτε τᾶς πολυχρύσου
Πυθῶνος ἀγλαὰς ἔβας
Θήβας; ἐκτέταμαι φοβερὰν φρένα, δείματι
ἰήιε Δάλιε Παιάν, [πάλλων
ἀμφὶ σοὶ ἀζόμενος, τί μοι ἢ νέον 155
ἢ περιτελλομέναις ὥραις πάλιν
ἐξανύσεις χρέος.
εἰπέ μοι, ὦ χρυσέας τέκνον ἐλπίδος, ἄμβρο-
[τε Φάμα.

ἀντιστρ. α' πρῶτά σε κεκλόμενος, θύγατερ Διός, ἄμβροτ'
['Αθάνα,
γαιάοχόν τ' ἀδελφεὰν 160
Ἄρτεμιν, ἃ κυκλόεντ' ἀγορᾶς θρόνον εὐκλέα
καὶ Φοῖβον ἑκαβόλον, ἰώ, [θάσσει,
τρισσοὶ ἀλεξίμοροι προφάνητέ μοι.
εἴ ποτε καὶ προτέρας ἄτας ὕπερ
ὀρνυμένας πόλει 165
ἠνύσατ' ἐκτοπίαν φλόγα πήματος, ἔλθετε καὶ
στροφὴ β' ὦ πόποι· ἀνάριθμα γὰρ φέρω [νῦν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πήματα· νοσεῖ δέ μοι πρόπας
στόλος, οὐδ' ἔνι φροντίδος ἔγχος, 170
ᾧ τις ἀλέξεται· οὔτε γὰρ ἔκγονα
κλυτᾶς χθονὸς αὔξεται, οὔτε τόκοισιν
ἰηίων καμάτων ἀνέχουσι γυναῖκες·
ἄλλον δ' ἂν ἄλλῳ προσίδοις, ἅπερ εὔπτερον [ὄρνιν, 175
κρεῖσσον ἀμαιμακέτου πυρὸς ὄρμενον
ἀκτὰν πρὸς ἑσπέρου θεοῦ·
ἀντιστρ. β' ὧν πόλις ἀνάριθμος ὄλλυται·
νηλέα δὲ γένεθλα πρὸς πέδῳ 180
θανατηφόρα κεῖται ἀνοίκτως·
ἐν δ' ἄλοχοι πολιαί τ' ἐπὶ ματέρες
ἀκτὰν παρὰ βώμιον ἄλλοθεν ἄλλαι
λυγρῶν πόνων ἱκτῆρες ἐπιστενάχουσιν. 185
παιὰν δὲ λάμπει στενόεσσά τε γῆρυς ὅμαυλος·
ὧν ὕπερ, ὦ χρυσέα θύγατερ Διός.
εὐῶπα πέμψον ἀλκάν·
στροφὴ γ' Ἄρεά τε τὸν μαλερόν, ὃς νῦν ἄχαλκος ἀσπίδων 190
φλέγει με περιβόητος ἀντιάζων,
παλίσσυτον δράμημα νωτίσαι πάτρας
ἄπουρον, εἴτ' ἐς μέγαν θάλαμον Ἀμφιτρίτας 195
εἴτ' ἐς τὸν ἀπόξενον ὅρμον,
Θρῄκιον κλύδωνα·
τέλει γάρ, εἴ τι νὺξ ἀφῇ,
τοῦτ' ἐπ' ἦμαρ ἔρχεται.
τόν, ὦ τᾶν πυρφόρων 200
ἀστραπᾶν κράτη νέμων,
ὦ Ζεῦ, πάτερ, ὑπὸ σῷ φθίσον κεραυνῷ.
ἀντιστρ. γ' Λύκει' ἄναξ, τά τε σὰ χρυσοστρόφων ἀπ' ἀγκυλᾶν
βέλεα θέλοιμ' ἂν ἀδάματ' ἐνδατεῖσθαι 205

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀρωγὰ προσταθέντα, τάς τε πυρφόρους
Ἀρτέμιδος αἴγλας, ξὺν αἷς Λύκι' ὄρεα διᾴσσει.
τὸν χρυσομίτραν τε κικλήσκω,
τᾶσδ' ἐπώνυμον γᾶς, 210
αἰνῶπα Βάκχον εὔιον,
Μαινάδων ὁμόστολον,
πελασθῆναι φλέγοντ'
ἀγλαῶπι σύμμαχον
πεύκᾳ 'πὶ τὸν ἀπότιμον ἐν θεοῖς θεόν. 215

ΟΙ. αἰτεῖς· ἃ δ' αἰτεῖς, τἄμ' ἐὰν θέλῃς ἔπη
κλύων δέχεσθαι τῇ νόσῳ θ' ὑπηρετεῖν,
ἀλκὴν λάβοις ἂν κἀνακούφισιν κακῶν·
ἀγὼ ξένος μὲν τοῦ λόγου τοῦδ' ἐξερῶ,
ξένος δὲ τοῦ πραχθέντος· οὐ γὰρ ἂν μακρὰν 220
ἴχνευον αὐτός, μὴ οὐκ ἔχων τι σύμβολον.
νῦν δ', ὕστερος γὰρ ἀστὸς εἰς ἀστοὺς τελῶ,
ὑμῖν προφωνῶ πᾶσι Καδμείοις τάδε·
ὅστις πόθ' ὑμῶν Λάιον τὸν Λαβδάκου
κάτοιδεν ἀνδρὸς ἐκ τίνος διώλετο, 225
τοῦτον κελεύω πάντα σημαίνειν ἐμοί.
κεἰ μὲν φοβεῖται τοὐπίκλημ' ὑπεξελεῖν
αὐτὸς καθ' αὑτοῦ — πείσεται γὰρ ἄλλο μὲν
ἀστεργὲς οὐδέν, γῆς δ' ἄπεισιν ἀσφαλής·
εἰ δή αὖ τις ἄλλον οἶδεν ἢ 'ξ ἄλλης χθονὸς 230
τὸν αὐτόχειρα, μὴ σιωπάτω· τὸ γὰρ
κέρδος τελῶ 'γὼ χἠ χάρις προσκείσεται.
εἰ δ' αὖ σιωπήσεσθε, καὶ τις ἢ φίλου
δείσας ἀπώσει τοὔπος ἢ χαὐτοῦ τόδε,
ἃ 'κ τῶνδε δράσω, ταῦτα χρὴ κλύειν ἐμοῦ. 235
τὸν ἄνδρ' ἀπαυδῶ τοῦτον, ὅστις ἐστί, γῆς
τῆσδ', ἧς ἐγὼ κράτη τε καὶ θρόνους νέμω,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μήτ' εἰσδέχεσθαι μήτε προσφωνεῖν τινα,
μήτ' ἐν θεῶν εὐχαῖσι μήτε θύμασιν
κοινὸν ποιεῖσθαι μήτε χέρνιβος νέμειν, 240
ὠθεῖν δ' ἀπ' οἴκων πάντας, ὡς μιάσματος
τοῦδ' ἡμὶν ὄντος, ὡς τὸ Πυθικὸν θεοῦ
μαντεῖον ἐξέφηνεν ἀρτίως ἐμοί.
ἐγὼ μὲν οὖν τοιόσδε τῷ τε δαίμονι
τῷ τ' ἀνδρὶ τῷ θανόντι σύμμαχος πέλω. 245
κατεύχομαι δὲ τὸν δεδρακότ' εἴτε τις
εἷς ὢν λέληθεν εἴτε πλειόνων μέτα,
κακὸν κακῶς νιν ἄμορον ἐκτρῖψαι βίον.
ἐπεύχομαι δ', οἴκοισιν εἰ ξυνέστιος
ἐν τοῖς ἐμοῖς γένοιτ' ἐμοῦ ξυνειδότος, 250
παθεῖν, ἅπερ τοῖσδ' ἀρτίως ἠρασάμην.
ὑμῖν δὲ ταῦτα πάντ' ἐπισκήπτω τελεῖν,
ὑπέρ τ' ἐμαυτοῦ τοῦ θεοῦ τε τῆσδέ τε
γῆς ὧδ' ἀκάρπως κἀθέως ἐφθαρμένης.
οὐδ' εἰ γὰρ ἦν τὸ πρᾶγμα μὴ θεήλατον, 255
ἀκάθαρτον ὑμᾶς εἰκὸς ἦν οὕτως ἐᾶν,
ἀνδρός γ' ἀρίστου βασιλέως τ' ὀλωλότος,
ἀλλ' ἐξερευνᾶν. νῦν δ' ἐπεὶ κυρῶ τ' ἐγὼ
ἔχων μὲν ἀρχάς, ἃς ἐκεῖνος εἶχε πρίν,
ἔχων δὲ λέκτρα καὶ γυναῖχ' ὁμόσπορον, 260
κοινῶν τε παίδων κοίν' ἄν, εἰ κείνῳ γένος
μὴ 'δυστύχησεν, ἦν ἂν ἐκπεφυκότα·
νῦν δ' ἐς τὸ κείνου κρᾶτ' ἐνήλαθ' ἡ τύχη·
ἀνθ' ὧν ἐγὼ τάδ' ὥσπερ εἰ τοὐμοῦ πατρὸς
ὑπερμαχοῦμαι κἀπὶ πάντ' ἀφίξομαι, 265
ζητῶν τὸν αὐτόχειρα τοῦ φόνου λαβεῖν
τῷ Λαβδακείῳ παιδὶ Πολυδώρου τε καὶ
τοῦ πρόσθε Κάδμου τοῦ πάλαι τ' Ἀγήνορος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ ταῦτα τοῖς μὴ δρῶσιν εὔχομαι θεοὺς
μήτ' ἄροτον αὐτοῖς γῆς ἀνιέναι τινά, 270
μήτ' οὖν γυναικῶν παῖδας, ἀλλὰ τῷ πότμῳ
τῷ νῦν φθερεῖσθαι κἄτι τοῦδ' ἐχθίονι.
ὑμῖν δὲ τοῖς ἄλλοισι Καδμείοις, ὅσοις
τάδ' ἔστ' ἀρέσκονθ', ἥ τε σύμμαχος Δίκη
χοἱ πάντες εὖ ξυνεῖεν εἰσαεὶ θεοί. 275

ΧΟ. ὥσπερ μ' ἀραῖον ἔλαβες, ὦδ' ἄναξ, ἐρῶ·
οὔτ' ἔκτανον γὰρ οὔτε τὸν κτανόντ' ἔχω
δεῖξαι· τὸ δὲ ζήτημα τοῦ πέμψαντος ἦν
Φοίβου τόδ' εἰπεῖν, ὅστις εἴργασταί ποτε.

ΟΙ. δίκαι' ἔλεξας· ἀλλ' ἀναγκάσαι θεούς, 280
ἂν μὴ θέλωσιν, οὐδ' ἂν εἷς δύναιτ' ἀνήρ.

ΧΟ. τὰ δεύτερ' ἐκ τῶνδ' ἂν λέγοιμ' ἅ μοι δοκεῖ.

ΟΙ. εἰ καὶ τρίτ' ἐστί, μὴ παρῇς τὸ μὴ οὐ φράσαι.

ΧΟ. ἄνακτ' ἄνακτι ταῦθ' ὁρῶντ' ἐπίσταμαι
μάλιστα Φοίβῳ Τειρεσίαν, παρ' οὗ τις ἄν 285
σκοπῶν τάδ', ὦναξ, ἐκμάθοι σαφέστατα.

ΟΙ. ἀλλ' οὐκ ἐν ἀργοῖς οὐδὲ τοῦτ' ἐπραξάμην·
ἔπεμψα γάρ, Κρέοντος εἰπόντος, διπλοῦς
πομπούς· πάλαι δὲ μὴ παρὼν θαυμάζεται.

ΧΟ. καὶ μὴν τά γ' ἄλλα κωφὰ καὶ παλαί' ἔπη. 290

ΟΙ. τὰ ποῖα ταῦτα; πάντα γὰρ σκοπῶ λόγον.

ΧΟ. θανεῖν ἐλέχθη πρός τινων ὁδοιπόρων.

ΟΙ. ἤκουσα κἀγώ· τὸν δ' ἰδόντ' οὐδεὶς ὁρᾷ.

ΧΟ. ἀλλ' εἴ τι μὲν δὴ δείματός γ' ἔχει μέρος,
τὰς σὰς ἀκούων οὐ μενεῖ τοιάσδ' ἀράς. 295

ΟΙ. ᾧ μή 'στι δρῶντι τάρβος, οὐδ' ἔπος φοβεῖ.

ΧΟ. ἀλλ' οὐξελέγξων αὐτὸν ἔστιν· οἵδε γὰρ
τὸν θεῖον ἤδη μάντιν ὧδ' ἄγουσιν, ᾧ
τἀληθὲς ἐμπέφυκεν ἀνθρώπων μόνῳ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΙ. ὦ πάντα νωμῶν Τειρεσία, διδακτά τε 300
ἄρρητά τ' οὐράνιά τε καὶ χθονοστιβῆ,
πόλιν μέν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις φρονεῖς δ' ὅμως,
οἵᾳ νόσῳ σύνεστιν ἧς σὲ προστάτην
σωτῆρά τ' ὦναξ, μοῦνον ἐξευρίσκομεν.
Φοῖβος γάρ, εἴ τι μὴ κλύεις τῶν ἀγγέλων, 305
πέμψασιν ἡμῖν ἀντέπεμψεν ἔκλυσιν
μόνην ἂν ἐλθεῖν τοῦδε τοῦ νοσήματος,
εἰ τοὺς κτανόντας Λάιον μαθόντες εὖ
κτείναιμεν ἢ τῆς γῆς φυγάδας ἐκπεμψαίμεθα.
σύ νυν φθονήσας μήτ' ἀπ' οἰωνῶν φάτιν 310
μήτ' εἴ τιν' ἄλλην μαντικῆς ἔχεις ὁδόν,
ῥῦσαι σεαυτὸν καὶ πόλιν, ῥῦσαι δ' ἐμέ,
ῥῦσαι δὲ πᾶν μίασμα τοῦ τεθνηκότος.
ἐν σοὶ γάρ ἐσμεν· ἄνδρα δ' ὠφελεῖν, ἀφ' ὧν
ἔχοι τε καὶ δύναιτο, κάλλιστος πόνος. 315

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

φεῦ φεῦ, φρονεῖν ὡς δεινόν, ἔνθα μὴ τέλη
λύῃ φρονοῦντι. Ταῦτα γὰρ καλῶς ἐγὼ
εἰδὼς διώλεσ'· οὐ γὰρ ἂν δεῦρ' ἱκόμην.
ΟΙ. τί δ' ἔστιν; ὡς ἄθυμος εἰσελήλυθας.
ΤΕΙ. ἄφες μ' ἐς οἴκους· ῥᾷστα γὰρ τὸ σόν τε σὺ 320
κἀγὼ ἀνοίσω τοὐμόν, ἢν ἐμοὶ πίθῃ.
ΟΙ. οὔτ' ἔννομ' εἶπας οὔτε προσφιλῆ πόλει
τῇδ', ἥ σ' ἔθρεψε ,τήνδ' ἀποστερῶν φάτιν.
ΤΕΙ. ὁρῶ γὰρ οὐδὲ σοὶ τὸ σὸν φώνημ' ἰὸν
πρὸς καιρόν· ὡς οὖν μηδ' ἐγὼ ταὐτὸν πάθω... 325
ΟΙ. μή, πρὸς θεῶν, φρονῶν γ' ἀποστραφῇς, ἐπεὶ
πάντες σὲ προσκυνοῦμεν οἵδ' ἱκτήριοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΤΕΙ. πάντες γὰρ οὐ φρονεῖτ· ἐγὼ δ' οὐ μή ποτε,
τἄμ' ὡς ἂν εἴπω, μὴ τὰ σ' ἐκφήνω κακά.
ΟΙ. τί φῄς; ξυνειδὼς οὐ φράσεις, ἀλλ' ἐννοεῖς 330
ἡμᾶς προδοῦναι καὶ καταφθεῖραι πόλιν;
ΤΕΙ. ἐγὼ οὔτ' ἐμαυτόν, οὔτε σ' ἀλγυνῶ· τί ταῦτ'
ἄλλως ἐλέγχεις; οὐ γὰρ ἂν πύθοιό μου.
ΟΙ. οὐκ, ὦ κακῶν κάκιστε, καὶ γὰρ ἂν πέτρου
φύσιν σύ γ' ὀργάνειας, ἐξερεῖς ποτε, 335
ἀλλ' ὧδ' ἄτεγκτος κἀτελεύτητος φανεῖ;
ΤΕΙ. ὀργὴν ἐμέμψω τὴν ἐμήν, τὴν σὴν δ' ὁμοῦ
ναίουσαν οὐ κατεῖδες, ἀλλ' ἐμὲ ψέγεις.
ΟΙ. τίς γὰρ τοιαῦτ' ἄν οὐκ ἄν ὀργίζοιτ' ἔπη
κλύων, ἃ νῦν σὺ τήνδ' ἀτιμάζεις πόλιν; 340
ΤΕΙ. ἥξει γὰρ αὐτά, κἂν ἐγὼ σιγῇ στέγω.
ΟΙ. οὐκοῦν, ἅ γ' ἥξει, καὶ σὲ χρὴ λέγειν ἐμοί.
ΤΕΙ. οὐκ ἂν πέρα φράσαιμι· πρὸς τάδ', εἰ θέλεις,
θυμοῦ δι' ὀργῆς, ἥτις ἀγριωτάτη.
ΟΙ. καὶ μὴν παρήσω γ' οὐδέν, ὡς ὀργῆς ἔχω, 345
ἅπερ ξυνίημ'. ἴσθι γὰρ δοκῶν ἐμοὶ
καὶ ξυμφυτεῦσαι τοὔργον εἰργάσθαι θ' ὅσον
μὴ χερσὶ καίνων· εἰ δ' ἐτύγχανες βλέπων,
καὶ τοὔργον ἂν σοῦ τοῦτ' ἔφην εἶναι μόνου.
ΤΕΙ. ἄληθες; ἐννέπω σὲ τῷ κηρύγματι, 350
ᾧπερ προεῖπας, ἐμμένειν κἀφ' ἡμέρας
τῆς νῦν προσαυδᾶν μήτε τούσδε μήτ' ἐμέ,
ὡς ὄντι γῆς τῆσδ' ἀνοσίῳ μιάστορι.
ΟΙ. οὕτως ἀναιδῶς ἐξεκίνησας τόδε
τὸ ῥῆμα; καὶ ποῦ τοῦτο φεύξεσθαι δοκεῖς; 355
ΤΕΙ. πέφευγα· τἀληθὲς γὰρ ἰσχῦον τρέφω.
ΟΙ. πρὸς τοῦ διδαχθείς; οὐ γὰρ ἔκ γε τῆς τέχνης.
ΤΕΙ. πρὸς σοῦ· σὺ γὰρ μ' ἄκοντα προυτρέψω λέγειν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΙ. ποῖον λόγον; λέγ' αὖθις, ὡς μᾶλλον μάθω.
ΤΕΙ. οὐχὶ ξυνῆκας πρόσθεν, ἢ 'κπειρᾷ λόγων; 360
ΟΙ. οὐχ ὥστε γ' εἰπεῖν γνωστόν, ἀλλ' αὖθις φράσον.
ΤΕΙ. φονέα σέ φημι τἀνδρός, οὃ ζητεῖς, κυρεῖν.
ΟΙ. ἀλλ' οὔ τι χαίρων δίς γε πημονὰς ἐρεῖς.
ΤΕΙ. εἴπω τι δῆτα κἄλλ', ἵν' ὀργίζῃ πλέον;
ΟΙ. ὅσον γε χρῄζεις· ὡς μάτην εἰρήσεται. 365
ΤΕΙ. λεληθέναι σέ φημι σὺν τοῖς φιλτάτοις
αἴσχισθ' ὁμιλοῦντ' οὐδ' ὁρᾶν, ἵν' εἶ κακοῦ.
ΟΙ. ἦ καὶ γεγηθὼς ταῦτ' ἀεὶ λέξειν δοκεῖς;
ΤΕΙ. εἴπερ τί γ' ἐστὶ τῆς ἀληθείας σθένος.
ΟΙ. ἀλλ' ἔστι, πλὴν σοί· σοὶ δὲ τοῦτ' οὐκ ἔστ', ἐπεὶ 370
τυφλὸς τά τ' ὦτα τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματ' εἶ.
ΤΕΙ. σὺ δ' ἄθλιός γε ταῦτ' ὀνειδίζων, ἃ σοὶ
οὐδεὶς ὃς οὐχὶ τῶνδ' ὀνειδιεῖ τάχα.
ΟΙ. μιᾶς τρέφῃ πρὸς νυκτός, ὥστε μήτ' ἐμὲ
μήτ' ἄλλον, ὅστις φῶς ὁρᾷ βλάψαι ποτ' ἄν. 375
ΤΕΙ. οὐ γάρ σε μοῖρα πρός γ' ἐμοῦ πεσεῖν, ἐπεὶ
ἱκανὸς Ἀπόλλων, ᾧ τάδ' ἐκπρᾶξαι μέλει.
ΟΙ. Κρέοντος ἢ σοῦ ταῦτα τἀξευρήματα;
ΤΕΙ. Κρέων δέ σοι πῆμ' οὐδέν, ἀλλ' αὐτὸς σὺ σοί.
ΟΙ. ὦ πλοῦτε καὶ τυραννὶ καὶ τέχνῃ τέχνης 380
ὑπερφέρουσα τῷ πολυζήλῳ βίῳ,
ὅσος παρ' ὑμὶν ὁ φθόνος φυλάσσεται,
εἰ τῆσδέ γ' ἀρχῆς οὕνεχ', ἣν ἐμοὶ πόλις
δωρητόν, οὐκ' αἰτητόν, εἰσεχείρισεν,
ταύτης Κρέων ὁ πιστός, οὐξ ἀρχῆς φίλος, 385
λάθρᾳ μ' ὑπελθὼν ἐκβαλεῖν ἱμείρεται,
ὑφεὶς μάγον τοιόνδε μηχανορράφον,
δόλιον ἀγύρτην, ὅστις ἐν τοῖς κέρδεσιν
μόνον δέδορκε, τὴν τέχνην δ' ἔφυ τυφλός.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐπεί, φέρ' εἰπέ, ποῦ σὺ μόντις εἶ σαφής; 390
πῶς οὐχ, ὅθ' ἡ ῥαψῳδὸς ἐνθάδ' ἦν κύων,
ηὔδας τι τοῖσδ' ἀστοῖσιν ἐκλυτήριον;
καίτοι τό γ' αἴνιγμ' οὐχὶ τοὐπιόντος ἦν
ἀνδρός διειπεῖν, ἀλλὰ μαντείας ἔδει,
ἣν οὔτ' ἀπ' οἰωνῶν σὺ προυφάνης ἔχων 395
οὔτ' ἐκ θεῶν του γνωτόν· ἀλλ' ἐγὼ μολών,
ὁ μηδὲν εἰδὼς Οἰδίπους, ἔπαυσά νιν,
γνώμῃ κυρήσας οὐδ' ἀπ' οἰωνῶν μαθών·
ὃν δὴ σὺ πειρᾷς ἐκβαλεῖν, δοκῶν θρόνοις
παραστατήσειν τοῖς Κρεοντείοις πέλας. 400
κλαίων δοκεῖς μοι καὶ σὺ χὠ συνθεὶς τάδε
ἀγηλατήσειν· εἰ δὲ μὴ 'δόκεις γέρων
εἶναι, παθὼν ἔγνως ἂν οἷά περ φρονεῖς.

ΧΟ. ἡμῖν μὲν εἰκάζουσι καὶ τὰ τοῦδ' ἔπη
ὀργῇ λελέχθαι καὶ τὰ σ', Οἰδίπου, δοκεῖ. 405
δεῖ δ' οὐ τοιούτων, ἀλλ' ὅπως τὰ τοῦ θεοῦ
μαντεῖ' ἄριστα λύσομεν, τόδε σκοπεῖν.

ΤΕΙ. εἰ καὶ τυραννεῖς, ἐξισωτέον τὸ γοῦν
ἴσ' ἀντιλέξαι· τοῦδε γὰρ κἀγὼ κρατῶ.
οὐ γάρ τι σοὶ ζῶ δοῦλος, ἀλλὰ Λοξίᾳ, 410
ὥστ' οὐ Κρέοντος προστάτου γεγράψομαι.
λέγω δ', ἐπειδὴ καὶ τυφλόν μ' ὠνείδισας·
σὺ καὶ δέδορκας κοὐ βλέπεις ἵν' εἶ κακοῦ,
οὐδ' ἔνθα ναίεις οὐδ' ὅτων οἰκεῖς μέτα.
ἆρ' οἶσθ' ἀφ' ὧν εἶ; καὶ λέληθας ἐχθρὸς ὢν 415
τοῖς σοῖσιν αὐτοῦ νέρθε κἀπὶ γῆς ἄνω,
καί σ' ἀμφιπλὴξ μητρός τε καὶ τοῦ σοῦ πατρὸς
ἐλᾷ ποτ' ἐκ γῆς τῆσδε δεινόπους Ἀρά,
βλέποντα νῦν μὲν ὄρθ', ἔπειτα δὲ σκότον.
βοῆς δὲ τῆς σῆς ποῖος οὐκ ἔσται λιμήν, 420

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ποῖος Κιθαιρὼν οὐχὶ σύμφωνος τάχα,
ὅταν καταίσθῃ τὸν ὑμέναιον, ὃν δόμοις
ἄνορμον εἰσέπλευσας εὐπλοίας τυχών;
ἄλλων δὲ πλῆθος οὐκ ἐπαισθάνῃ κακῶν,
ἃ σ' ἐξισώσει σοί τε καὶ τοῖς σοῖς τέκνοις. 425
πρὸς ταῦτα καὶ Κρέοντα καὶ τοὐμὸν στόμα
προπηλάκιζε· σοῦ γὰρ οὐκ ἔστιν βροτῶν
κάκιον ὅστις ἐκτριβήσεταί ποτε.

ΟΙ. ἦ ταῦτα δῆτ' ἀνεκτὰ πρὸς τούτου κλύειν;
οὐκ εἰς ὄλεθρον; οὐχὶ θᾶσσον; οὐ πάλιν 430
ἄψορρος οἴκων τῶνδ' ἀποστραφεὶς ἄπει;

ΤΕΙ. οὐδ' ἱκόμην ἔγωγ' ἄν, εἰ σὺ μὴ 'κάλεις.

ΟΙ. οὐ γάρ τί σ' ἤδη μῶρα φωνήσοντ', ἐπεὶ
σχολῇ σ' ἄν οἴκους τοὺς ἐμοὺς ἐστειλάμην.

ΤΕΙ. ἡμεῖς τοιοίδ' ἔφυμεν, ὡς μὲν σοὶ δοκεῖ, 435
μῶροι, γονεῦσι δ', οἵ σ' ἔφυσαν, ἔμφρονες.

ΟΙ. ποίοισι; μεῖνον· τὶς δέ μ' ἐκφύει βροτῶν;

ΤΕΙ. ἥδ' ἡμέρα φύσει σε καὶ διαφθερεῖ.

ΟΙ. ὡς πάντ' ἄγαν αἰνικτὰ κἀσαφῆ λέγεις.

ΤΕΙ. οὔκουν σὺ ταῦτ' ἄριστος εὑρίσκειν ἔφυς; 440

ΟΙ. τοιαῦτ' ὀνείδιζ', οἷς ἔμ' εὑρήσεις μέγαν.

ΤΕΙ. αὕτη γε μέντοι σ' ἡ τύχη διώλεσεν.

ΟΙ. ἀλλ' εἰ πόλιν τήνδ' ἐξέσωσ', οὔ μοι μέλει.

ΤΕΙ. ἄπειμι τοίνυν· καὶ σύ, παῖ, κόμιζέ με.

ΟΙ. κομιζέτω δῆθ', ὡς παρὼν σὺ γ' ἐμποδὼν 445
ὀχλεῖς· συθείς τ' ἂν οὔκ ἂν ἀλγύναις πλέον.

ΤΕΙ. εἰπὼν ἄπειμ' ὧν οὕνεκ' ἦλθον, οὐ τὸ σὸν
δείσας πρόσωπον· οὐ γὰρ ἔοθ' ὅπου μ' ὀλεῖς.
λέγω δέ σοι· τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὃν πάλαι
ζητεῖς ἀπειλῶν κἀνακηρύσσων φόνον 450
τὸν Λαΐειον, οὗτός ἐστιν ἐνθάδε,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ξένος, λόγῳ μέτοικος, εἶτα δ' ἐγγενὴς
φανήσεται Θηβαῖος· οὐδ' ἡσθήσεται
τῇ ξυμφορᾷ· τυφλὸς γὰρ ἐκ δεδορκότος
καὶ πτωχὸς ἀντὶ πλουσίου ξένην ἔπι 455
σκήπτρῳ προδεικνὺς γαῖαν ἐμπορεύσεται.
φανήσεται δὲ παισὶ τοῖς αὑτοῦ ξυνὼν
ἀδελφὸς αὑτὸς καὶ πατήρ, κἀξ ἧς ἔφυ
γυναικὸς υἱὸς καὶ πόσις, καὶ τοῦ πατρὸς
ὁμόσπορός τε καὶ φονεύς. καὶ ταῦτ' ἰὼν 460
εἴσω, λογίζου· κἂν λάβῃς ἐψευσμένον,
φάσκειν ἔμ' ἤδη μαντικῇ μηδὲν φρονεῖν.

ΧΟ. στρ. α' τίς, ὅντιν' ἁ θεσπιέπεια Δελφὶς εἶπε πέτρα
ἄρρητ' ἀρρήτων τελέσαντα φοινίαισι χερσίν; 465
ὥρα νιν ἀελλάδων
ἵππων σθεναρώτερον
φυγᾷ πόδα νωμᾶν.
ἔνοπλος γὰρ ἐπ' αὐτὸν ἐπενθρώσκει
πυρὶ καὶ στεροπαῖς ὁ Διὸς γενέτας· 470
δειναὶ δ' ἅμ' ἕπονται
Κῆρες ἀναπλάκητοι.

ἀντιστρ. α' ἔλαμψε γὰρ τοῦ νιφοέντος ἀρτίως φανεῖσα
φάμα Παρνασσοῦ τὸν ἄδηλον ἄνδρα πάντ'
φοιτᾷ γὰρ ὑπ' ἀγρίαν [ἰχνεύειν· 475
ὕλαν ἀνά τ' ἄντρα καὶ
πέτρας, ὡς ταῦρος,
μέλεος μελέῳ ποδὶ χηρεύων,
τὰ μεσόμφαλα γᾶς ἀπονοσφίζων 480
μαντεῖα· τὰ δ' αἰεὶ
ζῶντα περιποτᾶται.

στροφὴ β' δεινὰ μὲν οὖν, δεινὰ ταράσσει σοφὸς οἰω-
[νοθέτας, 485

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὔτε δοκοῦντ' οὔτ' ἀποφάσκονθ', ὅ τι λέξω δ' ἀπορῶ.
πέτομαι δ' ἐλπίσιν, οὔτε' ἔνθάδ' ὁρῶν οὔτ' ὀπίσω.
τί γὰρ ἢ Λαβδακίδαις,
ἢ τῷ Πολύβου νεῖκος ἔκειτ', οὔτε πάροιθέν 490
ποτ' ἔγωγ' οὔτε τανῦν πω
ἔμαθον, πρὸς ὅτου δή, βασάνῳ πίστιν ἔχων,
ἐπὶ τὰν ἐπίδαμον φάτιν εἶμ' Οἰδίποδα, 495
Λαβδακίδαις ἐπίκουρος ἀδήλων θανάτων.
ἀλλ' ὁ μὲν οὖν Ζεὺς ὅ τ 'Απόλλων ξυνετοὶ
ἀντιστρ. β' [καὶ τὰ βροτῶν
εἰδότες· ἀνδρῶν δ' ὅτι μάντις πλέον ἢ 'γὼ
[φέρεται, 500
κρίσις οὐκ ἔστιν ἀληθής· σοφίᾳ δ' ἂν σοφίαν
παραμείψειεν ἀνήρ.
ἀλλ' οὔποτ' ἔγωγ' ἄν, πρὶν ἴδοιμ' ὀρθὸν ἔπος,
μεμφομένων ἂν καταφαίην. 505
φανερὰ γὰρ ἐπ' αὐτῷ πτερόεσσ' ἦλθε κόρα
ποτέ, καὶ σοφὸς ὤφθη βασάνῳ θ' ἡδύπολις·
τῷ ἀπ' ἐμᾶς φρενὸς οὔποτ' ὀφλήσει κακίαν. 510

ΚΡ. ἄνδρες πολῖται, δείν' ἔπη πεπυσμένος
κατηγορεῖν μου τὸν τύραννον Οἰδίπουν,
πάρειμ' ἀτλητῶν. Εἰ γὰρ ἐν ταῖς ξυμφοραῖς 515
ταῖς νῦν νομίζει πρός γ' ἐμοῦ πεπονθέναι
λόγοισιν εἴτ' ἔργοισιν ἐς βλάβην φέρον,
οὗτοι βίου μοι τοῦ μακραίωνος πόθος,
φέροντι τήνδε βάξιν. οὐ γὰρ εἰς ἁπλοῦν
ἡ ζημία μοι τοῦ λόγου τούτου φέρει, 520
ἀλλ' ἐς μέγιστον, εἰ κακὸς μὲν ἐν πόλει,
κακὸς δὲ πρὸς σοῦ καὶ φίλων κεκλήσομαι.

ΧΟ. ἀλλ' ἦλθε μὲν δὴ τοῦτο τοὔνειδος τάχ' ἄν
ὀργῇ βιασθὲν μᾶλλον ἢ γνώμῃ φρενῶν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΡ. τοὔπος δ' ἐφάνθη, ταῖς ἐμαῖς γνώμαις ὅτι 525
πεισθεὶς ὁ μάντις τοὺς λόγους ψευδεῖς λέγοι;
ΧΟ. ηὐδᾶτο μὲν τάδ', οἶδ' δ' οὐ γνώμῃ τίνι.
ΚΡ. ἐξ ὀμμάτων δ' ὀρθῶν τε κἀξ ὀρθῆς φρενὸς
κατηγορεῖτο τοὐπίκλημα τοῦτό μου;
ΧΟ. οὐκ οἶδ'· ἃ γὰρ δρῶσ' οἱ κρατοῦντες, οὐχ ὁρῶ. 530
αὐτὸς δ' ὅδ' ἤδη δωμάτων ἔξω περᾷ.
ΟΙ. οὗτος σύ, πῶς δεῦρ' ἦλθες; ἦ τοσόνδ' ἔχεις
τόλμης πρόσωπον, ὥστε τὰς ἐμὰς στέγας
ἵκου, φονεὺς ὢν τοῦδε τἀνδρὸς ἐμφανῶς
λῃστής τ' ἐναργὴς τῆς ἐμῆς τυραννίδος; 535
φέρ' εἰπὲ πρὸς θεῶν, δειλίαν ἢ μωρίαν
ἰδών τιν' ἐμοὶ ταῦτ' ἐβουλεύσω ποιεῖν;
ἢ τοὔργον ὡς οὐ γνωριοῖμί σου τόδε
δόλῳ προσέρπον ἢ οὐκ ἀλεξοίμην μαθών;
ἆρ' οὐχὶ μῶρόν ἐστι τοὐγχείρημά σου, 540
ἄνευ τε πλήθους καὶ φίλων τυραννίδα
θηρᾶν, ὃ πλήθει χρήμασίν θ' ἁλίσκεται;
ΚΡ. οἶσθ' ὡς ποίησον; ἀντὶ τῶν εἰρημένων
ἴσ' ἀντάκουσον, κἆτα κρῖν' αὐτὸς μαθών.
ΟΙ. λέγειν σὺ δεινός, μανθάνειν δ' ἐγὼ κακὸς 545
σοῦ· δυσμενῆ γὰρ καὶ βαρύν σ' εὕρηκ' ἐμοί.
ΚΡ. τοῦτ' αὐτὸ νῦν μου πρῶτ' ἄκουσον, ὡς ἐρῶ.
ΟΙ. τοῦτ' αὐτὸ μή μοι φράζ', ὅπως οὐκ εἶ κακός.
ΚΡ. εἴ τοι νομίζεις κτῆμα τὴν αὐθαδίαν
εἶναί τι τοῦ νοῦ χωρίς, οὐκ ὀρθῶς φρονεῖς. 550
ΟΙ. εἴ τοι νομίζεις ἄνδρα συγγενῆ κακῶς
δρῶν οὐχ ὑφέξειν τὴν δίκην, οὐκ εὖ φρονεῖς.
ΚΡ. ξύμφημί σοι ταῦτ' ἔνδικ' εἰρῆσθαι· τὸ δέ
πάθημ' ὁποῖον φῄς παθεῖν, δίδασκέ με.
ΟΙ. ἔπειθες ἢ οὔκ ἔπειθες, ὡς χρείη μ' ἐπὶ 555

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸν σεμνόμαντιν ἄνδρα πέμψασθαί τινα;
ΚΡ. καὶ νῦν ἔθ' αὐτός εἰμι τῷ βουλεύματι.
ΟΙ. πόσον τιν' ἤδη δῆθ' ὁ Λάιος χρόνον...
ΚΡ. δέδρακε ποῖον ἔργον; οὐ γὰρ ἐννοῶ.
ΟΙ. ἄφαντος ἔρρει θανασίμῳ χειρώματι; 560
ΚΡ. μακροὶ παλαιοί τ' ἂν μετρηθεῖεν χρόνοι.
ΟΙ. τότ' οὖν ὁ μάντις οὗτος ἦν ἐν τῇ τέχνῃ;
ΚΡ. σοφός γ' ὁμοίως κἀξ ἴσου τιμώμενος.
ΟΙ. ἐμνήσατ' οὖν ἐμοῦ τι τῷ τότ' ἐν χρόνῳ;
ΚΡ. οὔκουν ἐμοῦ γ' ἑστῶτος οὐδαμοῦ πέλας. 565
ΟΙ. ἀλλ' οὐκ ἔρευναν τοῦ θανόντος ἔσχετε;
ΚΡ. παρέσχομεν, πῶς δ' οὐχί; κοὐκ ἠκούσαμεν.
ΟΙ. πῶς οὖν τόθ' οὗτος ὁ σοφὸς οὐκ ηὔδα τάδε;
ΚΡ. οὐκ οἶδ'· ἐφ' οἷς γὰρ μὴ φρονῶ, σιγᾶν φιλῶ.
ΟΙ. τόσον δέ γ' οἶσθα καὶ λέγοις ἂν εὖ φρονῶν. 570
ΚΡ. ποῖον τόδ'; εἰ γὰρ οἶδά γ', οὐκ ἀρνήσομαι.
ΟΙ. ὁθούνεκ', εἰ μὴ σοὶ ξυνῆλθε, τὰς ἐμὰς
οὐκ ἄν ποτ' εἶπε Λαΐου διαφθοράς.
ΚΡ. εἰ μὲν λέγει τάδ' αὐτὸς οἶσθ'· ἐγὼ δὲ σοῦ
μαθεῖν δικαιῶ ταὔθ' ἅπερ κἀμοῦ σὺ νῦν. 575
ΟΙ. ἐκμάνθαν· οὐ γὰρ δὴ φονεὺς ἁλώσομαι.
ΚΡ. τί δῆτ'; ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν γήμας ἔχεις;
ΟΙ. ἄρνησις οὐκ ἔνεστιν ὧν ἀνιστορεῖς.
ΚΡ. ἄρχεις δ' ἐκείνῃ ταὐτά, γῆς ἴσον νέμων;
ΟΙ. ἃν ᾗ θέλουσα, πάντ' ἐμοῦ κομίζεται. 580
ΚΡ. οὔκουν ἰσοῦμαι σφῷν ἐγὼ δυοῖν τρίτος;
ΟΙ. ἐνταῦθα γὰρ δὴ καὶ κακὸς φαίνῃ φίλος.
ΚΡ. οὔκ, εἰ διδοίης γ', ὡς ἐγώ, σαυτῷ λόγον.
σκέψαι δὲ τοῦτο πρῶτον, εἴ τιν' ἂν δοκεῖς
ἄρχειν ἑλέσθαι ξὺν φόβοισι μᾶλλον ἢ 585
ἄτρεστον εὕδοντ', εἰ τά γ' αὔθ' ἕξει κράτη.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐγὼ μὲν οὖν οὔτ' αὐτὸς ἱμείρων ἔφυν
τύραννος εἶναι μᾶλλον ἢ τύραννα δρᾶν,
οὔτ' ἄλλος, ὅστις σωφρονεῖν ἐπίσταται.
νῦν μὲν γὰρ ἐκ σοῦ πάντ' ἄνευ φόβου φέρω· 590
εἰ δ' αὐτὸς ἦρχον, πολλὰ κἂν ἄκων ἔδρων.
πῶς δῆτ' ἐμοὶ τυραννὶς ἡδίων ἔχειν
ἀρχῆς ἀλύπου καὶ δυναστείας ἔφυ;
οὔπω τοσοῦτον ἠπατημένος κυρῶ,
ὥστ' ἄλλα χρῄζειν ἢ τὰ σὺν κέρδει καλά. 595
νῦν πᾶσι χαίρω, νῦν με πᾶς ἀσπάζεται,
νῦν οἱ σέθεν χρῄζοντες ἐκκαλοῦσί με·
τὸ γὰρ τυχεῖν αὐτοὺς ἅπαν ἐνταῦθ' ἔνι.
πῶς δῆτ' ἐγὼ κεῖν' ἂν λάβοιμ' ἀφεὶς τάδε;
οὐκ ἂν γένοιτο νοῦς κακὸς καλῶς φρονῶν. 600
ἀλλ' οὔτ' ἐραστὴς τῆσδε τῆς γνώμης ἔφυν,
οὔτ' ἂν μετ' ἄλλου δρῶντος ἂν τλαίην ποτέ.
καὶ τῶνδ' ἔλεγχον, τοῦτο μὲν Πυθώδ' ἰὼν
πεύθου, τὰ χρησθέντ' εἰ σαφῶς ἤγγειλά σοι·
τοῦτ' ἄλλ', ἐάν με τῷ τερασκόπῳ λάβῃς 605
κοινῇ τι βουλεύσαντα, μὴ μ' ἁπλῇ κτάνῃς
ψήφῳ, διπλῇ δέ, τῇ τ' ἐμῇ καὶ σῇ, λαβών·
γνώμῃ δ' ἀδήλῳ μή με χωρὶς αἰτιῶ·
οὐ γὰρ δίκαιον οὔτε τοὺς κακοὺς μάτην
χρηστοὺς νομίζειν οὔτε τοὺς χρηστοὺς κακούς. 610
φίλον γὰρ ἐσθλὸν ἐκβαλεῖν ἴσον λέγω
καὶ τὸν παρ' αὑτῷ βίοτον, ὃν πλεῖστον φιλεῖ.
ἀλλ' ἐν χρόνῳ γνώσει τάδ' ἀσφαλῶς, ἐπεὶ
χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσιν μόνος,
κακὸν δὲ κἂν ἐν ἡμέρᾳ γνοίης μιᾷ. 615

ΧΟ. καλῶς ἔλεξεν εὐλαβουμένῳ πεσεῖν,
ἄναξ· φρονεῖν γὰρ οἱ ταχεῖς οὐκ ἀσφαλεῖς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΙ. ὅταν ταχύς τις οὐπιβουλεύων λάθρᾳ
χωρῇ, ταχὺν δεῖ κἀμὲ βουλεύειν πάλιν·
εἰ δ' ἡσυχάζων προσμενῶ, τὰ τοῦδε μὲν 620
πεπραγμέν' ἔσται, τἀμὰ δ' ἡμαρτημένα.
ΚΡ. τί δῆτα χρῄζεις; ἢ με γῆς ἔξω βαλεῖν;
ΟΙ. ἥκιστα· θνήσκειν, οὐ φυγεῖν σε βούλομαι.
ΚΡ. ὅταν προδείξῃς, οἷόν ἐστι τὸ φθονεῖν.
ΟΙ. ὡς οὐχ ὑπείξων οὐδὲ πιστεύσων λέγεις; 625
ΚΡ. οὐ γὰρ φρονοῦντά σ' εὖ βλέπω.
ΟΙ. τὸ γοῦν ἐμόν.
ΚΡ. ἀλλ' ἐξ ἴσου δεῖ κἀμόν.
ΟΙ. ἀλλ' ἔφυς κακός.
ΚΡ. εἰ δὲ ξυνίης μηδέν;
ΟΙ. ἀρκτέον γ' ὅμως.
ΚΡ. οὔτοι κακῶς γ' ἄρχοντος.
ΟΙ. ὦ πόλις, πόλις.
ΚΡ. κἀμοὶ πόλεως μέτεστιν, οὐχὶ σοὶ μόνῳ. 630
ΧΟ. παύσασθ', ἄνακτες καιρίαν δ' ὑμῖν ὁρῶ
τήνδ' ἐκ δόμων στείχουσαν Ἰοκάστην, μεθ' ἧς
τὸ νῦν παρεστὼς νεῖκος εὖ θέσθαι χρεών.

ΙΟΚΑΣΤΗ

τί τὴν ἄβουλον, ὦ ταλαίπωροι, στάσιν
γλώσσης ἐπήρασθ'; οὐδ' ἐπαισχύνεσθε, γῆς 635
οὕτω νοσούσης, ἴδια κινοῦντες κακά;
οὐκ εἶ σύ τ' οἴκους σύ τε, Κρέον, κατὰ στέγας,
καὶ μὴ τὸ μηδὲν ἄλγος ἐς μέγ' οἴσετε;
ΚΡ. ὄμαιμε, δεινά μ' Οἰδίπους, ὁ σὸς πόσις,
δρᾶσαι δικαιοῖ, δυοῖν ἀποκρίνας κακοῖν, 640
ἢ γῆς ἀπῶσαι πατρίδος ἢ κτεῖναι λαβών.
ΟΙ. ξύμφημι· δρῶντα γάρ νιν, ὦ γύναι, κακῶς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἴληφα τοὐμὸν σῶμα σὺν τέχνῃ κακῇ.
ΚΡ. μή νυν ὀναίμην, ἀλλ' ἀραῖος, εἴ σέ τι
δέδρακ', ὀλοίμην, ὧν ἐπαιτιᾷ με δρᾶν. 645
ΙΟ. ὦ πρὸς θεῶν πίστευσον, Οἰδίπους, τάδε.
μάλιστα μὲν τόνδ' ὅρκον αἰδεσθεὶς θεῶν,
ἔπειτα κἀμὲ τούσδε θ', οἵ πάρεισί σοι.
ΧΟ. στρ. α' πιθοῦ θελήσας φρονήσας τ', ἄναξ, λίσσομαι. 650
ΟΙ. τί σοι θέλεις δῆτ' εἰκάθω;
ΧΟ. τὸν οὔτε πρὶν νήπιον νῦν τ' ἐν ὅρκῳ μέγαν κα-
ΟΙ. οἶσθ' οὖν ἃ χρῄζεις; [ταίδεσαι.
ΧΟ. οἶδα.
ΟΙ. φράζε δή τί φῄς. 655
ΧΟ. τὸν ἐναγῆ φίλον μήποτ' ἐν αἰτίᾳ
σύ γ' ἀφανεῖ λόγων ἄτιμον βαλεῖν.
ΟΙ. εὖ νυν ἐπίστω, ταῦθ' ὅταν ζητῇς ἐμοὶ
ζητῶν ὄλεθρον ἢ φυγὴν ἐκ τῆσδε γῆς.
ΧΟ. στρ. β' οὐ τὸν πάντων θεῶν θεὸν πρόμον 660
Ἅλιον· ἐπεὶ ἄθεος, ἄφιλος, ὅ τι πύματον
ὀλοίμαν, φρόνησιν εἰ τάνδ' ἔχω.
ἀλλά μοι δυσμόρῳ γᾶ φθίνουσα 665
τρύχει ψυχάν, τάδ' εἰ κακοῖς κακὰ
προσάψει τοῖς πάλαι τὰ πρὸς σφῷν.
ΟΙ. ὅδ' οὖν ἴτω, κεἰ χρή με παντελῶς θανεῖν
ἢ γῆς ἄτιμον τῆσδ' ἀπωσθῆναι βίᾳ. 670
τὸ γὰρ σόν, οὐ τὸ τοῦδ' ἐποικτίρω στόμα
ἐλεινόν· οὗτος δ', ἔνθ' ἂν ᾖ, στυγήσεται.
ΚΡ. στυγνὸς μὲν εἴκων δῆλος εἶ, βαρὺς δ' ὅταν
θυμοῦ περάσῃς· αἱ δὲ τοιαῦται φύσεις
αὑταῖς δικαίως εἰσὶν ἄλγισται φέρειν. 675
ΟΙ. οὔκουν μ' ἐάσεις κἀκτὸς εἶ;
ΚΡ. πορεύσομαι,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σοῦ μὲν τυχὼν ἀγνῶτος, ἐν δὲ τοῖσδ' ἴσος.
ΧΟ. ἀντ.α' γύναι, τί μέλλεις κομίζειν δόμων τόνδ' ἔσω;
ΙΟ. μαθοῦσά γ', ἥτις ἡ τύχη. 680
ΧΟ. δόκησις ἀγνὼς λόγων ἦλθε· δάπτει δὲ καὶ
τὸ μὴ 'νδικον.
ΙΟ. ἀμφοῖν ἀπ' αὐτοῖν;
ΧΟ. ναίχι.
ΙΟ. καὶ τίς ἦν λόγος ;
ΧΟ. ἅλις ἔμοιγ' ἅλις, γᾶς προπονουμένας, 685
φαίνεται, ἔνθ' ἔληξεν, αὐτοῦ μένειν.
ΟΙ. ὁρᾷς ἵν' ἥκεις, ἀγαθὸς ὢν γνώμην ἀνήρ,
τοὐμὸν παριεὶς καὶ καταμβλύνων κέαρ;
ΧΟ. ἀντ.β' ἄναξ, εἶπον μὲν οὐχ ἅπαξ μόνον,
ἴσθι δὲ παραφρόνιμον, ἄπορον ἐπὶ φρόνιμα 690
πεφάνθαι μ' ἄν, εἴ σε νοσφίζομαι
ὅς τ' ἐμὰν γᾶν φίλον ἐν πόνοισιν
ἀλύουσαν κατ' ὀρθὸν οὔρισας· 695
τανῦν δ' εὔπομπος, εἰ δύνᾳ, γενοῦ.
ΙΟ. πρὸς θεῶν δίδαξον κἄμ', ἄναξ, ὅτου ποτὲ
μῆνιν τοσήνδε πράγματος στήσας ἔχεις.
ΟΙ. ἐρῶ· σὲ γὰρ τῶνδ' ἐς πλέον, γύναι, σέβω· 700
Κρέοντος, οἷά μοι βεβουλευκὼς ἔχει.
ΙΟ. λέγ' εἰ σαφῶς τὸ νεῖκος ἐγκαλῶν ἐρεῖς.
ΟΙ. φονέα μέ φησι Λαΐου καθεστάναι.
ΙΟ. αὐτὸς ξυνειδὼς ἢ μαθὼν ἄλλου πάρα;
ΟΙ. μάντιν μὲν οὖν κακοῦργον εἰσπέμψας, ἐπεὶ 705
τό γ' εἰς ἑαυτὸν πᾶν ἐλευθεροῖ στόμα.
ΙΟ. σὺ νυν ἀφεὶς σεαυτὸν ὧν λέγεις πέρι,
ἐμοῦ 'πάκουσον καὶ μάθ' οὕνεκ' ἐστί σοι
βρότειον οὐδὲν μαντικῆς ἔχον τέχνης.
φανῶ δέ σοι σημεῖα τῶνδε σύντομα. 710

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χρησμὸς γὰρ ἦλθε Λαΐῳ ποτ', οὐκ ἐρῶ
Φοίβου γ' ἀπ' αὐτοῦ, τῶν δ' ὑπηρετῶν ἄπο,
ὡς αὐτὸν ἥξοι μοῖρα πρὸς παιδὸς θανεῖν,
ὅστις γένοιτ' ἐμοῦ τε κἀκείνου πάρα.
καὶ τὸν μέν, ὥσπερ γ' ἡ φάτις, ξένοι ποτὲ 715
λῃσταὶ φονεύουσιν ἐν τριπλαῖς ἁμαξιτοῖς·
παιδὸς δὲ βλάστας οὐ διέσχον ἡμέραι
τρεῖς, καί νιν ἄρθρα κεῖνος ἐνζεύξας ποδοῖν
ἔρριψεν ἄλλων χερσὶν εἰς ἄβατον ὄρος.
κἀνταῦθ' Ἀπόλλων οὔτ' ἐκεῖνον ἤνυσεν 720
φονέα γενέσθαι πατρός, οὔτε Λάιον,
τὸ δεινόν, οὐφοβεῖτο, πρὸς παιδὸς παθεῖν.
τοιαῦτα φῆμαι μαντικαὶ διώρισαν·
ὧν ἐντρέπου σὺ μηδέν· ὧν γὰρ ἂν θεὸς
χρείαν ἐρευνᾷ ῥᾳδίως αὐτὸς φανεῖ. 725

ΟΙ. οἷόν μ' ἀκούσαντ' ἀρτίως ἔχει, γύναι,
ψυχῆς πλάνημα κἀνακίνησις φρενῶν.

ΙΟ. ποίας μερίμνης τοῦθ' ὕπο στραφεὶς λέγεις;

ΟΙ. ἔδοξ' ἀκοῦσαί σου τόδ', ὡς ὁ Λάϊος
κατασφαγείη πρὸς τριπλαῖς ἁμαξιτοῖς. 730

ΙΟ. ηὐδᾶτο γὰρ ταῦτ', οὐδέ πω λήξαντ' ἔχει.

ΟΙ. καὶ ποῦ 'σθ' ὁ χῶρος οὗτος, οὗ τόδ' ἦν πάθος;

ΙΟ. Φωκὶς μὲν ἡ γῆ κλῄζεται, σχιστὴ δ' ὁδὸς
ἐς ταὐτὸ Δελφῶν κἀπὸ Δαυλίας ἄγει.

ΟΙ. καὶ τίς χρόνος τοῖσδ' ἐστὶν οὐξεληλυθώς; 735

ΙΟ. σχεδόν τι πρόσθεν ἢ σὺ τῆσδ' ἔχων χθονὸς
ἀρχὴν ἐφαίνου, τοῦτ' ἐκηρύχθη πόλει.

ΟΙ. ὦ Ζεῦ, τί μου δρᾶσαι βεβούλευσαι πέρι;

ΙΟ. τί δ' ἐστί σοι τοῦτ', Οἰδίπους, ἐνθύμιον;

ΟΙ. μήπω μ' ἐρώτα· τὸν Λάϊον, φύσιν 740
τίν' εἶχε, φράζε, τίνα δ' ἀκμὴν ἥβης ἔχων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΟ. μέγας, χνοάζων ἄρτι λευκανθὲς κάρα,
μορφῆς δὲ τῆς σῆς οὐκ ἀπεστάτει πολύ.
ΟΙ. οἴμοι τάλας· ἔοικ' ἐμαυτὸν εἰς ἀρὰς
δεινὰς προβάλλων ἀρτίως οὐκ εἰδέναι. 745
ΙΟ. πῶς φῄς; ὀκνῶ τοι πρὸς σ' ἀποσκοποῦσ' ἄναξ.
ΟΙ. δεινῶς ἀθυμῶ, μὴ βλέπων ὁ μάντις ᾖ.
Δείξεις δὲ μᾶλλον, ἢν ἓν ἐξείπῃς ἔτι.
ΙΟ. καὶ μὴν ὀκνῶ μέν, ἃ δ' ἂν ἔρῃ μαθοῦσ' ἐρῶ.
ΟΙ. πότερον ἐχώρει βαιός, ἢ πολλοὺς ἔχων 750
ἄνδρας λοχίτας, οἷ' ἀνὴρ ἀρχηγέτης;
ΙΟ. πέντ' ἦσαν οἱ ξύμπαντες, ἐν δ' αὐτοῖσιν ἦν
κῆρυξ· ἀπήνη δ' ἦγε Λάιον μία.
ΟΙ. αἰαῖ, τάδ' ἤδη διαφανῆ· τίς ἦν ποτε
ὁ τούσδε λέξας τοὺς λόγους ὑμῖν, γύναι; 755
ΙΟ. οἰκεύς τις, ὅσπερ ἵκετ' ἐκσωθεὶς μόνος.
ΟΙ. ἦ κἀν δόμοισι τυγχάνει τανῦν παρών;
ΙΟ. οὐ δῆτ'· ἀφ' οὗ γὰρ κεῖθεν ἦλθε καὶ κράτη
σέ τ' εἶδ' ἔχοντα Λάϊόν τ' ὀλωλότα,
ἐξικέτευσε τῆς ἐμῆς χειρὸς θιγὼν 760
ἀγροὺς σφε πέμψαι κἀπὶ ποιμνίων νομάς,
ὡς πλεῖστον εἴη τοῦδ' ἄποπτος ἄστεως.
κἄπεμψ' ἐγώ νιν· ἄξιος γάρ, οἷ' ἀνὴρ
δοῦλος, φέρειν ἦν τῆσδε καὶ μείζω χάριν.
ΟΙ. πῶς ἂν μόλοι δῆθ' ἡμῖν ἐν τάχει πάλιν; 765
ΙΟ. πάρεστιν· ἀλλὰ πρὸς τί τοῦτ' ἐφίεσαι;
ΟΙ. δέδοικ' ἐμαυτόν, ὦ γύναι, μὴ πόλλ' ἄγαν
εἰρημέν' ᾖ μοι, δι' ἃ νιν εἰσιδεῖν θέλω.
ΙΟ. ἀλλ' ἵξεται μέν· ἀξία δέ που μαθεῖν
κἀγὼ τά γ' ἐν σοὶ δυσφόρως ἔχοντ' ἄναξ. 770
ΟΙ. κοὐ μὴ στερηθῇς γ' ἐς τοσοῦτον ἐλπίδων
ἐμοῦ βεβῶτος· τῷ γὰρ ἂν καὶ μείζονι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λέξαιμ' ἂν ἢ σοὶ διὰ τύχης τοιᾶσδ' ἰών;
ἐμοὶ πατὴρ μὲν Πόλυβος ἦν Κορίνθιος,
μήτηρ δὲ Μερόπη Δωρίς· ἡγόμην δ' ἀνὴρ 775
ἀστῶν μέγιστος τῶν ἐκεῖ, πρίν μοι τύχη
τοιάδ' ἐπέστη, θαυμάσαι μὲν ἀξία,
σπουδῆς γε μέντοι τῆς ἐμῆς οὐκ ἀξία.
ἀνὴρ γὰρ ἐν δείπνοις μ' ὑπερπλησθεὶς μέθῃ
καλεῖ παρ' οἴνῳ, πλαστὸς ὡς εἴην πατρί. 780
κἀγὼ βαρυνθεὶς τὴν μὲν οὖσαν ἡμέραν
μόλις κατέσχον· θατέρᾳ δ' ἰὼν πέλας
μητρὸς πατρός τ' ἤλεγχον· οἱ δὲ δυσφόρως
τοὔνειδος ἦγον τῷ μεθέντι τὸν λόγον.
κἀγὼ τὰ μὲν κείνοιν ἐτερπόμην, ὅμως δ' 785
ἔκνιζέ μ' ἀεὶ τοῦθ'· ὑφεῖρπε γὰρ πολύ.
λάθρᾳ δὲ μητρὸς καὶ πατρὸς πορεύομαι
Πυθώδε· καί μ' ὁ Φοῖβος, ὧν μὲν ἱκόμην,
ἄτιμον ἐξέπεμψεν, ἄλλα δ' ἄθλια
καὶ δεινὰ καὶ δύστηνα προὔφηνεν λέγων, 790
ὡς μητρὶ μὲν χρείη με μιχθῆναι, γένος δ'
ἄτλητον ἀνθρώποισι δηλώσοιμ' ὁρᾶν,
φονεὺς δ' ἐσοίμην τοῦ φυτεύσαντος πατρός.
κἀγώ, 'πακούσας ταῦτα, τὴν Κορινθίαν
ἄστροις τὸ λοιπὸν ἐκμετρούμενος χθόνα 795
ἔφευγον, ἔνθα μήποτ' ὀψοίμην κακῶν
χρησμῶν ὀνείδη τῶν ἐμῶν τελούμενα.
στείχων δ' ἱκνοῦμαι τούσδε τοὺς χώρους, ἐν οἷς
σὺ τὸν τύραννον τοῦτον ὄλλυσθαι λέγεις.
καὶ σοί, γύναι, τἀληθὲς ἐξερῶ· τριπλῆς 800
ὅτ' ἦν κελεύθου τῆσδ' ὁδοιπορῶν πέλας,
ἐνταῦθα μοι κῆρυξ τε κἀπὶ πωλικῆς
ἀνὴρ ἀπήνης ἐμβεβώς, οἷον σὺ φῄς,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ξυνηντίαζον· κἀξ ὁδοῦ μ' ὁ θ' ἡγεμὼν
αὐτός θ' ὁ πρέσβυς πρὸς βίαν ἠλαυνέτην. 805
κἀγὼ τὸν ἐκτρέποντα, τὸν τροχηλάτην,
παίω δι' ὀργῆς καί μ' ὁ πρέσβυς, ὡς ὁρᾷ
ὄχους παραστείχοντα, τηρήσας μέσον
κάρα διπλοῖς κέντροισί μου καθίκετο.
οὐ μὴν ἴσην γ' ἔτεισεν, ἀλλὰ συντόμως 810
σκήπτρῳ τυπεὶς ἐκ τῆσδε χειρὸς ὕπτιος
μέσης ἀπήνης εὐθὺς ἐκκυλίνδεται·
κτείνω δὲ τοὺς ξύμπαντας. Εἰ δὲ τῷ ξένῳ
τούτῳ προσήκει Λαΐῳ τι συγγενές,
τὶς τοῦδέ γ' ἀνδρὸς νῦν ἂν ἀθλιώτερος, 815
τίς ἐχθροδαίμων μᾶλλον ἂν γένοιτ' ἀνήρ;
ὃν μὴ ξένων ἔξεστι μηδ' ἀστῶν τινι
δόμος δέχεσθαι μηδὲ προσφωνεῖν τινα,
ὠθεῖν δ' ἀπ' οἴκων· καὶ τάδ' οὔτις ἄλλος ἦν
ἢ 'γὼ 'π' ἐμαυτῷ τάσδ' ἀρὰς ὁ προστιθείς. 820
λέχη δὲ τοῦ θανόντος ἐν χεροῖν ἐμαῖν
χραίνω, δι' ὧνπερ ὤλετ'· ἆρ' ἔφυν κακός,
ἆρ' οὐχὶ πᾶς ἄναγνος ,εἴ με χρὴ φυγεῖν,
καί μοι φυγόντι μήστι τοὺς ἐμοὺς ἰδεῖν,
μή μ' ἐμβατεύειν πατρίδος, ἢ γάμοις με δεῖ 825
μητρὸς ζυγῆναι καὶ πατέρα κατακτανεῖν,
Πόλυβον, ὃς ἐξέφυσε κἀξέθρεψέ με;
ἆρ' οὐκ ἀπ' ὠμοῦ ταῦτα δαίμονός τις ἂν
κρίνων ἐπ' ἀνδρί τῷδ' ἂν ὀρθοίη λόγον; 830
μὴ δῆτα, μὴ δῆτ', ὦ θεῶν ἁγνὸν σέβας,
ἴδοιμι ταύτην ἡμέραν, ἀλλ' ἐκ βροτῶν
βαίην ἄφαντος πρόσθεν ἢ τοιάνδ' ἰδεῖν
κηλῖδ' ἐμαυτῷ ξυμφορᾶς ἀφιγμένην.

ΧΟ. ἡμῖν μέν, ὦναξ, ταῦτ' ὀκνήρ'· ἕως δ' ἂν οὖν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς τοῦ παρόντος ἐκμάθῃς, ἔχ' ἐλπίδα. 835
ΟΙ. καὶ μὴν τοσοῦτόν ἐστί μοι τῆς ἐλπίδος,
τὸν ἄνδρα τὸν βοτῆρα προσμεῖναι μόνον.
ΙΟ. πεφασμένου δέ τίς ποθ' ἡ προθυμία;
ΟΙ. ἐγὼ διδάξω σ'· ἢν γὰρ εὑρεθῇ λέγων
σοὶ ταῦτ', ἔγωγ' ἂν ἐκπεφευγοίην πάθος. 840
ΙΟ. ποῖον δέ μου περισσὸν ἤκουσας λόγον;
ΟΙ. λῃστὰς ἔφασκες αὐτὸν ἄνδρας ἐννέπειν,
ὥς νιν κατακτείνειαν. εἰ μὲν οὖν ἔτι
λέξει τὸν αὐτὸν ἀριθμόν, οὐκ ἐγὼ 'κτανον·
οὐ γὰρ γένοιτ' ἂν εἷς γε τοῖς πολλοῖς ἴσος. 845
εἰ δ' ἄνδρ' ἕν' οἰόζωνον αὐδήσει, σαφῶς
τοῦτ' ἐστὶν ἤδη τοὔργον εἰς ἐμὲ ῥέπον.
ΙΟ. ἀλλ' ὡς φανέν γε τοὔπος ὧδ' ἐπίστασο,
κοὐκ ἔστιν αὐτῷ τοῦτό γ' ἐκβαλεῖν πάλιν·
πόλις γὰρ ἤκουσ', οὐκ ἐγὼ μόνη τάδε. 850
εἰ δ' οὖν τι κἀκτρέποιτο τοῦ πρόσθεν λόγου,
οὔτοι ποτ', ὦναξ, τόν γε Λαΐου φόνον
φανεῖ δικαίως ὀρθόν, ὅν γε Λοξίας
διεῖπε χρῆναι παιδὸς ἐξ ἐμοῦ θανεῖν.
καίτοι νιν οὐ κεῖνος γ' ὁ δύστηνός ποτε 855
κατέκταν', ἀλλ' αὐτὸς πάροιθεν ὤλετο·
ὥστ' οὐχὶ μαντείας γ' ἂν οὔτε τῇδ' ἐγώ
βλέψαιμ' ἂν οὕνεκ' οὔτε τῇδ' ἂν ὕστερον.
ΟΙ. καλῶς νομίζεις· ἀλλ' ὅμως τὸν ἐργάτην
πέμψον τινὰ στελοῦντα, μηδὲ τοῦτ' ἀφῇς. 860
ΙΟ. πέμψω ταχύνασ'· ἀλλ' ἴωμεν ἐς δόμους.
οὐδὲν γὰρ ἂν πράξαιμ' ἂν ὧν οὔ σοι φίλον.
ΧΟ. στρ. α' εἴ μοι ξυνείη φέροντι
μοῖρα τὰν εὔσεπτον ἁγνείαν λόγων
ἔργων τε πάντων, ὧν νόμοι πρόκεινται 865

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑψίποδες οὐρανίαν
δι' αἰθέρα τεκνωθέντες, ὧν Ὄλυμπος
πατὴρ μόνος, οὐδέ νιν
θνατὰ φύσις ἀνέρων
ἔτικτεν οὐδὲ μήποτε λάθα κατακοιμάσῃ. 870
μέγας ἐν τούτοις θεός,
οὐδὲ γηράσκει.

ἀντιστρ. α' ὕβρις φυτεύει τύραννον·
ὕβρις, εἰ πολλῶν ὑπερπλησθῇ μάταν,
ἃ μὴ 'πίκαιρα μηδὲ συμφέροντα, 875
ἀκροτάταν εἰσαναβᾶσ' ἄκραν
ἀπότομον ὤρουσεν νιν εἰς ἀνάγκαν,
ἔνθ' οὐ ποδὶ χρησίμῳ
χρῆται· τὸ καλῶς δ' ἔχον
πόλει πάλαισμα μήποτε λῦσαι θεὸν αἰτοῦμαι. 880
θεὸν οὐ λήξω ποτὲ
προστάταν ἴσχων.

στρ. β' εἰ δέ τις ὑπέροπτα χερσὶν
ἢ λόγῳ πορεύεται,
Δίκας ἀφόβητος οὐδὲ
δαιμόνων ἕδη σέβων, 885
κακά νιν ἕλοιτο μοῖρα,
δυσπότμου χάριν χλιδᾶς.
εἰ μὴ τὸ κέρδος κερδανεῖ δικαίως
καὶ τῶν ἀσέπτων ἕρξεται, 890
ἢ τῶν ἀθίκτων ἕξεται ματάζων.
τίς ἔτι ποτ' ἐν τοῖσδ' ἀνὴρ
θυμοῦ βέλη ἕρξεται
ψυχὰς ἀμύνειν; εἰ γὰρ αἱ
τοιαίδε πράξεις τίμιαι, 895
τι δεῖ με χορεύειν;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀντιστρ. β'

οὐκέτι τὸν ἄθικτον εἶμι
γᾶς ἐπ' ὀμφαλὸν σέβων
οὐδ' ἐς τὸν Ἀβαῖσι ναὸν
οὐδὲ τὰν Ὀλυμπίαν, 900
εἰ μὴ τάδε χειρόδεικτα
πᾶσιν ἁρμόσει βροτοῖς.
ἀλλ', ὦ κρατύνων, εἴπερ ὄρθ' ἀκούεις,
Ζεῦ, πάντ' ἀνάσσων, μὴ λάθοι
σὲ τάν τε σὰν ἀθάνατον αἰὲν ἀρχάν.
φθίνοντα γὰρ Λαΐου 905
πυθόχρηστα θέσφατ' ἐξ-
αιροῦσιν ἤδη, κοὐδαμοῦ.
τιμαῖς Ἀπόλλων ἐμφανής·
ἔρρει δὲ τὰ θεῖα. 910

ΙΟ. χώρας ἄνακτες, δόξα μοι παρεστάθη
ναοὺς ἱκέσθαι δαιμόνων, τάδ' ἐν χεροῖν
στέφη λαβούσῃ κἀπιθυμιάματα.
ὑψοῦ γὰρ αἴρει θυμὸν Οἰδίπους ἄγαν
λύπαισι παντοίαισιν, οὐδ' ὁποῖ' ἀνὴρ 915
ἔννους τὰ καινὰ τοῖς πάλαι τεκμαίρεται,
ἀλλ' ἔστι τοῦ λέγοντος, εἰ φόβους λέγοι.
ὅτ' οὖν παραινοῦσ' οὐδὲν ἐς πλέον ποιῶ,
πρός σ', ὦ Λύκει' Ἄπολλον, ἄγχιστος γὰρ εἶ,
ἱκέτις ἀφῖγμαι τοῖσδε σὺν κατεύγμασιν, 920
ὅπως λύσιν τιν' ἡμὶν εὐαγῆ πόρῃς·
ὡς νῦν ὀκνοῦμεν πάντες ἐκπεπληγμένον
κεῖνον βλέποντες ὡς κυβερνήτην νεώς.

ΑΓΓΕΛΟΣ

ἆρ' ἂν παρ' ὑμῶν, ὦ ξένοι, μάθοιμ', ὅπου
τὰ τοῦ τυράννου δώματ' ἐστὶν Οἰδίπου; 925

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μάλιστα δ' αὐτὸν εἴπατ' εἰ κάτισθ' ὅπου.
ΧΟ. στέγαι μὲν αἵδε, καὐτὸς ἔνδον, ὦ ξένε·
γυνὴ δὲ μήτηρ ἥδε τῶν κείνου τέκνων.
ΑΓ. ἀλλ' ὀλβία τε καὶ ξὺν ὀλβίοις ἀεὶ
γένοι', ἐκείνου γ' οὖσα παντελὴς δάμαρ. 930
ΙΟ. αὔτως δὲ καὶ σύ γ', ὦ ξέν'· ἄξιος γὰρ εἶ
τῆς εὐεπείας οὕνεκ'· ἀλλὰ φράζ', ὅτου
χρῄζων ἀφῖξαι χὤτι σημῆναι θέλων.
ΑΓ. ἀγαθὰ δόμοις τε καὶ πόσει τῷ σῷ, γύναι.
ΙΟ. τὰ ποῖα ταῦτα, πρὸς τίνος δ' ἀφιγμένος; 935
ΑΓ. ἐκ τῆς Κορίνθου· τὸ δ' ἔπος, οὐξερῶ τάχα,
ἥδοιο μέν, πῶς δ' οὐκ ἄν; ἀσχάλλοις δ' ἴσως.
ΙΟ. τί δ' ἔστι; ποίαν δύναμιν ὧδ' ἔχει διπλῆν;
ΑΓ. τύραννον αὐτὸν οὐπιχώριοι χθονὸς
τῆς Ἰσθμίας στήσουσιν, ὡς ηὐδᾶτ' ἐκεῖ. 940
ΙΟ. τί δ'; οὐχ ὁ πρέσβυς Πόλυβος ἐγκρατὴς ἔτι;
ΑΓ. οὐ δῆτ', ἐπεί νιν θάνατος ἐν τάφοις ἔχει.
ΙΟ. πῶς εἶπας; ἦ τέθνηκε Πόλυβος, ὦ γέρον;
ΑΓ. εἰ μὴ λέγω τἀληθές, ἀξιῶ θανεῖν.
ΙΟ. ὦ πρόσπολ, οὐχὶ δεσπότῃ τάδ' ὡς τάχος 945
μολοῦσα λέξεις; ὦ θεῶν μαντεύματα,
ἵν' ἐστέ; τοῦτον Οἰδίπους πάλαι τρέμων
τὸν ἄνδρ' ἔφευγε μὴ κτάνοι· καὶ νῦν ὅδε
πρὸς τῆς τύχης ὄλωλεν, οὐδὲ τοῦδ' ὕπο.
ΟΙ. ὦ φίλτατον γυναικὸς Ἰοκάστης κάρα, 950
τί μ' ἐξεπέμψω δεῦρο τῶνδε δωμάτων;
ΙΟ. ἄκουε τἀνδρὸς τοῦδε καὶ σκόπει κλύων,
τὰ σέμν' ἵν' ἥκει τοῦ θεοῦ μαντεύματα.
ΟΙ. οὗτος δὲ τίς ποτ' ἐστὶ καὶ τί μοι λέγει;
ΙΟ. ἐκ τῆς Κορίνθου, πατέρα τὸν σὸν ἀγγελῶν 955
ὡς οὐκέτ' ὄντα Πόλυβον, ἀλλ' ὀλωλότα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΙ. τί φῄς, ξέν'; αὐτός μοι σὺ σημήνας γενοῦ.
ΑΓ. εἰ τοῦτο πρῶτον δεῖ μ' ἀπαγγεῖλαι σαφῶς,
εὖ ἴσθ' ἐκεῖνον θανάσιμον βεβηκότα.
ΟΙ. πότερα δόλοισιν, ἢ νόσου ξυναλλαγῇ; 960
ΑΓ. σμικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει ῥοπή.
ΟΙ. νόσοις ὁ τλήμων, ὡς ἔοικεν, ἔφθιτο.
ΑΓ. καὶ τῷ μακρῷ γε συμμετρούμενος χρόνῳ.
ΟΙ. φεῦ, φεῦ, τί δῆτ' ἄν, ὦ γύναι, σκοποῖτό τις
τὴν Πυθόμαντιν ἑστίαν ἢ τοὺς ἄνω 965
κλάζοντας ὄρνεις, ὧν ὑφηγητῶν ἐγὼ
κτενεῖν ἔμελλον πατέρα τὸν ἐμόν; ὁ δὲ θανὼν
κεύθει κάτω δὴ γῆς, ἐγὼ δ' ὅδ' ἐνθάδε
ἄψαυστος ἔγχους, εἴ τι μὴ τῷμῷ πόθῳ
κατέφθιθ'· οὕτω δ' ἂν θανὼν εἴη 'ξ ἐμοῦ. 970
τὰ δ' οὖν παρόντα συλλαβὼν θεσπίσματα
κεῖται παρ' Ἅιδῃ Πόλυβος ἄξι' οὐδενός.
ΙΟ. οὔκουν ἐγώ σοι ταῦτα προύλεγον πάλαι;
ΟΙ. ηὔδας· ἐγὼ δὲ τῷ φόβῳ παρηγόμην.
ΙΟ. μή νυν ἔτ' αὐτῶν μηδὲν ἐς θυμὸν βάλῃς. 975
ΟΙ. καὶ πῶς τὸ μητρὸς λέχος οὐκ ὀκνεῖν με δεῖ;
ΙΟ. τί δ' ἂν φοβοῖτ' ἄνθρωπος, ᾧ τὰ τῆς τύχης
κρατεῖ, πρόνοια δ' ἐστὶν οὐδενὸς σαφής;
εἰκῇ κράτιστον ζῆν, ὅπως δύναιτό τις.
σὺ δ' ἐς τὰ μητρὸς μὴ φοβοῦ νυμφεύματα· 980
πολλοὶ γὰρ ἤδη κἀν ὀνείρασιν βροτῶν
μητρὶ ξυνηυνάσθησαν. Ἀλλὰ ταῦθ' ὅτῳ
παρ' οὐδέν ἐστι, ῥᾷστα τὸν βίον φέρει.
ΟΙ. καλῶς ἅπαντα ταῦτ' ἂν ἐξείρητό σοι,
εἰ μὴ 'κύρει ζῶσ' ἡ τεκοῦσα· νῦν δ' ἐπεὶ 985
ζῇ, πᾶσ' ἀνάγκη, κεἰ καλῶς λέγεις ὀκνεῖν,
ΙΟ. καὶ μὴν μέγας γ' ὀφθαλμὸς οἱ πατρὸς τάφοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΙ. μέγας, ξυνίημ' ἀλλὰ τῆς ζώσης φόβος.
ΑΓ. ποίας δὲ καὶ γυναικὸς ἐκφοβεῖσθ' ὕπερ;
ΟΙ. Μερόπης, γηραιέ, Πόλυβος ἧς ᾤκει μέτα. 990
ΑΓ. τί δ' ἔστ' ἐκείνης ὑμὶν ἐς φόβον φέρον;
ΟΙ. θεήλατον μάντευμα δεινόν, ὦ ξένε.
ΑΓ. ἦ ῥητόν, ἢ οὐχὶ θεμιτὸν ἄλλον εἰδέναι;
ΟΙ. μάλιστά γ'· εἶπε γάρ με Λοξίας ποτὲ
χρῆναι μιγῆναι μητρὶ τἠμαυτοῦ τό τε 995
πατρῷον αἷμα χερσὶ ταῖς ἐμαῖς ἑλεῖν.
ὧν οὕνεχ' ἡ Κόρινθος ἐξ ἐμοῦ πάλαι
μακρὰν ἀπῳκεῖτ' εὐτυχῶς μέν, ἀλλ' ὅμως
τὰ τῶν τεκόντων ὄμμαθ' ἥδιστον βλέπειν.
ΑΓ. ἦ γὰρ τάδ' ὀκνῶν κεῖθεν ἦσθ' ἀπόπτολις; 1000
ΟΙ. πατρός τε χρῄζων μὴ φονεὺς εἶναι, γέρον.
ΑΓ. τί δῆτ' ἐγὼ οὐχὶ τοῦδε τοῦ φόβου σ' ἄναξ,
ἐπείπερ εὔνους ἦλθον, ἐξελυσάμην;
ΟΙ. καὶ μὴν χάριν γ' ἂν ἀξίαν λάβοις ἐμοῦ.
ΑΓ. καὶ μὴν μάλιστα τοῦτ' ἀφικόμην, ὅπως 1005
σοῦ πρὸς δόμους ἐλθόντος εὖ πράξαιμί τι.
ΟΙ. ἀλλ' οὔποτ' εἶμι τοῖς φυτεύσασίν γ' ὁμοῦ.
ΑΓ. ὦ παῖ, καλῶς εἶ δῆλος οὐκ εἰδὼς τί δρᾷς.
ΟΙ. πῶς, ὦ γηραιέ; πρὸς θεῶν, δίδασκέ με.
ΑΓ. εἰ τῶνδε φεύγεις οὕνεκα εἰς οἴκους μολεῖν. 1010
ΟΙ. ταρβῶν γε, μή μοι Φοῖβος ἐξέλθῃ σαφής.
ΑΓ. ἦ μὴ μίασμα τῶν φυτευσάντων λάβῃς;
ΟΙ. τοῦτ' αὐτό, πρέσβυ, τοῦτό μ' εἰσαεὶ φοβεῖ.
ΑΓ. ἆρ' οἶσθα δῆτα πρὸς δίκης οὐδὲν τρέμων;
ΟΙ. πῶς δ' οὐχί, παῖς γ' εἰ τῶνδε γεννητῶν ἔφυν; 1015
ΑΓ. ὁθούνεκ' ἦν σοι Πόλυβος οὐδὲν ἐν γένει.
ΟΙ. πῶς εἶπας; οὐ γὰρ Πόλυβος ἐξέφυσέ με;
ΑΓ. οὐ μᾶλλον οὐδὲν τοῦδε τἀνδρός, ἀλλ' ἴσον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΙ. καὶ πῶς ὁ φύσας ἐξ ἴσου τῷ μηδενί;
ΑΓ. ἀλλ' οὔ σ' ἐγείνατ' οὔτ' ἐκεῖνος οὔτ' ἐγώ. 1020
ΟΙ. ἀλλ' ἀντὶ τοῦ δὴ παῖδά μ' ὠνομάζετο;
ΑΓ. δῶρόν ποτ', ἴσθι, τῶν ἐμῶν χειρῶν λαβών.
ΟΙ. κᾆθ' ὧδ' ἀπ' ἄλλης χειρὸς ἔστερξεν μέγα;
ΑΓ. ἡ γὰρ πρὶν αὐτὸν ἐξέπεισ' ἀπαιδία.
ΟΙ. σὺ δ' ἐμπολήσας ἢ τυχὼν μ' αὐτῷ δίδως; 1025
ΑΓ. εὑρὼν ναπαίαις ἐν Κιθαιρῶνος πτυχαῖς.
ΟΙ. ὡδοιπόρεις δὲ πρὸς τί τούσδε τοὺς τόπους;
ΑΓ. ἐνταῦθ' ὀρείοις ποιμνίοις ἐπεστάτουν.
ΟΙ. ποιμὴν γὰρ ἦσθα κἀπὶ θητείᾳ πλάνης;
ΑΓ. σοῦ δ', ὦ τέκνον, σωτήρ γε τῷ τότ' ἐν χρόνῳ. 1030
ΟΙ. τί δ' ἄλγος ἴσχοντ' ἐν κακοῖς με λαμβάνεις;
ΑΓ. ποδῶν ἂν ἄρθρα μαρτυρήσειεν τὰ σά.
ΟΙ. οἴμοι, τί τοῦτ' ἀρχαῖον ἐννέπεις κακόν;
ΑΓ. λύω σ' ἔχοντα διατόρους ποδοῖν ἀκμάς.
ΟΙ. δεινόν γ' ὄνειδος σπαργάνων ἀνειλόμην. 1035
ΑΓ. ὥστ' ὠνομάσθης ἐκ τύχης ταύτης, ὃς εἶ.
ΟΙ. ὦ πρὸς θεῶν, πρὸς μητρὸς ἢ πατρός; φράσον.
ΑΓ. οὐκ οἶδ'· ὁ δοὺς δὲ τοῦτ' ἐμοῦ λῷον φρονεῖ.
ΟΙ. ἦ γὰρ παρ' ἄλλου μ' ἔλαβες οὐδ' αὐτὸς τυχών;
ΑΓ. οὔκ, ἀλλὰ ποιμὴν ἄλλος ἐκδίδωσί μοι. 1040
ΟΙ. τίς οὗτος; ἢ κάτοισθα δηλῶσαι λόγῳ;
ΑΓ. τῶν Λαΐου δήπου τις ὠνομάζετο.
ΟΙ. ἦ τοῦ τυράννου τῆσδε γῆς πάλαι ποτέ;
ΑΓ. μάλιστα· τούτου τἀνδρὸς οὗτος ἦν βοτήρ.
ΟΙ. ἦ κἄστ' ἔτι ζῶν οὗτος, ὥστ' ἰδεῖν ἐμέ; 1045
ΑΓ. ὑμεῖς γ' ἄριστ' εἰδεῖτ' ἂν οὐπιχώριοι.
ΟΙ. ἔστιν τις ὑμῶν τῶν παρεστώτων πέλας,
ὅστις κάτοιδε τὸν βοτῆρ' ὃν ἐννέπει,
εἴτ' οὖν ἐπ' ἀγρῶν εἴτε κἀνθάδ' εἰσιδών;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σημήναθ', ὡς ὁ καιρὸς ηὑρῆσθαι τάδε. 1050
ΧΟ. οἶμαι μὲν οὐδέν' ἄλλον ἢ τὸν ἐξ ἀγρῶν,
ὃν κἀμάτευες πρόσθεν εἰσιδεῖν· ἀτὰρ
ἥδ' ἂν τάδ' οὐχ ἥκιστ' ἂν Ἰοκάστη λέγοι.
ΟΙ. γύναι, νοεῖς ἐκεῖνον, ὅντιν' ἀρτίως
μολεῖν ἐφιέμεσθα τόν θ' οὗτος λέγει; 1055
ΙΟ. τί δ' ὅντιν' εἶπε; μηδὲν ἐντραπῇς· τὰ δὲ
ῥηθέντα βούλου μηδὲ μεμνῆσθαι μάτην.
ΟΙ. οὐκ ἂν γένοιτο τοῦθ', ὅπως ἐγὼ λαβὼν
σημεῖα τοιαῦτ' οὐ φανῶ τοὐμὸν γένος.
ΙΟ. μὴ πρὸς θεῶν, εἴπερ τι τοῦ σαυτοῦ βίου 1060
κήδῃ, ματεύσῃς τοῦθ' ἅλις νοσοῦσ' ἐγώ.
ΟΙ. θάρσει· σὺ μὲν γάρ, οὐδ' ἐὰν τρίτης ἐγὼ
μητρὸς φανῶ τρίδουλος, ἐκφανῇ κακή.
ΙΟ. ὅμως πιθοῦ μοι, λίσσομαι· μὴ δρᾶ τάδε.
ΟΙ. οὐκ ἂν πιθοίμην μὴ οὐ τάδ' ἐκμαθεῖν σαφῶς. 1065
ΙΟ. καὶ μὴν φρονοῦσά γ' εὖ τὰ λῷστά σοι λέγω.
ΟΙ. τὰ λῷστα τοίνυν ταῦτά μ' ἀλγύνει πάλαι.
ΙΟ. ὦ δύσποτμ', εἴθε μήποτε γνοίης, ὃς εἶ.
ΟΙ. ἄξει τις ἐλθὼν δεῦρο τὸν βοτῆρά μοι;
ταύτην δ' ἐᾶτε πλουσίῳ χαίρειν γένει. 1070
ΙΟ. ἰοὺ ἰοὺ, δύστηνε· τοῦτο γὰρ σ' ἔχω
μόνον προσειπεῖν, ἄλλο δ' οὔποθ' ὕστερον.
ΧΟ. τί ποτε βέβηκε, Οἰδίπους, ὑπ' ἀγρίας
ἄξασα λύπης ἡ γυνή; δέδοιχ' ὅπως
μὴ 'κ τῆς σιωπῆς τῆσδ' ἀναρρήξει κακά. 1075
ΟΙ. ὁποῖα χρῄζει ῥηγνύτω· τοὐμὸν δ' ἐγώ,
κεἰ σμικρόν ἐστι, σπέρμ' ἰδεῖν βουλήσομαι.
αὕτη δ' ἴσως, φρονεῖ γὰρ ὡς γυνὴ μέγα,
τὴν δυσγένειαν τὴν ἐμὴν αἰσχύνεται.
ἐγὼ δ' ἐμαυτὸν παῖδα τῆς Τύχης νέμων 1080

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς εὖ διδούσης οὐκ ἀτιμασθήσομαι.
τῆς γὰρ πέφυκα μητρός, οἱ δὲ συγγενεῖς
μῆνές με μικρὸν καὶ μέγαν διώρισαν.
τοιόσδε δ' ἐκφὺς οὐκ ἂν ἐξέλθοιμ' ἔτι
ποτ' ἄλλος, ὥστε μὴ ἐκμαθεῖν τοὐμὸν γένος. 1085

ΧΟ. στρ. εἴπερ ἐγὼ μάντις εἰμὶ
καὶ κατὰ γνώμαν ἴδρις,
οὐ τὸν Ὄλυμπον ἀπείρων,
ὦ Κιθαιρών, οὐκ ἔσει
τὰν αὔριον πανσέληνον, 1090
μὴ οὐ σέ γε καὶ πατριώταν Οἰδίπου
καὶ τροφὸν καὶ ματέρ' αὔξειν,
καὶ χορεύεσθαι πρὸς ἡμῶν,
ὡς ἐπίηρα φέροντα
τοῖς ἐμοῖς τυράννοις. 1095
ἰήιε Φοῖβε, σοὶ
δὲ ταῦτ' ἀρέστ' εἴη.

ἀντιστρ. τίς σε, τέκνον, τίς σ' ἔτικτε
τῶν μακραιώνων ἄρα Πανὸς ὀρεσσιβάτα πατρὸς
πελασθεῖσ', 1100
ἢ σέ γ' εὐνάτειρά τις
Λοξίου; τῷ γὰρ πλάκες ἀγρόνομοι πᾶσαι φίλαι·
εἴθ' ὁ Κυλλάνας ἀνάσσων,
εἴθ' ὁ Βακχεῖος θεὸς ναί-
ων ἐπ' ἄκρων ὀρέων σ' 1105
εὕρημα δέξατ' ἔκ του
Νυμφᾶν Ἑλικωνιάδων,
αἷς πλεῖστα συμπαίζει.

ΟΙ. εἰ χρή τι κἀμέ, μὴ συναλλάξαντά πω,
πρέσβεις, σταθμᾶσθαι, τὸν βοτῆρ' ὁρᾶν δοκῶ, 1110
ὅνπερ πάλαι ζητοῦμεν· ἔν τε γὰρ μακρῷ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γήρᾳ ξυνᾴδει τῷδε τἀνδρὶ σύμμετρος,
ἄλλως τε τοὺς ἄγοντας ὥσπερ οἰκέτας
ἔγνωκ' ἐμαυτοῦ· τῇ δ' ἐπιστήμῃ σύ μου
προύχοις τάχ' ἄν που, τὸν βοτῆρ' ἰδὼν πάρος. 1115

ΧΟ. ἔγνωκα γάρ, σάφ' ἴσθι· Λαΐου γὰρ ἦν,
εἴπερ τις ἄλλος, πιστὸς ὡς νομεὺς ἀνήρ.

ΟΙ. σὲ πρῶτ' ἐρωτῶ, τὸν Κορίνθιον ξένον,
ἦ τόνδε φράζεις;

ΑΓ. τοῦτον, ὅνπερ εἰσορᾷς. 1120

ΟΙ. οὗτος σύ, πρέσβυ, δεῦρό μοι φώνει βλέπων
ὅσ' ἂν σ' ἐρωτῶ. Λαΐου ποτ' ἦσθα σύ;

ΘΕΡΑΠΩΝ

ἦ δοῦλος, οὐκ ὠνητός, ἀλλ' οἴκοι τραφείς.

ΟΙ. ἔργον μεριμνῶν ποῖον ἢ βίον τίνα;

ΘΕ. ποίμναις τὰ πλεῖστα τοῦ βίου συνειπόμην. 1125

ΟΙ. χώροις μάλιστα πρὸς τίσιν ξύναυλος ὤν;

ΘΕ. ἦν μὲν Κιθαιρών, ἦν δὲ πρόσχωρος τόπος.

ΟΙ. τὸν ἄνδρα τόνδ' οὖν οἶσθα τῇδέ που μαθών;

ΘΕ. τί χρῆμα δρῶντα; ποῖον ἄνδρα καὶ λέγεις;

ΟΙ. τόνδ' ὃς πάρεστιν· ἢ ξυναλλάξας τί πως; 1130

ΘΕ. οὐχ ὥστε γ' εἰπεῖν ἐν τάχει μνήμης ἄπο.

ΑΓ. κοὐδέν γε θαῦμα, δέσποτ'· ἀλλ' ἐγὼ σαφῶς
ἀγνῶτ' ἀναμνήσω νιν· εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι
κάτοιδε, ἧμος τὸν Κιθαιρῶνος τόπον
ὁ μὲν διπλοῖσι ποιμνίοις, ἐγὼ δ' ἑνὶ 1135
ἐπλησίαζον τῷδε τἀνδρὶ τρεῖς ὅλους
ἑξ ἦρος εἰς ἀρκτοῦρον ἑκμήνους χρόνους·
χειμῶνι δ' ἤδη τἀμά, τ' εἰς ἔπαυλ' ἐγὼ
ἤλαυνον, οὗτός τ' εἰς τὰ Λαΐου σταθμά.
λέγω τι τούτων ἢ οὐ λέγω πεπραγμένον; 1140

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΘΕ. λέγεις ἀληθῆ, καίπερ ἐκ μακροῦ χρόνου.
ΑΓ. φέρ' εἰπέ νῦν, τότ' οἶσθα παῖδά μοί τινα
δούς, ὡς ἐμαυτῷ θρέμμα θρεψαίμην ἐγώ;
ΘΕ. τί δ' ἔστι; πρὸς τί τοῦτο τοὔπος ἱστορεῖς;
ΑΓ. ὅδ' ἐστίν, ὦ τᾶν, κεῖνος, ὃς τότ' ἦν νέος. 1145
ΘΕ. οὐκ εἰς ὄλεθρον; οὐ σιωπήσας ἔσει;
ΟΙ. ἆ, μὴ κόλαζε, πρέσβυ, τόνδ', ἐπεὶ τὰ σὰ
δεῖται κολαστοῦ μᾶλλον ἢ τὰ τοῦδ' ἔπη.
ΘΕ. τί δ', ὦ φέριστε δεσποτῶν, ἁμαρτάνω;
ΟΙ. οὐκ ἐννέπων τὸν παῖδ' ὃν οὗτος ἱστορεῖ. 1150
ΘΕ. λέγει γὰρ εἰδὼς οὐδέν, ἀλλ' ἄλλως πονεῖ.
ΟΙ. σὺ πρὸς χάριν μὲν οὐκ ἐρεῖς, κλαίων δ' ἐρεῖς.
ΘΕ. μὴ δῆτα, πρὸς θεῶν, τὸν γέροντα μ' αἰκίσῃ.
ΟΙ. οὐχ ὡς τάχος τις τοῦδ' ἀποστρέψει χέρας;
ΘΕ. δύστηνος ἀντὶ τοῦ; τί προσχρῄζων μαθεῖν; 1155
ΟΙ. τὸν παῖδ' ἔδωκας τῷδ', ὃν οὗτος ἱστορεῖ;
ΘΕ. ἔδωκ'· ὀλέσθαι δ' ὤφελον τῇδ' ἡμέρᾳ.
ΟΙ. ἀλλ' εἰς τόδ' ἥξεις μὴ λέγων γε τοὔνδικον.
ΘΕ. πολλῷ γε μᾶλλον, ἢν φράσω, διόλλυμαι.
ΟΙ. ἀνὴρ ὅδ', ὡς ἔοικεν, ἐς τριβὰς ἐλᾷ. 1160
ΘΕ. οὐ δῆτ' ἔγωγ', ἀλλ' εἶπον ὡς δοίην πάλαι.
ΟΙ. πόθεν λαβών; οἰκεῖον ἢ 'ξ ἄλλου τινός;
ΘΕ. ἐμὸν μὲν οὐκ ἔγωγ', ἐδεξάμην δέ του.
ΟΙ. τίνος πολιτῶν τῶνδε κἀκ ποίας στέγης;
ΘΕ. μὴ πρὸς θεῶν, μή, δέσποθ' ἱστόρει πλέον. 1165
ΟΙ. ὄλωλας, εἴ σε ταῦτ' ἐρήσομαι πάλιν.
ΘΕ. τῶν Λαΐου τοίνυν τις ἦν γεννημάτων.
ΟΙ. ἢ δοῦλος ἢ κείνου τις ἐγγενὴς γεγώς;
ΘΕ. οἴμοι, πρὸς αὐτῷ γ' εἰμὶ τῷ δεινῷ λέγειν.
ΟΙ. κἄγωγ' ἀκούειν· ἀλλ' ὅμως ἀκουστέον. 1170
ΘΕ. κείνου γέ τοι δὴ παῖς ἐκλήζεθ'· ἡ δ' ἔσω

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κάλλιστ' ἂν εἴποι, σὴ γυνή, τάδ' ὡς ἔχει.
ΟΙ. ἦ γὰρ δίδωσιν ἥδε σοι;
ΘΕ. μάλιστ' ἄναξ.
ΟΙ. ὡς πρὸς τί χρείας;
ΘΕ. ὡς ἀναλώσαιμί νιν.
ΟΙ. τεκοῦσα τλήμων;
ΘΕ. θεσφάτων γ' ὄκνῳ κακῶν. 1175
ΟΙ. ποίων;
ΘΕ. κτενεῖν νιν τοὺς τεκόντας ἦν λόγος.
ΟΙ. πῶς δῆτ' ἀφῆκας τῷ γέροντι τῷδε σύ;
ΘΕ. κατοικτίσας, ὦ δέσποθ', ὡς ἄλλην χθόνα
δοκῶν ἀποίσειν, αὐτὸς ἔνθεν ἦν· ὁ δὲ
κάκ' ἐς μέγιστ' ἔσωσεν. Εἰ γὰρ οὗτος εἶ, 1180
ὃν φησιν οὗτος, ἴσθι δύσποτμος γεγώς.
ΟΙ. ἰοὺ ἰού, τὰ πάντ' ἂν ἐξήκοι σαφῆ.
ὦ φῶς, τελευταῖόν σε προσβλέψαιμι νῦν,
ὅστις πέφασμαι φύς τ' ἀφ' ὧν οὐ χρῆν, ξὺν οἷς τ'
οὐ χρῆν ὁμιλῶν, οὕς τέ μ' οὐκ ἔδει κτανών. 1185
ΧΟ. στρ. α' ἰὼ γενεαὶ βροτῶν.
ὡς ὑμᾶς ἴσα καὶ τὸ μη-
δὲν ζώσας ἐναριθμῶ.
τίς γάρ, τίς ἀνὴρ πλέον
τᾶς εὐδαιμονίας φέρει 1190
ἢ τοσοῦτον ὅσον δοκεῖν
καὶ δόξαντ' ἀποκλῖναι;
τὸ σόν τοι παράδειγμ' ἔχων,
τὸν σὸν δαίμονα, τὸν σόν, ὦ
τλᾶμον Οἰδιπόδα, βροτῶν 1195
οὐδένα μακαρίζω·
ἀντιστρ. α' ὅστις καθ' ὑπερβολὰν
τοξεύσας ἐκράτησας τοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πάντ' εὐδαίμονος ὄλβου,
ὦ Ζεῦ, κατὰ μὲν φθίσας
τὰν γαμψώνυχα παρθένον
χρησμῳδόν, θανάτων δ' ἐμᾷ 1200
χώρᾳ πύργος ἀνέστας.
ἐξ οὗ καὶ βασιλεὺς καλῇ
ἐμὸς καὶ τὰ μέγιστ' ἐτι-
μάθης, ταῖς μεγάλαισιν
ἐν Θήβαιοιν ἀνάσσων.

στρ. β' τανῦν δ' ἀκούειν τὶς ἀθλιώτερος;
τίς ἄταις ἀγρίαις, τίς ἐν πόνοις 1205
ξύνοικος ἀλλαγᾷ βίου;
ἰὼ κλεινὸν Οἰδίπου κάρα,
ᾧ μέγας λιμὴν αὐτὸς ἤρκεσεν
παιδὶ καὶ πατρὶ θαλαμηπόλῳ πεσεῖν,
πῶς ποτε, πῶς ποθ' αἱ πατρῷ- 1210
αί σ' ἄλοκες φέρειν, τάλας,
σῖγ' ἐδυνάσθησαν ἐς τοσόνδε;

ἀντιστρ. β' ἐφεῦρέ σ' ἄκονθ' ὁ πάνθ' ὁρῶν χρόνος,
δικάζει τὸν ἄγαμον γάμον πάλαι
τεκνοῦντα καὶ τεκνούμενον. 1215
ἰώ, Λαΐειον, ὦ τέκνον,
εἴθε σ', εἴθε σε μήποτ' εἰδόμαν·
δύρομαι γὰρ ὡς περίαλλ' ἰαχέων
ἐκ στομάτων. Τὸ δ' ὀρθὸν εἰ- 1220
πεῖν, ἀνέπνευσά τ' ἐκ σέθεν
καὶ κατεκοίμασα τοὐμὸν ὄμμα.

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

ὦ γῆς μέγιστα τῆσδ' ἀεὶ τιμώμενοι,
οἷ' ἔργ' ἀκούσεθ', οἷα δ' εἰσόψεσθ', ὅσον δ'

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀρεῖσθε πένθος, εἴπερ ἐγγενῶς ἔτι 1225
τῶν Λαβδακείων ἐντρέπεσθε δωμάτων.
οἶμαι γὰρ οὔτ' ἂν Ἴστρον οὔτε Φᾶσιν ἂν
νίψαι καθαρμῷ τήνδε τὴν στέγην, ὅσα
κεύθει, τὰ δ' αὐτίκ' εἰς τὸ φῶς φανεῖ, κακὰ
ἑκόντα κοὐκ ἄκοντα. Τῶν δὲ πημονῶν 1230
μάλιστα λυποῦσ' αἵ φανῶσ' αὐθαίρετοι.

ΧΟ. λείπει μὲν οὐδ' ἃ πρόσθεν ᾔδειμεν τὸ μὴ οὐ
βαρύστον' εἶναι· πρὸς δ' ἐκείνοισιν τί φῄς;

ΕΞ. ὁ μὲν τάχιστος τῶν λόγων εἰπεῖν τε καὶ
μαθεῖν, τέθνηκε θεῖον Ἰοκάστης κάρα. 1235

ΧΟ. ὦ δυστάλαινα, πρὸς τίνος ποτ' αἰτίας;

ΕΞ. αὐτὴ πρὸς αὑτῆς. τῶν δὲ πραχθέντων τὰ μὲν
ἄλγιστ' ἄπεστιν· ἡ γὰρ ὄψις οὐ πάρα·
ὅμως δ', ὅσον γε κἀν ἐμοὶ μνήμης ἔνι,
πεύσῃ τὰ κείνης ἀθλίας παθήματα. 1240
ὅπως γὰρ ὀργῇ χρωμένη παρῆλθ' ἔσω
θυρῶνος, ἵετ' εὐθὺ πρὸς τὰ νυμφικὰ
λέχη, κόμην σπῶσ' ἀμφιδεξίοις ἀκμαῖς.
πύλας, δ', ὅπως εἰσῆλθ', ἐπιρράξασ' ἔσω
κάλει τὸν ἤδη Λάιον πάλαι νεκρόν, 1245
μνήμην παλαιῶν σπερμάτων ἔχουσ', ὑφ' ὧν
θανοι μὲν αὐτός, τὴν δὲ τίκτουσαν λίποι
τοῖς οἷσιν αὐτοῦ δύστεκνον παιδουργίαν.
γοᾶτο δ' εὐνάς, ἔνθα δύστηνος διπλοῦς
ἐξ ἀνδρὸς ἄνδρα καὶ τέκν' ἐκ τέκνων τέκοι. 1250
χὤπως μὲν ἐκ τῶνδ' οὐκέτ' οἶδ' ἀπόλλυται.
βοῶν γὰρ εἰσέπαισεν Οἰδίπους, ὑφ' οὗ
οὐκ ἦν τὸ κείνης ἐκθεάσασθαι κακόν·
ἀλλ' εἰς ἐκεῖνον περιπολοῦντ' ἐλεύσσομεν.
φοιτᾷ γὰρ ἡμᾶς ἔγχος ἐξαιτῶν πορεῖν, 1255

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γυναῖκά τ' οὐ γυναῖκα, μητρῴαν δ' ὅπου
κίχοι διπλῆν ἄρουραν οὗ τε καὶ τέκνων.
λυσσῶντι δ' αὐτῷ δαιμόνων δείκνυσί τις·
οὐδεὶς γὰρ ἀνδρῶν, οἵ παρῆμεν ἐγγύθεν.
δεινὸν δ' ἀύσας, ὡς ὑφηγητοῦ τινος 1260
πύλαις διπλαῖς ἐνήλατ', ἐκ δὲ πυθμένων
ἔκλινε κοῖλα κλῇθρα κἀμπίπτει στέγῃ.
οὗ δὴ κρεμαστὴν τὴν γυναῖκ' ἐσείδομεν,
πλεκταῖς ἑώραις ἐμπεπλεγμένην. ὁ δέ,
ὅπως ὁρᾷ νιν, δεινὰ βρυχηθεὶς τάλας, 1265
χαλᾷ κρεμαστὴν ἀρτάνην· ἐπεὶ δὲ γῇ
ἔκειτο τλήμων, δεινὰ δ' ἦν τἀνθένδ' ὁρᾶν.
ἀποσπάσας γὰρ εἱμάτων χυσηλάτους
περόνας ἀπ' αὐτῆς, αἷσιν ἐξεστέλλετο,
ἄρας ἔπαισεν ἄρθρα τῶν αὑτοῦ κύκλων, 1270
αὐδῶν τοιαῦθ', ὁθούνεκ' οὐκ ὄψοιντό νιν,
οὔθ' οἷ' ἔπασχεν οὔθ' ὁποῖ' ἔδρα κακά,
ἀλλ' ἐν σκότῳ τὸ λοιπὸν οὓς μὲν οὐκ ἔδει
ὀψοίαθ', οὓς δ' ἔχρῃζεν οὐ γνωσοίατο.
τοιαῦτ' ἐφυμνῶν, πολλάκις τε κοὐχ ἅπαξ 1275
ἤρασσ' ἐπαίρων βλέφαρα· φοίνιαι δ' ὁμοῦ
γλῆναι γένει' ἔτεγγον, οὐδ' ἀνίεσαν
φόνου μυδώσας σταγόνας, ἀλλ' ὁμοῦ μέλας
ὄμβρος χαλάζης αἱματοῦς ἐτέγγετο.
τάδ' ἐκ δυοῖν ἔρρωγεν, οὐ μόνου κάτα, 1280
ἀλλ' ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ συμμιγῆ κακά.
ὁ πρὶν παλαιὸς δ' ὄλβος ἦν πάροιθε μὲν
ὄλβος δικαίως· νῦν δὲ τῇδε θἡμέρᾳ
στεναγμός, ἄτη, θάνατος, αἰσχύνη, κακῶν
ὅσ' ἔστι πάντων ὀνόματ', οὐδὲν ἐστ' ἀπόν. 1285

ΧΟ. νῦν δ' ἔσθ' ὁ τλήμων ἐν τίνι σχολῇ κακοῦ;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΞ. βοᾷ διοίγειν κλῇθρα καὶ δηλοῦν τινα
τοῖς πᾶσι Καδμείοισι τὸν πατροκτόνον,
τὸν μητρός, αὐδῶν ἀνόσι' οὐδὲ ῥητά μοι,
ὡς ἐκ χθονὸς ῥίψων ἑαυτὸν οὐδ' ἔτι 1290
μενῶν δόμοις ἀραῖος, ὡς ἠράσατο.
ῥώμης γε μέντοι καὶ προηγητοῦ τινος
δεῖται· τὸ γὰρ νόσημα μεῖζον ἢ φέρειν.
δείξει δὲ καὶ σοί· κλῇθρα γὰρ πυλῶν τάδε
διοίγεται· θέαμα δ' εἰσόψει τάχα 1295
τοιοῦτον, οἷον καὶ στυγοῦντ' ἐποικτίσαι.

ΧΟ. ὦ δεινὸν ἰδεῖν πάθος ἀνθρώποις,
ὦ δεινότατον πάντων, ὅ σ' ἐγὼ
προσέκυρσ' ἤδη. τίς σ', ὦ τλῆμον,
προσέβη μανία; τίς ὁ πηδήσας 1300
μείζονα δαίμων τῶν μακίστων
πρὸς σῇ δυσδαίμονι μοίρᾳ;
φεῦ φεῦ, δύσταν', ἀλλ' οὐδ' ἐσιδεῖν
δύναμαί σε, θέλων πόλλ' ἀνερέσθαι,
πολλὰ πυθέσθαι, πολλὰ δ' ἀθρῆσαι· 1305
τοίαν φρίκην παρέχεις μοι.

ΟΙ. αἰαῖ αἰαῖ, φεῦ, φεῦ, δύστανος ἐγώ.
ποῖ γᾶς φέρομαι τλάμων; πᾷ μοι
φθογγὰ διαπεπόταται φοράδην;
ἰὼ δαῖμον, ἵν' ἐνήλω. 1310

ΧΟ. ἐς δεινὸν οὐδ' ἀκουστὸν οὐδ' ἐπόψιμον.

ΟΙ. στρ. α' ἰὼ σκότου
νέφος, ἐμὸν ἀπότροπον, ἐπιπλόμενον ἄφατον,
ἀδάματόν τε καὶ δυσούριστον ὄν. οἴμοι, 1315
οἴμοι μάλ' αὖθις, οἷον εἰσέδυ μ' ἅμα
κέντρων τε τῶνδ' οἴστρημα καὶ μνήμη κακῶν.

ΧΟ. καὶ θαῦμά γ' οὐδὲν ἐν τοσοῖσδε πήμασιν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διπλᾶ σε πενθεῖν καὶ διπλᾶ φορεῖν κακά. 1320

ΟΙ. ἀντ. α' ἰὼ φίλος,
σὺ μὲν ἐμὸς ἐπίπολος ἔτι μόνιμος· ἔτι γὰρ
ὑπομένεις με τὸν τυφλὸν κηδεύων. φεῦ, φεῦ·
οὐ γάρ με λήθεις, ἀλλὰ γιγνώσκω σαφῶς, 1325
καίπερ σκοτεινός, τήν γε σὴν αὐδὴν ὅμως.

ΧΟ. ὦ δεινὰ δράσας, πῶς ἔτλης τοιαῦτα σὰς
ὄψεις μαρᾶναι; τίς σ' ἐπῆρε δαιμόνων;

ΟΙ. στρ. β' Ἀπόλλων τάδ' ἦν, Ἀπόλλων, φίλοι,
ὁ κακὰ τελῶν ἐμὰ τάδ' ἐμὰ πάθεα. 1330
ἔπαισε δ' αὐτόχειρ νιν οὔτις,
ἀλλ' ἐγὼ τλάμων.
τί γὰρ ἔδει μ' ὁρᾶν,
ὅτῳ γ' ὁρῶντι μηδὲν
ἦν ἰδεῖν γλυκύ; 1335

ΧΟ. ἦν ταῦθ' ὅπωσπερ καὶ σὺ φῄς.

ΟΙ. τί δῆτ' ἐμοὶ βλεπτόν, ἢ
στερκτὸν ἢ προσήγορον
ἔτ' ἔστ' ἀκούειν ἡδονᾷ, φίλοι;
ἀπάγετ' ἐκτόπιον ὅτι τάχιστά με, 1340
ἀπάγετ', ὦ φίλοι, τὸν μέγ' ὀλέθριον,
τὸν καταρότατον, ἔτι δὲ καὶ θεοῖς
ἐχθρότατον βροτῶν.

ΧΟ. δείλαιε τοῦ νοῦ τῆς τε συμφορᾶς ἴσον,
ὡς σ' ἠθέλησα μηδ' ἂν γνῶναί ποτ' ἄν. 1345

ΟΙ. ἀντ. β' ὄλοιθ' ὅστις ἦν,
ὃς ἀπ' ἀγρίας πέδας
νομάδος ἐπιποδίας
ἔλαβέ μ' ἀπό τε φόνου
ἔρυτο κἀνέσωσεν, 1350
οὐδὲν ἐς χάριν πράσσων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τότε γὰρ ἂν θανὼν
οὐκ ἦν φίλοισιν
οὐδ' ἐμοὶ τοσόνδ' ἄχος.
ΧΟ. θέλοντι κἀμοὶ τοῦτ' ἂν ἦν. 1355
ΟΙ. οὔκουν πατρός γ' ἂν φονεὺς
ἦλθον, οὐδὲ νυμφίος
βροτοῖς ἐκλήθην
ὧν ἔφυν ἄπο.
νῦν δ' ἄθλιος μέν εἰμ', 1360
ἀνοσίων δὲ παῖς,
ὁμογενής τ' ἀφ' ὧν
αὐτὸς ἔφυν τάλας.
εἰ δέ τι πρεσβύτερον
ἔφυ κακοῦ κακόν, 1365
τοῦτ' ἔλαχ' Οἰδίπους.
ΧΟ. οὐκ οἶδ' ὅπως σε φῶ βεβουλεῦσθαι καλῶς·
κρείσσων γὰρ ἦσθα μηκέτ' ὢν ἢ ζῶν τυφλός.
ΟΙ. ὡς μὲν τάδ' οὐχ ὧδ' ἔστ' ἄριστ' εἰργασμένα,
μή μ' ἐκδίδασκε, μηδὲ συμβούλευ' ἔτι. 1370
ἐγὼ γὰρ οὐκ οἶδ' ὄμμασιν ποίοις βλέπων
πατέρα ποτ' ἂν προσεῖδον εἰς Ἅιδου μολών,
οὐδ' αὖ τάλαιναν μητέρ' οἷν ἐμοὶ δυοῖν
ἔργ' ἐστὶ κρείσσον' ἀγχόνης εἰργασμένα.
ἀλλ' ἡ τέκνων δῆτ' ὄψις ἦν ἐφίμερος, 1375
βλαστοῦσ' ὅπως ἔβλαστε, προσλεύσσειν ἐμοί;
οὐ δῆτα τοῖς γ' ἐμοῖσιν ὀφθαλμοῖς ποτε·
οὐδ' ἄστυ γ', οὐδὲ πύργος, οὐδὲ δαιμόνων
ἀγάλματθ' ἱερά, τῶν ὁ παντλήμων ἐγώ,
κάλλιστ' ἀνὴρ εἷς ἔν γε ταῖς Θήβαις τραφείς, 1380
ἀπεστέρησ' ἐμαυτόν, αὐτὸς ἐννέπων
ὠθεῖν ἅπαντας τὸν ἀσεβῆ, τὸν ἐκ θεῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φανέντ' ἄναγνον καὶ γένους τοῦ Λαΐου.
τοιάνδ' ἐγὼ κηλῖδα μηνύσας ἐμὴν
ὀρθοῖς ἔμελλον ὄμμασιν τούτους ὁρᾶν; 1385
ἥκιστα γ'· ἀλλ' εἰ τῆς ἀκουούσης ἔτ' ἦν
πηγῆς δι' ὤτων φραγμός, οὐκ ἂν ἐσχόμην
τὸ μὴ ἀποκλῇσαι τοὐμὸν ἄθλιον δέμας,
ἵν' ἦν τυφλός τε καὶ κλύων μηδέν· τὸ γὰρ
τὴν φροντίδ' ἔξω τῶν κακῶν οἰκεῖν γλυκύ. 1390
ἰὼ Κιθαιρών, τί μ' ἐδέχου; τί μ' οὐ λαβὼν
ἔκτεινας εὐθύς, ὡς ἔδειξα μήποτε
ἐμαυτὸν ἀνθρώποισιν, ἔνθεν ἦν γεγώς;
ὦ Πόλυβε καὶ Κόρινθε καὶ τὰ πάτρια
λόγῳ παλαιὰ δώμαθ', οἷον ἆρά με 1395
κάλλος κακῶν ὕπουλον ἐξεθρέψατε·
νῦν γὰρ κακός τ' ὢν κἀκ κακῶν εὑρίσκομαι.
ὦ τρεῖς κέλευθοι καὶ κεκρυμμένη νάπη
δρυμός τε καὶ στενωπὸς ἐν τριπλαῖς ὁδοῖς,
αἵ τοὐμὸν αἷμα τῶν ἐμῶν χειρῶν ἄπο 1400
ἐπίετε πατρός, ἆρά μου μέμνησθ' ἔτι,
οἷ' ἔργα δράσας ὑμίν, εἶτα δεῦρ' ἰὼν
ὁποῖ' ἔπρασσον αὖθις; ὦ γάμοι, γάμοι,
ἐφύσαθ' ἡμᾶς, καὶ φυτεύσαντες πάλιν
ἀνεῖτε ταὐτὸν σπέρμα, κἀπεδείξατε 1405
πατέρας, ἀδελφούς, παῖδας, αἷμ' ἐμφύλιον,
νύμφας, γυναῖκας, μητέρας τε, χὠπόσα
αἴσχιστ' ἐν ἀνθρώποισιν ἔργα γίγνεται.
ἀλλ', οὐ γὰρ αὐδᾶν ἔσθ' ἃ μηδὲ δρᾶν καλόν,
ὅπως τάχιστα, πρὸς θεῶν, ἔξω μέ που 1410
καλύψατ' ἢ φονεύσατ' ἢ θαλάσσιον
ἐκρίψατ' ἔνθα μήποτ' εἰσόψεσθ' ἔτι.
ἴτ', ἀξιώσατ' ἀνδρὸς ἀθλίου θιγεῖν·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πίθεσθε, μὴ δείσητε· τἀμὰ γὰρ κακὰ
οὐδεὶς οἷός τε πλὴν ἐμοῦ φέρειν βροτῶν. 1415

ΧΟ. ἀλλ' ὧν ἐπαιτεῖς εἰς δέον πάρεσθ' ὅδε
Κρέων τὸ πράσσειν καὶ τὸ βουλεύειν, ἐπεὶ
χώρας λέλειπται μοῦνος ἀντὶ σοῦ φύλαξ.

ΟΙ. οἴμοι, τί δῆτα λέξομεν πρὸς τόνδ' ἔπος;
τίς μοι φανεῖται πίστις ἔνδικος; τὰ γὰρ 1420
πάρος πρὸς αὐτὸν πάντ' ἐφεύρημαι κακός.

ΚΡ. οὔθ' ὡς γελαστής, Οἰδίπους, ἐλήλυθα
οὔθ' ὡς ὀνειδιῶν τι τῶν πάρος κακῶν.
ἀλλ' εἰ τὰ θνητῶν μὴ καταισχύνεσθ' ἔτι
γένεθλα, τὴν γοῦν πάντα βόσκουσαν φλόγα 1425
αἰδεῖσθ' ἄνακτος Ἡλίου, τοιόνδ' ἄγος
ἀκάλυπτον οὕτω δεικνύναι, τὸ μήτε γῆ
μήτ' ὄμβρος ἱερὸς μήτε φῶς προσδέξεται.
ἀλλ' ὡς τάχιστ' ἐς οἶκον ἐσκομίζετε·
τοῖς ἐν γένει γὰρ τἀγγενῆ μάλισθ' ὁρᾶν 1430
μόνοις τ' ἀκούειν εὐσεβῶς ἔχει κακά.

ΟΙ. πρὸς θεῶν, ἐπείπερ ἐλπίδος μ' ἀπέσπασας,
ἄριστος ἐλθὼν πρὸς κάκιστον ἄνδρ' ἐμέ,
πιθοῦ τί μοι· πρὸς σοῦ γάρ, οὐδ' ἐμοῦ, φράσω.

ΚΡ. καί τοῦ με χρείας ὧδε λιπαρεῖς τυχεῖν; 1435

ΟΙ. ῥῖψόν με γῆς ἐκ τῆσδ' ὅσον τάχισθ' ὅπου
θνητῶν φανοῦμαι μηδενὸς προσήγορος.

ΚΡ. ἔδρασ' ἄν, εὖ τοῦτ' ἴσθ' ἄν, εἰ μὴ τοῦ θεοῦ
πρώτιστ' ἔχρῃζον ἐκμαθεῖν, τί πρακτέον.

ΟΙ. ἀλλ' ἥ γ' ἐκείνου πᾶσ' ἐδηλώθη φάτις, 1440
τὸν πατροφόντην, τὸν ἀσεβῆ μ' ἀπολλύναι.

ΚΡ. οὕτως ἐλέχθη ταῦθ'· ὅμως δ' ἵν' ἔσταμεν
χρείας, ἄμεινον ἐκμαθεῖν, τί δραστέον.

ΟΙ. οὕτως ἄρ' ἀνδρὸς ἀθλίου πεύσεθ' ὕπερ;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΡ. καὶ γὰρ σὺ νῦν τὰν τῷ θεῷ πίστιν φέροις. 1445
ΟΙ. καὶ σοί γ' ἐπισκήπτω τε καὶ προστρέψομαι,
τῆς μὲν κατ' οἴκους αὐτὸς ὃν θέλεις τάφον
θοῦ· καὶ γὰρ ὀρθῶς τῶν γε σῶν τελεῖς ὕπερ.
ἐμοῦ δὲ μήποτ' ἀξιωθήτω τόδε
πατρῷον ἄστυ ζῶντος οἰκητοῦ τυχεῖν. 1450
ἀλλ' ἔα με ναίειν ὄρεσιν, ἔνθα κλῄζεται
οὑμὸς Κιθαιρὼν οὗτος, ὃν μήτηρ τέ μοι
πατήρ τ' ἐθέσθην ζῶντε κύριον τάφον,
ἵν' ἐξ ἐκείνων, οἵ μ' ἀπωλλύτην, θάνω.
καίτοι τοσοῦτον γ' οἶδα, μήτε μ' ἂν νόσον 1455
μήτ' ἄλλο πέρσαι μηδὲν· οὐ γὰρ ἄν ποτε
θνήσκων ἐσώθην, μὴ 'πί τῳ δεινῷ κακῷ.
ἀλλ' ἡ μὲν ἡμῶν μοῖρ', ὅποιπερ εἶσ', ἴτω.
παίδων δὲ τῶν μὲν ἀρσένων μή μοι, Κρέων,
προσθῇ μέριμναν· ἄνδρες εἰσίν, ὥστε μὴ 1460
σπάνιν ποτὲ σχεῖν, ἔνθ' ἂν ὦσι, τοῦ βίου.
ταῖν δ' ἀθλίαιν οἰκτραῖν τε παρθένοιν ἐμαῖν,
αἷν οὔποθ' ἡμὴ χωρὶς ἐστάθη βορᾶς
τράπεζ' ἄνευ τοῦδ' ἀνδρός, ἀλλ' ὅσων ἐγὼ
ψαύοιμι, πάντων τῶνδ' ἀεὶ μετειχέτην· 1465
ταῖν μοι μέλεσθαι· καὶ μάλιστα μὲν χεροῖν
ψαῦσαί μ' ἔασον κἀποκλαύσασθαι κακά.
ἴθ' ὦναξ,
ἴθ', ὦ γονῇ γενναῖε· χερσὶν τὰν θιγὼν
δοκοῖμ' ἔχειν σφᾶς, ὥσπερ ἡνίκ' ἔβλεπον. 1470
τί φημί;
οὐ κλύω που, πρὸς θεῶν, τοῖν μοι φίλοιν
δακρυρροούντοιν, καὶ μ' ἐποικτίρας Κρέων
ἔπεμψέ μοι τὰ φίλτατ' ἐκγόνων ἐμῶν;
λέγω τι; 1475

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΡ. λέγεις· ἐγὼ γάρ εἰμ' ὁ πορσύνας τάδε,
γνοὺς τὴν παροῦσαν τέρψιν, ἥ σ' εἶχεν πάλαι.
ΟΙ. ἀλλ' εὐτυχοίης, καί σε τῆσδε τῆς ὁδοῦ
δαίμων ἄμεινον ἢ μὲ φρουρήσας τύχοι.
ὦ τέκνα, ποῦ ποτ' ἐστέ; δεῦρ' ἴτ', ἔλθετε 1480
ὡς τὰς ἀδελφὰς τάσδε τὰς ἐμὰς χέρας,
αἵ τοῦ φυτουργοῦ πατρὸς ὑμὶν ὧδ' ὁρᾶν
τὰ πρόσθε λαμπρὰ προυξένησαν ὄμματα·
ὃς ὑμίν, ὦ τέκν', οὔθ' ὁρῶν οὔθ' ἱστορῶν 1485
πατὴρ ἐφάνθην, ἔνθεν αὐτὸς ἠρόθην.
καὶ σφὼ δακρύω, προσβλέπειν γὰρ οὐ σθένω,
νοούμενος τὰ λοιπὰ τοῦ πικροῦ βίου,
οἷον βιῶναι σφὼ πρὸς ἀνθρώπων χρεών.
ποίας γὰρ ἀστῶν ἥξετ' εἰς ὁμιλίας,
ποίας δ' ἑορτάς, ἔνθεν οὐ κεκλαυμέναι 1490
πρὸς οἶκον ἵξεσθ' ἀντὶ τῆς θεωρίας;
ἀλλ' ἡνίκ' ἂν δὴ πρὸς γάμων ἥκητ' ἀκμάς,
τίς οὗτος ἔσται, τίς παραρρίψει, τέκνα,
τοιαῦτ' ὀνείδη λαμβάνων, ἃ ταῖς ἐμαῖς
γοναῖσιν ἔσται σφῷν θ' ὁμοῦ δηλήματα; 1495
τὶ γὰρ κακῶν ἄπεστι: τὸν πατέρα πατὴρ
ὑμῶν ἔπεφνε, τὴν τεκοῦσαν ἤροσεν,
ὅθεν περ αὐτὸς ἐσπάρη, κἀκ τῶν ἴσων
ἐκτήσαθ', ὑμᾶς ὧνπερ αὐτὸς ἐξέφυ.
τοιαῦτ' ὀνειδιεῖσθε· κᾆτα τίς γαμεῖ; 1500
οὐκ ἔστιν οὐδείς, ὦ τέκν', ἀλλὰ δηλαδὴ
χέρσους φθαρῆναι κἀγάμους ὑμᾶς χρεών.
ὦ παῖ Μενοικέως, ἀλλ' ἐπεὶ μόνος πατὴρ
ταύταιν λέλειψαι, νὼ γάρ, ὥ 'φυτεύσαμεν,
ὀλώλαμεν δύ' ὄντε, μή σφε δὴ περιίδῃς 1505
πτωχὰς ἀνάνδρους ἐγγενεῖς ἀλωμένας,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μηδ' ἐξισώσῃς τάσδε τοῖς ἐμοῖς κακοῖς,
ἀλλ' οἴκτισόν σφας, ὧδε τηλικάσδ' ὁρῶν
πάντων ἐρήμους, πλὴν ὅσον τὸ σὸν μέρος.
ξύννευσον, ὦ γενναῖε, σῇ ψαύσας χερί. 1510
σφῷν δ', ὦ τέκν', εἰ μὲν εἰχέτην ἤδη φρένας,
πόλλ' ἂν παρῄνουν· νῦν δὲ τοῦτ' εὐχή 'στ' ἐμοί,
οὗ καιρὸς ἐᾷ ζῆν, τοῦ βίου δὲ λῴονος
ὑμᾶς κυρῆσαι τοῦ φυτεύσαντος πατρός.

ΚΡ. ἅλις ἵν' ἐξήκεις δακρύων· ἀλλ' ἴθι στέγης ἔσω. 1515

ΟΙ. πειστέον, κεἰ μηδὲν ἡδύ.

ΚΡ. πάντα γὰρ καιρῷ καλά.

ΟΙ. οἶσθ' ἐφ' οἷς οὖν εἶμι;

ΚΡ. λέξεις, καὶ τότ' εἴσομαι κλύων.

ΟΙ. γῆς μ' ὅπως πέμψεις ἄποικον.

ΚΡ. τοῦ θεοῦ μ' αἰτεῖς δόσιν.

ΟΙ. ἀλλὰ θεοῖς γ' ἔχθιστος ἥκω.

ΚΡ. τοιγαροῦν τεύξῃ τάχα.

ΟΙ. φῄς τάδ' οὖν;

ΚΡ. ἃ μὴ φρονῶ γάρ, οὐ φιλῶ λέγειν μάτην. 1520

ΟΙ. ἄπαγέ νύν μ' ἐντεῦθεν ἤδη.

ΚΡ. στεῖχε νῦν, τέκνων δ' ἀφοῦ.

ΟΙ. μηδαμῶς ταύτας γ' ἕλῃ μου.

ΚΡ. πάντα μὴ βούλου κρατεῖν·
καὶ γὰρ ἀκράτησας, οὔ σοι τῷ βίῳ ξυνέσπετο.

ΧΟ. ὦ πάτρας Θήβης ἔνοικοι, λεύσσετ' Οἰδίπους ὅδε,
ὃς τὰ κλείν' αἰνίγματ' ᾔδει καὶ κράτιστος ἦν ἀνήρ, 1525
οὗ τίς οὐ ζήλῳ πολιτῶν ταῖς τύχαις ἐπέβλεπεν,
εἰς ὅσον κλύδωνα δεινῆς συμφορᾶς ἐλήλυθεν.
ὥστε θνητὸν ὄντ' ἐκείνην τὴν τελευταίαν ἰδεῖν
ἡμέραν ἐπισκοποῦντα μηδέν' ὀλβίζειν, πρὶν ἂν
τέρμα τοῦ βίου περάσῃ μηδὲν ἀλγεινὸν παθών. 1530

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ (1 - 150)

α') 1 - 13

Λεξιλογικαί. νέα τροφὴ = νέα θρέμματα, νέα γενεὰ (ἐτέθη τὸ ἀφῃρημ. τροφὴ ἀντὶ τοῦ συγκεκριμ.). **πάλαι-νέα,** ἀντίθεσις· ἡ λέξις **νέα** δὲν σημαίνει νέαν ἡλικίαν, ἀλλὰ νέαν ἐποχὴν κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν παλαιὰν τοῦ Κάδμου. **θοάζω** ἐκ ῥίζης **θε** τοῦ τίθημι, συγγενὲς πρὸς τὸ **θάσσω** = κάθημαι· ὑπάρχει καὶ ἄλλο **θοάζω** συγγενὲς πρὸς τὸ θέω, θοὸς καὶ σημ. κινοῦμαι ταχέως. **ἕδρα,** ἡ πρᾶξις τοῦ θοάζειν = κάθησθαι, **τίνας ποθ' ἕδρας... θοάζετε** εἶναι σύμπτυξις δύο προτάσεων, ἤτοι **τίνες εἰσὶν αἵδε αἱ ἕδραι, ἃς θοάζετε;** τὸ **μοι** εἶναι δοτ. ἠθική. **ἱκτήριος** = ἱκετευτικός. **ἐκστέφω** = περικοσμῶ διὰ στεφάνου· ἐδῶ **ἱκτηρίοις κλάδοισιν ἐξεστεμμένοι** = κρατοῦντες (ἔχοντες) ἱκετευτικοὺς κλάδους ἐστεφανωμένους (διὰ νημάτων ἐρίου). **παιάν,** ἐν ἀρχῇ ἦτο ᾆσμα ᾀδόμενον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς εὐχαριστίαν, ἔπειτα ἦτο ἐπινίκιον ᾆσμα ᾀδόμενον καὶ πρὸς ἄλλους θεούς. **γέμει** ἑρμηνεύεται ὡς πρὸς μὲν τὸ θυμιαμάτων = εἶναι πλήρης, ὡς πρὸς δὲ τὸ παιάνων καὶ στεναγμάτων κατὰ ζεῦγμα = ἀντηχεῖ. **ὁμοῦ μέν, ὁμοῦ δὲ** σχῆμα ἀναφορᾶς. **ἀγὼ** = ἃ ἐγὼ = τούτων δὲ ἐγὼ τὴν αἰτίαν. **δικαιῶ** = κρίνω ὀρθὸν (σωστόν). **πᾶσι καλούμενος** ἐτέθη πρὸς μετριασμὸν τῆς περιαυτολογίας. **γεραιὲ** = πρεσβῦτα (ἐνν. τὸν ἱερέα τοῦ Διός). **πρέπων ἔφυς** ἀντὶ τῆς ἀπροσ. συντάξ. **πρέπον σοὶ ἔφυ** = ἐκ φύσεως εἶσαι ἁρμόδιος. **πρὸ τῶνδε** = ἐπ' ὀνόματι τούτων ἐδῶ. **τίνι τρόπῳ** = πῶς διακείμενοι. **στέργω** = ἐπιθυμῶ, ποθῶ. **δείσαντες ἢ στέρξαντες** αἰτιολογ. μετχ. **προσαρκῶ** = παρέχω βοήθειαν. **δυσάλγητος** = ἀναίσθητος. **κατοικτίρων,** ὑποθετ. μετχ. **μὴ οὐ** τίθενται ἀμφότερα τὰ ἀρνητικὰ μόρια, ὅταν προηγῆται ἀρνητικὴ κυρία πρότασις (ἐνταῦθα ποὺ ὑπάρχει ἡ ἄρνησις ;). **κατοικτίρω** = αἰσθάνομαι μέγαν οἶκτον ἢ συμπάθειαν μετὰ λύπης. **ἕδρα** = ἱκεσία.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πραγματικαί. **Οἰδίπους,** ἐκ τοῦ οἰδάω, οἰδέω καὶ πούς καὶ σημ. φουσκοπόδης. Τὸ δρᾶμα ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους πιθανῶς ὠνομάσθη **Οἰδίπους**, ἡ δὲ προσθήκη τοῦ ἐπιθέτου **τύραννος** ἐτέθη ὑπὸ μεταγενεστέρων, ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς διαστολὴν ἀπὸ τοῦ **Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ,** ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς δήλωσιν, ὅτι πρόκειται περὶ ἐξόχου δράματος. **τέκνα**· ὁ Οἰδίπους, ἐξελθὼν ἐκ τῆς μεσαίας πύλης τῶν ἀνακτόρων, προσφωνεῖ τοὺς ἱκέτας, ἀποκαλῶν αὐτοὺς τέκνα, διότι ὁ ἡγεμὼν ἐθεωρεῖτο πατὴρ πάντων τῶν ὑπηκόων του. **τροφὴ** = θρέμματα· πολλάκις οἱ λαοὶ λέγονται τέκνα τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς πόλεως, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἐλέγοντο Κεκροπίδαι, Θησεῖδαι κτλ. **Κάδμου**· οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀγήνορος, βασιλέως τῆς Φοινίκης, ζητῶν δὲ νὰ εὕρῃ τὴν ἀδελφήν του Εὐρώπην, ἁρπασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Διός, καὶ φθάσας εἰς Θήβας καὶ μὴ εὑρὼν αὐτὴν δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλ' ἔκτισεν ἐν Θήβας τὴν Καδμείαν, τὴν ἀκρόπολιν αὐτῶν. **ἱκτηρίοις κλάδοισιν ἐξεστεμμένοι**· οἱ ἱκέται ἐκράτουν κλάδους δάφνης ἢ ἐλαίας, ἐστεφανωμένους διὰ λευκῶν νημάτων ἐρίου, τοὺς ὁποίους κατέθετον ἐπὶ τῶν βωμῶν καὶ τοὺς ἐλάμβανον πάλιν μετὰ τὸ πέρας τῆς δεήσεώς των. **παιάνων, θυμιαμάτων καὶ στεναγμάτων**· οἱ ἀρχαῖοι, ὡς καὶ ἡμεῖς σήμερον, ἔκαμνον δεήσεις, ἐπίσης ἔκαιον θυμιάματα ἐπὶ τῶν βωμῶν, ὅπως ἡμεῖς λιβανωτὸν κλπ. **κλεινός**· ἐθεωρεῖτο τοιοῦτος, διότι εἶχε λύσει τὸ αἴνιγμα τῆς Σφιγγὸς καὶ ἀπήλλαξεν αὐτῆς τὴν πόλιν. **δυσάλγητος** κτλ. ποῖα αἰσθήματα τοῦ Οἰδίποδος διακρίνομεν εἰς τοὺς στίχους τούτους;

β') 14 - 57

Λεξιλογικαί. **κρατύνω** καὶ **κρατῶ** τινος = ἐξουσιάζω, εἶμαι ἄρχων τινός. **προσῆμαι** = κάθημαι πλησίον. **ἡλίκοι προσήμεθα** πλαγ. ἐρωτ. πρότ. **ἡμᾶς** κατὰ πρόληψιν. **οἱ μέν, οἱ δὲ** ἐπεξηγεῖ τὸ ἡλίκοι. **πέτομαι** = πετῶ, βαδίζω ταχέως (μεταφορὰ ἐκ τῶν νεοσσῶν). **ἤθεοι** ἐλέγοντο οἱ ἄγαμοι νεανίαι. **σποδὸς** = τέφρα (μαντικὴ ἑστία). **σαλεύω** = κλυδωνίζομαι, ταράσσομαι (ὅπως ἡ θάλασσα ἐκ τρικυμίας). **ἀνακουφίζω** = ἀνασηκώνω συντάσ. μετὰ γεν. ἀφαιρετ. ὡς χωρισμοῦ σημαντικόν. **φοίνιος** (φόνος) = θανατηφόρος. **φθίνω** = μαραίνομαι, καταστρέφομαι. **κάλυξ** = περικάρπιον ἐν χρήσει ἐπ' ἀνθέων καὶ καρπῶν. **ἔγκαρπος** = καρποφόρος (ἐννοεῖ ἐδῶ τοὺς πλήρεις κόκκων στάχυς). **ἀγέλη βουνόμος** = ἀγέλη βοῶν νεμομένων (βοσκόντων), ἐνῷ **βούνομος** = ὁ ὑπὸ τῶν βοῶν νεμόμενος. **τόκος** = τοκετός. **ἄγονος**·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐπίθετον δηλοῦν ἐδῶ τὴν συνέπειαν = ὁ φέρων εἰς τὴν ζωὴν τέκνα μὴ ὄντα βιώσιμα, ἀλλὰ θνησιγενῆ. **ἐν δὲ σκήψας** τμῆσις· **ἐνσκήπτω** λέγεται ἰδίᾳ ἐπὶ κεραυνοῦ. **ἐλαύνω** = μαστίζω, πλήττω. **πλουτίζεται**· ἀντίθεσις πρὸς τὸ **κενοῦται** καὶ λέγεται κατὰ παιδιὰν πρὸς τὸν Πλούτωνα, θεὸν τοῦ Ἅδου. **νῦν** = λοιπόν, ὅθεν. **ἐφέστιος** = ὁ (παρὰ τὴν ἑστίαν) ἱκέτης. **συμφοραὶ βίου** = αἱ συνήθεις περιπέτειαι τῆς ζωῆς. **συναλλαγαὶ** = σχέσεις. **συναλλαγαὶ δαιμόνων** = αἱ ἐπίτηδες ὑπὸ τῶν θεῶν ἀποστελλόμεναι δυστυχίαι, αἱ ἔκτακτοι θεομηνίαι· ἡ συντακτ. σειρὰ τῶν λέξεων εἶναι : ἐγὼ καὶ οἵδε παῖδες ἑζόμεσθ' ἐφέστιοι, οὐ κρίνοντες μέν σε ἰσούμενον θεοῖς, πρῶτον δὲ κρίνοντες ἀνδρῶν. **ἐκλύω** = ἀπαλλάσσω, ἐλευθερώνω· συντάσ. ὡς στερητικὸν πρὸς διπλῆν αἰτιατικήν. **ὃς ἐξέλυσας** ἀναφ. αἰτιολ. πρότ., αἰτιολογοῦσα τὸ **ἑζόμεσθ' ἐφέστιοι. μολὼν** (βλώσκω) = ἐλθὼν (μετχ. ἐναντιωματ.), **ἀοιδός**· ἀποκαλεῖται οὕτως ἡ Σφίγξ, διότι τὸ αἴνιγμα αὐτῆς ἦτο ἔμμετρον. **δασμὸς** εἶναι τὰ καταβροχθιζόμενα θύματα. **καὶ ταῦτα** = καὶ μάλιστα. **ἔξοιδα** = γνωρίζω ἀκριβῶς. **ἐκδιδάσκομαι** = διδάσκομαι ἀκριβῶς· καὶ αἱ δύο μετχ. ἐξειδὼς καὶ ἐκδιδαχθεὶς ἐναντιωμ.· διὰ τῆς πρώτης θέλει νὰ σημάνῃ, ὅτι δὲν ἔλαβε παρὰ τῶν Θηβαίων γνῶσιν τῆς λύσεως τοῦ αἰνίγματος, διὰ δὲ τῆς δευτέρας, ὅτι δὲν ἐφρόντισεν ὁ ἴδιος δι' ἀτομικῶν του πληροφοριῶν νὰ διαφωτισθῇ, ἀλλ' ὅτι ἡ ἑρμηνεία τοῦ αἰνίγματος ἦτο στιγμιαία ἔμπνευσίς του. **προσθήκη** = συνδρομή, συμβουλή. **λέγει νομίζει τε**· προσωπ. σύντ. ἀντὶ ἀπροσώπου. **ὀρθῶ** = ἀνορθῶ, σῴζω. **νῦν τε** σχετικῶς πρὸς τὸ προηγούμενον **πάλαι. πᾶσιν**· δοτ. τῆς κρίσεως. **Οἰδίπου κάρα**· περίφρασις εἰς δήλωσιν ἀγάπης ἢ τιμῆς. **πρόστροπος** (προστρέπω) = ἱκέτης γονυκλινής. **ἀλκὴ** = μέσον πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ κακοῦ. **φήμη** (φημὶ) = μαντεία. **ἀκούσας** ἐνν. τὸ **οἶσθα. ξυμφορὰ** (ὄχι ἐπὶ κακῆς σημασίας) = ἀπόβασις, ἔκβασις. **ζώσας** = εὐδοκιμούσας, ἐπιτυχεῖς (μετοχ. κατηγορημ.). **ἔμπειρος** = ὁ δεδοκιμασμένος ἐκ πείρας, ὁ συνετός. **εὐλαβοῦμαι** = φροντίζω, προνοῶ. **ὡς**· αἰτιολ. **τῆς πάρος προθυμίας** (γεν. αἰτ.) = διὰ τὴν προηγουμένην καλήν σου πρόθεσιν, ζῆλον· ἤθελε δὲ νὰ προσθέσῃ : εἶτα δὲ ψέξουσιν ὡς ὀλετῆρα, ἀλλ' ἀπέφυγε τοῦτο ἐκ σεβασμοῦ. **μηδαμῶς μεμνώμεθα** (ῥ. μέμνημαι) = οὐδόλως ἂς ἔχωμεν τοιαύτην ἐνθύμησιν τῆς βασιλείας σου. **στάντες ἐς ὀρθὸν** = ὅτι ἐσώθημεν. **πεσόντες ὕστερον** = ὅτι ἠφανίσθημεν, κατεστράφημεν· ἐκ τοῦ **ὕστερον** θὰ ἐννοήσωμεν τὸ **πρότερον** εἰς τὸ στάντες· τίνος εἴδους

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μετοχαὶ εἶναι ἀμφότεραι ; **ὄρνις** = οἰωνός. **τύχη** μέση λέξις, (ἐδῶ) = εὐτυχία. **ἴσος** = ὅμοιος, **καὶ—καὶ** ὁμοιωματ., ἡ σύνταξις : **ὥσπερ γὰρ τὴν τότε τύχην ὄρνιθι αἰσίῳ παρέσχες ἡμῖν, αὔτως καὶ νῦν ἴσος γενοῦ εἴπερ ἄρξεις** = ἂν θέλῃς καὶ ἐν τῷ μέλλοντι νὰ ἄρχῃς. **κενῆς** (ἐνν. ἀνδρῶν). **πύργος, ναῦς** (περιλαμβ. τὴν χερσαίαν καὶ θαλασσίαν δύναμιν). **μὴ ξυνοικούντων** ἐπεξηγ. κατὰ πλεονασμὸν τοῦ ἐρῆμος. **ὡς οὐδὲν ἐστιν...** (γνωμικὸν ἔχον καθολ. ἀξίαν).

Πραγματικαί. βωμοῖσι τοῖς σοῖς· ἐννοεῖ τὸν βωμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἴσως δὲ καὶ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τῆς Παλλάδος, εὑρισκομένους πρὸ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Οἰδίποδος. **ἀγοραῖσι·** ἐν Θήβαις ὑπῆρχον δύο ἀγοραί, ἐν αἷς ἦσαν διάφοροι ναοὶ καὶ βωμοί, ἐλατρεύετο δὲ ἰδιαζόντως καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, τῆς ὁποίας ὑπῆρχον δύο ναοί, ἀναφέρει δὲ τὴν Παλλάδα Ἀθηνᾶν, διότι τὸ δρᾶμα ἐπαίζετο ἐνώπιον Ἀθηναίων. **Ἰσμηνός·** ποταμὸς ῥέων παρὰ τὰς Θήβας. **σποδῷ·** ὠνομάσθη οὕτως, ἐπειδὴ ἡ τέφρα τῶν θυμάτων ἀνυψοῦτο ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς βωμός. **σαλεύει...κἀνακουφίσαι κάρα** κτλ. ἡ θεομηνία ἐξετάθη εἰς πάσας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἤτοι εἰς τὴν ἀφορίαν τῆς γῆς καὶ τὸ ἄγονον γυναικῶν καὶ ζῴων. **δῶμα Καδμεῖον·** ἡ ὅλη πόλις τῶν Θηβῶν παρίσταται ἐν τῷ πνεύματι τοῦ ποιητοῦ ὡς ἓν δῶμα. **μέλας Ἅδης·** ὁ Ἅδης λέγεται μέλας ἢ ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐν τῷ βασιλείῳ αὐτοῦ σκότους, ἢ διότι φέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ πένθος, τὰ πένθη εἶναι μέλανα. **στεναγμοῖς καὶ γόοις·** αἱ ψυχαὶ ἀπερχόμεναι εἰς τὸν Ἅδην θρηνοῦν διὰ τὴν μοῖράν των. **ὄρνιθι αἰσίῳ·** ἡ **οἰωνοσκοπία** ἢ **ὀρνεοσκοπία** ἦτο ἡ παρατήρησις, ἡ ὁποία ἐγίνετο κατὰ τὴν πτῆσιν ἢ τὸ λάλημα καὶ κατὰ τὰς ἄλλας κινήσεις τῶν πτηνῶν. Ἐκ τούτου καὶ πᾶσαν μαντείαν καὶ οἰωνὸν ἀπεκάλουν ὄρνιν, ὡς ἐδῶ λέγεται.

γ') 58 - 86

Λεξιλογικαί. οἰκτρός = ἄξιος οἴκτου. **γνωτὰ κοὐκ ἄγνωτα·** ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφέρεται θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς· θεωρητέον ὡς σύστοιχον ἀντικείμενον τοῦ ἱμείροντες. **ἱμείρω** = ἐπιθυμῶ. **νοσῶ** = πάσχω, ὑποφέρω (ὁ ποιητὴς ἀφίνει νὰ νοηθῇ καὶ ἡ ἄλλη σημασία διὰ τὸν Οἰδίποδα, πάσχω ἐξ ἠθικοῦ μολύσματος). **οὐκ ἔστιν ὅστις** = οὐδείς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νοσοῦντες· μετὰ τὴν μετοχὴν ταύτην, ἥτις εἶναι ἐναντιωματική, ἔπρεπε νὰ τεθῇ : οὐ νοσεῖτε ἐξ ἴσου ὡς ἐγώ, ἢ ἡ μετοχ. νοσοῦντες ἔδει νὰ τεθῇ κατὰ γεν., ἤτοι καὶ ὑμῶν νοσούντων οὐκ ἔστιν ὅστις ἐξ ἴσου νοσεῖ, ὡς ἐγώ. **καθ' αὑτὸν** = χωριστὰ εἰς τὸν ἑαυτόν του (ἡ **κατὰ** σημ. μερισμόν). **πόλιν κἀμὲ καὶ σὲ** σημ. τὴν αἰτίαν. **ὕπνῳ εὕδοντα** (πλεον.) = βαθέως κοιμώμενον, τ. ἔ. ἀδρανοῦντα. **ὁδὸς** = μέθοδος, σχέδιον. **ὁ πλάνος** = ἡ πλάνη· ἐκ τούτου ἐξαρτ. ἡ γενικὴ **φροντίδος** = σκέψεως. **ἥν**· καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ κατηγορ. ἴασιν, ἀντὶ **ὅ**· ὁμοίως **ταύτην** ἀντὶ **τοῦτο. γὰρ** ἐπεξηγημ. **γαμβρὸς** = κηδεστής, (ὁ γυναικάδελφός του). **Πυθικά, πύθοιτο,** παρήχησις. **ὅ,τι ῥυσαίμην,** πλαγία ἐρώτησις. **ῥύομαι** = σῴζω. **ξυμμετροῦμαι** = μετρῶ ἐν συγκρίσει. **ἦμαρ** = τόδε, ἦμαρ δηλ. τὸν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του μέχρι τῆς σημερινῆς ἡμέρας διανυθέντα χρόνον. **χρόνῳ** = πρὸς τὸν ἀπαιτούμενον διὰ τὸ ταξίδιόν του. **λυπεῖ**· βραχυλογία· ἀντὶ τοῦ: μὲ λυπεῖ (ὑποκ. ὁ Κρέων), ὥστε ἐρωτῶ, τί κάμνει. **πλείω** (χρόνον) **τοῦ εἰκότος** = τοῦ πρέποντος. **καθήκων** = ἀναγκαῖος. **τηνικαῦτα** = τότε. **κακός, μὴ δρῶν** κτλ. τίνος εἴδους ὑποθετικὸς λόγος εἶναι ; τὸ δὲ ὑπερβατὸν σχῆμα, ὡς καὶ ἡ ἐπισώρευσις συνωνύμων φράσεων τίνα ψυχικὴν κατάστασιν τοῦ Οἰδίποδος δηλοῦσιν; **εἰς καλὸν** (φράσις ἐπιρρηματικῶς προσδιορίζουσα τὸ εἶπας) = εἰς καλὴν ὥραν, εὐκαίρως. **οἶδε**· εἶναι οἱ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῶν ἱκετῶν παῖδες, οἵτινες πρῶτοι, λόγῳ τῆς θέσεώς των, εἶδον ἐρχόμενον ἐκ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου τὸν Κρέοντα καὶ ἔδειξαν τοῦτον διά τινος χειρονομίας, ἀφ' οὗ ἄλλως τε αὐτοὶ μὲν ἦσαν ὀξυδερκέστεροι, ὁ δὲ ἱερεὺς προσεῖχεν εἰς τὸν Οἰδίποδα ὁμιλοῦντα. **προσστείχω** = προσέρχομαι. **εἰ γὰρ** = εἴθε. **σωτῆρι** = σωτείρᾳ. **ὥσπερ** ἐνν. βαίνει. **λαμπρὸς** = φαιδρός. **εἰκάσαι** τίθεται ἀπολύτως τὸ ἀπαρέμφατον, ἐνίοτε ὅμως λαμβάνει τό: ὡς ἔστιν (εἰκάσαι) = ὅπως δύνανται νὰ συμπεράνῃ τις. **μὲν** τοὐλάχιστον. **ἡδὺς** ἔχει ἐνεργ. σημ. = ὁ ἐμποιῶν χαράν, ἀλλὰ σημ. καὶ ὁ χαρούμενος, ὅπως ἐδῶ. **ἡδὺς** (ἐνν. βαίνει). **ἕρπω** = ἔρχομαι, **πολυστεφὴς** = διὰ πολλῶν στεφάνων κεκοσμημένος· δέχεται δὲ ἀντικείμενον κατὰ γενικήν ὡς πλησμονῆς σημαντικόν. **πάγκαρπος** = πολύκαρπος. **οὐ γὰρ ἂν εἶρπε**· ἀπόδοσ. τῆς ἐννοουμ. ὑποθέσεως : εἰ μὴ ἔβαινεν ἡδύς. **τάχα** = ταχέως. **εἰσόμεθα** (ῥ. οἶδα). **ξύμμετρος** = εὑρίσκεται εἰς σύμμετρον (ἀνάλογον) ἀπόστασιν. **κλύω** = ἀκούω. **κήδευμα** = ἀφῃρ. ἀντὶ συγκεκρ. = κηδεστής.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πραγματικαί. πολυστεφής· οἱ ἐκ Δελφῶν φέροντες αἰσίους χρησμοὺς ἐπανήρχοντο ἐστεφανωμένοι μὲ δάφνην, ἥτις ἦτο ἱερὸν φυτὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. **παγκάρπου δάφνης**· δὲν ἐννοεῖται ἡ πικροδάφνη. ἀλλ' ἡ δάφνη, ἡ ὀνομαζομένη βάϊα. **ἄναξ, ἐμὸν κήδευμα...** πολλαὶ προσφωνήσεις δηλοῦσαι τὴν ἐξαιρετικὴν συγκίνησιν τοῦ προσφωνοῦντος. **ἄναξ**· ἄνακτας ἐκάλουν οὐ μόνον τοὺς βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπισήμους καὶ εὐγενεῖς πολίτας.

δ') 87 - 131

Λεξιλογικαί. ἐσθλὸς = αἴσιος. **δύσφορος** = δύσκολος, πολύμοχθος. **κατ' ὀρθὸν ἐξέρχεσθαι** = κατορθοῦσθαι, λαμβάνειν εὐτυχῆ ἔκβασιν. **καὶ** ἐπιδοτ. = καὶ αὐτὰ τὰ δύσφορα. **πάντα** = καθ' ὅλα, ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις. **ἂν εὐτυχεῖν**· ἀπόδοσις τῆς ὑποθέσ. **εἰ τύχοι. ἔπος** = ὁ χρησμός. **θρασὺς εἰμι** = ἔχω θάρρος. **προδείσας εἰμὶ** = (πρὶν ἀκούσω τὸν χρησμόν), περιφραστ. παρακ. = ἔχω φοβηθῆ, πρὶν μάθω τὸν χρησμόν. **χρῄζω** = ἐπιθυμῶ. **εἴτε καὶ στείχειν ἔσω** (ἐνν. εἴτε χρῄζεις στείχειν ἔσω, ἕτοιμός εἰμι καὶ στείχειν ἔσω). **αὐδάω-ῶ** = λέγω. **τῶνδε** ἐνν. ἡ περί. **πλέον** (κατηγορ. τοῦ πένθος). **λέγοιμι ἂν** = ἠμπορῶ νὰ εἴπω, θὰ εἴπω (ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἂν εἶναι πολλάκις ἠπιωτέρα ἔκφρασις ἀντὶ μέλλοντος). **ἄνωγα** = προτρέπω. **ἐμφανῶς** = σαφῶς. **ἐλαύνω** = ἀπομακρύνω. **ὡς τεθραμμένον** = διότι ἔχει τραφῆ καὶ αὐξηθῆ. **ἀνήκεστον** (ἀ στερητ. καὶ ῥ. ἀκέομαι = θεραπεύομαι) κατηγορ. κατὰ πρόληψιν = ὥστε ἀνήκεστον (= ἀθεράπευτον) γενέσθαι. **καθαρμὸς** = ἐξαγνισμός. **ποίῳ καθαρμῷ** (ἐνν. ἄνωγεν ἡμᾶς ἐλαύνειν). **ξυμφορὰ** = δυστυχία, τὸ μίασμα. **ὁ τρόπος** = ἡ φύσις, τὸ εἶδος. **ἀνδρηλατῶ** = (ἄνδρα-ἐλαύνω) = ἐκδιώκω ἄνδρα. **λύω φόνον** = ἐπανορθῶ, πληρώνω καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐξαγνίζω· ἐννοητέα ἡ φράσις πρὸ τῶν μετοχῶν: **ἄνωγεν ἡμᾶς ἐλαύνειν. χειμάζω** = κατατρύχω διὰ θυέλλης καὶ εἶτα ἁπλῶς κατατρύχω. **τόδ' αἷμα**· ἐνν. τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ νοούμενον. **ὡς χειμάζον**, αἰτιατ. ἀπόλυτος (αἰτιολ.). **ὡς** ὑποκειμενικ. (ἐνν. κατὰ τὸν χρησμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος). **ποίου γὰρ ἀνδρὸς τήνδε μηνύει τύχην;** βραχυλογία ἀντὶ τοῦ: ποίου γὰρ ἀνδρός ἐστιν ἥδε ἡ τύχη, ἣν μηνύει (ὁ Ἀπόλλων); **μηνύω** = δηλῶ, καταγγέλω. **ἀπευθύνω** = κυβερνῶ. **ἔξοιδ' ἀκούων** = γνωρίζω ἐξ ἀκοῆς (δὲν ἐτέθη ἀκούσας, διότι ἐννοεῖ τὸ κατ' ἐπανάληψιν ἀκούειν μέχρι τοῦδε). **ἐπιστέλλω** = παραγγέλλω. **αὐτοέντης** = ὁ πράττων τι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διὰ τῆς ἰδίας χειρός του, ὁ αὐτουργός· τοῦτο προσδιορίζεται πλεοναστικῶς ὑπὸ τοῦ : χειρί. **τινὰς** ἀορίστως = οἱοιδήποτε καὶ ἂν εἶναι. **τιμωρεῖν** ἰσοδύναμον τῷ τιμωρεῖσθαι. **δυστέκμαρτος** = δυσεύρετος· μεταφορὰ ἀπὸ τῶν κυνῶν ζητούντων τὰ ἴχνη. **τόδ' ἴχνος** = τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὑποδεικνυόμενον, ἀλλὰ μὴ καθοριζόμενον· τὸ **τόδε** ἀναφέρ. εἰς τὸ ἴχνος ἀντὶ ν' ἀναφέρηται εἰς τὸ τῆς **αἰτίας. αἰτία** = ἁμάρτημα, ἔγκλημα. **ἔφασκε** ἐνν. εὑρεθήσεσθαι. **ζητούμενον·** τίνα σημασίαν ἔχει τὸ ζητῶ καὶ τί διαφέρει τοῦ αἰτῶ; (πρβλ. τὸ τοῦ Εὐαγγελίου : ζητεῖτε καὶ εὑρήσετε, αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν). **ἁλωτὸς** = ὁ δυνάμενος νὰ εὑρεθῇ. **συμπίπτω φόνῳ** = πίπτω θῦμα φόνου· τίνα ἔννοιαν ἔχει ὁ ἱστορικὸς ἐνεστώς, ὁ ὁποῖος καὶ παρὰ τοῖς τραγικοῖς συχνάκις ἀπαντᾷ ; **θεωρὸς** (θεὸς - ὥρα) = ὁ πορευόμενος πρὸς θεοὺς διὰ χρησμὸν ἢ διὰ νὰ προσφέρῃ ἀνάθημα ἢ διὰ νὰ παρευρεθῇ εἰς ἀγῶνας· ἐδῶ σημ. τὸ α'· ὅταν δὲ παράγεται ἐκ τοῦ θεῶμαι, σημαίνει θεατής. **ἔφασκεν·** ὁ Λάιος (ὅτε ἀνεχώρει). **ἀπεστάλη** (ἐνν. σῶος καὶ ὑγιὴς) = ἀπῆλθεν. **συμπράκτωρ ὁδοῦ** = συνοδοιπόρος, ἀκόλουθος. **κατεῖδ'** = κατεῖδεν = εἶδεν ἀκριβῶς. **ὅτου** = παρὰ τοῦ ὁποίου. **ἐκμανθάνω** = μανθάνω καλῶς, λαμβάνω ἀκριβεῖς πληροφορίας. **ἐχρήσατο** μετεχειρ. ἀόριστον, διότι ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ φόνου. **γὰρ** αἰτιολ. τὴν φράσιν : **οὐδεὶς συμπράκτωρ κατεῖδέ τι,** ὅπερ ὑπεδήλωσε **δι'** ἀνανεύσεως τῆς κεφαλῆς του. **εἷς τις** ἀορίστως καὶ μετά τινος περιφρονήσεως ὡμίλησε περὶ τοῦ φυγόντος ὁ Κρέων, ἵνα μὴ ἀποδώσῃ σημασίαν ὁ Οἰδίπους, ὅπερ ἀπῄτει ἡ πορεία τοῦ δράματος· ἡ σειρὰ την λέξεων : **ὃς φυγὼν φόβῳ οὐδὲν εἶχεν εἰδὼς φράσαι, ὧν εἶδε, πλὴν ἓν. εἰδὼς** = ἐν συνειδήσει, σαφῶς. **ἔχω** = δύναμαι. **τὸ ποῖον ;** ἀναφέρ. εἰς τὸ πλὴν ἓν καὶ σημ. ποῖον ἄρά γε εἶναι τοῦτο ; **ἓν γὰρ ἐξεύροι ἂν** (τὸ ἓν προσωποποιεῖται) = διότι ἓν δύναται νὰ ὁδηγήσῃ. **συντυγχάνω** = συναντῶ. **νιν** εἶναι παντὸς γένους ἀντίστοιχον πρὸς τὸ **μιν** τῶν πεζῶν. **σὺν πλήθει χερῶν** = τῇ συμπράξει πολλῶν. **δοκοῦντα ταῦτ' ἦν** = ἐπιστεύοντο ταῦτα. **Λαΐου** γεν. ἀντικειμεν. εἰς τὸ **ἀρωγὸς** = βοηθός, ἐκδικητής. **ἐν κακοῖς** = ἐν μέσῳ τῶν δεινῶν. **κακὸν δὲ ποῖον ἐμποδὼν εἶργε** = ἀλλὰ ποῖον δεινὸν ὡς ἐμπόδιον ἠμπόδιζε; **ἐμποδὼν εἶργε,** πλοῦτος ἐκφράσεως. **τυραννὶς** ἀντὶ τύραννος. **ποικιλῳδὸς** = ἡ αἰνιγματώδη ᾄδουσα, ἡ αἰνιγματώδης. **προσάγομαι** = ἀναγκάζω· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **ἡ ποικιλῳδὸς Σφίγξ προσήγετο ἡμᾶς, μεθέντας τἀφανῆ, σκοπεῖν τὸ**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς ποσίν. τάφανῆ ἐνν. τὰ κατὰ τὸν φόνον τοῦ βασιλέως. **μεθίημι** = ἀφίνω κατὰ μέρος.

Πραγματικαί. ἐσθλήν· ἀντὶ ὁ Κρέων ν' ἀναφέρῃ τὸν χρησμόν, συμφώνως πρὸς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Οἰδίποδος, ἐκφέρει τὴν κρίσιν του περὶ αὐτοῦ ὡς καλοῦ, τὸ μὲν διὰ νὰ ἀρχίσῃ ἐκ τῶν εὐφήμων, τὸ δὲ διότι ἐνόμιζεν ὀρθότερον ν' ἀνακοινώσῃ ἰδιαιτέρως τὸ περιεχόμενον τοῦ χρησμοῦ εἰς τὸν Οἰδίποδα, διὰ νὰ μὴ μάθῃ ὁ ἔνοχος καὶ τεχνασθῇ μέσα διαφυγῆς. **ἐς πάντας αὔδα·** ὁ δυστυχὴς Οἰδίπους, ὅστις θεωρεῖ τὴν συνείδησίν του καθαράν, θέλει δημοσίᾳ ν' ἀναγγείλῃ ὁ Κρέων τὸν χρησμόν, διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου ἐπιτυγχάνει τὸν ἔλεον τῶν θεατῶν, ὅστις εἶναι εἷς τῶν σκοπῶν τοῦ δράματος. **ἐμφανῶς·** θέλει νὰ δηλώσῃ τὴν σαφήνειαν τοῦ χρησμοῦ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς συνήθεις χρησμοὺς τοῦ μαντείου, οἱ ὁποῖοι ἦσαν δίσημοι καὶ σκοτεινοί. **μίασμα·** οἱ ἀρχαῖοι ἐφρόνουν, ὅτι ὁ μιαρὸς μετέδιδε τὸ μίασμα εἰς ὅλους τοὺς ἀναστρεφομένους αὐτόν, καὶ διὰ τοῦτο διὰ καθαρμοῦ ἠδύνατο οὗτος νὰ ἐξαγνισθῇ, ὅτε δὲ ἦτο φονεύς, πρὸς ἐξαγνισμὸν ὅλης τῆς πόλεως ἀπῃτεῖτο ἡ τιμωρία αὐτοῦ. **πότερα δ' ἐν οἴκοις...** τοῦτο φαίνεται ἀπίθανον εἰς τὸν θεατήν, δηλ. ὅτι ὁ σύζυγος τῆς Ἰοκάστης, ὁ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη βασιλεὺς τῶν Θηβῶν Οἰδίπους, ἐμφανίζεται ἀγνοῶν τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν Λάιον. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη πᾶν ἀπίθανον ἐπιτρέπεται, ἂν εἶναι ἐκτὸς τῆς ὑποθέσεως τῆς τραγῳδίας. Ἄλλως τε ἀφ' οὗ παρῆλθε τοσοῦτος χρόνος, ὁ Οἰδίπους ἀμυδρῶς πως ἐνεθυμεῖτο τὰ κατὰ τὸν Λάιον, τώρα δέ, ὅτε ἐκτελεῖ ἀνακριτικὸν τρόπον τινὰ ἔργον καὶ εἶναι ἀνάγκη, προσπαθεῖ νὰ ἐξιχνιάσῃ αὐτά. **θεωρός·** δὲν λέγει, διὰ τίνα λόγον μετέβαινεν εἰς Δελφοὺς ὁ Λάιος, ἀλλ' ἐκ τῶν **Φοινισσῶν** τοῦ Εὐριπίδου 36 εἰκάζομεν, ὅτι οὗτος μετέβαινεν ἐκεῖ, ἵνα ζητήσῃ πληροφορίας περὶ τῆς τύχης τοῦ ἐκτεθέντος τέκνου του. **οὐδὲν εἶχ' εἰδὼς φράσαι·** ὁ ἀκόλουθος οὗτος ἔπαθε τοιαύτην ψυχικὴν διαταραχὴν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ φόνου τοῦ Λαΐου, ὥστε ὡς φαίνεται, δὲν ἀντελήφθη ἀκριβῶς τὰ κατ' αὐτόν, ἔπρεπε δ' ἄλλως νὰ δικαιολογήσῃ τὴν φυγήν του, διὰ νὰ μὴ θεωρηθῇ δειλὸς καὶ τιμωρηθῇ, καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι λῃσταὶ καὶ ὄχι λῃστὴς συνήντησαν αὐτόν. Τοῦτο δὲ ἦτο ἀναγκαῖον καὶ εἰς τὸν ποιητήν, διὰ νὰ μὴ σχηματίσῃ τὴν ὑπόνοιαν ὁ Οἰδίπους, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ φονεύς, ὅτε δὲν ἦτο δυνατὴ ἡ γενομένη ἀρι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στοτεχνικὴ ἥλοκὴ τοῦ μύθου. **εἰ μὴ ξὺν ἀργύρῳ ἐπράσσετο,** τί ὑποπτεύονται πάντοτε οἱ τύραννοι :

ε') 132 - 150

Λεξιλογικαί. φαίνω = φέρω εἰς φῶς. **αὔτ'** = αὐτά, **ἐπαξίως** — **ἀξίως**· ἀναφορά, τιθεμένων συνωνύμων λέξεων. **πρὸς τοῦ θανόντος** = χάριν, πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἀποθανόντος. **ἐπιστροφὴν τίθεμαι πρὸς τινος** = στρέφω τὴν προσοχήν μου, πρός τι, φροντίζω περί τινος. **ἐνδίκως** = ὅπως εἶναι δίκαιον, πρεπόντως. **τιμωρῶ τινι** = προσφέρω τὴν βοήθειάν μου ὑπέρ τινος. **ἀπωτέρω**· ἐνν. ἐμαυτοῦ. **οἱ ἀπωτέρω φίλοι** = οἱ μακρινοὶ φίλοι. **ἀποσκεδάννυμι** = ἀπομακρύνω. **αὐτοῦ** ἀντὶ τῆς αὐτοπαθοῦς ἐμαυτοῦ, διότι οἱ ἀρχαῖοι καὶ μάλιστα οἱ τραγικοὶ μετεχειρίζοντο συνήθως τὸ γ' πρόσωπον τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας ἀντὶ τοῦ α' ἢ β'. (τὸ) **μύσος** = μίασμα. **τάχα** = ἴσως. **προσαρκῶ τινι** = προσφέρω ἱκανοποίησιν εἴς τινα. **ἵσταμαι** = ἀνίσταμαι. **ἄραντες** (ἀπὸ τῶν βωμῶν)· **ἄλλος δὲ** (ἐκ τῶν θεραπόντων, τῶν δορυφόρων). **πεπτωκότες** = δυστυχεῖς. **ὧν**· ἕλξις ἀντὶ τοῦ **ἃ**. **ἐξαγγέλλομαι** = ὑπόσχομαι. **ἅμα**· ὅπως ἔστειλε τὰς μαντείας, οὕτως ἃς ἔλθῃ καὶ σωτήρ. **ἵκοιτο**· ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ γένοιτο. **παυστήριος** = παυστήρ.

Πραγματικαί. ὑπὲρ τῶν οὐχὶ ἀπωτέρω φίλων· ἐνν. τὸν Λάιον. **ἄραντες**· ἀφ' οὗ εἰσηκούσθη ἡ ἱκεσία, ἐλήφθησαν οἱ κλάδοι πάλιν. **ἄλλος** (ἐκ τῶν θεραπόντων, ὅστις ἀπέρχεται δεξιὰ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς). **σωτήρ**· ὁ Ἀπόλλων ἐτιμᾶτο πάντοτε ὡς σωτήρ, ἐπικούριος, καθάρσιος, ἀκέστωρ κτλ. σῴζων τὸν ἄνθρωπον ἰδίᾳ ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν· **σωτὴρ θ' ἵκοιτο** κτλ. μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἀπέρχεται ὁ ἱερεὺς μετὰ τῶν παίδων διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου εἰς τὴν πόλιν, κενωθείσης δὲ τῆς σκηνῆς εἰσέρχονται γέροντες Θηβαῖοι ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ. Ἐδῶ λήγει ὁ πρόλογος τοῦ δράματος, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὴν πρότασιν αὐτοῦ.

ΠΑΡΟΔΟΣ (151 - 215)

Στροφ. α' (151 - 158)

Λεξιλογικαί. φάτις (φημὶ) σημ. τὸν χρησμόν· ἐδῶ προσωποποιεῖται ἡ φάτις. **ἁδυεπὴς** = ἡδυεπὴς = γλυκυλόγος· τὸ ἡδυεπὴς πλεονα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στικῶς ἀντὶ ἡδεῖα. **τίς** = τί δηλοῦσα. **ἀγλαὸς** = λαμπρός. **ἔβας** δωρικὴ κατάληξις = ἦλθες. **ἔβας Πυθῶνος Θήβας**· συνετάχθη μετὰ γενικῆς ἀπὸ τόπου καὶ αἰτιατικῆς εἰς τόπον κινήσεως. **ἐκτέταμαι** = ἐκπέπληγμαι = διατελῶ ἐν ἀγωνίᾳ. **φοβερός**· ἄλλοτε μὲν μεταβ. = ἐμπνέων φόβον, ἄλλοτε δὲ ἀμεταβ., ὅπως ἐδῶ = πλήρης φόβου, αἰσθανόμενος φόβον. **φρένα** = αἰτιατικὴ τοῦ κατά τι. **πάλλων** ἀμετ. = παλλόμενος. **δεῖμα** = φόβος. **ἰήιος**· ἴσως ἐκ τῆς λυπηρᾶς ἐπιφωνήσεως ἰή, ἰή· **παιάν**· δωρικὸς τύπος τῆς λέξεως **παιήων**, ὅστις ἦτο ὁ ἰατρὸς τῶν θεῶν· ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀπόλλων ἐκαλεῖτο τοιουτοτρόπως ὡς ἰατρικὸς θεός. **ἀμφὶ σοί**· προσδιορ. τῆς ἀναφορᾶς = περὶ σοῦ. **ἅζομαι** = εὐλαβοῦμαι, φοβοῦμαι. **τί μοι...** πλαγία ἐρωτ. πρότασις, ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ἐννοουμ. μετὰ τὸ ἁζόμενος, ἐρωτῶ. **ἐξανύτω** = ἐκτελῶ. **τὶ χρέος ἐξανύσεις μοι** = τί καθῆκον (πρὸς ἐξιλασμὸν) θὰ μοῦ ἐπιβάλῃς νὰ ἐκτελέσω. **ἢ περιτελλομέναις ὥραις πάλιν** = ἢ μετὰ παρέλευσιν χρόνου, ἐπαναλαμβανομένου πάλιν. **εἰπέ μοι** (ἀντικ. τὸ χρέος αὐτό). **φάμα**, λέγει ἀθάνατον τὸν χρησμόν, ὡς ἀνήκοντα εἰς θεὸν (τὸν Ἀπόλλωνα)· διατὶ λέγεται τέκνον ἐλπίδος ὁ χρησμός ;

Ἀντιστρ. α' (159 - 167)

Λεξιλογικαί. κεκλόμενος ἀόρ. β' τοῦ κέλομαι μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ, ἐτέθη δὲ ἀνακολούθως μετοχὴ κατ' ὀνομαστ. ἀντὶ νὰ τεθῇ κατὰ δοτ. διὰ νὰ συμφωνήσῃ πρὸς τό **μοι**, ὅπερ εἶναι δοτ. προσωπ. εἰς τὸ προφάνητε· πῶς δικαιολογεῖται ἐνταῦθα ἡ ὀνομαστ. ἀπόλυτος ; **θάσσω** συγγ. τοῦ θακέω, θῶκος = κάθημαι. **εὐκλέα**· ἐκ τοῦ εὐκλεέα. **κυκλόεντα θρόνον** ἀντὶ θρόνον τῆς κυκλοέσσης ἀγορᾶς = τῆς ἐχούσης πολλοὺς κύκλους (ἡ ἰδιότης δηλ. τοῦ κυκλοτεροῦς μετηνέχθη ἐκ τῆς ἀγορᾶς εἰς τὸν θρόνον), **ἑκαβόλος** (ἑκὰς-βάλλω) = ὁ μακρὰν βάλλων. **ἰώ**· ἐπιφών. τιθέμενον μόνον ἢ διπλοῦν, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐπικλήσεως βοηθείας = ἔ! ἢ ἄχ. **τρισσοὶ** = τρεῖς. **ἀλεξίμοροι** (οἱ ἀλέξοντες τὸν μόρον = θάνατον) = διῶκται τοῦ θανάτου. **ἄτα** = ἄτη = συμφορὰ προελθοῦσα ἐκ διαστρεβλώσεως τοῦ νοῦ λόγῳ θεϊκῆς ἐπεμβάσεως. **προτέραν ἄταν**· ἐδῶ ἐνν. τὴν ἐκ τῆς Σφιγγὸς προελθοῦσαν. **ὑπερόρνυμαι** = ὀρθοῦμαι ὑπεράνω. **ἀνύω** = κατορθώνω. **ἐκτόπιος** εἶναι προληπτ. κατηγορ. δηλ. κατωρθώσατε, ὥστε νὰ ἐκτοπισθῇ ἡ φλόξ. **καὶ νῦν** (ἐνν. ὅπως ἄλλοτε, οὕτω καὶ νῦν).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Στροφ. β' (168 - 177)

Λεξιλογικαί. ὦ πόποι· ἀρχαιοτάτη κλητική, περιπεσοῦσα εἰς χρῆσιν ἐπιφωνήματος = φεῦ. **στόλος** = λαός. **πρόπας** = ὅλος ἐν γένει. **ἔνι** = ἔνεστι = ὑπάρχει. **ἔγχος** (τὸ) = ὅπλον, δύναμις. **ἔγχος φροντίδος** = δύναμις ἐπινοίας. **ἀλέξω** καὶ **ἀλέξομαι** = ἀπομακρύνω. **ᾧ τις ἀλέξεται** χρόν. μέλ., ἀναφορ. τελικὴ πρότασις. **γὰρ** αἰτιολ. τό : νοσεῖ πρόπας στόλος. **ἔκγονα** = προϊόντα. **κλυτὸς** = ἔξοχος, ἐξαίρετος. **τόκοισιν** = ἐν καιρῷ τοκετῶν. **ἰήιος** (ἐκ τοῦ ἐπωφων. ἰὴ) = θρηνητικός. **κάματοι** (κάμνω) = οἱ πόνοι τῶν τοκετῶν. **ἀνέχω** (ἐκ μεταφορᾶς ἀπὸ τῶν κολυμβώντων, οἱ ὁποῖοι κρατοῦσι τὴν κεφαλὴν ὑπὲρ τὴν θάλασσαν) = σηκώνω τὴν κεφαλήν, ἐλευθεροῦμαι. **ἄλλον δ' ἂν ἄλλῳ προσίδοις** = ἄλλον δὲ κατόπιν ἄλλου δύνασαι νὰ ἴδῃς. **ὄρμενον** μεσ. ἀόρ. τοῦ ὄρνυμαι = τρέχω, πετῶ. **εὔπτερος** = καλλίπτερος. **ὄρνις** (ὁ) = πτηνόν, τίθ. περιληπτικῶς. **κρεῖσσον** = ταχύτερον, ὁρμητικώτερον, **ἀμαιμάκετος** πιθανωτέρα ἐτυμολογία αὐτοῦ εἶναι ἐκ τοῦ **ἄμαχος, ἀμάχετος** διά τινος ἀναδιπλασιασμοῦ. **ἅπερ** = ὥσπερ· ἡ σειρὰ τῶν λέξ.: **προσίδοις δ' ἂν ἄλλον ἄλλῳ ὄρμενον πρὸς ἀκτὰν ἑσπέρου θεοῦ ἅπερ εὔπτερον ὄρνιν κρεῖσσον ἀμαιμακέτου πυρός.**

Ἀντιστρ. β' (178 - 189)

Λεξιλογικαί. ἀνάριθμος = μὴ ἔχουσα ἀριθμόν· συντάσ. μετὰ γεν. **ὧν** (πημάτων). **ὄλλυμαι** = χάνομαι, ἀφανίζομαι, **νηλεὴς** (νη-ἔλεος) ἐνεργ. = ὁ μὴ αἰσθανόμενος ἔλεον, παθ. ὅπως ἐδῶ = ὁ μὴ τυχὼν ἐλέου. **γένεθλον** = τέκνον, γόνος. **θαναταφόρος** = φέρων τὸν θάνατον διὰ τῆς μολύνσεως. **ἀνοίκτως** = ἀνοικτιρμόνως. **ἐν δὲ** ἐπιρρηματ. = ἐν τῷ μέσῳ δὲ (τῶν ἄλλων κακῶν). **ἄλοχος** (α ἀθροιστ. καὶ λέχος) (ἡ) = σύζυγος. **ἐπὶ** = ἐπὶ ταύταις ταῖς συζύγοις. **ἀκτὰν παρὰ βώμιον** = παρὰ τὰς βαθμίδας τῶν βωμῶν. **ἄλλοθεν** ἀντὶ ἄλλοθι. **λυγρὸς** = θλιβερός, λυπηρός. **ἱκτῆρες** (θηλ.) = ἱκετεύουσαι. **λυγρῶν πόνων** γεν. αἰτίας εἰς τὸ ἱκτῆρες = ἕνεκα τῶν λυπηρῶν πόνων. **λάμπει** (μεταφορ., ὅπως παρ' ἡμῖν ἄναψε τὸ γλέντι) = ζωηρῶς ἀντηχεῖ, καὶ τοιουτοτρόπως ἔγινε μετάβασις ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως τῆς ὁράσεως εἰς τὴν αἴσθησιν τῆς ἀκοῆς. **στονόεις** (στόνος = στε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ναγμὸς) = τεθλιμμένος, πλήρης στεναγμῶν. **γῆρυς**, υος (ἡ) = φωνὴ (περιλ.). **ὅμαυλος** = σύμφωνος, ὁμοῦ ἠχῶν. **ὧν ὕπερ,** τελ. αἰτ. = πρὸς ἀπόκρουσιν δὲ τούτων τῶν κακῶν. **εὐώψ,** ῶπος (εὖ-ὠψ) = ὡραῖος τὴν ὄψιν (προσωποπ.), φαιδρός· τίθεται καθ' ὑπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς Ἀθηνᾶς εἰς τὴν **ἀλκάν,** ἀλκά = βοήθεια.

Στροφ. γ' (190 - 202)

Λεξιλογικαί. μαλερὸς (μάλα) = καυστικὸς (κυρ. ἐπιθ. τοῦ πυρός)· ὡς μεταφορ. = φλογερός, ὁρμητικός. **ἄχαλκος ἀσπίδων** ἀντὶ τοῦ ἄνευ χαλκῶν ἀσπίδων. **φλέγει** = καίων βασανίζει (ὑπαινίσσεται τὸν πυρετὸν τῆς νόσου). **περιβόητος** = περιβαλλόμενος ὑπὸ τῶν φωνῶν τῶν γύρω του θυμάτων. **ἀντιάζω** = ἔρχομαι εἰς ἐχθρικὴν συνάντησιν, προσβάλλω, **παλίσσυτος** (πάλιν — σεύομαι) = ὁ μετὰ ταχύτητος ὁρμώμενος πρὸς τὰ ὀπίσω. **νωτίζω** = στρέφω τὰ νῶτα, γυρίζω πρὸς τὰ ὀπίσω, τρέπομαι εἰς φυγήν· τὸ ἀπαρέμφ. ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ πέμψον ἢ κατὰ ζεῦγμα ἐκ τοῦ ποίησον ἢ δός. **δράμημα** = τρέξιμον, ἀντικ. τοῦ νωτίσαι, προσδιορίζεται δὲ ὑπὸ τοῦ παλίσσυτον. **ἄπουρος** (ἐκ τοῦ ἀπὸ - ὅρος) μακρὰν τῶν ὁρίων **ὤν,** προληπτ. κατηγορ. τοῦ Ἄρεα = ὥστε ν' ἀπέλθῃ μακρὰν τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος (πάτρας) ἡμῶν. **ἀπόξενος** = ἄξενος, ἀφιλόξενος. **ὅρμος** = πόντος. **κλύδων** = θαλασσοταραχή. **Θρῄκ. κλύδωνα** = Εὔξεινον πόντον. **τέλει** = κατὰ τὸ τέλος αὐτῆς. **ἀφίημι** = καταλείπω τι σῶον. **τοῦτ' ἐπ' ἦμαρ ἔρχεται** (τμῆσις ἀντὶ ἐπέρχεται) = τοῦτο ἐπερχομένη ἡ ἡμέρα καταστρέφει. **τὸν** = τοῦτον (τὸν Ἄρη). **κράτη νέμω,** ἄρχω. **φθίνω·** ὡς ἐνεργ. μεταβ. = καταστρέφω μετὰ παθητ. διαθ. = μαραίνομαι, χάνομαι· ἐδῶ τὸ α'.

Ἀντιστρ. γ' (203 - 215)

Λεξιλογικαί. χρυσόστροφος = χρυσόπλεκτος. **ἀγκύλη** (ἄγκος) = νευρὰ τοῦ τόξου, πληθ. ἀντὶ ἑνικοῦ. **ἀδάματος** = ἀκαταδάμαστος, ἀήττητος. **ἐνδατέομαι** ἐδῶ, ὡς παθητ. = διασκορπίζομαι, διαμοιράζομαι. **προσταθέντα** (τοῦ ῥημ. προΐσταμαι) = προστάντα· **ἀρωγὰ προσταθέντα** = πρὸς βοήθειαν ταχθέντα. **ἀρωγὰ** εἶναι κατηγορ. ἡ σειρὰ τῶν λέξ.: θέλοιμ' ἂν τὰ σὰ βέλεα ἀδάματα ἀπὸ χρυσοστρόφων ἀγκυλᾶν ἐνδατεῖσθαι προσταθέντα ἀρωγά. — **διάσσω**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(διαΐσσω) = διατρέχω, περιτρέχω. **χρυσομίτρας** ὁ ἔχων ἀναδεδεμένην τὴν κόμην διὰ χρυσῆς μίτρας, ταινίας, ὁ ἔχων χρυσοῦν διάδημα. **κικλήσκω** = ἐπικαλοῦμαι. **οἰνώψ,** ῶπος = ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τοῦ οἴνου. **εὔιος** (ἐκ τοῦ εὐοῖ, ὅπως ἰήιος ἐκ τοῦ ἰὴ) = ἐνθουσιαστικός. **ὁμόστολος** = ὁμοδίαιτος, συνοδοιπόρος. **πελάζω** καὶ **πελάζομαι** ὡς ἀμετάβ. = πλησιάζω, ἔρχομαι πλησίον. **ἀγλαώψ,** ῶπος = φωτεινός, λαμπρός. **φλέγοντα** = πάλλοντα. **ἀπότιμος** = ἐστερημένος τιμῆς, προσδιορ. τοῦ **πελασθῆναι.**

Πραγματικαὶ ὁλοκλήρου τῆς παρόδου. Κενωθείσης τῆς σκηνῆς, εἰσέρχεται εἰς τὴν ὀρχήστραν διὰ τῆς δεξιᾶς, ὡς πρὸς τοὺς θεατάς, παρόδου χορὸς ἐκ 15 εὐγενῶν Θηβαίων, ἐκπροσωπῶν τὸν λαὸν τῆς πόλεως. **Διὸς φάτι,** ὁ χρησμὸς λέγεται τοῦ Διὸς καὶ ὄχι τοῦ Ἀπόλλωνος, διότι ὁ Ἀπόλλων ἔδιδε τὰς μαντείας κατ' ἐντολὴν τοῦ Διός, ὡς διερμηνεὺς τῶν βουλῶν τούτου. Λέγει δὲ ὁ χορὸς τῶν χρησμὸν ἡδυεπῆ ἢ χάριν εὐφημίας ἢ διότι φαντάζεται ὅτι θὰ εἶναι χαρμόσυνος, περιέχων ὁδηγίαν τινὰ πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς νόσου. **Πυθῶνος·** Πυθὼν καὶ Πυθὼ λέγεται ὁ τόπος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἦτο τὸ μαντεῖον τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος. **τᾶς πολυχρύσου** διατὶ ἀποκαλεῖται οὕτω; **Δάλιε·** ἐπειδὴ ἐν Δήλῳ ἐγεννήθη ὁ Ἀπόλλων. **Παιάν·** κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου ἐκαλεῖτο Παιήων ὁ ἰατρὸς τῶν θεῶν, ἄλλος ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα. Ἔπειτα ὠνομάσθη ὡς τοιοῦτος δωριστὶ **Παιὰν** ὁ Ἀπόλλων, ὡς ἰατρικὸς καὶ οὗτος θεός. **γαιήοχος·** τοιουτοτρόπως λέγεται ἡ Ἄρτεμις, ὡς προστάτις καὶ πολιοῦχος τῶν Θηβῶν· συνήθως δὲ ἐλέγετο τοιοῦτος ὁ Ποσειδῶν, ὡς περιβάλλων τὴν γῆν. **προτέρας ἄτας·** ἐνν. τῆς Σφιγγός, τῆς βλαπτούσης τοὺς Θηβαίους. **ᾧ τις ἀλέξεται·** ἐπειδὴ ὁ λοιμὸς παρίσταται ὡς κακὸς δαίμων καὶ ὀλετήρ, εἶναι ἀνάγκη ἀλεξιτηρίου ὅπλου. **κλυτᾶς·** ἐννοεῖ τὴν γῆν τῶν Θηβῶν, ἐξαίρετον ὡς πρὸς τὴν εὐφορίαν, καὶ τοιουτοτρόπως δηλοῦται ἡ ἀντίθεσις: καίπερ τῆς γῆς ἐξαιρέτου οὔσης τὰ προϊόντα ὅμως δὲν αὐξάνονται. **ἄλλον δ' ἂν ἄλλῳ προσίδοις** κλπ. εἰκὼν ἀποδίδουσα τὸν ταχὺν ἐξαφανισμὸν τῶν ἀποθνησκόντων. **πρὸς ἀκτὰν ἑσπέρου θεοῦ·** ὁ Ἅδης ὀνομάζεται ἕσπερος θεός, διότι κατὰ τὸν Ὅμηρον κατῴκει ἐν τῇ ἐσχατιᾷ τοῦ δυτικοῦ μέρους τῆς γῆς, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Πλούτων καλεῖται καὶ ἄλλως **ἕσπερος θεός. θαναταφόρα κεῖται ἀνοίκτως,** διότι, φοβούμενοι μὴ μολυνθῶσιν, ἀπέφευγον νὰ ἐγγίσουν καὶ νὰ θάψουν τοὺς νεκρούς,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διὰ δὲ τοῦ **ἀνοίκτως** θέλει κυρίως νὰ δηλώσῃ, ὅτι καὶ ἄκλαυτοι ἀπέθνῃσκον, ἐνῷ ὁ θρῆνος ἦτο ἀπαραίτητον καθῆκον τῶν οἰκείων πρὸς τὸν νεκρόν. **θύγατερ Διός**· ἐπικαλεῖται τὴν Ἀθηνᾶν πρώτην καὶ τελευταίαν. **Ἄρεά τε**· οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οὐ μόνον οἱ πόλεμοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι συμφοραὶ καὶ νόσοι ὠφείλοντο εἰς τὸν Ἄρη, χαίροντα καὶ διὰ πάντα βίαιον θάνατον, καὶ διὰ τοῦτο, διὰ νὰ δηλώσῃ, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ πολέμου, προσέθηκε τὴν φράσιν ἄχαλκος ἀσπίδων· ἐπικαλεῖται δὲ τὴν Ἀθηνᾶν κατ' αὐτοῦ, διότι αὕτη κατέβαλεν αὐτὸν δὶς (Ὁμ. Ἰλιάδ Ε 856, Φ. 406). **εἶτ' ἐς μέγαν θάλαμον** κτλ.· λέγει, ὅτι ἡ θάλασσα ἐκπλύνει καὶ καταπίνει πᾶν κακόν· διὸ καὶ ἡ ῥῆσις: **θάλασσα κλύζει τἀνθρώπων κακά.** Ἀναφέρει δὲ δύο θαλάσσας κειμένας εἰς τὰς ἄκρας τῆς γῆς, τὴν Ἀτλαντίδα ἢ Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν εὑρισκόμενον πέρα τῶν Ἡρακλείων στηλῶν, καὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον, δηλ. τὴν ἄκραν δύσιν καὶ ἀνατολήν. Λέγει δὲ **Θρῄκιον**, διότι ἡ Θρᾴκη ἐθεωρεῖτο ὡς πατρὶς τοῦ Ἄρεως, ὅπως ἦτο καὶ τοῦ Βορέου. Ἑπομένως ὑπαινίσσεται ἐδῶ, ὅτι πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ τὸ ταχύτερον εἰς τὴν πατρίδα του. **κεραυνῷ**· ἦτο οὗτος, ὡς γνωστόν, σύμβολον τῆς δυνάμεως τοῦ Διός. **Λύκειε**· ὁ Σοφοκλῆς τὸ ἐπίθετον τοῦτο τοῦ Ἀπόλλωνος ἄλλοτε μὲν παράγει ἐκ τῆς ῥίζ. λυκ. —, ἐξ ἧς λυκόφως, ἀμφιλύκη κτλ., ἐπειδὴ ἦτο θεὸς τοῦ φωτός, ἄλλοτε δέ, ὡς ἐνταῦθα σχετίζει αὐτὸ πρὸς τὴν Λυκίαν, ἡ ὁποία ἦτο τὸ κέντρον τῆς λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ κατά τινα μῦθον ἦτο ὁ τόπος τῆς γεννήσώς του ὑπὸ τῆς Λητοῦς. Διὰ τοῦτο δὲ λέγει κατωτέρω, ὅτι περιτρέχει τὰ ὄρη τῆς Λυκίας. **Ἀρτέμιδος αἴγλας**· ἡ φωσφόρος ἢ σελασφόρος Ἄρτεμις εἰκονίζετο ἔχουσα λαμπάδας εἰς ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας. **χρυσομίτραν**· μίτρα ἦτο πλατὺς κεφαλόδεσμος, καταλήγων εἰς στενώτερα καὶ πλαγίως αἰωρούμενα ἄκρα. **ὁμόστολος**· εἰς πολλὰ ἔργα τέχνης, ἀγγεῖα κλπ., εἰκονίζεται ὁ Βάκχος ἀκολουθούμενος ὑπὸ σατύρων καὶ νυμφῶν. **φλέγοντα**· ὁ Βάκχος ἔπαλλε λαμπάδα πεύκης, διότι κατὰ τὸν μῦθον αἱ ἀνὰ τὸν Παρνασσὸν νυκτεριναὶ περιπολίαι αὐτοῦ ἐγίνοντο ὑπὸ τὸ φῶς λαμπάδων. **ἀπότιμον**· λέγει τοιουτοτρόπως τὸν Ἄρη, διότι ἐθεωρεῖτο ὡς, εἴπομεν ἀνωτέρω, παντοίων κακῶν πρόξενος, ἐνῷ οἱ θεοὶ ἐθεωροῦντο πάντοτε εὐργετικοὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, λεγόμενοι καὶ **δοτῆρες ἐάων** (ἀγαθῶν).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΩΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (216 - 275)

α') 216 - 275

Λεξιλογικαί. ὑπηρετῶ τῇ νόσῳ = λαμβάνω τὰ ἀναγκαῖα μέτρα κατὰ τῆς νόσου. **ἀλκὴν** = ὑπεράσπισιν, βοήθειαν· ἔθηκε τοῦτο ἀντικείμ. τοῦ λάβοις ἄν, ὡς ἐπηξήγησιν τοῦ: ἃ δ' αἰτεῖς, ὅπερ ἔπρεπε κυρίως νὰ εἶναι ἀντικείμενον τοῦ λάβοις ἄν, ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἀπομακρύνσεως ἐτέθη ἀντ' αὐτοῦ: τό : ἀλκὴν κἀνακούφισιν. **ἀγὼ** = ἄ (ἔπη) ἐγώ. **ἐξαγορεύω** = δημοσίᾳ ἀνακοινώνω. **ξένος μὲν** (μετὰ γεν. ἐπειδὴ σημαίνει ἄπειρος) = μὴ ἔχων μὲν σχέσιν. **τοῦ πραχθέντος** = τοῦ γενομένου φόνου. **αὐτὸς** = μόνος μου. **μὴ οὐκ ἔχων,** ὑποθ. μετ., τίνα ἔχει ἀπόδοσιν ; **οὐκ ἂν ἴχνευον μακρὰν** (ὁδὸν)· μεταφορὰ ἐκ τοῦ τόπου εἰς τὸν χρόνον...· διὰ τὰς δύο ἀρνήσεις **μὴ οὐκ** ἰδὲ στίχ. 13. **σύμβολον** (ἐκ τοῦ συμβάλλω = εἰκάζω, συμπεραίνω) = σημεῖον, ἔνδειξις, τεκμήριον. **νῦν δέ·** ἀντίθεσις πρὸς τὸ μὴ πραγματικόν. **ὕστερος** ἐνν. τοῦ πραχθέντος. **τελῶ** = πληρώνω φόρον. **τελῶ εἰς ἀστοὺς** = ἀνήκω εἰς τὴν τάξιν τῶν πολιτῶν (ἐπειδὴ οἱ πολῖται εἰς πολλὰς τῶν· ἀρχ. Ἕλλην. πόλεων διῃροῦντο εἰς τάξεις, ἀναλόγως τῆς φορολογησίμου περιουσίας αὐτῶν). **προφωνῶ** (ἐπανάληψις τοῦ προηγ. ῥ. ἐξερῶ δι' ἄλλου ῥήματος) = διακηρύττω. **Λάιον** κατὰ πρόληψιν. **τοὐπίκλημα** = τὴν κατηγορίαν. **ὑπεξαιρῶ** κυρίως σημαίνει = ἀπὸ κάτω ἔξω ἐξάγω, εἶτα = βγάζω ἀπὸ τὸ βάθος, καὶ ἐδῶ = βγάζω ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδιᾶς μου· μετ' αὐτὸ ἐννοεῖται τὸ παραλειπόμενον **μὴ φοβείσθω,** ὅπερ θὰ ὑπεδήλωσε διὰ σημείου τινὸς (σχῆμα ἀποσιωπήσεως). **πείσεται** (ῥ. πάσχω). **γὰρ** αἰτιολογεῖ τὸ ἀποσιωπηθέν : μὴ φοβείσθω. **ἀστεργὴς** = δυσάρεστος, φοβερός. **εἰ δ' αὖ** = ἐὰν δὲ ἀφ' ἑτέρου. **τὸ κέρδος** = τὴν πρέπουσαν ἀμοιβήν. **τελῶ** μέλ. = θὰ πληρώσω. **χἠ** (= καὶ ἡ) **χάρις προσκείσεται** = καὶ προσέτι θὰ τοῦ ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη. **δείσας** = ἐνδιαφερθεὶς (ἐκ φόβου μήπως πάθῃ). **ἀπωθῶ** = ἀψηφῶ, περιφρονῶ. **τοὔπος** = τὸ κήρυγμα, τὴν διαταγήν μου. **ἃ 'κ τῶνδε** = ὅσα μετὰ ταῦτα. **ἀπαυδῶ** = ἀπαγορεύω. **τὸν ἄνδρα τοῦτον** (τὸν φονέα) ἀντικ. τοῦ εἰσδέχεσθαι καὶ προσφωνεῖν. **γῆς** ἐξαρτ. ἐκ τοῦ τινὰ (κάτοικον)· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **ἀπαυδῶ μήτε τινὰ γῆς τῆσδε εἰσδέχεσθαι μήτε προσφωνεῖν τὸν ἄνδρα τοῦτον** (τὸν φονέα) **ὅστις ἐστί. εἰσδέχεσθαι,** ἐνν. εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. **κράτη τε καὶ θρόνους** (σχ. ἓν διὰ δυοῖν) = τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. **κοινὸν** =

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κοινωνόν, συμμέτοχον. **θύματα** = θυσίαι. **χέρνιψ**, ιβος = καθάρσιον, ἡγιασμένον ὕδωρ. **ὠθεῖν** τὸ ἀπαρέμφατον ἐκ τοῦ ἐννοουμένου ἐκ τοῦ προηγ. ἀπαυδῶ κατὰ ζεῦγμα = κελεύω ἢ παραγγέλω. **τοῦδε** (ἐνν. τοῦ φονέως). **τοιόσδε σύμμαχος πέλω** = τοιαύτην συμμαχίαν παρέχω. **δαίμονι** = τῷ θεῷ Ἀπόλλωνι. **κατεύχομαι** = καταρῶμαι. **τις εἶς** διὰ τούτων καθιστᾷ ἀοριστότερον τὸ νόημα. **ἐκτρίβω βίον** = ἐξοφλῶ τὴν ζωήν. **κακὸν** (ἐνν. ὄντα). **νιν** = αὐτόν, ὑποκ. τοῦ ἐκτρῖψαι. **ἄμορος** = ἐν κακῇ μοῖρᾳ, δυστυχής. **ἐπεύχομαι** = καταρῶμαι προσέτι. **ξυνέστιος** = σύνοικος ἐμοῦ. **ξυνειδότος** = ἐν γνώσει ἐμοῦ. **τοῖσδε** = τῷ φονεῖ καὶ τοῖς γνωρίζουσι καὶ ἀπκρύπτουσιν αὐτόν. **ἀράομαι - ῶμαι** (ἐκ τοῦ ἀρὰ = κατάρα) = καταρῶμαι. **ἐπισκήπτω** = παραγγέλω, διατάσσω. **ὑπὲρ τ' ἐμαυτοῦ**, σχ. ὑπερβατόν, ἀντὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ τε. **θεοῦ**, τοῦ Ἀπόλλωνος. **ἀκάρπως – ἀθέως** = ἐν ἀφορίᾳ καὶ ἐν ἐγκαταλείψει ὑπὸ τῶν θεῶν. **θεήλατος** = θεόπεμπτος, διατεταγμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ. **τὸ πρᾶγμα** = ἡ ἔρευνα τοῦ φόνου· ἐν δὲ τῷ ἑπομ. στίχῳ **ἀκάθαρτον ἐᾶν...** ἐνν. αὐτὸν (τὸν φόνον)· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **εἰ γὰρ μὴ ἦν τὸ πρᾶγμα θεήλατον, οὐδ (ἂν) εἰκὸς ἦν οὕτως** (ὡς μέχρι τοῦδε) **ἐᾶν ἀκάθαρτον** (ἄνευ καθαρμοῦ, ἄνευ ἐξαγνισμοῦ.) **ἐξερευνᾶν** ἐκ τοῦ εἰκὸς ἦν. **νῦν δὲ** ἀντίθεσις πρὸς τὸ προηγ. ἤθελε νὰ εἴπῃ : **νῦν δ' ἐπεὶ τὸ πρᾶγμα θεήλατὸν ἐστι,** ἀλλ' ἔσπευσε νὰ ἐκθέσῃ τὰ αἴτια, διὰ τὰ ὁποῖα ἔχει ὑποχρεωτικὸν καθῆκον νὰ ἐνεργήσῃ διὰ τὴν τιμωρίαν τοῦ φονέως. **κυρῶ** = τυγχάνω. (τὸ) **λέκτρον** = συζυγικὴ κλίνη. **ὁμόσπορος** παθητ. σημασίας = ὁμοῦ σπαρεῖσα, τὸ ἐνεργ. **ὁμοσπόρος** = ὁμοῦ σπείρασα. **τὰ κοινὰ κοινῶν** = κοινότης κοινῶν (ἤτοι τὰ τέκνα τοῦ Οἰδίποδος θὰ ἦσαν ἀδελφοὶ τῶν τέκνων ἐκείνου, ἂν κατέλειπε τέκνα). **νῦν**· νέα ἀντίθεσις λόγῳ τοῦ προηγηθ. **εἰ μὴ ἐδυστύχησεν** δηλ. ἀλλ' ἡ τύχη τὸν ὡδήγησεν εἰς τὸν θάνατον· ἡ ὅλη πρότασις **ἀνθ' ὧν...** κεῖται παρενθετικῶς ἐν τῷ λόγῳ. **κρᾶτα** (αἰτιατικὴ τοῦ κάρα = κεφαλή). **ἐνάλλομαι** = πηδῶ ἐναντίον, ἐνσκήπτω. **ἀνθ' ὧν** = διὰ ταῦτα (διὰ τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας αἰτίας)· **τάδε** σύστ. ἀντικ. εἰς τὸ ὑπερμαχοῦμαι = θὰ καταβάλω αὐτὰς τὰς προσπαθείας ὑπέρ... **ἀφικνοῦμαι ἐπὶ πᾶν** = τὸ πᾶν πράττω, τὸ πᾶν ἐπινοῶ. **Λαβδακείῳ** ἀντὶ Λαβδάκου. **παιδὶ** δοτ. χαριστ. **καὶ ταῦτα τοῖς μὴ δρῶσιν** = καὶ τοῖς μὴ ταῦτα δρῶσι. Ὁ Οἰδίπους μετὰ τὴν συνδρομὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπικαλεῖται τὴν τῶν θεῶν καὶ ζητεῖ τρία τινά, δηλούμενα διὰ τῶν τριῶν ῥημάτων **εὔχομαι, κατεύχομαι, ἐπεύχομαι**. **μήτ' ἀνιέναι** = μήτε νὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐπιτρέψουν νὰ γίνῃ. **ἄροτος** σημ. τὸν χρόνον, καθ' ὃν γίνεται ἡ ἄροσις, καὶ τὸν καρπόν, ὅπως ἐδῶ. **παῖδας** ἐνν. **ἀνιέναι,** διότι ἡ γυνή, ὅπως ἡ γῆ, ἀποδίδει ὡς καρποὺς τέκνα. **φθερεῖσθαι** = φθαρήσεσθαι. **κἄτι τοῦδ' ἐχθίονι** = καὶ δι' ἔτι χειροτέρας ἀπὸ τὴν παροῦσαν. **ὑμῖν δὲ** ἀντίθεσις εἰς τὸ ἀνωτέρω **τοῖς μὴ δρῶσιν... σύμμαχος** κατηγορ. προληπτικὸν = ὡς σύμμαχος. **ξυνεῖεν** (ξύνειμι) = εἴθε νὰ εἶναι μαζί μου, μὲ τὸ μέρος μου (νὰ εἶναι βοήθειά μου).

Πραγματικαί. αἰτεῖς· ὁ Οἰδίπους, ὅτε ᾔδετο ἡ τελευταία ἀντιστροφὴ τοῦ χοροῦ, ἤκουσε τὰ λεγόμενα. **πᾶσι Καδμείοις·** ὁ χορὸς ἀντιπροσωπεύει τὸν ὅλον λαὸν τῶν Θηβῶν. **χέρνιψ** εἶναι τό ἡγιασμένον ὕδωρ, ὅπερ καθηγιάζετο δι' ἐμβαπτιζομένου ἐν αὐτῷ δαυλοῦ, ὃν ἐλάμβανον ἐκ τῆς ἐν τῷ βωμῷ πυρᾶς. Διὰ τοῦ ἡγιασμένου δὲ αὐτοῦ ὕδατος περιέρραινον τοὺς παρευρισκομένους ἐν τῇ θυσίᾳ καὶ ἐξήγνιζον αὐτούς. **Δίκη·** θυγάτηρ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Θέμιδος, μιᾶς τῶν Ὡρῶν, πάρεδρος τοῦ πατρός της οὖσα καὶ καταγγέλλουσα εἰς αὐτὸν πάντα ἄδικον δικαστήν, εἶναι προσωποποίησις τῆς δικαιοσύνης. **εὖ ξυνεῖεν·** ὁ λόγος τοῦ βασιλέως προκαλεῖ, ὡς εἶναι φυσικόν, πολλὴν συμπάθειαν τῶν θεατῶν, ἐπειδὴ γνωρίζουσιν, ὅτι τὸ ἔγκλημα, διὰ τὸ ὁποῖον ἐκφέρει ἀρετάς, εἶναι ἰδικόν του ἔγκλημα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπευθύνει αὐτὰς εἰς τὸν ἑαυτόν του ἐν ἀγνοίᾳ τῆς καταστάσεώς του.

β') 276 - 299

Λεξιλογικαί. ἀραῖος (ἀρὰ) = κατηραμένος, μεστὸς ἀρᾶς. **ἀραῖόν μ' ἔλαβες** = μὲ ἐδέσμευσες διὰ τῶν ἀρῶν σου. **ὧδε** = τοιουτοτρόπως, ὑπὸ τὸ βάρος αὐτῶν (τῶν καταρῶν σου). **γὰρ** = δηλαδή. **τὸ ζήτημα** εἶναι ἀντικ. τοῦ πέμψαντος καὶ τοῦ εἰπεῖν. **ὅστις εἴργασταί ποτε** πλαγ. ἐρωτ. πρότ., ἀντικείμ. δὲ τοῦ εἴργασται ἐνν. τὸν φόνον. **δίκαια** = ὀρθά. **ἐκ τῶνδε** = μετὰ ταῦτα. **εἰ καὶ τρίτα ἐστί,** τοῦτο δεικνύει τὴν μεγάλην προθυμίαν τοῦ Οἰδίποδος, διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν φονέα. **παρίημι** = ἀφίνω· τοῦ ῥήματος τούτου, ὡς κωλυτικοῦ, τίθεται συμπλήρωμα τὸ **μὴ** μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐὰν δὲ εἶναι ἀρνητικόν, τίθ. τὸ **μὴ οὐ** μετ' ἀπαρεμφάτου. **ταῦθ' ὁρῶντα** = ταὐτὰ εἰδότα. **μάλιστα** = κατ' ἐξοχὴν (ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους μάντεις)·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡ σειρὰ τῶν λέξεων εἶναι : **ἐπίσταμαι ἄνακτα Τειρεσίαν μάλιστα ὁρῶντα ταὐτὰ ἄνακτι Φοίβῳ. οὐκ ἐν ἀργοῖς** = οὐχὶ μεταξὺ τῶν ἀμεληθέντων καὶ μὴ ἐκτελεσθέντων. **ἐπραξάμην** = ἔπραξα καὶ χάριν τοῦ ἰδίου συμφέροντός μου (ὡς μέσον). **διπλοῦς** = τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον (σπουδὴ τοῦ Οἰδίποδος). **θαυμάζεται μὴ παρὼν** προσωπ. σύνταξις ἀντὶ ἀπροσώπ. : θαυμαστόν ἐστι μὴ παρεῖναι αὐτόν. **καὶ μὴν** = καὶ βεβαίως. **κωφὸς** ὁ μὴ δυνάμενος ν' ἀκούσῃ, ἀλλὰ καὶ ὁ μὴ ἀκουόμενος, ὁ ἀόριστος, ὁ ἀσαφής. **τὰ ποῖα;** (ἴδε στίχ. 120). **ὁδοιπόρων** ἀνωτέρω ἐλέχθη (στ. 122), ὅτι ὑπὸ ληστῶν ἐφονεύθη, τώρα λέγεται ὅτι ὑπὸ ὁδοιπόρων, ὅπερ ἐγγίζει περισσότερον πρὸς τὴν ἀλήθειαν. **τὸν δ' ἰδόντα** = τὸν δὲ αὐτόπτην μάρτυρα. **εἰ δείματός γ' ἔχει μέρος** = ἐὰν βέβαια τὸν κατέχῃ καὶ μικρὸς φόβος. **οὐ μενεῖ** = δὲν θὰ ἀντιμετωπίσῃ, δὲν θὰ ἀναμείνῃ νὰ ἐκπληρωθῶσι, νὰ ξεσπάσουν κατὰ τῆς κεφαλῆς του, ἐνν. : ἀλλὰ θὰ ἐμφανισθῇ. **τάρβος** (τὸ) = φόβος. **δρῶντι τάρβος ἐστί·** τί διαφέρει τοῦ **τάρβος ἐστὶ δρᾶν; οὐδ' ἔπος** = οὔτε καὶ ὁ λόγος (ἡ κατάρα). **γὰρ** = δηλαδή. **οἵδε·** οἱ ἀποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Οἰδίποδος πομποὶ καὶ ὁ ὁδηγῶν τὸν τυφλὸν παῖς, οἵτινες ἄγουσι τὸν διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου εἰσερχόμενον Τειρεσίαν. **ἐμπέφυκε τἀληθὲς** = εἶναι ἔμφυτος ἡ ἀλήθεια.

Πραγματικαί. ἀλλ' ἀναγκάσαι θεοὺς οὐδ' ἂν εἷς... πῶς χαρακτηρίζεται ἐνταῦθα ὁ Οἰδίπους ἔναντι τῶν θεῶν; **ἄνακτα·** ἀποκαλεῖ ἄνακτα τὸν Τειρεσίαν, διότι συγκατελέγετο εἰς τοὺς εὐγενεῖς Θηβαίους. **Κρέοντος εἰπόντος·** τὴν συμβουλὴν ταύτην ἔδωκεν ὁ Κρέων εἰς τὸν Οἰδίποδα οὐχὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλ' ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων. Πάντως διὰ τῆς συμβουλῆς ταύτης προπαρασκευάζεται ἡ κατωτέρω σχηματισθησομένη ὑπόνοια τοῦ Οἰδίποδος, ὅτι ὁ Τειρεσίας ἐπείσθη ὑπὸ τοῦ Κρέοντος νὰ μὴ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν.

γ') 300 - 315

Λεξιλογικαί. νωμάω-ῶ (νέμω) (ἐνν. ἐν φρεσὶ) = ἀνακινῶ ἐν τῇ ψυχῇ μου, ἐξετάζω καὶ κρίνω. **πάντα** ἐπεξηγεῖται ὑπὸ τῶν διδακτά τε ἄρρητά τε, ἅπερ ἐπίσης ἐπεξηγ. ὑπὸ τῶν : οὐράνια τε καὶ χθονοστιβῆ κατὰ σχῆμα χιαστόν. **ἄρρητα** μεταφορὰ ἀπὸ τῶν ἱερῶν, τῶν μὴ μεταδιδομένων εὐκόλως εἰς τοὺς μὴ μεμυημένους. **χθονοστιβὴς** = ὁ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πατῶν τὴν γῆν, ὁ ἐπίγειος. **τὴν πόλιν** κατὰ πρόληψιν ἀντί : φρονεῖς δ' ὅμως, οἷᾳ νόσῳ πόλις σύνεστιν. **νόσῳ** προσωποποιία· τὰ ῥήματα **ἐξευρίσκομεν** καὶ **κλύεις** μὲ σημασ. παρακειμ. **πέμψασιν** ἡμῖν (ἀγγέλους, θεωρούς). **ἀντέπεμψεν** = ἀνταπέστειλεν ἀπόκρισιν. **ἔκλυσις** = ἀπολύτρωσις. **ἂν ἐλθεῖν** ἀπόδοσις τῆς ὑποθέσεως : εἰ ἐκπεμψαίμεθα. **νὺν** = κατὰ ταῦτα. **φθονῶ** = ἀρνοῦμαι. **φάτιν ἀπ' οἰωνῶν** = μαντείαν ἀπὸ οἰωνοσκοπίαν. **ὁδὸν** = τρόπον. **ῥύομαι** = ὑπερασπίζομαι, σῴζω, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ ῥῦσαι ἐνυπάρχει ἡ ἔννοια τῆς ἀποκρούσεως, ὥστε : **ῥῦσαι δὲ πᾶν μίασμα τοῦ τεθνηκότος** = σῶσον δὲ ἡμᾶς ἀποκρούων (διώκων μακρὰν) πᾶν μίασμα προερχόμενον ἀπὸ τοῦ ἀποθανόντος. **ἐν σοὶ γὰρ ἐσμεν** = διότι ἀπὸ σοῦ ἐξαρτᾶται ἡ ὕπαρξις μας, ἡ σωτηρία μας. **ἄνδρα** = ἕκαστον (ὑποκ· τοῦ ὠφελεῖν)· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **κάλλιστος δὲ πόνος** (ἐστὶν) **ὠφελεῖν ἄνδρα, ἀφ' ὧν ἔχοι τε καὶ δύναιτο.**

Πραγματικαί. διδακτὰ τε ἄρρητά τε κλπ. διὰ τούτων θέλει νὰ δηλώσῃ τὴν μεγάλην μαντικὴν δύναμιν τοῦ Τειρεσίου, ἣν ἔλαβεν οὗτος ὁμοῦ μὲ τὴν μακροβιότητα, ζήσας ἐπὶ ἑπτὰ ἢ ἐννέα γενεάς, εἰς ἀντάλλαγμα τῆς γενομένης ὑπὸ τῶν θεῶν τυφλώσεως του. **ῥῦσαι·** ἡ ἐπανάληψις τοῦ αὐτοῦ ῥήματος φανερώνει τὸ μέγα ἐνδιαφέρον τοῦ βασιλέως καὶ ἐξαίρει τὴν θερμὴν παράκλησιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Τειρεσίαν. **ἄλλην μαντικῆς ὁδὸν** ἐννοεῖ ἄλλον τρόπον μαντικῆς ἐκτὸς τῆς οἰωνοσκοπίας, εἰς ἣν κυρίως διεκρίνετο ὁ μάντις, ἤτοι τὴν δι' ἐμπύρων μαντικήν.

δ') 316 - 403

Λεξιλογικαί. φρονῶ = φρονῶ ὀρθῶς, γνωρίζω τὴν ἀλήθειαν. **τέλη λύω** = λυσιτελῶ, ὠφελῶ. **ταῦτα** (δηλαδὴ ὅτι δεινόν ἐστι φρονεῖν ἔνθα). **γάρ...** αἰτιολογεῖ τὸ ἐπιφώνημα φεῦ. **διόλλυμι** = λησμονῶ. **οὐκ ἂν ἱκόμην,** ἀπόδοσις τίνος ἐννοουμένης ὑποθέσεως ; **ἄθυμος** = δύσθυμος. **ἄφες μ' ἐς οἴκους,** ἐνν ἰέναι. **ῥᾷστα** = εὐκολώτατα. **διαφέρω** = ὑποφέρω μέχρι τέλους. **τὸ σὸν - τοὐμὸν** = τὴν μοῖράν σου — τὴν ἰδικήν μου. **τὸ σὸν τε σὺ κἀγὼ τοὐμόν,** εἶδος χιαστοῦ σχήματος. **ἣν ἐμοὶ πίθῃ** (δηλ. μὲ ἀφήσης νὰ ἀπέλθω). **ἔννομα** = σύμφωνα πρὸς τὸν νόμον (τ. ἔ. πρὸς τὸ κήρυγμα τοῦ Οἰδίποδος). **τήνδε φάτιν** τὸν ἀναμενόμενον τοῦτον λόγον σου. **ἀποστερῶ** =

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀποκρύπτω. **γὰρ** αἰτιολογεῖ τὴν παραλειφθεῖσαν πρότασιν: οὐ λέγω ἔννομα οὔτε προσφιλῆ. **οὐδὲ τὸ σὸν φώνημα ἰὸν πρὸς καιρὸν σοὶ** = οὔτε καὶ οἱ ἰδικοί σου λόγοι ἀποβαίνουσι πρὸς ἀγαθόν σου. **φώνημα** ἐννοεῖ γενικῶς τὸ διάταγμα καὶ τοὺς τελευταίους τούτους λόγους τοῦ Οἰδίποδος. **ὡς οὖν μηδ' ἐγὼ ταὐτὸν πάθω,** ἐπρόκειτο νὰ εἴπῃ τὴν λέξιν **σιγήσομαι** ἢ μᾶλλον **ἄπειμι,** ὅπερ δηλοῦται ἐκ τοῦ ἑπομένου στίχου, ὅπου φαίνεται ὅτι ὁ μάντις κινεῖται διὰ νὰ φύγῃ. **φρονῶν γε** = ἐνῷ βέβαια ἠξεύρεις. **ἀποστραφῇς** = ἀπέλθῃς· **προσκυνοῦμεν ἱκτήριοι** (τυπικὴ φράσις πρὸς δήλωσιν ἰσχυρᾶς παρακλήσεως) = εὐσεβῶς σὲ θερμοπαρακαλοῦμεν. **οὐ μὴ ποτε,** τὸ **οὐ μὴ** μεθ' ὑποτ. ἀορ. σημ. ἔντονον ἄρνησιν. **μὴ ἐκφήνω** =διὰ νὰ μὴ φανερώσω. **τὶ φῄς;** ἐντεῦθεν ἄρχεται ὀργιζόμενος. **ἄλλως** = μάτην, ἀνωφελῶς. **ἐλέγχω** = ἐρωτῶ νὰ μάθω. **ὀργαίνω·** ἔχει μεταβατ. σημασ. ὡς ἐδῶ = εἰς ὀργὴν κινῶ· ἡ φράσις μετριάζει τὴν κακὴν ἐντύπωσιν ἐκ τῆς ὕβρεως : ὦ κακῶν κάκιστε, ἀφ' οὗ ἄλλωστε ἐλπίζει ὅτι θὰ λύσῃ τὴν σιωπήν του ὁ μάντις. **ἐξερεῖς** τοῦ ἐξαγορεύω = λέγω φανερά. **ἄτεγκτος,** (ἀ-τέγγω = βρέχω) = ἀδάκρυτος, ἀσυγκίνητος. **ἀτελεύτητος** = ὁ μὴ δίδων τέλος εἰς πρᾶγμά τι, ὁ ἰσχυρογνώμων. **ὀργὴ** σημαίνει γενικῶς ἦθος, χαρακτήρ, ἐδῶ δὲ διὰ μὲν τὸν Τειρεσίαν ἐννοεῖ ἰσχυρογνωμοσύνην, διὰ δὲ τὸν Οἰδίποδα ὀξυθυμίαν. **τὴν σὴν ναίουσαν·** ὑπαινίσσεται, κεκαλυμμένως τὴν σύζυγον του Ἰοκάστην. **ψέγεις** ἐπανάληψις μομφῆς μετὰ τὸ ἐμέμψω, χάριν ἐμφάσεως. **γὰρ** αἰτιολογ. τὸ ἐννοούμ. ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἔχω βεβαίως ὀργήν. **ἃ ἀτιμάζεις πόλιν·** τὸ ἀτιμάζω ὡς στερητ. συντάσσεται μετὰ διπλῆς αἰτιατικῆς. **ἥξει γὰρ αὐτά,** (σιωπῶ) διότι τὰ πράγματα μόνα των θὰ φανερωθῶσιν. **πέρα** = περισσότερον. **πρὸς τάδε·** τοῦτο τιθέμενον μετὰ προστακτικῆς σημαίνει ἀμετάτρεπτον ἀπόφασιν = ἔναντι τούτων. **θυμόομαι-οῦμαι** = ὀργίζομαι, **καὶ μὴν παρήσω** (παρίημι) **γ' οὐδὲν** = καὶ ὅμως τίποτε βεβαίως δὲν θὰ παραλείψω. **ἅπερ** = ἐκείνων ἅ. **ξυμφυτεύω** = συμπράττω. **καὶ** ἐπιδοτ. = ὄχι μόνον ὅτι γνωρίζεις, ἀλλὰ καί... **ὅσον μὴ χερσὶ καίνων** (περιορίζει τὴν ἔννοιαν τοῦ εἰργάσθαι) = ἐκτὸς μόνον ποὺ δὲν τὸν ἐφόνευσες μὲ τὰ ἴδια σου τὰ χέρια. **ἄληθες** = ἀλήθεια ; ἀναβιβάζεται ὁ τόνος ἐπὶ ἐρωτηματ. εἰρωνείας. **ὥπερ** (ἀντὶ τοῦ ὅπερ) καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ κηρύγματι. **προσαυδῶ** = προσφωνῶ, **ὡς ὄντι·** ἔθηκε δοτ. ἀντὶ αἰτιατ. ὄντα πρὸς τὸ σέ, διὰ νὰ ἀποφευχθῇ ἡ παρανόησις πρὸς τὸ ἐμέ. **κἀφ'** = καὶ ἀπό. **τοῦτο·** ἐνν. τὸ ἐκκινῆσαι τόδε τὸ ῥῆμα, ἤτοι τὰ ἐπα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κολουθήματα τῆς πράξεώς σου ταύτης. **ποῦ** = πῶς. **πέφευγα**· ἔχω ἤδη διαφύγει (διὰ τοῦ παρακ. δηλοῦται τὸ τετελεσμένον). **ἰσχῦον** κατηγορ. διὰ τῶν κατωτέρω ὁ Οἰδίπους προσπαθεῖ, οἱονεὶ ἀνακρίνων ν' ἀποκαλύψῃ συνωμοσίαν, ἣν ὑποπτεύεται. **ἐκπειρῶμαί τινος** = ὑποβάλλω τι εἰς δοκιμασίαν· ἡ ἔννοια ἐδῶ εἶναι : ὑποβάλλεις τοὺς λόγους μου εἰς δοκιμασίαν, ἂν δηλαδὴ θὰ ἐμμείνω εἰς αὐτοὺς ἢ θὰ περιπέσω εἰς ἀντιφάσεις. **οὐχ ὥστε γ' εἰπεῖν γνωστὸν** = οὐχὶ ξυνῆκα οὕτως, ὥστε εἰπεῖν ἐγνωσμένον, δὲν ἐνόησα τόσον πολύ, ὥστε νὰ εἴπω ὅτι τὸ ἔχω κατανοήσει. **φονέα σὲ φημι** κτλ. ἡ κανον. σειρὰ τῶν λέξεων εἶναι: **φημὶ φονέα σε κυρεῖν τἀνδρός, οὗ τὸν φονέα ζητεῖς. οὔ τι χαίρων** = οὐχὶ ἀτιμωρητί. **πημονὰς** = ὕβρεις. **ὅσον γε χρῇζεις** ἐνν. λέγε. **αἴσχισθ' ὁμιλῶ** = ἔχω αἰσχροτάτας (ἐνν. συζυγικὰς) σχέσεις. **τοῖς φιλτάτοις** ἐνν. τῇ μητρί. **ἵν' εἶ κακοῦ** πλαγ. ἐρωτ. πρότ. **κακοῦ**· γεν. μεριστ. **ἦ** = ἀλήθεια. **γέγηθα** παρακ. τοῦ **γηθέω** = χαίρω, ἀγάλλομαι. **γεγηθὼς ἀεὶ** = πάντοτε ἀτιμώρητος. **ἀλλ' ἔστι** ἐνν. τῆς ἀληθείας σθένος. **σοί... σοὶ** δοτικαὶ τῆς ἀναφορᾶς. **τυφλὸς τά τ' ὦτα...** ἡ παρήχησις τοῦ **τ** ἐπαυξάνει τοὺς πειρακτικοὺς λόγους τοῦ Οἰδίποδος, εἶναι δὲ πολὺ πειρακτικοὶ οἱ λόγοι του καὶ διότι ἀναφέρονται εἰς φυσικὸν ἐλάττωμα τοῦ μάντεως· τὸ **τυφλὸς** ἀνήκει μόνον εἰς τὰ ὄμματα, ἐνῷ εἰς τὰ ὦτα καὶ τὸν νοῦν ἐννοεῖται κατὰ ζεῦγμα τὸ ἐπίθετον ἀμβλὺς ἢ ἄλλο συναφὲς αὐτοῖς. **ταῦτα ὀνειδίζων** = αὐτὰς τὰς ὕβρεις (τὴν ἀμβλύτητα τοῦ νοῦ καὶ τὴν τυφλότητα). **πρὸς μιᾶς νυκτὸς** = ὑπὸ μιᾶς συνεχοῦς τυφλώσεως (σκότους). **γάρ**· αἰτιολογεῖ τὸ ἐννοούμ. οὐκ ἂν βλέψαιμί σε. **ᾧ τάδε** (δηλ. πεσεῖν σε). **ἐκπρᾶξαι μέλει** = ὁ ὁποῖος ἐνδιαφέρεται νὰ κατορθώσῃ αὐτὰ ἐδῶ (δηλ. νὰ πέσῃς). **ἐξευρήματα** = ἐπινοήματα. **Κρέων δέ σοι πῆμα οὐδὲν** = ἀλλ ὁ Κρέων οὐδεμίαν βλάβην σοῦ παρέχει. **ὑπερφέρω** = ὑπερτερῶ, ὑπερέχω. **πολύζηλος βίος** = ὁ πλήρης φθόνου καὶ ἁμίλλης βίος. **δωρητὸν οὐκ αἰτητὸν** = δωρηθεῖσαν καὶ οὐχὶ ζητηθεῖσαν. **πιστὸς** εἰρων. **ὑπελθὼν... ὑφεὶς** (ἡ πρόθ. ὑπὸ σημαίνει τὸ λαθραῖον τὸ ὕπουλον) = λαθραίως ὑπεισελθών... ὑποβαλὼν ὡς ὄργανον· μεταφορὰ ἐκ τῶν παλαιόντων. **μάγος** = ἀπατεών. **ἀγύρτης** (ἀγείρω), ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν = ὁ πλάνος. **δέδορκε** τοῦ δέρκομαι (= βλέπω) = ἔχει τὰ βλέμματά του, τὸν νοῦν του. **τὴν τέχνην** ἐνν. τὴν μαντικὴν τέχνην. **ποῦ;** εἰς ποίας περιπτώσεις; **σαφὴς** = ἀψευδής. **κύων** = σκύλα, τέρας. **ῥαψῳδὸς** = αἰνιγματοπλόκος. **ἐκλυτήριος** = ἀπαλλακτικός, ἀπολυτρωτικός. **τοὐπιόντος** =

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ τυχόντος (γεν. κατηγορ.)· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **καίτοι διειπεῖν** (ὑποκ.) **τὸ αἴνιγμα οὐκ ἦν τοὐπιόντος. προυφάνης** = ἐφανερώθης· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **ἦν σὺ προυφάνης οὐκ ἔχων γνωτόν, οὔτ' ἀπ' οἰωνῶν οὔτε ἐκ θεῶν του. νὶν** = τὴν Σφίγγα. **κυρήσας** = ἐπιτυχὼν τῆς λύσεως τοῦ αἰνίγματος. **γνώμῃ** = διὰ τῆς ἐπινοίας μου. **ἐκβαλεῖν** ἐνν. θρόνων. **παραστατῶ** = ἵσταμαι πλησίον. **πέλας** = πλεονασμός. **χὡ συνθεὶς** = καὶ ὁ σκευωρήσας. **ἀγηλατέω-ῶ** = τὸν ἐναγῆ ἀπομακρύνω. **παθὼν** (ἐνν. τοιαῦτα) **οἷά περ φρονεῖς, ἔγνως ἂν** = θὰ ἔβαζες μυαλό, θὰ ἐνουθετεῖσο, θὰ συνετίζεσο.

Πραγματικαί. φρονεῖν· ὁ Τειρεσίας ἐγνώριζε τὸν φονέα τοῦ Λαΐου, ἀλλὰ σεβόμενος τὸν σωτῆρα τῆς πόλεως δὲν ἤθελε νὰ μαρτυρήσῃ διὰ νὰ μὴ τὸν ἐκθέσῃ. Προσκληθεὶς δὲ ἤδη ὑπὸ τοῦ Οἰδίποδος εἶχε μὲν ἀπόφασιν ἐν ἀρχῇ νὰ εἴπῃ τὸ μυστικόν, ἀλλὰ κατελήφθη ὑπὸ δισταγμοῦ λόγῳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τοῦ βασιλέως. **ῥᾷστα γὰρ τὸ σόν...** αἱ φράσεις τοῦ μάντεως εἶναι σκοτειναί, ὡς συνήθως. **πλοῦτος καὶ τυραννίς,** ταῦτα ἐθεωροῦντο ὡς ὕψιστα ἀγαθὰ καὶ διὰ τοῦτο προεκάλουν εὐκόλως τὸν φθόνον τῶν ἄλλων. **ἀγύρτης**· ἀγύρται παρ' ἀρχαίοις ἐλέγοντο κυρίως πλανόδιοί τινες ἱερεῖς, ἀσχολούμενοι εἰς τὸ ἔργον μαγείας καὶ διὰ τοῦτο ἡ λέξις ἀγύρτης συνδέεται μὲ τὴν λέξιν μάντις καὶ χρησιμεύει ὡς ὕβρις ἐναντίον αὐτοῦ. **ἐκ θεῶν γνωτόν...** ἐκ τῶν μάντεων ἄλλοι μὲν ἐνεπνέοντο ὑπό τινος θεοῦ, ἄλλοι δὲ παρατηροῦντες ἡρμήνευον τοὺς οἰωνούς. **παθὼν ἔγνως ἂν** κατὰ τὸ παροιμιῶδες «παθόντα μαθεῖν» (πρβλ. τὸ παρ' ἡμῖν ὁ παθὸς μαθός).

ε') 404 - 462

Λεξιλογικαί. ἡμῖν μὲν εἰκάζουσιν = εἰς ἡμᾶς τοὐλάχιστον, καθὼς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν. **δεῖ**· συντάσ. μετὰ τῆς γενικῆς τοιούτων καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου σκοπεῖν. **ὅπως λύσομεν** πλαγ. ἐρωτ. πρότασις, χρησιμεύουσα καὶ ὡς ἐπεξηγ. τοῦ τόδε. **ἐξισωτέον** (σοι) = πρέπει νὰ ἐξισωθῶ πρὸς σέ. **γοῦν** = τοὐλάχιστον. **τὸ ἀντιλέξαι** (προσδιορισμὸς ἀναφορᾶς) = εἰς τὸ νὰ δώσω ἴσην ἀπάντησιν. **τοῦδε** δηλ. τοῦ ἴσα ἀντιλέξαι. **προστάτου γράφομαι** = γράφομαι ἔχων τὴν προστασίαν τινός. **Κρέοντος** γεν. κατηγορηματική. **δέρκομαι** (ἐξ οὗ δράκων) = βλέπω καθαρῶς, ἔχω τὴν δύναμιν τῆς ὁράσεως. **καί... καὶ** ἐτέθησαν δύο προτάσεις κατὰ παράταξιν, ἀντὶ νὰ τεθοῦν καθ' ὑπόταξιν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

= εἰ καὶ δέδορκας, οὐ βλέπεις. **ἵν' εἶ κακοῦ** πλαγ. ἐρωτ. πρότ. ὅπως καὶ αἱ εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **ἔνθα** καὶ **ὅτων· ἔνθα** ἐννοεῖ τὸν πατρικὸν οἶκον, τὸ δὲ **ὅτων μέτα** ἐννοεῖ τὴν μητέρα. **τοῖς σοῖσιν αὐτοῦ...** ἀκολουθεῖ κανονικῶς νέρθε (ἐνν. τὸν πατέρα) καὶ ἐπὶ γῆς ἄνω (ἐνν. τὴν μητέρα). **ἀμφιπλὴξ** (ἀμφὶ-πλήττω) = ἑκατέρωθεν πλήττουσα, κτυπῶσα καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, δηλ. καὶ ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ ἀπὸ τῆς μητρός. **δεινόπους** = ἔχουσα φοβεροὺς πόδας, φοβερὰ διώκτρια. **ὀρθὰ** = τὰ πράγματα ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ὄψιν. **σκότος** = διαρκὲς σκότος. **λιμὴν** = θάλασσα. **Κιθαιρὼν** = ὄρος (ἔθηκε τὴν συγκεκριμένην καὶ ἀτομ. ἔννοιαν Κιθαιρών, ἀντὶ τῆς γενικῆς ὄρος, ἴσως διότι ἐν Κιθαιρῶνι ἐξετέθη ὁ Οἰδίπους ὡς βρέφος). **σύμφωνος** = συμφωνῶν, ἀντηχῶν· συντάσ. μετὰ τῆς γενικῆς **βοῆς** = θὰ ἀντηχήσῃ τοὺς θρήνους σου. **καταισθάνομαι** = αἰσθάνομαι καλά, κατανοῶ· **ὑμέναιος** = τὸ γαμήλιον ᾆσμα, εἶτα δὲ μετωνυμικῶς σημ. τὸν γάμον. **δόμοις** = ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ. **ἄνορμον** = ἄνευ ἀσφαλοῦς λιμένος (κατηγορ.). **ἄνορμος ὑμέναιος** δὲ εἶναι ὁ ἀλίμενος γάμος· ἡ μετοχὴ **τυχὼν** εἶναι ἐνδοτική. **εὐπλοίας** ἐνν. τὴν εὐνοϊκὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος. **ἄλλων κακῶν** = τῶν ἄλλων βδελυρῶν σχέσεών σου (μετὰ τῆς μητρός). **ἃ σ' ἐξισώσει σοί τε...** παρήχησις τοῦ **σ,** λόγῳ ὀξύτητος τοῦ λόγου. **πρὸς ταῦτα** = ἔναντι αὐτῶν, ποὺ σοῦ λέγω. **τοὐμὸν στόμα** = τὰς προφητείας μου, ἐμέ. **προπηλακίζω** κυρίως σημ. χρίω διὰ πηλοῦ, ῥίπτω εἰς τὴν λάσπην, ἐδῶ μεταφορικῶς : ὑβριστικῶς μεταχειρίζομαί τινα, διασύρω· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **οὐ γὰρ ἔστι βροτῶν, ὅστις ἐκτριβήσεταί ποτε κάκιον σοῦ. ἐκτρίβομαι** = φθείρομαι, καταστρέφομαι ἐξ ὁλοκλήρου. **οὐκ εἰς ὄλεθρον** ἐνν. ἄπει = δὲν πᾷς νὰ χαθῇς· τὸ αὐτὸ ῥῆμα ἐννοητέον εἰς τὸ οὐχὶ θᾶσσον. **ἄψορρος** ἐκ τοῦ ἄψ (= ὀπίσω) καὶ ῥέω = ὀπίσω πορευόμενος· ἐδῶ σημαίνει ὀπίσω. **ἀποστρέφομαι** = στρέφομαι πρὸς τὰ ὀπίσω· τά : **πάλιν ἄψορρος, ἀποστραφεὶς ἄπει,** ἔχουσι τὴν αὐτὴν περίπου σημασίαν καὶ ἀποτελοῦσι πλοῦτον ἐκφράσεως, γίνεται δὲ τοῦτο συνήθως, ὅταν ὁ λέγων κατέχεται ὑπὸ μεγάλης συγκινήσεως ἢ ὀργῆς. **οὐδ' ἱκόμην** κλπ. ἐννοεῖται: οὐ μόνον ἄπειμι θᾶσσον, ἀλλ' οὐδ' ἄν... **φωνήσοντα·** τίνος εἴδους μετοχὴ εἶναι ; **σχολῇ** κυρίως = δυσκόλως, καὶ ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς = οὐδέποτε. **ἐστειλάμην** = μετεπεμψάμην· **ἐστειλάμην ἂν** ἀπόδ. τίνος ὑποθέσεως ; **γονεῦσι** δοτ. τῆς κρίσεως. **μῶροι-ἔμφρονες** ἐπεξηγοῦν καὶ ἀναπτύσσουν τὸ τοιοίδε. **ποίοισι** ἐνν. γονεῦσι. **μεῖνον·** εἰπὼν τὰ προηγού-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μενα ὁ Τειρεσίας ἐδοκίμασε νὰ φύγῃ, ἀλλὰ ἐπειδὴ ὑπεδήλωσεν, ὅτι γνωρίζει τοὺς ἀληθεῖς γονεῖς, ἐνεθυμήθη ὁ Οἰδίπους τὰ ἐν Κορίνθῳ λεχθέντα περὶ αὐτοῦ καὶ τὸν δοθέντα χρησμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ διὰ τοῦτο, θέλων νὰ μάθῃ τὴν ἀληθῆ καταγωγήν του, τὸν προτρέπει νὰ μείνῃ, ἐνῷ πρότερον τὸν ἔστελλε εἰς ὄλεθρον. **ἐκφύει,** ἱστορ. ἐνεστ. =ἔχει γεννήσει, εἶναι πατήρ μου. **φύσει** ἐδῶ σημ. = ἀποκαλύψει τὴν γέννησίν σου, τοὺς γεννήτοράς σου. **διαφθείρω** = καταστρέφω (ἐνν. τὰ μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν παθήματά του) **αἰνικτὰ** = αἰνιγματώδη. **ἄριστος** εἰρων. **μέγαν** ἐνν. τὴν δόξαν του ἐπὶ τῇ λύσει τοῦ αἰνίγματος καὶ τῇ ἀναλήψει τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος· ὑπόθεσις τοῦ **εὑρήσεις** εἶναι : ἐὰν σκέψῃ καλῶς. **ἡ τύχη** = ἡ τυχαία σύμπτωσις τῆς λύσεως τοῦ αἰνίγματος· διατὶ κατέστρεψεν αὐτόν; **οὔ μοι μέλει** = δὲν μὲ ἐνδιαφέρει (ἐνν. ὅτι μὲ κατέστρεψεν ἡ τύχη). **εἰ τὴν πόλιν τὴνδ' ἐξέσωσα** = ἀρκεῖ, ποὺ ἔσωσα αὐτὴν ἐδῶ τὴν πόλιν (πῶς χαρακτηρίζομεν πάλιν ἐνταῦθα τὸν Οἰδίποδα;) **κομιζέτω δῆτα** = ἂς τὴν ὁδηγήσῃ λοιπὸν (ἀπ' ἐδῶ). **ὀχλῶ** = ἐνοχλῶ. **ἐμποδὼν** = παρέχων ἐμπόδια διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ χρησμοῦ. **συθεὶς** (παθ. ἀόριστος τοῦ σεύομαι = κινοῦμαι ταχέως) = ἐὰν ἐπέλθῃς ἀμέσως. **ὧν οὕνεκ' ἦλθον** (προσδιορ. τελ. αἰτίου). **ὅπου** ἀντὶ ὅπως.. **οὐκ ἔσθ' ὅπου** δὲν ὑπάρχει τρόπος ὅπως. **τὸν ἄνδρα τοῦτον** ἐτέθη κατ' αἰτιατ. καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ ἑπόμ. ὄν. **ἀνακηρύσσων φόνον** = κάμνων προκηρύξεις διὰ τὸν φόνον τοῦ Λαΐου. **λόγῳ·** ὁ λόγος θὰ ἦτο πλήρης : ξένος μὲν λόγῳ μέτοικος ὤν. **εἶτα δὲ φανήσεται** (ἀντὶ φανησόμενος σχετικῶς πρὸς τὴν μετ. ὤν). **ξυμφορὰ** = συντυχία, καλὴ τύχη (διὰ τὸ ὅτι θὰ ἀποκαλυφθῇ Θηβαῖος). **ἐκ δεδορκότος** ἐντονώτερον τοῦ : βλέποντος. **σκήπτρῳ** προδεικνὺς = τῇ βακτηρίᾳ δεικνὺς ἑαυτῷ τὴν ὁδόν. **ἐμπορεύομαι** = πορεύομαι, μεταβαίνω. **αὐτὸς** = ὁ ἴδιος. **ὁμόσπορος** = ὁμόγαμος. **ἰὼν εἴσω** = εἰσερχόμενος εἰς τὸ ἀνάκτορον σου. **κἂν λάβῃς** ἐνν. ἐμέ. **φάσκειν** ἀντὶ προστακτ. (πρβλ. ἀγγέλειν κτλ.) **μαντικῇ μηδὲν φρονῶ** = οὐδεμίαν γνῶσιν (ἰδέαν) ἔχω μαντικῆς. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Τειρεσίας ἀπέρχεται ἐκ δεξιῶν.

Πραγματικαί. Λοξίᾳ· τοιουτοτρόπως ἐπεκαλεῖτο ὁ Ἀπόλλων διὰ τὸ σκοτεινὸν καὶ διφορούμενον τῶν χρησμῶν του. **προστάτου.** ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἀθήναις πᾶς μέτοικος εἶχεν ἕνα πολίτην, ὁ ὁποῖος ἀνελάμβανε τὴν προστασίαν καὶ κηδεμονίαν του ἐνώπιον τῶν ἀρχόντων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ τῶν δικαστηρίων, τὸ ὄνομα δὲ τοῦ μετοίκου κατεγράφετο εἰς τοὺς καταλόγους τῆς πόλεως ὁμοῦ μετὰ τοῦ προστάτου αὐτοῦ· τοῦτο ἐλέγετο **γράφομαι προστάτου. Ἀρά·** ἡ Ἀρὰ προσωποποιηθεῖσα ἄλλοτε μὲν διακρίνεται ὡς αὐθύρπακτος καὶ ἄλλοτε ταυτίζεται πρὸς Ἐρινύν. **ὅρμον ἄνορμον·** ὁ γάμος τοῦ Οἰδίποδος, ὑπὸ εὐτυχεῖς κατὰ τὸ φαινόμενον περιστάσεις συναφθείς, παραβάλλεται πρὸς εἴσπλουν ἄνορμον, τ.ἔ. πρὸς λιμένα ἀλίμενον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐναυάγησεν. **εἰπὼν ἄπειμι, οὐ τὸ σὸν δείσας...** ὁ Τειρεσίας ἐρεθισθεὶς ἐκ τῶν περιφρονητικῶν δι' αὐτὸν λόγων τοῦ Οἰδίποδος ἀποκαλύπτει τὰ κατ' αὐτὸν τώρα σαφέστερον, ἀποφεύγων τὰς ἐπιφυλάξεις. Φαίνεται δέ, ὅτι ὁ Οἰδίπους εἶχεν ἀπέλθει τῆς σκηνῆς, καθ' ἣν ὥραν ἔλεγε τὰ τοιαῦτα ὁ μάντις, καὶ δὲν ἤκουσεν αὐτά, ἡ δὲ φράσις **οὐ τὸ σὸν δείσας πρόσωπον** δὲν ἀντιμάχεται εἰς τὸ γεγονὸς τῆς ἀπουσίας τοῦ Οἰδίποδος, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ Τειρεσίας ἦτο τυφλὸς καὶ δὲν ἀντελήφθη τὴν ἀπουσίαν του.

ΠΡΩΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (463 - 522)

Στροφ. α' (463 - 472)

Λεξιλογικαί. θεσπιέπεια (θέσπις = θεὸς - ἔπος) = ἡ ἐκπέμπουσα θεῖα ἔπη, ἡ προφητική. **Δελφὶς** = Δελφική. **πέτρα** = βράχος· ἐτέθη ὁ τόπος ἀντὶ τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος. **ἄρρητ' ἀρρήτων** τίθεται ἀντὶ ὑπερθετικοῦ = δεινότατα. **τελέσαντα** κατηγορ. μετοχή, καίτοι ἐξαρτᾶται ἐκ ῥήματος λεκτικοῦ· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **τὶς** (ἐστιν) **ἐκεῖνος, ὅντιν' ἁ θεσπιέπεια Δελφὶς πέτρα εἶπε τελέσαντ' ἄρρητ' ἀρρήτων φονίαισι (φονικαῖς) χερσίν; ὥρα** (ἐνν. ἐστὶν) = εἶναι καιρός. **ἀελλὰς** - δος = ταχεῖα, λέγεται περὶ ἵππων τρεχόντων ὅπως ἡ θύελλα (ἄελλα). **σθεναρώτερον** = ἰσχυρότερον· ἐδῶ σημ. ταχύτερον. **ἐπενθρῴσκω** = ἐφορμῶ (τὸ ἁπλοῦν ῥῆμα θρῴσκω, ἀόρ. β' ἔθορον, ἐξ οὗ θούριος, σημ. πηδῶ). **πυρὶ καὶ στεροπαῖς** σχῆμα ἓν διὰ δυοῖν = κεραυνίῳ πυρί, πυρφόρῳ κεραυνῷ, προσδιορίζει ὡς ὀργανικ. δοτ. τὸ ἔνοπλος, **γενέτας** σημ. πατὴρ καὶ υἱός· ἐδῶ σημ. τὸ δεύτερον. **Κῆρες** = μοῖραι τοῦ θανάτου· ἐδῶ εἶναι αἱ Ἐρινύες, ἐπιζητοῦσαι τὴν τιμωρίαν τοῦ φονέως τοῦ Λαΐου. **ἀναπλάκητοι** = ἀναμπλάκητοι (παρελείφθη τὸ μ λόγῳ τοῦ μέτρου· γίνεται ἐκ τοῦ α στερητικοῦ καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἀόρ. β' ἀμπλακεῖν = ἁμαρτῆσαι) = αἱ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὐδέποτε ἀποτυγχάνουσαι τοῦ σκοποῦ των. **δειναί** κατηγορούμ. τοῦ Κῆρες.

Ἀντιστρ. α' (473 - 482)

Λεξιλογικαί. ἔλαμψεν = ἐφώτισεν, ἐδήλωσεν ἢ ἤχησε λαμπρῶς καὶ εὐκρινῶς. **γὰρ** ἐπεξηγεῖ τὸν τρόπον τῆς διώξεως ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος. **νιφόεις** = χιονοσκεπής. **φάμα** = ὁ χρησμὸς ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ἔλαμψε γὰρ φάμα (ἀπὸ) τοῦ νιφόεντος Παρν. πάντα (Θηβαῖον) ἰχνεύειν τὸν ἄδηλον (τὸν ἄγνωστον) ἄνδρα. **φοιτᾷ** ἐνν. ὁ ἄδηλος ἀνήρ, ὁ φονεύς. **γὰρ** αἰτιολ. τὸ ἰχνεύει. **ὑπ' ἀγρίαν ὕλαν** = εἰς τὰ ἄ-ἄγρια δάση. **μελέῳ ποδὶ** = μὲ τὸν δυστυχῆ του πόδα (ἕνεκα τῆς διαρκοῦς διώξεώς του). **χηρεύω** = ζῶ εἰς τὴν μοναξιάν, στεροῦμαι τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων. **μεσόμφαλα** = εὑρισκόμενα εἰς τὸ κέντρον τῆς γῆς (τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς)· καθ' ὑπαλλαγὴν εἶπε τὰ μαντεῖα μεσόμφαλα ἀντὶ τοῦ τόπου, ὅστις εὑρίσκετο εἰς τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς. **ἀπονοσφίζων** = ἀπομακρύνων ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀποφεύγων. **αἰεὶ ζῶντα** = πάντοτε ἰσχύοντα, ἔχοντα αἰώνιον κῦρος. **περιποτῶμαι** = περιίπταμαι. Ἐν ὅλῃ τῇ ἀντιστροφῇ γίνεται παρομοίωσις τοῦ φονέως πρὸς ταῦρον, ὑπὸ οἴστρου κεντούμενον καὶ φεύγοντα, ἵνα κρυφθῇ· ὁ οἶστρος παρομοιάζεται πρὸς τὸν χρησμὸν καὶ τὰ μαντεύματα.

Πραγματικαί. Ὁ χορός, ἀκούσας εἰς τὸ τέλος τὸν διάλογον καὶ τὴν στιχομυθίαν τοῦ Οἰδίποδος καὶ Τειρεσίου, δὲν κάμνει λόγον περὶ τοῦ μάντεως, ἀλλὰ προτιμᾷ ἐν τῇ α' στροφῇ καὶ ἀντιστροφῇ νὰ κάμῃ μνείαν περὶ τοῦ χρησμοῦ καὶ μόλις ἐν τῇ β' στροφῇ καὶ ἀντιστροφῇ ὁμιλεῖ περὶ τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ Τειρεσίου. **Δελφὶς πέτρα** εἶναι ὁ ὑπεράνω τῶν Δελφῶν ἀπότομος βράχος, αἱ Φαιδριάδες πέτραι, παρὰ τὰς ὁποίας ἔκειτο ἡ Κασταλία πηγὴ καὶ τὸ μαντεῖον. **πυρὶ καὶ στεροπαῖς**· λέγει κεραύνιον πῦρ, ἐπειδὴ ὁ Ἀπόλλων ἑρμηνεύει τὴν θέλησιν τοῦ Διὸς καὶ ἐκτελεῖ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὁπλίζεται μὲ τὸ ὅπλον τοῦ πατρός, τὸν κεραυνόν. **Κῆρες**· αἱ μοῖραι τοῦ θανάτου παρίστανται ἐδῶ ὡς θεότητες τιμωροί, ὡς Ἐρινύες, αἱ ὁποῖαι ζητοῦν νὰ τιμωρήσουν τὸν φονέα τοῦ Λαΐου. **μεσόμφαλα μαντεῖα**· ἐπιστεύετο ὅτι τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν ἔκειτο εἰς τὸ κέντρον τῆς γῆς καὶ ὅτι ὁ Ζεὺς ἀπέλυσεν ἐξ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως δύο ἀετοὺς κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν, οὗτοι δὲ πετάξαντες συνηντήθησαν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰς τοὺς Δελφούς, ὅπου μνημεῖον ἐκ λευκοῦ λίθου σχήματος ἡμισφαιρίου, ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐδείκνυε τὴν θέσιν τῆς συναντήσεως. Τοῦτο ἐλέγετο ὀφαλός.

Στροφ. β' (483 - 497)

Λεξιλογικαί. δεινὰ ταράσσει = φοβερὰς σκέψεις ἐν τῇ ψυχῇ του ἀνακινεῖ, ἐξεγείρει. **οἰωνοθέτης**· ὁ ὁρίζων τὴν σημασίαν τῶν οἰωνῶν, ὁ οἰωνοσκόπος. **οὔτε δοκοῦντα οὔτ' ἀποφάσκοντα** = οὔτε πιθανὰ (πιστευτὰ) οὔτε ἀπίθανα (ἀπίστευτα). **ὁρῶν** μετ. αἰτιολ. **ἐνθάδε** = ἐν τῷ παρόντι. **ὀπίσω** = ἐν. τῷ παρελθόντι. **νεῖκος** = φιλονικία. **ἔκειτο** = ὑπῆρχε. **τανῦν** = μετὰ τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ Τειρεσίου. **πρὸς ὅτου δὴ** (ἐνν. νείκους) = ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀκριβῶς ἐκκινῶν (ὁρμώμενος). **βασάνῳ πίστιν ἔχων** = ἀποδίδων εἰς αὐτό, ὡς εἰς ἀπόδειξιν, πίστιν. **ἐπίδαμος φάτις Οἰδιπόδα** = ἡ ὑπάρχουσα παρὰ τῷ λαῷ φήμη περὶ τοῦ Οἰδίποδος. **εἶμι ἐπί...** νὰ ἐπέλθω κατά. **Λαβδακίδαις** δοτ. χαριστική. **ἀδήλων θανάτων** γεν. ἀντικειμ. εἰς τὸ ἐπίκουρος· **θανάτων** ποιητ. πληθ. ἀντὶ τοῦ ἑνικ. θανάτου.

Ἀντιστρ. β' (498 - 512)

Λεξιλογικαί. ξυνετὸς = σοφός. **πλέον φέρομαι** = ὑπερέχω, ὑπερβάλλω· ἡ φράσις πλέον φέρομαι ἐλήφθη κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν ἀγώνων. **σοφίᾳ** δοτ. ὀργαν. **παραμείβω** = ὑπερτερῶ. **μέμφομαι** = κατηγορῶ. **κατάφημι** = λέγω ναί, ἐπιδοκιμάζω. **ἐπ' αὐτῷ,** ἀντί : ἐπὶ τοῖς Θηβαίοις, ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος προσῆλθεν, ἵνα λύσῃ τὸ αἴνιγμα, ὁ κίνδυνος ἐκ μέρους αὐτῆς κατ' αὐτοῦ κυρίως ἐστρέφετο. **βασάνῳ** = ἐν τῇ δοκιμασίᾳ του. **ἡδύπολις** = εὐχάριστος εἰς τὴν πόλιν. **τῷ** = διὰ ταῦτα. **ὀσφλισκάνω κακίαν** = ὀφλισκάνω δίκην κακίας = θεωροῦμαι κακός· ὁμοίως λέγεται ὀφλισκάνω μωρίαν, δυσσέβειαν, αἰσχύνην κτλ.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (513 - 648)

α') 513 - 531)

Λεξιλογικαί. Ὁ Κρέων ἔρχεται ἐκ τῆς δεξιᾶς παρόδου, διότι δὲν ἦτο σύνοικος τοῦ Οἰδίποδος, ὡς διαφαίνεται καὶ κατωτέρω ἐν τῷ στίχῳ 533. **πολῖται** = συμπολῖται. **πεπυσμένος** (πυνθάνομαι) αἰτιολ. μετ' **κατηγορεῖν** = κατηγοροῦντα λέγειν. **ἀτλητῶ** ἐκ τοῦ ἄτλητος (ἀ-τλάω = ὑπομένω) = ἀδυνατῶ νὰ ὑπομείνω, δυσανασχετῶ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μακραίων = μακροχρόνιος. **φέροντι** μετ. ὑποθ. **βάξις** (ἐκ ῥ. βάζω = λέγω, ὁμιλῶ) = λόγος, κατηγορία. **εἰς ἁπλοῦν** = εἰς μικρὸν, πρὸς ἀντίθεσιν τοῦ κατωτέρω **εἰς μέγιστον**. **ἐν πόλει** = ἐνώπιον τῶν πολιτῶν. **μὲν δὴ** = **μὴν δὴ** = ἀλλὰ βεβαίως. **ἦλθε** = ἐξεφράσθη. **ὀργῇ βιασθὲν ἂν μᾶλλον ἢ γνώμῃ φρενῶν** = τὸ ὁποῖον θὰ προεκλήθη μᾶλλον ἐκ στιγμιαίας ὀργῆς παρὰ ἐξ ἐνδομύχου πεποιθήσεως. **ἐφάνθη** = ἦλθεν εἰς φῶς. **τοὺς λόγους**· ἔθηκε τὸ ἄρθρον διὰ νὰ δηλώσῃ τοὺς γνωστοὺς λόγους τοῦ Τειρεσίου, τοὺς λεχθέντας ἀνωτέρω ὑπ' αὐτοῦ, **οἶδα δ' οὔ**· ἐτέθη ἡ ἄρνησις μετὰ τὸ ῥῆμα πρὸς ἔξαρσιν τῆς ἀντιθέσεως. **τίνι γνώμῃ** = μὲ ποίαν πρόθεσιν· ὁ χορὸς ὡμολόγησεν μὲν ὅτι ἐλέγοντο, ἀλλὰ προσέθηκε τὸ οἶδα δ' οὐ γνώμῃ τίνι διὰ νὰ μετριάσῃ τὴν κακὴν ἐτύπωσιν τοῦ Κρέοντος καὶ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. **ἐξ ὀμμάτων ὀρθῶν** = μὲ ἀνοικτὰ (μὴ ταραγμένα) μάτια. **ἐξ ὀρθῆς φρενὸς** = μὲ ἤρεμον νοῦν. **ἐπίκλημα** (ἐπικαλέω) = κατηγορία. **ὅδε** = ἰδού.

Πραγματικαί. τύραννος· ἐνέχει ἡ λέξις αὕτη προσβλητικὴν ἔννοιαν διὰ τὸν Οἰδίποδα, ὑποδηλοῦσα, ὅτι οὗτος δὲν εἶναι κληρονομικῷ δικαιώματι βασιλεύς. **ταχ' ἂν βιασθέν...** ὁ χορὸς πάντοτε ἀποβλέπει εἰς συμβιβασμοὺς καὶ καταπράϋνσιν τῶν ὀργιζομένων. **ἃ γὰρ δρῶσιν οἱ κρατοῦντες οὐχ ὁρῶ**· τοῦτο εἶναι πολὺ δουλοπρεπές. **ἐξ ὀμμάτων ὀρθῶν**· ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ τὸν διαφωτίσῃ ὁ χορὸς περὶ τῶν προθέσεων τοῦ Οἰδίποδος, ὁ Κρέων προσπαθεῖ νὰ μαντεύσῃ αὐτὰς ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεώς του καὶ διὰ τοῦτο ἐρωτᾷ περὶ τοῦ βλέμματός του, διότι ἐν αὐτῷ κατοπτρίζεται ἡ ψυχή.

β') 532 - 633

Λεξιλόγιον. οὗτος σὺ = ἐσύ (διαφαίνεται τὸ ὀργίλον ὕφος τοῦ Οἰδίποδος, διὰ τοιούτων δὲ προσφωνήσεων ἐξεδηλοῦτο παρ' ἀρχαίοις ἐχθρότης καὶ ἐρεθισμὸς τοῦ λέγοντος). **τόλμης** = θράσους καὶ ἀναιδείας. **φονεύς**· ἀφ' οὗ ὁ Κρέων κατὰ τὴν γνώμην σοῦ Οἰδίποδος ὑπέβαλεν εἰς τὸν Τειρεσίαν νὰ τὸν θεωρήσῃ φονέα τοῦ Λαΐου, κατ' αὐτὸν ἄρα εἶναι φονεύς του, διότι ὁ φονεὺς τοῦ Λαΐου θὰ ἐφονεύετο. **τοῦδε τἀνδρὸς** = ἐμοῦ. **ἐναργὴς** = ὁλοφάνερος. **ὡς οὐ γνωριοῖμι** = ὅτι δὲν θὰ ἀποκαλύψω· ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς προηγ. μετοχ. ἰδὼν ὑπονοουμένης κατὰ ζεῦγμα συνωνύμου μετοχ. ὑπολαβών, νομίσας. **προσέρπω**. = δολίως πλησιάζω. ἔρχομαι ὑπούλως (μεταφορ. ἀπὸ τῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὄφεων). **ἀλέξομαι** μέλλ. τοῦ ἀλέξω = ἀποκρούω. **ὡς οὐ γνωριοῖμι ἢ οὐκ ἀλεξοίμην** ἀναπτύσσουσι κατ' ἀντίστροφον τάξιν, ἤτοι κατὰ σχῆμα χιαστόν, τὰ προηγούμενα δειλίαν ἢ μωρίαν. **ἐγχείρημα** = ἐπιχείρημα. **ὃ** = ἤ. **οἶσθ' ὃ ποίησον ;** = οἶσθ' ὃ χρή σε ποιεῖν ; τίθεται δηλ.. παρὰ τοῖς τραγικοῖς ποιηταῖς μετὰ τὴν ἐρώτησιν **οἶσθ' ὃ** ἡ προστατκτικὴ **ποίησον** πρὸς δήλωσιν συμβουλῆς. **ἀντὶ** = ἔναντι, εἰς ἀπόκρισιν. **αὐτὸς** = ὁ ἴδιος, μόνος σου. **βαρὺν** = ἀντιπαθητικόν, φορτικόν· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **ἄκουσόν μου νῦν πρῶτ' ὡς ἐρῶ** (πῶς θὰ ἐξηγήσω). **τοῦτ' αὐτὸ** ἐπαναλαμβάνονται αἱ αὐταὶ λέξεις τοῦ Κρέοντος διὰ νὰ σκώψῃ αὐτόν. **αὐθαδία** = αὐταρέσκεια, αὐθαιρεσία. **κακῶς δρῶ** σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ κακῶς ποιῶ· παθητ. τὸ κακῶς πάσχω. **ὑπέχω δίκην** = δίδωμι δίκην = τιμωροῦμαι. **τὴν δ.** = τὴν προσήκουσαν, τὴν ἐπιβεβλημένην. **σοὶ** ποιητ. αἴτ. τοῦ εἰρῆσθαι. **ἔνδικα** = δίκαια, ὀρθά. **σεμνόμαντις** = σεμνός, σοβαρὸς μάντις (εἰρων.). **ἐπὶ τὸν** = ἵνα καλέσῃ αὐτόν. **τῷ βουλεύματι** = τῇ συμβουλῇ (προσδιορ. τοῦ κατά τι). **χρόνον** διακόψαντος τοῦ Κρέοντος, ὁ Οἰδίπους δὲν προσέθηκε τὸ ῥῆμα, ὅπερ θὰ ἦτο παθητικόν. **ἔρρει** (ἱστορ. ἐνεστὼς) = ἔγινεν ἄφαντος. **θανασίμῳ χρειρώματι** = μὲ βίαιον θάνατον. **μακροὶ παλαιοί τε** (ἀντὶ ἑνικοῦ ἀριθ.) = ἀπὸ πολλοῦ ἀρχίσαντες καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐκταθέντες· ἐδῶ εἶναι σύμπτυξις δύο προτάσεων· ἀντί : **μακρὸς παλαιὸς τ' ἂν χρόνος εἴη, εἰ μετρηθείη. τότε,** ὅτε δηλ. ἐφονεύθη ὁ Λάϊος. **εἰμὶ ἔν τινι** = ἀσχολοῦμαι εἴς τι (ὁμοίως λέγεται ἐν φιλοσοφίᾳ, ἐν λόγοις εἰμί). **σοφός γε** (τὸ **γε** βεβαιωτ.). **οὔκουν....** ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **οὐδαμοῦ (ἐμνήσατό σου) ἐμοῦ γε** (= τοὐλάχιστον) **ἑστῶτος πέλας** (παρόντος ἐμοῦ). **παρέσχομεν** = ἐκάμαμεν τὴν ὀφειλομένην ἔρευναν (ἡ πρόθεσις παρὰ ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος). **σοφὸς** εἰρωνεύεται τὸ ἀνωτέρω λεχθὲν ἐν στίχ. 563 **σοφὸς γ' ὁμοίως** κ.λ.π. **τάδε** δηλ. τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐρεύνης περὶ τοῦ ποῖος ἦτο ὁ φονεύς. **ἐφ' οἷς** = ἐπὶ τούτοις, δι' ἅ. **φρονῶ** = γνωρίζω. **φιλῶ** = συνηθίζω. **ὀθούνεκα** = ὅτι. **ξυνέρχομαι** = ἔρχομαι εἰς συνεννόησιν (τί λόγος εἶναι ἐδῶ ;). **τὰς ἐμὰς** (ἀντὶ γεν. ὑποκειμ.). **Λαΐου** γεν. ἀντικειμ. **διοφθοραὶ** = φόνος· ἡ ἑρμηνεία : ὅτι ἐὰν δὲν εἶχεν ἔλθει εἰς συνεννόησιν μὲ σέ, οὐδέποτε ἤθελεν ὁμιλήσει περὶ τοῦ φόνου τοῦ Λαΐου, ὅτι ἔγινεν ἀπὸ ἐμέ. **αὐτὸς** = μόνος σου. **ταὔθ'** = κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. **ἅπερ** = καθ' ὃν ἀκριβῶς. **ἐκαμθάνω** (ἡ πρόθ. **ἐκ** ἔχει ἐπιτατικὴν σημασίαν). **γήμας**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔχεις εἶναι περίφρ. παρακειμένου, συνήθης παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ σημ. διάρκειαν ἐνεργείας = ἔχεις σύζυγον. **ἀνιστορῶ** = ἐρωτῶ νὰ μάθω. **ἄρχεις δ' ἐκείνῃ ταὐτά, γῆς ἴσον νέμων;** = ἄρχεις δὲ ἐπὶ τῆς χώρας τὴν αὐτὴν ἀρχὴν μὲ ἐκείνην, ἀποδίδων ἴσας τιμὰς καὶ εἰς αὐτήν; **ἂν** = ἃ ἄν. **κομίζομαι** = λαμβάνω. **ἰσοῦμαι** = εἶμαι ἴσος ὡς πρὸς τὴν τιμήν. **σφῷν** = ὑμῖν (δοτ. προσ. ἀντωνυμ. β' προσ.). **τρίτος** ἐτέθη κατὰ πλεονασμόν. **ἐνταῦθα γὰρ δὴ** = εἰς αὐτὸ ἀκριβῶς (δηλ. ἂν καὶ ἐτιμᾶσο ἐξ ἴσου μὲ ἡμᾶς, ὅμως ἐπιβουλεύεσαι τὴν ἐξουσίαν μου). **κακὸς** = ἄπιστος. **οὔκ,** ἐνν. φαίνομαι κακὸς φίλος. **εἰ διδοίης γε σαυτῷ λόγον** = ἐὰν βέβαια σκεφθῇς κατὰ σεαυτόν. **εἴ τινα...** ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **εἰ δοκεῖς ἑλέσθαι ἄν τιν' ἄρχειν ξὺν φόβοισι μᾶλλον ἢ ἄρχειν ἄτρεστον εὕδοντα. ἄτρεστος** (ἀ-τρέω = φοβοῦμαι) = ἄφοβος. **εὕδω** = κοιμῶμαι. **ἐγὼ μὲν οὔτ' αὐτὸς ἱμείρων ἔφυν εἶναι μᾶλλον τύραννος ἢ τύραννα δρᾶν** = ἐγὼ τοὐλάχιστον οὔτε ὁ ἴδιος ἐπόθησα ἐκ φύσεως νὰ εἶμαι μᾶλλον τύραννος παρὰ νὰ ἔχω βασιλικὴν ἐξουσίαν. **ἔχειν** προσδιορ. ἀναφορᾶς. **πᾶσι χαίρω** = ὅλοι μοῦ λέγουν χαῖρε, ὅλοι μοῦ εἶναι ἀντικείμενον χαρᾶς. **ἀσπάζομαι** = χαιρετίζω. **νῦν** τρεῖς φορὰς ἐπαναλαμβανόμενον ἐξαίρει τὴν λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεώς του συσσώρευσιν τόσων ἀγαθῶν. **ἐκκαλῶ** = καλῶ ἔξω, προσκαλῶ (παραστατικώτερον καὶ ὅπως θὰ ἐλέγομεν σήμερον εἶναι τὸ **ἐκκαλοῦσι** = ἔρχονται καὶ κτυποῦν τὴν πόρτα μου καὶ μὲ καλοῦν). **ἅπαν** (ἐνν. οὗ ἔχουσι χρείαν). **ἐνταῦθα** (ἐν τῷ ἐκκαλεῖν ἐμέ). **ἔνι** = ἔγκειται. **κεῖνα** τὴν ἐξουσίαν μετὰ τῶν δυσαρέστων συνθηκῶν αὐτῆς. **τάδε** σημ. τὴν παροῦσαν θέσιν μου μετὰ τῶν εὐεργετημάτων αὐτῆς. **οὐκ ἄν...** ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **νοῦς καλῶς φρονῶν οὐκ ἂν γένοιτο νοῦς κακὸς** = νοῦς ὑγιῶς κρίνων τὰ πράγματα δὲν δύναται νὰ γίνῃ κακὸς (μοχθηρός), νὰ ἐνεργήσῃ δηλ. ἐναντίον τοῦ συμφέροντός του. **τῆσδε τῆς γνώμης** (δηλ. τοῦ λαβεῖν ἐκεῖνα ἀφεὶς τάδε). **ἂν τλαίην** = ἤθελον τολμήσει, ἐνν. ἀντικείμ. δρᾶν ἐκ τοῦ δρῶντος. **καὶ ἔλεγχον τῶνδε** προεξαγγελ. παράθεσις εἰς τὴν ἑπομένην πρότασιν πεύθου κλπ. = καὶ πρὸς ἔλεγχον αὐτῶν δὰ (πού λέγω). **πεύθομαι** = πληροφοροῦμαι· ἐδῶ: ζητῶ νὰ μάθω· ποιητ. τύπος τοῦ παρὰ τοῖς πεζοῖς **πυνθάνομαι. Πυθώδε πεύθου** παρήχησις. **τὰ χρησθέντα** = τὰ χρησμοδοτηθέντα, πρόληψις. **τοῦτ' ἄλλο** ἀντὶ τοῦτο δέ = ἀφ' ἑτέρου δέ. **τερασκόπος** = τερατοσκόπος = ὁ μάντις. **λαβὼν** ἀφ' οὗ μὲ πιάσῃς· ἡ δὲ φρ. **κτάνῃς λαβὼν** ἰσοδυναμεῖ πρὸς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸ παρ' ἡμῖν : πιάσε με καὶ σκότωσέ με. **γνώμῃ δ' ἀδήλῳ** = ἐπὶ τῇ βάσει δὲ γνώμης ἀναποδείκτου. **χωρὶς** = αὐθαιρέτως (χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃς ἄλλους). **αἰτιῶ** προστακτ. τοῦ ρ. αἰτιάομαι-ῶμαι. **μάτην** = ἀβασανίστως, ἀνεξετάστως. **ἴσον καὶ** = ἴσον πρός. **ἐκβαλεῖν** = ἀπολέσαι. **χρόνος** = μακρὸς χρόνος. **εὐλαβουμένῳ** (δοτ. τῆς κρίσεως) = κατὰ τὴν κρίσιν ἐκείνου, ὅστις προσέχει. **φρονεῖν** προσδιορ. ἀναφορ. εἰς τά : ταχεῖς καὶ ἀσφαλεῖς· ἡ ἔννοια εἶναι : διότι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι ταχεῖς εἰς τὰς ἀποφάσεις των, δὲν εἶναι ἀσφαλεῖς (ἀλάθητοι) εἰς τὰς σκέψεις των. **ταχύς τις** κατηγορηματικῶς λαμβάνεται τοῦτο = ταχέως πως. **ταχὺν δεῖ κἀμὲ βουλεύειν πάλιν** (= ἀντεπιβουλεύειν) = ἀντιθέτως πρέπει ταχέως καὶ ἐγὼ νὰ λαμβάνω ἐναντίον του τὰ ἐπιβαλλόμενα πρὸς ἄμυνάν μου μέτρα. **ἡσυχάζων** = ἀδρανῶν, μὴ λαμβάνων τὰ προσήκοντα μέτρα. **τὰ τοῦδε** = τὰ σχέδια, οἱ σκοποὶ αὐτοῦ ἐδῶ. **ἦ** (ἐνν. χρῄζεις). **ἥκιστα** = οὐδόλως. **ὅταν προδείξῃς** = ὅταν πρότερον (πρὸ τοῦ θανάτου μου)... **οἷόν ἐστι τὸ φθονεῖν** = ὁποίου εἴδους εἶναι, εἰς τί συνίσταται ὁ ἐναντίον σου φθόνος μου. **οὐ πιστεύω** = δὲν ὑπακούω. **οὐ γὰρ** ἐνν. τὸ οὐχ ὑπείξω... **τὸ γοῦν ἐμὸν** (ἐνν. εὖ φρονῶ) = ὅσον ἀφορᾷ τοὐλάχιστον εἰς τὸν ἑαυτόν μου σκέπτομαι ὀρθῶς = τοὐλάχιστον τὸ συμφέρον μου γνωρίζω καλῶς. **ἀλλ' ἐξ ἴσου δεῖ κἀμὸν** = δεῖ σε καὶ τὸ ἐμὸν εὖ φρονεῖν (δηλ. ὁ Οἰδίπους ὤφειλεν ὡς δίκαιος βασιλεὺς καὶ ὡς συγγενὴς νὰ σκεφθῇ καὶ διὰ τὸ ἰδικόν του συμφέρον). **εἰ δὲ ξυνίης μηδέν;** = ἂν δὲ δὲν ἐννοῇς τίποτε, ἂν πλανᾶσαι; **ἀρκτέον** = δεῖ σε ἄρχεσθαι. **καιρίαν** ἐπιρρημ. κατηγορ. = ἐν καιρῷ, εἰς κατάλληλον περίστασιν. **κἀμοὶ πόλεως μέτεστι** = καὶ ἐγὼ μετέχω τῆς πόλεως, καὶ ἐγὼ ἔχω δικαιώματα ἐπὶ τῆς πόλεως. **εὖ τίθεμαι** = διευθετῶ, τακτοποιῶ.

Πραγματικαί. ἄνευ πλήθους καὶ φίλων· διὰ μὲν τοῦ πλήθους ἐννοεῖται ὁ στρατός, διὰ δὲ τῶν φίλων οἱ πολιτικοὶ φίλοι, τὸ πολιτικὸν κόμμα. **ἄνδρα συγγενῆ κακῶς δρῶν...** τραγ. εἰρωνεία· χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ Οἰδίπους προλέγει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ πάθῃ βραδύτερον ὁ ἴδιος, στίχ. 614. **χρόνος δίκαιον ἄνδρα...** καὶ ἀληθῶς ὁ κακὸς δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς τοιοῦτος καὶ ἐκ μιᾶς μόνον κακῆς πράξεως, ἀλλὰ διὰ νὰ σχηματίσωμεν ἀντίληψιν, ὅτι εἶναί τις ἀγαθός, ἀπαιτεῖται μακρὰ παρακολούθησις καὶ δοκιμασία πρὸς διάγνωσιν αὐτοῦ. **ὦ πόλις πόλις.** Νομίσας ὁ Κρέων, ὅτι ὁ Οἰδίπους καλεῖ τὴν πόλιν εἰς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βοήθειαν, ἀποκρίνεται, ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι πολίτης καὶ ἔχει δικαιώματα νὰ προστατευθῇ ὑπὸ τῆς πόλεως.

γ') 634 - 648

Λεξιλογικαὶ. στάσις γλώσσης = ἔρις γλώσσης, γλωσσομαχία. **ἄβουλος** = ἀλόγιστος, ἀπερίσκεπτος. **ἐπαίρομαι** = ἐγείρω. **κινῶ** = ἀνακινῶ. **νοσούσης**, μετ. ἐνδοτ. **ἴδια κακὰ** = ἀτομικὰ πάθη. **οὐκ εἶ;** (μέλλ. τοῦ εἶμι) = δὲν θὰ ὑπάγῃς; = πήγαινε, διότι ἡ ὁριστ. μέλλ. ἐν ἀποφατικῇ ἐρωτήσει τίθεται ἀντὶ προστακτ. καὶ σημαίνει ἔντονον προσταγήν. **μηδὲν** = μηδανινόν, ἀσήμαντον· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **καὶ οὐ μὴ τὸ μηδὲν ἐς μέγ' ἄλγος οἴσετε; ἀποκρίνω** = ἀποχωρίζω, ἐκλέγων. **ἢ γῆς ἀπῶσαι** κλπ. Ἀνωτέρω ὁ Οἰδίπους ἠξίωσε τὸν θάνατον τοῦ Κρέοντος, ἤδη δὲ ὁ τελευταῖος οὗτος προσπαθεῖ νὰ ἐπιτύχῃ μετριασμὸν τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ, διὰ νὰ προδιαθέσῃ τὸν Οἰδίποδα εἰς ὑποχώρησιν ὑπὲρ τῆς ἐξορίας του, ὅπερ δέχεται ὁ Οἰδίπους, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ **ξύμφημι. τοὐμὸν σῶμα** = ἐμέ. **σὺν τέχνῃ κακῇ** = μὲ δόλια τεχνάσματα. **ὀναίμην** (εὐκτ. ἀορ. τοῦ ῥήμ. ὀνίναμαι = ὠφελοῦμαι) νὰ μὴ χαρῶ (ἐνν. τὴν ζωήν μου), νὰ μὴ σώσω. **νυν** συλλογιστικός. **ἀραῖος** = ἐπικατάρατος· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **ἀλλ' ὀλοίμην ἀραῖος, εἴ σε δέδρακά τι ὧν ἐπαιτᾷ με δρᾶν. τὸν δ' ὅρκον**· τὸν ὁμοθέντα ἀνωτέρω, διότι οἱ ὅρκοι εἴτε ὠμνύοντο ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν εἴτε μή, ἔπρεπε νὰ τηρῶνται, ἐφ' ὅσον ἐτέλουν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν θεῶν, οἱ δὲ ἐπίορκοι ἐτιμωροῦντο ὑπ' αὐτῶν.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ

Στροφὴ (649 - 677)

Λεξιλογικαί. πιθοῦ = πείσθητι· αἱ μετχ. **θελήσας... φρονήσας** συναφθεῖσαι μετὰ τῆς προστακτικῆς **πιθοῦ** ἔχουν καὶ αὗται προστακτικὴν ἔννοιαν· σημαίνουν : δεῖξον καλὴν θέλησιν καὶ ὀρθὴν σκέψιν. **εἰκάθω** ὑποτ. τοῦ ἀορ. εἴκαθον, ἐκτενεστέρου τύπου τοῦ εἴκω = ὑποχωρῶ· τίνος εἴδους ὑποτακτικὴ εἶναι; **νήπιος** (νὴ + ἔπος) = μικρός, ἀνάξιος λόγου. **ἐν ὅρκῳ** προσδιορ. τοῦ ὀργάνου = δι' ὅρκου (δεδεμένον), ὥστε νὰ εἶναι ἰσχυρός. **καταιδοῦμαι** = σέβομαι. **τί φῂς** = τί ἐννοεῖς. **ἐναγὴς** = ὁ διατελῶν ὑπὸ τὸ βάρος ἄγους (μιαροῦ ἐγκλή-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ματος) καὶ ἑπομένως ἀνόσιος· ἐνταῦθα ὅμως ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἀνωτέρω ἀραῖος = δεδεσμευμένος δι' ὅρκου, ἁγνός. **ἐν αἰτίᾳ βάλλω** = αἰτιῶμαι, ἐνοχοποιῶ· τὸ ἀπαρέμφ. βαλεῖν ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐννοουμ. **φημὶ** καὶ διὰ τοῦτο τίθεται ἀντὶ προστακ. **αἰτία ἀφανὴς λόγων** = κατηγορία ἀσαφής, στηριζομένη εἰς λόγους (καὶ οὐχὶ εἰς τὰ πράγματα). **νῦν** = νύν. **ἐπίσταμαι** = γνωρίζω καλῶς, τὸ δὲ εὖ πλεοναστικῶς κεῖται· ἡ ἔννοια τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Οἰδίποδος εἶναι : ὅταν ὁ χορὸς θεωρήσῃ ἀθῷον τὸν Κρέοντα ὡς πρὸς τὰς εἰσηγήσεις του εἰς τὸν Τειρεσίαν περὶ ἐνοχῆς τοῦ Οἰδίποδος, εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς ἐὰν θεωρῇ τὸν Οἰδίποδα φονέα καὶ θέλῃ τὴν καταστροφήν του, διότι κατὰ τὸν χρησμὸν ἦτο ἀνάγκη ὁ τὸν Λάϊον φονεύσας ἢ νὰ φονευθῇ ἢ νὰ ἐξορισθῇ πρὸς σωτηρίαν τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ λοιμοῦ. **οὐ τόν,** πολλάκις ἐπὶ ὅρκων παραλείπ. τὸ **μά. πρόμος** = πρῶτος. **ἄθεος, ἄφιλος** = ἐγκαταλελειμμένος ὑπὸ τῶν θεῶν καὶ τῶν φίλων. **ὅ,τι πύματον** συστ. ἀντικ. τοῦ ὀλοίμαν = εἴθε νὰ ὑποστῶ τὸν χείριστον τῶν θανάτων. **φρόνησις** = ἰδέα. **φθίνουσα** (ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ). **τρύχω** = κατατρύχω, βασανίζω. **προσάψει** (προσάπτω) ἀμεταβ. = θὰ προστεθοῦν. **ἴτω** = ἀπελθέτω ἐλεύθερος. **τὸ σὸν στόμα** = σέ, κατόπιν τῶν λεχθέντων σου. **ἐλεινὸς** = ἀξιολύπητος. **στυγήσεται,** παθ. = στυγηθήσεται = μισηθήσεται. **στυγνός,** ἔχει ἐνεργ. σημ. = θὰ φέρῃς βαρέως τὸ πρᾶγμα ἐν τῇ ψυχῇ σου. **φύσις** = χαρακτήρ, ἰδιοσυγκρασία. **ἄλγιστα αὐταῖς** = αἰσθάνονται μέσα των μεγίστην λύπην. **ἐκτὸς εἶ** = θὰ ἀπέλθῃς ἐκτὸς τῆς περιφερείας τῶν ἀνακτόρων. **τυχὼν σου** = ἀφ' οὗ σὲ εὗρον. **τυχὼν σου ἀγνῶτος** = ὑπὸ σοῦ παραγνωρισθείς. **ἐν δὲ τοῖσδ' ἴσος** = κατὰ τὴν κρίσιν δὲ τούτων ἐδῶ ὁ αὐτὸς κατὰ τὸν χαρακτῆρα, ὅπως καὶ πρωτύτερα. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Κρέων ἀπέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου, ὁ δὲ Οἰδίπους παραμένει μόνος σύννους.

Ἀντιστροφὴ (678 - 697)

Λεξιλογικαί. μέλλω = βραδύνω. **ἥτις ἡ τύχη** (πλαγ. ἐρώτ.) = ποῖον ἦτο τὸ συμβὰν (ποία ἡ αἰτία τῆς ἔριδος). Τοῦτο θέλει νὰ μάθῃ ἡ Ἰοκάστη καὶ λόγῳ τῆς γυναικείας περιεργίας καὶ διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν κατάπαυσιν τῆς ἔριδος. **δόκησις λόγων** = ὑπόνοια στηριζομένη εἰς λόγους (προκύψασα ἐκ τῆς συζητήσεως). **ἀγνὼς** = παραγνωρίζουσα τὴν ἀλήθειαν, τὰ πράγματα· ἑπομένως = ἀβάσιμος (δηλ. ἐπῆλθε παρανόησις). **ἦλθεν** = ἐξεφράσθη. **δάπτω** =

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πειράζω, βλάπτω, **τὸ μὴ 'νδικον** = ἡ μὴ δικαία κατηγορία. **ναίχι** = ἐκτεταμένος τύπος τοῦ ναί, ὅπως παρ' ἡμῖν ναῖσκε. **ἅλις** ἐπίρρ. = ἀρκετά. **γᾶς προπονουμένας** = ἐνῷ ταλαιπωρεῖται ἡ χώρα ἐκ προηγουμένων δεινῶν· ἡ σειρὰ τῶν λέξ. **ἅλις, ἅλις ἔμοιγε φαίνεται** (τὸν λόγον) **αὐτοῦ μένειν, ἔνθα ἔληξεν γᾶς προπονουμένας** ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἅλις δηλοῖ τὴν μεγάλην ἐπιθυμίαν τοῦ χοροῦ νὰ λήξῃ ἡ φιλονικία. **ἵν' ἥκεις** = ποῦ ἔφθασες, εἰς ποῖον σημεῖον κατήντησες (πλαγ. ἐρώτ., ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ὁρᾷς). **παρίημι** = παραμελῶ, ἀδιαφορῶ. **τοὐμὸν** = τὸ δίκαιόν μου, τὸ ἰδικόν μου συμφέρον. **καταμβλύνω** = ἐξασθενῶ. **κέαρ** (τὸ) κῆρ = καρδία = τὴν πρός σε ἀγάπην μου. **παραφρόνιμος** = παράφρων. **ἄπορος ἐπὶ φρόνιμα** = ἀνίκανος (ἀκατάλληλος) εἰς πᾶν φρόνιμον. **πεφάνθαι μ' ἂν** = ὅτι πεφασμένος ἂν εἴην = ὅτι ἤθελον φανῆ, δειχθῆ. **εἴ σε νοσφίζομαι** (ὑπόθ. καθ' ὁριστ. ἀντὶ εὐκτ.) = ἂν σὲ ἀπομακρύνω ἀπ' ἐμαυτοῦ, ἂν σὲ ἐγκαταλείπω. **ἐν πόνοισιν** = ἐν μέσῳ τῶν βασάνων, τῶν δοκιμασιῶν της. **ὃς τ' οὔρισας** ἀναφ. αἰτιολ. πρότ. **ἀλύω** καὶ **ἀλύω** = εἶμαι ταραγμένος ἐκ λύπης, εἶμαι ἐκτὸς ἐμαυτοῦ. **οὐρίζω** (ἐκ τοῦ οὖρος = οὔριος ἄνεμος) = φέρω εἰς οὔριον ἄνεμον, διευθύνω καλῶς. **κατ' ὀρθὸν** = αἰσίως, ἀσφαλῶς. **εὔπομπος** ἔχει ἐνεργ. σημ. = ἀγαθὸς ὁδηγός, κυβερνήτης (ἐνταῦθα ὁ χορὸς προσπαθεῖ νὰ πραΰνῃ τὸν Οἰδίποδα καὶ νὰ στρέψῃ τὴν προσοχήν του εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως).

Πραγματικαί. Ἅλιον. Οἱ ἀρχαῖοι ὁρκιζόμενοι ἐπεκαλοῦντο συνήθως τρεῖς θεούς, τὸν Δία, τὴν Ἀθηνᾶν καὶ τὸν Ἀπόλλωνα· διὰ τοῦτο παρ' Ὁμήρῳ συχνὰ ἀπαντῶμεν τό: **αἴ γὰρ Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἄπολλον**· ἐνταῦθα δὲ ἐπικαλεῖται τὸν Ἀπόλλωνα, ὁ ὁποῖος ἐποπτεύει καὶ πάντα γινώσκει, ἐπειδὴ καὶ ὁ χορὸς ἐξωτερικεύει ἐνδόμυχον ψυχικὴν διάθεσιν. **τοῖς πάλαι κακοῖς**· αὐτὰ εἶναι ὁ λοιμὸς καὶ αἱ ἐκ τούτου συμφοραὶ τῆς πόλεως.

ΤΡΙΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (698 - 862)

α') 698 - 725

Λεξιλογικαί. κἀμὲ· ὅπως γνωρίζουν καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται· **ὅτου ποτὲ πράγματος** = διὰ τίνα ἄρά γε αἰτίαν. **μῆνιν στήσας ἔχεις** = ἔχεις μηνίσει, ἔχεις ὀργισθῆ. **Κρέοντος** (ἡ γεν. ἐκ τοῦ λεκτ. ἐρῶ)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

= διὰ τὸν Κρέοντα ἢ μῆνιν Κρ. = διὰ τὴν μῆνιν πρὸς τὸν Κρέοντα. **οἷα βεβουλευκὼς ἔχει** καὶ **εἰ σαφῶς ἐρεῖς** (πλάγιαι ἐρωτ. προτ.). **ἐγκαλῶν** (Κρέοντι) **τὸ νεῖκος** (= τὴν αἰτίαν τῆς φιλονικίας) = (διὰ νὰ ἴδω ἂν ἀκριβῶς θὰ ἐξηγήσῃς τὸ πρᾶγμα), ἀποδίδων τὴν αἰτίαν τῆς φιλονικίας εἰς τὸν Κρέοντα. **καθεστάναι** = εἶναι. **αὐτὸς ξυνειδὼς** (ἐνν. τὸ ῥ. φησὶ) ἐξ ἰδίας πεποιθήσεως. **μὲν οὖν** τοὐναντίον (ἐνν. ἐκ τῶν προηγ. οὐ μόνον δὲν εἶπεν, ἐὰν γνωρίζῃ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως... ἀλλὰ καὶ). **εἰσπέμψας** = ἀποστείλας ἐκ μέρους του πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ του. **κακοῦργον,** ἐπὶ τῆς σημ. τοῦ ἀπατηλοῦ. **τὸ γ' εἰς ἑαυτὸν** (προσδιορ. ἀναφορᾶς). **ἐλευθεροῖ στόμα πᾶν** (κατηγορ.) = παρουσιάζει τὸ στόμα του παντελῶς ἐλεύθερον (καθαρὸν) ἀπὸ τὴν κατηγορίαν. **οὐδὲν βρότειον** = οὐδὲν ἀνθρώπινον, οὐδεὶς ἄνθρωπος. **μαντ. τέχν.** γεν. μεριστ. **σημεῖα** = τεκμήρια, ἀποδείξεις. **γάρ,** διασαφ. **ἥξοι μοῖρα αὐτὸν θανεῖν** = θὰ ἔλθῃ μοῖρα, (θὰ εἶναι μοιραῖον, θὰ συμβῇ νά...). **γένοιτο** εὐκτ. τοῦ πλαγ. λόγου. **καὶ τὸν μὲν** = καίτοι τοῦτον μέν. **ὥσπερ γ' ἡ φάτις** (ἐστὶ) = ὅπως βεβαίως εἶναι ἡ φήμη, ὅπως λέγουν. **ἐν τριπλαῖς ἁμαξιτοῖς** (ἐνν. ὁδοῖς) = ἐν τῇ συναντήσει τριῶν ἁμαξιτῶν ὁδῶν. **βλάστας** = τὴν γέννησιν. **διέχω** = διαχωρίζω. **οὐ διέσχον καί·** ἀντὶ τῆς καθ' ὑπόταξιν ἔθηκε κατὰ παράταξιν σύντ. **ἐνζεύγνυμι** = συνδέω. **ἄβατον ὄρος** (ἐνν. τὸν Κιθαιρῶνα). **κἀνταῦθα** = καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει (δηλ. τοῦ παιδὸς κατὰ τοιοῦτον τρόπον χαθέντος). **ἀνύω** καὶ **ἀνύτω** = κατορθώνω. **διορίζω** = καθορίζω. **τοιαῦτα** (τοῦτο λέγει μετά τινος περιφρονήσεως). **ὧν** = τούτων δὲ τῶν φημῶν. **ἐντρέπομαί τινος** = φροντίζω περί τινος.

Πραγματικαί. οὐδὲν βρότειον μαντικῆς ἔχον τέχνης· προσπαθεῖ διὰ τούτων νὰ ταπεινώσῃ τὰς μαντείας τοῦ Τειρεσίου. **λῃσταὶ·** ἀναφέρονται πολλοὶ λῃσταί, διότι ὁ δραπετεύσας ἀκόλουθος τοῦ Λαΐου πολλοὺς εἶχεν ἀναφέρει, εἴτε πλανηθεὶς ἕνεκα τοῦ φόβου του εἴτε διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν φυγήν του. **τριπλαῖς ἁμαξιτοῖς·** ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τούτων ὁ Οἰδίπους ἐταράχθη, ἐνθυμηθεὶς τὸν τόπον, ἔνθα ἐφόνευσεν ἄνθρωπον καί, ὡς ἦτο ἑπόμενον, τοῦ μπῆκαν, ὡς λέγει ὁ λαός, ψύλλοι στ' αὐτιὰ ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἤκουσε τοῦτο. Τοιουτοτρόπως ἐδῶ ἔχομεν περιπέτειαν. **ἐνζεύξας ἄρθρα ποδοῖν·** ὁ Λάϊος διὰ νὰ κρεμάσῃ τὸ νήπιον, ἐτρύπησεν ἀμφοτέρους τοὺς πόδας αὐτοῦ μεταξὺ τῶν σφυρῶν καὶ τῶν τενόντων, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα Οἰδίπους.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὁμιλεῖ δ' ἐπίτηδες ἀορίστως **ἐνζεύξας ἄρθρα,** διὰ νὰ μὴ ὑποπτευθῇ δι' ἑαυτὸν ὁ Οἰδίπους· ἄλλως τε ὁ Οἰδίπους ἀκούσας τὸ κεραυνοβόλον δι' αὐτὸν **ἐν τριπλαῖς ἁμαξιτοῖς** ἔχει καταληφθῇ ὑπὸ τῆς σκέψεως ταύτης καὶ δὲν προσέχει πλέον εἰς τοὺς ὑπολοίπους λόγους τῆς Ἰοκάστης.

β') 726 - 833

Λεξιλογικαί. πλάνημα ψυχῆς = σύγχυσις ψυχῆς. **ἀνακίνησις φρενῶν** = ταραχὴ τοῦ νοῦ. **στραφεὶς** = ταραχθείς, συγκινηθείς· ἡ σειρὰ τῶν λέξ. : λέγεις τοῦθ', ὑπὸ ποίας μερίμνης στραφείς ; **ἔδοξ' ἀκοῦσαι** = μοῦ ἐφάνη ὅτι ἤκουσα (εἶναι τόσον φοβερόν, ὥστε δὲν θέλει νὰ πιστεύσῃ ὅ,τι ἤκουσεν· ἐννοεῖ τὸ ἄκουσμα : ἐν τριπλαῖς ἁμαξιτοῖς). **ηὐδᾶτο γάρ·** ναὶ εἶναι ἀληθὲς τοῦτο, ἐπειδὴ ἐλέγοντο ταῦτα. **τόδε πάθος** = αὐτὸ δὰ τὸ συμβὰν (τοῦ θανάτου τοῦ Λαΐου). **σχιστὴ** = χωριζομένη, ἐσχισμένη (ὑπ' ἄλλης ὁδοῦ), ὥστε νὰ ἀποτελεσθῇ τρίστρατον. **Δελφῶν,** ἐνν. καὶ εἰς αὐτὸ ἡ πρόθ. ἀπό. **τοῖσδε** (δοτ. ἀναφορᾶς) = ὡς πρὸς τὰ γεγονότα αὐτὰ ἐδῶ, ἀφ' ὅτου ἔγινεν ἡ πρᾶξις αὕτη, περὶ τῆς ὁποίας τώρα ὁμιλεῖς. **ἐξέρχομαι** = παρέρχομαι. **ἐκηρύχθη** = ἔγινε γνωστόν. **σχεδόν τι** = ὀλίγον περίπου. **τί δ' ἐστὶ σοι τοῦτ' Οἰδίπους, ἐνθύμιον ;** ἀλλὰ διατὶ τοῦτο, ὦ Οἰδίπου, σοῦ προξενεῖ βάρος (ἀνησυχίαν) εἰς τὴν ψυχήν ; **Λάϊον** προληπτικῶς ἀντί : τίνα φύσιν Λάϊος. **φύσις** ἐξωτερικὴ μορφή, τὸ παράστημα· τοῦτο λέγεται καὶ **φυή. ἀκμὴ ἥβης**=ἀκμὴ τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας. **μέγας** = μεγαλόσωμος. **χνοάζω** = ἔχω τὸ πρῶτο χνοῦδι μύστακος ἢ γενείου, ἐδῶ = βγάζω τὸ πρῶτον πολιὸν τρίχωμα. **λευκανθές,** τίθεται κατὰ πρόληψιν = ὥστε ἔγινε λευκανθές, ὥστε εἶχε λευκὰς τρίχας. **ἀποστατῶ** = ἀπέχω· τοῦτο ἦτο μία ἱκανὴ ἀπόδειξις, ὅτι ὁ φονευθεὶς ἦτο ὁ πατήρ του, ἀφ' οὗ πολὺ ὡμοίαζον πρὸς ἀλλήλους· τοῦτο βεβαίως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποπτευθῇ ὁ Οἰδίπους, ταράσσεται ὅμως ὑπερβολικὰ καὶ ἀναφωνεῖ **οἴμοι,** διότι ὁ περιγραφόμενος ὑπὸ τῆς Ἰοκάστης ὁμοιάζει πρὸς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἐνθυμεῖται ὅτι ἐφόνευσεν., **οὐκ εἰδέναι** = ὅτι δὲν ἀντελαμβανόμην, ὅτι δὲν ἐνόουν· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ἔοικα οὐκ εἰδέναι προβάλλων ἀρτίως ἐμαυτὸν εἰς ἀρὰς δεινάς. **ὀκνῶ** = αἰσθάνομαι φόβον. **ἀποσκοπῶ** = προσβλέπω. **δεινῶς ἀθυμῶ** = ὑπερβολικὰ φοβοῦμαι. **μὴ βλέπων ὁ μάντις ᾖ·** ἀναιρεῖ διὰ τῶν ἐνταῦθα λεγομένων τὰ ἐν στίχ. 371 λεχθέντα : τυφλὸς τὰ τ' ὦτα...

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐξείπῃς (τοῦ ῥήμ. ἐξαγορεύω) = εἴπῃς ἀκριβῶς, διαλευκάνῃς. **βαιὸς** = μικρός, ὀλίγος· ἐδῶ σημ. : μὲ ὀλίγην συνοδείαν, μόνος. **λοχίτης** = σύντροφος, ἀκόλουθος. **οἷα** = ὅπως. **ἀπήνη** = ἅμαξα. **μία,** καὶ οὐχὶ ἄλλαι, πρὸς χρῆσιν θεραπόντων ἢ μεταφορὰν σκευῶν κτλ. **διαφανῆ** = ὁλοφάνερα. **οἰκεὺς** = οἰκογενὴς δοῦλος. **ἀφ' οὗ** = ἀφ' ὅτου. **κράτη σέ τε,** σχῆμα ὑπερβατὸν = σέ τε ἔχοντα κράτη Λάϊόν τε ὁλωλότα. **νομαὶ** = τόποι βοσκῆς· ἡ **ἐπὶ** πρόθ. ἁρμόζει καὶ εἰς τοὺς ἀνγροὺς καὶ εἰς τὰς νομάς. **ὡς πλεῖστον εἴη τοῦδ' ἄποπτος** (ἐνεργητ. διάθ.) **ἄστεως** = ἵνα εἶναι ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον μακρὰν τῆς ὄψεως ταύτης τῆς πόλεως. **οἷα** = σὰν (ὅσον ἀξίζει ἕνας δοῦλος, διὰ νὰ γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ). **πῶς ἂν μόλοι** = πῶς δύναται νὰ ἔλθῃ (σημ. ζωηρὰν ἐπιθυμίαν), ἂς ἔλθῃ. **πάρεστιν** = εἶναι παρών, ἀμέσως θὰ ἔλθῃ. **ἐμαυτόν·** πρόληψις, καθόσον τὸ ἀντικείμενον τῆς δευτερεούσης προτάσεως **μὴ εἰρηκὼς ὦ,** ἡ ὁποία ἐξυπακούεται ἐκ τῆς παθ. ἐκπεφρασμένης **μὴ εἰρημέν' ᾖ μοι,** κεῖται ὡς ἀντικείμ. ἢ ἀναγκαστικὸν αἴτιον τῆς κυρίας **δέδοικα. ἵξεται** (ἱκνοῦμαι) **τὰ ἐν σοὶ** = τὰ ἐν τῇ ψυχῇ σου. **κοὐ** (φόβος ἐστὶ) **μὴ στερηθῇς** (ἐνν. τοῦ μαθεῖν). **ἐλπίδων** = κακῶν φόβων. **ἐμοῦ βεβῶτος** (βεβηκότος.). **τῷ** = τίνι. **μείζονι** = ἀξιωτέρῳ. **διὰ τύχης τοιᾶσδ' ἰὼν** = διὰ τοιαύτης τύχης διελθών, περιπεσὼν εἰς τοιαύτην δὰ τύχην. **Δωρίς·** καταγομένη ἐκ τῆς Δωρίδος χώρας. **ἄγομαι** = νομίζομαι, θεωροῦμαι. **μέγιστος** = κατέχων ἐπισημοτάτην θέσιν. **τύχη** = τυχαῖον ἐπεισόδιον. **ἐπέστη** = παρουσιάσθη πρὸς δυστυχίαν μου. **ἀξία — ἀξία** σχ. ὁμοιοτέλευτον. **σπουδῆς** = τῆς προσοχῆς μου, τοῦ ζήλου, μεθ' οὗ τὴν ἐξήτασα (ἐπειδὴ ὠφείλετο εἰς τὴν μέθην τοῦ εἰπόντος). **ὑπερπίμπλαμαι** (συντάσ. μετὰ γεν., ἐνν. οἴνου) = ὑπερπληροῦμαι. **μέθῃ** = λόγῳ τῆς μέθης του. **ἐν δείπνοις·** ποιητικῶς ἐτέθη ὁ πληθ. ἀντὶ ἑνικοῦ. **παρ' οἴνῳ** = κατὰ τὴν διάρκειαν οἰνοποσίας (τῆς ἐπακολουθούσης τὸ συμπόσιον)· διὰ τῶν πολλῶν συνωνύμων **ἐν δείπνοις, μέθῃ, παρ' οἴνῳ** θέλει ὁ Οἰδίπους νὰ δηλώσῃ τὸ ἀνυπόστατον τοῦ λεχθέντος ὑπὸ τοῦ μεθυσθέντος νέου. **πλαστὸς** = ὑποβολιμαῖον τέκνον, νόθος. **βαρύνομαι** = δυσφορῶ. **τὴν οὖσαν** = τὴν παροῦσαν. **κατέσχον** (ἐνν. ἐμαυτὸν) = ἐκρατήθην. **ἐλέγχω** = ζητῶ νὰ μάθω, ζητῶ ἐξηγήσεις. **μεθίημι** = ἀπερισκέπτως ἐκφράζομαι. **τὰ μὲν κείνοιν ἐτερπόμην** = ηὐχαριστούμην διὰ τὰ ἐκείνων, διὰ τὴν στάσιν ἐκείνων (τ.ἔ. διότι ἔβλεπον, ὅτι ἠγανάκτουν οἱ γονεῖς μου διὰ τὴν γενομένην εἰς βάρος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μου προσβολήν). **κνίζω** = ξύνω, γαργαλίζω καὶ μεταφ. ἐκ τοῦ ἔρωτος = ἐρεθίζω, ἐνοχλῶ, πειράζω. **ὑφεῖρπέ** (με) = εἰσεχώρει βαθέως εἰς τὴν ψυχήν μου. **ὧν ἱκόμην** = ἐκείνων, ἃ (αἰτ. τοῦ σκοποῦ) = δι' ἃ ἱκόμην. **ἄτιμον** (ἐκείνων) = μὴ ἀξιωθέντα, χωρὶς νὰ μὲ κρίνῃ ἄξιον ἐκείνων. **προύφηνεν** = ἐφανέρωσε. **δύστηνος** = δυστυχής. **μειχθῆναι** = νὰ συνευρεθῶ. (ὡς) **δηλώσοιμι** = ὅτι ἔμελλον νὰ φέρω εἰς φῶς. **ἄτλητον ὁρᾶν** = ἀφόρητον ὡς πρὸς τὴν ὄψιν. **ἐκμετροῦμαι ἄστροις** (μεταφ. ἐκ τῆς ναυτικῆς ζωῆς) = ὑπολογίζω μὲ ὁδηγοὺς τὰ ἄστρα (παροιμιώδης φράσις, τιθεμένη κυρίως ἐπὶ τῶν ἀποφευγόντων ἕνα τόπον). **ἔνθα μήποτ' ὀψοίμην,** ἀναφορ. τελ. πρότ. **τῶν ἐμῶν** = τῶν δοθέντων εἰς ἐμέ. **κέλευθος** = ὁδός· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ὅτε ὁδοιπορῶν ἦν πέλας τῆσδε κελεύθου. **πωλικὴ** = ἡ διὰ νεαρῶν ἵππων συρομένη. **ξυναντιάζω** = συναντῶ. **ἡγεμὼν** = ὁ ἡνίοχος, ὡς ὁδηγῶν τὴν ἅμαξαν. **πρὸς βίαν** = βιαίως. **ἠλαυνέτην·** παρατατ. ἀποπειρατικός. **ἐκτρέπω** = προσπαθῶ νὰ βγάλω ἀπὸ τὴν ὁδόν. **τροχηλάτης** ὁ αὐτὸς τὸς πρὸς τὸν ἀνωτέρω ἡνίοχον. **δι' ὀργῆς** = μετ' ὀργῆς, μετὰ θυμοῦ. **παραστείχω** = διέρχομαι πλησίον. **ὄχους** (ἐτέθη ποιητικῶς κατὰ πληθ. ἀριθ.) = τὴν ἅμαξαν. **τηρῶ** = παραφυλάττω. **καθίκετό μου διπλοῖς κέντροις** = μὲ ἐκτύπησε μὲ ῥάβδον ἀπολήγουσαν εἰς δύο κέντρα. **οὐ μὴν ἴσην** (τίσιν σύστοιχ. ἀντικ.) **γ' ἔτεισεν** = ἀλλ' τὸ κτύπημά του δὲν τὸ ἐπλήρωσε μὲ ἴσην τιμωρίαν (ἐνν. ἀλλὰ μὲ μεγαλυτέραν). **συντόμως** = παρευθύς. **τύπτω** = κτυπῶ. **ἐκ τῆσδε χειρός·** προσδ. ὀργ. **μέσης** (κατηγορούμ.) **ἀπήνης** = ἐκ τοῦ μέσου τῆς ἁμάξης. **ἐκκυλίνδεται** (ἡ γεν. ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς **ἐκ**) = κυλίεται ἔξω. **εἰ δὲ τῷ ξένῳ τούτῳ προσήκει Λαΐῳ τι συγγενὲς** = ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ (ἀνήκῃ) κάποια συγγένεια εἰς τὸν ξένον τοῦτον (τὸν φονευθέντα ὑπ' ἐμοῦ) πρὸς τὸν Λάϊον· ἡ μὲν δοτ. ξένῳ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ προσήκει, ἡ δὲ Λαΐῳ ἐκ τοῦ συγγενές. **τοῦδ' ἀνδρὸς** ἀντὶ ἐμοῦ. **ἐχθροδαίμων** = ἐχθρὸς τοῖς θεοῖς, θεομίσητος. **ὃν μὴ ἔξεστι·** ἀναφ. ὑποθ. πρότ. **ὠθεῖν·** ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐννοουμένου ἐκ τοῦ ἔξεστι κατὰ ζεῦγμα ῥήματος δεῖ. τὸ **τάδε,** ὅπερ εἶναι ἀντικ. τοῦ προστιθεὶς, ἐπεξηγεῖται ὑπὸ τοῦ τάσδε ἀράς· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **καὶ οὔτις ἄλλος ἦν ὁ τάδε τάσδ' ἀρὰς προστιθεὶς ἢ ἐγὼ 'π' ἐμαυτῷ. λέχη** τὴν κλίνην, τὴν σύζυγον. **ἐν χεροῖν ἐμαῖν·** ὀργαν. **χραίνω** = μολύνω. **ἆρ' ἔφυν;** ἀντὶ τοῦ ἆρ' οὐκ ἔφυν ; **πᾶς ἄναγνος** = ὅλως ἀκάθαρτος, μεμιασμένος. **μὴστι** = μὴ ἔστι = δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον. **ἐμβατεύω τινὸς** =

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἵπτομαί τινος = ἐπισκέπτομαι, πατῶ τὸν πόδα εἴς τινα τόπον. **ἢ** = εἰ δὲ μὴ (δηλ. ἐὰν τολμήσω νὰ μεταβῶ εἰς τὴν πατρίδα μου). **ὀρθῶ λόγον** = ὁμιλῶ ὀρθῶς· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ἄρ' οὐκ ἂν ὀρθοίη τις λόγον κρίνων ταῦτα (προελθεῖν) ἐπ' ἐμοὶ (ἀπὸ) δαίμονός τινος ; **θεῶν σέβας** = σεβαστοὶ θεοί. **ταύτην ἡμέραν,** καθ' ἣν πρόκειται νὰ γίνωσιν αὐτά. **πρόσθεν ἢ** = πρὶν ἤ. **κηλῖδα ξυμφορᾶς** = ἐπονείδιστον συμφοράν.

Πραγματικαί. σχιστὴ ὁδὸς ἀπὸ Δελφῶν κἀπὸ Δαυλίας· ἐπὶ τῆς μικρᾶς χαράδρας, τῆς εὑρισκομένης μεταξὺ τοῦ ἀποτόμου ὄρους Κίρφυος καὶ τοῦ Παρνασσοῦ, εἰς ἀπόστασιν τριῶν περίπου ὡρῶν ἀπὸ τῶν Δελφῶν, συναντῶνται δύο ὁδοί, ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα ἀπὸ Δελφῶν εἰς Θήβας καὶ ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα ἀπὸ Δαυλίας εἰς Δελφούς· τοιουτοτρόπως διασταυροῦνται εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον τρεῖς ὁδοί. Ἐκεῖ λοιπὸν ἔγινεν ἡ συνάντησις Λαΐου καὶ Οἰδίποδος. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Παυσανίου ἐδεικνύοντο εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο οἱ τάφοι τοῦ Λαΐου καὶ τῶν οἰκετῶν. Σήμερον ἡ χαράδρα λέγεται Ζεμενός, τὸ δὲ σημεῖον τῆς τριόδου καλεῖται σταυροδρόμι τοῦ Μέγα, διότι ὑπάρχει καὶ τάφος τοῦ Μέγα, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀξιωματικὸς ἐξ Ἀραχώβης πεσὼν εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο κατόπιν συγκρούσεως πρὸς ληστάς. **κήρυξ·** ὁ βασιλεὺς σχεδὸν πάντοτε συνωδεύετο ὑπὸ κήρυκος, ὅστις διεκρίνετο ἐκ τῆς στολῆς καὶ τοῦ κηρυκείου. **ἄποπτος ἄστεως·** ὁ δοῦλος δὲν ἠνείχετο νὰ βλέπῃ τὴν ἕδραν τοῦ κυρίου του κατεχομένην ἤδη ὑπὸ τοῦ φονέως αὐτοῦ. Μὴ τολμήσας δὲ νὰ καταγγείλῃ τὴν πρᾶξιν, ἐζήτησεν ἐπιμόνως νὰ φύγῃ ἐκ Θηβῶν, ὅπερ ἀπῄτει καὶ ἡ οἰκονομία τοῦ δράματος, διὰ νὰ βραδύνῃ ἡ παρουσία αὐτοῦ. **ἀπήνης·** ἀπήνη ἦτο κυρίως τετράτροχος ἅμαξα, ἐπὶ τῆς ὁποίας πολλοὶ ἠδύναντο νὰ καθίσωσι. **τοὺς σύμπαντας·** ὁ Οἰδίπους ἐνόμισεν ὅτι τοὺς ἐφόνευσεν ὅλους, ἐνῷ διέφυγεν ὁ εἷς, τὴν φυγὴν τοῦ ὁποίου δὲν ἀντελήφθη.

γ') 834 - 862

Λεξιλογικαί. ὀκνηρὰ (ἐνεργ.) διεγείροντα φόβον, φοβερά. **πρὸς τοῦ παρόντος** = παρ' ἐκείνου, ὃς ἦν παρών, παρὰ τοῦ αὐτόπτου μάρτυρος. **τοσοῦτόν ἐστί μοι τῆς ἐλπίδος** = τόσην μόνον ἐλπίδα διατηρῶ. **πεφασμένου,** ἐνν. αὐτοῦ (τοῦ βοσκοῦ) = ἐὰν δὲ οὗτος φανερωθῇ, ἔλθῃ. **προθυμία** = τὸ θάρος, ἡ ἐλπίς. **ταὔτ'** = ταὐτά. **ἐκ-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πεφευγοίην = ἤθελον εἶναι ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὸ **πάθος** = τὸ ἐκ τοῦ φόνου δυστύχημα, μίασμα. **περισσὸν** = τὸ ὑπερβαῖνον τὸ σύνηθες, τὸ ἔκτακτον, τὸ παράδοξον. **λῃστάς**· πρόληψις, ἀντὶ ὡς λῃσταί νιν (τὸν Λάιον) κατακτείνειαν. **αὐτὸν** = τὸν βοτῆρα. **ἐννέπω** = λέγω, διηγοῦμαι. **τὸν αὐτὸν ἀριθμόν**· δηλ. πολλοὺς καὶ ὄχι ἕνα. Εἰς τὴν μαρτυρίαν ταύτην τοῦ βοσκοῦ στηρίζει ὁ Οἰδίπους μεγίστας ἐλπίδας, διότι, καὶ ἂν ὑπῆρχεν ἡ ἅμαξα καὶ ἂν ἦτο ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος τοῦ φόνου τοῦ Λαΐου, ὡς ἐδηλώθη ἀνωτέρω, καὶ ἂν ἦτο ἡ ἀναφερθεῖσα μορφὴ καὶ ἡλικία τοῦ Λαΐου, παρὰ πάντα ταῦτα ὁ Οἰδίπους θὰ ἦτο ἀμέτοχος τοῦ φόβου, ἂν ἐξηκριβοῦτο ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ βοσκοῦ, ὅτι εἶναι πολλοὶ οἱ φονεύσαντες καὶ ὄχι εἷς. **οἰόζωνος** = μονόζωνος (ἐζωσμένος μόνος αὐτὸς πρὸς ὁδοιπορίαν, μόνος ὁδοιπορῶν), μόνος (διότι οἱ ὁδοιπόροι συνήθως ἦσαν ἐζωσμένοι· τὸ οἰόζωνος ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ οἷος ἐτέθη πρὸς δήλωσιν μείζονος ἐναργείας). **εἰς ἐμὲ ῥέπον ἐστὶν** = εἰς ἐμὲ κλίνει, ἀφορᾷ· (μεταφορ. ἐκ τοῦ ζυγοῦ). **ὡς φανὲν ὧδε τοὔπος** = ὡς ἀνακοινωθέντα (ὑπὸ τοῦ βοσκοῦ) κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, τὸν λόγον (περὶ πολλῶν λῃστῶν). **ἐκβαλεῖν πάλιν** = ν' ἀνακαλέσῃ πάλιν. **κἀκτρέποιτο τοῦ πρόσθεν λόγου** = καὶ ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἤθελεν ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ προηγουμένως λεχθὲν (ὑπ' αὐτοῦ). **φανεῖ δικαίως ὀρθὸν** = θὰ φανερώσῃ, ὅπως εἶναι δίκαιον, πραγματοποιηθέντα (τὸν φόνον τοῦ Λαΐου). **ὃν γε διεῖπε**· ἀναφορ. αἰτιολ. πρότ. = διότι δι' αὐτὸν ῥητῶς εἶπε. **μαντείας γ' οὕνεκα** = ἕνεκα μαντείας τοὐλάχιστον, ὑπὸ την ἔποψιν τῆς μαντείας. **οὔτ' ἂν τῇδε βλέψαιμ' ἂν οὔτε τῇδ'** = οὔτε ἐδῶ ἤθελον στρέψει τὴν προσοχὴν οὔτε ἐκεῖ, δηλ. οὔτε εἰς τοὺς λόγους (τοὺς χρησμοδοτηθέντας ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος) οὔτε ἐδῶ, εἰς τοὺς τελευταίως λεχθέντας ὑπὸ τοῦ θεράποντος αὐτοῦ, δηλ. τοῦ Τειρεσίου (ἡ Ἰοκάστη προφανῶς ἀσεβεῖ εἰς τὸν θεόν).

Πραγματικαί. καίτοι νιν οὐ κεῖνός γ' ὁ δύστηνος κατέκταν' ἀλλ' αὐτὸς πάροιθεν ὤλετο· ἐν τούτοις καὶ τοῖς ἀμέσως ἑπομένοις ἐνυπάρχει τὸ ἑξῆς δίλημμα: ἢ ὁ Ἀπόλλων εἶπε τὴν ἀλήθειαν ἢ ἐψεύσθη. Ἂν μὲν συνέβη τὸ πρῶτον, δὲν εἶναι παραδεκτὸν τοῦτο, διότι ὁ Λάιος δὲν ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του, (ἐπειδὴ ὁ τελευταῖος οὗτος ἐξετέθη εἰς τὸ ὄρος καὶ ἀπέθανεν)· ἐὰν πάλιν ἐψεύσθη, ἐψεύσθη καὶ ὁ εἰπὼν αὐτὸ ὑπηρέτης του ἐν τῷ μαντείῳ· καὶ εἰς τὰς δύο ἄρα περί-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πτώσεις ὁ Λάιος δὲν ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Οἰδίποδος. Τὸ δίλημμα ὅμως προφανῶς εἶναι ἀστήρικτον, διότι λαμβάνεται ὡς βάσις, ὅτι τὸ τέκνον τοῦ Λαΐου εἶχεν ἀποθάνει, ὅπερ δὲν συνέβη.

ΤΡΙΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (863 - 910)

Στροφ. α' (863 - 872)

Λεξιλογικαί. εἰ· τὸ εἰ ποιητικῶς ἀντὶ τοῦ εἴθε. **φέροντι** = ἔχοντι = ἔχειν. **τὰν** = τὴν γνωστὴν εἰς ὅλους. **εὔσεπτος** = σεπτός, σεβαστός. **λόγων τε ἔργων** = ἐν λόγοις καὶ ἔργοις. **ὧν** = περὶ ὧν (λόγων καὶ ἔργων). **πρόκειται** = δημοσίᾳ εἶναι ἐκτεθειμένοι, ἐκ τῶν προτέρων εἶναι τεθειμένοι, καθιερωμένοι. **δι' οὐρανίαν αἰθέρα** = εἰς τὰ στρώματα τοῦ οὐρανίου αἰθέρος. **ὑψίποδες** = ὑψηλοί, εὑρισκόμενοι ὑψηλά. **νίν** = αὐτούς (τοὺς νόμους). **θνατὰ φύσις ἀνέρων** = ἡ φύσις τῶν θνητῶν ἀνθρώπων (οἱ θνητοὶ ἄνθρωποι). **οὐδὲ μήποτε** = οὐδέποτε. **λάθα** = ἡ λήθη. **κατακοιμῶ** = βάλλω τινὰ νὰ κοιμηθῇ καὶ μεταφορικῶς : ἀχρηστεύω. **θεὸς** = θεία δύναμις. **γηράσκω** = χάνω τὴν ἰσχύν μου, μαραίνομαι· ἀντὶ νὰ εἴπῃ γηράσκων, ἔθηκε κατὰ παράταξιν : οὐδὲ γηράσκει.

Ἀντιστρ. α' (873 - 882)

Λεξιλογικαί. ὕβρις = ἀσέβεια, ἀλαζονεία. **φυτεύει τύρ.** = γεννᾷ τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν. **εἰ** (συντάσσεται ἐνίοτε μεθ' ὑποτακτικῆς) **ὑπερπλησθῇ** = ἐὰν ὑπερπληρωθῇ. **μάταν** = ματαίως, χωρὶς νὰ κορεσθῇ. **μὴ 'πίκαιρα** = μὴ σύμφωνα πρὸς τὸν καιρόν, πρὸς τὸ δίκαιον = ἄδικα. **μηδὲ συμφέροντα** = ἀσύμφορα. **ἀκροτάταν εἰσαναβᾶσα ἄκραν** = ἀναβᾶσα εἰς τὸ ὑψηλότατον ὕψωμα. **ἀπότομος** = ἀπόκρημνος. **ἀνάγκα** = μοιραία ἀνάγκη, ὄλεθρος. **ὤρουσεν εἰς ἀπότομον ἀνάγκαν** = συνήθως καταπίπτει αἰφνιδίως εἰς τὴν ὑπὸ τῆς μοίρας ἐπιβαλλομένην σκληρὰν ἀνάγκην. **οὐ ποδὶ χρησίμῳ χρῆται** = δὲν χρησιμοποιεῖ τὸν πόδα, ὥστε νὰ εἶναι οὗτος εὔχρηστος, ἀσφαλής, ὥστε νὰ πατῇ στερεῶς· **χρησίμῳ,** προληπτ. κατηγ. **τὸ καλῶς ἔχον πάλαισμα** = τὴν εὐγενῆ πάλην, τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα (τῆς πόλεως πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ φονέως)· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **αἰτοῦμαι δὲ θεὸν μήποτε λῦσαι τὸ καλῶς ἔχον τῇ πόλει πάλαισμα.**

Στροφ. β' (883 - 897)

Λεξιλογικαί. ὑπέροπτα. = ὑπεροπτικῶς, περιφρονητικῶς. **Δίκας.**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γεν. ἀντικειμεν. τοῦ ἀφόβητος = χωρὶς νὰ φοβῆται τὴν θείαν δικαιοσύνην. **ἕδη δαιμόνων** = τὰς ἕδρας, τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν. **κακά νιν ἕλοιτο μοῖρα** = εἴθε νὰ τὸν καταλάβῃ ἡ κακὴ μοῖρα. **δύσποτμος** = δυστυχής, ἀνόσιος, ἀσεβής, **χλιδὰ** = χλιδή, αὐθάδεια, ὑπερηφάνεια. **χάριν δυσπότμου χλιδᾶς** = λόγῳ τῆς ἀνοσίου ὑπερηφανείας του. **εἰ μὴ·** ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐν ἀρχῇ τῆς β' στροφῆς τεθεῖσα ὑπόθεσις. **τὸ κέρδος·** τὸ ἄρθρον σημ. τὸ ἐπιζητούμενον (κέρδος). **καὶ ἔρξεται,** ἐνν. πρὸ τοῦ ῥήματος ἡ ὑπόθεσις εἰ μὴ = καὶ ἂν δὲν ἀπομακρυνθῇ (δὲν ἀπόσχῃ). **τῶν ἀσέπτων** = τῶν ἀσεβῶν πράξεων. **ἔχομαί τινος** = ἅπτομαί τινος, ἐγγίζω, ψαύω τι. **ἄθικτα** = ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν δυνάμεθα νὰ ἐγγίσωμεν, τὰ ἱερά· εἰς τὸ ῥῆμα **ἕξεται** ὑπονοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων τὸ **εἰ,** οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ **μή. ματάζω** (καὶ ὀρθότερον **ματᾴζω,** ἐκ τοῦ μάτην) = φέρομαι ματαίως, ἀνοήτως . **ἐν τοῖσδε** = ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας (δηλ. ἐὰν δὲν τιμωρῶνται οἱ ἀσεβεῖς). **ἀμύνειν ψυχᾶς βέλη θυμοῦ** = ὥστε νὰ ἀπομακρύνῃ (ν' ἀποκρούσῃ) ἀπὸ τῆς ψυχῆς τὰς κακὰς ὁρμὰς τοῦ θυμοῦ. **τίμιαι** = ἔντιμοι. **αἱ τοιαίδε** = αἱ τοιαῦται ἀσεβεῖς πράξεις. **χορεύω.** = μετέχω τῶν (θρησκευτικῶν) χορῶν, λατρεύω τὸν θεὸν μὲ χορούς.

Ἀντιστρ. β' (898 - 910)

Λεξιλογικαί. ὀμφαλὸν γᾶς· ἴδε στίχ. 480. **Ἀβαῖσι** δοτ. τοπ. = ἐν Ἀβαῖς. **τάδε·** ἐννοεῖ τοὺς χρησμοὺς καὶ τὰς ἐκβάσεις αὐτῶν. **χειρόδεικτος** = ὁ δεικνυόμενος διὰ τῶν δακτύλων τῶν χειρῶν, ὁλοφάνερος. **εἴπερ ὄρθ' ἀκούεις** = ἐὰν ὀρθῶς ἀκούῃς, ἐὰν ὀρθῶς καλῆσαι. **πάντ' ἀνάσσων** = ὡς ὢν παντάναξ, (χρησιμ. ὡς κατηγορ. τοῦ ὑποκειμ. τοῦ ὄρθ' ἀκούεις). **μὴ λάθοι** (ὑποκ. ἡ πρὸς τὸ θεῖον ἀσέβεια ἢ τὸ προηγ. τάδε). **σὲ τὰν τε ἀρχὰν ἀθάνατον** (ἡ ἰδιότης **ἀρχὰν** προσετέθη εἰς τὸ ὅλον **σὲ**) = εἴθε νὰ μὴ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν σου καὶ τῆς αἰωνίας ἀθανάτου ἐξουσίας σου. **ἐξαιρῶ** = ἐξαφανίζω, δὲν δέχομαι ὡς ἔγκυρα. **ἐξαιροῦσιν** (οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' ὁ χορὸς ἐννοεῖ τὴν Ἰοκάστην). **φθίνοντα Λαΐου θέσφατα** = τὰ περὶ Λαΐου μαντεύματα, ὥστε νὰ φθίνουν, ὥστε νὰ εἶναι ἄκυρα (τὸ φθίνοντα εἶναι κατηγ. κατὰ πρόληψιν). **κοὐδαμοῦ τιμαῖς Ἀπόλλων ἐμφανὴς** = καὶ οὐδαμοῦ φανερὰ τιμᾶται ὁ Ἀπόλλων (διότι ἀμφιβάλλουσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ τῆς ἀληθείας

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν χρησμῶν). **ἔρρει δὲ τὰ θεῖα** = ἡ δὲ θρησκεία (ἡ δὲ λατρεία τοῦ θείου) ἐξαφανίζεται.

Πραγματικαί. νόμοι πρόκεινται δι' αἰθέρα τεκνωθέντες· ἐννοοῦνται οἱ ἄγραφοι καὶ θεῖοι νόμοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι αἰώνιοι καὶ ἀμετάβλητοι καὶ οὐδέποτε χάνουν τὸ κῦρος αὐτῶν, ἐνῷ οἱ γραπτοί, ὑπ' ἀνθρώπων νομοθετηθέντες συχνὰ μεταβάλλονται. Περὶ τῶν πρώτων, ἤτοι περὶ τοῦ θείου καὶ τοῦ φυσικοῦ δικαίου, φύσει ἑδρεύοντος εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ὁ Σοφοκλῆς λέγει ἐν τῇ Ἀντιγόνῃ **« οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθές, ἀλλ' ἀεί ποτε ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν, ἐξ ὅτου 'φάνη».** **Ὄλυμπος·** ποιητικῶς ἐτέθη ἡ ἕδρα τῶν θεῶν ἀντὶ αὐτῶν τῶν θεῶν. **οὐκέτι τὸν ἄθικτον...** ἀναφέρει τρεῖς τόπους λατρείας τῶν προφητικῶν θεῶν (διότι περὶ χρησμῶν ἐνταῦθα πρόκειται), δύο τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἕνα τοῦ Διός. **Ἀβαῖσι·** εἰς τὰς Ἀβάς, πόλιν τῆς Φωκίδος, ὑπῆρχε ναὸς καὶ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἐν δὲ τῇ **Ὀλυμπίᾳ** ὑπῆρχεν ἀρχαῖον μαντεῖον τοῦ Διός, τῶν ἐν αὐτῷ ἱερέων Ἰαμιδῶν μαντευομένων δι' ἐμπύρων θυσιῶν.

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (911 - 1085)

α') 911 - 999

Λεξιλογικαί. χώρας ἄνακτες· ἡ Ἰοκάστη ἔρχται διὰ τῆς μέσης θύρας τῶν ἀνακτόρων, συνοδευομένη ὑπὸ δύο θεραπαινίδων καὶ κρατοῦσα στέφανον καὶ θυμιάματα. **δόξα μοι παρεστάθη** = μοῦ ἦλθεν ἡ ἰδέα. **στέφη** = ἱκετευτικοὶ κλάδοι. **ἐπιθυμιάματα** = θυμιάματα. **ὑψοῦ θυμὸν αἴρει** = μετεωρίζεται τὴν ψυχὴν (διατελεῖ ἐν ὑπερβολικῇ διεγέρσει), λυπούμενος ὑπερβολικὰ (μεταφορ. ἐκ τῶν ὑψουμένων κυμάτων τῆς θαλάσσης). **οὐδ' ὁποῖ' ἀνὴρ ἔννους τεκμαίρεται τὰ καινὰ τοῖς πάλαι** = καὶ δὲν κρίνει ὡς συνετὸς ἀνὴρ τὰ νέα ἐκ τῶν παλαιῶν (δηλ. ματαιωθέντος τοῦ πρὸ πολλοῦ δοθέντος χρησμοῦ εἰς τὸν Λάϊον, εἶναι αὐτονόητον ὅτι καὶ τὰ τοῦ Τειρεσίου σημερινὰ μαντεύματα εἶναι ψευδῆ). **φόβους** = πράγματα διεγείροντα φόβους. **ἄγχιστος** (ἄγχι) = πλησιέστατος (διότι ὁ βωμός του ἦτο ἔμπροσθεν τῶν ἀνακτόρων). **κάτευγμα** (ἐκ τοῦ κατεύχομαι) = ἀφιέρωμα, ἀνάθημα. **λύσις** = ἀπαλλαγὴ τοῦ Οἰδίποδος ἀπὸ τῶν φόβων του περὶ τοῦ γενομένου ἐγκλήματος. **εὐαγῆ** προλ. κατηγ. = ὥστε εὐαγῆ γενέσθαι τὸν Οἰδίποδα, ὥστε ν' ἀπαλλαγῇ τῆς κατηγορίας, ποὺ τοῦ ἀ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πέδωσαν. **ὡς κυβερνήτην νεὼς** = ὡς ὀκνοῦσιν οἱ ναῦται, βλέποντες ἐκπεπληγμένον τὸν κυβερνήτην νεώς. **ἄρ' ἂν μάθοιμι**· ἐν αὐτοῖς ἐνυπάρχει παράκλησις (παρατηρητέον ὅτι καὶ οἱ τρεῖς κατὰ σειρὰν στίχοι λήγουσιν εἰς τὴν αὐτὴν συλλαβήν). **αὐτὸν εἴπατε**· τὸ αὐτὸν ἐτέθη κατὰ πρόληψιν ἀντί : εἴπατε, ὅπου αὐτός ἐστιν. **γυνὴ δέ...** ἡ κανον. σειρὰ τῶν λέξεων : γυνὴ δὲ μήτηρ τῶν κείνου τέκνων ἐστὶν ἥδε· αἱ λέξεις δὲ **γυνὴ μήτηρ** παρατιθέμεναι φανερώνουσι τὴν ἀληθῆ σχέσιν τοῦ Οἰδίποδος πρὸς αὐτήν. **ὄλβιος** = εὐτυχής. **παντελὴς δάμαρ** = τελεία ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν σύζυγος. **αὔτως** = ὡσαύτως, ἐνν. εἴης. **ἄξιος εἶ,** ἐνν. τοῦ ὄλβιος εἶναι. **εὐέπεια** = εὐφημία, καλὴ εὐχή. **ὅτου χρῄζων ἀφῖξαι**· πλαγ. ἐρωτ. πρότ. = τίνος ἔχων ἀνάγκην ἦλθες ; **χὤτι** = καὶ ὅ,τι. **πρὸς τίνος δ' ἀφιγμένος ;** ἐνν. ἀγαθὰ θέλεις σημῆναι ; **ἐκ τῆς Κορίνθου**· ἀντὶ ν' ἀπαντήσῃ παρὰ τίνος ἦλθεν, ἀναφέρει τὸν τόπον, ἐξ οὗ ἦλθεν, ἐπειδὴ μόνος του, χωρὶς ν' ἀποσταλῇ παρ' ἄλλου, ἦλθε· **τὸ δ' ἔπος**· αἰτιατ. τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. **ἥδοιο—ἀσχάλλοις,** ἐνν. τούτῳ = τῷ ἔπει· ὁ **ἂν** ἀνήκει καὶ εἰς τὰς δύο εὐκτικάς. **ἀσχάλλω** = λυποῦμαι. **διπλῆν δύναμιν** = διπλῆν ἐνέργειαν τοῦ ἥδεσθαι καὶ ἀσχάλειν, δηλ. χαρᾶς καὶ λύπης. **Ἰσθμίας** = Κορινθίας. **ἵστημι** = ἀνακηρύττω, ἐκ τῆς φράσεως δὲ **στήσουσι τύραννον** φανερώνεται, ὅτι ὁ Οἰδίπους δὲν ἦτο νόμιμος κληρονόμος τοῦ θρόνου τῆς Κορινθίας. **ἐγκρατὴς ἔτι** = εἶναι πλέον ἐν τῷ κράτει, ἐν τῇ ἐξουσίᾳ. **οὐ δῆτα** (ἐνν. **ἐγκρατὴς** ἔτι)· τοῦτο μετά τινος δημώδους χαριτολογίας λέγεται ὑπ' ἀνθρώπου τοῦ λαοῦ, δηλαδὴ δὲν ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἐξουσιάζεται ὑπὸ τοῦ θανάτου. **ἀξιῶ θανεῖν** = ἀπαιτῶ νὰ θανατωθῶ (ὅπως ὁ λαὸς λέγει πολλάκις πρὸς διαβεβαίωσιν : νὰ μοῦ κόψουν τὸ κεφάλι, νὰ πεθάνω). **ὦ πρόσπολε**· ἀποστέλλει μίαν τῶν θεραπαινίδων, διὰ νὰ ἀναγγείλῃ καὶ καλέσῃ τὸν Οἰδίποδα. **ἵν' ἐστὲ** = ποῦ εἶσθε. **τοῦτον Οἰδίπους...**· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : τοῦτον τὸν ἄνδρα Οἰδίπους πάλαι ἔφευγε, τρέμων, μὴ κτάνοι (αὐτόν). **πρὸς τῆς τύχης** = ἀπὸ φυσικὸν θάνατον. **τοῦδε**· τοῦ Οἰδίποδος, ὁ ὁποῖος αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἤρχετο ἐκ τῶν ἀνακτόρων. **ἐκπέμπομαι** = στέλλω καὶ προσκαλῶ ἐκτός. **ἵν' ἥκει** = ποῦ κατήντησαν. **τὰ σεμνὰ** (εἰρων.). **ἀγγελῶν**· τί μετοχὴ εἶναι ; **σημήνας γενοῦ** περιφρ. = σήμηνον, ἀνάγγειλον. **θανάσιμον βεβηκότα** = ὅτι ἀπῆλθεν εἰς τὸν θάνατον, ὅτι ἀπέθανεν· **δόλοισιν** = διὰ δολοφονίας, διὰ δολοφονικῆς ἐπιβουλῆς. **ἢ ξυναλλαγῇ νόσου ;** ἢ ἐκ συντυχίας νόσου, ἢ ἀπὸ ἀσθένειαν ; **σμικρὰ ῥοπὴ** =

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πολὺ μικρά, ἀσήμαντος ἀφορμὴ (ῥοπή = κλίσις· ἡ μεταφ. ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ)). **εὐνάζω** = ῥίπτω εἰς τὴν εὐνὴν (κλίνην), καταβάλλω. **συμμετροῦμαι,** ἴδε στίχ. 73. **συμμετρούμενος τῷ μακρῷ χρόνῳ** = συμφώνως μὲ τὴν μακρὰν ἡλικίαν του, σύμφωνα μὲ τὸ βαθὺ γῆράς του. **πυθόμαντις ἑστία** = ἡ μαντικὴ ἑστία τῆς Πυθοῦς (προσωποπ.). **κλάζω** = κρώζω. **τοὺς ἄνω** (εἰς τὸν ἀέρα) **κλάζοντας ὄρνεις** περιφρονητικῶς ὁμιλεῖ διὰ τοὺς λόγους τοῦ Τειρεσίου. **ὧν ὑφηγητῶν** (ὄντων) = κατὰ τὴν ὑφήγησιν, ὁδηγίαν τῶν ὁποίων. **κεύθει·** ἔχει παθ. σημ. = κρύπτεται, ἔχει ταφῆ. **ἄψαυστος** (ἐνεργ.) **ἔγχους** = χωρὶς νὰ ἐγγίσω δόρυ ἢ ξίφος. **εἴ τι μὴ** = ἐκτὸς ἐὰν ἴσως. **τῷμῷ πόθῳ·** ἀντί : τῷ πόθῳ ἐμοῦ = ἐξ αἰτίας τοῦ πόθου του πρὸς ἐμέ. **οὕτω** = ὑπὸ τοιούτους ὅρους. **ἂν θανὼν εἴη** = θάνοι (ἀντὶ ὁριστ.). **τὰ δ' οὖν** = ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει. **θέσπισμα** = χρησμός. **τὰ παρόντα·** τὰ ὁποῖα τώρα μᾶς ἐμβάλλουν εἰς σκέψεις, εἰς φόβους. **συλλαβὼν** = λαβὼν μαζί του. **ἄξια** (κατηγορ.) **οὐδενὸς** = ἄνευ οὐδενὸς κύρους. **παράγομαι** = παρασύρομαι. **εἰς θυμὸν βάλλω** = ἐνθυμοῦμαι, βάλλων εἰς τὸν νοῦν μου. **τὸ λέχος τῆς μητρὸς** = τὸν μετὰ τῆς μητρός μου γάμον. **ᾧ τὰ τῆς τύχης κρατεῖ** = ἐν τῷ βίῳ τοῦ ὁποίου κρατεῖ ἡ τύχη (ἡ τυφλὴ τύχη καὶ οὐχὶ ἡ θεὰ Τύχη, ἥτις ἐπιστεύετο παρὰ πάντων)· ὁμιλεῖ γενικῶς ἐνταῦθα καὶ μόνον κατωτέρω ἐν στίχῳ 980 εἰδικεύει διὰ τὸν Οἰδίποδα : σύ δέ.... **πρόνοια δ' οὐδενὸς σαφὴς** = δὲν ὑπάρχει δὲ ἀσφαλὴς πρόγνωσις διὰ κανὲν πρᾶγμα. **εἰκῇ** = ὅπως τύχῃ, ὅπως ἔτυχεν (ἄνευ σκέψεων)· ταῦτα καὶ τὰ κατωτέρω λέγει ἡ Ἰοκάστη πρὸς παρηγορίαν τοῦ Οἰδίποδος. **εἰς τὰ νυμφεύματα** (προσδιορ. ἀναφορ.) = ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς μετὰ τῆς μητρός σου γάμους. **ἀλλ' ὅτῳ ταῦτα παρ' οὐδέν ἐστι** (ἀναφ. ὑποθ. πρότ.) = ἀλλ' ἐάν τις οὐδεμιᾶς προσοχῆς ἄξια θεωρῇ ταῦτα. **ῥᾷστα** = εὐκολώτατα, ἀλυπότατα. **μέγας ὀφθαλμὸς** = ἰσχυρὸς ὁδηγός, τρανὴ ἀπόδειξις. **ξυνίημι** = ἐννοῶ. **τῆς ζώσης** γεν. ὑποκ. = ἡ ζῶσα. **καὶ ὑπὲρ ποίας γυν.** = καὶ διὰ ποίαν γυναῖκα (ἀναγκ. αἴτιον). **τί ἐκείνης** = τί πρᾶγμα ἐκείνης. **ἢ ῥητόν ;** = ἆρά γε δύναται νὰ ἀνακοινωθῇ ; **τό τε πατρῷον...** ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **ἐλεῖν τε τὸ πατρῷον αἷμα ταῖς ἐμαῖς χερσὶ** = καὶ νὰ φονεύσω τὸν πατέρα μου διὰ τῶν ἰδίων μου χειρῶν. **ἐξ ἐμοῦ·** ἀντὶ ὑπ' ἐμοῦ. **εὐτυχῶς·** διότι μὴ μεταβὰς εἰς Κόρινθον ἀλλ' εἰς Θήβας, ἀπέφυγε τοὺς κινδύνους τῶν ἐγκλημάτων πρὸς τοὺς γονεῖς του καὶ ἀπέβη εὐτυχής, ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλείαν τῶν Θηβῶν· (τραγ. εἰρωνεία, διότι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπέφερε τὸν ὄλεθρόν του). **ἀλλ' ὅμως ἥδιστον**= ἀλλ' ὅμως ἦτο παρὰ πολὺ εὐχάριστον (προβλ. τὸ ἐν Ὀδυσσείᾳ ι 34 « οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος οὐδὲ τοκήων »).

β') 1000 - 1085

ἦ γὰρ τάδ' ὀκνῶν ἦσθα ἀπόπτολις; = ἀλήθεια λοιπὸν εὑρίσκεσο μακρὰν τῆς πατρίδος σου, ἐπειδὴ αὐτὰ δὰ ἐφοβεῖσο; **πατρός τε χρῄζων** = ἐκτὸς τοῦ λόγου, ποὺ ἐξέθηκα, καὶ διότι ἐπεθύμουν... **τί δῆτ' ἐγὼ οὐχὶ ἐξελυσάμην σε** = διατὶ λοιπὸν δὲν σὲ ἀπήλλαξα ἀμέσως, τί κάθημαι καὶ δὲν σὲ ἀπαλλάττω ἀμέσως, δύναμαι ἀμέσως νὰ σὲ ἀπαλλάξω. **χάριν** = ἀνταμοιβήν, δῶρον. **τοῦτ' ἀφικόμην** = πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον... **πρὸς δόμους** ἐνν. εἰς Κόρινθον. **εὖ πράττω τι** = εὐτυχῶ κάπως, λαμβάνω κάποιαν εὐεργεσίαν. **ὁμοῦ,** ἀντὶ ὁμόσε = εἰς τὸ αὐτὸ μέρος. **φυτεύσαντας,** ἐνν. ἐδῶ τὴν μητέρα, ἐνῷ ἡ λέξις λέγεται μᾶλλον περὶ πατρός. **εἰ τῶνδε φεύγεις οὕνεκα** = ἐὰν ἕνεκεν αὐτῶν τῶν αἰτίων (τὰ ὁποῖα ἀνεφέρθησαν ἀνωτέρω) ἀποφεύγῃς. **μὴ ἐξέλθῃ σαφὴς** = μὴ ἀποδειχθῇ (βγῇ) ἀληθής. **μίασμα τῶν φυτευσάντων** (γεν. ὑποκ.) = μόλυσμα ἀπὸ τοὺς γονεῖς. **τοῦτ' αὐτό, τοῦτο,** ἡ ἐπανάληψις τοῦ **τοῦτο** πρὸς δήλωσιν τῆς μεγάλης προσδοκίας τοῦ Οἰδίποδος περὶ τοῦ λεχθέντος ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου. **οὐδὲν πρὸς δίκης** = οὐδόλως δικαίως. **πῶς δ' οὐχί ;** ἐνν. πρὸς δίκης τρέμω ; **γεννητὴς** = ὁ γεννήτωρ, ὁ γονεύς, ἐνῷ **γεννήτης** = ὁ εἰς τὸ αὐτὸ γένος ἀνήκων. **ὁθούνεκα** = διότι **οὐδὲν ἐν γένει σοι ἦν** = οὐδεμίαν συγγένειαν εἶχε πρὸς σέ. **οὐ μᾶλλον οὐδέν·** ἐπαναλαμβάνει τὴν προηγηθεῖσαν ἄρνησιν πρὸς μείζονα ἔμφασιν. **τοῦδ' ἀνδρὸς (= ἐμοῦ) ἀλλ' ἴσον** = δὲν σὲ ἐγέννησε περισσότερον ἀπὸ ἐμέ, ἀλλ' **ἐξ ἴσου** δηλ. τόσον εἶναι πατήρ σου ὁ Πόλυβος, ὅσον ἐγὼ (τοῦτο εἶναι ἀπὸ τὰς συνήθεις εὐφυολογίας τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ). **ἐξ ἴσου** ἐνν. τὸ ἐξέφυσε. **τῷ μηδενὶ** (ἐνν. ὄντι) = τῷ μὴ φύσαντι. **ἐγείνατο** = ἐγέννησε. **ἀντὶ τοῦ δὴ παῖδά μ' ὠνομάζετο;** = ἕνεκα τίνος λόγου λοιπὸν μὲ ὠνόμαζεν ὡς ἰδικόν του παιδί ; **λαβών,** αἰτιολ. μετ. **κἄθ'** = καὶ εἶτα = καὶ μ' ὅλα ταῦτα. **ὧδε μέγα** = τόσον μεγάλως. **στέργω** = ἀγαπῶ. **ἀπ' ἄλλης χειρός,** ἐνν. ἡ ἐναντιωμ. μετ. λαβών. **ἐκπείθω** = πειθαναγκάζω. **ἐμπολάω** = ἀγοράζω. **δίδως,** ἱστορ. ἐνεστ. **ναπαῖαι πτυχαὶ** = δασώδεις χαράδραι. **ἐπιστατῶ** = εἶμαι βοσκὸς (εἰς τὰ ποίμνια), διότι ὁ ποιμὴν ἐλέγετο καὶ ἐπιστάτης. **ἐπὶ θητείᾳ** = ἐπὶ ἐμμίσθῳ ὑπηρεσίᾳ· **θὴς** δὲ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐλέγετο ὁ ἐλεύθερος ἐργάτης ὑπηρετῶν ἐπὶ μισθῷ (ὑποτίθεται ὅτι εἶναι τοῦ Πολύβου, ἀφοῦ εἰς τοῦτον τὸ ἔκθετον παρέδωκε). **σοῦ δὲ σωτήρ γε** = (ναὶ ὑπηρέτης, ὡς περιπλανώμενος ἔμμισθος ἐργάτης), ἀλλὰ γενόμενος σωτήρ σου (λέγει τοῦτο μετά τινος ὑπηρηφανείας). **τί ἄλγος ἴσχοντα ;** = ἀπὸ ποῖον κακὸν ὑποφέροντα ; (κάμνει τὴν ἐρώτησιν ταύτην ὁ Οἰδίπους, ἐπειδὴ ἤκουσε τὴν λέξιν **σωτήρ,** δηλ. ἀπὸ τί κακὸν μὲ ἔσωσες ;). **μαρτυρήσειαν ἄν** = δύνανται νὰ μαρτυρήσουν, νὰ τὸ ἀποδείξουν (ὅτι ἐν κακοῖς ὄντα σὲ ἔλαβον). **ποδῶν ἄρθρα τὰ σὰ** = τὰ ἄρθρα τῶν σῶν ποδῶν. **τί τοῦτ' ἀρχαῖον ἐννέπεις κακόν ;** = τί ἐστι τοῦτο τὸ ἀρχαῖον κακόν, ὃ ἐννέπεις ; **διάτορος** = διατρυπημένος, διαπεπερονημένος. **ἀκμαὶ ποδοῖν** = αἱ ἐξοχαὶ τῶν ἀστραγάλων, τὰ σφυρά. **δεινὸν γ' ὄνειδος σπαργάνων ἀνειλόμην** = φοβερὰν αἰσχύνην βεβαίως ἀνέλαβον ἐκ νηπιακῆς ἡλικίας (καθ' ἣν γίνεται ἡ σπαργάνωσις τῶν παιδιῶν). **ἐκ τύχης ταύτης** = ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου. **ὃς εἶ** = ποῖος εἶσαι (οἷος πράγματι εἶσαι, δηλ. Οἰδίπους = οἰδάω, οἰδέω καὶ πούς). **πρὸς πατρὸς ἢ μητρός,** ἐνν. ἔπαθον τὸ πάθημα τοῦτο. **λῷον φρονεῖ** = ἀκριβέστερον γνωρίζει. **τυχὼν** = εὑρὼν κατὰ τύχην. **οὐκ,** ἐνν. οὐκ ἔλαβον αὐτὸς τυχών· **τῶν Λαΐου τις** = κάποιος ἐκ τῶν ἀνθρώπων (ὑπηρετῶν) τοῦ Λαΐου. **δήπου** = ὡς ἐνθυμοῦμαι. **εἴτ' οὖν ἐπ' ἀγρῶν εἴτε κἀνθάδ' εἰσιδών ;** = εἴτε γνωρίσας τοῦτον ἐδῶ προσωπικῶς, εἴτε εἰς τοὺς ἀγρούς; **σημήνατε** = καταστήσατέ μου αὐτὸν γνωστόν. **καιρὸς** = κατάλληλος εὐκαιρία. **οὐδέν' ἄλλον,** ἀντικ. τοῦ ἐννοουμ. ἀπαρεμφ. ἐννέπειν, οὗ ὑποκ. τό : αὐτὸν (τὸν ἄγγελον). **τὸν ἐξ ἀγρῶν** = τὸν ἐν ἀγροῖς ὄντα καὶ προσκληθέντα ἐξ αὐτῶν ὑπὸ σοῦ. **ματεύω** = ζητῶ. **ἐφιέμεθα μολεῖν** = ἐπεθυμοῦμεν νὰ ἔλθῃ. **τὸν** = ὅν. **τί δ' ὅντιν' εἶπε·** πλήρης θὰ ἦτο ἡ φράσις : τί δ' ἐρωτᾷς, ὅντιν' εἶπε. **μηδὲν ἐντραπῇς** = νὰ μὴ φροντίζῃς (νὰ μὴ ἐνδιαφέρεσαι καθόλου). **οὐκ ἂν γένοιτο τοῦτο, ὅπως ἐγὼ οὐ φανῶ** = δὲν δύναται νὰ γίνῃ τοῦτο, ἵνα ἐγὼ μὴ φανερώσω (ὁ Οἰδίπους φαντάζεται, ὅτι τὸν ἐμποδίζει ἡ Ἰοκάστη νὰ εὕρῃ τὸ γένος του, διὰ νὰ μὴ ἀποδειχθῇ ἡ ταπεινὴ καταγωγή του). **ἅλις** (εἰμὶ) **νοσοῦσ' ἐγώ** προσ. σύνταξ. ἀντὶ τῆς ἀπροσ. ἅλις ἐστὶ νοσεῖν (πάσχειν, ὑποφέρειν) ἐμέ. **τρίδουλος τρίτης μητρὸς** = δοῦλος καταγόμενος ἐκ δούλης μητρὸς μέχρι τρίτης γενεᾶς. **ἐκφανῇ κακὴ** = θὰ ἀποκαλυφθῇς ἔχουσα ταπεινὴν καταγωγήν. **μὴ οὐ** = ὥστε μὴ οὐ. **τάδε** = ἀναζήτησιν τῆς καταγωγῆς σου. **φρονοῦσα εὖ** = κρί-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νουσα ὀρθῶς, ἀποβλέπουσα εἰς τὸ καλόν σου. **τὰ λῷστα** = τὰ ὠφελιμώτατα. **τὰ λῷστα** (ἡ ἐπανάληψις τούτου ὑποδηλοῖ ἀγανάκτησιν) = τὰ συμφερώτατα αὐτὰ (δηλ. ἡ μὴ ἀνεύρεσις τῆς καταγωγῆς μου). **πάλαι** (ἀφ' ἧς τὸ πρῶτον ἤκουσεν ἐν Κορίνθῳ, ὅτι εἶναι νόθος). **δύσποτμος** = δυστυχής. **ἄξει τις,** ἀποστέλλεται δεύτερος πομπὸς νὰ φέρῃ τὸν ποιμένα τὸ ταχύτερον μετὰ τὸν ἐν σχίχ. 861 ἀποσταλέντα πρῶτον. **χαίρειν** = νὰ ἐναβρύνεται, νὰ καμαρώνῃ. **προσειπεῖν** = νὰ προσαγορεύσω (δηλ. ὅτι εἶσαι δύστηνος = δυστυχής). **ἄλλο δ' οὔποθ' ὕστερον·** μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Ἰοκάστη ἀπέρχεται ἀποτόμως διὰ τῆς μεσαίας πύλης εἰς τὰ ἀνάκτορα. **ᾤξασα** (τοῦ ῥ. ἀΐσσω) = ὁρμήσασα ταχέως. **ὅμως μὴ** (μετὰ φόβου σημαντ. ῥήμ. τίθεται τὸ ὅπως μὴ μεθ' ὁριστ. μέλλοντος). **ἀναρρήξει** (ἀμεταβ.) = μήπως ξεσπάσουν. **σιωπῆς,** ἐννοεῖ τὴν σιωπὴν τῆς Ἰοκάστης, ἀποφυγούσης νὰ ἐξηγήσῃ τοὺς λόγους τῆς αἰφνιδίας φυγῆς της καὶ ἀρκεσθείσης νὰ εἴπῃ μόνον τὸ ἰού, ἰού. **ὁποία χρῄζει ῥηγνύτω** = ἂς ξεσπάσουν ὅσα θέλουν. **φρονῶ μέγα** = μεγαλοφρονῶ. **δυσγένεια** = ταπεινὴ καταγωγή. **νέμω** = θεωρῶ. **τῆς εὖ διδούσης** = τῆς ἀγαθοποιοῦ, τῆς παρεχούσης μοι εὐτυχίαν (ἐνν. τὴν προηγ. πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν τῆς τύχης)· **οὐκ ἀτιμασθήσομαι** = δὲν θὰ προσβληθῶ. **τῆς γὰρ** = διότι ἐξ αὐτῆς (τῆς τύχης). **οἱ συγγενεῖς μῆνες** = οἱ χρόνοι, ποὺ μὲ ἐσυντρόφευσαν εἰς τὴν ζωήν, ποὺ παρηκολούθησαν τὸν βίον μου ἀπὸ τῆς γεννήσεώς μου μέχρι σήμερον (ἐννοεῖ τὸν χρόνον τῆς ζωῆς καθόλου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀρχαίων συγγεννᾶται τῷ ἀνθρώπῳ, διέρχεται μαζὶ τὸν βίον καὶ συγγηράσκει μετ' αὐτοῦ). **διώρισαν μικρὸν καὶ μέγαν** = ὥρισαν (προώρισαν, ἔταξαν) νὰ γίνω κατ' ἀρχὰς μὲν μικρός, ἔπειτα δὲ μέγας. **τοιόσδ' ἐκφὺς** = τοιαύτην ἀφ' οὗ ἔσχον καταγωγήν, ἀφ' οὗ τοιοῦτος ἐγεννήθην. **οὐκ ἂν ἐξέλθοιμ' ἔτι ποτ' ἄλλος, ὥστε μὴ ἐκμαθεῖν τοὐμὸν γένος** = δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποδειχθῶ ποτε ἄλλος, ὥστε νὰ μὴ μάθω τὴν καταγωγήν μου (ἐν ἄλλοις λόγοις θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτι τὴν καταγωγήν μου τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ μεταβάλῃ καὶ ἑπομένως δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ μὴ μάθω τὰ κατ' αὐτήν).

Πραγματικαί. ἱκέτις ἀφῖγμαι τελειώσασα τοὺς λόγους τούτους ἡ Ἰοκάστη στέφει τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ, αἱ δὲ θεραπαινίδες ἀνάπτουν τὸ πῦρ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ διὰ τὰ θυμιάματα. **ἆρ' ἂν παρ' ὑμῶν, ὦ ξέ-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νοι... ὁ ἄγγελος ἔρχεται ἐξ ἀριστερῶν, ἡ δὲ ἐμφάνισις αὐτοῦ φαίνεται ὡς ἄμεσον ἐπακολούθημα τῆς προσευχῆς τῆς βασιλίσσης. **παντελὴς δάμαρ·** ὁ γάμος παρ' ἀρχαίοις ἐθεωρεῖτο ἀτελής, ἐὰν δὲν ἀπεκτῶντο τέκνα· διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὰ προικοσύμφωνα ἐσηνηθίζετο ν' ἀναγράφηται **«ἐπ' ἀρότῳ παίδων ἄγομαι γαμετὴν»** τ.ἔ. νυμφεύομαι, διὰ νὰ τεκνοποιήσω. Κατ' ἀκολουθίαν ἐλέγετο παντελὴς δάμαρ ἡ σύζυγος ἐκείνη, ἥτις εἶχε καὶ τέκνα. **ᾧ τὰ τῆς τύχης κρατεῖ·** ἀφ' οὗ ἐν στίχ. 724 ἡ Ἰοκάστη ἐξέφρασεν ἀμφιβολίας περὶ τοῦ ἀξιοπίστου τῶν ἀνθρωπίνων μαντειῶν, ἐν δὲ τῷ στίχ. 853 δὲν ἐφείσθη οὐδὲ τοῦ Ἀπόλλωνος, τώρα θεωρεῖ ὡς κυρίαρχον τοῦ κόσμου τὸ μοιραῖον καὶ τυχαῖον «τύχη κυβερνᾷ πάντα». **ἐπείπερ εὔνους ἦλθον...** ὁ ἄγγελος νομίζει ὅτι θὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Οἰδίποδα, ἂν τοῦ ἀναγγείλῃ, ὅτι αὐτὸς τὸν ἔσωσεν ἐκτεθειμένον ἀνάπηρον παιδίον εἰς τὸν Κιθαιρῶνα· ποῖον ὅμως ἄλλο ἀποτέλεσμα ἐπῆλθεν; Ἑπομένως ἔχομεν ἐδῶ ἄλλην **περιπέτειαν. εὑρὼν ναπαίαις ἐν Κιθαιρῶνος πτυχαῖς.** τοῦτο ἦτο τὸ πρῶτον κεραυνοβόλον πλῆγμα τῆς Ἰοκάστης, ἥτις ἤρχισε νὰ ὑποπτεύῃ τὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ πεισθῇ κατωτέρω ἀπολύτως ἐν τοῖς στίχ. 1032 καὶ 1042. **μικρὸν καὶ μέγαν διώρισαν.** ἀληθῶς ἦτο οὗτος ἐν ἀρχῇ ἔκθετον ἀνάπηρον παιδίον καὶ ἔγινε διάδοχος καὶ ἔπειτα βασιλεὺς τοῦ θρόνου τῆς Κορίνθου καὶ ἐξ ἄλλου ἄπελπις ὁδοιπόρος καὶ βασιλεὺς τῶν Θηβῶν.

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (1086 - 1108)

Στροφὴ (1086 - 1097)

Λεξιλογικαί. εἴπερ ἐγὼ μάντις. Καθ' ὃν χρόνον ὁ Οἰδίπους μένει μόνος ἐν τῇ σκηνῇ σύννους καὶ στρέφει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸ βλέμμα, μήπως ἴδῃ ἐρχόμενον τὸν ποιμένα, ὁ χορὸς περιχαρὴς ᾄδει τὸ τρίτον στάσιμον, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ὁ βασιλεύς, ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο ξένος (Κορίνθιος), συντόμως θὰ ἀποδειχθῇ Θηβαῖος τὴν καταγωγήν. **μάντις,** ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀνθρωπίνης μαντικῆς. **ἴδρις** = σοφός. **κατὰ γνώμην** = κατὰ νοῦν. **οὐκ ἔσει ἀπείρων** = δὲν θὰ εἶσαι ἄπειρος, θὰ εἶναι μέτοχος. ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **οὐκ ἔσει ἀπείρων μὴ οὐ σέ γε αὔξειν** = δὲν θὰ εἶσαι ἐστερημένος τοῦ νὰ σὲ μεγαλύνωμεν, θὰ μάθῃς ὅτι σὲ... **πατριώτης** = συμπατριώτης· διὰ τῶν τριῶν ἐπιθέτων : **πατριώτην, τροφὸν** καὶ **μητέρα** ὁ ποιητὴς ἐσχημάτισε κλιμακωτὸν σχῆμα ἐκ τῶν μικροτέρων εἰς τὰ μεγαλύτερα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χορεύομαι = τιμῶμαι διὰ χορῶν. **ἐπίηρα φέρω** ('Ομηρ. φράσις) = φέρω εὐχάριστα. **τυράννοις** = τῷ Οἰδίποδι (ὁ πληθ. τῇ βασιλικῇ οἰκογενείᾳ τοῦ Οἰδίποδος). **ἰήιε Φοῖβε.** ἰδὲ στίχ. 154.

'Αντιστροφὴ (1098-1108)

Λεξιλογικαί. μακραίων = μακρόβιος. **μακραιώνων** (ἐνν. κορῶν). **ἔτικτε** (μεταφέρεται εἰς τὸν χρόνον τῆς εὑρέσεως τοῦ Οἰδίποδος). **πελασθεῖσα Πανὸς** = συνευρεθεῖσα μετὰ τοῦ Πανός. **εὐνάτειρα** = σύνευνος. **πλάκες ἀγρόνομοι** = πλάκες ἀγρῶν νεμομένων = ὀρειναὶ πεδιάδες ἀγρῶν (ὅπου βόσκουσι κτήνη). **Κυλλάνας** = Κυλλήνης. **Βακχεῖος** = ὁ Διόνυσος. **εὕρημα.** = ὡς λαμπρὸν δῶρον, ὡς εὐφρόσυνον κέρδος, καὶ ἑπομένως τέκνον του (δηλ. νύμφη τις ἔτεκεν αὐτῷ).

Πραγματικαί. Τὸ χορικὸν ᾆσμα εἶναι μεστὸν χαρᾶς καὶ ἐλπίδων, ἐσυνηθίζοντο δὲ τοιαῦτα ἐν τοῖς ἀρχαίοις δράμασιν, ἰδίᾳ τότε, ὅταν προβλέπηται μεταβολὴ ἐπὶ τὰ χείρω καὶ καταστροφή. **τὰν αὔριον πανσέληνον·** ὁ χορὸς ἀναμένει αὔριον νὰ διαλευκανθῇ πλήρως τὸ μυστήριον τῆς καταγωγῆς τοῦ Οἰδίποδος, ὅτε θὰ ἦτο πανσέληνος, συμπίπτουσα μὲ τὴν ἐπαύριον τῆς ἑορτῆς τῶν Μεγάλων Διονυσίων, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐδιδάσκοντο τὰ δράματα· ἴσως δὲ διὰ τῆς πανσελήνου ἠθέλησε νὰ δείξῃ, ὅτι ἡ ἀνακάλυψις τοῦ πράγματος γενήσεται ἐν πλήρει φωτί. **μακραιώνων,** ἐννοεῖ τὰς νύμφας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν παρθενικαὶ θεότητες, προσωποποιήσεις τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως. Κατῴκουν εἰς ὄρη, δάση, πεδιάδας, κοιλάδας, σπήλαια, κρήνας καὶ ποταμοὺς καὶ ἔζων ἐπὶ μακρὸν τρώγουσαι ἀμβροσίαν. 'Εξελαμβάνοντο ὁμοίως ὡς τροφοὶ καὶ παιδαγωγοὶ τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Διονύσου καὶ τοῦτον παρακολουθοῦσι συνεχῶς μετὰ τοῦ Πανὸς καὶ τῶν Σατύρων. **Πάν·** ἦτο ὁ ἐν 'Αρκαδίᾳ κατ' ἐξοχὴν τιμώμενος ποιμενικὸς θεός, υἱὸς τοῦ 'Ερμοῦ, γεννηθεὶς ἐπὶ τοῦ 'Αρκαδικοῦ ὄρους Λυκαίου. Ἦτο οὗτος ἐκ γενετῆς κερασφόρος, τραγόπους, γενειῶν καὶ σιμὸς τὴν ῥῖνα, δασὺς καὶ ἔχων οὐράν, ἔπαιζε τὴν σύριγγα καὶ συνέπαιζε πάντοτε ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ τῶν δασῶν μετὰ τῶν νυμφῶν. **'Ερμῆς·** ἦτο καὶ οὗτος προστάτης τῶν ποιμνίων, λεγόμενος νόμιος, ἐπιμήλιος, κριοφόρος κ.τ.λ. καὶ συμπαίκτης τῶν Νυμφῶν. **Βακχεῖος·** ἦτο ὁ θεὸς Διόνυσος, ὅστις παρίσταται πολλάκις συνοδευόμενος ὑπὸ παροινοῦντος θιάσου Σατύρων, Σειλη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νῶν, Νυμφῶν καὶ Μουσῶν, ἤρεμος καὶ γαλήνιος αὐτὸς ἐν τῷ μέσῳ. **ναίων ἐπ' ὀρέων** εἰς τὸν Κιθαιρῶνα, τὸν Παρνασσὸν καὶ εἰς ἄλλα ὄρη ἐτελοῦντο νυκτεριναὶ ἑορταί. **Ἑλικωνιάδων·** ἦσαν αἱ Ἑλικωνιάδες Μοῦσαι, ἀποκληθεῖσαι οὕτως, ἐπειδὴ διέμενον μετὰ τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς τὸ ὄρος Ἑλικῶνα τῆς Βοιωτίας, 1570 μ. ὕψους, κατάφυτον καὶ συσκίους ἔχον καὶ τερπνὰς πεδιάδας.

ΠΕΜΠΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (1109-1185)

Λεξιλογικαί. συναλλάσσω = συντυγχάνω, συναντῶ· ἡ μετοχ. ἐναντιωμ. **σταθμῶμαι** = εἰκάζω, συμπεραίνω. **πρέσβεις** = πρεσβῦται. **ξυνᾴδει** = συμφωνεῖ. **σύμμετρος** = ἰσόχρονος, ὁμῆλιξ (δηλ. καὶ αὐτὸς γέρων)· πλεονάζ. μετὰ τὸ ξυνᾴδει. **ἐν μακρῷ γήρᾳ,** ἀντὶ ἁπλῆς δοτ., προσδ. ἀναφορ. **τῷδε τἀνδρὶ** = τῷ Κορινθίῳ ἀγγέλῳ. **σύ,** τοῦτο λέγει ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν κορυφαῖον τοῦ χοροῦ, ἐνῷ ἀνωτέρω διὰ τοῦ : **πρέσβεις** προσεφώνησεν ὅλον τὸν χορόν. **προύχοις ἂν μου τῇ ἐπιστήμῃ** = δύνασαι νὰ εἶσαι ὑπέρτερος ἐμοῦ κατὰ τὴν γνῶσιν· τὸ ἐπιστήμῃ ἐνέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὸ σταθμᾶσθαι, **γάρ,** αἰτιολ. τὸ ἐννούμενον ἐκ τοῦ προηγ. στίχου : προύχω τῇ ἐπιστήμῃ. **εἴπερ τις ἄλλος,** ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ πιστός, ἐνῷ διὰ τοῦ **ὡς νομεὺς ἀνὴρ** περιορίζει τὴν προηγουμένην ἐπίτασιν (ὡς δύναται νὰ εἶναι πιστὸς ἕνας ἀνὴρ βοσκός). **δεῦρό μοι βλέπων** = στρέφων τὰ βλέμματά σου ἐδῶ πρὸς ἐμὲ (ἵνα καὶ ἐκ τῶν βλεμμάτων καὶ τῆς ὅλης στάσεώς του ἀνεύρῃ τὴν ἀλήθειαν, διότι ὁ δοῦλος ἰδὼν τὸν Κορίνθιον ἄγγελον καὶ ἀναγνωρίσας αὐτὸν καὶ φοβούμενος, ὅτι θὰ ἐρωτηθῇ ὑπὸ τοῦ φονέως τοῦ Λαΐου, εἶναι περιδεὴς καὶ βλέπει κάτω). **ᾗ** = ἧν. **οἴκοι τραφεὶς** = οἰκοτραφὴς (τοῦτο λέγει μετά τινος ὑπερηφανείας ὁ δοῦλος, διότι οἱ οἰκογενεῖς δοῦλοι ἀπέλαυον ἰδιαιτέρας ἐμπιστοσύνης παρὰ τῶν κυρίων των). **μεριμνῶν** = ἐπιδιδόμενος. **ἢ βίον τίνα** (ἔχων) = πῶς ζῶν. **ξύναυλός εἰμι** = συγκαταυλίζομαι, συνδιανυκτερεύω. **ἦν μὲν Κιθαιρὼν** (ἐνν. οὗ ἦν ξύναυλος). **πρόσχωρος** (τῷ Κιθαιρῶνι) = πλησιόχωρος, γειτονικός, **τόνδε** (τὸν Κορίνθιον ἄγγελον). **τῇδέ που** = ἐκεῖ κάπου. **μαθὼν** = γνωρίσας αὐτόν. **καὶ λέγεις** = λοιπὸν ἐννοεῖς. **ἢ ξυναλλάξας,** ἐξαρτ. ἐκ τοῦ οἶσθα, ὅπως καὶ τὸ μαθών, διαφέρει δὲ τοῦ μαθὼν κατὰ τὸ ὅτι τὸ μὲν μαθὼν ἐννοεῖ, ὅτι τὸν ἐγνώρισε καλῶς, τὸ δὲ ξυναλλάξας δηλοῖ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἁπλῆν ἐκ συναντήσεως γνωριμίαν. **οὐχ ὥστε** = οὐκ οἶδ' ὥστε. **κοὐδέν γε θαῦμα** = καὶ οὐδόλως βέβαια παράδοξον εἶναι τοῦτο (τὸ μὴ δύνασθαι εἰπεῖν ἐν τάχει...). **ἧμος** = ὅτε..., χρον. πρότασις ἀντὶ εἰδικῆς. **τῷδε τἀνδρί,** ἐνν. τὸν Θηβαῖον ποιμένα. **ἐξ ἧρος εἰς ἀρκτοῦρον** = ἀπὸ τῆς ἀνοίξεως μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ φθινοπώρου. **τρεῖς ὅλους ἐκμήνους χρόνους** = ἐπὶ τρία ὁλόκληρα ἐξάμηνα. **τἀμὰ ἔπαυλα** = εἰς τὰ μανδριά μου. **σταθμά,** ταυτόσημον πρὸς τὸ **ἔπαυλα. πεπραγμένον** = πραγματικόν, ἀληθὲς (κατηγ. τοῦ **τι**). **ἐκ μακροῦ χρόνου,** ἐνν. ἡ ἐναντιωμ. μετοχ. ὄντα. **ὡς ἐμαυτῷ θρέμμα θρεψαίμην ἐγὼ** = ἵνα ἀναθρέψω αὐτὸν ὡς ἴδιόν μου τέκνον. **ἱστορῶ** = ἐρευνῶ, ἐρωτῶ νὰ μάθω. **ὦ τᾶν** = ὦ φίλε, φίλε μου· (λέγει μετά τινος ὑπερηφανείας, ὅτι τὸ παραδοθὲν εἰς αὐτὸν βρέφος κατέλαβε βασιλικὸν ἀξίωμα). **οὐκ εἰς ὄλεθρον;** ἐνν. ἄπει. **ἄ,** ἐπιφώνημα ἐν χρήσει πρὸς ἔκφρασιν ποικίλων συγκινήσεων· ἐδῶ εἶναι ἐφεκτικόν. **κολάζω** = τιμωρῶ (πρὸς σωφρονισμόν)· ἐδῶ σημ. ἐπιπλήττω· ἐνέχει δὲ εἰρωνείαν, διότι ἐπὶ δούλου δὲν δύναται νὰ λεχθῇ κολάζει, ἀλλὰ μόνον κολάζεται. Παρατηρητέα ἡ διάφορος αἰσθηματικὴ κατάστασις τῶν διαλεγομένων προσώπων. Ὁ μὲν Κορίνθιος αἰσθηματικῶς φαίνεται ἀφελής, φαιδρὸς καὶ θριαμβεύων, ὁ γέρων ποιμὴν εἶναι ἐμβρόντητος καὶ μεστὸς ἀγωνίας καὶ ἀνησυχίας, ὁ Οἰδίπους ἀνυπόμονος, πλήρης ὀργῆς διὰ τὴν ἔστω καὶ ἐπ' ὀλίγας στιγμὰς ἀναβολὴν τῆς ἐκμυστηρεύσεως τῶν γεγονότων, ὁ δὲ χορὸς δεικνύει μὲν τὸ ἐνδιαφέρον του, ἀλλ' ἐν ἀφελείᾳ καὶ ἀγνοίᾳ καί, τέλος, ὁ θεατὴς μὲ φρίκην βλέπει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν προσεγγίζουσαν τὴν φοβερὰν ἀποκάλυψιν. **ὦ φέριστε,** Ὁμηρ. ὑπερθετ. λέγεται καὶ φέρτατος = ἄριστος, κράτιστος. **τί ἁμαρτάνω;** = ποίαν παρεκτροπὴν κάμνω; **οὐκ ἐννέπων** (ἐνν. τὸ ῥ. ἁμαρτάνεις), μετ' αἰτιολ. = διότι δὲν ἀναφέρεις.... **ἄλλως** = ματαίως, ἀνωφελῶς (ἐνν. διὰ τοῦ ἄλλως ὅτι, ἀντὶ νὰ φέρῃ καλὸν εἰς τὸν Οἰδίποδα, τοὐναντίον συντελεῖ εἰς τὸν ὄλεθρόν του). **πρὸς χάριν** = ἄνευ τιμωρίας, μὲ τὸ καλό. **κλαίων** = τιμωρούμενος, κατόπιν τιμωρίας. **αἰκίζομαι** (ὡς καὶ τὸ ἐνεργητικὸν αἰκίζω) = μεταχειρίζομαι βλαβερῶς, βασανίζω (παρατηρητέα ἡ μεγάλη δειλία τοῦ ποιμένος διὰ τὴν καλυτέραν πλοκὴν τῆς ὑποθέσεως τοῦ δράματος). **οὐχ ὡς τάχος τις τοῦδ' ἀποστρέψει χεῖρας;** (ἐτέθη ἀντὶ προστακτικῆς) = δὲν θὰ γυρίσῃ τις ὀπίσω ταχέως τὰς χεῖρας τούτου; **δύστηνος,** ἐνν. ἐγώ. **ἀντὶ τοῦ;** (ἐνν. κελεύεις στρέψαι χεῖρας) = ἕνεκα ποίας αἰτίας; **ὃν οὗ-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τος ἱστορεῖ = διὰ τὸν ὁποῖον οὗτος σὲ ἐρωτᾷ. **ὀλέσθαι δ' ὤφελον τῇδ' ἡμέρᾳ** = εἴθε νὰ εἶχα χαθῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν (καθ' ἣν τὸν ἔδωσα). **εἰς τόδε,** εἰς τὸ ὀλέσθαι. **τοὔνδικον** = τὸ ἀληθές, ἐκεῖνο ποὺ ἐπιβάλλει τὸ δίκαιον. **διόλλυμαι,** ἀντὶ μέλλοντος. **τριβὴ** = βραδύτης, ἀναβολή. **εἰς τριβὰς ἐλᾷ** (μέλλ. τοῦ ἐλαύνω) = θὰ προβῇ διὰ χρονοτριβῶν εἰς ἀναβολάς. **οὐ δῆτ' ἔγωγε** (εἰς διατριβὰς ἐλῶ). **ἐμὸν μὲν** (ἐνν. οὐκ ὄντα). **τις,** ἀντὶ **τι γεννημάτων,** κατὰ σύνεσιν. **ἐγγενής** = συγγενής. **λέγειν,** ἐξαρτ. ἐκ τοῦ δεινῷ. **πρὸς αὐτῷ τῷ δεινῷ** = ἐπ' αὐτοῦ ἀναμφισβητήτως τοῦ φοβεροῦ. **ἐκλῄζετο,** λέγει οὕτως ἀντὶ **ἦν,** διὰ νὰ μετριάσῃ τὸ φοβερὸν τοῦ πράγματος. **ἦ γὰρ** = ἀλήθεια λοιπόν. **ὡς πρὸς τί χρείας ;** = πρὸς ποίαν ἀνάγκην, πρὸς ποῖον σκοπόν ; **ὡς ἀναλώσαιμί νιν** (ἐξαρτ. ἐκ τοῦ δίδωσιν, ὅπερ εἶναι ἱστορ. ἐνεστὼς) = ἵνα τὸν θανατώσω. **τεκοῦσα** ἐναντιωμ. μετοχ. **τλήμων** = σκληρά. **θεσφάτων** (γεν. ἀντικ.) **ὄκνῳ** = φοβουμένη τοὺς δυσοιώνους χρησμούς. **τοὺς τεκόντας,** ἐνν. τὸν πατέρα, διότι τοῦτο ἔλεγεν ὁ χρησμός. **κατοικτίζω** = αἰσθάνομαι μεγάλην συμπάθειαν. **γεγὼς** (κατηγρ. μετχ.) = ὅτι ἔχεις γίνει (ἐδῶ ἡ ἀναγνώρισις ἐπῆλθε πλήρης). **ἑξήκοι ἂν σαφῆ** = θέλουσιν ἐκδηλωθῆ, ἐκπληρωθῆ σαφῶς. **προσβλέψαιμι** = δύναμαι νὰ σὲ προσβλέψω. **φύς, ὁμιλῶν, κτανὼν** (ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ προηγ. ῥήμ.· τίνος εἴδους μετοχαὶ εἶναι ;). **ἀφ' ὧν,** ἐνν. τὴν μητέρα. **οὕς τε,** ἐνν. τὸν πατέρα. **ὁμιλῶ.** = συνευρίσκομαι.

Πραγματικαί: (στίχ. 1123 κ.ἑ.) **δοῦλος**· ἀξιόπιστοι δοῦλοι, καὶ ἰδίᾳ οἰκογενεῖς, ὅπως ὁ παρὼν δοῦλος τοῦ Λαΐου, ἀνελάμβανον πολλάκις τὴν ἐπίβλεψιν μεγάλης ἐκτάσεως κτημάτων ἢ πολλῶν ποιμνίων, ὁμοίως δὲ τοιαῦται δοῦλαι ἀνελάμβανον τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ πραγμάτων καὶ ἀπέλαυον ἰδιαιτέρας ὑπολήψεως παρὰ τῶν δεσποτῶν αὐτῶν. **εἰς ἀρκτοῦρον**· οἱ ἀρχαῖοι πολλάκις ἐκανόνιζον τὸν χρόνον ἐκ τῶν ἀστερισμῶν· ἡ ἐπιτολὴ δὲ τοῦ ἀρκτούρου γίνεται κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου, ὅτε ἄρχεται καὶ τὸ φθινόπωρον. **ἑκμήνους χρόνους**· καὶ κατὰ τοὺς σημερινοὺς χρόνους οἱ χωρικοὶ καὶ οἱ ποιμένες κανονίζουν τὰς συμφωνίας των ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἑξαμήνων, π.χ. ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μέχρι τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, καθ' ὃ δηλ. διάστημα, λόγῳ τοῦ καλοῦ καιροῦ, τὰ ποίμνια ὁδηγοῦνται εἰς βοσκάς. **οὐκ εἰς ὄλεθρον** κ.τ.λ.· ὁ θεράπων ἀρχίζει ν' ἀναγνωρίζῃ, ὅτι ὁ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οἰδίπους εἶναι υἱὸς τοῦ Λαΐου, καὶ ἑπομένως πατροκτόνος, ἐνῷ μέχρι τοῦδε ἐγνώριζεν αὐτὸν μόνον ὡς φονέα τοῦ κυρίου του, καὶ διὰ τοῦτο ἀποτρέπει τὸν Κορίνθιον νὰ προχωρήσῃ εἰς περαιτέρω ἀποκαλύψεις. **κλαίων δ' ἐρεῖς·** οἱ δοῦλοι ὑπεβάλλοντο εἰς φοβερὰς βασάνους καὶ τιμωρίας ἐν περιπτώσει σοβαρῶν παραπτωμάτων, κλοπῆς, ἀνυπακοῆς κ.λ.π., ὁσάκις δὲ προσήρχοντο ὡς μηνυταὶ ἢ ὡς μάρτυρες πρὸ τοῦ δικαστηρίου, καὶ εἰς μαστιγώσεις ἀκόμη ὑπεβάλλοντο, διὰ νὰ διακριβωθῇ τὸ ἀξιόπιστον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, ὅπως καὶ κατωτέρω ἐν στίχῳ 1154 δηλοῦται. Στίχ. 1185 μετὰ τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ Οἰδίποδος οὗτος μὲν εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα διὰ τῆς μέσης θύρας, ὁ δὲ Κορίνθιος ἄγγελος ἀπέρχεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου, ἵνα μεταβῇ εἰς Κόρινθον.

ΠΕΜΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (1186-1222)

Στροφ. α' (1186 - 1196)

Λεξιλογικαί. ὡς = πόσον. **ἴσα,** ἐπίρρ. = ἐξ ἴσου. **καὶ** = ὅπως (πολλάκις ὁ **καὶ** ἔχει σημ. ὁμοιωματικὴν μετὰ τὰ ὁμοιότητος σημαντικά, ὅπως εἶναι ἐδῶ τὸ ἴσα). **ἐναριθμῶ** = λογαριάζω, θεωρῶ. **τᾶς εὐδαιμονίας,** τὸ ἄρθρ. σημ. τῆς πολυυμνήτου, τῆς πολυποθήτου. **τοσοῦτον ὅσον** = τόσον μόνον ὥστε. **δοκεῖν,** ἐνν. ἀντικ. εὐδαιμονεῖν = ὥστε νὰ φαίνηται (δηλ. νὰ νομίζῃ καὶ νὰ νομίζηται παρὰ τῶν ἄλλων) ὅτι εὐτυχεῖ. **καὶ δόξαντα** = καὶ εὐθὺς ὡς φανῇ (θέλει τὰ δηλώσῃ τὴν ταχεῖαν μετάβασιν ἀπὸ τῆς εὐτυχίας εἰς τὴν δυστυχίαν). **ἀποκλῖναι** = ν' ἀποκλίνῃ, νὰ καταπέσῃ ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς εὐτυχίας εἰς τὸ ἀντίθετον (εἰς τὴν δυστυχίαν). **Οἰδιπόδα,** δωρικὸς τύπος ἀντὶ Οἰδίπου, χρησιμοποιούμενος ὑπὸ τῶν τραγικῶν εἰς τὰ μελικὰ μέρη. **τὸν σὸν δαίμονα** = τὴν ἰδικήν σου τύχην· ἡ ἀναφορὰ τοῦ : **τὸν σὸν** ἐξαίρει τὸ παράδειγμα τῆς τύχης τοῦ Οἰδίποδος.

Ἀντιστρ. α' (1197 - 1203)

Λεξιλογικαί. ὅστις ἐκράτησας, ἀναφ. αἰτιολ. πρότ. = διότι σὺ ἔγινες κύριος. **καθ' ὑπερβολὰν** (ποσοτ. προσδιορ. τοῦ) **τοξεύσας** = ὑπερβολικὰ ἐπιτυχὼν εἰς τοὺς ἀγῶνάς σου (μεταφ. ἀπὸ τοῦ τοξότου, προσπαθοῦντος νὰ ἐπιτύχῃ τὸν στόχον του). **τοῦ πάντ' εὐδαίμονος ὄλβου** = τῆς κατὰ πάντα εὐτυχοῦς μακαριότητος. **κατὰ...φθίσας** (τμῆσις) = ἐξολοθρεύσας, καταστρέψας. **γαμψῶνυξ,** προσδιορ. τό : παρθέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νον χρησμῳδόν· ὠνομάζετο δὲ χρησμῳδός, λόγῳ τοῦ ἀκαταλήπτου αἰνίγματος, ἔχοντος ἀνάγκην μαντείας πρὸς λύσιν, ἤτοι αἰγιγματώδης. **ἀνέστας** = ἠγέρθης, ἠνωρθώθης. **πύργος θανάτων** = προπύργιον κατὰ τῶν θανάτων (ἡ γεν. εἶναι ἀντικειμεν.), θανάτους δὲ ἐννοεῖ τοὺς προελθόντας ἐκ τῆς μὴ ἐπιτυχοῦς λύσεως τοῦ αἰνίγματος τῆς Σφιγγός.

Στροφ. β' (1204 - 1212)

Λεξιλογικαί. ἀκούειν, προσδιορ. ἀναφορᾶς ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀθλιώτερος· ἐνν. ἡ γεν. **σοῦ** ἀντικ. τοῦ ἀκούειν = ὡς πρὸς τὸ νὰ ἀκούῃ τίς σε (τοὺς θρήνους σου). **ἄται** = ἄγριαι, σκληραὶ δυστυχίαι, **ἐν πόνοις** = ἐν βασάνοις· προσωποποιοῦνται ἀμφότερα λόγῳ τοῦ ξύνοικος. **ξύνοικος,** ἐνν. ἐκ τοῦ ἀθλιώτερος τὸ μᾶλλον = συνοικεῖ, κατέχεται περισσότερον ἀπὸ σὲ κ.λ.π., ἀντικείμενα δὲ τοῦ ξύνοικος εἶναι ἡ ἁπλῆ δοτ. **ἄταις** καὶ ἡ ἐμπρόθ. **ἐν πόνοις. ἀλλαγᾷ** (δοτ. ὀργαν.) = διὰ τῆς μεταβολῆς. **αὐτὸς** = ὁ αὐτός. **λιμήν,** ἐννοεῖ τὸν γαμήλιον λιμένα. **θαλαμηπόλος** = ὁ πελόμενος, ὁ ἀναστρεφόμενος ἐν τῷ θαλάμῳ (ὡς σύζυγος). **πεσεῖν** = ὥστε νὰ πέσῃ. **ἄλοξ** = αὖλαξ, κοίτη, γυνὴ (μετὰ ταφορ. ἐκ τοῦ γεωργ. βίου). **πατρῷαι ἄλοκες** = ἡ πατρικὴ κλίνη. **ἐς τοσόνδε** (ἐνν. χρόνον) = ἐπὶ τόσον πολὺ χρονικὸν διάστημα. **φέρειν** = νὰ σὲ ἀνεχθῇ. **σῖγα** = σιωπηλῶς, ἀδιαμαρτυρήτως.

Ἀντιστρ. β' (1213 - 1222)

Λεξιλογικαί. ἐφεῦρε = ἔφερεν εἰς φῶς, ἀπεκάλυψε. **ὁ πάνθ' ὁρῶν χρόνος** = ὁ πάντα βλέπων (καὶ ἑπομένως ἀποκαλύπτων) χρ., προσωποποίησις τοῦ χρόνου. **ἄγαμον γάμον** = κακόγαμον γάμον· σχ. ὀξύμωρον. **τεκνοῦντα καὶ τεκνούμενον,** καθ' ὑπαλλαγὴν αἱ μετοχαὶ ἀπεδόθησαν εἰς τὸν γάμον ἀντὶ εἰς τὸν Οἰδίποδα, ἔπρεπε ἄρα νὰ λεχθῇ κατὰ γεν. τεκνοῦντος καὶ τεκνουμένου (Οἰδίποδος). **εἶδόμαν** = εἶδον. **περίαλλα** = ὑπερβολικά, σφοδρότατα· διὰ τοῦ μορ. **ὡς** ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ. **ἰαχέω** = θρηνῶ, ἐκβάλλω κραυγήν. **τὸ δ' ὀρθὸν εἰπεῖν** = διὰ νὰ εἴπω ὅμως τὴν ἀλήθειαν. **ἀνάπνευσα** = ἔλαβον ἀναπνοήν, ἀναψυχήν. **κατεκοίμασα** = ἔκλεισα τοὺς ὀφθαλμούς μου, παραδοθεὶς εἰς ἥσυχον ὕπνον.

Πραγματικαὶ ἰὼ γενεαί· ὁ χορὸς ἐν τῷ τετάρτῳ τούτῳ στασίμῳ οἰκτίρει τὸ εὐμετάβλητον τῆς ἀνθρωπίνης τύχης· πρβλ. τὸ τοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀγγέλου ἐν τῇ Ἀντιγόνῃ «οὐκ αἰνέσαμ' ἂν οὔτε μεμψαίμην ποτέ, τύχη γὰρ ὀρθοῖ καὶ τύχη καταρρέπει τὸν εὐτυχοῦντα τόν τε δυστυχοῦντ' ἀεί...»· ὁμοίως τὸ τοῦ Πινδάρου «τί δέ τις; τί δ' οὔ τις; σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος...». **χρησμῳδός**· λόγῳ τῆς ἀσαφείας τοῦ αἰνίγματος καὶ διότι τοῦτο ἀπηγγέλλετο ἐμμέτρως ἐν ἑξαμέτρῳ. **ἀνέπνευσα - κατεκοίμασα**· ἐνν. τὴν παλαιὰν εὐεργεσίαν τοῦ Οἰδίποδος, δι' ἧς ἡ πόλις ἀπηλλάγη τῆς Σφιγγός.

ΕΚΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (1223 - 1296)

Λεξιλογικαί. ἐξάγγελος· ὀνομάζεται οὕτω, διότι ἡ ἀγγελία γίνεται ἐκ τῶν ἔνδον τῶν ἀνακτόρων πρὸς τὰ ἔξω, εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ὑποκριτής, ὁ ὁποῖος ὑπεδύετο τὸ πρόσωπον τοῦ ποιμένος, ἐξέρχεται δὲ ἐκ τῶν ἀνακτόρων διὰ τῆς δεξιᾶς πλαγίας θύρας. **ἀρεῖσθε** (ῥῆμ. ἄρνυμαι) = θὰ λάβητε, θὰ αἰσθανθῆτε. **ἐγγενῶς** = συγγενικῶς, καὶ ἑπομένως: εἰλικρινῶς. **νίψαι ἂν** (ῥ. **νίζω**) **καθαρμῷ** = ἤθελον καθαρίσει διὰ καθαριστηρίου λουτροῦ. **στέγην** (συνεκδ.) = ἀνάκτορα. **τὰ δ' αὐτίκα...** τὸ πλῆρες θὰ ἦτο: **κακὰ τοσαῦτα, ὅσα τὰ μὲν κεύθει, τὰ δ' αὐτίκα ἐς φῶς φανεῖ. κεύθω** = κρύπτω. **ἑκόντα κοὐκ ἄκοντα** (σχ. ἐκ παραλλήλου). **πημονὴ** = δυστυχία. **αὐθαίρετοι** = προελθοῦσαι ὑπὸ τοῦ ἰδίου. **βαρύστονος** = ὁ βαρέως πενθούμενος, λυπηρότατος, θλιβερώτατος. **ὁ μὲν τάχιστος τῶν λόγων** κ.τ.λ., προεξαγγελτικὴ παράθεσις τῆς ἀκολούθου προτάσεως: τέθνηκε θεῖον Ἰοκάστης κάρα. **εἰπεῖν**, ὑποκ. ἐμέ. **μαθεῖν** ὑποκ. ὑμᾶς. **τάχιστος εἰπεῖν** = συντομώτατος. **θεῖον Ἰοκάστης κάρα**, περίφρασις (θεῖον διὰ τὴν βασιλικὴν ἰδιότητα, ἥτις θεόθεν προήρχετο). **οὐ πάρα** = πάρεστι (ἐνν. ἡμῖν). **ἡ γὰρ ὄψις οὐ πάρα** = διότι δὲν τὰ εἴδομεν. **ἔνι** = ἔνεστι. **πεύσῃ**, β'. ἐν. πρόσ. ὁριστ. μέλλ. τοῦ πυνθάνομαι. **θυρῶν** = πυλῶν, ἡ ἐξωτερικὴ πρὸς τὴν ὁδὸν θύρα. **ἵετο** = μετὰ σπουδῆς ἐφέρετο. **λέχη** (διότι ἐξ αὐτῶν ἐχάθη). **ἀκμαὶ** = ἄκρα· ἐδῶ σημ. χεῖρες, ἀλλαχοῦ πόδες. **κόμην σπῶσα** = βιαίως μαδῶσα τὴν κόμην. **ἀμφιδεξίοις**, ἀντὶ ἀμφοῖν = δι' ἀμφοτέρων (δηλ. ὅσον ἐνήργει ἡ δεξιά, τοσοῦτον καὶ ἡ ἀριστερά· τὸ ἐπίθ. πρὸς ἔξαρσιν τῆς μανίας, μεθ' ἧς ἐκτύπα τὴν κόμην της). **ἐπαρράσσω** = κλείω μεθ' ὁρμῆς (μετὰ πατάγου). **παλαιῶν σπερμάτων** = τῶν παλαιῶν γάμων μετὰ τοῦ Λαΐου. **δύστεκνον παιδουργίαν** (τὸ ἀφῃρ. ἀντὶ τοῦ συγκεκρ. παιδοποιὸν) = γεννήσασαν παρὰ φύσιν. **γοᾶτο δ' εὐνὰς** = ἐθρήνει δὲ γοε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρῶς διὰ τὴν συζυγικὴν κλίνην. **διπλοῦς,** ἀντὶ διπλοῦν κακόν, οὗ ἐπεξ. εἶναι τὰ ἑπόμενα (ἐννοεῖ δὲ ἐκ τοῦ Λαΐου τὸν Οἰδίποδα καὶ ἐκ τοῦ Οἰδίποδος τὰ τέκνα του). **ἐκ τῶνδε** = μετὰ ταῦτα. **ὅπως ἀπόλλυται** (πλαγ. ἐρωτ. πρότ.) = πῶς ἀπέθανε. **εἰσπαίω** = μετὰ βίας εἰσορμῶ, εἰσπηδῶ. **ὑφ' οὗ,** ἀναγκ. αἴτ. **οὐκ ἦν** (ἡμῖν) = δὲν ἦτο δυνατὸν εἰς ἡμᾶς. **ἐκθεῶμαι** = προσέχω, παρακολουθῶ μέχρι τέλους. **λεύσσω** = παρατηρῶ. **περιπολῶ** = περιφέρομαι ὡσὰν κατεχόμενος ὑπὸ μανίας. **πορεῖν,** ἀόρ. β'. τοῦ καθ' ὑποθ. λαμβανομένου ὡς ἐνεστῶτος **πόρω** = προσφέρω, παρέχω. **γυναῖκά τ' οὐ γυναῖκα,** σχ. ὀξύμ. **ὅπου κίχοι** (ῥ. κιχάνω = εὑρίσκω), πλαγ. ἐρωτ. πρότ. ἐκ τοῦ ἐρευνῶν, ὅπερ ἐξυπακούεται κατὰ ζεῦγμα ἐκ τοῦ ἐξαιτῶν. **διπλῆν ἄρουραν** = διπλοῦν ἀγρὸν (ἐν ᾧ ἐσπάρη καὶ ἔσπειρε), διπλῆν μητέρα. **οὗ** = ἑαυτοῦ. **αὔω** = φωνάζω. **δεινόν,** σύστ. ἀντικ. = φοβερὰν κραυγήν. **ὡς ὑφηγητοῦ** (ἐνν. ἡ ἀπόλ. μετχ. ὄντος) ὡς εἰ ὑφηγεῖτο = ὑπεδείκνυέ τις τὴν ὁδόν. **ἐνάλλομαι** = ἐφορμῶ, ἐπιπίπτω. **διπλαῖ πύλαι** = δίφυλλος θύρα. **κλῇθρα** = τοὺς μοχλοὺς (τοὺς μανδάλους). **πυθμένων** = τῶν στηριγμάτων τοῦ μοχλοῦ ἐπὶ τῶν παραστάδων. **κοῖλα,** προληπτ. κατηγ. = ὥστε νὰ γίνουν κοῖλοι, νὰ καμφθοῦν. **κάμπίπτει στέγῃ** = καὶ εἰσώρμησεν εἰς τὸ δωμάτιον. **ἐώρα** (μόνον ἐδῶ ἀπαντᾷ, ἀλλαχοῦ αἰώρα) = τὸ ὄργανον, δι' οὗ τις μετεωρίζεται, ὁ βρόχος. **πλεκταῖς ἐώραις** = μὲ πλεκτὸν σχοινίον. **ὅπως** = μόλις. **δεινὰ βρυχηθεὶς** = βρυχησάμενος (βρυχάομαι) (μεταφ. ἐκ τοῦ λέοντος) = ἀφ' οὗ ἐξέβαλε φοβερὸν βρυχηθμόν. **ἀρτάνη** (ἀρτάω = κρεμῶ) = τὸ σχοινίον, δι' οὗ τις ἀρτᾷ ἢ ἀρτᾶται = ἀγχόνη. **χαλάω-ῶ** = χαλαρώνω, λύω. **δεινὰ δ' ἦν τἀνθένδ' ὁρᾶν** = φοβερὰ δὲ ἦσαν τὰ μετὰ ταῦτα ὡς πρὸς τὴν ὄψιν. **εἵματα** = ἐνδύματα. **χρυσήλατος** = ὁ κατειργασμένος ἐκ σφυρηλάτου χρυσοῦ. **ἐκστέλλω** = κουμβώνω ἢ καρφώνω διὰ πόρπης τὸ ἔνδυμα πρὸς συγκράτησιν αὐτοῦ ἢ πρὸς στολισμόν. **ἄρας** = σηκώσας ὑπεράνω τῶν ὀφθαλμῶν, (ἵνα τὸ κτύπημα εἶναι ἰσχυρότερον), ἀντικ. τὰς περόνας. **ἄρθρα τῶν αὐτοῦ κύκλων** περίφρ. = τοὺς ὀφθαλμούς του. **ὀθούνεκα** = ὅτι. **οὐκ ὄψοιντο** = δὲν θέλουσι βλέπει ἐν τῷ μέλλοντι. **ἔπασχε... ἔδρα,** διὰ τοῦ α' ἐνν. τὸν μετὰ τῆς μητρός του ἀνόσιον γάμον, διὰ δὲ τοῦ β' τὸν φόνον τοῦ πατρός. **ἐν σκότῳ** = μέσα εἰς σκοτάδι. **ὀψοίατο ἐν σκότῳ** (ὀξύμωρ.) = δὲν θὰ ἔβλεπε καθόλου. **οὕς μὲν οὐκ ἔδει** (ἰδεῖν), ἐνν. τοὺς παῖδάς του. **οὕς δ' ἔχρῃζεν** (ἐνν. ἰδεῖν), ἐνν. τοὺς γονεῖς. **ἐφυμνῶν** = ἀνοιμώζων, καταρώμενος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀράσσω = κτυπῶ ἰσχυρῶς· μετὰ τούτου συναπτέον τὸ **πολλάκις τε κοὐχ ἅπαξ. φοίνιος** = αἱμόφυρτος. **γλήνη** = κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ. **ὁμοῦ** = ὁμοῦ τῷ ἀράσσειν = συγχρόνως μὲ τὸ κτύπημα τῶν ὀφθαλμῶν. **τέγγω** = βρέχω, ὑγραίνω. **ἀνίημι** = ἐκβάλλω, ἐκχύνω. **οὐδ' ἀνίεσαν φόνου μυδώσας** (μυδάω = εἶμαι ὑγρός, διάβροχος) **σταγόνας** = καὶ δὲν ἐξέχυναν ἁπλῶς σταγόνας διαβρόχους ἐξ αἵματος. **ἀλλ' ὁμοῦ** = ἀλλ' εὐθύς. **μέλας ὄμβρος χαλάζης αἱματοῦς** (αἱματόεις = αἱματηρὸς) = μαύρη αἱματηρὰ βροχὴ χαλάζης. **τέγγω** = χύνω. **ἔρρωγεν** (ῥήγνυμι) = ἔχουν ξεσπάσει. **οὐ μόνου κάτα** = οὐχὶ μόνον κατὰ τοῦ ἑνὸς (τοῦ Οἰδίποδος). **συμμιγῆ** = ἀνάμεικτα. **ὀνόματα** = εἴδη. **ἐν τίνι σχολῇ κακοῦ** = εἰς ποίαν παῦσιν κακοῦ, ποῦ ἐσταμάτησεν ἡ συμφορά του. **βοᾷ** = μετὰ βοῆς παραγγέλλει. **διοίγω** = ἀνοίγω. **δηλοῦν τινα** = νὰ φανερώσῃ τις. **τὸν μητρός,** ἐνν. μιάστορα (ἢ ἄλλην παρεμφερῆ πρὸς αὐτὴν λέξιν)· σχῆμα ἀποσιωπήσεως, ἐπειδὴ ὁ ἄγγελος ἀποφεύγει νὰ εἴπῃ λέξιν ἀνάρμοστον νὰ λεχθῇ. **ὡς ῥίψων**· αἰτιολ. μετοχ. καὶ οὐχὶ τελ. = διότι θέλει νὰ ῥίψῃ. **ἀραῖος** (ἐνν. ὢν) = ὑπὸ τὸ βάρος τῶν καταρῶν διατελῶν (τὰς ὁποίας καθ' ἑαυτοῦ κατηράσθη). **ῥώμης** = ἰσχυρᾶς βοηθείας (ἐνν. καὶ εἰς αὐτὴν τό : τινός). **νόσημα** = πάθημα. **ἢ φέρειν** = ἢ ὥστε δύνασθαι φέρειν. **δείξει δὲ καὶ σοί,** ἐνν. ὁ Οἰδίπους ταῦτα. **στυγῶ** = μισῶ. **ἐποικτίζω** = οἰκτίρω, αἰσθάνομαι συμπάθειαν. **στυγοῦντα** = καὶ μισῶν τις.

Πραγματικαί. ἐγγενῶς ἔτι· διὰ τοῦ ἔτι θέλει νὰ δηλώσῃ ὅτι πιθανῶς τὰ ἀποαλυφθέντα τελευταῖα αἴσχη ἐμείωσαν τὴν ἀγάπην καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀρχόντων πρὸς τὴν οἰκογένειαν τῶν Λαβδακιδῶν. **οὔτ' Ἴστρον οὔτε Φᾶσιν**· θέλει νὰ δηλώσῃ ὅτι οὔτε τὰ νερὰ τῶν μεγίστων ποταμῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης (Φᾶσις διαρρέων τὴν Κολχίδα καὶ ἐκβάλλων εἰς τὰ ἀνατολικὰ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, Ἴστρος ὁ σημερινὸς Δούναβις), δὲν δύνανται ν' ἀποπλύνουν τὰ αἴσχη τοῦ οἴκου τῶν Λαβδακιδῶν. **ἑκόντα ἁμαρτήματα**· ἑκούσια ἁμαρτήματα θεωρεῖ τὴν αὐτοκτονίαν τῆς Ἰοκάστης καὶ τὴν τύφλωσιν τοῦ Οἰδίποδος. **χρυσηλάτους περόνας**· αἱ Ἀθηναῖαι κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Σοφοκλέους ἔφερον χιτῶνα δωρικόν, συγκρατούμενον περὶ τοὺς ὤμους διὰ περονῶν, ἀλλὰ βραδύτερον καὶ κατ' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς χρόνους τοῦ Σοφοκλέους ἔφερον τὸν Ἰωνικὸν χιτῶνα μετὰ χειρίδων, ἐσυνήθιζον δὲ αὗται νὰ συνάπτωσι τὰ ἐνδύματά των δι'

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὡραίων καὶ μὲ πολυτίμους λίθους κεκομημένων περονῶν, αἱ ὁποῖαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπέληγον εἰς κεφαλὴν ἔχουσαν τύπον ἀνθρώπου, ζῴου ἢ καὶ πραγμάτων.

ΚΟΜΜΟΣ 1297 - 1366

α') 1297 - 1312

Λεξιλογικαί. ὦ δεινόν... ὁ Οἰδίπους ἐξέρχεται διὰ τῆς μέσης θύρας, ὁδηγούμενος ὑπὸ ὑπηρέτου καὶ προκαλῶν τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν φρίκην τοῦ χοροῦ. **προσκυρέω-ῶ** = συναντῶ. **προσέβη σε** = ἔβη ἐπί σέ, προσέβαλέ σε. **τίς** (ἐνν. ἦν) **ὁ πηδήσας μείζονα τῶν μακίστων** = ποῖος ἦτο, ὅστις ἔκαμε μεγαλύτερα ἐχθρικὰ πηδήματα ἀπὸ μέγιστα. **πρὸς σῇ δυσδαίμονι μοίρᾳ** (ἡ **πρὸς** σημ. προσθήκην) = ἐκτὸς τῆς ἰδικῆς σου βαρυδαίμονος (δυστυχοῦς) μοίρας· ἡ ἔννοια τῶν λόγων του εἶναι : ἐκτὸς τῆς δυστυχοῦς μοίρας σου, νὰ φονεύσῃς τὸν πατέρα καὶ νὰ νυμευφθῇς τὴν μητέρα, ἐπῆλθε καὶ ἡ ἄλλη, νὰ στερηθῇς τὴν ὅρασίν σου. **θέλων** ἐναντιωμ. μετχ. **ἀθρέω-ῶ** = παρατηρῶ μετὰ προσοχῆς. **τοίαν** = διότι τοιαύτην. **ποῖ γᾶς** (γεν. διαιρ.) = εἰς ποῖον μέρος τῆς γῆς (δι' αὐτοῦ φαίνεται ἡ ἀστάθεια τῶν βηματισμῶν τοῦ Οἰδίποδος). **φθογγὰ** = ἡ φωνή μου. **διαπεπόταται,** δωρ. ἀντὶ διαπεπότηται (διαποτάομαι) = ἔχει μὲ ταχύτητα πετάξει, ἔχει πετάξει μακρὰν (καὶ ὄντως διὰ τοὺς τυφλοὺς ἡ φωνὴ φαίνεται ὅτι ἀκούεται μακρὰν καὶ σβέννυται ἐκτὸς τοῦ περιβάλλοντος αὐτοὺς σκοτεινοῦ χώρου). **φοράδην** = ὁρμητικῶς. **ἵν' ἐνήλω;** (ἀόρ. τοῦ ἐναλλομαι) = εἰς ποῖον βαθμὸν πηδήσας ἐπροχώρησες; **ἐς δεινὸν** = εἰς φοβερὸν βαθμὸν (ἐνν. ἐνήλατο). **οὐδ' ἀκουστὸν** = καὶ εἰς ἀνήκουστον. **οὐδ' ἐπόψιμον** = οὔτε καὶ προσιτὸν εἰς θέαν (ἐκεῖνον, ποὺ δὲν βαστᾷ ἡ καρδιά μας νὰ ἴδωμεν).

Στροφ. α' (1313 - 1320)

Λεξιλογικαί. σκότου νέφος = σκοτεινὸν νέφος. **ἀπότροπον** = ἐκεῖνο ἀπὸ τοῦ ὁποίου τις ἀποστρέφεται, φρικῶδες. **ἐπιπλόμενον** (ἐπιπελόμενον) = ἐπελθόν. **ἄφατον** = μὴ δυνάμενον νὰ ἐκφρασθῇ, ὑπερβολικόν. **ἀδάματον** = ἀκαταδάμαστον. **δυσούριστον** = τὸ ὁποῖον ὑπὸ δυσμενοῦς ἀνέμου προσήχθη. **εἰσέδυ** = βαθέως εἰσέδυσεν. **οἴστρημα κέντρων** = κεντήματα τῶν περονῶν ἐμβάλλοντα μανίαν. **οἷον**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οἴστρημα κέντρων καὶ μνήμη κακῶν εἰσέδυ με = ὁποία μανιώδης ὀδύνη ἐκ τῶν περονῶν καὶ ὑπόμνησις τῶν ἀνοσιουργημάτων μου εἰσεχώρησε βαθέως εἰς τὴν ψυχήν μου. **ἐν τοσοῖσδε πήμασιν** = ἐν μέσῳ τόσων πολλῶν συμφορῶν σου. **πενθεῖν... φορεῖν** (σχῆμα προθύστερον) = νὰ ὑποφέρῃς τὸ βάρος διπλῆς δυστυχίας (σωματικῆς καὶ ψυχικῆς) καὶ νὰ ἔχῃς διπλοῦν πένθος.

Ἀντιστρ. α′ (1321 - 1328)

Λεξιλογικαί. μὲν = τοὐλάχιστον. **ἐπίπολος** = βοηθός, σύντροφος. **ἔτι μόνιμος** (εἶ) = παραμένεις ἀκόμη. **κηδεύω** = θεραπεύω, ἐνδιαφέρομαι. **οὐ γὰρ με λήθεις** = διότι δὲν διαφεύγεις τὴν προσοχήν μου. **καίπερ σκοτεινὸς** (ὢν) = ἂν καὶ περιβάλλωμαι ἀπὸ σκότος, ἂν καὶ εἶμαι τυφλός. **πῶς ἔτλης** = πῶς ἐτόλμησες, πῶς ἐβάσταξεν ἡ καρδιά σου. **τοιαῦτα,** ἐπιρρημ. προσδιορ. = μὲ τοιοῦτον (σκληρὸν) τρόπον. **σὰς ὄψεις μαρᾶναι** = νὰ μαράνῃς τοὺς ὀφθαλμούς σου (τὸ μαρᾶναι ἐπὶ τῆς σημασίας κυρίως : ν' ἀποξηράνῃς τὴν πηγὴν τῆς ὁράσεώς σου). **ἐπαίρω** = παρακινῶ, πείθω.

Στροφ. β′ (1329 - 1348)

Λεξιλογικαί. ὁ κακὰ τελῶν... ἡ σειρὰ τῶν λέξ : ὁ τελῶν ἐμοὶ τάδ' ἐμὰ κακὰ πάθεα. **νιν,** τὰς ὄψεις. **οὔ τις ἀλλ'** = οὔ τις ἄλλος ἤ. **ὁρῶντι** (ὑποθ.) **βλεπτὸν ἢ στερκτὸν** = εἶναι δυνατὸν νὰ βλέπω ἢ νὰ ἀγαπῶ. **προσήγορον** = ἄξιον προσαγορεύσεως. **ἐκτόπιον,** προληπτ. κατηγορ. **ἀπάγετε ἐκτόπιον** = ἀπομακρύνατέ με μακρὰν τῶν τόπων αὐτῶν ἐδῶ. **μέγ' ὀλέθριον** τὸ **μέγα** μετὰ τοῦ ἐπιθ. ἐπιτείνει τὴν σημασίαν αὐτοῦ εἰς τὸν ὑπερθετικὸν βαθμόν. **δείλαιος** = δυστυχισμένος. αἱ γεν. **νοῦ — συμφορᾶς** εἶναι τοῦ αἰτίου.

Ἀντιστρ. β′ (1349 - 1366)

Λεξιλογικαί. ὅστις = ὁστισδήποτε (ἂν καὶ γνωρίζῃ τὸν σωτῆρα, δηλ. τὸν Κορίνθιον ἄγγελον, ὁμιλεῖ ἀορίστως, ἀδιαφορῶν διὰ τὸν σώσαντα). **ἀγρία** = σκληρά. **πέδη** = δέσμη τῶν ποδῶν. **νομάς,** ἐπίθ. (ἐκ τοῦ νομός, νέμομαι = βόσκω) = ἐκτεθειμένος εἰς τὰς νομὰς (βοσκὰς) τοῦ Κιθαιρῶνος. **ἐπιπόδιος** = ὁ ἐπὶ τῶν ποδῶν. **ἔρυτο,** ἀόριστ. β′ (ῥύομαι) = ἀπήλλαξεν, ἀπελύτρωσεν. **ἐς χάριν** = πρὸς εὐχαρίστησίν μου. **φίλοισιν** (τοῖς ἐμοῖς), δηλ. πατρί, μητρί, τέκνοις, **τοσόνδ'**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἄχος = ἀφορμὴ τόσον μεγάλης θλίψεως. **θέλοντι κἀμοὶ τοῦτ' ἂν ἦν** = καὶ μὲ τὴν ἰδικήν μου θέλησιν θὰ ἐγίνετο τοῦτο. **γ' ἂν ἦλθον** = ἤθελον γίνει (καταντήσει). **βροτοῖς ἐκλήθην** ἐννοητέος ὁ **ἄν**, ἡ ὑπόθεσις δὲ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων λαμβάνεται ἐκ τοῦ ἐννουμένου θανών. **ἀφ' ὧν ἔφυν** = ἐκείνων, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐγεννήθην (δηλ. τῆς μητρός). **ὁμογενὴς** (ἐνεργ. διαθ.) = ὁμοῦ γεννήσας μὲ ἐκείνους. **πρεσβύτερον** = μεγαλύτερον, χειρότερον.

Πραγματικαί. Ἐν τῷ κομμῷ, τῷ διήκοντι ἀπὸ τοῦ στίχ. 1297—1366, ὁ Οἰδίπους ἐξέρχεται τῶν ἀνακτόρων ὁδηγούμενος καὶ στηριζόμενος ὑπὸ δύο ὑπηρετῶν, ἡ θέα δὲ αὐτοῦ ἦτο τόσον οἰκτρά, ὥστε οἱ ἀποτελοῦντες τὸν χορὸν ἀπέστρεψαν τὰ βλέμματα, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω.

ΕΞΟΔΟΣ (1367 - 1530)

α') 1367 - 1415

Λεξιλογικαί. **ὅπως σε φῶ**, πλαγ. ἐρωτ. προτ. **κρείσσων ἦσθα**, ἀντὶ ἀπροσ. συντ : κρεῖσσον γὰρ ἦν μηκέτ' εἶναί σε ἢ ζῆν τυφλόν. **προσεῖδον ἂν** = ἤθελον προσβλέψει. **οἷν δυοῖν ἔργα ἐστὶν εἰργασμένα μοι** = εἰς τοὺς ὁποίους καὶ τοὺς δύο (γονεῖς μου) ἔχουσι γίνει ὑπ' ἐμοῦ ἔργα... **κρείσσονα ἀγχόνης** = μείζονος (σκληροτέρας) τιμωρίας ἄξια ἢ ἀγχόνης. **ἐφίμερος** = ποθητός. **βλαστοῦσα**, ὑπαλλαγή, ἀντὶ βλαστόντων = γεννηθέντων. **προσλεύσσειν** ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐφίμερος. **οὐ δῆτα** (ἦν ἐφίμερος). **πύργος** = τείχη (μετὰ πύργων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν περίφημοι ἐν Θήβαις). **τῶν** = ὧν (πάντων τῶν προηγουμένων). **κάλλιστα τραφεὶς** (ἐναντιωμ. μετχ.) = ἂν καὶ διῆλθον τὸν βίον μου ἄριστα. **εἷς** = μόνος ἐγώ, **ἀπεστέρησα**, ποῖα τὰ ἀντικείμενά του ; **καὶ γένους τοῦ Λαΐου**, ἐνν. ἡ μτχ. ὄντα = καὶ τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸ γένος τοῦ Λαΐου. **κηλῖδα** = στίγμα (τὸν ὑπ' αὐτοῦ γενόμενον φόνον τοῦ Λαΐου). **ἐμήν**, κατηγορ. **ὀρθοῖς** = σηκωμένοις, ἀνοικτοῖς. **τούτους** = τοὺς πολίτας. **ἥκιστά γε** = οὐδόλως βεβαίως. **τῆς ἀκουούσης δι' ὤτων πηγῆς** = τῆς ἀκουστικῆς πηγῆς. **εἰ ἔτι ἦν φραγμὸς** = ἐὰν πρὸς τούτοις ἦτο δυνατὸς ὁ φραγμός, ἐὰν ἠδυνάμην ἀκόμη νὰ φράξω. **οὐκ ἂν ἐσχόμην τὸ μὴ ἀποκλῇσαι** = δὲν ἤθελον κρατηθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ ἀποκλείσω. **ἵν' ἦν** = διὰ νὰ ἤμην (τὸ ἵνα μεθ' ὁριστικ. ἱστορ. χρόνου τίθεται, ἵνα δηλώσῃ, ὅτι ὁ σκοπὸς ἠδύνατο νὰ γίνῃ, ἂν προηγεῖτο ἡ ἐνέργεια ἡ δηλουμένη διὰ τῆς προτάσεως,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτᾶται ἡ τελ. πρότ.). **τὴν φροντίδα** = τὴν συνείδησιν, τὸν νοῦν. **ἰὼ Κιθαιρών,** προσωποποιεῖ τὸν Κιθαιρῶνα, κινῶν οὕτω τὸν ἔλεον τῶν θεατῶν. **ὡς μήποτ' ἔδειξα,** τελ. πρότ. μεθ' ὁριστικ. ἱστορ. χρόνου (ἰδὲ προηγουμένην). **λόγῳ** ἐνν. διὰ λόγων, κατ' ὄνομα,καὶ οὐχὶ πραγματικά. **κάλλος ὕπουλον κακῶν** = κάλλος ὡραῖον μὲν ἔξωθεν, ἀλλὰ πλῆρες κακῶν ἔσωθεν, κάλλος ὑποκρῦπτον κακὰ (ἐκ μεταφορᾶς ἀπὸ τῶν τραυμάτων, τὰ ὁποῖα φαίνονται μὲν ἔξωθεν λαμπρῶς ἰαθέντα, ἔσωθεν δὲ ἄφθονον πύον ἐμπεριέχουσι). **κάλλος κακῶν** σχῆμα ὀξύμ., λεχθὲν μετὰ σαρκασμοῦ. **κἀκ κακῶν** (γονέων). **νάπη** δασώδης κοιλὰς ἢ φάραγξ. **τοὐμὸν αἷμα,** διότι τὸ ἰδικόν του ἦτο τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ τοῦ πατρός. **ὑμίν,** δοτ. ἠθ. **γάμοι,** ἐνν. τοὺς τοῦ Λαΐου καὶ Οἰδίποδος μετὰ τῆς Ἰοκάστης. **ἡμᾶς** = ἐμὲ. **ἀνίημι** = ἀναδίδω. **ἀποδεικνύω** = φανερώνω. **αἷμ' ἐμφύλιον** = αἷμα τοῦ αὐτοῦ γένους· τὰ μὲν τρία πρῶτα πατέρας, ἀδελφούς, παῖδας ἀφορῶσιν εἰς τὸν Οἰδίποδα, ὅστις ὄντως ἦτο πατὴρ καὶ ἀδελφὸς τῶν τέκνων καὶ υἱὸς τῆς συζύγου, τὰ δὲ λοιπὰ τρία νύμφας κ.λ.π. εἰς τὴν Ἰοκάστην, οὖσαν νεόνυμφον καὶ γυναῖκα καὶ μητέρα τοῦ Οἰδίποδος, διὰ πάντων δὲ τούτων ὑποδηλοῖ τὸν διπλοῦν γάμον τῆς Ἰοκάστης, μεταχειρισθεὶς πληθυντ. ἀριθμὸν ἐπὶ τὸ μεγαλορρημονέστερον· ἐτέθη δὲ μεταξὺ τούτων τὸ αἷμα ἐμφύλιον, διὰ νὰ δηλωθῇ ὅτι πάντα ταῦτα ὠφείλοντο εἰς τὰς αἱμομειξίας. **καλύψατε** = κρύψατε. **θαλάσσιον** κατηγορ. = εἰς τὴν θάλασσαν. **ἔνθα μήποτ' εἰσέψεσθ' ἔτι** = ἵνα μή με προσατενίσητε πλέον. **ἀξιώσατε θιγεῖν** = κρίνατε ἄξιον νὰ ἐγγίσητε.

Πραγματικαί. ποίοις ὄμμασι προσεῖδον ἄν· ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι ἡ ψυχὴ ἦτο εἴδωλον τοῦ σώματος καὶ κατ' ἀκολουθίαν διετήρει καὶ μετὰ θάνατον τὰς αἰσθητικὰς ἰδιότητας αὐτῆς. **ἀγχόνης·** ἡ τιμωρία τῆς ἀγχόνης ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ὅπως καὶ ὑφ' ἡμῶν, ἡ χειροτέρα τῶν τιμωριῶν. **ὦ Κιθαιρὼν, ὦ Πόλυβε... ἐν τριπλαῖς ὁδοῖς, ὦ γάμοι.** τέσσαρα σπουδαιότατα σημεῖα τῆς ζωῆς του ἀναπολεῖ εἰς τὴν μνήμην του.

β') 1416 - 1477

Λεξιλογικαί. ἀλλ' εἰς δέον πάρεσθ' ὅδε ὧν ἐπαιτεῖς = ἀλλ' εἰς κατάλληλον καιρὸν δι' ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ζητεῖς, ἰδοὺ προσέρχεται ὁ Κρέων. **τὸ πράσσειν καὶ τὸ βουλεύειν,** ἐξαρτ. ἐκ τοῦ πάρε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στι = ὥστε νὰ ἐκτελῇ καὶ ν' ἀποφασίσῃ. **τίς μοι φανεῖται πίστις ἔνδικος ;** = ποία ἐμπιστοσύνη θὰ δειχθῇ πρὸς ἐμὲ δικαίως ; **τὸ πάρος** = κατὰ τὸν προηγούμενον χρόνον. **γελαστὴς** = περιφρονητής, περιγελαστής. **οὔθ' ὡς ὀνεδιῶν τι τῶν πάρος κακῶν** = οὔτε διότι σκοπεύω νὰ σοῦ ἀποδώσω ὄνειδος διὰ τὰ προηγούμενα κακὰ (ἐννοεῖ τὴν φιλονικίαν μεταξὺ τοῦ Οἰδίποδος καὶ ἑαυτοῦ καὶ τὰς λαβούσας χώραν ἀντεγκλήσεις). **ἀλλ' εἰ...** διακόπτων τὴν συνέχειαν ἀποτείνεται εἰς τοὺς συνοδεύοντας τὸν Οἰδίποδα θεράποντας. **γένεθλον** = τέκτον, γόνος. **τὰ θνητῶν γένεθλα** = τοὺς θνητούς. **τὴν γοῦν πάντα βόσκουσαν φλόγα ἡλίου** = τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τοὐλάχιστον τὸ συντηροῦν τὰ πάντα. **τοιόνδ' ἅγος** = τοιοῦτον ἐναγῆ, ἀνόσιον. **τοῖς ἐν γένει** = τοῖς συγγενέσιν. **τἀγγενῆ** = τὰ τῶν συγγενῶν· ἡ σύντ.: μόνοις γὰρ τοῖς ἐν γένει μάλιστ' εὐσεβῶς ἔχει ὁρᾶν τ' ἀκούειν συγγενῆ κακά. **εὐσεβῶς ἔχει** = εἶναι εὐσεβὲς καθῆκον, εἶναι ἐπιβεβλημένον. **ἐλπίδος** = κακῆς ἐλπίδος, τοῦ φόβου μου (ἐννοεῖ τὸν φόβον, τὸν ὁποῖον εἶχεν, ὅτι ὁ Κρέων θὰ συμπεριεφέρετο ἔναντί του κακῶς). **πρὸς σοῦ, οὐδ' ἐμοῦ** = ὑπὲρ σοῦ, πρὸς τὸ ἰδικόν σου συμφέρον, καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἰδικόν μου. **τοῦ ;** = τίνος πράγματος ; ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : καὶ **λιπαρεῖς** (= ἐκλιπαρεῖς) **ὧδέ με τυχεῖν τοῦ ;** = καὶ μὲ θερμοπαρακαλεῖς τοιουτοτρόπως νὰ τύχῃς ποίου πράγματος ; **ὅπου φανοῦμαι μηδενὸς τῶν θνητῶν προσήγορος** = ἐκεῖ ὅπου θὰ φαίνωμαι, ὅτι δὲν θὰ προσαγορεύωμαι ὑπὸ οὐδενὸς ἐκ τῶν θνητῶν. **ἔδρασ' ἂν εἰ ἔχρῃζον,** τί λόγος εἶναι ἐδῶ ; εἰς τὸ β' **ἂν** ἐννοητ. πάλιν τὸ **ἔδρασα. τί πρακτέον** (ἐννοεῖ διὰ τούτου ὅτι ναὶ μὲν ὁ χρησμὸς εἶχεν ὁρίσει, ὅτι δέον νὰ τιμωρηθῇ ὁ φονεὺς τοῦ Λαΐου, ἀλλὰ τώρα πρέπει νὰ ἐρωτηθῇ ἐκ νέου, τί δέον νὰ γίνῃ διὰ τὸν Οἰδίποδα, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ φονεὺς τοῦ πατρός του). **πατροφόντης** = πατροκτόνος. **ἀπολλύναι,** τελ. ἀπαρέμφ. ἐξαρτ. ἐκ τῆς κελευστικῆς ἐννοίας, τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὸ ἐδηλώθη φάτις. **ἵν' ἔσταμεν χρείας** = εἰς ὃ σημεῖον ἀνάγκης περιήλθομεν. **γάρ,** αἰτιολ. τὸ ἐννοούμ. ἐκ τῶν προηγουμένων : πευσόμεθα. **τἂν** = τοὶ ἄν· τὸ **τοὶ** = βεβαίως (ἐκ τῶν πραγμάτων πεισθεὶς). **πίστιν φέροις** = πιστεύεις (ἐνν. τὴν κακοπιστίαν του πρὸς τὸν μάντιν Τειρεσίαν καὶ πρὸς τὸν Κρέοντα). **ἐπισκήπτω** = παραγγέλλω· ὁ σύνδεσμος **καὶ** ἐννοεῖ ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δηλωθησομένων. **προστρέπομαι** = στρέφομαι πρός τινα, ἵνα παρακαλέσω αὐτόν, ἱκετεύω. **τῆς μὲν κατ' οἴκους** ἣν ἀποφεύγει νὰ ὀνομάσῃ μη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τέρα ἢ γυναῖκα. **αὐτὸς ὃν θέλεις τάφον θοῦ** = μόνος σου κάμε τὰ τοῦ ἐνταφιασμοῦ της, καθ' ὃν τρόπον θέλεις. **καὶ γάρ,** αἰτιολ. τὸ ἐννοούμ. : παραλείπω νὰ εἴπω ἄλλο τι, διότι καί... **ὑπὲρ τῶν σῶν** = χάριν τῶν ἰδικῶν σου (τῆς ἀδελφῆς σου). **τελεῖς** (μέλλ.), ἐνν. τάφον. **ἀξιωθήτω** = ἂς κριθῇ ἄξιον· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **μήποτε ἀξιωθήτω πατρῷον ἄστυ τυχεῖν ἐμοῦ ζῶντος οἰκητοῦ** (κατηγορ.). **κλῄζεται** = εὑρίσκεται ὁ καλούμενος. **ζῶντε** = ὅτε ἦσαν ἀκόμη ἐν τῇ ζωῇ. **ὃν ἐθέσθην κύριον τάφον,** τὸν ὁποῖον προώρισαν ὡς τάφον μου, ἔχοντα ὅλην τὴν ἐξουσίαν ἐπ' ἐμοῦ. **ἵν' ἐξ ἐκείνων, οἵ μ' ἀπωλλύτην, θάνω** = ἵνα εὕρω τὸν θάνατον ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐπεθύμουν τὸν θάνατόν μου. **τοσοῦτον** = τόσον μόνον. **πέρθω** = καταστρέφω, ἀφανίζω. **θνῄσκων** = ἐνῷ ἀπέθνῃσκον. **μή,** ἐνν. σωθεὶς = εἰ μὴ ἐσώθην. **ἐπί τῳ δεινῷ κακῷ** = πρὸς ἐκτέλεσιν φοβεροῦ τινος κακοῦ. **ὅποι περ εἶσι** = ὅπου ἀκριβῶς προχωρεῖ, βαδίζει. **ἴτω** = ἂς προχωρῇ. **μὴ προσθῇς μέριμναν** = μὴ ἐκτὸς τῶν ἄλλων σου μεριμνῶν ἀναλάβῃς φροντίδα. **σπάνις** = ἀνάγκη, ἔλλειψις. **ὁ βίος** = τὰ πρὸς τὸ ζῆν. **βορὰ** = φαγητόν. **αἶν χωρὶς** = χωριστὰ ἀπὸ τὰς ὁποίας· ἐπεξηγεῖται ὑπὸ τοῦ : **ἄνευ τοῦδ' ἀνδρὸς** = χωριστὰ ἀπὸ ἐμέ. **ταῖν μοι** (δοτ. χαριστ.) **μέλεσθαι** = δι' αὐτὰς πρὸς χάριν μου νὰ ἔχῃς μέριμναν· τὸ ἀπαρέμφατον ἀντὶ προστακτ. **μάλιστα μὲν** = κυρίως μέν· ἐννοεῖται : εἰ δὲ μή. **ἀποκλαίομαι κακὰ** = κλαίων τὰς δυστυχίας μου.

(Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Κρ. παραγγέλλει εἰς δύο θεράποντας νὰ μεταβῶσι καὶ ὁδηγήσωσιν ἐνώπιόν του τὰς θυγατέρας τοῦ Οἰδίποδος).

γονῇ γενναῖος = εὐγενὴς τὴν καταγωγήν. **θιγὼν** (θιγγάνω), ὑποθ. μετχ.· τὶς ἡ ἀπόδοσις ; **που** = ὡς νομίζω, ἂν δὲν ἀπατῶμαι. **τοῖν φίλοιν,** παρὰ τοῖς ἀττικοῖς συνήθως ὁ δυϊκὸς τῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιθέτων εἶναι κοινὸς καὶ διὰ τὰ δύο γένη. **ἐκγόνων ἐμῶν** = τῶν ἐμῶν τέκνων. **λέγω τι ;** = λέγω τι ἀληθές ; **πορσύνω (πόρω)** = πορίζω, παρέχω, ἑτοιμάζω. **γνοὺς** = ἐπειδὴ ἀντελήφθην. **τὴν παροῦσαν τέρψιν** = τὴν ὑπάρχουσαν εἰς σὲ σφοδρὰν ἐπιθυμίαν. **πάλαι** = πρὸ ὀλίγου.

Πραγματικαί. χώρας λέλειπται φύλαξ· προσφωνεῖται οὕτως ὁ Κρέων ὑπὸ τοῦ χοροῦ, διότι τὰ ἄρρενα τέκνα τοῦ Οἰδίποδος εἶναι ἀνήλικα καὶ διὰ τοῦτο ἀνέλαβεν οὗτος τὴν βασιλείαν. **ἀλλ' εἰ τὰ θνη-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν... μὴ καταισχύνεσθ' ἔτι κτλ. λέγει ταῦτα, ἐπειδὴ οἱ θεράποντες ἦσαν ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἐκ τῶν ἀνακτόρων ἔξοδον τοῦ Οἰδίποδος ἐν τοιαύτῃ καταστάσει. **ἄνακτος Ἡλίου·** πᾶν μιαρὸν ἔμψυχον ἢ ἄψυχον οἱ ἀρχαῖοι ἀπεμάκρυνον ἀπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ φωτὸς Ἡλίου, διότι θὰ ἐμιαίνετο ἐκ τῆς θέας αὐτοῦ. **ὄμβρος·** ὁ ὄμβρος ἦτο ἱερὸς τοῦ Διός.

γ') 1478 - 1530

Λεξιλογικαί. τῆς ὁδοῦ (τῶν θυγατέρων), γεν. τῆς αἰτίας = διὰ τὴν ἔλευσιν τῶν θυγατέρων μου. **φρουρήσας τύχοι** = φρουρήσειε. **ὡς τὰς ἀδελφὰς** = εἰς τὰς ἀδελφικάς. **προυξένησαν** = ἔγιναν αἴτιαι. **λαμπρὰ** = ἀκτινοβόλα, **φυτουργὸς** = γεννήσας, γεννήτωρ. **ὧδ' ὁρᾶν** = νὰ βλέπουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, νὰ εἶναι τυφλά· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : αἳ προυξένησαν ὑμῖν ὁρᾶν ὧδε τὰ πρόσθε λαμπρὰ ὄμματα. **ἱστορῶ** = γνωρίζω. **ἔνθεν αὐτὸς ἠρόθην** = ἐκ τῆς ὁποίας ὁ ἴδιος ἐγεννήθην. **προσβλέπω** = δεικνύω συμπάθειαν διὰ τοῦ βλέμματος. **νοοῦμαι** = ἀναλογίζομαι. **τὰ λοιπὰ τοῦ πικροῦ βίου** = τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς πικραμένης ζωῆς. **οἷον χρεὼν** (ἐστιν) **βιῶναι σφὼ πρὸς ἀνθρώπων** = τὸν ὁποῖον εἶναι ἀνάγκη σεῖς νὰ διέλθητε μὲ παθήματα ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων. **ὁμιλία** = συναναστροφή, συγκέντρωσις. **ἵξεσθε** = θὰ ἐπανέλθητε. **ἀντὶ τῆς θεωρίας** = ἀντὶ τῆς ἀπὸ τῆς θεωρίας τέρψεως. **ἀκμαὶ γάμων** = ἀκμή, ὡριμότης τοῦ γάμου. **παραρρίπτω** = ῥιψοκινδυνεύω, ἐκτίθεμαι εἰς κίνδυνον· τὸ πλῆρες θὰ ἦτο : τίς ἔσται ἐκεῖνος, ὃς παραρρίψει. **τοιαῦτα ὀνείδη λαμβάνων** = ἀναλαμβάνων τοιαῦτα αἴσχη. **γονὴ** (ἡ) = τέκνον, ἀπόγονοι, γενεά. **δηλήματα** = (δηλέομαι = βλάπτω) = βλάβαι. **ἔπεφνε,** ἀόρ. τοῦ καθ' ὑπόθεσιν ῥημ. **φένω** = φονεύω. **ὅθεν περ αὐτὸς ἐσπάρη** = ἐκ τῆς ὁποίας βεβαίως αὐτὸς σπαρεὶς ἐγεννήθη. **ἐκ τῶν ἴσων** = ἐκ τῆς ἰδίας. **τοιαῦτα ὀνειδιεῖσθε** (μέσ. μέλλ. ἀντὶ παθητ.) = τοιαῦτα ὀνείδη θὰ λάβητε. **τὶς γαμεῖ ;** = ποῖος θὰ σᾶς νυμφευθῇ ; **χέρσος** λέγεται ὁ μὴ καλλιεργηθεὶς ἀγρός, ἐπειδὴ δὲ ἡ γυνὴ παραβάλλεται πρὸς ἀρουμένην γῆν, λέγεται : **χέρσος** = ἀνύπανδρος. **νὼ γάρ, ὦ** = διότι ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι. **δύο ὄντε** = ἀμφότεροι (συμπεριλαμβάνει καὶ ἑαυτὸν λόγῳ τῆς θέσεως, εἰς ἣν διατελεῖ). **παρίημι** = ἐγκαταλείπω, ἀφίνω ἀπροστατεύτους. **ἐγγενεῖς** (οὔσας) = ἐπειδὴ εἶναι συγγενεῖς σου. **ἀλῶμαι** = πλανῶμαι. **πτωχὰς ἀνάνδρους,** κα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τηγορ.· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **μὴ παρῇς σφε οὔσας ἐγγενεῖς, ἁλωμένας πτωχὰς ἀνάνδρους, τάσδε** (βραχυλ.) = τὰ κακὰ τῶνδε. **ὧδε,** συνάπτεται πρὸς τὸ ὁρῶν. **τηλικόσδε** = τόσον νέος τὴν ἡλικίαν. **πλὴν ὅσον τὸ σὸν μέρος** = ἐκτὸς ὅσον ἀφορᾷ εἰς σέ. **ξυννεύω** = συγκατανεύω. **ψαύσας,** ἐνν. ἐμοῦ. ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἡ χειραψία, διότι ὁ Οἰδίπους, ὡς τυφλός, δὲν ἠδύνατο κατ' ἄλλον τρόπον νὰ ἴδῃ τὴν συγκατάνευσιν τοῦ Κρέοντος. Ἄλλως τε ἡ χειραψία προσέδιδε μείζονα πίστιν. **σφῷν** = ὑμῖν. **εἰ μὲν εἰχέτην ἤδη φρένας** = ἐὰν μὲν τώρα εἴχετε ὥριμον νοῦν. **πόλλ' ἂν παρῄνουν** = θὰ σᾶς ἔδιδον πολλὰς συμβουλάς. **τοῦτ' εὐχὴ 'στ' ἐμοὶ** = παρέχεται (ἐκ μέρους μου) ἡ ἐξῆς εὐχὴ πρὸς σᾶς. **οὗ καιρὸς ἐᾷ** (ἐπεξηγ. τοῦ προηγ.) = ἐφ' ὅσον τὸ ἐπιτρέπουν αἱ περιστάσεις. **λῴονος** = καλυτέρου· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **κυρῆσαι δ' ὑμᾶς τοῦ βίου λῴονος τοῦ φυτεύσαντος πατρός. ἵνα** = ἐκεῖ πού. **κεἰ μηδὲν ἡδὺ** = ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶναι καθόλου εὐχάριστον (δι' ἐμέ). **καιρῷ,** δοτ. χρον. = εἰς τὸν καιρόν των. **ἐφ' οἷς ;** ἐπὶ ποίοις ὅροις; **λέξεις καί...** ἡ σύνταξις εἶναι κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν : ὅταν λέξῃς, εἴσομαι (τοῦ ῥ. οἶδα). **ὅπως πέμψεις,** πλαγ. ἐρωτ. πρότ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐννοουμ. σκόπει. **ἄποικον γῆς** = μακρὰν τῆς χώρας. **τοῦ θεοῦ δόσιν** = δῶρον διδόμενον ὑπὸ τοῦ θεοῦ. **ἀλλὰ θεοῖς γε** = ἀλλὰ ἴσα ἴσα εἰς τοὺς θεούς. **τοιγαροῦν** = δι' αὐτὸ λοιπὸν (ἐὰν δηλ. εἶσαι μισητὸς εἰς τοὺς θεούς). **τεύξῃ** (ἐνν. τῆς τοῦ θεοῦ δόσεως) = θὰ τύχῃς (τοῦ δώρου τοῦ θεοῦ, δηλ. τῆς ἐξορίας). **φῇς τάδ' οὖν ;** (ἐνν. ἔσεσθαί μοι) = βεβαιώνεις λοιπὸν ὅτι ταῦτα δὰ (δηλ. ἡ ἐξορία μου) θὰ γίνουν ; **γάρ,** αἰτιολογεῖ τὸ ἐννοούμενον : **φημὶ τάδε** = βεβαίως βεβαιῶ ταῦτα, διότι... **ἃ μὴ φρονῶ** (ἀναφορ. ὑποθ. πρότ.) = ἐὰν δὲν γνωρίζω καλῶς τινα. **φιλῶ** = συνηθίζω. **ἀφοῦ** (μέσ. ἀόρ. β' προστακτ. τοῦ ῥ. ἀφίημι) = ἀποχωρίσθητι ἀπὸ... (ἐκ τούτων ἐξάγεται, ὅτι ὁ Οἰδίπους ἐξηκολούθει νὰ κρατῇ τὰς θυγατέρας του). **ἕλῃ** (αἱροῦμαι) = ἀφαιρέσῃς ταύτας. **πάντα κρατεῖν** = νὰ ὑπερισχύῃ ἡ γνώμη σου εἰς ὅλα. **ἀκράτησας** = ἃ ἐκράτησας = ὅσα ἐπέτυχες νικῶν. **συνέπομαι** = συμπαρακολουθῶ. **τῷ βίῳ** = μέχρι τέλους τῆς ζωῆς σου (προσωποποιεῖται τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐτυχίας, τὰ ὁποῖα ὡς σύντροφοι παρακολουθοῦν αὐτὸν εἰς τὸν βίον του). **λεύσσω** = παρατηρῶ. **κλεινὰ** = τὰ ξακουστὰ (τὰ δοξάσαντα τὸν Οἰδίποδα). **οὗ τὶς οὐ ζήλῳ...** ἡ σειρὰ των λέξεων : **οὗ ταῖς τύχαις τὶς τῶν πολιτῶν οὐκ ἐπέβλεπε ζήλῳ** = τοῦ ὁποίου τὰς τύ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χας (τὴν εὐτυχίαν) ποῖος ἐκ τῶν πολιτῶν δὲν ἔβλεπεν μὲ εὐγενῆ πόθον, (δὲν ἐζήλευε). **εἰς ὅσον κλύδωνα δεινῆς συμφορᾶς** (πλαγ. ἐρωτ. πρότ. ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ λεύσσετε) = εἰς πόσον μεγάλην ἀνεμοζάλην φοβερᾶς συμφορᾶς. **ὀλβίζω** = καλοτυχίζω (ὑποκ. τοῦ ὀλβίζειν εἶναι τὸ τινά, ἀντικ. δὲ τὸ μηδένα θνητὸν ὄντα). **ἐπισκοπῶ** = ἐξετάζω. **ἐπισκοποῦντα ἰδεῖν** = ἐφ' ὅσον κοιτάζει νὰ ἴδῃ. **πρὶν ἂν τέρμα τοῦ βίου περάσω** (μεταφ. ἐκ τοῦ σταδίου). **μηδὲν ἀλγεινὸν παθὼν** = χωρὶς νὰ πάθῃ δυσάρεστόν τι· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **ὥστε χρεὼν** (ἐστι) **ἐπισκοποῦντα τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἰδεῖν μηδένα θνητὸν ὀλβίζειν πρίν...**

Πραγματικαί. δαίμων ἄμεινον ἢ 'μὲ φρουρήσας τύχοι· ἐπιστεύετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος εἶχεν ἴδιον δαίμονα ὡς προστάτην. **ὀνείδη·** κατὰ τὴν ἀντίληψιν, ὅτι τὰ αἴσχη τῶν γονέων βαρύνουσι τὰ τέκνα. **ἀγάμους** τὸ ἄγαμον τῶν θυγατέρων ἐθεωρεῖτο παρ' ἀρχαίοις πολὺ κακόν, διότι προορισμὸς τῆς γυναικὸς ἐνομίζετο ἡ διὰ τοῦ γάμου ἀποκατάστασις· διὰ τοῦτο καὶ ἡ 'Αντιγόνη ἀπαγομένη εἰς τὸν θάνατον θρηνεῖ, διότι ἄγαμος, ἀνυμέναιος κ.λ.π. κατέρχεται εἰς τὸν Ἅδην. **καὶ γὰρ ἀκράτησας... ξυνέσπετο·** μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Κρέων, ὁ Οἰδίπους, αἱ θυγατέρες του καὶ οἱ ὑπηρέται εἰσέρχονται διὰ τῆς μεσαίας θύρας εἰς τὰ ἀνάκτορα. **ὦ πάτρας Θήβης ἔνοικοι...** ἐπειδὴ ἡ σκηνὴ ὑπόκειται πρὸ τῶν ἀνακτόρων, ὑποτίθεται ὅτι παρίσταται πλὴν τῶν ἀποτελούντων τὸν χορὸν πολιτῶν καὶ ἄλλο πλῆθος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποτείνει ὁ χορὸς τὸν λόγον. **μηδέν' ὀλβίζειν πρὶν ἄν...** παρεμφερῆ γνώμην ἐξήνεγκε καὶ ὁ Σόλων εἰς τὸν Κροῖσον (Ἡρόδ. 1,32) « σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν κῆ (πῆ) ἀποβήσεται..» ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Εὐριπίδης ἐν 'Ανδρομάχῃ 102 « χρὴ δ' οὔποτ' εἰπεῖν οὐδέν' ὄλβιον βροτῶν, πρὶν ἂν θανόντος τὴν τελευταίαν ἴδῃς, ὅπως περάσας ἡμέραν ἥξει κάτω ».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Π. Ν. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1975

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ὦ κοινὸν αὐτάδελφον Ἰσμήνης κάρα,
ἆρ' οἶσθ' ὅ τι Ζεὺς τῶν ἀπ' Οἰδίπου κακῶν
ὁποῖον οὐχὶ νῷν ἔτι ζώσαιν τελεῖ ;
οὐδὲν γὰρ οὔτ' ἀλγεινὸν οὔτ' ἄτης ἄτερ
οὔτ' αἰσχρὸν οὔτ' ἄτιμόν ἐσθ', ὁποῖον οὐ 5
τῶν σῶν τε κἀμῶν οὐκ ὄπωπ' ἐγὼ κακῶν.
καὶ νῦν τί τοῦτ' αὖ φασι πανδήμῳ πόλει
κήρυγμα θεῖναι τὸν στρατηγὸν ἀρτίως ;
ἔχεις τι κεἰσήκουσας ; ἢ σε λανθάνει
πρὸς τοὺς φίλους στείχοντα τῶν ἐχθρῶν κακά ; 10

ΙΣΜΗΝΗ

ἐμοὶ μὲν οὐδεὶς μῦθος, Ἀντιγόνη, φίλων
οὔθ' ἡδὺς οὔτ' ἀλγεινὸς ἵκετ', ἐξ ὅτου
δυοῖν ἀδελφοῖν ἐστερήθημεν δύο,
μιᾷ θανόντοιν ἡμέρᾳ διπλῇ χειρί·
ἐπεὶ δὲ φροῦδός ἐστιν Ἀργείων στρατὸς 15
ἐν νυκτὶ τῇ νῦν, οὐδὲν οἶδ' ὑπέρτερον,
οὔτ' εὐτυχοῦσα μᾶλλον οὔτ' ἀτωμένη.
ΑΝ. ἤδη καλῶς, καὶ σ' ἐκτὸς αὐλείων πυλῶν
τοῦδ' οὕνεκ' ἐξέπεμπον, ὡς μόνη κλύοις.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΣ. τί δ' ἔστι ; δηλοῖς γάρ τι καλχαίνουσ' ἔπος. 20
ΑΝ. οὐ γὰρ τάφου νῷν τὼ κασιγνήτω Κρέων
τὸν μὲν προτίσας, τὸν δ' ἀτιμάσας ἔχει ;
Ἐτεοκλέα μέν, ὡς λέγουσι, σὺν δίκῃ
χρησθεὶς δικαίᾳ καὶ νόμῳ κατὰ χθονὸς
ἔκρυψε τοῖς ἔνερθεν ἔντιμον νεκροῖς, 25
τὸν δ' ἀθλίως θανόντα Πολυνείκους νέκυν
ἀστοῖσί φασιν ἐκκεκηρῦχθαι τὸ μὴ
τάφῳ καλύψαι μηδὲ κωκῦσαί τινα,
ἐᾶν δ' ἄκλαυτον, ἄταφον, οἰωνοῖς γλυκὺν
θησαυρὸν εἰσορῶσι πρὸς χάριν βορᾶς. 30
τοιαῦτά φασι τὸν ἀγαθὸν Κρέοντα σοὶ
κἀμοὶ — λέγω γὰρ κἀμὲ — κηρύξαντ' ἔχειν,
καὶ δεῦρο νεῖσθαι ταῦτα τοῖσι μὴ εἰδόσιν
σαφῆ προκηρύξοντα, καὶ τὸ πρᾶγμ' ἄγειν
οὐχ ὡς παρ' οὐδέν, ἀλλ' ὃς ἂν τούτων τι δρᾷ, 35
φόνον προκεῖσθαι δημόλευστον ἐν πόλει.
οὕτως ἔχει σοι ταῦτα, καὶ δείξεις τάχα
εἴτ' εὐγενὴς πέφυκας εἴτ' ἐσθλῶν κακή.
ΙΣ. τί δ', ὦ ταλαῖφρον, εἰ τάδ' ἐν τούτοις, ἐγὼ
λύουσ' ἂν εἴθ' ἅπτουσα προσθείμην πλέον ; 40
ΑΝ. εἰ ξυμπονήσεις καὶ ξυνεργάσῃ σκόπει.
ΙΣ. ποῖόν τι κινδύνευμα ; ποῖ γνώμης ποτ' εἶ ;
ΑΝ. εἰ τὸν νεκρὸν ξὺν τῇδε κουφιεῖς χερί.
ΙΣ. ἦ γὰρ νοεῖς θάπτειν σφ', ἀπόρρητον πόλει ;
ΑΝ. τὸν γοῦν ἐμὸν καὶ τὸν σόν, ἢν σὺ μὴ θέλῃς, 45
ἀδελφόν· οὐ γὰρ δὴ προδοῦσ' ἁλώσομαι.
ΙΣ. ὦ σχετλία, Κρέοντος ἀντειρηκότος ;
ΑΝ. ἀλλ' οὐδὲν αὐτῷ τῶν ἐμῶν μ' εἴργειν μέτα.
ΙΣ. οἴμοι· φρόνησον, ὦ κασιγνήτη, πατὴρ
ὡς νῷν ἀπεχθὴς δυσκλεής τ' ἀπώλετο 50

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς αὐτοφώρων ἀμπλακημάτων διπλᾶς
ὄψεις ἀράξας αὐτὸς αὐτουργῷ χερί·
ἔπειτα μήτηρ καὶ γυνή, διπλοῦν ἔπος,
πλεκταῖσιν ἀρτάναισι λωβᾶται βίον·
τρίτον δ' ἀδελφὼ δύο μίαν καθ' ἡμέραν 55
αὐτοκτονοῦντε τὼ ταλαιπώρω μόρον
κοινὸν κατειργάσαντ' ἐπαλλήλοιν χεροῖν.
νῦν δ' αὖ μόνα δὴ νὼ λελειμμένα σκόπει
ὅσῳ κάκιστ' ὀλούμεθ', εἰ νόμου βίᾳ
ψῆφον τυράννων ἢ κράτη παρέξιμεν. 60
ἀλλ' ἐννοεῖν χρὴ τοῦτο μὲν γυναῖχ' ὅτι
ἔφυμεν, ὡς πρὸς ἄνδρας οὐ μαχουμένα·
ἔπειτα δ' οὕνεκ' ἀρχόμεσθ' ἐκ κρεισσόνων
καὶ ταῦτ' ἀκούειν κἄτι τῶνδ' ἀλγίονα.
ἐγὼ μὲν οὖν αἰτοῦσα τοὺς ὑπὸ χθονὸς 65
ξύγγνοιαν ἴσχειν, ὡς βιάζομαι τάδε,
τοῖς ἐν τέλει βεβῶσι πείσομαι· τὸ γὰρ
περισσὰ πράσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα.

ΑΝ. οὔτ' ἂν κελεύσαιμ' οὔτ' ἄν, εἰ θέλοις ἔτι
πράσσειν, ἐμοῦ γ' ἄν ἡδέως δρῴης μέτα. 70
ἀλλ' ἴσθ' ὁποῖά σοι δοκεῖ, κεῖνον δ' ἐγὼ
θάψω· καλόν μοι τοῦτο ποιούσῃ θανεῖν·
φίλη μετ' αὐτοῦ κείσομαι, φίλου μέτα,
ὅσια πανουργήσασ'· ἐπεὶ πλείων χρόνος,
ὃν δεῖ μ' ἀρέσκειν τοῖς κάτω τῶν ἐνθάδε. 75
ἐκεῖ γὰρ αἰεὶ κείσομαι· σοὶ δ' εἰ δοκεῖ,
τὰ τῶν θεῶν ἔντιμ' ἀτιμάσασ' ἔχε.

ΙΣ. ἐγὼ μὲν οὐκ ἄτιμα ποιοῦμαι, τὸ δὲ
βίᾳ πολιτῶν δρᾶν ἔφυν ἀμήχανος.

ΑΝ. σὺ μὲν τάδ' ἂν προύχοι· ἐγὼ δὲ δὴ τάφον 80
χώσουσ' ἀδελφῷ φιλτάτῳ πορεύσομαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΣ οἴμοι ταλαίνης, ὡς ὑπερδέδοικά σου.
ΑΝ. μὴ 'μοῦ προτάρβει· τὸν σὸν ἐξόρθου πότμον.
ΙΣ. ἀλλ' οὖν προμηνύσῃς γε τοῦτο μηδενὶ
τοὔργον, κρυφῇ δὲ κεῦθε, σὺν δ' αὔτως ἐγώ. 85
ΑΝ. οἴμοι, καταύδα· πολλὸν ἐχθίων ἔσῃ
σιγῶσ', ἐὰν μὴ πᾶσι κηρύξῃς τάδε.
ΙΣ. θερμὴν ἐπὶ ψυχροῖσι καρδίαν ἔχεις.
ΑΝ. ἀλλ' οἶδ' ἀρέσκουσ' οἷς μάλισθ' ἁδεῖν με χρή.
ΙΣ. εἰ καὶ δυνήσῃ γ'· ἀλλ' ἀμηχάνων ἐρᾷς. 90
ΑΝ. οὐκοῦν, ὅταν δὴ μὴ σθένω, πεπαύσομαι.
ΙΣ. ἀρχὴν δὲ θηρᾶν οὐ πρέπει τἀμήχανα.
ΑΝ. εἰ ταῦτα λέξεις, ἐχθαρῇ μὲν ἐξ ἐμοῦ,
ἐχθρὰ δὲ τῷ θανόντι προσκείσῃ δίκῃ.
ἀλλ' ἔα με καὶ τὴν ἐξ ἐμοῦ δυσβουλίαν 95
παθεῖν τὸ δεινὸν τοῦτο· πείσομαι γὰρ οὐ
τοσοῦτον οὐδέν, ὥστε μὴ οὐ καλῶς θανεῖν.
ΙΣ. ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι, στεῖχε· τοῦτο δ' ἴσθ', ὅτι
ἄνους μὲν ἔρχῃ, τοῖς φίλοις δ' ὀρθῶς φίλῃ.

ΧΟΡΟΣ

στροφὴ α' ἀκτὶς ἀελίου, τὸ κάλ- 100
λιστον ἑπταπύλῳ φανὲν
Θήβᾳ τῶν προτέρων φάος,
ἐφάνθης ποτ', ὦ χρυσέας
ἁμέρας βλέφαρον, Διρκαί-
ων ὑπὲρ ῥεέθρων μολοῦσα, 105
τὸν λεύκασπιν Ἀργόθεν
φῶτα βάντα πανσαγίᾳ
φυγάδα πρόδρομον ὀξυτέρῳ
κινήσασα χαλινῷ·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὃν ἐφ' ἡμετέρᾳ γᾷ Πολυνείκης 110
ἀρθεὶς νεικέων ἐξ ἀμφιλόγων
ἤγαγε· κεῖνος δ' ὀξέα κλάζων
αἰετὸς ἐς γᾶν ὥς ὑπερέπτα,
λευκῆς χιόνος πτέρυγι στεγανός, 115
πολλῶν μεθ' ὅπλων
ξὺν θ' ἱπποκόμοις κορύθεσσιν.

στὰς δ' ὑπὲρ μελάθρων, φονώ-
σαισιν ἀμφιχανὼν κύκλῳ
λόγχαις ἑπτάπυλον στόμα
ἔβα, πρὶν ποθ' ἁμετέρων 120
αἱμάτων γένυσιν πλησθῆ-
ναί τε καὶ στεφάνωμα πύργων
πευκάενθ' Ἥφαιστον ἑλεῖν.
τοῖος ἀμφὶ νῶτ' ἐτάθη
πάταγος Ἄρεος, ἀντιπάλῳ 125
δυσχείρωμα δράκοντι.

Ζεὺς γὰρ μεγάλης γλώσσης κόμπους
ὑπερεχθαίρει, καί σφας ἐσιδὼν
πολλῷ ῥεύματι προσνισσομένους
χρυσοῦ καναχῆς ὑπεροπλίαις, 130
παλτῷ ῥιπτεῖ πυρὶ βαλβίδων
ἐπ' ἄκρων ἤδη
νίκην ὁρμῶντ' ἀλαλάξαι.

Στροφὴ β' ἀντιτύπᾳ δ' ἐπὶ γᾷ πέσε τανταλωθεὶς
πυρφόρος, ὃς τότε μαινομένᾳ ξὺν ὁρμᾷ 135
βακχεύων ἐπέπνει
ῥιπαῖς ἐχθίστων ἀνέμων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἶχε δ' ἄλλα τὰ μέν,
ἄλλα δ' ἐπ' ἄλλοις ἐπενώμα στυφελίζων
[μέγας Ἄρης
δεξιόσειρος. 140

ἑπτὰ λοχαγοὶ γὰρ ἐφ' ἑπτὰ πύλαις
ταχθέντες ἴσοι πρὸς ἴσους ἔλιπον
Ζηνὶ τροπαίῳ πάγχαλκα τέλη,
πλὴν τοῖν στυγεροῖν, ὥ πατρὸς ἑνὸς
μητρός τε μιᾶς φύντε καθ' αὑτοῖν 145
δικρατεῖς λόγχας στήσαντ' ἔχετον
κοινοῦ θανάτου μέρος ἄμφω.

ἀντιστρ. β ἀλλὰ γὰρ ἁ μεγαλώνυμος ἦλθε Νίκα
τᾷ πολυαρμάτῳ ἀντιχαρεῖσα Θήβᾳ,
ἐκ μὲν δὴ πολέμων
τῶν νῦν θέσθε λησμοσύναν, 150
θεῶν δὲ ναοὺς χοροῖς
παννυχίοις πάντας ἐπέλθωμεν,
[ὁ Θήβας δ' ἐλελίχθων
Βάκχιος ἄρχοι.

ἀλλ' ὅδε γὰρ δὴ βασιλεὺς χώρας, 155
Κρέων ὁ Μενοικέως, νέον εἰληχὼς
ἀρχήν, νεοχμὸς νεαραῖσι θεῶν
ἐπὶ συντυχίαις χωρεῖ, τίνα δὴ
μῆτιν ἐρέσσων, ὅτι σύγκλητον
τήνδε γερόντων προὔθετο λέσχην, 160
κοινῷ κηρύγματι πέμψας;

ΚΡΕΩΝ

ἄνδρες, τὰ μὲν δὴ πόλεος ἀσφαλῶς θεοὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πολλῷ σάλῳ σείσαντες ὤρθωσαν πάλιν·
ὑμᾶς δ' ἐγὼ πομποῖσιν ἐκ πάντων δίχα
ἔστειλ' ἱκέσθαι, τοῦτο μὲν τὰ Λαΐου 165
σέβοντας εἰδὼς εὖ θρόνων ἀεὶ κράτη,
τοῦτ' αὖθις, ἡνίκ' Οἰδίπους ὤρθου πόλιν,
κἀπεὶ διώλετ', ἀμφὶ τοὺς κείνων ἔτι
παῖδας μένοντας ἐμπέδοις φρονήμασιν.
ὅτ' οὖν ἐκεῖνοι πρὸς διπλῆς μοίρας μίαν 170
καθ' ἡμέραν ὤλοντο παίσαντές τε καὶ
πληγέντες αὐτόχειρι σὺν μιάσματι,
ἐγὼ κράτη δὴ πάντα καὶ θρόνους ἔχω
γένους κατ' ἀγχιστεῖα τῶν ὀλωλότων.
ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν 175
ψυχήν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ.
ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν
μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων,
ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλήσας ἔχει, 180
κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ.
καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὑτοῦ πάτρας
φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.
ἐγὼ γάρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὁρῶν ἀεί,
οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὁρῶν 185
στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας,
οὔτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς
θείμην ἐμαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων ὅτι
ἥδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα καὶ ταύτης ἔπι
πλέοντες ὀρθῆς τοὺς φίλους ποιούμεθα. 190
τοιοῖσδ' ἐγὼ νόμοισι τήνδ' αὔξω πόλιν.
καὶ νῦν ἀδελφὰ τῶνδε κηρύξας ἔχω
ἀστοῖσι παίδων τῶν ἀπ' Οἰδίπου πέρι·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐτεοκλέα μέν, ὃς πόλεως ὑπερμαχῶν
ὄλωλε τῆσδε, πάντ' ἀριστεύσας δορί, 195
τάφῳ τε κρύψαι καὶ τὰ πάντ' ἐφαγνίσαι,
ἃ τοῖς ἀρίστοις ἔρχεται κάτω νεκροῖς·
τὸν δ' αὖ ξύναιμον τοῦδε, Πολυνείκη λέγω
ὃς γῆν πατρῴαν καὶ θεοὺς τοὺς ἐγγενεῖς
φυγὰς κατελθὼν ἠθέλησε μὲν πυρὶ 200
πρῆσαι κατ' ἄκρας, ἠθέλησε δ' αἵματος
κοινοῦ πάσασθαι, τοὺς δὲ δουλώσας ἄγειν,
τοῦτον πόλει τῇδ' ἐκκεκηρῦχθαι λέγω
μήτε κτερίζειν μήτε κωκῦσαί τινα,
ἐᾶν δ' ἄθαπτον καὶ πρὸς οἰωνῶν δέμας 205
καὶ πρὸς κυνῶν ἐδεστὸν αἰκισθὲν τ' ἰδεῖν.
τοιόνδ' ἐμὸν φρόνημα, κοὔποτ' ἔκ γ' ἐμοῦ
τιμὴν προέξουσ' οἱ κακοὶ τῶν ἐνδίκων.
ἀλλ' ὅστις εὔνους τῇδε τῇ πόλει, θανὼν
καὶ ζῶν δ' ὁμοίως ἔκ γ' ἐμοῦ τιμήσεται. 210

ΧΟ σοὶ ταῦτ' ἀρέσκει, παῖ Μενοικέως Κρέον,
τὸν τῇδε δύσνουν καὶ τὸν εὐμενῆ πόλει·
νόμῳ δὲ χρῆσθαι παντὶ πού γ' ἔνεστί σοι
καὶ τῶν θανόντων χὠπόσοι ζῶμεν πέρι.

ΚΡ ὡς ἂν σκοποί νῦν ἦτε τῶν εἰρημένων. 215

ΧΟ νεωτέρῳ τῳ τοῦτο βαστάζειν πρόθες.

ΚΡ. ἀλλ' εἶσ' ἑτοῖμοι τοῦ νεκροῦ γ' ἐπίσκοποι.

ΧΟ. τί δῆτ' ἂν ἄλλο τοῦτ' ἐπεντέλλοις ἔτι ;

ΚΡ. τὸ μὴ 'πιχωρεῖν τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε.

ΧΟ. οὐκ ἔστιν οὕτω μῶρος, ὃς θανεῖν ἐρᾷ. 220

ΚΡ. καὶ μὴν ὁ μισθὸς γ' οὗτος· ἀλλ' ὑπ' ἐλπίδων
ἄνδρας τὸ κέρδος πολλάκις διώλεσεν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΦΥΛΑΞ

ἄναξ, ἐρῶ μὲν οὐχ ὅπως τάχους ὕπο
δύσπνους ἱκάνω κοῦφον ἐξάρας πόδα·
πολλὰς γὰρ ἔσχον φροντίδων ἐπιστάσεις, 225
ὁδοῖς κυκλῶν ἐμαυτὸν εἰς ἀναστροφήν·
ψυχὴ γὰρ ἡὕδα πολλά μοι μυθουμένη·
τάλας, τί χωρεῖς, οἷ μολὼν δώσεις δίκην ;
τλήμων, μένεις αὖ ; κεἰ τάδ' εἴσεται Κρέων
ἄλλου παρ' ἀνδρός, πῶς σὺ δῆτ' οὐκ ἀλγυνῇ ; 230
τοιαῦθ' ἑλίσσων ἤνυτον σχολῇ βραδύς,
χοὕτως ὁδὸς βραχεῖα γίγνεται μακρά.
τέλος γε μέντοι δεῦρ' ἐνίκησεν μολεῖν
σοί· κεἰ τὸ μηδὲν ἐξερῶ, φράσω δ' ὅμως·
τῆς ἐλπίδος γὰρ ἔρχομαι δεδραγμένος 235
τὸ μὴ παθεῖν ἂν ἄλλο πλὴν τὸ μόρσιμον.

ΚΡ. τί δ' ἔστιν, ἀνθ' οὗ τήνδ' ἔχεις ἀθυμίαν ;

ΦΥ. φράσαι θέλω σοι πρῶτα τἀμαυτοῦ· τὸ γὰρ
πρᾶγμ' οὔτ' ἔδρασ' οὔτ' εἶδον ὅστις ἦν ὁ δρῶν,
οὐδ' ἂν δικαίως ἐς κακὸν πέσοιμί τι. 240

ΚΡ. εὖ γε στοχάζῃ κἀποφάργνυσαι κύκλῳ
τὸ πρᾶγμα· δηλοῖς δ' ὥς τι σημανῶν νέον.

ΦΥ. τὰ δεινὰ γάρ τοι προστίθησ' ὄκνον πολύν.

ΚΡ. οὔκουν ἐρεῖς ποτ', εἶτ' ἀπαλλαχθεὶς ἄπει ;

ΦΥ. καὶ δὴ λέγω σοι· τὸν νεκρόν τις ἀρτίως 245
θάψας βέβηκε κἀπὶ χρωτὶ διψίαν
κόνιν παλύνας κἀφαγιστεύσας ἃ χρή.

ΚΡ. τί φῄς ; τίς ἀνδρῶν ἦν ὁ τολμήσας τάδε ;

ΦΥ. οὐκ οἶδ'· ἐκεῖ γὰρ οὔτε του γενῇδος ἦν
πλῆγμ', οὐ δικέλλης ἐκβολή· στύφλος δὲ γῆ 250
καὶ χέρσος, ἀρρὼξ οὐδ' ἐπημαξευμένη
τροχοῖσιν, ἀλλ' ἄσημος οὐργάτης τις ἦν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅπως δ' ὁ πρῶτος ἡμὶν ἡμεροσκόπος
δείκνυσι, πᾶσι θαῦμα δυσχερὲς παρῆν·
ὁ μὲν γὰρ ἠφάνιστο — τυμβήρης μὲν οὔ, 255
λεπτὴ δ', ἄγος φεύγοντος ὥς, ἐπῆν κόνις.
σημεῖα δ' οὔτε θηρὸς οὔτε του κυνῶν
ἐλθόντος, οὐ σπάσαντος ἐξεφαίνετο.
λόγοι δ' ἐν ἀλλήλοισιν ἐρρόθουν κακοί,
φύλαξ ἐλέγχων φύλακα, κἂν ἐγίγνετο 260
πληγὴ τελευτῶσ', οὐδ' ὁ κωλύσων παρῆν·
εἷς γάρ τις ἦν ἕκαστος οὐξειργασμένος,
κοὐδεὶς ἐναργής, ἀλλ' ἔφευγε μὴ εἰδέναι.
ἦμεν δ' ἕτοιμοι καὶ μύδρους αἴρειν χεροῖν
καὶ πῦρ διέρπειν καὶ θεοὺς ὁρκωμοτεῖν, 265
τὸ μήτε δρᾶσαι μήτε τῳ ξυνειδέναι
τὸ πρᾶγμα βουλεύσαντι μήτ' εἰργασμένῳ.
τέλος δ' ὅτ' οὐδὲν ἦν ἐρευνῶσιν πλέον,
λέγει τις εἷς, ὃς πάντας ἐς πέδον κάρα
νεῦσαι φόβῳ προὔτρεψεν· οὐ γὰρ εἴχομεν 270
οὔτ' ἀντιφωνεῖν οὔθ' ὅπως δρῶντες καλῶς
πράξαιμεν· ἦν δ' ὁ μῦθος ὡς ἀνοιστέον
σοὶ τοὔργον εἴη τοῦτο κοὐχὶ κρυπτέον.
καὶ ταῦτ' ἐνίκα, κἀμὲ τὸν δυσδαίμονα
πάλος καθαιρεῖ τοῦτο τἀγαθὸν λαβεῖν· 275
πάρειμι δ' ἄκων οὐχ ἑκοῦσιν, οἶδ' ὅτι·
στέργει γὰρ οὐδεὶς ἄγγελον κακῶν ἐπῶν.

ΧΟ ἄναξ, ἐμοί τοι, μή τι καὶ θεήλατον
τοὔργον τόδ', ἡ ξύννοια βουλεύει πάλαι.

ΚΡ παῦσαι, πρὶν ὀργῆς κἀμὲ μεστῶσαι λέγων, 280
μὴ 'φευρεθῇς ἄνους τε καὶ γέρων ἅμα·
λέγεις γὰρ οὐκ ἀνεκτά, δαίμονας λέγων
πρόνοιαν ἴσχειν τοῦδε τοῦ νεκροῦ πέρι·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πότερον ὑπερτιμῶντες ὡς εὐεργέτην
ἔκρυπτον αὐτόν, ὅστις ἀμφικίονας 285
ναοὺς πυρώσων ἦλθε κἀναθήματα
καὶ γῆν ἐκείνων καὶ νόμους διασκεδῶν ;
ἢ τοὺς κακοὺς τιμῶντας εἰσορᾷς θεούς ;
οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ ταῦτα καὶ πάλαι πόλεως
ἄνδρες μόλις φέροντες ἐρρόθουν ἐμοὶ 290
κρυφῇ, κάρα σείοντες, οὐδ' ὑπὸ ζυγῷ
λόφον δικαίως εἶχον, ὡς στέργειν ἐμέ.
ἐκ τῶνδε τούτους ἐξεπίσταμαι καλῶς
παρηγμένους μισθοῖσιν εἰργάσθαι τάδε.
οὐδὲν γὰρ ἀνθρώποισιν οἷον ἄργυρος 295
κακὸν νόμισμ' ἔβλαστε· τοῦτο καὶ πόλεις
πορθεῖ, τόδ' ἄνδρας ἐξανίστησιν δόμων,
τόδ' ἐκδιδάσκει καὶ παραλλάσσει φρένας
χρηστὰς πρὸς αἰσχρὰ πράγμαθ' ἵστασθαι βροτῶν·
πανουργίας δ' ἔδειξεν ἀνθρώποις ἔχειν 300
καὶ παντὸς ἔργου δυσσέβειαν εἰδέναι.
ὅσοι δὲ μισθαρνοῦντες ἤνυσαν τάδε,
χρόνῳ ποτ' ἐξέπραξαν ὡς δοῦναι δίκην.
ἀλλ' εἴπερ ἴσχει Ζεὺς ἔτ' ἐξ ἐμοῦ σέβας,
εὖ τοῦτ' ἐπίστασ', ὅρκιος δέ σοι λέγω, 305
εἰ μὴ τὸν αὐτόχειρα τοῦδε τοῦ τάφου
εὑρόντες ἐκφανεῖτ' ἐς ὀφθαλμοὺς ἐμούς,
οὐχ ὑμὶν Ἅιδης μοῦνος ἀρκέσει, πρὶν ἂν
ζῶντες κρεμαστοὶ τήνδε δηλώσηθ' ὕβριν,
ἵν' εἰδότες τὸ κέρδος ἔνθεν οἰστέον 310
τὸ λοιπὸν ἁρπάζητε καὶ μάθηθ' ὅτι
οὐκ ἐξ ἅπαντος δεῖ τὸ κερδαίνειν φιλεῖν.
ἐκ τῶν γὰρ αἰσχρῶν λημμάτων τοὺς πλείονας
ἀτωμένους ἴδοις ἂν ἢ σεσωσμένους.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΦΥ. εἰπεῖν τι δώσεις ἢ στραφεὶς οὕτως ἴω ;
ΚΡ. οὐκ οἶσθα καὶ νῦν ὡς ἀνιαρῶς λέγεις ;
ΦΥ. ἐν τοῖσιν ὠσὶν ἢ 'πὶ τῇ ψυχῇ δάκνῃ ;
ΚΡ. τί δαὶ ῥυθμίζεις τὴν ἐμὴν λύπην ὅπου ;
ΦΥ. ὁ δρῶν σ' ἀνιᾷ τὰς φρένας, τὰ δ' ὦτ' ἐγώ.
ΚΡ. οἴμ' ὡς λάλημα δῆλον ἐκπεφυκὸς εἶ. 320
ΦΥ. οὔκουν τό γ' ἔργον τοῦτο ποιήσας ποτέ.
ΚΡ. καὶ ταῦτ' ἐπ' ἀργύρῳ γε τὴν ψυχὴν προδούς.
ΦΥ. φεῦ! ἦ δεινὸν ὦ δοκεῖ γε καὶ ψευδῆ δοκεῖν.

ΚΡ. κόμψευέ νυν τὴν δόξαν· εἰ δὲ ταῦτα μὴ
φανεῖτέ μοι τοὺς δρῶντας, ἐξερεῖθ', ὅτι 325
τὰ δειλὰ κέρδη πημονὰς ἐργάζεται.
ΦΥ. ἀλλ' εὑρεθείη μὲν μάλιστ'· ἐὰν δέ τοι
ληφθῇ τε καὶ μή, τοῦτο γὰρ τύχη κρινεῖ,
οὐκ ἔσθ' ὅπως ὄψει σὺ δεῦρ' ἐλθόντα με.
καὶ νῦν γὰρ ἐκτὸς ἐλπίδος γνώμης τ' ἐμῆς 330
σωθεὶς ὀφείλω τοῖς θεοῖς πολλὴν χάριν.

ΧΟΡΟΣ

στροφὴ α'

πολλὰ τὰ δεινὰ κοὐδὲν ἀν-
θρώπου δεινότερον πέλει.
τοῦτο καὶ πολιοῦ πέραν
πόντου χειμερίῳ νότῳ 335
χωρεῖ, περιβρυχίοισιν
περῶν ὑπ' οἴδμασιν,
θεῶν τε τὰν ὑπερτάταν, Γᾶν
ἄφθιτον, ἀκαμάταν ἀποτρύεται,
ἰλλομένων ἀρότρων ἔτος εἰς ἔτος,
ἱππείῳ γένει πολεύων. 340

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀντιστροφὴ α′ κουφονόων τε φῦλον ὀρ-
νίθων ἀμφιβαλὼν ἄγει
καὶ θηρῶν ἀγρίων ἔθνη
πόντου τ᾽ εἰναλίαν φύσιν 345
σπείραισι δικτυοκλώστοις,
περιφραδὴς ἀνήρ·
κρατεῖ δὲ μηχαναῖς ἀγραύλου
θηρὸς ὀρεσσιβάτα, λασιαύχενά θ᾽ 350
ἵππον ὀχμάζεται ἀμφιλόφῳ ζυγῷ
οὔρειόν τ᾽ ἀκμῆτα ταῦρον.

στροφὴ β′ καὶ φθέγμα καὶ ἀνεμόεν
φρόνημα καὶ ἀστυνόμους 355
ὀργὰς ἐδιδάξατο καὶ δυσαύλων
πάγων ὑπαίθρια καὶ
δύσομβρα φεύγειν βέλη,
ποντοπόρος.
ἄπορος ἐπ᾽ οὐδὲν ἔρχεται 360
τὸ μέλλον· Ἅιδα μόνον
φεῦξιν οὐκ ἐπάξεται·
νόσων δ᾽ ἀμηχάνων φυγὰς
ξυμπέφρασται.

ἀντιστροφὴ β′ σοφὸν τι τὸ μηχανόεν 365
τέχνας ὑπὲρ ἐλπίδ᾽ ἔχων
ποτὲ μὲν κακόν, ἄλλοτ᾽ ἐπ᾽ ἐσθλὸν ἕρπει·
νόμους γεραίρων χθονὸς
θεῶν τ᾽ ἔνορκον δίκαν
ὑψίπολις· 370
ἄπολις, ὅτῳ τὸ μὴ καλὸν
ξύνεστι, τόλμας χάριν·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μήτε μοι παρέστιος
γένοιτο μήτ' ἴσον φρονῶν
ὃς τάδ' ἔρδει. 375

ἐς δαιμόνιον τέρας ἀμφινοῶ
τόδε· πῶς εἰδὼς ἀντιλογήσω
τήνδ' οὐκ εἶναι παῖδ' Ἀντιγόνην ;
ὦ δύστηνος πατρὸς Οἰδίποδα 380
τί ποτ'; οὐ δὴ πού σέ γ' ἀπιστοῦσαν
τοῖς βασιλείοισιν ἄγουσι νόμοις
καὶ ἐν ἀφροσύνῃ καθελόντες;

ΦΥ. ἥδ' ἔστ' ἐκείνη τοὔργον ἡ 'ξειργασμένη·
τήνδ' εἵλομεν θάπτουσαν· ἀλλὰ ποῦ Κρέων; 385
ΧΟ. ὅδ' ἐκ δόμων ἄψορρος ἐς δέον περᾷ.
ΚΡ. τί δ' ἔστι; ποίᾳ ξύμμετρος προὔβην τύχῃ;
ΦΥ. ἄναξ, βροτοῖσιν οὐδέν ἐστ' ἀπώμοτον·
ψεύδει γὰρ ἡ 'πίνοια τὴν γνώμην· ἐπεὶ
σχολῇ ποθ' ἥξειν δεῦρ' ἂν ἐξηύχουν ἐγὼ 390
ταῖς σαῖς ἀπειλαῖς, αἷς ἐχειμάσθην τότε·
ἀλλ' ἡ γὰρ ἐκτὸς καὶ παρ' ἐλπίδας χαρὰ
ἔοικεν ἄλλῃ μῆκος οὐδὲν ἡδονῇ,
ἥκω, δι' ὅρκων καίπερ ὢν ἀπώμοτος,
κόρην ἄγων τήνδ', ἣ καθηρέθη τάφον 395
κοσμοῦσα. κλῆρος ἐνθάδ' οὐκ ἐπάλλετο,
ἀλλ' ἔστ' ἐμὸν θοὔρμαιον, οὐκ ἄλλου, τόδε.
καὶ νῦν, ἄναξ, τήνδ' αὐτὸς, ὡς θέλεις, λαβὼν
καὶ κρῖνε κἀξέλεγχ'· ἐγὼ δ' ἐλεύθερος
δίκαιός εἰμι τῶνδ' ἀπηλλάχθαι κακῶν. 400
ΚΡ. ἄγεις δὲ τήνδε τῷ τρόπῳ πόθεν λαβών;
ΦΥ. αὕτη τὸν ἄνδρ' ἔθαπτε· πάντ' ἐπίστασαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΡ. ἦ καὶ ξυνίης καὶ λέγεις ὀρθῶς ἃ φῄς ;
ΦΥ. ταύτην γ' ἰδὼν θάπτουσαν ὃν σὺ τὸν νεκρὸν
ἀπεῖπας· ἆρ' ἔνδηλα καὶ σαφῆ λέγω ; 405
ΚΡ. καὶ πῶς ὁρᾶται κἀπίληπτος ἠρέθη ;
ΦΥ. τοιοῦτον ἦν τὸ πρᾶγμ'· ὅπως γὰρ ἥκομεν,
πρὸς σοῦ τὰ δείν' ἐκεῖν' ἐπηπειλημένοι,
πᾶσαν κόνιν σήραντες, ἣ κατεῖχε τὸν
νέκυν, μυδῶν τε σῶμα γυμνώσαντες εὖ, 410
καθήμεθ' ἄκρων ἐκ πάγων ὑπήνεμοι,
ὀσμὴν ἀπ' αὐτοῦ, μὴ βάλῃ, πεφευγότες,
ἐγερτὶ κινῶν ἄνδρ' ἀνὴρ ἐπιρρόθοις
κακοῖσιν, εἴ τις τοῦδ' ἀκηδήσοι πόνου.
χρόνον τάδ' ἦν τοσοῦτον, ἔστ' ἐν αἰθέρι 415
μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἡλίου κύκλος
καὶ καῦμ' ἔθαλπε· καὶ τότ' ἐξαίφνης χθονὸς
τυφὼς ἀείρας σκηπτόν, οὐράνιον ἄχος,
πίμπλησι πεδίον, πᾶσαν αἰκίζων φόβην
ὕλης πεδιάδος, ἐν δ' ἐμεστώθη μέγας 420
αἰθήρ· μύσαντες δ' εἴχομεν θείαν νόσον.
καὶ τοῦδ' ἀπαλλαγέντος ἐν χρόνῳ μακρῷ,
ἡ παῖς ὁρᾶται κἀνακωκύει πικρᾶς
ὄρνιθος ὀξὺν φθόγγον, ὡς ὅταν κενῆς
εὐνῆς νεοσσῶν ὀρφανὸν βλέψῃ λέχος· 425
οὕτω δὲ χαὔτη, ψιλὸν ὡς ὁρᾷ νέκυν,
γόοισιν ἐξῴμωξεν, ἐκ δ' ἀρὰς κακὰς
ἠρᾶτο τοῖσι τοὔργον ἐξειργασμένοις.
καὶ χερσὶν εὐθὺς διψίαν φέρει κόνιν,
ἔκ τ' εὐκροτήτου χαλκέας ἄρδην πρόχου 430
χοαῖσι τρισπόνδοισι τὸν νέκυν στέφει.
χἠμεῖς ἰδόντες ἱέμεσθα, σὺν δέ νιν
θηρώμεθ' εὐθὺς οὐδὲν ἐκπεπληγμένην,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ τάς τε πρόσθεν τάς τε νῦν ἠλέγχομεν
πράξεις· ἄπαρνος δ' οὐδενὸς καθίστατο 435
ἅμ' ἡδέως ἔμοιγε κἀλγεινῶς ἅμα·
τὸ μὲν γὰρ αὐτὸν ἐκ κακῶν πεφευγέναι
ἥδιστον, ἐς κακὸν δὲ τοὺς φίλους ἄγειν
ἀλγεινόν· ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ἥσσω λαβεῖν
ἐμοὶ πέφυκε τῆς ἐμῆς σωτηρίας. 440

ΚΡ. σὲ δή, σὲ τὴν νεύουσαν ἐς πέδον κάρα,
φῄς ἢ καταρνῇ μὴ δεδρακέναι τάδε ;

ΑΝ. καὶ φημὶ δρᾶσαι κοὐκ ἀπαρνοῦμαι τὸ μή.

ΚΡ. σὺ μὲν κομίζοις ἂν σεαυτὸν οἷ θέλεις
ἔξω βαρείας αἰτίας ἐλεύθερον· 445
σὺ δ' εἰπέ μοι, μὴ μῆκος, ἀλλὰ συντόμως,
ἤδησθα κηρυχθέντα μὴ πράσσειν τάδε ;

ΑΝ. ἤδη· τί δ' οὐκ ἔμελλον ; ἐμφανῆ γὰρ ἦν.

ΚΡ. καὶ δῆτ' ἐτόλμας τούσδ' ὑπερβαίνειν νόμους ;

ΑΝ. οὐ γάρ τί μοι Ζεὺς ἦν ὁ κηρύξας τάδε, 450
οὐδ' ἡ ξύνοικος τῶν κάτω θεῶν Δίκη
τοιούσδ' ἐν ἀνθρώποισιν ὥρισεν νόμους,
οὐδὲ σθένειν τοσοῦτον ᾠόμην τὰ σὰ
κηρύγμαθ', ὥστε, ἄγραπτα κἀσφαλῆ θεῶν
νόμιμα δύνασθαι θνητὸν ὄνθ' ὑπερδραμεῖν. 455
οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθές, ἀλλ' ἀεί ποτε
ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου 'φάνη·
τούτων ἐγὼ οὐκ ἔμελλον, ἀνδρὸς οὐδενὸς
φρόνημα δείσασ', ἐν θεοῖσι τὴν δίκην
δώσειν· θανουμένη γὰρ ἐξῄδη — τί δ' οὔ ; 460
κεἰ μὴ σὺ προυκήρυξας· εἰ δὲ τοῦ χρόνου
πρόσθεν θανοῦμαι, κέρδος αὖτ' ἐγὼ λέγω·
ὅστις γὰρ ἐν πολλοῖσιν ὡς ἐγὼ κακοῖς
ζῇ, πῶς ὅδ' οὐχὶ κατθανὼν κέρδος φέρει ;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὕτως ἔμοιγε τοῦδε τοῦ μόρου τυχεῖν 465
παρ' οὐδὲν ἄλγος· ἀλλ' ἄν, εἰ τὸν ἐξ ἐμῆς
μητρὸς θανόντ' ἄθαπτον ἠνσχόμην νέκυν,
κείνοις ἂν ἤλγουν· τοῖσδε δ' οὐκ ἀλγύνομαι.
σοὶ δ' εἰ δοκῶ νῦν μῶρα δρῶσα τυγχάνειν,
σχεδόν τι μώρῳ μωρίαν ὀφλισκάνω. 470

ΧΟ. δηλοῖ τὸ γέννημ' ὠμὸν ἐξ ὠμοῦ πατρὸς
τῆς παιδός, εἴκειν δ' οὐκ ἐπίσταται κακοῖς.

ΚΡ. ἀλλ' ἴσθι τοι τὰ σκλήρ' ἄγαν φρονήματα
πίπτειν μάλιστα, καὶ τὸν ἐγκρατέστατον
σίδηρον ὀπτὸν ἐκ πυρὸς περισκελῆ 475
θραυσθέντα καὶ ῥαγέντα πλεῖστ' ἂν εἰσίδοις·
σμικρῷ χαλινῷ δ' οἶδα τοὺς θυμουμένους
ἵππους καταρτυθέντας· οὐ γὰρ ἐκπέλει
φρονεῖν μέγ' ὅστις δοῦλός ἐστι τῶν πέλας.
αὕτη δ' ὑβρίζειν μὲν τότ' ἐξηπίστατο, 480
νόμους ὑπερβαίνουσα τοὺς προκειμένους·
ὕβρις δ', ἐπεὶ δέδρακεν, ἥδε δευτέρα,
τούτοις ἐπαυχεῖν καὶ δεδρακυῖαν γελᾶν.
ἦ νῦν ἐγὼ μὲν οὐκ ἀνήρ, αὕτη δ' ἀνήρ,
εἰ ταῦτ' ἀνατὶ τῇδε κείσεται κράτη. 485
ἀλλ' εἴτ' ἀδελφῆς εἴθ' ὁμαιμονεστέρα
τοῦ παντὸς ἡμῖν Ζηνὸς ἑρκείου κυρεῖ,
αὐτή τε χὴ ξύναιμος οὐκ ἀλύξετον
μόρου κακίστου· καὶ γὰρ οὖν κείνην ἴσον
ἐπαιτιῶμαι τοῦδε βουλεῦσαι τάφου. 490
καί νιν καλεῖτ'· ἔσω γὰρ εἶδον ἀρτίως
λυσσῶσαν αὐτὴν οὐδ' ἐπήβολον φρενῶν.
φιλεῖ δ' ὁ θυμὸς πρόσθεν ᾑρῆσθαι κλοπεὺς
τῶν μηδὲν ὀρθῶς ἐν σκότῳ τεχνωμένων·
μισῶ γε μέντοι χὥταν ἐν κακοῖσί τις 495

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἁλοὺς ἔπειτα τοῦτο καλλύνειν θέλῃ.
ΑΝ. θέλεις τι μεῖζον ἢ κατακτεῖναί μ' ἑλών ;
ΚΡ. ἐγὼ μὲν οὐδέν· τοῦτ' ἔχων ἅπαντ' ἔχω.
ΑΝ. τί δῆτα μέλλεις ; ὡς ἐμοὶ τῶν σῶν λόγων
ἀρεστὸν οὐδέν, μηδ' ἀρεσθείη ποτέ· 500
οὕτω δὲ καὶ σοὶ τἄμ' ἀφανδάνοντ' ἔφυ·
καίτοι πόθεν κλέος γ' ἂν εὐκλεέστερον
κατέσχον ἢ τὸν αὐτάδελφον ἐν τάφῳ
τιθεῖσα ; τούτοις τοῦτο πᾶσιν ἁνδάνειν
λέγοιτ' ἄν, εἰ μὴ γλῶσσαν ἐγκλῄοι φόβος. 505
ἀλλ' ἡ τυραννὶς πολλά τ' ἄλλ' εὐδαιμονεῖ
κἄξεστιν αὐτῇ δρᾶν λέγειν θ' ἃ βούλεται.
ΚΡ. σὺ τοῦτο μούνη τῶνδε Καδμείων ὁρᾷς.
ΑΝ. ὁρῶσι χοὗτοι, σοὶ δ' ὑπίλλουσι στόμα.
ΚΡ. σὺ δ' οὐκ ἐπαιδῇ, τῶνδε χωρὶς εἰ φρονεῖς ; 510
ΑΝ. οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν τοὺς ὁμοσπλάγχνους σέβειν.
ΚΡ. οὔκουν ὅμαιμος χὠ καταντίον θανών ;
ΑΝ. ὅμαιμος, ἐκ μιᾶς τε καὶ ταὐτοῦ πατρός.
ΚΡ. πῶς δῆτ' ἐκείνῳ δυσσεβῆ τιμᾷς χάριν ;
ΑΝ. οὐ μαρτυρήσει ταῦθ' ὁ κατθανὼν νέκυς. 515
ΚΡ. εἴ τοί σφε τιμᾷς ἐξ ἴσου τῷ δυσσεβεῖ.
ΑΝ. οὐ γάρ τι δοῦλος, ἀλλ' ἀδελφὸς ὤλετο.
ΚΡ. πορθῶν γε τήνδε γῆν· ὁ δ' ἀντιστὰς ὕπερ.
ΑΝ. ὅμως ὅ γ' Ἅιδης τοὺς νόμους ἴσους ποθεῖ.
ΚΡ. ἀλλ' οὐχ ὁ χρηστὸς τῷ κακῷ λαχεῖν ἴσος. 520
ΑΝ. τίς οἶδεν, εἰ κάτωθεν εὐαγῆ τάδε ;
ΚΡ. οὔτοι ποθ' οὐχθρός, οὐδ' ὅταν θάνῃ, φίλος.
ΑΝ. οὔτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν.
ΚΡ. κάτω νυν ἐλθοῦσ', εἰ φιλητέον, φίλει
κείνους· ἐμοῦ δὲ ζῶντος οὐκ ἄρξει γυνή. 525
ΧΟ. καὶ μὴν πρὸ πυλῶν ἥδ' Ἰσμήνη,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φιλάδελφα κάτω δάκρυ' εἰβομένη,
νεφέλη δ' ὀφρύων ὕπερ αἱματόεν
ῥέθος αἰσχύνει,
τέγγουσ' εὐῶπα παρειάν. 530

ΚΡ. σὺ δ', ἣ κατ' οἴκους ὡς ἔχιδν' ὑφειμένη
λήθουσά μ' ἐξέπινες, οὐδ' ἐμάνθανον
τρέφων δύ' ἄτα κἀπαναστάσεις θρόνων,
φέρ', εἰπὲ δή μοι, καὶ σὺ τοῦδε τοῦ τάφου
φήσεις μετασχεῖν ἢ 'ξομῇ τὸ μὴ εἰδέναι ; 535

ΙΣ. δέδρακα τοὔργον, εἴπερ ἥδ' ὁμορροθεῖ,
καὶ ξυμμετίσχω καὶ φέρω τῆς αἰτίας.

ΑΝ. ἀλλ' οὐκ ἐάσει τοῦτό γ' ἡ δίκη σ', ἐπεὶ
οὔτ' ἠθέλησας οὔτ' ἐγὼ 'κοινωσάμην.

ΙΣ. ἀλλ' ἐν κακοῖς τοῖς σοῖσιν οὐκ αἰσχύνομαι 540
ξύμπλουν ἐμαυτὴν τοῦ πάθους ποιουμένη.

ΑΝ. ὧν τοὔργον Ἅιδης χοἱ κάτω ξυνίστορες·
λόγοις δ' ἐγὼ φιλοῦσαν οὐ στέργω φίλην.

ΙΣ. μήτοι, κασιγνήτη, μ' ἀτιμάσῃς τὸ μὴ οὐ
θανεῖν τε σὺν σοὶ τὸν θανόντα θ' ἁγνίσαι. 545

ΑΝ. μή μοι θάνῃς σὺ κοινά, μηδ' ἃ μὴ 'θιγες
ποιοῦ σεαυτῆς· ἀρκέσω θνήσκουσ' ἐγώ.

ΙΣ. καὶ τίς βίος μοι σοῦ λελειμμένῃ φίλος ;

ΑΝ. Κρέοντ' ἐρώτα· τοῦδε γὰρ σὺ κηδεμών.

ΙΣ. τί ταῦτ' ἀνιᾷς μ', οὐδὲν ὠφελουμένη ; 550

ΑΝ. ἀλγοῦσα μὲν δῆτ', εἰ γέλωτ' ἐν σοὶ γελῶ.

ΙΣ. τί δῆτ' ἂν ἀλλὰ νῦν σ' ἔτ' ὠφελοῖμ' ἐγώ ;

ΑΝ. σῶσον σεαυτήν· οὐ φθονῶ σ' ὑπεκφυγεῖν.

ΙΣ. οἴμοι τάλαινα, κἀμπλάκω τοῦ σοῦ μόρου ;

ΑΝ. σὺ μὲν γὰρ εἵλου ζῆν, ἐγὼ δὲ κατθανεῖν. 555

ΙΣ. ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀρρήτοις γε τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

ΑΝ. καλῶς σὺ μὲν τοῖς, τοῖς δ' ἐγὼ 'δόκουν φρονεῖν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΣ. καὶ μὴν ἴση νῷν ἐστιν ἡ ἁμαρτία.
ΑΝ. θάρσει· σὺ μὲν ζῇς, ἡ δ' ἐμὴ ψυχὴ πάλαι
τέθνηκεν, ὥστε τοῖς θανοῦσιν ὠφελεῖν. 560
ΚΡ. τὼ παῖδε φημὶ τώδε, τὴν μὲν ἀρτίως
ἄνουν πεφάνθαι, τὴν δ' ἀφ' οὗ τὰ πρῶτ' ἔφυ.
ΙΣ. οὐ γάρ ποτ', ὦναξ, οὐδ' ὃς ἂν βλάστῃ μένει
νοῦς τοῖς κακῶς πράσσουσιν, ἀλλ' ἐξίσταται.
ΚΡ. σοὶ γοῦν, ὅθ' εἵλου σὺν κακοῖς πράσσειν κακά. 565
ΙΣ. τί γὰρ μόνῃ μοι τῇσδ' ἄτερ βιώσιμον ;
ΚΡ. ἀλλ' ἥδε μέντοι μὴ λέγ'· οὐ γὰρ ἔστ' ἔτι.
ΙΣ. ἀλλὰ κτενεῖς νυμφεῖα τοῦ σαυτοῦ τέκνου ;
ΚΡ. ἀρώσιμοι γὰρ χἀτέρων εἰσὶν γύαι.
ΙΣ. οὐχ ὥς γ' ἐκείνῳ τῇδέ τ' ἦν ἡρμοσμένα. 570
ΚΡ. κακὰς ἐγὼ γυναῖκας υἱέσι στυγῶ.
ΙΣ. ὦ φίλταθ' Αἷμον, ὡς σ' ἀτιμάζει πατήρ.
ΚΡ. ἄγαν γε λυπεῖς καὶ σὺ καὶ τὸ σὸν λέχος.
ΧΟ. ἦ γὰρ στερήσεις τῆσδε τὸν σαυτοῦ γόνον ;
ΚΡ. Ἅιδης ὁ παύσων τούσδε τοὺς γάμους ἔφυ. 575
ΧΟ. δεδογμέν', ὡς ἔοικε, τήνδε κατθανεῖν.
ΚΡ. καὶ σοί γε κἀμοί· μὴ τριβὰς ἔτ', ἀλλά νιν
κομίζετ' εἴσω, δμῶες, ἐκ δὲ τοῦδε χρὴ
γυναῖκας εἶναι τάσδε μηδ' ἀνειμένας·
φεύγουσι γάρ τοι χοἱ θρασεῖς, ὅταν πέλας 580
ἤδη τὸν Ἅιδην εἰσορῶσι τοῦ βίου.

ΧΟΡΟΣ

στροφὴ α' εὐδαίμονες οἷσι κακῶν ἄγευστος αἰών.
οἷς γὰρ ἂν σεισθῇ θεόθεν δόμος, ἄτας
οὐδὲν ἐλλείπει γενεᾶς ἐπὶ πλῆθος ἕρπον. 585
ὅμοιον ὥστε ποντίαις
οἶδμα δυσπνόοις ὅταν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Θρήσσαισιν ἔρεβος ὕφαλον ἐπιδράμῃ πνοαῖς
κυλίνδει βυσσόθεν κελαινὰν 590
θῖνα καὶ δυσάνεμον,
στόνῳ βρέμουσι δ' ἀντιπλῆγες ἀκταί.

ἀντιστρ. α' ἀρχαῖα τὰ Λαβδακιδᾶν οἴκων ὁρῶμαι
πήματα φθιτῶν ἐπὶ πήμασι πίπτοντ', 595
οὐδ' ἀπαλλάσσει γενεὰν γένος, ἀλλ' ἐρείπει
θεῶν τις, οὐδ' ἔχει λύσιν·
νῦν γὰρ ἐσχάτας ὑπὲρ
ῥίζας ἐτέτατο φάος ἐν Οἰδίπου δόμοις. 600
κατ' αὖ νιν φοινία θεῶν τῶν
νερτέρων ἀμᾷ κοπὶς
λόγου τ' ἄνοια καὶ φρενῶν Ἐρινύς.

στροφὴ β' τεάν, Ζεῦ, δύνασιν τίς ἀν-
δρῶν ὑπερβασία κατάσχοι, 605
τὰν οὔθ' ὕπνος αἱρεῖ ποθ' ὁ πανταγρεὺς οὔτ'
ἀκάματοι θέοντες
μῆνες ; ἀγήρως δὲ χρόνῳ δυνάστας
κατέχεις Ὀλύμπου μαρμαρόεσσαν αἴγλαν. 610
τὸ τ' ἔπειτα καὶ τὸ μέλλον
καὶ τὸ πρὶν ἐπαρκέσει
νόμος· ὁ δ' οὐδὲν ἕρπει
θνατῶν βίοτος πάμπολύ γ' ἐκτὸς ἄτας.

ἀντιστρ. β' ἁ γὰρ δὴ πολύπλαγκτος ἐλ- 615
πὶς πολλοῖς μὲν ὄνασις ἀνδρῶν,
πολλοῖς δ' ἀπάτα κουφονόων ἐρώτων.
εἰδότι δ' οὐδὲν ἕρπει,
πρὶν πυρὶ θερμῷ πόδα τις προσαύσῃ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σοφίᾳ γὰρ ἔκ του κλεινὸν ἔπος πέφανται, 620
τὸ κακὸν δοκεῖν ποτ' ἐσθλὸν
τῷδ' ἔμμεν, ὅτῳ φρένας
θεὸς ἄγει πρὸς ἄταν· 625
πράσσει δ' ὀλιγοστὸν χρόνον ἐκτὸς ἄτας.
ὅδε μὴν Αἵμων, παίδων τῶν σῶν
νέατον γέννημ', ἆρ' ἀχνύμενος
τῆς μελλογάμου τάλιδος ἥκει
μόρον Ἀντιγόνης,
ἀπάτας λεχέων ὑπεραλγῶν ; 630

ΚΡ. τάχ' εἰσόμεσθα μάντεων ὑπέρτερον.
ὦ παῖ, τελείαν ψῆφον ἆρα μὴ κλύων
τῆς μελλονύμφου πατρὶ λυσσαίνων πάρει ;
ἢ σοὶ μὲν ἡμεῖς πανταχῇ δρῶντες φίλοι ;

ΑΙΜΩΝ

πάτερ, σός εἰμι καὶ σύ μοι γνώμας ἔχων 635
χρηστὰς ἀπορθοῖς, αἷς ἔγωγ' ἐφέψομαι·
ἐμοὶ γὰρ οὐδεὶς ἀξιώσεται γάμος
μείζων φέρεσθαι σοῦ καλῶς ἡγουμένου.

ΚΡ. οὕτω γάρ, ὦ παῖ, χρὴ διὰ στέρνων ἔχειν,
γνώμης πατρῴας πάντ' ὄπισθεν ἑστάναι. 640
τούτου γὰρ οὕνεκ' ἄνδρες εὔχονται γονὰς
κατηκόους φύσαντες ἐν δόμοις ἔχειν,
ὡς καὶ τὸν ἐχθρὸν ἀνταμύνωνται κακοῖς
καὶ τὸν φίλον τιμῶσιν ἐξ ἴσου πατρί·
ὅστις δ' ἀνωφέλητα φιτύει τέκνα, 645
τί τόνδ' ἂν εἴποις ἄλλο πλὴν αὑτῷ πόνους
φῦσαι, πολὺν δὲ τοῖσιν ἐχθροῖσιν γέλων ;
μή νύν ποτ', ὦ παῖ, τάσδ' ὑφ' ἡδονῆς φρένας

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γυναικὸς οὕνεκ' ἐκβάλῃς , εἰδὼς ὅτι
ψυχρὸν παραγκάλισμα τοῦτο γίγνεται, 650
γυνὴ κακὴ ξύνευνος ἐν δόμοις· τί γὰρ
γένοιτ' ἂν ἕλκος μεῖζον ἢ φίλος κακός ;
ἀλλὰ πτύσας ὡσεί τε δυσμενῆ μέθες
τὴν παῖδ' ἐν Ἅιδου τήνδε νυμφεύειν τινί.
ἐπεὶ γὰρ αὐτὴν εἷλον ἐμφανῶς ἐγὼ 655
πόλεως ἀπιστήσασαν ἐκ πάσης μόνην,
ψευδῆ γ' ἐμαυτὸν οὐ καταστήσω πόλει,
ἀλλὰ κτενῶ. πρὸς ταῦτ' ἐφυμνείτω Δία
ξύναιμον· εἰ γὰρ δὴ τά γ' ἐγγενῆ φύσει
ἄκοσμα θρέψω, κάρτα τοὺς ἔξω γένους. 660
ἐν τοῖς γὰρ οἰκείοισιν ὅστις ἔστ' ἀνὴρ
χρηστός, φανεῖται κἀν πόλει δίκαιος ὤν.
ὅστις δ' ὑπερβὰς ἢ νόμους βιάζεται
ἢ τοὐπιτάσσειν τοῖς κρατύνουσιν νοεῖ,
οὐκ ἔστ' ἐπαίνου τοῦτον ἐξ ἐμοῦ τυχεῖν. 665
ἀλλ' ὃν πόλις στήσειε, τοῦδε χρὴ κλύειν
καὶ σμικρὰ καὶ δίκαια καὶ τἀναντία.
καὶ τοῦτον ἂν τὸν ἄνδρα θαρσοίην ἐγὼ
καλῶς μὲν ἄρχειν, εὖ δ' ἂν ἄρχεσθαι θέλειν,
δορός τ' ἂν ἐν χειμῶνι προστεταγμένον 670
μένειν δίκαιον κἀγαθὸν παραστάτην.
ἀναρχίας δὲ μεῖζον οὐκ ἔστιν κακόν·
αὕτη πόλεις ὄλλυσιν, ἥδ' ἀναστάτους
οἴκους τίθησιν, ἥδε συμμάχου δορὸς
τροπὰς καταρρήγνυσι· τῶν δ' ὀρθουμένων 675
σῴζει τὰ πολλὰ σώμαθ' ἡ πειθαρχία.
οὕτως ἀμυντέ' ἐστὶ τοῖς κοσμουμένοις,
κοὔτοι γυναικὸς οὐδαμῶς ἡσσητέα·
κρεῖσσον γάρ, εἴπερ δεῖ, πρὸς ἀνδρὸς ἐκπεσεῖν,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κοὐκ ἂν γυναικῶν ἥσσονες καλοίμεθ' ἄν. 680

ΧΟ. ἡμῖν μέν, εἰ μὴ τῷ χρόνῳ κεκλέμμεθα,
λέγειν φρονούντως ὧν λέγεις δοκεῖς πέρι.

ΑΙ. τάτερ, θεοὶ φύουσιν ἀνθρώποις φρένας,
πάντων ὅσ' ἔστι χρημάτων ὑπέρτατον.
ἐγὼ δ' ὅπως σὺ μὴ λέγεις ὀρθῶς τάδε, 685
οὔτ' ἂν δυναίμην μήτ' ἐπισταίμην λέγειν.
γένοιτο μεντἂν χἀτέρῳ καλῶς ἔχον.
σοῦ δ' οὖν πέφυκα πάντα προσκοπεῖν, ὅσα
λέγει τις ἢ πράσσει τις ἢ ψέγειν ἔχει·
τὸ γὰρ σὸν ὄμμα δεινὸν ἀνδρὶ δημότῃ 690
λόγοις τοιούτοις, οἷς σὺ μὴ τέρψῃ κλύων·
ἐμοὶ δ' ἀκούειν ἔσθ' ὑπὸ σκότου τάδε,
τὴν παῖδα ταύτην οἷ' ὀδύρεται πόλις,
πασῶν γυναικῶν ὡς ἀναξιωτάτῃ
κάκιστ' ἀπ' ἔργων εὐκλεεστάτων φθίνει· 695
ἥτις τὸν αὑτῆς αὐτάδελφον ἐν φοναῖς
πεπτῶτ' ἄθαπτον μήθ' ὑπ' ὠμηστῶν κυνῶν
εἴασ' ὀλέσθαι μήθ' ὑπ' οἰωνῶν τινος·
οὐχ ἥδε χρυσῆς ἀξία τιμῆς λαχεῖν ;
τοιάδ' ἐρεμνὴ σῖγ' ὑπέρχεται φάτις. 700
ἐμοὶ δὲ σοῦ πράσσοντος εὐτυχῶς, πάτερ,
οὐκ ἔστιν οὐδὲν κτῆμα τιμιώτερον·
τί γὰρ πατρὸς θάλλοντος εὐκλείας τέκνοις
ἄγαλμα μεῖζον ἢ τί πρὸς παίδων πατρί ;
μή νυν ἓν ἦθος μοῦνον ἐν σαυτῷ φόρει, 705
ὡς φῄς σύ, κοὐδὲν ἄλλο, τοῦτ' ὀρθῶς ἔχειν·
ὅστις γὰρ αὐτὸς ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ
ἢ γλῶσσαν, ἣν οὐκ ἄλλος, ἢ ψυχὴν ἔχειν,
οὗτοι διαπτυχθέντες ὤφθησαν κενοί.
ἀλλ' ἄνδρα, κεἴ τις ἦ σοφός, τὸ μανθάνειν 710

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πόλλ' αἰσχρὸν οὐδὲν καὶ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν.
ὁρᾷς παρὰ ῥείθροισι χειμάρροις ὅσα
δένδρων ὑπείκει, κλῶνας ὡς ἐκσῴζεται,
τὰ δ' ἀντιτείνοντ' αὐτόπρεμν' ἀπόλλυται.
αὕτως δὲ ναὸς ὅστις ἐγκρατῆ πόδα 715
τείνας ὑπείκει μηδέν, ὑπτίοις κάτω
στρέψας τὸ λοιπὸν σέλμασιν ναυτίλλεται.
ἀλλ' εἶκε θυμῷ καὶ μετάστασιν δίδου.
γνώμη γὰρ εἴ τις κἀπ' ἐμοῦ νεωτέρου
πρόσεστι, φήμ' ἔγωγε πρεσβεύειν πολὺ 720
φῦναί τιν' ἄνδρα πάντ' ἐπιστήμης πλέων·
εἰ δ' οὖν, φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταύτῃ ῥέπειν,
καὶ τῶν λεγόντων εὖ καλὸν τὸ μανθάνειν.

ΧΟ. ἄναξ, σέ τ' εἰκός, εἴ τι καίριον λέγει,
μαθεῖν, σέ τ' αὖ τοῦδ'· εὖ γὰρ εἴρηται διπλῇ. 725

ΚΡ. οἱ τηλικοίδε καὶ διδαξόμεσθα δὴ
φρονεῖν ὑπ' ἀνδρὸς τηλικοῦδε τὴν φύσιν ;

ΑΙ. μηδὲν τὸ μὴ δίκαιον· εἰ δ' ἐγὼ νέος,
οὐ τὸν χρόνον χρὴ μᾶλλον ἢ τἄργα σκοπεῖν.

ΚΡ. ἔργον γάρ ἐστι τοὺς ἀκοσμοῦντας σέβειν ; 730

ΑΙ. οὐδ' ἂν κελεύσαιμ' εὐσεβεῖν ἐς τοὺς κακούς.

ΚΡ. οὐχ ἥδε γὰρ τοιᾷδ ἐπείληπται νόσῳ ;

ΑΙ. οὔ φησι Θήβης τῆσδ' ὁμόπτολις λεώς.

ΚΡ. πόλις γὰρ ἡμῖν, ἁμὲ χρὴ τάσσειν, ἐρεῖ.

ΑΙ. ὁρᾷς τόδ' ὡς εἴρηκας ὡς ἄγαν νέος ; 735

ΚΡ. ἄλλῳ γὰρ ἢ 'μοὶ χρή με τῆσδ' ἄρχειν χθονός ;

ΑΙ. πόλις γὰρ οὐκ ἔσθ', ἥτις ἀνδρὸς ἐσθ' ἑνός.

ΚΡ. οὐ τοῦ κρατοῦντος ἡ πόλις νομίζεται ;

ΑΙ. καλῶς ἐρήμης γ' ἂν σὺ γῆς ἄρχοις μόνος.

ΚΡ. ὅδ', ὡς ἔοικε, τῇ γυναικὶ συμμαχεῖ. 740

ΑΙ. εἴπερ γυνὴ σύ· σοῦ γὰρ οὖν προκήδομαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΡ. ὦ παγκάκιστε, διὰ δίκης ἰὼν πατρί ;
ΑΙ. οὐ γὰρ δίκαιά σ' ἐξαμαρτάνονθ' ὁρῶ.
ΚΡ. ἁμαρτάνω γὰρ τὰς ἐμὰς ἀρχὰς σέβων ;
ΑΙ. οὐ γὰρ σέβεις, τιμάς γε τὰς θεῶν πατῶν. 745
ΚΡ. ὦ μιαρὸν ἦθος καὶ γυναικὸς ὕστερον.
ΑΙ. οὔ τἂν ἕλοις ἥσσω γε τῶν αἰσχρῶν ἐμέ.
ΚΡ. ὁ γοῦν λόγος σοι πᾶς ὑπὲρ κείνης ὅδε.
ΑΙ. καὶ σοῦ γε κἀμοῦ καὶ θεῶν τῶν νερτέρων.
ΚΡ. ταύτην ποτ' οὐκ ἔσθ' ὡς ἔτι ζῶσαν γαμεῖς. 750
ΑΙ. ἥδ' οὖν θανεῖται καὶ θανοῦσ' ὀλεῖ τινα.
ΚΡ. ἦ κἀπαπειλῶν ὧδ' ἐπεξέρχῃ θρασύς ;
ΑΙ. τίς δ' ἔστ' ἀπειλὴ πρὸς κενὰς γνώμας λέγειν ;
ΚΡ. κλαίων φρενώσεις, ὧν φρενῶν αὐτὸς κενός.
ΑΙ. εἰ μὴ πατὴρ ἦσθ', εἶπον ἂν σ' οὐκ εὖ φρονεῖν. 755
ΚΡ. γυναικὸς ὤν δούλευμα, μὴ κώτιλλέ με.
ΑΙ. βούλει λέγειν τι καὶ λέγων μηδὲν κλύειν ;
ΚΡ. ἄληθες ; ἀλλ' οὐ, τόνδ' Ὄλυμπον, ἴσθ' ὅτι,
χαίρων ἐπὶ ψόγοισι δεννάσεις ἐμέ.
ἄγετε τὸ μῖσος, ὡς κατ' ὄμματ' αὐτίκα 760
παρόντι θνήσκῃ πλησία τῷ νυμφίῳ.
ΑΙ. οὐ δῆτ' ἔμοιγε, τοῦτο μὴ δόξῃς ποτέ,
οὔθ' ἥδ' ὀλεῖται πλησία, σύ τ' οὐδαμὰ
τοὐμὸν προσόψει κρᾶτ' ἐν ὀφθαλμοῖς ὁρῶν,
ὡς τοῖς θέλουσι τῶν φίλων μαίνῃ ξυνών. 765
ΧΟ. ἀνήρ, ἄναξ, βέβηκεν ἐξ ὀργῆς ταχύς·
νοῦς δ' ἐστὶ τηλικοῦτος ἀλγήσας βαρύς.
ΚΡ. δράτω, φρονείτω μεῖζον ἢ κατ' ἄνδρ' ἰών·
τὼ δ' οὖν κόρα τώδ' οὐκ ἀπαλλάξει μόρου.
ΧΟ. ἄμφω γὰρ αὐτὼ καὶ κατακτεῖναι νοεῖς ; 770
ΚΡ. οὐ τήν γε μὴ θιγοῦσαν· εὖ γὰρ οὖν λέγεις.
ΧΟ. μόρῳ δὲ ποίῳ καί σφε βουλεύῃ κτανεῖν ;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΡ. ἄγων ἐρῆμος ἔνθ' ἂν ᾖ βροτῶν στίβος
κρύψω πετρώδει ζῶσαν ἐν κατώρυχι,
φορβῆς τοσοῦτον ὡς ἄγος μόνον προθείς, 775
ὅπως μίασμα πᾶσ' ὑπεκφύγῃ πόλις.
κἀκεῖ τὸν Ἅιδην, ὃν μόνον σέβει θεῶν,
αἰτουμένῃ που τεύξεται τὸ μὴ θανεῖν,
ἢ γνώσεται γοῦν ἀλλὰ τηνικαῦθ', ὅτι
πόνος περισσός ἐστι τἀν Ἅιδου σέβειν. 780

ΧΟΡΟΣ

στροφὴ Ἔρως ἀνίκατε μάχαν,
Ἔρως, ὃς ἐν κτήμασι πίπτεις,
ὃς ἐν μαλακαῖς παρειαῖς
νεάνιδος ἐννυχεύεις,
φοιτᾷς δ' ὑπερπόντιος ἔν τ' ἀγρονόμοις
[αὐλαῖς· 785
καί σ' οὔτ ἀθανάτων φύξιμος οὐδεὶς
οὔθ' ἁμερίων σέ γ' ἀνθρώπων· ὁ δ' ἔχων
[μέμηνεν. 790

ἀντιστρ. σὺ καὶ δικαίων ἀδίκους
φρένας παρασπᾷς ἐπὶ λώβᾳ·
σὺ καὶ τόδε νεῖκος ἀνδρῶν
ξύναιμον ἔχεις ταράξας.
νικᾷ δ' ἐναργὴς βλεφάρων ἵμερος εὐλέκτρου 795
νύμφας, τῶν μεγάλων πάρεδρος ἐν ἀρχαῖς
θεσμῶν· ἄμαχος γὰρ ἐμπαίζει θεὸς
[Ἀφροδίτα. 800
νῦν δ' ἤδη 'γὼ καὐτὸς θεσμῶν
ἔξω φέρομαι τάδ' ὁρῶν, ἴσχειν δ'
οὐκέτι πηγὰς δύναμαι δακρύων,
τὸν παγκοίταν ὅθ' ὁρῶ θάλαμον
τήνδ' Ἀντιγόνην ἀνύτουσαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΑΝ. στρ. α' ὁρᾶτ' ἔμ', ὦ γᾶς πατρίας πολῖται,
τὰν νεάταν ὁδὸν
στείχουσαν, νέατον δὲ φέγ-
γος λεύσσουσαν ἀελίου,
κοὔποτ' αὖθις· ἀλλά μ' ὁ παγ- 810
κοίτας Ἅιδας ζῶσαν ἄγει
τὰν Ἀχέροντος
ἀκτάν, οὔθ' ὑμεναίων
ἔγκληρον οὔτ' ἐπινυμφίδιός
πώ μέ τις ὕμνος 815
ὕμνησεν, ἀλλ' Ἀχέροντι νυμφεύσω.

ΧΟ. οὐκοῦν κλεινὴ καὶ ἔπαινον ἔχουσ'
ἐς τόδ' ἀπέρχῃ κεῦθος νεκύων,
οὔτε φθινάσιν πληγεῖσα νόσοις
οὔτε ξιφέων ἐπίχειρα λαχοῦσ', 820
ἀλλ' αὐτόνομος, ζῶσα μόνη δὴ
θνατῶν Ἀίδαν καταβήσῃ.

ΑΝ. ἀντ. α' ἤκουσα δὴ λυγροτάταν ὀλέσθαι
τὰν Φρυγίαν ξέναν
Ταντάλου Σιπύλῳ πρὸς ἄ- 825
κρῳ, τὰ κισσὸς ὡς ἀτενὴς
πετραία βλάστα δάμασεν·
καί νιν ὄμβροι τακομέναν,
ὡς φάτις ἀνδρῶν,
χιών τ' οὐδαμὰ λείπει, 830
τέγγει δ' ὑπ' ὀφρύσι παγκλαύτοις
δειράδας· ᾧ με
δαίμων ὁμοιοτάταν κατευνάζει.

ΧΟ. ἀλλὰ θεός τοι καὶ θεογεννής,
ἡμεῖς δὲ βροτοὶ καὶ θνητογενεῖς. 835

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καίτοι φθιμένᾳ μέγα τἀκοῦσαι
τοῖς ἰσοθέοις ἔγκληρα λαχεῖν
ζῶσαν καὶ ἔπειτα θανοῦσαν.

ΑΝ. στρ. β' οἴμοι γελῶμαι. τί με, πρὸς θεῶν πατρῴων, 840
οὐκ οἰχομέναν ὑβρίζεις, ἀλλ' ἐπίφαντον ;
ὦ πόλις, ὦ πόλεως
πολυκτήμονες ἄνδρες·
ἰὼ Διρκαῖαι κρῆναι
Θήβας τ' εὐαρμάτου ἄλσος, ἔμπας 845
ξυμμάρτυρας ὔμμ' ἐπικτῶμαι,
οἷα φίλων ἄκλαυτος, οἵοις νόμοις
πρὸς ἔργμα τυμβόχωστον ἔρχομαι τάφου πο-
[ταινίου·

ἰὼ δύστανος,
οὔτ' ἐν βροτοῖσιν οὔτ' ἐν νεκροῖσιν 850
μέτοικος, οὐ ζῶσιν οὐ θανοῦσιν.

ΧΟ. προβᾶσ' ἐπ' ἔσχατον θράσους
ὑψηλὸν ἐς Δίκας βάθρον
προσέπεσες, ὦ τέκνον, 855
πατρῷον δ' ἐκτίνεις τιν' ἆθλον.

ΑΝ. ἀντ. β' ἔψαυσας ἀλγεινοτάτας ἐμοὶ μερίμνας,
πατρὸς τριπόλιστον οἶτον τοῦ τε πρόπαντος
ἁμετέρου πότμου 860
κλεινοῖς Λαβδακίδαισιν.
ἰὼ ματρῷαι λέκτρων
ἆται κοιμήματά τ' αὐτογέννητ'
ἐμῷ πατρὶ δυσμόρου ματρός, 865
οἷων ἐγώ ποθ' ἁ ταλαίφρων ἔφυν·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς οὓς ἀραῖος, ἄγαμος, ἄδ' ἐγὼ μέτοικος
[ἔρχομαι.
ἰὼ δυσπότμων,
κασίγνητε, γάμων κυρήσας,
θανὼν ἔτ' οὖσαν κατήναρές με.

ΧΟ. σέβειν μὲν εὐσέβειά τις·
κράτος δ', ὅτῳ κράτος μέλει,
παραβατὸν οὐδαμᾷ πέλει.
σὲ δ' αὐτόγνωτος ὤλεσ' ὀργά.

ΑΝ. ἐπῳδ. ἄκλαυτος, ἄφιλος, ἀνυμέναιος ταλαίφρων
[ἄγομαι
τάνδ' ἑτοίμαν ὁδόν.
οὐκέτι μοι τόδε λαμπάδος ἱερὸν ὄμμα
θέμις ὁρᾶν ταλαίνᾳ,
τὸν δ' ἐμὸν πότμον ἀδάκρυτον οὐδεὶς φίλων
[στενάζει.

ΚΡ. ἆρ' ἔστ' ἀοιδὰς καὶ γόους πρὸ τοῦ θανεῖν
ὡς οὐδ' ἂν εἷς παύσαιτ' ἄν, εἰ χρείη, λέγων ;
οὐκ ἄξεθ' ὡς τάχιστα ; καὶ κατηρεφεῖ
τύμβῳ περιπτύξαντες, ὡς εἴρηκ' ἐγώ,
ἄφετε μόνην ἐρῆμον, εἴτε χρῇ θανεῖν
εἴτ' ἐν τοιαύτῃ ζῶσα τυμβεύειν στέγῃ·
ἡμεῖς γὰρ ἁγνοὶ τοὐπὶ τήνδε τὴν κόρην·
μετοικίας δ' οὖν τῆς ἄνω στερήσεται.

ΑΝ. ὦ τύμβος, ὦ νυμφεῖον, ὦ κατασκαφὴς
οἴκησις ἀείφρουρος, οἷ πορεύομαι
πρὸς τοὺς ἐμαυτῆς, ὧν ἀριθμὸ ἐν νεκροῖς
πλεῖστον δέδεκται Φερσέφασσ' ὀλωλότων·
ὧν λοισθία 'γὼ καὶ κάκιστα δὴ μακρῷ
κάτειμι, πρίν μοι μοῖραν ἐξήκειν βίου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐλθοῦσα μέντοι κάρτ' ἐν ἐλπίσιν τρέφω
φίλη μὲν ἥξειν πατρί, προσφιλὴς δὲ σοί,
μῆτερ, φίλη δὲ σοί, κασίγνητον κάρα·
ἐπεὶ θανόντας αὐτόχειρ ὑμᾶς ἐγὼ 900
ἔλουσα κἀκόσμησα κἀπιτυμβίους
χοὰς ἔδωκα. νῦν δέ, Πολύνεικες, τὸ σὸν
δέμας περιστέλλουσα τοιάδ' ἄρνυμαι.
καίτοι σ' ἐγὼ 'τίμησα τοῖς φρονοῦσιν εὖ.
οὐ γάρ ποτ' οὔτ' ἄν, εἰ τέκν', ὧν μήτηρ ἔφυν, 905
οὔτ' εἰ πόσις μοι κατθανὼν ἐτήκετο,
βίᾳ πολιτῶν τόνδ' ἂν ᾑρόμην πόνον.
τίνος νόμου δὴ ταῦτα πρὸς χάριν λέγω ;
πόσις μὲν ἂν μοι κατθανόντος ἄλλος ἦν,
καὶ παῖς ἀπ' ἄλλου φωτός, εἰ τοῦδ' ἤμπλακον, 910
μητρὸς δ' ἐν Ἅιδου καὶ πατρὸς κεκευθότοιν
οὐκ' ἔστ' ἀδελφὸς ὅστις ἂν βλάστοι ποτέ.
τοιῷδε μέντοι σ' ἐκπροτιμήσασ' ἐγὼ
νόμῳ, Κρέοντι ταῦτ' ἔδοξ' ἁμαρτάνειν
καὶ δεινὰ τολμᾶν, ὦ κασίγνητον κάρα. 915
καὶ νῦν ἄγει με διὰ χερῶν οὕτω λαβὼν
ἄλεκτρον, ἀνυμέναιον, οὔτε του γάμου
μέρος λαχοῦσαν οὔτε παιδείου τροφῆς,
ἀλλ' ὧδ' ἐρῆμος πρὸς φίλων ἡ δύσμορος
ζῶσ' ἐς θανόντων ἔρχομαι κατασκαφάς· 920
ποίαν παρεξελθοῦσα δαιμόνων δίκην ;
τί χρή με τὴν δύστηνον ἐς θεοὺς ἔτι
βλέπειν ; τίν' αὐδᾶν ξυμμάχων ; ἐπεί γε δὴ
τὴν δυσσέβειαν εὐσεβοῦσ' ἐκτησάμην.
ἀλλ' εἰ μὲν οὖν τάδ' ἐστὶν ἐν θεοῖς καλά, 925
παθόντες ἂν ξυγγνοῖμεν ἡμαρτηκότες.
εἰ δ' οἵδ' ἁμαρτάνουσι, μὴ πλείω κακὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πάθοιεν ἢ καὶ δρῶσιν ἐκδίκως ἐμέ.
ΧΟ. ἔτι τῶν αὐτῶν ἀνέμων αὐταὶ
ψυχῆς ῥιπαὶ τήνδε γ' ἔχουσιν. 930
ΚΡ. τοιγὰρ τούτων τοῖσιν ἄγουσιν
κλαύμαθ' ὑπάρξει βραδυτῆτος ὕπερ.
ΑΝ. οἴμοι, θανάτου τοῦτ' ἐγγυτάτω
τοὔπος ἀφῖκται.
ΧΟ. θαρσεῖν οὐδὲν παραμυθοῦμαι,
μὴ οὐ τάδε ταύτῃ κατακυροῦσθαι. 935
ΑΝ. ὦ γῆς Θήβης ἄστυ πατρῷον
καὶ θεοὶ προγενεῖς,
ἄγομαι δὴ κοὐκέτι μέλλω.
λεύσσετε, Θήβης οἱ κοιρανίδαι, 940
τὴν βασιλειδᾶν μούνην λοιπήν,
οἷα πρὸς οἵων ἀνδρῶν πάσχω
τὴν εὐσεβίαν σεβίσασα.

ΧΟ. στρ. α' ἔτλα καὶ Δανάας οὐράνιον φῶς
ἀλλάξαι δέμας ἐν χαλκοδέτοις αὐλαῖς· 945
κρυπτομένα δ' ἐν τυμβήρει θαλάμῳ κατεζεύχθη.
καίτοι καὶ γενεᾷ τίμιος, ὦ παῖ παῖ,
καὶ Ζηνὸς ταμιεύεσκε γονὰς χρυσορύτους. 950
ἀλλ' ἁ μοιριδία τις δύνασις δεινά·
οὔτ' ἄν νιν ὄλβος οὔτ' Ἄρης,
οὐ πύργος, οὐχ ἁλίκτυποι
κελαιναὶ νᾶες ἐκφύγοιεν.
ἀντ α' ζεύχθη δ' ὀξύχολος παῖς ὁ Δρύαντος, 955
Ἠδωνῶν βασιλεύς, κερτομίοις ὀργαῖς,
ἐκ Διονύσου πετρώδει κατάφαρκτος ἐν δεσμῷ·
οὕτω τᾶς μανίας δεινὸν ἀποστάζει
ἀνθηρόν τε μένος· κεῖνος ἐπέγνω μανίαις 960

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ψαύων τὸν θεὸν ἐν κερτομίοις γλώσσαις.
παύεσκε μὲν γὰρ ἐνθέους
γυναῖκας εὔιόν τε πῦρ;
φιλαύλους τ' ἠρέθιζε Μούσας. 965

στρ. β' παρὰ δὲ Κυανέων πελαγέων διδύμας ἁλὸς
ἀκταὶ Βοσπόριαι ἰδ' ὁ Θρῃκῶν ἄξενος
Σαλμυδησσός, ἵν' ἀγχίπολις Ἄρης 970
δισσοῖσι Φινεΐδαις
εἶδεν ἀρατὸν ἕλκος
τυφλωθὲν ἐξ ἀγρίας δάμαρτος
ἀλαὸν ἀλαστόροισιν ὀμμάτων κύκλοις,
ἀραχθέντων ὑφ' αἱματηραῖς 975
χείρεσσι καὶ κερκίδων ἀκμαῖσιν.

αντιστρ. κατὰ δὲ τακόμενοι μέλεοι μελέαν πάθαν
κλαῖον, ματρὸς ἔχοντες ἀνύμφευτον γονάν. 980
ἃ δὲ σπέρμα μὲν ἀρχαιογόνων
ἄνταση' Ἐρεχθεϊδᾶν,
τηλεπόροις δ' ἐν ἄντροις
τράφη θυέλλαισιν ἐν πατρῴαις
Βορεὰς ἄμιππος ὀρθόποδος ὑπὲρ πάγου 985
θεῶν παῖς· ἀλλὰ κἀπ' ἐκείνᾳ
Μοῖραι μακραίωνες ἔσχον, ὦ παῖ.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Θήβης ἄνακτες, ἥκομεν κοινὴν ὁδὸν
δύ' ἐξ ἑνὸς βλέποντε· τοῖς τυφλοῖσι γὰρ
αὕτη κέλευθος ἐκ προηγητοῦ πέλει. 990

ΚΡ. τί δ' ἔστιν, ὦ γεραιὲ Τειρεσία, νέον ;

ΤΕΙ. ἐγὼ διδάξω, καὶ σὺ τῷ μάντει πιθοῦ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΡ. οὔκουν πάρος γε σῆς ἀπεστάτουν φρενός.
ΤΕΙ. τοιγὰρ δι' ὀρθῆς τήνδ' ἐναυκλήρεις πόλιν.
ΚΡ. ἔχω πεπονθὼς μαρτυρεῖν ὀνήσιμα. 995
ΤΕΙ. φρόνει βεβὼς αὖ νῦν ἐπὶ ξυροῦ τύχης.
ΚΡ. τί δ' ἔστιν ; ὡς ἐγὼ τὸ σὸν φρίσσω στόμα.
ΤΕΙ. γνώσῃ, τέχνης σημεῖα τῆς ἐμῆς κλύων.
ἐς γὰρ παλαιὸν θᾶκον ὀρνιθοσκόπον
ἵζων, ἵν' ἦν μοι παντὸς οἰωνοῦ λιμήν, 1000
ἀγνῶτ' ἀκούω φθόγγον ὀρνίθων, κακῷ
κλάζοντας οἴστρῳ καὶ βεβαρβαρωμένῳ·
καὶ σπῶντας ἐν χηλαῖσιν ἀλλήλους φοναῖς
ἔγνων· πτερῶν γὰρ ῥοῖβδος οὐκ ἄσημος ἦν.
εὐθὺς δὲ δείσας ἐμπύρων ἐγευόμην 1005
βωμοῖσι παμφλέκτοισιν· ἐκ δὲ θυμάτων
Ἥφαιστος οὐκ ἔλαμπεν, ἀλλ' ἐπὶ σποδῷ
μυδῶσα κηκὶς μηρίων ἐτήκετο
κἄτυφε κἀνέπτυε, καὶ μετάρσιοι
χολαὶ διεσπείροντο, καὶ καταρρυεῖς 1010
μηροὶ καλυπτῆς ἐξέκειντο πιμελῆς.
τοιαῦτα παιδὸς τοῦδ' ἐμάνθανον πάρα,
φθίνοντ' ἀσήμων ὀργίων μαντεύματα·
ἐμοὶ γὰρ οὗτος ἡγεμών, ἄλλοις δ' ἐγώ.
καὶ ταῦτα τῆς σῆς ἐκ φρενὸς νοσεῖ πόλις· 1015
βωμοὶ γὰρ ἡμῖν ἐσχάραι τε παντελεῖς
πλήρεις ὑπ' οἰωνῶν τε καὶ κυνῶν βορᾶς
τοῦ δυσμόρου πεπτῶτος Οἰδίπου γόνου.
κἆτ' οὐ δέχονται θυστάδας λιτὰς ἔτι
θεοὶ παρ' ἡμῶν οὐδὲ μηρίων φλόγα, 1020
οὐδ' ὄρνις εὐσήμους ἀπορροιβδεῖ βοάς,
ἀνδροφθόρου βεβρῶτες αἵματος λίπος.
ταῦτ' οὖν, τέκνον, φρόνησον· ἀνθρώποισι γὰρ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῖς πᾶσι κοινόν ἐστι τοὐξαμαρτάνειν·
ἐπεὶ δ' ἁμάρτῃ, κεῖνος οὐκέτ' ἔστ' ἀνὴρ 1025
ἄβουλος οὐδ' ἄνολβος, ὅστις ἐς κακὸν
πεσὼν ἀκῆται μηδ' ἀκίνητος πέλῃ.
αὐθαδία τοι σκαιότητ' ὀφλισκάνει.
ἀλλ' εἶκε τῷ θανόντι μηδ' ὀλωλότα
κέντει· τίς ἀλκὴ τὸν θανόντ' ἐπικτανεῖν ; 1030
εὖ σοι φρονήσας εὖ λέγω· τὸ μανθάνειν δ'
ἥδιστον εὖ λέγοντος, εἰ κέρδος φέρει.

ΚΡ. ὦ πρέσβυ, πάντες ὥστε τοξόται σκοποῦ
τοξεύετ' ἀνδρὸς τοῦδε, κοὐδὲ μαντικῆς
ἄπρακτος ὑμῖν εἰμι, τῶν δ' ὑπαὶ γένους 1035
ἐξημπόλημαι κἀμπεφόρτισμαι πάλαι.
κερδαίνετ', ἐμπολᾶτε τἀπὸ Σάρδεων
ἤλεκτρον, εἰ βούλεσθε, καὶ τὸν Ἰνδικὸν
χρυσόν, τάφῳ δ' ἐκεῖνον οὐχὶ κρύψετε,
οὐδ' εἰ θέλουσ' οἱ Ζηνὸς αἰετοὶ βορὰν 1040
φέρειν νιν ἁρπάζοντες ἐς Διὸς θρόνους,
οὐδ' ὥς μίασμα τοῦτο μὴ τρέσας ἐγὼ
θάπτειν παρήσω κεῖνον· εὖ γὰρ οἶδ', ὅτι
θεοὺς μιαίνειν οὔτις ἀνθρώπων σθένει.
πίπτουσι δ', ὦ γεραιὲ Τειρεσία, βροτῶν 1045
χοἱ πολλὰ δεινοὶ πτώματ' αἴσχρ', ὅταν λόγους
αἰσχροὺς καλῶς λέγωσιν τοῦ κέρδους χάριν.

ΤΕΙ. φεῦ,
ἆρ' οἶδεν ἀνθρώπων τις, ἆρα φράζεται

ΚΡ. τί χρῆμα ; ποῖον τοῦτο πάγκοινον λέγεις ;

ΤΕΙ. ὅσῳ κράτιστον κτημάτων εὐβουλία ; 1050

ΚΡ. ὅσῳπερ, οἶμαι, μὴ φρονεῖν πλείστη βλάβη.

ΤΕΙ. ταύτης σὺ μέντοι τῆς νόσου πλήρης ἔφυς.

ΚΡ. οὐ βούλομαι τὸν μάντιν ἀντειπεῖν κακῶς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΤΕΙ. καὶ μὴν λέγεις, ψευδῆ με θεσπίζειν λέγων.
ΚΡ. τὸ μαντικὸν γὰρ πᾶν φιλάργυρον γένος. 1055
ΤΕΙ. τὸ δ' ἐκ τυράννων αἰσχροκέρδειαν φιλεῖ.
ΚΡ. ἆρ' οἶσθα ταγοὺς ὄντας, ἂν λέγῃς λέγων ;
ΤΕΙ. οἶδ'· ἐξ ἐμοῦ γὰρ τήνδ' ἔχεις σώσας πόλιν.
ΚΡ. σοφὸς σὺ μάντις, ἀλλὰ τἀδικεῖν φιλῶν.
ΤΕΙ. ὄρσεις με τἀκίνητα διὰ φρενῶν φράσαι. 1060
ΚΡ. κίνει, μόνον δὲ μὴ 'πὶ κέρδεσιν λέγων.
ΤΕΙ. οὕτω γὰρ ἤδη καὶ δοκῶ τὸ σὸν μέρος.
ΚΡ. ὡς μὴ 'μπολήσων ἴσθι τὴν ἐμὴν φρένα.
ΤΕΙ. ἀλλ' εὖ γέ τοι κάτισθι μὴ πολλοὺς ἔτι
τρόχους ἁμιλλητῆρας ἡλίου τελῶν, 1065
ἐν οἷσι τῶν σῶν αὐτὸς ἐκ σπλάγχνων ἕνα
νέκυν νεκρῶν ἀμοιβὸν ἀντιδοὺς ἔσῃ,
ἀνθ' ὧν ἔχεις μὲν τῶν ἄνω βαλὼν κάτω
ψυχήν τ' ἀτίμως ἐν τάφῳ κατῴκισας,
ἔχεις δὲ τῶν κάτωθεν ἐνθάδ' αὖ θεῶν 1070
ἄμοιρον, ἀκτέριστον, ἀνόσιον νέκυν.
ὧν οὔτε σοὶ μέτεστιν οὔτε τοῖς ἄνω
θεοῖσιν, ἀλλ' ἐκ σοῦ βιάζονται τάδε.
τούτων σε λωβητῆρες ὑστεροφθόροι
λοχῶσιν Ἅιδου καὶ θεῶν Ἐρινύες, 1075
ἐν τοῖσιν αὐτοῖς τοῖσδε ληφθῆναι κακοῖς.
καὶ ταῦτ' ἄθρησον εἰ κατηργυρωμένος
λέγω· φανεῖ γάρ οὐ μακροῦ χρόνου τριβή
ἀνδρῶν, γυναικῶν σοῖς δόμοις κωκύματα.
ἐχθραὶ δὲ πᾶσαι συνταράσσονται πόλεις, 1080
ὅσων σπαράγματ' ἢ κύνες καθήγνισαν
ἢ θῆρες ἤ τις πτηνὸς οἰωνός, φέρων
ἀνόσιον ὀσμὴν ἑστιοῦχον ἐς πόλιν.
τοιαῦτά σου, λυπεῖς γάρ, ὥστε τοξότης,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀφῆκα θυμῷ καρδίας τοξεύματα 1085
βέβαια, τῶν σὺ θάλπος οὐχ ὑπεκδραμῇ.
ὦ παῖ, σὺ δ' ἡμᾶς ἄπαγε πρὸς δόμους, ἵνα
τὸν θυμὸν οὗτος ἐς νεωτέρους ἀφῇ,
καὶ γνῷ τρέφειν τὴν γλῶσσαν ἡσυχωτέραν
τὸν νοῦν τ' ἀμείνω τῶν φρενῶν ἢ νῦν φέρει. 1090

ΧΟ. ἀνήρ, ἄναξ, βέβηκε δεινὰ θεσπίσας·
ἐπιστάμεσθα δ' ἐξ ὅτου λευκὴν ἐγὼ
τήνδ' ἐκ μελαίνης ἀμφιβάλλομαι τρίχα,
μή πώ ποτ' αὐτὸν ψεῦδος ἐς πόλιν λακεῖν.

ΚΡ. ἔγνωκα καὐτὸς καὶ ταράσσομαι φρένας· 1095
τό τ' εἰκαθεῖν γὰρ δεινόν, ἀντιστάντα δὲ
ἄτῃ πατάξαι θυμὸν ἐν δεινῷ πάρα.

ΧΟ. εὐβουλίας δεῖ, παῖ Μενοικέως, Κρέον.

ΚΡ. τί δῆτα χρὴ δρᾶν ; φράζε· πείσομαι δ' ἐγώ.

ΧΟ. ἐλθὼν κόρην μὲν ἐκ κατώρυχος στέγης 1100
ἄνες, κτίσον δὲ τῷ προκειμένῳ τάφον.

ΚΡ. καὶ ταῦτ' ἐπαινεῖς καὶ δοκεῖς παρεικαθεῖν ;

ΧΟ. ὅσον γ', ἄναξ, τάχιστα· συντέμνουσι γὰρ
θεῶν ποδώκεις τοὺς κακόφρονας βλάβαι.

ΚΡ. οἴμοι· μόλις μέν, καρδίας δ' ἐξίσταμαι 1105
τὸ δρᾶν, ἀνάγκῃ δ' οὐχὶ δυσμαχητέον.

ΧΟ. δρᾶ νυν τάδ' ἐλθὼν μηδ' ἐπ' ἄλλοισιν τρέπε.

ΚΡ. ὧδ', ὡς ἔχω, στείχοιμ' ἄν. ἴτ' ἴτ' ὀπάονες,
οἵ τ' ὄντες οἵ τ' ἀπόντες, ἀξίνας χεροῖν
ὁρμᾶσθ' ἑλόντες εἰς ἐπόψιον τόπον· 1140
ἐγὼ δ', ἐπειδὴ δόξα τῇδ' ἐπεστράφη,
αὐτὸς τ' ἔδησα καὶ παρὼν ἐκλύσομαι·
δέδοικα γάρ, μὴ τοὺς καθεστῶτας νόμους
ἄριστον ἦ σῴζοντα τὸν βίον τελεῖν.

ΧΟ. στρ. α' Πολυώνυμε, Καδμείας ἄγαλμα νύμφας 1115

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ Διὸς βαρυβρεμέτα γένος,
κλυτὰν ὃς ἀμφέπεις
Ἰταλίαν, μέδεις δὲ
Παγκοίνοις Ἐλευσινίας 1120
Δηοῦς ἐν κόλποις,
ὦ Βακχεῦ, Βακχᾶν ματρόπολιν Θήβαν
ναιετῶν παρ' ὑγροῖς
Ἰσμηνοῦ ῥείθροις ἀγρίου τ'
ἐπὶ σπορᾷ δράκοντος. 1125

ἀντιστρ. α' σὲ δ' ὑπὲρ διλόφου πέτρας στέροψ ὄπωπε
λιγυύς, ἔνθα Κωρύκιαι νύμφαι
στείχουσι Βακχίδες
Κασταλίας τε νᾶμα· 1130
καί σε Νυσαίων ὀρέων
κισσήρεις ὄχθαι
χλωρά τ' ἀκτὰ πολυστάφυλος πέμπει,
ἀμβρότων ἐπέων
εὐαζόντων, Θηβᾶς 1135
ἐπισκοποῦντ' ἀγυιάς.

στροφή β' τὰν ἐκ πασᾶν τιμᾷς ὑπερτάταν πόλεων
ματρὶ σὺν κεραυνίᾳ·
καὶ νῦν, ὡς βιαίας ἔχεται 1140
πάνδαμος πόλις ἐπὶ νόσου,
μολεῖν καθαρσίῳ ποδὶ Παρνασσίαν
ὑπὲρ κλιτὺν ἢ στονόεντα πορθμόν. 1145

ἀντιστρ. α' ἰὼ πύρπνων ἄστρων χοραγὲ καὶ νυχίων
φθεγμάτων ἐπίσκοπε,
παῖ Διὸς γένεθλον, προφάνηθ', 1150
ὦναξ, σαῖς ἅμα περιπόλοις
Θυίαισιν, αἵ σε μαινόμεναι πάννυχοι
χορεύουσιν τὸν ταμίαν Ἴακχον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΑΓΓΕΛΟΣ

Κάδμου πάροικοι καὶ δόμων Ἀμφίονος, 1155
οὐκ ἔσθ' ὁποῖον στάντ' ἂν ἀνθρώπου βίον
οὔτ' αἰνέσαιμ' ἂν οὔτε μεμψαίμην ποτέ.
τύχη γὰρ ὀρθοῖ καὶ τύχη καταρρέπει
τὸν εὐτυχοῦντα τόν τε δυστυχοῦντ' ἀεί,
καὶ μάντις οὐδεὶς τῶν καθεστώτων βροτοῖς. 1160
Κρέων γὰρ ἦν ζηλωτός, ὡς ἐμοί, ποτέ,
σώσας μὲν ἐχθρῶν τήνδε Καδμείαν χθόνα
λαβών τε χώρας παντελῆ μοναρχίαν
ηὔθυνε, θάλλων εὐγενεῖ τέκνων σπορᾷ.
καὶ νῦν ἀφεῖται πάντα· τὰς γὰρ ἡδονὰς 1165
ὅταν προδῶσιν ἄνδρες, οὐ τίθημ' ἐγὼ
ζῆν τοῦτον, ἀλλ' ἔμψυχον ἡγοῦμαι νεκρόν.
πλούτει τε γὰρ κατ' οἶκον, εἰ βούλει, μέγα
καὶ ζῆ τύραννον σχῆμ' ἔχων· ἐὰν δ' ἀπῇ
τούτων τὸ χαίρειν, τἄλλ' ἐγὼ καπνοῦ σκιᾶς 1170
οὐκ ἂν πριαίμην ἀνδρὶ πρὸς τὴν ἡδονήν.

ΧΟ. τί δ' αὖ τόδ' ἄχθος βασιλέων ἥκεις φέρων ;
ΑΓ. τεθνᾶσιν· οἱ δὲ ζῶντες αἴτιοι θανεῖν.
ΧΟ. καὶ τίς φονεύει ; τίς δ' ὁ κείμενος ; λέγε.
ΑΓ. Αἵμων ὄλωλεν, αὐτόχειρ δ' αἱμάσσεται. 1175
ΧΟ. πότερα πατρῴας ἢ πρὸς οἰκείας χερός ;
ΑΓ. αὐτὸς πρὸς αὑτοῦ, πατρὶ μηνίσας φόνου.
ΧΟ. ὦ μάντι, τοὔπος ὡς ἄρ' ὀρθὸν ἤνυσας.
ΑΓ. ὡς ὧδ' ἐχόντων τῶνδε βουλεύειν πάρα.
ΧΟ. καὶ μὴν ὁρῶ τάλαιναν Εὐρυδίκην ὁμοῦ 1180
δάμαρτα τὴν Κρέοντος· ἐκ δὲ δωμάτων
ἤτοι κλύουσα παιδὸς ἢ τύχῃ περᾷ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὦ πάντες ἀστοί, τῶν λόγων ἐπῃσθόμην
πρὸς ἔξοδον στείχουσα, Παλλάδος θεᾶς
ὅπως ἱκοίμην εὐγμάτων προσήγορος. 1185
καὶ τυγχάνω τε κλῇθρ' ἀνασπαστοῦ πύλης
χαλῶσα καί με φθόγγος οἰκείου κακοῦ
βάλλει δι' ὤτων· ὑπτία δὲ κλίνομαι
δείσασα πρὸς δμωαῖσι κἀποπλήσσομαι. 1190
ἀλλ' ὅστις ἦν ὁ μῦθος, αὖθις εἴπατε·
κακῶν γὰρ οὐκ ἄπειρος οὖσ' ἀκούσομαι.

ΑΓ. ἐγώ, φίλη δέσποινα, καὶ παρὼν ἐρῶ
κοὐδὲν παρήσω τῆς ἀληθείας ἔπος·
τί γάρ σε μαλθάσσοιμ' ἄν, ὧν ἐς ὕστερον 1195
ψεῦσται φανούμεθ' ; ὀρθὸν ἁλήθει' ἀεί.
ἐγὼ δὲ σῷ ποδαγὸς ἑσπόμην πόσει
πεδίον ἐπ' ἄκρον, ἔνθ' ἔκειτο νηλεὲς
κυνοσπάρακτον σῶμα Πολυνείκους ἔτι·
καὶ τὸν μέν, αἰτήσαντες ἐνοδίαν θεὸν
Πλούτωνά τ' ὀργὰς εὐμενεῖς κατασχεθεῖν, 1200
λούσαντες ἁγνὸν λουτρὸν ἐν νεοσπάσιν
θαλλοῖς, ὃ δὴ 'λέλειπτο, συγκατήθομεν,
καὶ τύμβον ὀρθόκρανον οἰκείας χθονὸς
χώσαντες αὖθις πρὸς λιθόστρωτον κόρης
νυμφεῖον Ἅιδου κοῖλον εἰσεβαίνομεν. 1205
φωνῆς δ' ἄπωθεν ὀρθίων κωκυμάτων
κλύει τις ἀκτέριστον ἀμφὶ παστάδα,
καὶ δεσπότῃ Κρέοντι σημαίνει μολών·
τῷ δ' ἀθλίας ἄσημα περιβαίνει βοῆς
ἕρποντι μᾶλλον ἆσσον, οἰμώξας δ' ἔπος 1210
ἵησι δυσθρήνητον· ὤ τάλας ἐγώ,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἆρ' εἰμὶ μάντις ; ἆρα δυστυχεστάτην
κέλευθον ἕρπω τῶν παρελθουσῶν ὁδῶν ;
παιδός με σαίνει φθόγγος· ἀλλά, πρόσπολοι,
ἴτ' ἆσσον ὡκεῖς καὶ παραστάντες τάφῳ 1215
ἀθρήσαθ', ἁρμὸν χώματος λιθοσπαδῆ
δύντες πρὸς αὐτὸ στόμιον, εἰ τὸν Αἵμονος
φθόγγον συνίημ' ἢ θεοῖσι κλέπτομαι.
τάδ' ἐξ ἀθύμου δεσπότου κελευμάτων
ἠθροῦμεν· ἐν δὲ λοισθίῳ τυμβεύματι 1220
τὴν μὲν κρεμαστὴν αὐχένος κατείδομεν,
βρόχῳ μιτώδει σινδόνος καθημμένην,
τὸν δ' ἀμφὶ μέσσῃ περιπετῆ προσκείμενον,
εὐνῆς ἀποιμώζοντα τῆς κάτω φθορὰν
καὶ πατρὸς ἔργα καὶ τὸ δύστηνον λέχος. 1225
ὁ δ' ὡς ὁρᾷ σφε, στυγνὸν οἰμώξας ἔσω
χωρεῖ πρὸς αὐτὸν κἀνακωκύσας καλεῖ·
ὦ τλῆμον, οἷον ἔργον εἴργασαι ; τίνα
νοῦν ἔσχες ; ἐν τῷ συμφορᾶς διεφθάρης ;
ἔξελθε, τέκνον, ἱκέσιός σε λίσσομαι. 1230
τὸν δ' ἀγρίοις ὄσσοισι παπτήνας ὁ παῖς,
πτύσας προσώπῳ κοὐδὲν ἀντειπών, ξίφους
ἕλκει διπλοῦς κνώδοντας; ἐκ δ' ὁρμωμένου
πατρὸς φυγαῖσιν ἤμπλακ'· εἶθ' ὁ δύσμορος
αὐτῷ χολωθείς, ὥσπερ εἶχ' ἐπενταθεὶς 1235
ἤρεισε πλευραῖς μέσσον ἔγχος, ἐς δ' ὑγρὸν
ἀγκῶν' ἔτ' ἔμφρων παρθένον προσπτύσσεται,
καὶ φυσιῶν ὀξεῖαν ἐκβάλλει ῥοὴν
λευκῇ παρειᾷ φοινίου σταλάγματος.
κεῖται δὲ νεκρὸς περὶ νεκρῷ, τὰ νυμφικὰ 1240
τέλη λαχὼν δείλαιος ἔν γ' Ἅιδου δόμοις,
δείξας ἐν ἀθρώποισι τὴν ἀβουλίαν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅσῳ μέγιστον ἀνδρὶ πρόσκειται κακόν.
ΧΟ. τί τοῦτ' ἂν εἰκάσειας ; ἡ γυνὴ πάλιν
φρούδη, πρὶν εἰπεῖν ἐσθλὸν ἢ κακὸν λόγον. 1245
ΑΓ. καὐτὸς τεθάμβηκ· ἐλπίσιν δὲ βόσκομαι
ἄχη τέκνου κλύουσαν ἐς πόλιν γόους
οὐκ ἀξιώσειν, ἀλλ' ὑπὸ στέγης ἔσω
δμωαῖς προθήσειν πένθος οἰκεῖον στένειν·
γνώμης γὰρ οὐκ ἄπειρος, ὥσθ' ἁμαρτάνειν. 1250
ΧΟ. οὐκ οἶδ'· ἐμοὶ δ' οὖν ἥ τ' ἄγαν σιγὴ βαρὺ
δοκεῖ προσεῖναι χἠ μάτην πολλὴ βοή.
ΑΓ. ἀλλ' εἰσόμεσθα, μή τι καὶ κατάσχετον
κρυφῇ καλύπτει καρδίᾳ θυμουμένῃ,
δόμους παραστείχοντες· εὖ γὰρ οὖν λέγεις· 1255
καὶ τῆς ἄγαν γὰρ ἔστι που σιγῆς βάρος.
ΧΟ. καὶ μὴν ὅδ' ἄναξ αὐτὸς ἐφήκει
μνῆμ' ἐπίσημον διὰ χειρὸς ἔχων,
εἰ θέμις εἰπεῖν, οὐκ ἀλλοτρίας
ἄτης, ἀλλ' αὐτὸς ἁμαρτών. 1260
ΚΡ. στρ. α' ἰὼ φρενῶν δυσφρόνων ἁμαρτήματα
στερεά, θανατόεντ',
ὦ κτανόντας τε καὶ
θανόντας βλέποντες ἐμφυλίους,
ὤμοι ἐμῶν ἄνολβα βουλευμάτων ! 1265
ἰὼ παῖ, νέος νέῳ ξὺν μόρῳ,
αἰαῖ αἰαῖ,
ἔθανες, ἀπελύθης,
ἐμαῖς οὐδὲ σαῖσι δυσβουλίαις !
ΧΟ. οἴμ' ὡς ἔοικας ὀψὲ τὴν δίκην ἰδεῖν ! 1270
ΚΡ. οἴμοι,
ἔχω μαθὼν δείλαιος· ἐν δ' ἐμῷ κάρᾳ
θεὸς τότ' ἄρα, τότε μέγα βάρος μ' ἔχων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔπαισεν, ἐν δ' ἔσεισεν ἀγρίαις ὁδοῖς,
οἴμοι, λακπάτητον ἀντρέπων χαράν ! 1275
φεῦ, φεῦ, ὦ πόνοι βροτῶν δύσπονοι.

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

ὦ δέσποθ', ὡς ἔχων τε καὶ κεκτημένος,
τὰ μὲν πρὸ τῶν χειρῶν τάδε φέρων, τὰ δ'ἐν δόμοις
ἔοικας ἥκειν καὶ τάχ' ὄψεσθαι κακά. 1280

ΚΡ. τί δ' ἔστιν, αὖ; κάκιον ἢ κακῶν ἔτι ;

ΕΞ. γυνὴ τέθνηκε, τοῦδε παμμήτωρ νεκροῦ,
δύστηνος, ἄρτι νεοτόμοισι πλήγμασιν.

ΚΡ. ἀντ. α' ἰὼ ἰὼ δυσκάθαρτος Ἅιδου λιμήν,
τί μ' ἄρα, τί μ' ὀλέκεις ; 1285
ὦ κακάγγελτά μοι
προπέμψας ἄχη, τίνα θροεῖς λόγον;
αἰαῖ, ὀλωλότ' ἄνδρα ἐπεξειργάσω.
τί φῄς, ὦ παῖ, τίνα λέγεις μοι νέον,
αἰαῖ, αἰαῖ, 1290
σφάγιον ἐπ' ὀλέθρῳ
γυναικεῖον ἀμφικεῖσθαι μόρον ;

ΧΟ. ὁρᾶν πάρεστιν· οὐ γὰρ ἐν μυχοῖς ἔτι.

ΚΡ. οἴμοι,
κακὸν τόδ' ἄλλο δεύτερον βλέπω τάλας. 1295
τίς ἄρα, τίς με πότμος ἔτι περιμένει ;
ἔχω μὲν ἐν χείρεσσιν ἀρτίως τέκνον,
τάλας, τὸν δ' ἔναντα προσβλέπω νεκρόν.
φεῦ, φεῦ μᾶτερ, ἀθλία, φεῦ τέκνον. 1300

ΕΞ. ἥδ' ὀξυθήκτῳ βωμίᾳ περὶ ξίφει
λύει κελαινὰ βλέφαρα, κωκύσασα μὲν
τοῦ πρὶν θανόντος Μεγαρέως κλεινὸν λάχος,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὖθις δὲ τοῦδε, λοίσθιον δὲ σοὶ κακὰς
πράξεις ἐφυμνήσασα τῷ παιδοκτόνῳ. 1305

ΚΡ. στρ. β' ἀνέπταν φόβῳ. τί μ' οὐκ ἀνταίαν, αἰαῖ αἰαῖ,
ἔπαισέν τις ἀμφιθήκτῳ ξίφει ;
δείλαιος ἐγώ, αἰαῖ, 1310
δειλαίᾳ δὲ συγκέκραμαι δύᾳ.

ΕΞ. ὡς αἰτίαν γε τῶνδε κἀκείνων ἔχων
πρὸς τῆς θανούσης τῆσδ' ἐπεσκήπτου μόρων.

ΚΡ. ποίῳ δὲ κἀπελύσατ' ἐν φοναῖς τρόπῳ;

ΕΞ. παίσασ' ὑφ' ἧπαρ αὐτόχειρ αὑτήν, ὅπως 1315
παιδὸς τόδ' ᾔσθετ' ὀξυκώκυτον πάθος.

ΚΡ. ὤμοι μοι, τάδ' οὐκ ἐπ' ἄλλον βροτῶν
ἐμᾶς ἁρμόσει ποτ' ἐξ αἰτίας.
ἐγὼ γάρ σ' ἔκανον, ἰὼ μέλεος,
ἐγώ, φάμ' ἔτυμον· ἰὼ πρόσπολοι, 1320
ἄγετέ μ' ἐκποδών, ἄγετέ μ' ὅ τι τάχος
τὸν οὐκ ὄντα μᾶλλον ἢ μηδένα. 1325

ΧΟ. κέρδη παραινεῖς, εἴ τι κέρδος ἐν κακοῖς·
βράχιστα γὰρ κράτιστα τἀν ποσὶν κακά.

ΚΡ. ἀντ. β' ἴτω ἴτω,
φανήτω μόρων ὁ κάλλιστ' ἐμῶν
ἐμοὶ τερμίαν ἄγων ἀμέραν 1330
ὕπατος· ἴτω ἴτω,
ὅπως μηκέτ' ἆμαρ ἄλλ' εἰσίδω.

ΧΟ. μέλλοντα ταῦτα· τῶν προκειμένων τι χρὴ
πράσσειν· μέλλει γὰρ τῶνδ' ὅτοισι χρὴ μέλειν. 1335

ΚΡ. ἀλλ' ὧν ἐρῶ μέν, ταῦτα συγκατηυξάμην.

ΧΟ. μή νυν προσεύχου μηδέν· ὡς πεπρωμένης
οὐκ ἔστι θνητοῖς συμφορᾶς ἀπαλλαγή.

ΚΡ. ἄγοιτ' ἂν μάταιον ἄνδρ' ἐκποδών,
ὅς, ὦ παῖ, σέ τ' οὐχ ἑκὼν κατέκτανον, 1340

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σέ τ' αὖ τάνδ', ὤμοι μέλεος, οὐδ' ἔχω
πρὸς πότερον ἴδω, πᾷ κλιθῶ· πάντα γὰρ
λέχρια τἀν χεροῖν, τὰ δ' ἐπὶ κρατί μοι 1345
πότμος δυσκόμιστος εἰσήλατο.

ΧΟ. πολλῷ τὸ φρονεῖν εὐδαιμονίας
πρῶτον ὑπάρχει. χρὴ δέ τά γ' ἐς θεοὺς
μηδὲν ἀσεπτεῖν· μεγάλοι δὲ λόγοι 1350
μεγάλας πληγὰς τῶν ὑπεραύχων
ἀποτείσαντες
γήρᾳ τὸ φρονεῖν ἐδίδαξαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 1 - 99

α') 1 - 10

Λεξιλογικαί. κοινὸς = συνδεδεμένος διὰ κοινῆς καταγωγῆς ἢ συγγενείας, ἰδίως ἐπὶ ἀδελφῶν, ὅμαιμος. **αὐτάδελφος** = ὁ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων γεννηθεὶς ἀδελφός. **ὁποῖον** = ὁποιονδήποτε. **κάρα,** (τὸ) = κεφαλή. **Ἰσμήνης κάρα·** περίφρασις εἰς ἐκδήλωσιν ἀγάπης, ἀντί : Ἰσμήνη. **ἆρ' οἶσθα...** ἡ κανονικὴ πλοκὴ τῶν λέξεων : **ἆρ' οἶσθα ὅ,τι ἐστὶ τῶν ἀπ' ἀπ' Οἰδίπου κακῶν, ὁποῖον οὐχὶ Ζεὺς τελεῖ νῷν ἔτι ζώσαιν; νῷν,** δοτικὴ ἀντιχαριστική. **ἔτι ζώσαιν** = αἱ ὁποῖαι ἐπιζῶμεν, ὑπολειπόμεθα (μετὰ τὸν θάνατον γονέων καὶ ἀδελφῶν). **ἡ ἄτη** = ἡ ἐκ θείας τιμωρίας σύγχυσις φρενῶν, βλάβη, συμφορά. **ἀλγεινὸς** = λυπηρός. **ἄτερ** = ἄνευ. **ἄτης ἄτερ** (ἐδῶ) = βλαβερόν, καταστρεπτικόν. **αἰσχρόν, ἄτιμον** = πρόξενον αἰσχύνης, ἀτιμίας. **ὁποῖον οὐκ...** ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **ὁποῖον οὐκ ὄπωπα ἐγὼ οὐκ ὄν τῶν σῶν τε κἀμῶν κακῶν. τῶν κακῶν** (γεν. διαιρ.). **καὶ νῦν·** μετάβασις ἀπὸ τῆς γενικῆς εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν. **πανδήμῳ πόλει·** ποιητ. ἔκφρασις ἀντὶ τοῦ πάσῃ τῇ πόλει. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **καὶ νῦν τί ἐστιν αὖ τὸ κήρυγμα τοῦτο, ὅ φασι θεῖναι ἀρτίως τὸν στρατηγὸν πανδήμῳ πόλει: κήρυγμα θεῖναι** = κηρῦξαι, προκηρῦξαι. **στρατηγόν·** ἐνν. τὸν Κρέοντα. **ἔχω** = γνωρίζω. **ἔχεις τι κεἰσήκουσας;** σχῆμα πρωθύστερον. **λανθάνω** = διαφεύγω τὴν προσοχήν. **φίλους** ἐνν. τὸν Πολυνείκη. **ἐχθρῶν,** ἐνν. τὸν Κρέοντα, λόγῳ τοῦ δυσμενοῦς διὰ τὸν Πολυνείκη κηρύγματος.

Πραγματικαί. Ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Θήβαις πρὸ τῶν ἐν τῇ Καδμείᾳ ἀνακτόρων τῶν Λαβδακιδῶν, τὰ ὁποῖα εἰκονίζονται διὰ τῆς ἀναλόγου σκηνογραφίας. Ὁ **πρόλογος** ἀπὸ τοῦ στ. 1 - 99, περιέχων τὴν πρότασιν τοῦ δράματος, ἐκθέτει δι' ὀλίγων τὰ πρὸ τοῦ δράματος συμβάντα καὶ εἰσάγει τὸν θεατὴν εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αἱ δύο ἀδελφαί ἐξέρχονται ἐκ τῆς δεξιᾶς θύρας τῶν ἀνακτόρων, τῆς ἀγούσης εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, καὶ προσφωνοῦνται διὰ τοῦ ὀνόματός των ἀμφότεραι διὰ νὰ δηλωθῇ τὸ πρόσωπον αὐτῶν εἰς τοὺς θεατάς. Προσφωνεῖ δὲ ἡ Ἀντιγόνη μετὰ πολλῆς στοργῆς καὶ τρυφερότητος τὴν Ἰσμήνην, διότι μόνη αὐτὴ ἐξ ὁλοκλήρου τῆς οἰκογενείας ἀπέμεινεν ὡς σύντροφος καὶ παρήγορος τῆς ζωῆς της καὶ διότι θέλει νὰ προσεταιρισθῇ αὐτὴν εἰς κοινὰς ἐνεργείας. Πῶς ἠθοποιεῖται ἡ Ἀντιγόνη εἰς τοὺς πρώτους τούτους στίχους ; **τῶν ἀπ' Οἰδίπου κακῶν** · εἶναι τὰ προελθόντα ἐκ τῆς πατροκτονίας καὶ αἱμομειξίας τοῦ Οἰδίποδος, προσέτι δὲ τὸ χυθὲν νωπὸν ἔτι αἷμα τῶν ἀλληλοφονευθέντων ἀδελφῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι γνωστὰ εἰς τοὺς θεατὰς ἐκ τοῦ μύθου. Κοινὴ εἶναι ἡ ἀντίληψις ἀρχαίων καὶ νέων Ἑλλήνων, ὅτι τὰ ἁμαρτήματα γονέων παιδεύουσι τέκνα.

β') 11 - 38

Λεξιλογικαί. μὲν = τοὐλάχιστον. **μῦθος** = λόγος, εἴδησις. **Ἀντιγόνη** (μέτρ., ἀνάπαιστος). **φίλων** · ἐξαρτ. ἐκ τοῦ μῦθος, ὡς γεν. ἀντικ = περὶ τῶν φίλων. **δυοῖν - δύο** · ἐπαλληλία πρὸς μείζονα ἔμφασιν. **μιᾷ-διπλῇ** · ἀντίθεσις, εἰς ἣν ἀσμενίζουσιν οἱ τραγικοί. **διπλῇ χερὶ** = δυοῖν χερσί, μιᾷ τοῦ Ἐτεοκλέους καὶ μιᾷ τοῦ Πολυνείκους. **φροῦδός ἐστιν** (πρὸ-ὁδὸς) = ἔφυγεν, ἀπῆλθεν. **ἐν νυκτὶ τῇ νῦν,** δηλ. τῇ παρελθούσῃ (καθ' ἣν ἀπῆλθον ἐκ τῶν Θηβῶν οἱ Ἀργεῖοι). **ὑπέρτερον** = πλέον. **ἀτῶμαι** (ἄτη) = δυστυχῶ. **ᾔδη** · ἀρχαιότ. τύπος τοῦ ᾔδειν (ἐνν· μηδὲν σε ὑπέρτερον εἰδυῖαν). **οὕνεκα** (ἐκ τοῦ οὗ ἕνεκα), ὡς πρόθ. = ἕνεκα. **ὡς μόνη κλύοις,** ἐπεξηγεῖ τό : τοῦδ' οὕνεκα. **κλύω** = ἀκούω. **ἐκπέμπω** ἀντὶ τοῦ μέσου ἐκπέμπομαι = προσκαλῶ ἔξω. **τί δ' ἔστι ;** (μετά τινος ἐκπλήξεως) = ἀλλὰ τί συμβαίνει ; **καλχαίνω** (μεταφορ. ἐκ τῆς τεταραγμένης θαλάσσης) = κάμνω τι πορφυροῦν. **δηλοῖς γάρ τι καλχαίνουσ' ἔπος** = διότι φανερὰ δεικνύεις, ὅτι ἔχεις ψυχικὴν ταραχήν, ἑτοίμη νὰ εἴπῃς κάποιον λόγον. **κασίγνητος** = ἀδελφός. **γάρ** · αἰτιολογεῖ ἀποσιωπηθεῖσαν ἀπόκρισιν : ναί, βέβαια. **τὼ κασιγνήτω...τὸν μέν...τὸν δὲ** (σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος, μέρη καὶ ὅλον τίθενται ὁμοιοπτώτως). **νῷν** = ἡμῖν. **προτίω** = κατὰ προτίμησιν τιμῶ (διὰ ταφῆς). **ἀτιμάζω τάφου** = δὲν θεωρῶ ἄξιον τῆς τιμῆς τοῦ ἐνταφιασμοῦ, στερῶ τῆς τιμῆς τοῦ ἐνταφιασμοῦ. Τὸ **προτίσας** τίθεται ἁπλῶς εἰς ἀντίθ. πρὸς τὸ **ἀτιμάσας. σὺν δίκῃ** · τροπ. διορισμός. **χρησθεὶς** = χρησάμενος (ἐνν. ἀντικ· αὐτῷ). **ὡς λέγουσι** · ἁρμόζει εἰς τὸ **σὺν δίκῃ,** δηλ. μὲ δικαίαν κρίσιν,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅπως λέγουν οἱ ἄνθρωποι, χωρὶς ἐνν. νὰ τὴν παραδέχωμαι ἐγὼ ὡς τοιαύτην, ἐφόσον δὲν τιμᾷ δι' ἐνταφιασμοῦ καὶ τὸν Πολυνείκη. **ἔνερθε** ἢ **ἔνερθεν**=κάτω (σημ. τὴν ἐν τόπῳ στάσιν), ἁρμόζει εἰς τό : νεκροῖς. **ἔκρυψε κατὰ χθονὸς** = διέταξε νὰ θάψουν ὑποκάτω τῆς γῆς. **ἔντιμον** (προληπτ. κατηγορ.) = ὥστε εἶναι ἔντιμον. **ἀθλίως** = κατὰ τρόπον ἀξιολύπητον. **θανόντα Πολυν. νέκυν** · ὑπαλλαγὴ ἀντί : νέκυν θανόντος Πολυνείκους . **ἐκκηρύττω** = κηρύττω δημοσίᾳ. **τὸ μὴ καλύψαι** ὑποκείμ. τοῦ ἐκκεκηρῦχθαι. **κωκύω** = θρηνῶ, κλαίω. **τάφῳ καλύψαι -κωκῦσαι** · σχ. πρωθύστερον (ὁ κωκυτὸς προηγεῖται τῆς ταφῆς). **οἰωνὸς**=πτηνὸν (ἁρπακτικόν). **θησαυρὸς** = εὕρημα. **εἰσορῶ**=προσβλέπω μετὰ πόθου. **βορὰ** =τροφὴ (ἐπὶ σαρκοβόρων θηρίων). **ἀγαθόν** · ἐλέχθη μετά τινος πικρᾶς εἰρωνείας, διότι οὐσιαστικῶς κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς 'Αντιγόνης ὁ τοσοῦτον ἀσεβήσας κατὰ τοῦ θείου δικαίου δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀγαθός, ἀλλὰ τοὐναντίον κακός. **σοὶ κἀμοὶ** · τὸ κήρυγμα ἦτο μὲν βεβαίως γενικὸν διὰ πάντα τὸν λαόν, ἀλλ' ἡ'Αντιγόνη περιορίζει τοῦτο εἰς τὰς δύο ἀδελφάς, διότι αὐταὶ μόναι εἶναι αἱ στενώτεραι συγγενεῖς του καὶ αὐταὶ εἶχον ἴδιον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ταφὴν τοῦ ἀδελφοῦ. **δεῦρο** · προδηλοῖ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ χοροῦ καὶ τοῦ Κρέοντος. **νέομαι** = ἔρχομαι, μὲ σημ. μέλλοντος = ὅτι θὰ ἔλθῃ. **προκηρύσσω** = δημοσίᾳ κηρύττω (ἡ πρόθ. **πρὸ** τίθεται πρὸς δήλωσιν δημοσιότητος, ὅπως καὶ ἡμεῖς μεταχειριζόμεθα τὴν λέξιν προκήρυξιν). **ἄγω** = θεωρῶ, νομίζω. **τὸ πρᾶγμα** δηλ. τὸ τάφῳ καλύψαι καὶ κωκῦσαί τινα. **οὐχ ὡς παρ' οὐδὲν** = οὐχὶ ὡς ἀσήμαντον. **φόνος** = θάνατος. **δημόλευστος** (λεύω = λιθοβολῶ) = γινόμενος ὑπὸ τοῦ λαοῦ διὰ δημοσίου λιθοβολισμοῦ. **ἐν πόλει** = ἐνώπιον τῆς πόλεως, δημοσίᾳ· **προκεῖσθαι** = ὅτι ἐπικρέμαται, ἀπειλεῖται. **σοι** · δοτ. ἠθική. **τάχα** = ταχέως. **εὐγενὴς** = γενναία τὸ ἦθος (ἔχουσα εὐγενῆ καταγωγήν). **ἐσθλῶν** = ἐξ ἐσθλῶν (εὐγενῶν γονέων).

Πραγματικαί. 'Αργείων · ὁ Πολυνείκης, ὡς γνωστόν, ἐξεστράτευσε μετὰ συμμάχων τῶν 'Αργείων, τῶν ὁποίων βασιλεὺς ἦτο ὁ Ἄδραστος, πενθερὸς αὐτοῦ. **ἔντιμον** · ἐπιστεύετο, ὅτι ὁ ἄταφος καὶ μὴ τυχὼν ὑπὸ τῶν ζώντων τῶν νενομισμένων τιμῶν ἠτιμάζετο καὶ ἐν Ἅδῃ· **αὐλείων πυλῶν** · αὔλειοι πύλαι ἦσαν αἱ κείμεναι πρὸς τὴν ὁδόν, ὅπως φαίνεται ἐκ τοῦ : ὡς μόνη κλύοις. Αὔλειος μὲν πύλη ἦτο ἡ κειμένη ἐν τῷ τοίχῳ τῷ περιβάλλοντι τὸν οἶκον μετὰ τῆς αὐλῆς· ἡ πύλη δέ, ἡ ὁποία ὡδή-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γει ἐκ τῆς αὐλῆς εἰς τὸν οἶκον, ἐλέγετο μέταυλος. **τάφῳ καλύψαι·** ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος ἐπεκράτει ἡ ἰδέα, ὅτι ἄταφος νεκρὸς οὐδόλως ἦτο δεκτὸς εἰς τὸν Ἅδην, ἀλλ' ἐταλαιπωρεῖτο καὶ ἐπλανᾶτο δίκην φαντάσματος Πρβλ. Ἰλιάδ. Ψ, στίχ. 65 καὶ ἑξῆς, ἔνθα ἡ ψυχὴ τοῦ Πατρόκλου ἐμφανίζεται εἰς τὸν κοιμώμενον Ἀχιλλέα καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ τὸν θάψῃ, διότι περιπλανᾶται, αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν νεκρῶν τὴν ἐμποδίζουν νὰ πλησιάσῃ εἰς Ἅδην κτλ. **κωκῦσαι·** ὁ θρῆνος τοῦ ἀποθανόντος ἦτο ἀπαραίτητον καθῆκον τῶν οἰκείων του. **εἰσορῶσι·** θέλει νὰ ἐξάρῃ τὸ ἀτενὲς καὶ λαίμαργον βλέμμα τῶν ἁρπακτικῶν πτηνῶν. **λέγω γὰρ κἀμέ·** δι' αὐτῶν ἠθοποιεῖται ἡ Ἀντιγόνη καὶ προ, βλέπεται ἡ σύγκρουσις αὐτῆς πρὸς τὸν Κρέοντα, ἐξ ἄλλου δὲ γίνεται προσπάθεια ὑπ' αὐτῆς νὰ διεγείρῃ τὴν φιλοτιμίαν τῆς Ἰσμήνης-ὥστε νὰ μὴ ὑπολειφθῇ αὕτη εἰς τὰς προσπαθείας της. **φόνος δημόλευστος·** οἱ ἀρχαῖοι ἐκτὸς τῶν ἄλλων ποινῶν ἐπέβαλλον καὶ τὴν διὰ δημοσίου λιθοβολισμοῦ θανατικὴν τιμωρίαν εἰς ἄτομα κηρυσσόμενα ἐκτὸς νόμου διὰ προδοσίαν ἢ προσβολὴν κοινοῦ συμφέροντος ἢ ἱεροσυλίαν· ὁ κατάδικος ὡδηγεῖτο εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως, οἱ μάρτυρες δὲ πρῶτοι ἔρριπτον τοὺς λίθους καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἄλλοι παρευρισκόμενοι ἐκεῖ. Διὰ τοιαύτης τιμωρίας ἐτιμωρήθη καὶ ὁ Παλαμήδης ἐν Τροίᾳ. **ἐσθλῶν·** ἀναφέρει τὴν εὐγενῆ καταγωγήν της, διὰ νὰ προ καλέσῃ τὴν φιλοτιμίαν τῆς Ἰσμήνης καὶ νὰ παρακινήσῃ ἔτι περισσότερον αὐτὴν εἰς σύμπραξιν.

γ') 39 - 68

Λεξιλογικαί. ταλαίφρων = τολμηρός. **εἰ τάδ' ἐν τούτοις** = (ἐν τοιαύτῃ καταστάσει) **ἐστί. εἴθ' ἅπτουσα** = εἴτε δεσμοῦσα (ἡ φράσις λύουσα εἴθ' ἅπτουσα ἦτο ἐν χρήσει ἐπὶ μεγάλης ἀμηχανίας περὶ τοῦ πρακτέου). **ξυμπονῶ** = συγκοπιάζω (γενικώτερον τοῦ ἀμέσως ἑπομένου ῥήμ.). **εἰ ξυμπονήσεις καὶ ξυνεργάσῃ·** πλάγιαι ἐρωτ. προτ., πόθεν ἐξαρτῶνται ; **κινδύνευμα** = ἐπικίνδυνος πρᾶξις. **εἶ** (μέλ. τοῦ ἔρχομαι) = θὰ φθάσῃς, θὰ ῥιφθῇς· ἡ κανονικὴ σειρὰ τῆς προηγουμένης προτάσεως εἶναι : **ποῖόν τι κινδύνευμα λέγεις σκοπεῖν με, εἰ ξυμπονήσω καὶ ξυνεργάσομαι ; κουφίζω** = ἀναιροῦμαι = σηκώνω πρὸς ταφήν, θάπτω. **εἰ κουφιεῖς·** πλαγ. ἐρωτημ. πρότ. ἐκ τοῦ ἐννοουμ. σκόπει. **ξὺν τῇδε χερὶ** = σὺν ἐμῇ χειρὶ = σὺν ἐμοί· (ὁ ὑποκριτὴς λέγων ταῦτα σηκώνει καταλλήλως τὴν χεῖρα διὰ νὰ δείξῃ). **ἦ**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γάρ ; = ἄρά γε λοιπόν ; **σφὲ** = αὐτόν. **ἀπόρρητον** (ἐνν. ἡ μετ. ὄν, παράθ. εἰς τὸ θάπτειν) = πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπηγορευμένον. **τὸν γοῦν ἐμὸν** = τὸν γ' ἐμὸν = τὸν ἰδικόν μου τοὐλάχιστον. **οὐχ ἁλώσομαι** = οὐκ ἐλεγχθήσομαι, δὲν θὰ εὑρεθῶ. **προδοῦσα** (κατηγορ. μετ.) = ὅτι ἐπρόδωσα. **σχέτλιος** (ἐκ τοῦ ἀορ. β' σχεθεῖν τοῦ ἔχω) = ὁ δεινὰ τολμῶν, ἔπειτα δέ, ὡς ἐδῶ, ὁ δεινὰ πάσχων, ὁ δυστυχισμένος. **ἀντειρηκότος·** ἐναντιωμ. μετ., ἐννοεῖται ἡ πρότ. νοεῖς θάπτειν σφε. (Διαφαίνεται καὶ πάλιν τὸ ἦθος τῆς 'Ισμήνης). **ἀλλ' οὐδὲν μέτα** = μέτεστι. 'Η σειρὰ τῶν λέξεων : **ἀλλ' οὐδὲν μέτεστιν αὐτῷ εἴργειν με τῶν ἐμῶν** (καθηκόντων) = ἀλλ' οὐδὲν δικαίωμα ἔχει αὐτὸς νὰ μὲ ἐμποδίζῃ ἀπὸ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἰδικῶν μου καθηκόντων. **φρόνησον** = σκέφθητι, ἀναλογίσου. **νῷν·** δοτ. ἠθ. **ὡς ἀπεχθὴς** (ἐνν. πᾶσι) = πόσον μισητός. **δυσκλεὴς** = μὲ κακὴν φήμην (λόγῳ τῶν ἀνοσιουργημάτων του). **ἀπώλετο** = ἐχάθη (ἠθικῶς). **αὐτόφωρος** (αὐτὸς-φώρ, φωρὸς = κλέπτης) = ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθείς **ἀμπλάκημα** = ἁμάρτημα. **πρὸς αὐτοφ. ἀμπλακημάτων** = ἕνεκεν ἁμαρτημάτων ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἀποκαλυφθέντων. **ἀράσσω** = κτυπῶ, κρούω ἰσχυρῶς (τυφλώνω). **αὐτουργῷ χερὶ** = ἰδίᾳ χειρί. **αὐτὸς αὐτουργῷ·** σχῆμα ἐπαλληλίας. **ἔπειτα·** δὲν ἐκφράζει δι' αὐτοῦ χρονικὴν ἀκολουθίαν, ἀλλὰ θέλει νὰ δηλώσῃ τὴν σειρὰν τῆς διηγήσεως τῶν γεγονότων, ἀναφέρων πρῶτον τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν πατέρα, ἀκολούθως τὰ εἰς τὴν μητέρα κ.ο.κ. **διπλοῦν ἔπος** = διπλοῦν ὄνομα (παραθ. τῶν : μήτηρ καὶ γυνὴ) = ἡ ἔχουσα τὸ διπλοῦν τοῦτο ὄνομα· **λωβάομαι-ῶμαι** = βλάπτω, κακομεταχειρίζομαι. **ἀρτάνη** (ἐκ τοῦ ἀρτάω) = σχοινίον, ἀγχόνη. **λωβᾶται βίον** = ἀτίμως τελευτᾷ, θέτει ἀτιμωτικὸν τέρμα εἰς τὸν βίον της. **δύο - μίαν·** ἀντίθεσις. **αὐτοκτονῶ** = ἀλληλοκτονῶ. **κοινὸν μόρον** = ἀμοιβαῖον θάνατον. **ἐπαλλήλοιν χεροῖν** (δοτ. ὀργαν.) = μὲ χεῖρας ὑψωθείσας ἐνανίον ἀλλήλων. **ὅσῳ κάκιστα ὀλούμεθα** (πλαγ. ἐρωτ. πρότ. ἐκ τοῦ σκόπει) = ὁποῖον οἰκτρότατον τέλος, ποῖον θάνατον θὰ ἔχωμεν. **νόμου βίᾳ** = παραβιάζουσαι τὸν νόμον. **εἰ παρέξιμεν** (ῥῆμ. παρέξειμι) = ἐὰν θὰ παραβῶμεν. **ψῆφον** = ὡρισμένην ἀπόφασιν, ἐνῷ διὰ τοῦ **κράτη** ἐννοεῖ τὴν καθόλου βασιλικὴν ἐξουσίαν. **γυναῖχ'** = γυναῖκε. **ὡς οὐ μαχουμένα** = ὡς μὴ δυνάμεναι νὰ πολεμήσωμεν. **ἔπειτα δέ·** ἀντί : τοῦτο δέ. **ἐκ κρεισσόνων** = ὑπὸ ἰσχυροτέρων. **ἀκούειν ταῦτα·** ἀπαρέμφ. ἀκολουθίας = ὥστε νὰ ὑπακούωμεν εἰς ταῦτα. **ἀλγίονα** (ἀλγεινὸς) = λυπη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρότερα, χειρότερα. **αἰτοῦσα** = παρακαλοῦσα. **τοὺς ὑπὸ χθονὸς** (ὄντας)· ἐννοεῖ τὸν Πολυνείκη καὶ τοὺς ὑποχθονίους θεούς. **ξύγγνοιαν ἴσχω** (περιφρ.) = ξυγγιγνώσκω = συγχωρῶ. **βιάζομαι τάδε** = παρὰ τὴν θέλησίν μου πράττω αὐτὰ ἐδῶ. **τέλος** = ἀρχή, ἀξίωμα. **οἱ ἐν τέλει ὄντες** (καὶ ποιητ. βεβῶτες) = οἱ ἄρχοντες. **περισσὸς** = ὑπερβολικός, ὑπερβαίνων τὴν δύναμιν. **νοῦν οὐδένα** = κανὲν νόημα, τ.ἔ. εἶναι ὅλως διόλου ἀνόητον.

Πραγματικαί. κινδύνευμα· ἡ λέξις ὑποδηλοῖ μικροψυχίαν τῆς Ἰσμήνης. **ὤλετο**· δὲν ἐννοεῖ ἀπέθανε μετὰ τὴν τύφλωσιν, ἀλλ' ἠθικῶς ἐχάθη μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς πατροκτονίας καὶ αἱμομειξίας. **ἀμπλακήματα**· ἐννοεῖ τὰ ἀνοσιουργήματά του ταῦτα. **πλεκταῖσιν ἀρτάναισι**· ἐννοεῖ τὴν ἀγχόνην, δι' ἧς ἀπηγχονίσθη ἡ μήτηρ των Ἰοκάστη.

δ') 69 - 99

Λεξιλογικαί. κελεύσαιμ' ἄν· ἐνν. ὡς ἀντικ. τὸ προηγ. πράσσειν. **ἔτι** = (τώρα) πλέον, τ.ἔ. μετὰ τοὺς τελευταίους λόγους σου, οἱ ὁποῖοι ἐφανέρωσαν τὰ φρονήματά σου. **δρῶ μετά τινος** = συμπράττω μετὰ τινος· **μετ' ἐμοῦ γε δρῴης ἂν ἡδέως** = ἤθελες συμπράξει βεβαίως μὲ ἐμὲ κατὰ τρόπον εὐχάριστον (εἰς ἐμέ)· τίνος εἴδους λόγος εἶναι ἐδῶ ; **δοκεῖ** (ἐνν. εἰδέναι). **κεῖνον δ' ἐγὼ** ἀντί : **ἐγὼ δ' ἐκεῖνον**· προηγεῖται τὸ **ἐκεῖνον** πρὸς ἔμφασιν (εἶναι ἀντίθεσις). **καλόν... φίλη...** ἀσύνδετα, πρὸς ἔμφασιν. **ὅσια** = θεῖα, δίκαια. **πανουργήσασα** (ῥ. πανουργέω-ῶ) = ἀποτολμήσασα δίκαιον ἔγκλημα (σχ. ὀξύμωρον, διότι ἡ Ἀντιγόνη θάπτουσα τὸν Πολυνείκη παραβαίνει μὲν τὸν νόμον, ὅπερ ἦτο πανούργημα, ἀλλ' ἐκτελεῖ ἔργον εὐσεβές). **ὃν** = καθ' ὅν. **τοῖς κάτω** = τοῖς χθονίοις θεοῖς. **τῶν ἐνθάδε**· συγκρ. γεν. ἀντί : ἢ τοῖς ἐνθάδε (δηλ. τῷ Κρέοντι καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώποις). **δοκεῖ** (ἐνν. τό : ἀτιμάσαι...). **τὰ τῶν θεῶν ἔντιμα** = τὰ παρὰ τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἔντιμα. **ἄτιμα ποιοῦμαι** = θεωρῶ ἄτιμα. **ἀμήχανος** = ἄπορος, ἀνίκανος. **τὸ δρᾶν**· προσδιορ. τῆς ἀναφορᾶς, πλεονασ. ἐτέθη τὸ ἄρθρον. **προέχομαι** = προφασίζομαι. **ἂν προύχοιο** = (ἀντὶ προστακτ.). **ἐγὼ δέ**· ἰσχυρ. ἀντίθεσις. (σοῦ) **ταλαίνης**· γεν. τῆς αἰτίας. **προταρβέω-ῶ** = φοβοῦμαι ὑπέρ τινος. **ἐξορθόω-ῶ** = ἀνορθῶ, (ἐδῶ) ἐξασφαλίζω (ἀποπειρ. ἐνεστώς). **πότμος** (πίπτω) = μοῖρα. **κεύθω** = ἀποκρύπτω. **κρυφῇ κεῦθε** (πλεονασμὸς) = τήρησέ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

το μυσικόν. **σὺν δ' αὔτως** = ὡσαύτως δέ. **καταυδάω-ῶ** = ὁμιλῶ, λέγω φανερά. **ἐχθίων** = μισητοτέρα. **σιγῶσ', ἐὰν μὴ πᾶσι κηρύξῃς τάδε·** καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς ἐκφράζει τὴν ἔννοιαν πρὸς μείζονα ἔμφασιν καὶ ἔξαρσιν τοῦ πάθους τῆς Ἀντιγόνης. **θερμὴν-ψυχροῖσι·** χάριν τῆς ἀντιθ. ἔθηκε ψυχροῖς ἀντὶ δεινοῖς. **ἁδεῖν·** ἀόρ. β' τοῦ ῥ. ἁνδάνω = ἀρέσκω. **οἷς·** ἐνν. τὸν Πολυνείκη καὶ τοὺς χθονίους θεούς. **εἰ καὶ δυνήσῃ γε** (ἐνν. ἀρέσεις) = θὰ εἶσαι ἀρεστὴ εἰς αὐτοὺς βεβαίως (τό γε), ἂν καὶ θὰ δυνηθῇς νὰ εἶσαι ἀρεστὴ (θάπτουσα). **ἐράω-ῶ** = (μετὰ γεν.) = ἐπιθυμῶ. **ἀμήχανα** = ἀδύνατα **ἀμηχάνων ἐρᾷς·** ἡ φράσις αὕτη εἶναι παροιμιώδης, ὅπως καὶ ἡ : **ἀδύνατα θηρᾷς· πεπαύσομαι,** (ἀντὶ ἁπλ. μέλλοντος) = θὰ παύσω ὁριστικῶς, θὰ παραιτηθῶ ἀσφαλῶς τοῦ ἐγχειρήματος. **ἀρχὴν οὐ** = οὐδαμῶς. **ἐχθαίρομαι** = μισοῦμαι· ἐτέθη ὁ μέσ. μέλλων ἀντὶ παθητ **ἐξ** = ὑπό. **προσκείσῃ** = ἔσει (μετὰ θάνατον). **δίκῃ** = δικαίως. **δυσβουλίᾳ** = ἀφροσύνη. **πείσομαι,** τοῦ πάσχω. **τοσοῦτον** = τόσον μέγα. **ἔα** (μέτρ., συνίζησις) **με καὶ τὴν ἐξ ἐμοῦ δυσβουλίαν·** τὸ ὅλον συνάπτ. μὲ τὸ μέρος ἢ μὲ ἰδιότητα αὐτοῦ. **μὴ οὐ καλῶς** (μετρικῶς τὸ μὴ οὐ πάσχει συνίζησιν) = οὐχὶ ἐντίμως, μετ' ἄρνησιν τίθενται καὶ τὰ δύο ἀρνητικὰ μόρια. **στείχω** = βαδίζω, πηγαίνω. **ἔρχῃ** = ἀπέρχεσαι. **ἄνους** = ἀπερίσκεπτος. **ὀρθῶς** = εἰλικρινῶς.

Πραγματικαί. οὔτ' εἰ θέλοις ἔτι πράττειν, ἡδέως δρῴης ἄν... ἡ Ἀντιγόνη ἐξαντλήσασα προηγουμένως ὅλα τὰ ἐπιχειρήματά της διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν σύμπραξιν τῆς Ἰσμήνης καὶ μὴ ἐπιτυχοῦσα ταύτης, ἄρχεται πλέον αἰσθανομένη ἀντιπάθειαν πρὸς αὐτήν, ὡς ἐπιλήσμονα τῶν καθηκόντων της καὶ δειλήν, καὶ μὴ θέλουσα τὴν συνεργασίαν της. **πλείων χρόνος, ἐκεῖ γὰρ ἀεὶ κείσομαι·** οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν αἰωνιότητα τῆς μετὰ θάνατον ζωῆς ἐν τῷ Ἅδῃ. **πολλὸν ἐχθίων ἔσῃ σιγῶσα** κτλ. ὁποῖον διαφαίνεται πάλιν τὸ ἦθος τῆς Ἀντιγόνης ; **ὥστε μὴ οὐ καλῶς θανεῖν·** μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ μὲν Ἀντιγόνη ἐξέρχεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου, ἵνα ἐξελθοῦσα τῆς πόλεως προβῇ εἰς τὴν ταφὴν τοῦ νεκροῦ, ἡ δὲ Ἰσμήνη διὰ τῆς δεξιᾶς θύρας εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα, καὶ τοιουτοτρόπως κενοῦται ἡ σκηνή.

Οὕτως ἐν τέλει τοῦ προλόγου αἱ δύο ἀδελφαὶ ἐχαρακτηρίσθησαν δι' ὀλίγων καὶ ἐδηλώθη ἡ ὅλη δέσις τοῦ δράματος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(ΠΑΡΟΔΟΣ 100 - 161)

Λελιλογικαί. στροφὴ α'. **ἀκτίς**· συνεκδοχ. ἀντὶ ἀκτῖνες. **ἀκτὶς ἀελίου** = ἀκτινοβόλε ἥλιε. Ἡ κανονικὴ σειρὰ τῶν λέξεων : ἀκτὶς ἀελίου, φάος φανὲν ἐπταπύλῳ Θήβᾳ, τὸ κάλλιστον τῶν προτέρων. **ποτὲ** = τέλος πάντων, ἐπὶ τέλους. Δι' αὐτοῦ θέλει νὰ δηλώσῃ τὴν μακρὰν ἐναγώνιον προσδοκίαν. **φανὲν φάος ἐφάνθης**· παρήχησις χάριν ἐμφάσεως. **ἁμέρας βλέφαρον** (περίφρασις) = ἡμέρας ὀφθαλμέ· τὸ βλέφαρον ἐτέθη ἀντὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἤτοι τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὅλου· τὰ πολλὰ συνώνυμα **ἀκτὶς ἀελίου, τὸ κάλλιστον φάος, βλέφαρον** ὀφείλονται εἰς τὰ καταπλημμυροῦντα τὴν ψυχὴν τῶν πολιτῶν αἰσθήματα χαρᾶς ἐπὶ τῇ ἀπαλλαγῇ τῆς πόλεως ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν. **μολοῦσα** (ῥημ.-βλώσκω) = ἐλθοῦσα. **φώς,** φωτὸς (ὁ) = ἀνήρ. **τὸν λεύκασπιν φῶτα**=τὸν ἔχοντα λευκὰς ἀσπίδας στρατόν, διότι τὸ φῶς λαμβάνεται περιληπτ. καὶ ἐννοεῖ ὅλον τὸν στρατόν· ἦσαν δὲ αἱ Ἀργολικαὶ ἀσπίδες λευκαὶ καὶ στρογγύλαι. **πανσαγίᾳ** (πᾶν-σάγη = ὁπλισμὸς) = μὲ πανοπλίαν, πάνοπλον. **φυγάδα** (κατηγορ. κατὰ πρόληψιν) = ὥστε εἶναι φυγάδα. **πρόδρομον**· ἐπιρρηματικὸς προσδιορ. τοῦ φυγάδα, σημ. προτροπάδην. **κινήσασα**· μετχ. χρονική, προσδιορίζουσα χρον. τὸ μολοῦσα, ἤτοι ἀφοῦ ἐκίνησε (πρότερον), ἀφοῦ ἔτρεψεν εἰς φυγήν. **ὀξυτέρῳ χαλινῷ** = σὺν ὀξυτέρῳ χαλινῷ . Ἀνήκει εἰς τὸ φυγάδα καὶ σημαίνει σὺν ταχυτέρῳ ἅρματι, διότι τὴν ἰδιότητα ὀξυτέρῳ ἀπέδωκεν εἰς τὸ μέρος χαλινῷ, ἀντὶ εἰς τὸ ὅλον ἅρματι, ἤτο δὲ ταχύτερον, διότι οἱ Ἀργεῖοι διωκόμενοι κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἔφευγον ταχύτερον παρὰ κατὰ τὴν νύκτα. **αἴρομαι** = παρακινοῦμαι, ἐξάπτομαι. (τὸ) **νεῖκος** = ἔρις, φιλονικία. **ἀμφίβολος** = ἀμφίβολος, προκαλῶν ἀμφισβητήσεις, (διότι ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ ὁ Πολυνείκης ἐφιλονίκουν, ἀμφισβητοῦντες περὶ τῆς βασιλείας). **ὀξέα κλάζων** = ἐκβάλλων ὀξεῖς κρωγμούς. **ὑπερέπτα** (ὑπερπέτομαι) = ἐπέταξεν ὑπεράνω (τῆς πόλεώς μας). **αἰετὸς εἰς γᾶν ὡς ὑπερέπτα** = ὡς αἰετὸς ὑπερέπτα εἰς γᾶν. **στεγανὸς** = ἐστεγασμένος, κεκαλυμμένος. **λευκῆς χιόνος** ἡ γεν. ἀντὶ ἐπιθέτου **χιονώδει** (πτέρυγι) = μὲ πτέρυγας χιονελεύκους. **ἱππόκομος** = ὁ κομῶν θριξὶν ἵππου. **κόρυς ἱππόκομος** = περικεφαλία ἔχουσα λόφον ἐξ οὐρᾶς ἵππου.

ἀντιστρ. α'. **στὰς ὑπὲρ μελάθρων** = σταθεὶς (λαβὼν θέσιν) ὑπεράνω τῶν οἰκιῶν ἡμῶν. **φονώσαισι** (ἐκ τοῦ φόνος, φονή) **λόγχαις** = μὲ λόγχας αἱμοδιψεῖς (προσωποπ.). **ἀμφιχάσκω** = ἀνοίγω τὸ στόμα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πέριξ, περιτριγυρίζω, μὲ ἀνοικτὸν στόμα (θέλει νὰ δηλώσῃ διὰ τούτου τὴν μεγάλην μανίαν τῶν Ἀργείων). **ἔβα** = ἀπῆλθε (πρὶν δηλ. ἐκτελέσῃ τὸν σκοπόν του). Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : στὰς δ' ὑπὲρ μελάθρων φονώσαισι λόγχαις, ἀμφιχανὼν στόμα κύκλῳ ἑπτάπυλον ἔβα· ἡ μετ. στὰς προσδιορίζει χρον. τὴν μετ. ἀμφιχανών. **γένυσιν**· ἐτέθη δοτ. ὀργαν. ἀντὶ τῆς αἰτιατ. γένυς, οὗ ὀνσμαστ. εἶναι **γένυς** = κυρίως ἡ κάτω σιαγών, ἐν δὲ τῷ πληθυντ. γένυες καὶ συνῃρ. **γένυς** = αἱ σιαγόνες ἢ τὸ στόμα μετὰ τῶν ὀδόντων. **πλησθῆναι**· ἀόρ. τοῦ πίμπλαμαι = χορταίνω. **στεφάνωμα πύργων** = πύργους στεφανώνοντας τὴν πόλιν, τὸ πυργωτὸν περίβολον. **πευκάεις Ἥφαιστος** = τὸ ἐκ καιομένων πευκίνων δᾴδων πῦρ (μετωνυμία, ὅπως εἶναι : Ἄρης ἀντὶ πόλεμος, Ἀφροδίτη ἀντὶ ἔρως, Ἀμφιτρίτη ἀντὶ θάλασσα κ.λ.π). **πρὶν ἑλεῖν** = πρὸ τοῦ νὰ καταλάβῃ, περιλάβῃ. **τοῖος** = διότι τοιοῦτος (αἰτιολογεῖται τὸ διατὶ ἔφυγον προτροπάδην οἱ Ἀργεῖοι). **ἐτάθη** = συντόμως ἔγινεν, ἠγέρθη **πάταγος Ἄρεος** = παταγώδης μάχη. **δυσχείρωμα** = τὸ δυσκόλως χειρούμενον = δυσκόλως νικηθεῖσα (κερδηθεῖσα), δύσκολος κατάκτησις· εἶναι παράθεσις εἰς τὸ πάταγος Ἄρεος. **ἀντιπάλῳ δράκοντι**· αἴτιον. ποιητ. **μεγάλης γλώσσης κόμπους** = τὰς μεγαλαυχίας, τὰς μεγάλας κομπορρημοσύνας. **ὑπερεχθαίρω** = ὑπερβολικὰ μισῶ. **σφᾶς** = τοὺς Ἀργείους. **πολλῷ ῥεύματι** = μὲ πολλὴν ὁρμὴν (ἐπιτυχὴς μεταφορὰ ἐκ τοῦ χειμάρρου). **προσνίσομαι** = προσφέρομαι, ἐπέρχομαι (ἐναντίον τοῦ τείχους ἡμῶν). **καναχὴ** (ἐκ τοῦ κανάσσω) = ὀξὺς ἦχος, κλαγγὴ (ἰδίᾳ μετάλλου). **χρυσοῦ** = χρυσῶν ὅπλων· ἡ γεν. εἶναι ὑποκειμενικὴ εἰς τὸ καναχὴ καὶ αἰτιολογεῖ τὸ ὑπεροπλίαις = λόγῳ κλαγγῆς τῶν χρυσοποικίλτων ὅπλων. **ὑπεροπλία** = ὑπερβολικὴ πεποίθησις εἰς τὰ ὅπλα, ὑπεροψία. **παλτὸν πῦρ** = ὁ κεραυνὸς (ὁ παλλόμενος ἄνωθεν). **παλτῷ πυρὶ** = διὰ τοῦ ἐκσφενδονισθέντος ὑπ' αὐτοῦ (τοῦ Διὸς) κεραυνοῦ· τίνος εἴδους δοτικὴ εἶναι ; **ῥιπτεῖ** (ἱστορ. ἐν.) = ἔρριψε, κατεκρήμνισε· τὸ **ὑπερεχθαίρει** καὶ τὸ **ῥιπτεῖ** ἐτέθησαν παρατακτικῶς ἀντὶ νὰ τεθῇ : ὑπερεχθαίρων (αἰτιολ. μετ.) ῥιπτεῖ. **βαλβίς**· ἰδὲ πραγματ. **ἐπ' ἄκρων βαλβίδων** = ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ τείχους· προσδιορίζει τοπικῶς τὸ ὁρμῶντα· ἄκραι βαλβῖδες κυρίως εἶναι τὰ ἄκρα τοῦ τείχους, εἰς τὰ ὁποῖα διὰ κλίμακος ἀνέβη ὁ Καπανεύς. **νίκην** = νικητήριον κραυγήν. **ἀλαλάζω** = κραυγάζω ἰσχυρῶς· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ριπτεῖ (τοῦτον τὸν Καπανέα) παλτῷ πυρὶ ὁρμῶντα ἤδη ἀλαλάξαι νίκην ἐπ' ἄκρων βαλβίδων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σ τ ρ ο φ ὴ β΄ **ἀντιτύπᾳ δ' ἐπὶ γᾷ**= ἐπάνω δὲ εἰς τὴν γῆν, ἥτις ἀνταπέδωκε τὸ κτύπημα. **τανταλόομαι** = διασείομαι, τραντάζομαι. **πυρφόρος ὃς** = ὃς πυρφ. ὑπέρθεσις. **βακχεύω** = μαίνομαι. **ἐπιπνέω** (μεταφορ. ἀπὸ τῶν ἀνέμων καὶ τῆς θυέλλης) = ἐφορμῶ (κατὰ τῆς πόλεως). **ῥιπαῖς...** ἀντί : **ἅμα ῥιπαῖς ἀνέμων** = μετὰ τῆς αὐτῆς πρὸς τοὺς ἀνέμους ὁρμῆς καὶ ταχύτητος. **ἄλλᾳ** τροπ. = κατ' ἄλλον τρόπον (παρὰ ὅπως ἤλπιζεν). **τὰ μὲν** = τὰ μὲν σχέδιά του, ὅσα ἀνέμενε (νὰ γίνουν), ὅσα ὠνειρεύετο. **ἄλλα δὲ** = (ἐνν. κακά). **ἐπ' ἄλλοις**=ἐναντίον ἄλλων (ἡρώων τῶν Ἀργείων). **ἐπινωμάω-ῶ** = ἐπισωρεύω, προξενῶ. **στυφελίζω** (ἐκ τοῦ στυφελὸς)=τραχύς, σκληρὸς) = κτυπῶ ἰσχυρῶς, πατάσσω. **δεξιόσειρος** (περὶ τῆς λέξ. ἰδὲ πραγματικὰ) = ἰσχυρὸς καὶ γενναῖος συμβοηθός. **λοχαγὸς** = ἡγεμών, **τέλη** = φόρους, προσφορὰς (ἐδῶ πρὸς τὸν Δία.) **τροπαῖος** = ὁ τὴν τροπὴν τῶν ἐχθρῶν προκαλέσας, ὁ δοτὴρ τῆς νίκης (εἶναι εἰρωνεία διὰ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ἀργείων, οἱ ὁποῖοι οἱονεὶ οἱ ἴδιοι προσήνεγκον τὰ πάγχαλκα ὅπλα των, διὰ νὰ στηθῇ τὸ τρόπαιον). **στυγερὸς** = ταλαίπωρος, ἄθλιος. **ὦ** (δυϊκ.) = οἵ. **φύντε·** ἐναντιωμ. μετ. (ἀόρ. β΄ ἔφυν τοῦ ῥ. φύομαι = γεννῶμαι). **καθ' αὑτοῖν** = ἐναντίον ἀλλήλων. **στήσαντε** = ἐγείραντες. **δικρατεῖς** = καὶ τὰς δύο νικησάσας, διττῶς φονικάς. **ἔχετον** (ἱστορ. ἐνεστ.) **μέρος κοινοῦ θανάτου** = μεταλαμβάνουν, μετέχουν (μετέσχον) κοινοῦ θανάτου.

ἀ ν τ ι σ τ ρ . β΄ **ἀλλὰ γὰρ** = ἀλλ' ἐπειδή. **μεγαλώνυμος** = πολυύμνητος. **ἀντιχαρεῖσα Θήβᾳ** = χαρεῖσα ἐξ ἴσου πρὸς τήν... (δηλ. πρὸς τὴν χαρεῖσαν Θ. ἦλθε καὶ ἡ Νίκη πλήρης χαρᾶς). **ἐκ μὲν δὴ πολέμων** = κατόπιν τοῦ τελευταίου τώρα πολέμου. **τίθεμαι λησμοσύνην** = λησμονῶ· ἀντικείμ. ἐνν. τὰς παρελθούσας συμφοράς. **παννύχιος** καὶ **πάννυχος** = ὁλονύκτιος, ἀντίθ. τοῦ πανημέριος. **ἐλελίχθων** (ἐκ τοῦ ἐλελίζω = ποιῶ τι τρέμειν ἢ σείεσθαι) = ὁ σείων καὶ κινῶν τὸ ἔδαφος (ἐνν. διὰ τῶν χοροπηδημάτων). **Θήβας·** γεν. ἀντικ. **ἐπέρχομαι** = ἐπισκέπτομαι. **ἄρχοι** = εἴθε νὰ ἐξάρχῃ τοῦ χοροῦ. **ὅδε** = ἰδού. **ἀλλὰ γάρ** = ἀλλ' ὅμως (ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ ἐννοούμενον : ἀλλὰ στῶμεν). **νέον εἰληχὼς** (τοῦ ῥ. λαγχάνω) = νεωστὶ ἀναλαβὼν. **νεοχμὸς** = νέος, πρόσφατος. **ἐπὶ νεαραῖσι συντυχίαις θεῶν** = μετὰ τὰ νεωστὶ συμβάντα ἐκ τῶν θεῶν· σχετίζεται τοῦτο οὐχὶ πρὸς τὸ χωρεῖ, ἀλλὰ πρὸς τὸ βασιλεὺς νεοχμός· **νεαρὰς συντυχίας** ἀποκαλεῖ τὸν τελευ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ταῖον θάνατον τῶν ἀδελφῶν, ὁ ὁποῖος ἦτο μὲν κακός, ἀλλ' ὑπῆρξεν εὐμενὴς εἰς τὸν Κρέοντα. **δὴ** = ἄρά γε. **μῆτις** = σκέψις. **ἐρέσσω** (μεταφορ. ἐκ τῶν κωπηλατῶν) = ἀνακινῶ ἐν τῷ νῷ, ἀναλογίζομαι. **ὅτι** = διότι. **λέσχη** = ὁμιλία, εἶτα ὁ τόπος, ὅπου ὡμίλουν, ἐδῶ συνέλευσις. **σύγκλητος** = ἔκτακτος (ἰδὲ πραγματικά). **προτίθεμαι** = συγκαλῶ δημοσίᾳ . **πέμψας** = μεταπεμψάμενος = στείλας καὶ προσκαλέσας.

Πραγματικαί. Ἀπὸ τοῦ στίχου 100 - 161 εἶναι ἡ πάροδος τοῦ χοροῦ, ἀποτελουμένου ἐκ 15 προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπαρτίζουν δύο ἡμιχόρια, ἑξ ἑπτὰ προσώπων ἑκάτερον, καὶ τὸν κορυφαῖον τοῦ χοροῦ. Ὁ χορὸς συγκείμενος ἐξ ἐπισήμων γερόντων Θηβαίων εἰσέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου, κατεχόμενος ὑπὸ αἰσθημάτων χαρᾶς διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐξωτερικεύων ταῦτα διὰ τῆς ᾠδῆς του. Εὔλογον δὲ ἦτο μετὰ τὸν μέγαν τῆς προτεραίας κίνδυνον νὰ προσαγορεύσῃ πρῶτον τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον, τὸν ὁποῖον δὲν ἤλπιζεν ὅτι θὰ ἐπανέβλεπε μὲ τόσην χαράν, κατόπιν τῶν φοβερῶν τῶν πολεμίων ἀπειλῶν. **Θήβᾳ·** ἡ πόλις ἐλέγετο Θήβη καὶ Θῆβαι, ἐλέγετο δὲ ἑπτάπυλος πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν ἑκατομπύλων Θηβῶν τῆς Αἰγύπτου. **Διρκαίων·** ἡ Δίρκη κατὰ τὴν μυθολογίαν ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ἡλίου καὶ γυνὴ τοῦ Λύκου, τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν, ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἐδείχθη σκληρὰ πρὸς τὴν πρώτην γυναῖκα τοῦ Λύκου, τὴν Ἀντιόπην, τὴν προσέδεσαν οἱ ἐκ τοῦ Διὸς υἱοὶ αὐτῆς, ὁ Ζῆθος καὶ ὁ Ἀμφίων, εἰς κέρατα ἀγρίου ταύρου, ἀφ' ὧν κρημνισθεῖσα αὕτη εἰς τὴν κρήνην ἔδωσε τὸ ὄνομά της εἰς αὐτήν. Προετίμησε δὲ ὁ ποιητὴς τὴν Δίρκην ἀντὶ τοῦ ἀνατολικώτερον ῥέοντος Ἰσμηνοῦ ποταμοῦ, τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἀναφέρῃ, διότι αὕτη ἦτο ἐπισημοτέρα εἰς τοὺς μύθους. **δράκοντι·** ἐνῷ οἱ Ἀργεῖοι παραβάλλονται πρὸς ἀετόν, οἱ Θηβαῖοι παραβάλλονται πρὸς δράκοντα, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ὁ δράκων εἶναι φύσει πολέμιος τοῦ ἀετοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι, ὡς ἀναφέρει ὁ μῦθος, οἱ Θηβαῖοι ἦσαν δρακοντογενεῖς, ἤτοι ἐγεννήθησαν ἐξ ὀδόντων δράκοντος, τοὺς ὁποίους εἶχε σπείρει ὁ ἱδρυτὴς τῆς Καδμείας Κάδμος, φονεύσας τὸ θηρίον. **Ζεὺς γὰρ μεγάλης γλώσσης...** πρὸς ποῖον παρόμοιον ῥητὸν χριστιανικὸν ἀντιστοιχεῖ τοῦτο ; **χρυσῶν·** ἐννοεῖ χρυσοποικίλτων καὶ οὐχὶ χρυσῶν. **νίκην ἤδη ὁρμῶντα·** πρόκειται περὶ τοῦ ἥρωος Καπανέως, ὁ ὁποῖος ἦτο πατὴρ τοῦ ὁμηρικοῦ Σθενέλου καὶ ἦτο ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἡγεμόνων, τῶν ἐκστρατευσάντων κατὰ τῶν Θηβῶν, ἐκεραυ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νοβολήθη δὲ ὑπὸ τοῦ Διὸς, διότι ἐκαυχήθη, ὅτι θὰ κατασκάψῃ τὰς Θήβας, εἴτε τὸ ἤθελεν, εἴτε μὴ ὁ Ζεύς. **βαλβίδων**· βαλβὶς καὶ βαλβῖδες ἦτο τὸ μέρος τοῦ σταδίου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἤρχιζεν ὁ δρόμος τῶν ἀγωνιζομένων καὶ τὸ ὁποῖον εἰς τὸν ἱππόδρομον ἐλέγετο **ἄφεσις** ἢ **ἀφετηρία**· ἐνίοτε ὅμως ἐσήμαινε καὶ τὸ τέρμα, ἐπειδὴ οἱ ἀγωνιζόμενοι δίαυλον ἐπανήρχοντο εἰς τὰς βαλβῖδας. Ἐδῶ δὲ σημαίνουν τὰ ἄκρα τοῦ τείχους, τὰς ἐπάλξεις αὐτοῦ. **δεξιόσειρος**· μεταφορ. ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς τεθρίπποις ἅρμασι δεξιῶν παρασείρων ἵππων. Παράσειροι δὲ ἵπποι ἦσαν οἱ βοηθητικοὶ τῶν δύο κυρίως ἵππων ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ ἅρματος, τῶν καλουμένων ζυγίων, οἱ λεγόμενοι σειραῖοι ἢ παρήοροι (παρ' ἡμῖν λέγονται γεντέκια). Ἐπειδὴ ὅμως ὁ δεξιὸς ἵππος ὤφειλε κατὰ τοὺς ἀγῶνας τῶν ἁρματοδρομιῶν, κάμπτων τὴν νύσσαν πρὸς τὰ ἀριστερά, νὰ διατρέχῃ τὸν μεγαλύτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους κύκλον, ἔπρεπε νὰ εἶναι γενναῖος καὶ ἰσχυρός. **ἑπτὰ λοχαγοί**· ἑπτὰ πύλαι ἦσαν, ἑπτὰ οἱ ἡγεμόνες τῶν Ἀργείων καὶ ἑπτὰ οἱ Θηβαῖοι ἡγεμόνες. **Ζηνὶ τροπαίῳ**· ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ δοτὴρ τῆς νίκης, ὁ τροπαῖος· τρόπαιον δὲ ἦτο τὸ σύμβολον τῆς τροπῆς τοῦ ἐχθροῦ, τὸ μνημεῖον τῆς νίκης, σχηματιζόμενον ὑπὸ τῶν νικητῶν ἐξ ἀσπίδων, περικεφαλαιῶν καὶ ἄλλων ὅπλων τῶν ἡττημένων. **Νίκα**· ἐτιμᾶτο ὡς ἰδία θεά, ἔχουσα πτερὰ καὶ φέρουσα συνήθως στέφανον ἢ κλάδον νίκης· ὡραιοτάτην παράστασιν αὐτῆς ἔχομεν τὴν νίκην τοῦ Παιωνίου. **πολυαρμάτῳ Θήβᾳ**· ἐλέγετο πολυάρματος, διότι εἶχε πολλὰ καὶ ὡραῖα ἅρματα, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πίνδαρος τὴν ἀποκαλεῖ φιλάρματον, εὐάρματον, χρυσάρματον κτ.λ., **Βάκχιος** ἀντὶ Βάκχος, γεννηθεὶς ἐν Θήβαις ὑπὸ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Σεμέλης, θυγατρὸς τοῦ Κάδμου, καὶ διὰ τοῦτο ἰδιαιτέρως λατρευόμενος ἐν αὐταῖς, συνεχόρευε δὲ οὗτος διευθύνων τοὺς χορούς, ὅπως ἐπιστεύετο καὶ παρίστατο διὰ πολλῶν ἔργων τέχνης. **ἀλλ' ὅδε γάρ...** οἱ ἐν τοῖς τελευταίοις στίχ. 155—161 ἀπαγγελλόμενοι ὑπὸ τοῦ κορυφαίου τοῦ χοροῦ ἀνάπαιστοι ῥυθμίζουσι τὸ βῆμα τοῦ ἐξερχομένου ἐκ τῶν ἀνακτόρων Κρέοντος. **σύγκλητος λέσχη**· ἀναχρονιστικῶς εἶναι ἡ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους γινομένη ἔκτακτος συνέλευσις τῆς Ἐκκλησίας, διεκρίνοντο δὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Δήμου τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰς τακτικάς, γινομένας κατὰ μῆνα καὶ καλουμένας **κυρίας**, καὶ εἰς τὰς ἐκτάκτους, τὰς ὁποίας συνεκρότουν δι' ἐπειγούσας καὶ ἐκτάκτους ἀνάγκας, καὶ τὰς ὁποίας ἐκάλουν **ἐκτάκτους**· συμφώνως λοιπὸν πρὸς αὐτὰς λέγει ἐδῶ ὁ Σοφοκλῆς **σύγκλητον** τὴν συνέλευσιν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ καὶ διὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦτο λέγει **κοινῷ κηρύγματι,** διότι δημοσίᾳ εἰδοποίησεν, ὅπως δημοσία ἐκαλεῖτο καὶ ἡ ἔκτακτος συνέλευσις τοῦ δήμου.

ΠΡΩΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (162 - 381)

α') 162 - 222

Λεξιλογικαί. ἀσφαλῶς· προσδιορ. τὸ ὥρθωσαν καὶ κάμνει ἀντίθεσιν πρὸς τὸ σάλῳ. **σάλῳ** = μὲ θαλασσοταραχὴν (μεταφορὰ ἀπὸ τῆς θαλάσσης, παραβαλλομένης τῆς πολιτείας πρὸς σαλεῦον σκάφος). **σείσαντες** = συγκλονίσαντες. **πομπὸς** = ἀπεσταλμένος, κλητήρ. **δίχα ἐκ πάντων** = ξεχωριστά, κατ' ἐκλογὴν ἀπὸ ὅλους. **ἔστειλ' ἱκέσθαι** = μετεπεμψάμην = ἔστειλα καὶ σᾶς προσεκάλεσα. **εἰδὼς** (αἰτιολ.). **κράτη θρόνων** = τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν (ὁ πληθυντ. ἀριθ. πρὸς ἐκδήλωσιν μεγαλοπρεπείας). **ὤρθου** = ἐκυβέρνα, ὡδήγει ὀρθῶς. **διώλετο** = ἐχάθη. **μένοντας ἐμπ. φρονήμασιν** = ὅτι παρεμένετε μὲ σταθερὰ φρονήματα (ὅτι ἐμένετε πιστοί). Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : εὖ εἰδὼς τοῦτο μὲν σέβοντας ἀεὶ τὰ κράτη θρόνων Λαΐου, τοῦτ' αὖθις, ἡνίκα Οἰδίπους ὤρθου πόλιν, κἀπεὶ διώλετο, μένοντας ἔτι ἐμπ. φρονήμασιν ἀμφὶ τοὺς κείνων (Λαΐου καὶ Οἰδίπ.) παῖδας. **πρὸς διπλῆς μοίρας** = ἀπὸ κοινὴν μοῖραν (θανάτου). **παίσαντες καὶ πληγέντες** = κτυπήσαντες καὶ κτυπηθέντες, φονεύσαντες καὶ φονευθέντες. **σὺν αὐτόχειρι μιάσματι** = σὺν μιάσματι αὐτοχειρίας = δι' ἰδιοχείρου μιαρᾶς πράξεως. **κράτη καὶ θρόνους·** σχῆμα ἓν διὰ δυοῖν (θέλει νὰ δηλώσῃ τὴν ὅλην ἐξουσίαν). **δὴ** = ὡς εἶναι γνωστόν. **κατ' ἀγχιστεῖα γένους τῶν ὁλωλότων** (ἐτέθη οὐδ. ἀγχιστεῖα ἀντὶ θηλ. ἀγχιστείαν) = σύμφωνα μὲ τὴν πλησιεστάτην συγγένειαν πρὸς τοὺς φονευθέντας. **ἀμήχανον** = ἀδύνατον. **παντὸς ἀνδρὸς** (ἐνν. ἄρχοντος.) **ἐκμαθεῖν** (ὑποκ. τινὰ) = νὰ μάθῃ τις ἀκριβῶς. **γνώμην** = τὰς ἰδέας. Ἡ ἐπαλληλία τῶν πολλῶν συνωνύμων **ψυχήν, φρόνημα, γνώμην,** διὰ νὰ δηλωθῇ τὸ ὅλον καὶ ἀληθὲς φρόνημα. **πρὶν ἄν·** ἡ σύνταξις τοῦ πρὶν μεθ' ὑποτακτ. (φανῇ) λόγῳ τῆς προηγ. ἀρνητικῆς ἐννοίας ἀμήχανον κ.λ.π. **ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν** = ἐν τῇ ἱκανότητι τῆς διοικητικῆς ἐξουσίας καὶ τοῦ νομοθετεῖν (εἰς τὴν γνώμην τοῦ Βίαντος τοῦ Πριηνέως « ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι » προσθέτει ὁ Σοφοκλῆς καὶ τὴν νομοθετικὴν ἱκανότητα τοῦ ἄρχοντος). **ἐντριβὴς φανῇ** = δοκιμασθῇ. **ἐμοὶ γάρ...** Ὁ Κρέων ἄρχε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ται ἀναπτύσσων τὸ βασιλικὸν πρόγραμμά του. **ὅστις μὴ ἅπτεται** (ἀναφ. ὑποθ. πρότ.) = ἐάν τις δὲν ἐπιλαμβάνηται. **ἐγκλῇσας ἔχει** = ἔχει κλεισμένην (ἐκ φόβου), δὲν ὁμιλεῖ μετὰ παρρησίας. **δοκεῖ·** ἐξ αὐτοῦ ἡ ἐν ἀρχῇ δοτ. προσωπ. ἐμοί. Εἰς τὸ ῥ. τοῦτο ἀνήκει τὸ νῦν, ἐνῷ εἰς τὸ πάλαι θὰ ἐννοηθῇ ὁ παρατατ. ἐδόκει, δηλ. πάλαι τε ἐδόκει καὶ νῦν δοκεῖ. **μεῖζον' (α)** = ἀνώτερον, πολυτιμότερον φίλον (χρησιμ. ὡς ἐπιθ. διορ. τοῦ φίλον). **ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας·** β' ὅρος τῆς συγκρίσεως = ἢ τὴν αὐτοῦ πάτραν. **οὐδαμοῦ λέγω** (ἐνν. εἶναι) = οὐδόλως τὸν ὑπολογίζω, οὐδόλως τὸν ἐκτιμῶ· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : καὶ ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει μείζον' (α), τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω. Τὰ κατωτέρω : ἴστω Ζεύς... μέχρι τοῦ στίχ. 187 εἶναι διὰ μέσου καὶ περιγράφουν τὸν ἐπίσημον ὅρκον, ὃν κάμνει ὁ Κρέων εἰς τὸν Δία. **ἴστω** (οἶδα) = ἂς εἶναι μάρτυς. **οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι,** εἶναι ἀπόδοσις τῆς ὑποθετ. μετ. **ὁρῶν** = εἰ ὁρῴην. **ἄτη** (ἡ) = ὄλεθρος, καταστροφή. **τοῦτο** = τὸ ἑξῆς. **γιγνώσκω** = ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν. **ἥδε,** ἡ πόλις. **πλέοντες** (ὑποθ.)· μεταφορὰ ἀπὸ τῶν πλοίων. **ποιούμεθα** = ἀποκτῶμεν. **ὀρθῆς** = εὐτυχούσης, οὔσης σώας. **τοιοῖσδε νόμοισι** = ἐπὶ τῇ βάσει τοιούτων προγραμματικῶν ἀρχῶν. **αὔξω** = μεγαλύνω, μεγαλυτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν καθιστῶ. **ἀδελφὰ τῶνδε** = σύμφωνα μὲ τὰς ἀρχάς μου αὐτάς. **πάντ' ἀριστεύσας δορὶ** = καθ' ὅλα ἄριστος δειχθεὶς ἐν τῇ μάχῃ. **τὰ πάντ' ἐφαγνίσαι** (ἐξαρτ. ἐκ τοῦ κηρύξας ἔχω) = νὰ προσφέρωμεν πάσας τὰς νενομισμένας τιμὰς (δηλ. σπονδάς, κτερίσματα κτλ.). **ὅσα ἔρχεται κάτω** = ὅσα κατέρχονται κάτω ὑπὸ τὴν γῆν. **Πολυνείκη λέγω·** παράθεσις τοῦ ξύναιμον. **ἐγγενεῖς** = ἐγχωρίους. **φυγὰς κατελθὼν** = ἐπανελθὼν ἐκ τῆς φυγῆς. **πρῆσαι** (πρήθω) = νὰ κατακαύσῃ. **κατ' ἄκρας** (κυρίως ἀπὸ κορυφῆς ἕως κάτω) = καθ' ὁλοκληρίαν. **κοινοῦ πάσασθαι** (πατέομαι) = νὰ γευθῇ ἀδελφικοῦ ἢ συγγενικοῦ αἵματος. **τοὺς δὲ** ἐνν. πολίτας. **κτερίζω** = προσφέρω κτέρεα ἢ κτερίσματα, κηδεύω μὲ πᾶσαν τιμὴν ἀνήκουσαν εἰς τοὺς νεκρούς. **πρὸς οἰωνῶν·** ποιητ. αἴτιον. **ἐδεστὸν** = ἐδεσθὲν = κατασπαραχθέν. **αἰκίζω** καὶ **αἰκίζομαι** = μεταχειρίζομαι κακῶς, κακοποιῶ. **φρόνημα** = θέλησις· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **ἐᾶν δ' ἄθαπτον καὶ ἰδεῖν δέμας** (Πολυνείκους) **ἐδεστὸν καὶ αἰκισθὲν πρὸς οἰωνῶν καὶ κυνῶν. κοὔποτ' ἔκ γ' ἐμοῦ τιμὴν προέξουσ' οἱ κακοὶ τῶν ἐνδίκων** = καὶ οὐδέποτε ἀπὸ ἐμὲ τοὐλάχιστον θὰ τύχωσι μαγαλυτέρας τιμῆς οἱ κακοὶ ἀπὸ τοὺς δικαίους (δὲν πρόκειται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βεβαίως ἐνταῦθα περὶ ἀποδόσεως μεγαλυτέρας τιμῆς εἰς τὸν Πολυνείκη, ἀλλὰ περὶ ἴσης, ἀλλ' ὁ Κρέων ἐννοεῖ διὰ τούτων, ὅτι ὅταν δοθῇ ἴση τιμή, τότε οἱ ἀγαθοὶ τιμῶνται ἐξ ἴσου, ἐνῷ αὐτοὶ δικαιοῦνται μεγαλυτέρας τιμῆς, ὁμοίως οἱ κακοὶ τιμῶνται ἐξ ἴσου, ἐνῷ οὐδεμιᾶς δικαιοῦνται τιμῆς). **θανὼν καὶ ζῶν·** πρωθύστερον. **τὸν δύσνουν καὶ εὐμενῆ·** προσδιορ. ἀναφορᾶς. **δύσνους** = δυσμενής, ἐχθρός. **που** = ὡς νομίζω. **ἔνεστί σοι** = εἶναι δικαίωμά σου. **νόμῳ χρῆσθαι** = νομοθετεῖν· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : σοί γέ που ἔνεστι παντὶ νόμῳ χρῆσαι καὶ περὶ τῶν θανόντων καὶ περὶ ἡμῶν, ὁπόσοι ζῶμεν. **ὡς ἂν σκοποὶ ἦτε** (εἶναι πλαγ. ἐρωτ. πρότασις ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ὁρᾶτε ἢ σκοπεῖτε) **τῶν εἰρημένων** = προσέξατε, πῶς θὰ φυλάξετε τὰ διατεταγμένα ὑπ' ἐμοῦ. **νὺν** = λοιπόν. **βαστάζειν** (μεταφ. ἀπὸ τοῦ φορτίου) = νὰ ἀναλάβῃ τὸ βάρος τῆς φυλάξεως. **προτίθημι** = ἀναθέτω. **ἐπίσκοπος** = σκοπός, φρουρός. **ἐπεντέλλω** = πρὸς τούτοις διατάσσω· ἡ κανονικὴ διατύπωσις τῆς φράσεως θὰ ἦτο : **τί δῆτ' ἐστὶ τοῦτο τὸ ἄλλο, ὃ ἐπεντέλλοις ἔτι ἄν;** ἀλλὰ τί λοιπὸν εἶναι τοῦτο τὸ ἄλλο, τὸ ὁποῖον προσέτι ἤθελες διατάξει εἰς ἐμὲ νὰ ἐκτελέσω ; ἢ δύναται τὸ **ἄλλο** νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον τοῦ **τοῦτο** καί νὰ ἐξηγηθῇ ἐπὶ πλέον, δηλ. τί ἄλλο ἐπὶ πλέον ἤθελες διατάξει; **ἐπιχωρῶ** = ἐπιτρέπω. **τὸ μὴ ἐπιχωρεῖν** ἀντ. τοῦ ἐπεντέλλω. **ἀπιστῶ** = ἀπειθαρχῶ. **τάδε** = τὰ κεκηρυγμένα, τὰ διατεταγμένα. **ὃς ἐρᾷ...** ἀναφορ. συμπερ. πρότ. = ὥστε οὗτος νὰ ἐπιθυμῇ. **καὶ μὴν** = καὶ ἀληθῶς. **μισθὸς** (εἰρων.). **ὑπ' ἐλπίδων** (ἀναγκ. αἴτιον). **τὸ κέρδος** = ἡ ἐλπὶς τοῦ κέρδους. **διώλεσεν** γνωμ. ἀορ. = συνήθως καταστρέφει.

Πραγματικαί. ἄνδρες· ἐξελθὼν μετὰ πολλῆς μεγαλοπρεπείας διὰ τῆς μέσης (βασικῆς) πύλης τοῦ ἀνακτόρου ὁ Κρέων καὶ κρατῶν σκῆπτρον προχωρεῖ ἐν συνοδείᾳ τῶν δορυφόρων του μὲ ῥυθμὸν σύμφωνον πρὸς τοὺς ἀναπαιστικοὺς στίχους 155—156 τοῦ κορυφαίου τοῦ Χοροῦ. Λαβὼν δὲ ἀκολούθως θέσιν εἰς τὸ προσκήνιον, προσφωνεῖ μετά τινος ὑπερφροσύνης τοὺς γέροντας, τοὺς ἀποτελοῦντας τὸν χορόν, ἁπλῶς καὶ συντόμως διὰ τοῦ « ἄνδρες », ἀνακοινοῖ τὰς ἀρχὰς τοῦ προγράμματός του καὶ ἐξαγγέλλει τὸ προκηρυχθὲν διάταγμα αὐτοῦ περὶ τῶν ἀδελφῶν Ἐτεοκλέους καὶ Πολυνείκους. **ὅτι ἥδ' ἐστὶν ἡ σῴζουσα** κλπ. Τὴν ὡραίαν ταύτην ἰδέαν τοῦ Κρέοντος, ὅτι ἐφ' ὅσον τὸ σκάφος τῆς πολιτείας πλέει καλῶς, ἀποκτῶμεν καὶ τοὺς φίλους, ἤτοι ἂν ἔχω-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μεν πατρίδα, ἔχομεν καὶ φίλους, ἂν δὲν ἔχωμεν πατρίδα, οὐδὲν ἔχομεν, ἐξέφρασε δι' ἄλλων λόγων καὶ ὁ Περικλῆς (Θουκ. II 60) « ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι πόλιν πλείω ξύμπασαν ὀρθουμένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας, ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην...». **ἃ ἔρχεται τοῖς κάτω νεκροῖς·** παρ' ἀρχαίοις ἐπεκράτει ἡ ἀντίληψις, ὅτι αἱ ἐπιτύμβιοι χοαὶ εἰσέδυον ὑπὸ τὴν γῆν καὶ ἔφθανον μέχρι τῶν νεκρῶν. **τοὺς ἐγγενεῖς** = τοὺς λατρευομένους καὶ τιμωμένους ἔν τινι τόπῳ, λέγεται δὲ **πρῆσαι,** ὑπερβολικῶς διὰ τοὺς θεούς, διότι θὰ ἐκαίοντο μόνον τὰ ἱερά των καὶ οὐχὶ καὶ οἱ θεοί. Ἄξιον ἐν τέλει παρατηρήσεως ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Κρέοντος λεχθέντων εἶναι, ὅτι κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους ὁ λαὸς καλούμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἤκουε τὰς γνώμας αὐτοῦ, χωρὶς νὰ φέρῃ ἀντιρρήσεις, ἀλλὰ μόνον συμβουλευτικὰς γνώμας διατυπῶν.

β') 223 — 277

Λεξιλογικαὶ. ὅπως = ὅτι. **ὑπὸ τάχους** = ἕνεκα ταχύτητος. **δύσπνους** = δυσκόλως ἀναπνέων, ἀσθμαίνων. **ἱκάνω** (σημ. παρακ). = ἔχω ἔλθει. **κοῦφον ἐξάρας πόδα** (τὸ κοῦφον προληπτ. κατηγορ., ἡ δὲ μετοχ. αἰτιολ.) = μετεωρίσας τὸν πόδα (συνεκδ. ἀντὶ πληθντ.), ὥστε νὰ εἶναι ἐλαφρός, βαδίσας πολὺ ταχέως. **φροντίδων·** γεν. ὑποκειμ. εἰς τὰς ἐπιστάσεις, ὅπερ σημαίνει σταθμούς. **πολλὰς γὰρ ἔσχον φροντίδων ἐπιστάσεις** = διότι αἱ διάφοροι σκέψεις μὲ ἠνάγκασαν νὰ κάμω πολλοὺς σταθμούς. **κυκλῶν ἐμαυτὸν ὁδοῖς εἰς ἀναστροφὴν** = κάμνων πολλὰς στροφὰς εἰς τὰ διάφορα σημεῖα τῆς ὁδοῦ μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐπιστρέψω (τοῦτο λέγεται περὶ τῶν ἀναποφασίστων). **αὐδάω -ῶ** = λέγω. **ἡὖδα μυθουμένη,** πλεονασμός. **οἷ** = ἐκεῖ ὅπου. **δίδωμι δίκην** (παθ. τοῦ λαμβάνω δίκην) = τιμωροῦμαι. **μολὼν** (βλώσκω) ὑποθετ. μετ. **τλήμων** = ἄθλιος. **τάδε** = τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ζήτημα. **οὐκ ἀλγυνῇς;** (δὲν θὰ λυπηθῇς) = δὲν θὰ τιμωρηθῇς; **ἐλίσσω** = ἀνελίσσω εἰς τὸν νοῦν μου. **ἀνύτω** καὶ **ἀνύω**= διανύω, διατρέχω. **σχολῇ βραδὺς**= βραδέως καὶ μετὰ δυσκολίας. **βραχεῖα μακρά·** ὀξύμωρον σχῆμα. **ἐνίκησεν** = ἐπεκράτησεν, ὑπερίσχυσεν ἡ γνώμη, ὑποκ. αὐτοῦ τὸ δεῦρο μολεῖν. **κεἰ τὸ μηδὲν ἐξερῶ** = καὶ ἂν θὰ εἴπω ἓν μηδενικόν, καὶ ἂν θὰ σοῦ ἀνακοινώσω ἓν τίποτε. **δράττομαί τινος** = πιάνομαι ἢ κρατοῦμαι ἀπό τι. **τὸ μὴ παθεῖν ἂν ἄλλο πλὴν τό μόρσιμον** = ὅτι δὲν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θέλω πάθει ἄλλο τι ἢ τὸ πεπρωμένον. **ἀνθ' οὗ·** ἀναγκ. αἴτιον. **ἀθυμία** = ἐναγώνιος λύπη. **τἀμαυτοῦ** = τὰ ἀφορῶντα εἰς ἐμέ. **γὰρ** (διασαφ.). **ὅστις ἦν ὁ δρῶν** (ὁ δράστης)· πλαγ. ἐρωτ πρότ. **οὐδ' ἂν δικαίως...** = καὶ ἑπομένως δέν... **στοχάζομαι**= σκοπεύω. **εὖ γε στοχάζῃ** = ἀληθῶς καλὰ ἀποβλέπεις πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ σου. **ἀποφάργνυσαι κύκλῳ τὸ πρᾶγμα** = προφυλάσσεσαι ὁλόγυρα πρὸς ἀποφυγὴν τῆς εὐθύνης τοῦ πράγματος. **ὡς σημανῶν νέον τι** = ὅτι πρόκειται ν' ἀνακοινώσῃς σοβαρόν τι. **γάρ.** αἰτιολογ. τὰ ἐννοούμενα ἐκ τῶν προηγουμένων, εὖ στοχάζῃ κἀποφάργνυσαι τὸ πρᾶγμα... **τὰ δεινὰ** = τὰ φοβερὰ (ἐννοεῖ τὴν τιμωρίαν τοῦ θανάτου). **προστίθησ' ὄκνον πολὺν** = ἐμβάλλουν μεγάλην δειλίαν. **οὔκουν ἐρεῖς ποτε ;** = δὲν θὰ εἴπῃς τέλος πάντων ; ἡ ἐρώτησις μετὰ τῆς ἀρνήσεως ἰσοδυναμεῖ μὲ ἔντονον κατάφασιν : εἰπὲ τέλος πάντων· ὁμοίως καὶ τὸ **εἶτ' ἀπαλλαχθεὶς ἄπει** (περίφρασις) = καὶ ἔπειτα κρημνίσου νὰ φύγῃς. **καὶ δὴ**= καὶ ἰδοὺ λοιπόν. **βαίνω** = ἀπέρχομαι. **κἀπὶ χρωτὶ**= (χρὼς-τὸς) = καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος. **δίψιος** = ξηρὸς. **παλύνω** = ἐπιπάσσω, πασπαλίζω. **ἐφαγιστεύω** καὶ **ἐφαγνίζω** = κάμνω νεκρικὴν τελετήν. **ἃ χρὴ** = τὰ νενομισμένα, τὰ ἐπιβεβλημένα. **τὶς ἀνδρῶν·** τραγικὴ εἰρωνεία· οὐδόλως φαντάζεται ὁ Κρέων, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι γυνὴ ὁ δράστης. (ἡ) **γενῆς,** γενῆδος = ἀξίνη. **δίκελλα** = σκαπάνη ἔχουσα δύο ὀδόντας (μάκελλα δὲ εἶναι ἡ ἔχουσα ἕνα). **πλῆγμα**=κτύπημα, ἐκ τούτου ἡ γεν. ὑποκ. γενῆδος. **ἐκβολὴ** = ἐκβεβλημένον χῶμα (ὑπὸ τῆς δικέλλης). **στύφλος** =σκληρός. **ἀρρὼξ**= (ἀ-ρήγνυμι) = ἄσχιστος, μὴ ἐσκαμμένη. **ἐπαμαξεύω** (ἀντὶ ἐφαμαξεύω). **τροχοῖσι**= χαράσσω διὰ τροχῶν ἁμάξης. **ἄσημος** = ἄγνωστος· κατ' ἄλλην ἑρμην. : **δὲν ἀφῆκεν** ἴχνη, σημεῖόν τι. **ὅπως·** χρον. = μόλις (τὸ παρ' ἡμῖν καθώς). **ἡμεροσκόπος** = σκοπὸς τῆς ἡμέρας. **δυσχερὲς**= δυσερμήνευτον. **ὁ μέν·** ἐνν. νεκρός. **τυμβήρης** = τεθαμμένος, τυμβόχωστος. **ὡς φεύγοντος** (ἐνν. τοῦ ἐργάτου, τοῦ δράστου) = ὡς ἐὰν ἤθελε ν' ἀποφύγῃ. **ἅγος** = τὸ μίασμα, τὸ ἔγκλημα τῆς ἀσεβείας. (ὁ) **θὴρ**-θηρὸς= ἄγριον θηρίον (σαρκοβόρον). **σπάω-ῶ** = σπαράσσω (ἐὰν ἦτο θηρίον ἢ κύων, θὰ ἐφαίνοντο πάντως ἴχνη τῶν ποδῶν του ἐπὶ τοῦ χώματος ἢ ἴχνη ὀδόντων καὶ ὀνύχων ἐπὶ τοῦ πτώματος). **ῥοθέω-ῶ** = κάμνω ῥόθον, βοὴν (λέγεται ἐπὶ κυμάτων ἢ κωπηλασίας), θορυβῶ. **λόγοι ἐρρόθουν κακοὶ** = ἀντηλλάσσοντο ὕβριστικαί, ὀργίλοι λόγοι. **φύλαξ ἐλέγχων·** σχῆμα ἀνακόλουθον, ἀντὶ γεν. ἀπολ. μετοχῆς. **κἂν ἐγίγνετο πληγὴ τελευτῶσα**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(ἑνικ. ἀντὶ πληθ.) = καὶ ἡ ὑπόθεσις θὰ κατέληγεν εἰς ἀμοιβαῖα κτυπήματα· εἶναι ἀπόδοσις τῆς ἐκ τοῦ κατωτέρω **λέγει** ἐννουμένης ὑποθ. **εἰ μή τις ἔλεγεν,** ἥτις δὲν ἐτέθη, ἐπειδὴ παρενεβλήθησαν ἄλλαι προτάσεις. **εἷς γάρ τις ἦν ἕκαστος οὐξειργασμένος** = διότι εἷς ἕκαστος ἐξ ἡμῶν, οἱοσδήποτε (τό : **τις**) καὶ ἂν ἦτο, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἄλλων ὁ διαπράξας τὸ ἔργον. **καὶ οὐδεὶς ἐναργὴς** = καὶ οὐδεὶς ἐφανερώνετο ὡς ἀληθινὸς δράστης. **ἀλλ' ἔφευγε μὴ εἰδέναι**= ἀλλ' ἠρνεῖτο, ὅτι ἐγνώριζε (πλεον. ὁ **μὴ**). **μύδρος** = σίδηρος πεπυρακτωμένος. **πῦρ διέρπειν** = καὶ νὰ διερχώμεθα διὰ μέσου τοῦ πυρός. **ὁρκωμοτῶ θεοὺς** = ἐπικαλοῦμαι μεθ' ὅρκου τοὺς θεούς. **τὸ μήτε δρᾶσαι μήτε τῳ ξυνειδέναι** = ὅτι οὔτε ἐπράξαμεν τὸ ἔργον οὔτε ὅτι ἔχομεν γνῶσιν περί τινος (ὅτι κτ.λ.). **βουλεύσαντι·** ἐνν. καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ **μήτε** = μήτε ὅτι τὸ διενοήθη (αἱ μετοχαὶ κατηγορ.). **ὅτε** (αἰτιολ.). **οὐδὲν ἦν ἡμῖν πλέον ἐρευνῶσιν** = οὐδὲν κέρδος (οὐδεμίαν ὠφέλειαν) εἴχομεν, ἂν καὶ ἐκάμνομεν πρὸς τοῦτο ἐρεύνας. **πέδον** = τὸ ἔδαφος. **νεύω** = κλίνω κάτω. **καλῶς πράττω**= εὖ πράττω = εὐτυχῶ, σῴζομαι. **ὅπως πράξαιμεν·** πλαγ. ἐρώτ., ἐξαρτ. ἐκ ῥήμ. γνώσεως σημαντ. (ἐγιγνώσκομεν), ὅπερ κατὰ ζεῦγμα ἐννοεῖται ἐκ τοῦ εἴχομεν (=ἠδυνάμεθα). **μῦθος** = λόγος. **ἀνοιστέον** (ἀναφέρω). **τοὔργον** = τὴν ταφὴν τοῦ Πολυνείκους. **καὶ ταῦτ' ἐνίκα** = καὶ ὑπερίσχυεν ἡ γνώμη αὕτη. **ὁ πάλος** (ἐκ τοῦ πάλλω) = ὁ κλῆρος. **καθαιρεῖ** = κατεδίκασε. **τἀγαθὸν** (εἰρων.). **οὐχ ἑκοῦσιν** (ἐνν. ὑμῖν, πληθ. ἀντὶ ἑνικοῦ) = χωρὶς νὰ μὲ θέλετε.

Πραγματικαί. ἄναξ... ὁ φύλαξ εἰσῆλθεν διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου ἀσθμαίνων καὶ πνευστιῶν· ἠθογραφεῖται λαμπρὰ ὡς ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, προσπαθῶν διὰ γνωμολογιῶν καὶ μακρολογιῶν νὰ σώσῃ πρωτίστως ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς ἐπαπειλουμένης μεγάλης τιμωρίας. Ὁ ποιητὴς σκοπεῖ διὰ τοῦ ταπεινοῦ τούτου τύπου νὰ ἐξάρῃ τὸ ἰδανικὸν ὕψος τῆς Ἀντιγόνης. **τὸ μόρσιμον·** οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ ἀποδίδουν ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τὸ πεπρωμένον, τὸ ὁποῖον κατ' αὐτοὺς διέπει τὰ ἀνθρώπινα. **παλύνας διψίαν κόνιν κἀφαγιστεύσας·** δηλ. ἁπλῶς ἐπασπάλισε διὰ χώματος τὸ πτῶμα τοῦ νεκροῦ, τοῦτο δὲ κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐν ἀνάγκῃ ἀνεπλήρωνε τὴν κανονικὴν ταφήν· διὰ τοῦ **ἐφαγιστεύσας** δὲ ἐννοεῖ τὰς νενομισμένας νεκρικὰς τρισπόνδους χοάς. **ὁ πρῶτος ἡμεροσκόπος·** οἱ φύλακες εἶχον ἀναλάβει τὴν φρούρησιν τοῦ νε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κροῦ καθ' ὡρισμένα χρονικὰ διαστήματα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός. Ὁ πρῶτος δὲ ἦτο ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε λίαν πρωὶ τὴν φρούρησιν, διότι ταύτην τὴν ἡμέραν τὸ πρῶτον ἀνέλαβον τὴν ὑπηρεσίαν οἱ φύλακες· ἐκ τούτου συμπεραίνομεν, ὅτι ἡ Ἀντιγόνη λίαν πρωὶ ἐλθοῦσα ἔθαψε τὸν νεκρόν, οἱ δὲ φύλακες ἢ λόγῳ τοῦ σκότους δὲν ἀντελήφθησαν αὐτὴν θάπτουσαν ἢ ἦλθον ἐκεῖ μετὰ τὸ γενόμενον. **ἄγος φεύγοντος**· ὑπῆρχεν ἔθος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις νὰ θεωρῆται ἀσεβὴς ἐκεῖνος, ὅστις εὕρισκεν ἄταφον πτῶμα καὶ δὲν ἔρριπτε τοὐλάχιστον κόνιν ἐπ' αὐτοῦ· (διὰ τῆς φράσεως ταύτης τοῦ φύλακος ἐπιρρίπτεται λεληθότως μορφὴ κατὰ τοῦ Κρέοντος, διατάξοντος νὰ μὴ ταφῇ τὸ πτῶμα). **ἦμεν δ' ἕτοιμοι καὶ μύδρους**· ταῦτα ἦσαν εἶδος θεοκρισιῶν ἢ θεοδικιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑφίσταντο ἐν τῇ πραγματικότητι καὶ εἰς παλαιοτέρας τῆς τοῦ Σοφοκλέους ἐποχάς. Κατὰ ταύτας ἐν περιπτώσει ἀμφιβολίας περὶ τῆς ἐνοχῆς τινος ὁ θεωρούμενος ἔνοχος ἐκράτει εἰς τὰς χεῖρας τεμάχια πεπυρακτωμένου σιδήρου ἢ διήρχετο δι' ἀνημμένων ἀνθράκων κλπ., ἔπρεπε δὲ νὰ ἐξέλθῃ σῶος καὶ ἀβλαβής, ἐὰν ἦτο ἀθῷος. **ὁρκωμοτεῖν**· οἱ ἀρχαῖοι τόσον εἰς τὰς εὐχάς, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ὅρκους των ἐπεκαλοῦντο τοὺς θεούς. **κἀμὲ τὸν συσδαίμονα πάλος καθαιρεῖ**· ἡ κλήρωσις παρ' ἀρχαίοις ἐγίνετο ὡς ἑξῆς: ἔθετον τοὺς κλήρους ἐντὸς κυνῆς (δερματίνου καλύμματος τῆς κεφαλῆς) ἢ ἀγγείου καὶ ἔπαλλον αὐτούς, μέχρις ὅτου ἐξεπήδα εἷς κλῆρος, ὁ ὁποῖος ἀνῆκεν εἰς τὸν λαθόντα.

γ') 278 - 331

Λεξιλογικαί. θεήλατον = ὑπὸ τοῦ θεοῦ πραχθέν, πεμφθέν. **μή τι**· πλαγ. ἐρωτ. πρότ. ἐκ τοῦ βουλεύει. **ξύννοια** = διαλογισμός. **πάλαι,** ἀφ' ἧς στιγμῆς ἤκουσεν ἀπὸ τὸν φύλακα τὰ τῆς ταφῆς. **πρὶν καὶ μεστῶσαί με ὀργῆς** = πρὸ τοῦ καὶ νὰ μὲ πληρώσῃς θυμοῦ (τὸ κοινῶς λεγόμ. πρὶν καὶ νὰ μὲ παραφουσκώσῃς) Διὰ τοῦ **κἀμὲ** ποιεῖται συμμετρικὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ **ἐμοί τι** τοῦ χοροῦ. **ἄνους τε καὶ γέρων ἅμα,** ἀντὶ νὰ εἴπῃ: **ἄνους καίπερ γέρων ὤν** = ἀπερίσκεπτος, ἂν καὶ εἶσαι γέρων (ἐπειδὴ τὸ γῆρας καὶ ἡ ἀπερισκεψία εἶναι ἀσυμβίβαστα). **ὑπερτιμῶ** (ἡ μετοχ. αἰτιολ.) = ἐξαιρετικὰ τιμῶ. **κρύπτω** = θάπτω. **ἀμφικίων** = περίστυλος. **πυρόω-ῶ** = καίω. **διασκεδάννυμι** = καταλύω (συάπτεται πρὸς τοὺς νόμους), ἐξ αὐτοῦ δὲ κατὰ ζεῦγμα θὰ ἐννοήσ., καταπατήσων τὴν γῆν· ἡ σειρὰ τῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λέξεων τῆς ἐπομ. προτ. : **ἢ εἰσορᾷς θεοὺς τιμῶντας τοὺς κακούς; ταῦτα** = τὰ κηρύγματά μου ταῦτα (ἀντικ. τοῦ φέροντες). **καὶ πάλαι·** ἐνν. οὐ νῦν πρῶτον, ἀλλὰ καὶ πάλαι. **μόλις φέρω** = μετὰ δυσκολλίας ἀνέχομαι. **ῥοθῶ τινι** = ψιθυρίζων ἀποδίδω ὕβρεις κατά τινος. **λόφος** = τράχηλος. **λόφον ὑπὸ ζυγῷ** (μεταφορὰ ἐκ τῶν ὑποζυγίων)· διὰ τούτου εἰκονίζεται τὸ αὐταρχικὸν τοῦ Κρέοντος. **δικαίως** = ὅπως ἐπέβαλλε τὸ δίκαιον. **ὡς στέργειν ἐμὲ** = ὥστε νὰ δεικνύωσι τὸν ὀφειλόμενον εἰς ἐμὲ σεβασμόν. **ἐκ τῶνδε** = ὑπὸ τούτων. **τούτους** (τοὺς φύλακας, δεικνύει τὸν παρόντα). **ἐξεπίσταμαι καλῶς·** (πλεονασμ.) . ἡ πρόθ. **ἐκ** καὶ τὸ **καλῶς,** διὰ νὰ δείξῃ τὴν ἀπόλυτον πεποίθησίν του. **παράγομαι** = παρασύρομαι. **παρηγμένους·** ἢ κατηγορ. μετ., ὅτε τὸ εἰργάσθαι ἐξαρτ. ἐξ αὐτῆς, ὡς ἀπαρέμφ. ἀκολουθίας, ἢ αἰτιολ., ὅτε τὸ εἰργάσθαι ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐπίσταμαι. **τάδε** = τὴν ταφήν. **νόμισμα** = τὸ νομιζόμενον καὶ χρησιμοποιούμενον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. **κακὸν νόμισμα** = κακὸν κατασκεύασμα, θέσπισμα· (δὲν κατακρίνει τὴν χρῆσιν τοῦ νομίσματος, ἀλλὰ τὴν κακὴν χρῆσιν αὐτοῦ). **τοῦτο** τὸ νόμισμα, ἀντί: οὗτος ὁ ἄργυρος. **ἐξανίστημι** = ἀναστατώνων ἐκβάλλω (ἐκ τῶν δόμων). **ἐκδιδάσκω** = διδάσκω καλῶς, καθοδηγῶ. **παραλλάσσω** = μεταστρέφω. **ἵστασθαι** = ὥστε νὰ προσχωροῦν, νὰ λαμβάνουν κατεύθυνσιν. **πανουργίας ἔχειν** = νὰ ἀσχολοῦνται εἰς ἔργα πονηρά. **ἔδειξεν·** γνωμ. ἀόρ. **δυσσέβεια παντὸς ἔργου** = πᾶν ἔργον ἀσεβές. **μισθαρνέω** (μισθὸν ἄρνυμαι) = λαμβάνω μισθόν, δωροδοκοῦμαι. **ἀνύω** ἢ **ἀνύτω** = ἐκτελῶ, πράττω. **ἤνυσαν-ἐξέπραξαν** (γνωμ. ἀόριστοι)· τὸ β' ῥῆμ. = συνήθως κατορθώνουν. **ἴσχω σέβας** (παθητ. τοῦ σέβω καὶ σέβομαι) = τυγχάνω σεβασμοῦ. **ὅρκιος** = μεθ' ὅρκου. **αὐτόχειρ** = αὐτουργός. **ἐκφαίνω** = παρουσιάζω. **μόνος Ἅιδης** = μόνη ἡ τιμωρία τοῦ θανάτου, μόνος ὁ ἁπλοῦς θάνατος. Ἡ πλοκὴ τοῦ λόγου θὰ ἦτο ὁμαλωτέρα, ἐὰν ἐξεφέρετο ὧδε: οὐχ ὑμῖν Ἅιδης μοῦνος ἀρκέσει, ἀλλὰ πρότερον ζῶντες κρεμασθήσεσθε, μέχρις ἂν τήνδε δηλώσηθ' ὕβριν. **τὴν ὕβριν** = τὴν πρᾶξιν τῆς θρασείας ταύτης ἀσεβείας καὶ τὸν δράστην αὐτῆς. **ὅθεν οἰστέον** (ῥήμ. φέρω) **τὸ κέρδος** (πλαγ. ἐρωτ. πρότ.) = πόθεν πρέπει νὰ λαμβάνετε τὸ κέρδος. **τὸ λοιπὸν** (ἐπιρρ.) = εἰς τὸ ἑξῆς. **ἐξ ἅπαντος** = ἐκ παντὸς ἐν γένει πράγματος. **ἐκ τῶν αἰσχρῶν λημμάτων** (ἀναγκ. αἴτ.) ἐκ τῶν αἰσχρῶν κερδῶν. **ἀτῶμαι** = δυστυχῶ. Αἱ μετ. κατηγορημ. **δώσεις** = θὰ ἐπιτρέψῃς. **οὕτως** = ἔτσι, ἀναπολόγητος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ νῦν ὡς ἀνιαρῶς λέγεις; = ὡς καὶ νῦν... = ὅτι καὶ τώρα ὁμιλεῖς (ὅπως καὶ πρωτύτερα) μὲ δυσαρέσκειάν μου, ὅτι καὶ τώρα οἱ λόγοι σου μοῦ εἶναι δυσάρεστοι ; **δάκνω** = δαγκώνω, ἐδῶ λυπῶ. **ἐν τοῖσιν ὡσὶν ἢ 'πί...** προσδ. ἀναφορᾶς. **τί δαὶ** = ἀλλὰ πῶς. **ῥυθμίζω** = κανονίζω, σταθμίζω. **τὴν ἐμὴν λύπην ὅπου·** πρόληψις, ἀντὶ τοῦ ἐστὶν ἡ ἐμὴ λύπη = ποῦ ἔχει τὴν ἕδραν της... **σὲ τὰς φρένας·** σχ. καθ' ὅλον καὶ μέρος. **λάλημα** = φλύαρος. **ἐκπεφυκὸς** (ἀντὶ - κὼς πρὸς τὸ ὑποκείμενον σὺ) = ὅτι εἶσαι ἐκ φύσεως φλύαρος: ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : οἴμ' ὡς δῆλον εἶ ἐκπεφυκὸς λάλημα. **οὔκουν τὸ γ' ἔργον τοῦτο ποιήσας** (εἰμὶ) **ποτὲ** = ἴσως εἶμαι φλύαρος, ἀλλ' ἐν οἱᾳδήποτε περιπτώσει τοῦτο τοὐλάχιστον τὸ ἔργον οὐδέποτε ἔχω κάμει. **καὶ ταῦτα** (προσδιορ. τοῦ προδοὺς) = καὶ μάλιστα. **ἢ δεινὸν** = ἀλήθεια, φοβερὸν εἶναι. **ψευδῆ δοκεῖν** = νὰ σχηματίζῃ ἐσφαλμένας ἀντιλήψεις. **ᾧ δοκεῖ γε** = τοὐλάχιστον ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος λαμβάνει ἀποφάσεις (ὥστε ἡ σημ. τοῦ δοκεῖν εἶναι διάφορος ἐνταῦθα)· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **ἢ δεινόν ἐστι δοκεῖν τούτῳ ψευδῆ ᾧ γε δοκεῖ.** Θέλει νὰ τονίσῃ ἐνταῦθα, ὅτι εἶναι φοβερὸν νὰ ἀπατᾶται εἰς τὰς ἀντιλήψεις του ὁ ἄρχων. **κόμψευε τὴν δόξαν** = εὐφυολόγει λογοπαικτῶν μὲ τὴν λέξιν **δοκεῖν·** εἰς τὴν κομψολογίαν τοῦ φύλακος συντείνει καὶ ἡ ἐπαλληλία τοῦ γράμματος **δ. τοὺς δρῶντας** (δὲν ἐννοεῖ τοὺς πολλοὺς) = τὸν δράστην, οἱοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι. **ἐξερῶ** (τοῦ ἐξαγορεύω)= θὰ διακηρύξω. **δειλὰ κέρδη** = τὰ κέρδη, τὰ ἔχοντα κακὰ (σκότια) ἐλατήρια. **πημοναὶ** = συμφοραί· (ἀφ' οὗ εἶπε ταῦτα ὁ Κρέων ἀπῆλθε διὰ τῆς μέσης θύρας εἰς τὰ ἀνάκτορα). **ἀλλ' εὑρεθείη μὲν μάλιστα** = ἀλλὰ πρὸ παντὸς μὲν ἄλλου εὔχομαι νὰ εὑρεθῇ ὁ δράστης. **ἐὰν ληφθῇ τε καὶ μὴ** ἀντί : εἴτε ληφθῇ εἴτε μή. **οὐκ ἔσθ' ὅπως** = κατ' οὐδένα τρόπον, οὐδόλως. **ἐκτὸς ἐλπίδος γνώμης τ' ἐμῆς** = παρ' ἐλπίδα καὶ παρὰ τὴν πεποίθησίν μου. (Τὰ ἀπὸ τοῦ 327 λεχθέντα εἶπεν ὁ φύλαξ, καθ' ὃν χρόνον εἶχε φύγει ὁ Κρέων).

Πραγματικαί. παῦσαι· παρατηρητέα ἡ αὐταρχικὴ καὶ δεσποτικὴ στάσις τοῦ Κρέοντος, προσιδιάζουσα εἰς τοὺς ἡρωικοὺς χρόνους. **πότερον...** μεταχειρίζεται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς γνώμης του, ὅτι δὲν εἶναι θεήλατος ἡ ταφή, τὸ ἑξῆς δίλημμα : διὰ νὰ εἶναι θεήλατον τό ἔργον τῆς ταφῆς, ἔπρεπε οἱ θεοὶ ἢ νὰ τιμῶσι τὸν Πολυνείκη, ὡς εὐεργέτην αὐτῶν, ἢ νὰ τιμῶσι τοὺς κακούς· ἀλλὰ τὸ πρῶτον εἶναι ἀδύνατον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νὰ ἀληθεύῃ, διότι αὐτὸς ἦλθε νὰ καύσῃ τοὺς ναούς των... ὁμοίως δὲ καὶ τὸ δεύτερον ἀφ' ἑαυτοῦ ἀναιρεῖται. **πόλεως ἄνδρες μόλις φέροντες·** ἴδιον τῶν τυράννων εἶναι νὰ ὑποπτεύωσι συνωμοσίας καὶ σκευωρίας πρὸς ἀνατροπὴν αὐτῶν. **κρεμαστοί·** ἐσυνηθίζετο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα νὰ ὑποβάλλωνται οἱ δοῦλοι εἰς βασάνους, διὰ νὰ μαρτυρήσωσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ γενικῶς πᾶσα μαρτυρία αὐτῶν καὶ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων κατόπιν διαφόρων βασάνων ἐθεωρεῖτο ἔγκυρος.

ΠΡΩΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (332 - 375)

Λεξιλογικαί. σ τ ρ ο φ ὴ α΄. **τὰ δεινὰ**=τὰ ἐκπληκτικά, τὰ ὑπερφυσικὰ (τὰ ὑπερβαίνοντα τὸ σύνηθες μέτρον ἐπί τε καλοῦ καὶ κακοῦ) ·· ἡ σύνταξις παρατατική, ἀντὶ νὰ εἴπῃ : πολλῶν τῶν δεινῶν ὄντων, οὐδὲν ἐστιν ἀνθρώπου δεινότερον. **κοὐδὲν** = καὶ ὅμως τίποτε. **δεινότερον** (διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὴν τόλμην του). **πέλω** = ὑπάρχω. **τοῦτο·** ἀντὶ οὗτος. **πέραν πολιοῦ πόντου χωρεῖ** = διαπερᾷ τὸ πολιὸν πέλαγος. **χειμερίῳ νότῳ** = ἐν καιρῷ τρικυμιώδους νότου. **ὑπ' οἴδμασι περιβρυχίοισι** = ὑπὸ τὰ κύματα, τὰ ὁποῖα τὸν περικλύζουν. **ὑπερτάτα** = μεγαλειοτάτη. **ἄφθιτος** = ἄφθαρτος, αἰωνία. **ἀκαμάτα** = ἀκαταπόνητος (ἡ οὐδέποτε ἀποκάμνουσα ἐν τῇ παροχῇ δώρων, προϊόντων). **ἀποτρύομαι** = κατατρίβω, καταπονῶ πρὸς ὠφέλειάν μου (ἡ ἔννοια τοῦ ἀποτρύεται ἀποτελεῖ μεγάλην ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ὑπερτάταν, ἄφθιτον κλπ.). **ἴλλομαι** = περιστρέφομαι (βουστροφηδὸν κινοῦμαι). **πολεύω** = ἀροτριῶ, καλλιεργῶ. **ἱππείῳ γένει·** δηλ. δι' ἵππων καὶ ἡμιόνων.

ἀ ν τ ι σ τ ρ . α΄. **κουφόνους**=ὁ ἔχων κοῦφον νοῦν, ἐλαφρόμυαλος. **φῦλον** = σμῆνος. **ὀρνίθων** = πτηνῶν. Τὸ **ἀμφιβάλλω** ὅπως καὶ τὸ **περιβάλλω** χρησιμοπ. ἐν τῇ θηρευτικῇ καὶ ἁλιευτικῇ =συλλαμβάνω. **ἄγει** = ἀπάγει (ἀπὸ τῆς ἐνέδρας οἴκαδε). **ἔθνη** = γένη· **εἰναλίαν τε φύσιν** = καὶ τὰ θαλάσσια εἴδη (τοὺς ἰχθῦς κτλ.) **πόντου εἰναλίαν** πλεονασμός· τὰ φ ῦ λ ο ν, ἔ θ ν η, φ ύ σ ι ν χρησιμ. ὡς ἀντικείμ. τοῦ ἀμφιβαλὼν ἄγει. **σπεῖρα δικτυόκλωστος** = δίκτυον νηματόκλωστον. **περιφραδὴς** = πολυμήχανος, περίνους (**φραδὺς** = συνετός). **κρατεῖ** = ἐξουσιάζει, δαμάζει. **μηχαναῖς** (δοτ. ὀργαν.) = διὰ διαφόρων τεχνασμάτων (δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος συλλαμβάνει καὶ τιθασσεύει τὰ ἄγρια θηρία). **ἄγραυλος** = ὁ ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐλιζόμενος, ὁ ἀγροδίαιτος. **ὀρεσσιβάτης** = ὀρεσίβιος. **λασιαύχην** = ὁ ἔχων λάσιον (δασὺν) αὐχένα. **ὀχμάζομαι** (ἐκ τῆς ῥίζ. ἐχ. τοῦ ἔχω) = δαμάζω πρὸς ὠφέλειάν μου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀμφιλόφῳ ζυγῷ = διὰ τοῦ περιτραχηλίου ζυγοῦ. **ἀκμὴς** (ἀ- κάμνω). = ἀκαταπόνητος.

σ τ ρ ο φ ὴ β΄. **φθέγμα** = τὴν ἔναρθρον φωνήν, τὴν γλῶσσαν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἄναρθρον τῶν ζῴων. **ἀνεμόεις** = ταχὺς ὡς ἄνεμος. **φρόνημα** = σκέψις, ἰδέα. **ὀργὴ** = ὁρμή, ῥοπή. **ἀστυνόμοι ὀργαὶ** = ἡ ὁρμὴ πρὸς διαμόρφωσιν καὶ ῥύθμισιν πολιτειῶν, αἰσθήματα καὶ διαθέσεις τῆς κατὰ νόμους κοινωνικῆς διαβιώσεως. **ἐδιδάξατο** = ἐδίδαξεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον (ἀμοιβαίως ἐδιδάχθησαν) **δύσαυλος** = ὁ καθιστῶν δύσκολον τὸν καταυλισμόν, τὴν διαμονήν. **ὑπαίθριος** = εἰς τὸ ὕπαιθρον. **πάγος** = παγετός, **δύσομβρα βέλη** = τὰς προσβολὰς τῶν θυελλωδῶν βροχῶν. ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ἐδιδάξατο φθέγμα καὶ ἀνεμόεν φρόνημα καὶ ἀστυνόμους ὀργὰς καὶ φεύγειν (ἔθηκεν ἀπαρέμφ. ἀντὶ οὐσ. φυγὰς) ὑπαίθρια βέλη δυσαύλων πάγων (ἀντὶ ὑπαιθρίων) δυσαύλων πάγων βέλη) καὶ δύσομβρα. **παντοπόρος** (ἐπιφωνηματικῶς ἐν τέλει ἐτέθη πρὸς ἔκφρασιν ἐκπλήξεως διὰ τὰς προηγουμένας ἐφευρέσεις αὐτοῦ) = ὁ παμμήχανος. **ἄπορος** (ἐτέθη πλησίον τοῦ παντοπόρος πρὸς ἔξαρσιν τῆς ἀντιθ.) = ἄοπλος, ἀμήχανος. **τὸ μέλλον** (ἐνν. συμβήσεσθαι). **Ἅιδα φεῦξιν** = τὴν ἀποφυγὴν τοῦ θανάτου. **ἐπάγομαι** = κατορθώνω. **ἀμήχανος** = ἀθεράπευτος. **ξυμφράζομαι** = ἐπινοῶ, ἐφευρίσκω· ἡ ξὺν ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν. **φυγὰς νόσων** = διαφόρους τρόπους ἀποφυγῆς ἀπὸ τῶν νόσων (τ. ἔ. τὴν ἰατρικήν, τὰ διάφορα φάρμακα, τὴν δίαιταν, τὴν γυμναστικὴν κτλ.).

ἀν τ ι σ τ ρ ο . β΄. **τὸ μηχανόεν τέχνας**=τὸ ἐπινοητικὸν τέχνης, τὴν δύναμιν τῆς ἐπινοήσεως διαφόρων μηχανημάτων. **κακόν**· ἐνν. καὶ πρὸ αὐτοῦ ἡ **ἐπί. ἐσθλὸν** = ἀγαθόν, **ἕρπω** = βαδίζω. **γεραίρω** = τιμῶ, (ἡ μετ. ὑποθ.) **νόμους χθονὸς** = τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον. **θεῶν τ' ἔνορκον δίκαν** = καὶ τὸ δι' ὅρκου πρὸς τοὺς θεοὺς κεκυρωμένον δίκαιον. **ὑψίπολις** (ἐνν. ἐστὶ) = ἀπολαύει μεγάλης τιμῆς ἐν τῇ πόλει. **ἄπολις** = οὐχὶ ἀγαθὸς πολίτης. **ὅτῳ ξύνεστι**· (ἀναφορ. ὑποθ. πρότ.) **τὸ μὴ καλὸν** (προσωπ.) = ὅστις τῷ μὴ καλῷ ξύνεστι = ἐάν τις ἀναστρέφεται τὸ κακόν. **τόλμας** (λαμβάν. ἐπὶ κακῆς σημασ.) **χάριν** = λόγῳ τῆς ἀλογίστου τόλμης του. **παρέστιος** = σύνοικος. **μήτ' ἴσον φρονῶν**=μήτ' ἔχων τὰς αὐτὰς πρὸς ἐμὲ πολιτικὰς γνώμας· (δι' ἀμφοτέρων θέλει νὰ δηλώσῃ, ὅτι ἀποστέργει πᾶσαν σχέσιν πρὸς αὐτὸν ἔν τε τῷ δημοσίῳ καὶ τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ). **τάδε** = ταῦτα (τὰ ὁποῖα ἀνέφερα ἀνωτέρω, τὰ ἀσεβῆ καὶ κακά).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πραγματικαί. πολλὰ τὰ δεινά... πόθεν λαμβάνει ἀφορμὴν ὁ χορὸς νὰ ᾄσῃ τὸ πρῶτον στάσιμον καὶ νὰ θαυμάσῃ τὴν δεινότητα τοῦ ἀνθρώπου ; **καὶ πολιοῦ πέραν πόντου χειμερίῳ νότῳ περιβρυχίοισιν ὑπ' οἴδμασιν·** πόσας προόδους καὶ γιγαντιαῖα ἅλματα δὲν ἐπετέλεσεν ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ναυσιπλοΐᾳ ; λέγει δὲ **χειμερίῳ νότῳ,** διὰ νὰ δηλώσῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ναυσιπλοεῖ καὶ ὅταν ἡ θάλασσα εἶναι πολὺ τρικυμιώδης καὶ τεταραγμένη, τοιαύτην δὲ ἐν Ἑλλάδι καθιστᾷ κυρίως ὁ νότιος ἄνεμος. **Γᾶν·** ὀνομάζει αὐτὴν ὑπερτάταν, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι τὴν θεωρεῖ πρεσβυτάτην, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς ταυτιζομένην πρὸς τὴν μητέρα τῶν θεῶν Ῥέαν καὶ Κυβέλην, τὴν γεννήτορα τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ ἐν τῇ ἰδιότητί της ὡς τὰ πάντα φυούσης καὶ ἀποδιδούσης ὅλους τοὺς καρπούς· προεκάλει δὲ τὴν κατάπληξιν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν ἀνεξάντλητον γονιμότητα καὶ τὴν ἀφθαρσίαν της. **ἱλλομένων ἀρότρων, ἱππείῳ γένει πολεύων·** οἱ ἀρχαῖοι μετεχειρίζοντο ἐν τῇ γεωργίᾳ τὸ ἄροτρον ἀπὸ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων, χρησιμοποιοῦντες πρὸς τοῦτο τὰς ἡμιόνους, αἱ ὁποῖαι μετὰ τοὺς βοῦς ἐθεωροῦντο αἱρετώτεραι τῶν ἵππων, οἵτινες ἦσαν ἀφιερωμένοι καὶ εἰς ἄλλας ὑπηρεσίας. **φθέγμα·** ἐνν. βεβαίως τὴν διὰ φθόγγων ἔκφρασιν τῶν σκέψεων τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ἔναρθρον λόγον, τὸν ὁποῖον ὁ Σοφοκλῆς θεωρεῖ οὐχὶ ὡς φυσικὸν δῶρον τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἐπίκτητον ἐπινόημα καὶ δημιούργημα αὐτοῦ,, ὡς ἐπρέσβευον καὶ ἄλλοι φιλόσοφοι, οἱ Ἐλεᾶται, ὁ Πυθαγόρας κλπ., λέγει δὲ **ἀνεμόεν τὸ φρόνημα,** δηλ. τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἰδέας τοῦ ἀνθρώπου, λόγῳ τῆς μεγάλης ταχύτητος καὶ εὐκινησίας τοῦ νοῦ εἰς τὸ συλλαμβάνειν αὐτάς. **ἀστυνόμους ὀργάς·** ὅ,τι εἶπε περὶ προφορικοῦ καὶ ἐνδιαθέτου λόγου ἐφαρμόζεται καὶ ἐνταῦθα, δηλ. ὅτι εἶναι μὲν φύσει ὁ ἄνθρωπος πολιτικὸς καὶ κοινωνικός, ὡς ἐτόνισε καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ τὰς ἰδιότητας ταύτας, καὶ ἰδίᾳ τὰς πρὸς διαμόρφωσιν καὶ ῥύθμισιν πολιτειῶν, ἐτελειοποίησαν καὶ μετέδωσαν οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἀλλήλους διὰ τῆς πολιτικῆς ἀνατροφῆς καὶ διδασκαλίας. **ἐδιδάξατο δὲ καὶ φεύγειν βέλη...** ἐπενόησε δηλ. οἰκίας, τελειοποιήσας αὐτὰς μέχρι τοῦ σημερινοῦ σημείου τελειότητος, ἐνῷ πρότερον κατηυλίζετο εἰς τὸ ὕπαιθρον, κακουχούμενος ἀπὸ τὰ ψύχη καὶ τὰς ἄλλσς ἐναντιότητας τῆς φύσεως. Ἐπίσης ἐφεῦρε τὰ κατάλληλα ἐνδύματα καὶ τὰ ἄλλα προφυλακτικὰ μέσα ἀπὸ τῶν προσβολῶν τῶν βροχῶν, ἀφ' οὗ ἦλθε γυμνὸς ἐπὶ τῆς γῆς, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἄλλα ζῷα. **νόσων δὲ φυγὰς ξυμπέφρασται· Ἅιδα μόνον φεῦξιν οὐκ ἐπάξεται·** πῶς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

παλαίει ὁ ἄνθρωπος διαρκῶς πρὸς τὰς ἀσθενείας καὶ τὸν θάνατον ; σχετικῶς δὲ μὲ τὸν θάνατον ὁ λαὸς λέγει σήμερον « μόνον τὸν χάρον δὲν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποφύγῃ ». **νόμους χθονός, θεῶν δίκαν**· ἐννοεῖ βεβαίως τό τε ἀνθρώπινον καὶ θεῖον ἢ φυσικὸν δίκαιον, τὰ ὁποῖα ὁ τέλειος πολίτης ὀφείλει νὰ εὐλαβῆται καὶ νὰ τηρῇ.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (376 - 581)

α' (376 - 440)

Λεξιλογικαί. δαιμόνιον τέρας = ὑπερφυσικὸν (ἐκπληκτικὸν) θαῦμα (κατηγορ. τοῦ τόδε). **ἀμφινοῶ** = μετ' ἀμφιβολίας προσβέπω. ἀπορῶ, δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω· βραχυλογία, τὸ κανονικὸν θὰ ἦτο : **δαιμόνιον τέρας ἐστὶ τόδε, ἐς ὃ ἀμφινοῶ. πῶς ἀντιλογήσω** (ἀπορημ. ὑποτ.) = πῶς νὰ ἀντείπω. **εἰδώς**· ἐναντ. μετ. **Οἰδιπόδα** = Οἰδίποδος, τὸ **α** εἶναι τύπος Δωρ. **τί ποτε** (ἐστίν) ; = τί ἄρά γε συμβαίνει ; **οὐκ ἄγουσί σέ γε ἀπιστοῦσαν δή που τοῖς βασιλείοις νόμοις** = δὲν σὲ ὁδηγοῦσι βέβαια, διότι προφανῶς, ὡς νομίζω, ἀπειθαρχεῖς εἰς τὰ βασιλικὰ προστάγματα ; **καθαιρῶ** = συλλαμβάνω ἐπ' αὐτοφώρῳ. **ἐν ἀφροσύνῃ** = ἐν ἄφρονι καταστάσει ἢ ἀσύνετα πράττουσαν. **ἥδ' ἔστ' ἐκείνη...** ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ἐκείνη ἡ 'ξειργασμένη τοὔργον (τὴν ταφὴν) ἐστὶν ἥδε. **θάπτουσαν** μετ. κατηγορημ. **ὅδε** = ἰδού. **ἄψορρος** (ἄψ - ρέω) = πάλιν. **ἐς δέον** = εἰς δέοντα καιρὸν = ἐπικαίρως. **τὶ δ' ἔστιν ;** (ἔκπληξις). **ξύμμετρος** (ἐπιρρημ. κατηγορούμ.) **ποίᾳ τύχῃ ;** = ταὐτοχρόνως (ἐν συμπτώσει) μὲ ποῖον περιστατικόν ; **προὔβην** = ἦλθον. **οὐδὲν ἐστ' ἀπώμοτον** = τίποτε δὲν ὑπάρχει, τὸ ὁποῖον δύναται κανεὶς ν' ἀρνηθῇ μεθ' ὅρκου, ὅτι δὲν θὰ γίνῃ. **ψεύδω** = διαψεύδω. **ἡ 'πίνοια** = ἡ δευτέρα γνώμη. **τὴν γνώμην** = τὴν πρώτην γνώμην. **σχολῇ** = μετὰ δυσκολίας, οὐδόλως. **ἐξαυχῶ** = σφόδρα αὐχῶ, διακηρύττω. **ταῖς σαῖς ἀπειλαῖς**· ἀναγκ. αἴτιον· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **ἐπεὶ ἐξηύχουν ἐγὼ στολῇ ποθ' ἂν ἥξειν δεῦρο....χειμάζομαι** = πάσχω μεγάλως, καταταράσσομαι, δοκιμάζω μεγάλην λύπην. **οὐδὲν ἔοικεν** = οὐδόλως ὁμοιάζει. **μῆκος** = κατὰ τὸ μέγεθος. **χαρὰν** (ἐννοεῖ τὴν μεγάλην χαράν του ἐπὶ τῇ ἀνευρέσει τοῦ δράστου τῆς ταφῆς). **καίπερ ὢν ἀπώμοτος δι' ὅρκων** (πλεονασμ.) = ἂν καὶ εἶχον ὁρκισθῆ (ὅτι δὲν θὰ ἔλθω). **καθηρέθη,** ἰδὲ τὸ ἀνωτέρω καθαιρῶ. **τάφον κοσμοῦσα** (μετ. κατηγορ.) = τὴν ταφὴν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εὐτρεπίζουσα, θάπτουσα. **κλῆρος ἐνθάδ' οὐκ ἐπάλλετο** = δὲν ἔγινε κλήρωσις αὐτὴν τὴν φορὰν (ὅπως τὴν πρώτην φοράν). **θοῦρμαιον** = τὸ ἕρμαιον = τὸ εὕρημα. **κρίνω** = ἀνακρίνω. **ἐξελέγχω** = ἐξετάζω. **δίκαιός εἰμι** (προσ. σύνταξις ἀντὶ τίνος ἀπροσ.;) = δικαιοῦμαι. **ἐλεύθερος ἀπηλλάχθαι** (πλεον). **τῶνδε κακῶν** = τῶν ἀπειληθεισῶν ἐναντίον μου τιμωριῶν διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν ἐδῶ. **τῷ τρόπῳ** = τίνι τρόπῳ. **πόθεν**· ἐτέθη ἀντὶ ἐπιρρήμ. ἐν τόπῳ στάσεως, διότι ἐνυπάρχει κίνησις. **ἦ καὶ ξυνιεῖς;** = ἆρά γε ἔχεις σαφῆ συνείδησιν τῶν λεγομένων σου; **ὀρθῶς** = ἀκριβῶς. **ἰδών**· αἰτιολ. τὸ πρὸ αὐτῆς ἐννοητέον ἐκ τῶν προηγουμένων: ὀρθῶς λέγω. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: ἰδὼν ταύτην θάπτουσαν τὸν νεκρόν, ὅν σὺ ἀπεῖπας θάπτειν. **ἀπεῖπας,** τοῦ ἀπαγορεύω. **ἐπίληπτος** = ἐπ' αὐτοφώρῳ, ἐπ' αὐτῷ τῷ ἔργῳ εἰλημμένη. **ὅπως γὰρ ἥκομεν** (ἀντὶ ἧκον ἐγὼ) = μόλις δηλ. ἐπανήλθομεν. **τὰ δείν' ἐκεῖν' ἐπηπειλημένοι** = ἔχοντες λάβει τὰς φοβερὰς ἐκείνας ἀπειλὰς (ἐν τῇ πραγματικότητι ἠπειλήθη καὶ ἐπανῆλθε μόνον ὁ φύλαξ ἐκεῖνος, οἱ δὲ ἄλλοι ἀναμένοντες ἐπανῆλθον μετ' αὐτοῦ καὶ ἔσηραν τὴν κόνιν). **σαίρω** = σαρώνω, ἀποκαθαίρω. **κατέχω** = καλύπτω. **μυδάω** = εἶμαι ὑγρός, καὶ ἐπὶ πτώματος ἐδῶ = στάζω ἐκ σήψεως. **ἄκρων ἐκ πάγων** = ἐπὶ τῶν ἄκρων πάγων (τὸ ἄκρον κατηγορ. καὶ ὄχι ἐπιθ. διορ.) = εἰς τὰ πλευρὰ τῶν κορυφῶν τῶν βράχων. **ὑπήνεμος** = ἔχων τὰ νῶτα πρὸς τὸν ἄνεμον καὶ προφυλαττόμενος ἀπ' αὐτοῦ. **ὀσμήν...** ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: πεφευγότες ὀσμὴν ἀπ' αὐτοῦ, μὴ βάλῃ δηλ. ἀποφεύγοντες μήπως προσβάλῃ τὰς ῥῖνας ἡμῶν ἡ ὑπ' αὐτοῦ (τοῦ πτώματος) ἐκπεμπομένη ὀσμή. **ἐγερτὶ** = ἀγρύπνως, ἐγρηγορτί. **ἐπίρροθος** = ὑβριστικός. **κακοῖσιν** = ὀνείδεσι, κακολογίαις. **ἀκηδῶ τινος** = παραμελῶ τι. **εἴ τις ἀκηδήσοι**· πλαγ. ἐρωτ. πρότ. ἐξαρτ. ἐξ ἐννοουμένου φόβου σημαντ. ῥήμ. **πόνος** = ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἐπιπόνου ἔργου (τῆς φρουρήσεως τοῦ πτώματος). **ἦν** = ἐλάμβανον χώραν. **ἔστε** = ἕως ὅτου. **μέσῳ**· κατηγορ. **ἐν αἰθέρι μέσῳ** = εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ (πρόκειται περὶ τῆς μεσημβρίας). **θάλπω** = καίω (ὡς ἀμετάβατ. ἐδῶ) **τυφὼς** = μανιώδης, καταιγιδώδης ἄνεμος, θύελλα. **σκηπτὸς** = ἀνεμοστρόβιλος. **οὐράνιον ἄχος** (παραθ. τοῦ προηγουμένου) = θεομηνία. **πίμπλησι** (ἐνν. τοῦ σκηπτοῦ τὴν πεδιάδα). **αἰκίζω** = κακοποιῶ, ἀποκόπτω. **φόβη** = φύλλωμα. **ὕλης πεδιάδος** = τῶν δένδρων τῆς πεδ. **ἐν δέ,** ἐπιρρηματ. = προσέτι δέ. **ἐμεστώθη** (αὐτοῦ τοῦ ἀνεμοστροβίλου) = ἐπληρώθη. **μύω** = κλείω τοὺς ὀφθαλμοὺς (ἐδῶ, πρὸς τὸν σηκωθέντα κονιορτόν). **εἴχο-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μεν τὴν θείαν νόσον = ὑπεμένομεν, ἀναμένοντες νὰ παρέλθῃ ἡ θεομηνία. **καὶ τοῦδ' ἀπαλλαγέντος** = καὶ ἀφ' οὗ αὐτὸ τὸ κακὸν (ὁ ἀνεμοστρόβιλος) ἔπαυσεν. **ἐν χρόνῳ μακρῷ** = μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου. **κἀνακωκύει πικρᾶς ὄρνιθος ὀξὺν φθόγγον** = καὶ ἐκβάλλει μετὰ θρήνου ὀξεῖαν κραυγὴν πικραμένου (ἐξωργισμένου) πτηνοῦ. **λέχος εὐνῆς** = τὴν κλίνην τῆς φωλεᾶς της. **ὀρφανὸν** = ἐστερημένην. **κενῆς**· προληπτ. κατηγορ. τοῦ εὐνῆς = ὥστε νὰ εἶναι κενή. **ὀρφανὸν κενῆς** (πλεο.) **ψιλὸν** = γυμνὸν (τῆς κόνεως). **γόοισιν ἐξῴμωξε** = γοερῶς ἐστέναξεν. **ἐκ δ' ἀρὰς** (τμῆσις) **ἠρᾶτο** = ἐξέφερε δὲ φοβερὰς κατάρας. **εὐκρότητος** = καλῶς ἐσφυρηλατημένος, σφυρήλατος. **ἄρδην** = σηκώσασα αὐτήν. **πρόχους** (ἡ) = ὑδρία, τὸ κανάτι. **χοαὶ** = σπονδαί. **στέφει** = στεφανώνει, περιρραίνει· **ἱέμεσθα** (ἐνεστ.) = φερόμεθα κατ' ἐπάνω της. **σὺν-θηρώμεθα** (τμῆσις) **νιν** = συλλαμβάνομεν ταὐτοχρόνως αὐτήν. **ἠλέγχομεν** = ἀνεκρίνομεν. **ἄπαρνος καθίσταμαι** = ἀρνοῦμαι. **ἅμ' ἡδέως ἔμοιγε κἀλγεινῶς ἅμα** = συγχρόνως πρὸς εὐχαρίστησιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς λύπην ἐμοῦ τοὐλάχιστον. **ἥδιστον** καὶ **ἀλγεινόν**· κατηγορούμενα τῶν: τὸ πεφευγέναι καὶ τὸ ἄγειν... **φίλους,** ἐνν. τὴν Ἀντιγόνην, ὡς βασιλόπαιδα. **ἐμοὶ πέφυκε** = εἶναι φυσικὸν εἰς ἐμέ, εἶναι ἴδιον τοῦ χαρακτῆρός μου. **ἥσσω** = κατώτερα. **λαβεῖν** = ὑπολαβεῖν = νὰ θεωρήσω. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: ἀλλ' ἐμοὶ πέφυκε λαβεῖν πάντα ταῦτα (δηλ. τό: εἰς κακὸν τοὺς φίλους ἄγειν ἀλγεινὸν) ἥσσω τῆς ἐμῆς σωτηρίας.

Πραγματικαί. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἐπεισοδίῳ γίνεται ἡ συνάντησις Κρέοντος καὶ Ἀντιγόνης καὶ ἡ ταύτην ἐπακολουθήσασα δεινὴ συγκρουσις αὐτῶν. Ὁ χορὸς εἰς τοὺς στίχους 376 - 383 δι' ἀναπαίστων, ῥυθμιζόντων τὸ βῆμα αὐτῆς, ἀναγγέλλει τὴν εἴσοδον τῆς Ἀντιγόνης ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τοὺς θεατάς, συνοδευομένης ὑπὸ τοῦ φύλακος. **ἐς δαιμόνιον τέρας...** διατὶ ὁ χορὸς αἰσθάνεται ἔκπληξιν; **Οἰδιπόδα**· ἀναφέρει τοῦτον ὁ ποιητὴς διὰ νὰ δηλώσῃ, ὅτι ἡ δυστυχία τῆς Ἀντιγόνης προέρχεται οἱονεὶ ἐκ κληρονομίας τοῦ πατρός. **ἥδ' ἔστ' ἐκείνη...** μετὰ ποίας ἐκδηλώσεως αἰσθημάτων ὁμιλεῖ τώρα ὁ φύλαξ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐμφάνισιν; **ἄναξ βροτοῖσιν οὐδὲν ἐστ' ἀπώμοτον**· πῶς ὁμιλεῖ καὶ πάλιν ἐν ἀρχῇ ὁ φύλαξ; **ἔρμαιον**· ἐλέγετο οὕτω τὸ εὐτυχὲς εὕρημα, τὸ ὁποῖον ὠφείλετο εἰς τὴν εὔνοιαν τοῦ θεοῦ Ἑρμοῦ καὶ διὰ τοῦτο, ὁσάκις οἱ Ἀρχαῖοι εὕρισκον τυχαίως τοιοῦτον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀντικείμενον, ἀνεφώνουν «κοινὸς Ἑρμῆς». **τυφῶς ἀείρας σκηπτόν...** ἡ φοβερὰ περιγραφὴ τοῦ τυφῶνος ἐξαίρει τὸ ἀτρόμητον τῆς Ἀντιγόνης, ἀφ' οὗ ἐφοβήθησαν μὲν οἱ ἄνδρες, οὐχὶ ὅμως καὶ αὐτή. **χοαῖσι τρισπόνδοισι**· αἱ τριπλαῖ σπονδαὶ ἦσαν, ἡ μὲν ἀπὸ μελίκρατον (γάλα μὲ μέλι), ἡ ἄλλη ἀπὸ οἶνον καὶ ἡ τρίτη ἀπὸ ὕδωρ· ἄλλοτε πάλιν, ἡ μὲν α' συνέκειτο ἀπὸ γάλα, ἡ β' οἶνον ἀπὸ καὶ ἡ γ' ἀπὸ μέλι μὲ ὕδωρ. Στρεφόμενοι πρὸς δυσμὰς ἔχυνον αὐτὰς ἢ χωριστὰ ἑκάστην ἢ ὅλας ὁμοῦ, ὅπως ἔκαμε τώρα ἡ Ἀντιγόνη, ἔχουσα μίαν πρόχουν, ἀφοῦ τὰς ἀνέμειξεν ἐντὸς αὐτῆς. Καὶ παρ' ἡμῖν ὁ ἱερεὺς χύνει ἐπὶ τοῦ νεκροῦ εἰς τὸν τάφον τρεῖς χοὰς ἐλαίου καὶ ὕδατος. **ἥσσω λαβεῖν τῆς ἐμῆς σωτηρίας**· παρατηρητέα ἡ μεγάλη ἀντίθεσις τοῦ χαρακτῆρος τῆς Ἀντιγόνης καὶ τοῦ φύλακος.

β') 441 - 525

Λεξιλογικαί. σέ, ἐνν. τὸ λέγω ἢ κρίνω. **νεύω**=κλίνω (ἡ Ἀντιγόνη καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς παρουσίας της πρὸ τοῦ Κρέοντος ἵσταται σιωπηλὴ καὶ ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ κάτω). **φῆς**= ὁμολογεῖς. **καταρνέομαι-οῦμαι** = ἀρνοῦμαι ἰσχυρῶς, ἐπιμένω ἀρνούμενος· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **φῆς ἢ καταρνεῖ μὴ δεδρακέναι τάδε; καὶ φημὶ κοὐκ...** σχῆμα ἐκ παραλλήλου πρὸς μείζονα ἔμφασιν. Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ἐρώτησιν, οὖσα τοιουτοτρόπως πειρακτικὴ διὰ τὸν Κρέοντα. **τὸ μὴ** (ἐνν. δρᾶσαι). **οἷ** = ὅπου. **αἰτία** = κατηγορία. **ἔξω ἐλεύθερον** (πλεον.). Κατόπιν τούτου ἀπέρχεται ὁ φύλαξ διὰ νὰ ἐπανέλθῃ βραδύτερον μεταμφιεννύμενος ὡς Ἰσμήνη. **μὴ μῆκος** = οὐχὶ ἐν ἐκτάσει. **ᾔδησθα**· ἀρχαιοπρεπέστερος τύπος τοῦ ᾔδεις (οἶδα). **τάδε** = τὰ πραχθέντα ὑπ' αὐτῆς. **τί δ' οὐκ ἔμελλον** (ἐνν. εἰδέναι) = καὶ διατὶ ὄχι. **καὶ δῆτα** (ὁ Κρέων ὀργίζεται) = καὶ ὅμως (μολονότι δηλ. ἐγνώριζες). **γάρ**· αἰτιολογεῖ τὸ ἐννοούμ. ναί, ἐτόλμων ὑπερβαίνειν... **ἐν ἀνθρώποισι** = μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. **σθένειν τοσοῦτον** = ὅτι ἔχουν τόσον μεγάλην ἰσχύν. **τὰ σὰ κηρύγματα,** τὸ λέγει μετά τινος περιφρονήσεως. **ἀσφαλῆ** = ἀσάλευτα στερεὰ (διότι εἶναι ἐντετυπωμένα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων). **θνητὸν ὄντα**· ἐναντ. μετ. **ὥσθ' ὑπερδαμεῖν** (τοῦ ῥήματος ὑπερτρέχω) = ὥστε νὰ τὰ παραβῇς. **ζῇ** = ἰσχύουν, ἔχουν κῦρος. **ἐξ ὅτου 'φάνη** (πλαγ. ἐρώτ.) = ἀπὸ πότε ἐφάνησαν. **τούτων** (βραχυλογ.), διὰ τὴν παράβασιν αὐτῶν τῶν νομίμων, τῶν ἀγράφων (ἀναγκ. αἴτιον). **οὐκ ἔμελλον** = δὲν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἶχον σκοπόν. **δείσασα** (δέδοικα). **φρόνημα** = θέλησις, διάθεσις. **ἐν θεοῖσι** = ἐνώπιον τῶν θεῶν· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : οὐκ ἔμελλον ἐγὼ οὐδενὸς ἀνδρὸς φρόνημα δείσασα ἐν θεοῖσι δώσειν δίκην τούτων. **ἐξῄδη** (ἔξοιδα) = ἐγνώριζον καλῶς **θανουμένη** = κατηγορημ. μετ. **πρόσθεν τοῦ χρόνου** = πρὸ τοῦ πεπρωμένου χρόνου. **αὖτε** = τοὐναντίον (ἐγὼ ἐν ἀντιθέσει πρὸς σέ). **ὅστις γάρ...** (ὁ γὰρ δικαιολογεῖ τὸ ἐννοούμ. : καὶ λέγω ἐγὼ κέρδος). **ἐν πολλοῖς κακοῖς** = ἐν μέσῳ πολλῶν κακῶν (ἐννοεῖ τὰς δυστυχίας τῆς οἰκογενείας της, πατρός μητρός, ἀδελφῶν της). **κατθανών·** ὑποθ. **φέρει** = λαμβάνει, ἀποκομίζει. **οὕτως** = κατὰ ταῦτα, κατόπιν τούτων. **παρ' οὐδὲν ἄλγος ἐστὶ** = οὐδόλως μὲ λυπεῖ. **τὸ τυχεῖν τοῦδε...** εἶναι ὑποκείμ. τῆς προτάσεως αὐτῆς, τὸ δὲ **παρ' οὐδὲν ἄλγος** κατηγορ. αὐτοῦ. **κείνοις ἂν ἤλγουν** (ὁ ἂν ἐτέθη δίς· τίνος εἴδους ὑποθ. λόγ. εἶναι καὶ τὶς ἡ ἀπόδοσις ;). **τὸν ἐξ ἐμῆς μητρὸς** (ἐνν. γεγῶτα, γεννηθέντα), **ἄθαπτον νέκυν** κατηγορ. τοῦ προηγουμένου. **εἰ τὸν ἐξ ἐμῆς μητρὸς θανόντ' ἄθαπτον ἡνσχόμην νέκυν** = ἐὰν ἤθελον ἀνεχθῇ, ὥστε ὁ ἐκ τῆς ἰδικῆς μου μητρὸς γεννηθεὶς (ὁ ἀδελφός μου) μετὰ τὸν θάνατόν του νὰ μείνῃ νεκρὸς ἄταφος. **τοῖσδε** = δι' αὐτό. **ἀλγύνομαι** = θλίβομαι, λυποῦμαι διά τι. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **εἰ δὲ δοκῶ σοι νῦν τυγχάνειν δρῶσα μῶρα... σχεδόν τι μώρῳ μωρίαν ὀφλισκάνω** (τὸ σχεδόν τι φαίνεται μέν, ὅτι μετριάζει τὴν δεινὴν ὕβριν τοῦ μωροῦ, κυρίως δ' ὅμως ἐνέχει εἰρωνείαν διὰ τὸν Κρέοντα) = ἴσως θεωροῦμαι μωρὰ ἀπὸ σὲ μωρόν. **τὸ γέννημα** = ἡ ἰδιοσυγκρασία, ὁ χαρακτήρ. **ὠμὸν** (ἐνν. ὄν) = ὅτι εἶναι σκληρόν, ὡς προελθὸν ἐκ... **εἴκω** = ὑποχωρῶ, ἐνδίδω. **κακοῖς** = τοῖς ἀτυχήμασιν (εἰς τὰ δεινὰ συμβεβηκότα). **τὰ σκλήρ' ἄγαν** = τὰ λίαν ἄκαμπτα. **πίπτειν** (ἀντὶ κατηγ· μετ. ἐκ τοῦ ἴσθι). **μάλιστα** = ὅτι κατὰ τὸ πλεῖστον ταπεινοῦνται. **ἐγκρατὴς** = ἰσχυρός. **ὀπτὸν ἐκ πυρὸς** (ὀργαν.) = πυρακτωθέντα. **περισκελῆ** (κατηγ.) = ὥστε νὰ σκληρυνθῇ πολύ. **θραυσθέντα,** ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : εἰσίδοις ἂν καὶ τὸν ἐγκρατέστατον σίδηρον (ὄντα) ὀπτὸν ἐκ πυρός, περισκελῆ, θραυσθέντα πλεῖστα (σύστ. ἀντικ.) = εἰς παρὰ πολλὰ τεμάχια. **θυμοῦμαι** = ἐξαγριοῦμαι, εἶμαι θυμοειδής. **καταρτύομαι** = σωφρονίζομαι, πειθαρχῶ. **γάρ.** αἰτιολ. τὸ ἐννοούμ. ἐκ τοῦ προηγουμένου : τοῦτο θὰ πάθῃ καὶ αὐτὴ (ἡ Ἀντιγόνη) διότι... **οὐκ ἐκπέλει** = δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον. **μέγα φρονεῖν** = μεγαλοφρονεῖν. **δοῦλος** (ἀντὶ ὑπήκοος)· δὲν ἁρμόζει εἰς βασιλόπαιδα, ἀλλ' ὀφείλεται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰς τὸ πάθος τοῦ Κρέοντος. **οἱ πέλας** = οἱ ἄλλοι. **ὑβρίζω** = παρεκτρέπομαι. **τότε** (συμπληρ. διὰ τῆς μετ. **ὑπερβαίνουσα**) = ὅτε παρέβαινεν. **ἐπεὶ δέδρακεν** = ἀφο' οὗ ἔκαμε τὴν πρᾶξιν (τὴν ταφήν). **ἥδε** καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ ὕβρις, ἀντὶ τόδε, ἐπεξηγεῖται δὲ ὑπὸ τῶν ἀμέσως ἑπομένων : **τούτοις ἐπαυχεῖν καὶ δεδρακυῖαν γελᾶν** = νὰ καυχησιολογῇ, διότι διέπραξε ταῦτα, καί, ἂν καὶ τὰ ἔπραξε, νὰ φέρεται σκωπτικῶς. **ἦ** = ἀλήθεια, εἰς τὸ α' ἀνὴρ ἐνν. εἰμί, εἰς δὲ τὸ β' ἔσται. **ἀνατὶ** (ἐκ τοῦ ἄνατος, τὸ ὁποῖον γίνεται ἐκ τοῦ στερητ. α καὶ ἄτη = βλάβη) = ἄνευ τιμωρίας. **ταῦτα** = ἡ βασιλική μου αὕτη ἐξουσία. **κείσεται** = θὰ ἐξακολουθῇ νὰ ταπεινοῦται. **τῇδε** (ποιητ. αἰτ.) = , ὑπ'αὐτῆς ἐδῶ. **ἀλλ' εἴτε κυρεῖ** (τυγχάνει κόρη) **τῆς ἀδελφῆς μου εἴθ' ὁμαιμονεστέρα** = εἴτε πλησιεστέρα συγγενής. **τοῦ παντὸς ἡμῖν Ζηνὸς ἑρκείου** (ἕρκος) γεν. μεριστ. = ἐκ τοῦ ὅλου ἡμῶν συγγενικοῦ κύκλου. Τὸ Ζηνὸς ἑρκείου ἐτέθη κατὰ μετων. ἀντὶ τῆς συγγενείας, τὸ δὲ ἡμῖν ἀντὶ τοῦ ἡμῶν. **ἀλύσκω μόρον** = διαφεύγω τὸν θάνατον. **ἴσον ἐπαιτιῶμαι** = ἐξ ἴσου κατηγορῶ. **τοῦδε τάφου** γεν. αἰτίας. **βουλεῦσαι** (ἐπεξήγ.) = ὅτι δηλ. ἐσκέφθη καὶ ἐπρομελέτησεν ἀπεφάσισεν αὐτὸ (τὴν ταφήν). Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀμέσως εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα δορυφόρος, διὰ νὰ φέρῃ τὴν Ἰσμήνην. **νιν** = αὐτήν. **λυσσάω-ῶ** = μαίνομαι, εἶμαι σφόδρα τεταραγμένος. **ἐπήβολός τινος** = κύριός τινος. **φιλεῖ** = συνηθίζει. **θυμὸς** = ἡ ψυχή. **ᾔρησθαι** = νὰ ἔχῃ συλληφθῇ ἐπ' αὐτοφώρῳ. **κλοπεὺς** = λαθραῖος δράστης. **πρόσθεν** = πρωτύτερα (πρὶν δηλ. ἐπιχειρηθῇ τὸ κακόν). **τῶν μηδὲν ὀρθῶς ἐν σκότῳ τεχνωμένων** = ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι οὐδὲν καλὸν μηχανεύονται ἐν τῷ κρυπτῷ. **μισῶ γε μέντοι** = ἀλλ' ὅμως μισῶ. **ἁλούς τις ἐν κακοῖς** = συλληφθείς τις ἐπ' αὐτοφώρῳ διαπράττων τὸ κακόν. **καλλύνω** = παριστῶ ὡς καλόν. **τοῦτο** = τὴν σύλληψιν ἐπὶ κακῷ. **ἢ κατακτεῖναί μ' ἐλὼν** = ἢ νὰ μὲ πιάσῃς καὶ νὰ μὲ σκοτώσῃς. **οὐδὲν** (ἐνν. θέλω μεῖζον). **μὲν** = τοὐλάχιστον. **τοῦτο** = τὸ ἑλεῖν σε, τὸ ὅτι σὲ ἔχω πιάσει. (ἐνν. **μέλλεις** κατακτεῖναι) = ἀναβάλλεις, βραδύνεις. **ἀφανδάνω** = ἀπαρέσκω. **καὶ σοὶ τἀμὰ ἀφανδάνοντ' ἔφυ** = οἱ λόγοι μου καὶ ἐν γένει ἡ συμπεριφορά μου δὲν ὑπῆρξαν ἀρεστὰ εἰς σέ. **κατέσχον γ' ἂν** = ἤθελον τοὐλάχιστον ἀποκτήσει. **πόθεν** = ἐκ τίνος ἄλλου γεγονότος. **κλέος** μέση λέξις, ἐπὶ καλοῦ καὶ κακοῦ. **εὐκλεέστερον κλέος·** = μεγαλυτέραν δόξαν. **ἢ τιθεῖσα** = ἢ εἰ ἐτίθην. **τούτοις,** τοὺς ἀποτελοῦσι τὸν χορόν, ἀντικ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ **ἀνδάνειν** = ἀρέσκειν, ἀλλὰ καὶ ποιητ. αἴτιον τοῦ λέγοιτ' ἄν. **τούτοις λέγοιτ' ἂν τοῦτο πᾶσιν ἀνδάνειν** = τοῦτο ἤθελεν ὁμολογηθῇ καὶ ὑπὸ πάντων τούτων (τοῦ χοροῦ), ὅτι εἶναι ἀρεστὸν εἰς αὐτούς (ὅτι ἐπιδοκιμάζεται ὑπ' αὐτῶν). Τίνος εἴδους λόγος εἶναι **ἐδῶ**; **ἐγκλήω γλῶσσαν** = δένω τὴν γλῶσσαν. **ἡ τυραννὶς** (τὸ ἀφηρ. ἀντὶ τοῦ συγκεκρ.) = ὁ τύραννος. **πολλὰ τ' ἄλλα εὐδαιμονεῖ** = καὶ ὑπὸ πολλὰς ἄλλας ἐπόψεις πλεονεκτεῖ. **τοῦτο**· τὸ ὅτι εἶναι καλὸν νὰ γίνῃ ἡ ταφὴ τοῦ Πολυνείκους. Τὸ **ὁρῶσι,** ὅπως καὶ τὸ προηγούμ. ὁρᾷς, ἔχουσι γνωμικὴν σημασ. = γιγνώσκουσι, φρονοῦσιν. **ὑπίλλω** (ἐκ μεταφορᾶς ἀπὸ τῶν κυνῶν, οἱ ὁποῖοι φοβούμενοι συστέλλουν ὑπὸ τὰ σκέλην των τὴν οὐρὰν) = **συμμαζεύω ἐκ φόβου. στόμα** = τὴν γλῶσσαν. **ἐπαιδοῦμαι** = αἰσχύνομαι. **χωρὶς τῶνδε** = διαφορετικὰ ἀπ' αὐτούς, διαφωνοῦσα πρὸς τὴν γνώμην αὐτῶν ἐδῶ, δηλ. τῶν γερόντων τοῦ χοροῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν πάντων τῶν Θηβαίων, οὓς ἐκπροσωποῦσιν οὗτοι· **εἰ φρονεῖς** = ἐὰν (διότι) σκέπτεσαι καὶ ἐκτελῇς τὰς σκέψεις σου· (δηλ. οἱ ἀποτελοῦντες τὸν χορὸν δυνατὸν νὰ ἔχουν τὰς ἰδίας μὲ σὲ σκέψεις, ἀλλὰ δὲν προβαίνουν εἰς ἐκτέλεσιν αὐτῶν, ἀλλ' ὑπακούουν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ἄρχοντος). **γάρ**· αἰτιολογ. τὸ ἐννοούμ. οὐκ ἐπαιδοῦμαι. **οὐδὲν αἰσχρὸν** = οὐδεμία εἶναι αἰσχύνη. **ὁμόσπλαγχνος** = ὁμογάστριος = ἀδελφός. **ὁ καταντίον** = ὁ ἐναντίον τοῦ Πολυνείκους (ὁ Ἐτεοκλῆς). **μιᾶς τε** (μητρὸς) ἐνν. γεγώς. **πῶς δῆτ' ἐκείνῳ δυσσεβῆ τιμᾷς χάριν** = πῶς δῆτα τιμᾷς (Πολυνείκη) χάριν δυσσεβῆ ἐκείνῳ; = πῶς λοιπὸν ἀποδίδεις τιμὴν εἰς τὸν Πολυνείκη, ἡ ὁποία μαρτυρεῖ ἀσέβειαν εἰς ἐκεῖνον τὸν Ἐτεοκλέα); **ταῦτα** = ὅτι ἀποδίδων τιμὴν εἰς τὸν Πολυνείκη δεικνύω ἀσέβειαν εἰς τὸν Ἐτεοκλέα... **εἴ τοί σφε τιμᾷς,** ἐνν. ὡς κύριον ῥῆμα μαρτυρήσει ταῦτα... **σφέ**· τὸν Ἐτεοκλέα. **πορθῶν...** ἐνν. ὤλετο ἀδελφός. **ὕπερ** = ὑπὲρ, ὑπὲρ αὐτῆς. **τοὺς νόμους ἴσους ποθεῖ** = ἔχει τὴν ἀξίωσιν οἱ διέποντες τὴν ταφὴν νόμοι νὰ εἶναι ἴσοι δι' ὅλους (νὰ ἐφαρμόζωνται ἐξ ἴσου δι' ὅλους). **ἴσος** = εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ μοίρᾳ. **λαχεῖν** = ὥστε νὰ τύχῃ τῆς αὐτῆς τιμῆς. **εὐαγῆ** = εὐσεβῆ. **τάδε** = αἱ τοιαῦται διακρίσεις περὶ τοὺς ἀποθανόντας. **συνέχθω** = συμμισῶ, μετέχω τοῦ μίσους τῶν ἄλλων. **συμφιλῶ** = συναπαγῶ, μετέχω τῆς ἀγάπης. **οὔτοι ἔφυν** = δὲν εἶμαι βεβαίως τοιαύτη κατὰ τὴν φύσιν. **νὺν** = λοιπόν. **κείνους**· τοὺς ἐν Ἅδῃ καὶ μάλιστα τὸν Πολ. **ἐμοῦ δὲ ζῶντος...** εἰς τὰ ἐπιχειρήματα τῆς Ἀντ. ὁ Κρ. ἀπαντᾷ διὰ σατραπικοῦ ἀξιώματος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πραγματικαί. καὶ φημὶ δρᾶσαι... ἡ κατὰ τοιοῦτον διττὸν τρόπον καὶ μετὰ σθένους βεβαίωσις τῆς πράξεως ὑπὸ τῆς Ἀντιγόνης πῶς χαρακτηρίζει τὸ ἦθος αὐτῆς ; Ἀσφαλῶς μᾶς προδικάζει τὴν μέλλουσαν νὰ λάβῃ χώραν σοβαρὰν σύγκρουσιν αὐτῆς πρὸς τὸν Κρέοντα καὶ ἀναδεικνύει ταύτην ἀληθῆ ἡρωίδα. **οὐ γάρ τί μοι Ζεύς·** θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτι μόνον ἂν ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Δίκη, οἱ ὁποῖοι καθώρισαν τὴν ὑποχρέωσιν τῶν ἀνθρώπων νὰ θάπτουν τοὺς νεκρούς, διέτασσον τὰ ἐναντία ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, τότε θὰ ὑπήκουεν εἰς αὐτούς, θεωρεῖ δηλ. τὸ θεῖον καὶ φυσικὸν δίκαιον ὑπέρτερον τοῦ ἀνθρωπίνου καὶ θετοῦ. **Δίκη·** ἦτο θυγάτηρ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Θέμιδος. Εἶναι σύνεδρος τοῦ Διὸς καὶ παρακολουθοῦσα ἀγρύπνως τὰ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν τῷ Ἅδῃ συμβαίνοντα ἀναφέρει ἑκάστοτε εἰς τὸν Δία διὰ τὴν τιμωρίαν τῶν παραβαινόντων τοὺς διέποντας τὰ τοῦ κόσμου κανόνας καὶ σχέσεις. **οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθές...** τὴν ἀντίληψιν περὶ τοῦ αἰωνίου κύρους τοῦ φυσικοῦ δικαίου εἶχον ἀνέκαθεν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. **σχεδόν τι μώρῳ...** ἡ στάσις τῆς Ἀντιγόνης διὰ τῶν λόγων αὐτῆς ἀπὸ ὑψηλόφρονος καὶ ἀνδροπρεποῦς γίνεται αὐστηρὰ καὶ περιφρονητική, ἐπιβάλλουσα νὰ σχηματίσωμεν τὴν γνώμην, ὅτι οὐδεμία συνεννόησις πλέον εἶναι δυνατὴ μεταξὺ τῶν δύο. **τὰ σκλήρ' ἄγαν φρονήματα...** τραγικὴ εἰρωνεία διὰ τὸν Κρέοντα, εἰς τὸν ὁποῖον ἐφαρμοσθήσονται ταῦτα ἐν τέλει τοῦ δράματος. **Ζηνὸς ἕρκειου·** ὀνομάζεται οὕτω, διότι ὁ βωμὸς αὐτοῦ ἔκειτο εἰς τὸ προαύλιον (τὸ ἕρκος) πάσης οἰκίας. **οὐ γάρ τι δοῦλος·** ἰδὲ τὰς ἀντιλήψεις τοῦ ἀρχαίου κόσμου περὶ τῆς μεγάλης ἀποστάσεως, τῆς ὑφισταμένης μεταξὺ ἐλευθέρων καὶ δούλων, τὴν ὁποίαν κατήργησεν ὁ χριστιανισμός. Ἐκ πάντων ὅμως τῶν ἀρχαίων λαῶν οἱ Ἕλληνες, καὶ δὴ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἐφέροντο σχετικῶς ἠπιώτερον πρὸς τοὺς δούλους αὐτῶν καὶ προστατευτικοὺς νόμους εἶχον θεσπίσει ὑπὲρ αὐτῶν. **οὗτοι ποθ' οὑχθρός...** ὑπῆρχεν ἡ ἰδέα, ὅτι τὰ ψυχικὰ πάθη ἐξηκολούθουν νὰ ὑφίστανται καὶ εἰς τὸν Ἅδην καὶ διὰ τοῦτο ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντος, ὡς βλέπομεν ἐν Ὀδυσσείᾳ (λ 583), ἀπηξίωσε τὸν Ὀδυσσέα πάσης συνομιλίας, ὅτε οὗτος κατέβη ἐκεῖ. **οὗτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν·** καὶ διὰ μόνου τούτου τοῦ περιέχοντος ἀρίστην καὶ ἠθικωτάτην γνώμην στίχου δύναται ἄριστα νὰ χαρακτηρισθῇ τὸ ἦθος τῆς Ἀντιγόνης.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γ') 526 — 581

Λεξιλογικαί. καὶ μὴν = ἀλλ' ἰδοὺ (τὰς λέξεις ταύτας μεταχειρίζεται συνήθως ὁ Σοφοκλῆς περὶ τῶν εἰσαγομένων προσώπων). **εἴβομαι** καὶ **εἴβω** = χύνω. **φιλάδελφα δάκρυα** = δάκρυα ἀδελφικῆς ἀγάπης. **νεφέλη** = θλῖψις, κατήφεια (μεταφ. ἀπὸ τῆς νεφέλης τοῦ οὐρανοῦ, ἡ ὁποία καθιστᾷ κατηφῆ τὴν ἡμέραν καὶ ἐπιφέρει τὴν βροχήν). **ὑπὲρ ὀφρύων** (ἐνν. οὖσα = ἐπικαθημένη). **νεφέλη δ' ὀφρύων ὕπερ** = κατήφεια δὲ ὡσὰν νεφέλη ἐπικαθημένη ὑπεράνω τῶν ὀφρύων αὐτῆς. **αἰσχύνω** = ἀσχημίζω. **αἱματόεις** = αἱματόχρους, κατακόκκινος (λόγῳ τῶν κλαυμάτων καὶ τῆς μεγάλης στενοχωρίας διὰ τὴν περιπέτειαν τῆς ἀδελφῆς της). **ῥέθος** (ῥέθεα παρ' Ὁμήρῳ= τὰ μέλη τοῦ σώματος) = τὸ πρόσωπον. **τέγγω** = βρέχω. **εὐὼψ**-εὐῶπος = ὁ ἔχων καλὴν ὄψιν, ὡραῖος (ἐκ τῆς αἰτιατ. εὐῶπα προῆλθε καὶ ἡ σημερινὴ λέξις γώπα, τὸ ψάρι τὸ ἔχον μεγάλους καὶ ὡραίους ὀφθαλμούς). **ὑφειμένη** (ῥ. ὑφίεμαι) = ἐλλοχῶσα. **κατ' οἴκους** = σύνοικος οὖσα. **λήθουσα** = χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῶ. **μ' ἐξέπινες** = μοῦ ἔπινες τὸ αἷμα (μεταφορ. ἀπὸ τῆς βδέλλας, διότι ἡ ἔχιδνα δὲν πίνει αἷμα). **δύ' ἄτα κἀπαναστάσεις** (ἐτέθησαν τὰ ἀφῃρημένα ἀντὶ τῶν συγκεκριμένων) = δύο συμφορὰς (πανοῦκλες) καὶ ἐπαναστάτιδας. **ἢ 'ξομῇ** (ἐξόμνυμι) = ἢ θὰ ἀρνηθῇς μεθ' ὅρκου. **ὁμορροθῶ** (ἐκ μεταφορᾶς ἐκ τοῦ ῥόθου = τοῦ κρότου τοῦ παραγομένου ὑπὸ τῶν κωπηλατῶν, συγχρόνως κωπηλατούντων) = συμφωνῶ. **ξυμμετίσχω τῆς αἰτίας καὶ φέρω** = συμμετέχω τῆς κατηγορίας, ἀναλαμβάνουσα καὶ ἐγὼ τὴν εὐθύνην τῆς πράξεως. **ἀλλ' οὐκ ἐάσει γέ σοι τοῦτο ἡ δίκη** = ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ βέβαια τοῦτο ἡ δικαιοσύνη εἰς σέ. **κοινοῦμαί τινα** = λαμβάνω τινὰ συμμέτοχον. **ἐν κακοῖς τοῖς σοῖσι** = ἐν τῇ δυστυχίᾳ σου. **ξύμπλους** = συμμέτοχος. **τοῦ πάθους** = τοῦ παθήματός μου. **ὧν** τίνων (ἐνν. εἰσί, πλαγ. ἐρώτ. ἐκ τοῦ ξυνίστορες). **ξυνίστορές εἰσι** = ξυνίσασι = γνωρίζουσι καλῶς. **στέργω** = ἀγαπῶ. **ἀτιμάζω** = στερῶ τῆς τιμῆς. **μὴ οὐ** (ἔθηκε δύο ἀρνήσεις λόγῳ ἐξαρτήσεως ἐξ ἀρνητικῆς ἐννοίας μὴ ἀτιμάσῃς) = ἀπὸ τοῦ νὰ μή. **ἁγνίζω** = ἐξαγνίζω, ἐξιλεώνω. **μοι κοινὰ** (= κοινῇ) = ἀπὸ κοινοῦ μὲ ἐμέ. **ἔθιγες** (θιγγάνω) = ἤγγισες, ἔβαλες χέρι. **ποιοῦμαι ἐμαυτοῦ** = οἰκειοποιοῦμαι, θεωρῶ ἰδικά μου. **ἀρκέσω...** ἀντὶ τῆς ἀπρος. συντάξ. = ἀρκετὸν ἔσται θνήσκειν ἐμέ. **λελειμμένη σου** (ὑποθ. μετ.)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

= ἐὰν ὑπολειφθῶ σοῦ, νὰ στερηθῶ σοῦ. **κηδεμὼν** (ἐνν. εἰ) = ἐνδιαφέρεσαι. **ταῦτ' ἀνιᾷς με** (συντάσ. διπλῇ αἰτιατ.) = μὲ αὐτὰ μὲ λυπεῖς. **ἀλγοῦσα μὲν δῆτα** (ἐνν. τὸ ῥῆμα ἀνιῶ σε) = ὁπωσδήποτε ὅμως αἰσθανομένη θλῖψιν. **γέλωτα ἔν τινι γελῶ** = περιγελῶ τινα. **τί δῆτα...** ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: (εἰ μὴ πρότερον ὠφέλησά σε) ἀλλὰ νῦν δῆτα τί ἂν σ' ἔτι ὠφελοῖμ' ἐγώ; = ἀλλὰ τώρα τοὐλάχιστον εἰς τί δύναμαι νὰ ὠφελήσω σε. **οὐ φθονῶ** = δὲν ἀρνοῦμαι. **ὑπεκφυγεῖν σε,** ἐνν. τὸν θάνατον. **ἀμπλάκω** (ἀόρ. τοῦ ἀμπλακίσκω) ἀπορηματ. ὑποτ. = ν' ἀποτύχω, νὰ στερηθῶ τῆς τιμῆς νὰ μετάσχω. **γάρ·** αἰτιολογεῖ τὸ ἐννοούμ. ναί. **αἱροῦμαι** = προτιμῶ. **ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀρρήτοις** = ἀλλ' οὐχὶ χωρὶς νὰ εἴπω τοὺς λόγους (τὰς ἰδέας ποὺ μὲ ὤθησαν) **τοῖς·** δοτ. προσωπ. ἐκ τοῦ ἐννοουμένου ἐδόκεις (διὰ τοῦ: **τοῖς μὲν** ἐνν. τὸν Κρέοντα, διὰ τοῦ **τοῖς δὲ** τὸν Πολυνείκη καὶ τοὺς κάτω θεούς). **σὺ μὲν τοῖς — τοῖς δ' ἐγώ·** σχ. χιαστόν. **καὶ μὴν ἡ 'ξαμαρτία ἴση ἐστὶν νῷν** = καὶ ὅμως ἡ παρεκτροπή, τὸ ἁμάρτημά μας εἶναι ὅμοιον (ἐπειδὴ ἡ μὲν Ἀντιγόνη προέβη εἰς τὴν πρᾶξιν, ἡ δὲ Ἰσμήνη συνεφώνει μὲν κατ' ἀρχήν, ἀλλὰ τῆς ἔλειπε τὸ ἐπιβαλλόμενον θάρρος). **ζῇς** = δικαιοῦσαι νὰ ζῇς. **τὼ παῖδε—τὴν μέν, τὴν δέ,** σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. **ἀφ' οὗ τὰ πρῶτ' ἔφυ** = ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς γεννήσεώς της (χαρακτηρίζει τὴν Ἀντιγόνην ὡς ἀνέκαθεν ἀπείθαρχον). **οὐδ' ὃς ἂν βλάστῃ...** (ἐπίδοσις) = ὄχι μόνον ὁ τῶν ἄλλων πεπειραμένος νοῦς, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἤθελε γεννηθῇ καλῶς φρονῶν, παραμένει τοιοῦτος εἰς τοὺς δυστυχοῦντας, ἀλλὰ σαλεύει (βγαίνει ἀπὸ τὴν θέσιν του). **σοὶ γοῦν** (ἐνν. ἐξέστη) = σοῦ λοιπὸν ἐσάλευσεν ὁ νοῦς. **ὅτε** = ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν **γάρ·** αἰτιολογεῖ τὸ ἐννούμ·: ναί, πράσσω κακῶς (=δυστυχῶ), ὅπερ ἡ Ἰσμήνη ἐκ παρανοήσεως ἐκ τοῦ πράσσειν κακὰ εἶπε. **ἄτερ τῆσδε** = ἄνευ αὐτῆς. **ἥδε** (ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ προηγούμενον τῆσδε) = αὕτη ἐδῶ (ὡς παροῦσα καὶ ζῶσα, ἐνῷ εἶναι ἀποθαμένη). **νυμφεῖα** = ὁ γάμος, καὶ κατὰ μετωνυμίαν = ἡ νύμφη. **ἀρώσιμος** = δυνάμενος νὰ ἀρωθῇ, νὰ σπαρῇ. **γύης** = ἀγρὸς (ἐδῶ ἐνν. κόρη). **οὐχ ὥς γ' ἐκείνῳ τῇδε τ' ἦν ἡρμοσμένα** = ἀλλὰ τὰ τοῦ γάμου οὐκ ἔσται ἡρμοσμένα, ὥς γ' ἐκείνῳ... = ἀλλ' ὁ γάμος μετ' ἄλλης δὲν θὰ εἶναι εὐάρμοστος εἰς τὸν ἴδιον βαθμόν, ὅπως ἦτο εὐάρμοστος μεταξὺ αὐτῆς ἐδῶ καὶ ἐκείνου. **υἱέσι,** ἀντὶ τοῦ ἑνικοῦ ἀριθμοῦ. **στυγῶ** = μισῶ. **τὸ σὸν λέχος** = ὁ περὶ τοῦ γάμου λόγος σου, ἡ νύμφη, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖς (τοῦτο λέγεται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μετὰ σκληροῦ ὑπαινιγμοῦ). **σ' ἀτιμάζει·** ὁ Κρέων ὑβρίζων τὴν μνηστὴν τοῦ Αἵμονος καὶ ἀρνούμενος τὸν μετ' αὐτῆς γάμον του, ὑβρίζει αὐτὸν τοῦτον τὸν υἱόν του. **ὁ παύσων** = ὁ μέλλων νὰ διαλύσῃ (ἐνν. διὰ τοῦ θανάτου τῆς Ἀντιγόνης· τραγ. εἰρωνεία, διότι ἡ διάλυσις θὰ γίνῃ διὰ τοῦ θανάτου καὶ αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ του Αἵμμονος). **ἔφυ** = προώρισται, ἐστί. **δεδογμένα ἐστὶ** = εἶναι ἀποφασισμένον. **καὶ σοί γε κἀμοί·** ποιητ. αἰτια εἰς τό: δεδογμένα ἐστί. (Διότι καὶ ὁ χορὸς ἐν στίχ. 213 εἶχεν ἀποφανθῆ ὑπὲρ τῆς τιμωρίας τοῦ ἀποκαλυφθησομένου ὡς δράστου τῆς ταφῆς). **μὴ τριβὰς ἔτι** (ἐνν. τριβὰς χρόνου ποιεῖσθε) = μὴ βραδύνετε, μὴ χρονοτριβεῖτε πλέον. **νιν** = αὐτάς. **ἐκ δὲ τοῦδε** = ἀπ' ἐδῶ δὲ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς. **μηδ' ἀνειμένας** = καὶ μὴ χειραφετημένας, ἀπολύτως ἐλευθέρας. **θρασὺς** = τολμηρός. **τὸν Ἅδην πέλας τοῦ βίου** = τὸν Ἅδην προσεγγίζοντα τὴν ζωὴν αὐτῶν, ἑπομένως ἐπικείμενον τὸν θάνατον. Μετὰ τοῦτο ἀπάγονται αἱ δύο ἀδελφαὶ εἰς τὴν γυναικωνῖτιν ὑπὸ τῶν δύο δορυφόρων τοῦ Κρέοντος.

Πραγματικαί. ἐπαναστάσεις θρόνων· ἡ τυραννὶς πάντοτε ὑποπτεύει συνωμοσίας καὶ ἀνατροπάς. **οὔτ' ἠθέλησας,** ὅτε δηλ. τῇ ἔκαμε τὴν πρότασιν νὰ μετάσχῃ τῆς ταφῆς, πρὶν προβῇ εἰς αὐτήν· **ξύμπλουν·** οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς λαὸς ναυτικός, ἔχαιρον ἀκούοντες ναυτικὰς λέξεις, ὅπως ὁμορροθεῖ κλπ. **τοῦδε γὰρ σὺ κηδεμών·** ἐννοεῖ, ὅτι ἡ Ἰσμήνη, μὴ θελήσασα νὰ μετάσχῃ τοῦ ἔργου τῆς ταφῆς καὶ ὑπακούσασα τυφλῶς εἰς τὰ κελεύσματα τοῦ Κρέοντος, ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνδιαφέρεται. **τί ταῦτ' ἀνιᾷς μ' οὐδὲν ὠφελουμένη;** τὸ παράπονον τοῦτο τῆς Ἰσμήνης εἶχεν ἀγαθὸν ἀποτέλεσμα, τὸ μέν, διότι ἡ Ἀντιγόνη καθίσταται ἐφεξῆς ἠπιωτέρα, τὸ δέ, διότι σῴζεται ἐκ τῆς καταδίκης ἡ Ἰσμήνη, ἐφ' ὅσον ἔναντι αὐτῆς αὐστηρῶς προσηνέχθη ἡ Ἀντιγόνη παρουσίᾳ τοῦ Κρέοντος. **σὺ μὲν ζῇς, ἡ δ' ἐμὴ ψυχὴ πάλαι τέθνηκε·** μεγάλη ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν, τῆς μὲν Ἰσμήνης ἐχούσης δικαιώματα ἐπὶ τῆς γηίνης αὐτῆς ζωῆς, ἧς τὰς ἰδέας ἠκολούθησε, τῆς δὲ Ἀντιγόνης, ὡς ἡρωΐδος λόγῳ τῶν ὑψηλῶν καὶ θείων ἀντιλήψεών της, πρὸ πολλοῦ ἀνηκούσης εἰς ἄλλας σφαίρας ὑψηλοτέρας καὶ εὐγενεστέρας, εἰς τὴν ἄλλην ὑπερκόσμιον ζωήν. **ἀρώσιμοι γὰρ χἀτέρων γύαι·** λέγει τοῦτο, διότι ὅπως ἡ γῆ παράγει καρποὺς διὰ τῆς ἀρόσεως, οὕτω καὶ ἡ γυνὴ εἶναι κατάλληλος πρὸς τεκνοποιίαν. Εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως, ὅτι ὁ Κρέων, παραγνωρίζων ἐν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῇ ὀργῇ του τὴν ἕνωσιν δύο εὐγενῶν ὑπάρξεων, συναισθηματικῶς συνδεδεμένων, θεωρεῖ τὸν γάμον ὡς ἀποκλειστικὸν μέσον διὰ τὴν γέννησιν παίδων κτλ. **ὦ φίλταθ' Αἵμον·** ὁ Αἵμων ἦτο δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Κρέοντος, τοῦ πρώτου υἱοῦ του, τοῦ Μεγαρέως, θυσιασθέντος τῇ προτάσει τοῦ μάντεως Τειρεσίου χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως, προσφωνεῖ δὲ τοῦτον περιπαθῶς φίλτατον ἡ Ἰσμήνη, ὡς ἐξάδελφον καὶ μνηστῆρα τῆς ἀδελφῆς της καὶ ὡς ὑβριζόμενον ὑπὸ τοῦ πατρός του. **γυναῖκας εἶναι μηδ' ἀνειμένας·** ὁμιλεῖ ἀναχρονιστικῶς ἐνταῦθα ὁ Σοφοκλῆς περὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἱστορικῶν χρόνων, αἱ ὁποῖαι ὄντως εἰς τὰς Ἰωνικὰς φυλάς, καὶ δὴ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, ἦσαν ὑποτεταγμέναι ὑπάρξεις, προορισμὸν ἔχουσαι νὰ γεννῶσι τέκνα καὶ νὰ τηρῶσιν ἐν τάξει τὰ τοῦ οἴκου των. Οὐδέποτε ὅμως ἡ γυνὴ καὶ τότε ἐταπεινώθη ἔναντι τοῦ ἀνδρὸς εἰς ἀνδραποδώδη ὑποταγὴν καὶ ἐξάρτησιν, ὅπως παρὰ τοῖς βαρβάροις λαοῖς τῆς Ἀσίας. Τοὐναντίον κατὰ τοὺς ἡρωικοὺς χρόνους ἡ γυνὴ ἀπέλαυε πολλῆς ἐκτιμήσεως, ὡς βλέπομεν εἰς τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα καὶ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἡ θέσις αὐτῆς ἦτο ἰσοδύναμος πρὸς τὴν τοῦ ἀνδρός.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (528 - 625)

Λεξιλογικαί. στροφή α'. **ἄγευστος** (μετ' ἐνεργ. διαθ.) = ὁ μὴ γευθείς, ὁ μὴ δοκιμάσας. **αἰὼν** = βίος. **οἷς** = ὧν. **δόμος** = οἶκος. **ἄτα,** δωρ. (ἄτη) = συμφορά· γεν. διαιρ. τοῦ οὐδὲν = οὐδεμία συμφορά. **ἐπὶ πλῆθος γενεᾶς** = ἐπὶ πολλὰς γενεὰς (δὲν σταματᾷ εἰς μίαν γενεάν, ἀλλὰ μεταβαίνει ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην). Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : οἷς γὰρ ἂν ὁ δόμος σεισθῇ θεόθεν, (τούτοις) οὐδὲν ἐλλείπει ἕρπον ἐπὶ πλῆθος γενεᾶς. **ὅμοιον** = (ἐνν. ἐστί). **ὥστε** = ὅπως. **ποντίαις δυσπνόοις Θρῄσσαισι πνοαῖς** (ἀναγκ. αἴτ.) = ἕνεκα τῶν διὰ τοῦ πόντου πνεόντων μανιωδῶν Θρᾳκικῶν ἀνέμων. **ὕφαλον ἔρεβος** = τὰ σκοτεινὰ ὕφαλα στρώματα (τῆς θαλάσσης). **ἐπιδράσῃ** = διαδράμῃ· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ὅμοιόν ἐστι (τὸ πρᾶγμα), ὥστε ὅταν οἶδμα δυσπνόοις ποντίαις Θρῄσσαισι πνοαῖς ἐπιδράμῃ ὕφαλον ἔρεβος. **βυσσόθεν** = ἀπὸ τοῦ βυθοῦ τοῦ πυθμένος. **κελαινὸς** = μαῦρος, ἔχων σκοτεινὸν χρῶμα. **κυλίνδω** = ἀνασκάπτω, ἀνασκαλεύω. ἡ **θὶς** - θινὸς = ἡ ἀμμώδης ἀκτὴ τῆς θαλάσσης καὶ ὁ πυθμὴν αὐτῆς. **δυσάνεμος** = ὑπὸ κακῶν ἀνέμων ταρασσομένη, ἀνεμόδαρτος. **βρέμω** = ἀντηχῶ. **στόνος** = στε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ναγμός, μυκηθμός. **στόνῳ βρέμουσι** = στενάζουσαι ἀντηχοῦσιν. **ἀντιπλῆγες** = αἱ ἀντιπληττόμεναι.

ἀντιστρ. α'. **ἀρχαῖα** (ἐπιρρηματικῶς) = παλαιόθεν. **πήματα** = δυστυχήματα. **ἐπὶ πήμασι φθιτῶν**= ἐπάνω εἰς τὰ δυστυχήματα τῶν ἐξαφανισθεισῶν γενεῶν· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ὁρῶμαι (ἀντὶ ὁρῶ) τὰ πήματα τῶν Λαβδ. οἴκων πίπτοντα ἐπὶ πήμασι βροτῶν· παρήχησις τοῦ **π. οὐδ' ἀπαλλάσσει** = καὶ δὲν ἀπολυτρώνει (ἀπὸ τῶν δυστυχημάτων). **γενεὰν γένος** = ἡ προηγουμένη γενεὰ τὴν ἑπομένην. **ἐρείπω** =κατακρημνίζω, καταβάλλω, φθείρω. **οὐδ' ἔχει λύσιν** = οὐδ' ἔχει τέρμα (ὑποκ. τὰ πήματα) = καὶ δὲν ἔχουν τέλος (δὲν παύουν) αἱ συμφοραί. **νῦν γὰρ** = διότι τώρα ἐπὶ παραδείγματι. **ὑπὲρ ἐσχάτας ῥίζας** = ὑπεράνω τῆς τελευταίας ῥίζης (ἐνν. τὰς δύο ἀδελφὰς καὶ ἰδίᾳ τὴν Ἀντιγόνην, ἐκ τοῦ γάμου τῆς ὁποίας, ὡς ἀπὸ ῥίζης, θὰ προήρχοντο νέοι κλάδοι τοῦ οἰκογενειακοῦ δένδρου). **ἐτέτατο φάος** = εἶχεν ἀκτινοβολήσει ἀκτὶς σωτηρίας (ἐλπίδος). **κατ' ἀμᾷ** (τμῆσις) καταμᾷ =κατακόπτει, θερίζει. **φοινία κοπὶς νερτέρων θεῶν** = ἡ φονικὴ μάχαιρα τῶν κάτω θεῶν. **λόγου ἄνοια καὶ φρενῶν ἐρινὺς** (ἐπεξήγ. τοῦ προηγουμ.) = ἀσυνεσία καὶ διατάραξις φρενῶν (ἐνν. τὴν Ἀντιγόνην, ἥτις λόγῳ ἀσυνεσίας περιεφρόνησε τὸ κήρυγμα τοῦ Κρέοντος, ὁμοίως δὲ λόγῳ φρενοβλαβείας ἐπεσκοτίσθη ὁ νοῦς αὐτῆς).

στροφὴ β'. **δύνασις** = δύναμις. **ὑπερβασία** = παράβασις, ἁμάρτημα κατ' ἄλλην ἑρμην. : ἀλαζονεία, ἔπαρσις. **τὰν** = ἥν. **κατάσχοι** = ἤθελε καταβάλει. **πανταγρεὺς** (πάντα-ἀγρεύω) = ὁ τὰ πάντα κυριεύων, ὁ πανδαμάτωρ. **ἀκάματοι,** κατηγορ. ἐξηγεῖται ἐπιρρημ. = ἀκούραστα. **μῆνες** = χρόνος. **ἀγήρως** = ἀγήραστος. **χρόνῳ** = ἐκ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου. **δυνάστας** = ὡς κυρίαρχος. **κατέχεις** = ἔχεις ὡς ἕδραν. **Ὀλύμπου μαρμαρόεσσα αἴγλα** = ὁ ἀκτινοβόλος λάμπων Ὄλυμπος. **τὸ τ' ἔπειτα** = καὶ κατὰ τὸ ἐγγὺς μέλλον (ἑπομένως καὶ κατ' αὐτὸ τὸ παρόν). **καὶ τὸ μέλλον καὶ τὸ πρὶν** = καὶ κατὰ τὸ ἀπώτερον μέλλον καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν **ἐπαρκεῖ νόμος** = ἰσχύει, ἐπικρατεῖ ὁ νόμος οὗτος. **οὐδὲν ἕρπει**=οὐδόλως προχωρεῖ **πάμπολυ**= παρὰ πολύ· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ὁ δὲ βίοτος θνατῶν οὐδὲν ἕρπει πάμπολύ γ' ἐκτὸς ἄτας·

ἀντιστρ. β'. **πολύπλαγκτος** = πολυπλάνητος (πολὺ πλάζω = πλανῶ), ἀβεβαία. **ὄνασις** (ἐκ τοῦ ὀνίνημι = ὠφελῶ) (ἐστὶν) = εἶναι ὠφέλεια. **κουφόνους ἔρως** = ἀνόητος ἐπιθυμία. **κουφον. ἐρ.** γεν. ὑποκ. εἰς τὸ ἀπάτα, τὴν ὁποίαν προκαλοῦσιν ἀνόητοι ἐπιθυμίαι. **οὐδὲν**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δ' εἰδότι (τινὶ) = χωρὶς δὲ οὐδόλως νὰ γνωρίζῃ. **ἕρπει**= ἀνεπαισθήτως ὑπεισέρχεται. **πρὶν** = ἕως ὅτου. **προσαύω** =προσκαίω, ζεματίζω. **πρὶν προσαύσῃ πόδα** = πρὶν ζεματισθῇ (δηλ. πρὶν πάθῃ δεινόν τι καὶ τοιουτοτρόπως σωφρονισθῇ). **σοφίᾳ**· μετὰ σοφίας. **ἔκ του**· ποιητ. αἴτ. **πέφανται** = ἔχει φανερωθῇ, λεχθῇ. **κλεινὸν ἔπος** = τὸ περίφημον ῥητόν. **ἐσθλὸν** = ἀγαθόν. **ἔμμεν** (Ὁμηρ. τύπος) = εἶναι. **ὅτῳ** δοτ. ἀντιχαριστ. **θεὸς ἄγει πρὸς ἄταν** = ὁ θεὸς ὁδηγεῖ πρὸς διαστρέβλωσιν· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : κλεινὸν ἔπος πέφανται δοκεῖν εἶναί ποτ' ἐσθλὸν τῷδ' ὅτῳ φρένας θεὸς ἄγει πρὸς ἄταν. **πράσσει ἐκτὸς ἄτας** = διάγει ἐκτὸς δυστυχίας· ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν φράσιν : εὖ πράσσει.

Πραγματικαί. Ὁδηγηθεισῶν τῶν δύο ἀδελφῶν ὑπὸ δορυφόρων εἰς τὴν θύραν, τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, καὶ τοῦ Κρέοντος μείναντος μόνου ἐν τῇ σκηνῇ καὶ σκεπτομένου, ὁ χορὸς ἐν τῷ δευτέρῳ στασίμῳ, λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς καταδίκης τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ ἐκ τῆς ἐπελθούσης δεινῆς συμφορᾶς ὅλου τοῦ οἴκου τῶν Λαβδακιδῶν, προβαίνει εἰς τὴν διατύπωσιν γενικῆς γνώμης περὶ τοῦ ἀστάτου τῆς ἀνθρωπίνης εὐτυχίας κ.τ.λ. **εὐδαίμονες οἷσι** κ.τ.λ. τὸ ἀνύπαρκτον τῆς διὰ βίου εὐτυχίας τοῦ ἀνθρώπου ἐτόνισαν πάντες σχεδὸν οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ ποιηταὶ κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς. πρβλ. καὶ τό : τέρας ἐστὶν εἴ τις ηὐτύχησε διὰ βίου. **Θρῄσσαισι πνοαῖς**· ἐπειδὴ ἐκ βορρᾶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πνέουσιν οἱ σφοδροὶ ἄνεμοι, καὶ δὴ καὶ ἐκ Θρᾴκης, διὰ τοῦτο ἐθεώρουν οἱ Ἕλληνες πατρίδα τούτων τὴν Θρᾴκην, οἱ Ἀθηναῖοι δὲ μάλιστα ἐτίμων ἰδιαιτέρως τὸν Βορέαν καὶ εἶχον πρὸς τιμὴν αὐτοῦ βωμὸν παρὰ τῷ Ἰλισῷ, ἀπὸ ὅπου ἐμυθολογεῖτο, ὅτι ἥρπασε τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ἐρεχθέως Ὠρείθυιαν καὶ μετήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν Θρᾴκην. **Λαβδακιδῶν οἴκων**· ὁ Λάβδακος ἦτο πατὴρ τοῦ Λαΐου, πατὴρ δὲ τοῦ Λαβδάκου ἦτο ὁ Πολύδωρος καὶ τούτου πατὴρ ὁ Κάδμος, αἱ συμφοραὶ ὅμως ἤχισαν ἀπὸ τοῦ Λαΐου καὶ ἑξῆς. **οὐδ' ἔχει λύσιν**· ἑκάστη γενεὰ ἠδύνατο ν' ἀπολυτρώσῃ ἀπὸ τῶν δεινῶν τὴν ἑπομένην γενεὰν μόνον διὰ τῆς θείας δυνάμεως, ἂν κατέφευγεν εἰς ἐξιλέωσιν αὐτῆς. Τοιοῦτόν τι δὲ ἔκαμεν ἡ γενεὰ τοῦ Ὀρέστου, ὅστις τῇ βοηθείᾳ τῆς Ἀθηνᾶς ἐξιλέωσε τοὺς θεοὺς καὶ ἀπήλλαξε τοὺς ἀπογόνους του ἀπὸ τῆς ἀρᾶς τῶν Τανταλιδῶν. **θεῶν κοπίς**· ἀποδίδονται εἰς τοὺς θεοὺς ξίφη, μάχαιραι, ἔγχη κ.λ.π. **ὕπνος πανταγρεύς**· ὁ ὕπνος καταλαμβάνει πάντα τὰ ἔμψυχα καὶ διὰ τοῦτο πανδαμάτωρ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐλέγετο καὶ δίδυμος ἀδελφὸς τοῦ θανάτου ἐθεωρεῖτο. **ὅτῳ φρένας θεὸς ἄγει πρὸς ἄταν**· τοῦτο εἶναι παρεμφερὲς πρὸς τὸ χριστιανικὸν ῥητόν: μωραίνει Κύριος, ὃν βούλετ' ἀπολέσαι.

ΤΡΙΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (626 - 780)

α') 626 - 680

Λεξιλογικαί. νέατος = νεώτατος, τελευταῖος. **ἄχνυμαι** = λυποῦμαι. **μόρον** (ἔχει θέσιν ἀναγ. αἰτ.) = διὰ τὸν θάνατον. **τᾶλις** - ιδος = μελλόνυμφος, μνηστή. **ἀπάτας** (αἰτιατ.) = διὰ τὴν στέρησιν διὰ τὴν ἀποτυχίαν. **λεχέων** = τοῦ γάμου. **ὑπεραλγῶ** = ὑπερβολικὰ λυποῦμαι. **τάχα** = ταχέως. **ὑπέρτερον** = ἀκριβέστερον. **τελεία** = τελεσίδικος (τοῦτο λέγει διὰ νὰ δείξῃ εἰς τὸν Αἵμονα, ὅτι ἡ ἀπόφασίς του εἶναι τελεσίδικος καὶ ἑπομένως ἀνέκκλητος). **ψῆφον τῆς μελλονύμφου** (γενικ. ἀντικειμ.) = ἀπόφασιν κατὰ τῆς μελλονύμφου. **λυσσαίνω** = ὀργίζομαι· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: ἆρα μὴ πάρει (ἔχεις ἔλθει) λυσσαίνων πατρί, κλύων (αἰτιολ.) τελείαν ψῆφον τῆς μελλονύμφου; **πανταχῇ δρῶντες** = καθ' οἱονδήποτε τρόπον καὶ ἂν πράττωμεν. **ἔχων**· κατὰ τὸν Κρέοντα μὲν αἰτιολ., κατὰ δὲ τὸν Αἵμονα ὑποθετ. μετοχ. **ἀπορθοῖς**· ὁμοίως κατὰ μὲν τὸν Κρέοντα ὁριστ. ἐγκλίσ., κατὰ δὲ τὸν Αἵμονα εὐκτικῆς. **ἀπορθόω-ῶ** = κατευθύνω εἰς τὸν ὀρθόν, ὀρθῶς καθοδηγῶ. **ἀξιώσεται** = κριθήσεται ἄξιος. **ἐμοί**· ποιητ. αἴτ. **μείζων** = σπουδαιότερος, πολυτιμότερος. **φέρεσθαι** = ὥστε νὰ ἔχω αὐτόν. **σοῦ ἡγουμένου** (ὑποθ. μετ.) β' ὅρ. συγκρ. = παρὰ ἐὰν σύ, ἀφ' ὅ,τι σὺ νομίζεις καλόν, ἀπὸ τὰς καλάς σου συμβουλάς. **οὕτω γάρ**· ὁ γὰρ αἰτιολ. τὸ ὑπονοούμενον: καλῶς ὁμιλεῖς, συμφωνῶ εἰς ὅσα εἶπες. **διὰ στέρνων ἔχω** = ἐν τῇ καρδίᾳ ἔχω, φρονῶ· τοιαῦται φράσεις μετὰ τῆς προθ. διὰ ἀπαντῶνται καὶ ἄλλαι: διὰ χειρός, διὰ στόματος ἔχω κ.ἄ. **πάντα ἑστάναι ὄπισθεν πατρῴας γνώμης** (ἐπεξηγ. τὸ οὕτω χρή...) = δηλαδὴ νὰ ἀκολουθῇ τις καθ' ὅλα (πιστῶς) τὴν πατρικὴν γνώμην. **τούτου ἕνεκα**· τελ. αἴτ. **γοναὶ** = τέκνα, **κατήκοος** = εὐπειθής· τὸ α' εἶναι ἀντικ. τοῦ φύσαντες, ἀμφότερα δὲ ἀντικ. τοῦ ἔχειν. **ἀνταμύνωνται κακοῖς** = ἀποκρούωσιν ἀποδίδοντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ. **ἀνωφέλητος**= ἀνωφελής, παρήκοος. **φιτύω** = γεννῶ. **πόνους** = βάσανα, στενοχωρίας. **τόνδε** = τοῦτον (τὸν γεννήσαντα). **γέλων** = ἀφορμὴν γέλωτος. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: εἴποις ἂν φῦσαι τόνδε τί

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἄλλο πλὴν πόνους ἑαυτῷ, πολὺν δὲ γέλωτα τοῖς ἐχθροῖς. **νὺν** = λοιπόν. **ὑφ' ἡδονῆς**· ἀναγκ. αἴτιον, ἐνῷ τὸ **οὕνεκα γυναικός,** τελ. αἴτ. **ψυχρὸς** = παγερός, ἀηδής. **παραγκάλισμα** = τὸ ἐν ἀγκάλαις λαμβανόμενον ἀγαπητόν, τὸ ἀντικείμενον περιπτύξεως. **τοῦτο,** ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀκολουθοῦν : **γυνὴ ξύνευνος** (σύζυγος). **ἕλκος** = πληγὴ λύπη. **φίλος** = οἰκιακὸς φίλος. **πτύω** = ἀποπτύω (ἀποστρέφομαι)· σικχαίνομαι. **ὡσεί τε**= ὡς. **μέθες**= ἄφες. **ἐν Ἅιδου νυμφεύειν** (σχ. ὀξύμωρον). **αἰρῶ ἐμφανῶς**= συλλαμβάνω ἐπ' αὐτοφώρῳ. **ἐκ πόλεως πάσης** = ἐξ ὅλων τῶν πολιτῶν. **ἀπιστῶ** = ἀπειθαρχῶ. **πρὸς ταῦτα**= ἔναντι τούτων (κατὰ τῆς ἀποφάσεώς μου ταύτης). **ἐφυμνῶ** = ἐπικαλοῦμαι πρὸς βοήθειαν. **ξύναιμος**=ἔφορος τῆς συγγενείας. **τὰ φύσει ἐγγενῆ** = τοὺς ἐκ φύσεως συγγενεῖς. **ἄκοσμα** (προληπτ. κατηγ.) = ὥστε νὰ εἶναι ἀπειθάρχητα. **κάρτα** = παρὰ πολύ. **τοὺς ἔξω γένους**(ὄντας) τοὺς μὴ συγγενεῖς· ἐνν. ἀκόσμους ποιήσω ἢ θήσω. **ἐν οἰκείοισιν** = ἐν μέσῳ τῶν οἰκείων του. **δίκαιος** = ἀμερόληπτος, εὐσυνείδητος. **ὑπερβὰς** = ὑπερβὰς τὰ ὅρια ἐξ ἀλαζονείας. **ὅστις βιάζεται** (ἀναφ. ὑποθ· πρότ.) = ἐάν τις παραβιάζῃ. **οὐκ ἔστ' ἐπαίνου τυχειν** σχ. λιτότητος, ἀντί : δεῖ τοῦτον τῆς μεγίστης τιμωρίας τυχεῖν. **ὃν στήσιεε** = ὃν ἂν στήσῃ = οἱονδήποτε ἀνακηρύξῃ, καταστήσῃ ἄρχοντα. **τοῦδε χρὴ κλύειν** = εἰς αὐτὸν πρέπει νὰ ὑπακούῃ τις. **καὶ τἀναντία** = καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων, ἤτοι τὰ μεγάλα καὶ ἄδικα. **θαρσῶ** = ἔχω πεποίθησιν· ἐκ τοῦ θέλειν ἐξαρτ. τὰ ἀπαρέμφατα ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι· ἡ δὲ σειρὰ τῶν λέξεων : καὶ θαρσοίην ἂν ἐγὼ τοῦτον τὸν ἄνδρα θέλειν ἂν καλῶς μὲν ἄρχειν, εὖ δ' ἄρχεσθαι... **...ἐν χειμῶνι δὲ δορὸς** =ἐν τῇ σφοδρότητι δὲ τῆς μάχης, ἐν τῇ θυελλώδει μάχῃ. **προστεταγμένος** = ἐὰν ἔχῃ ταχθῆ πλησίον. **μένειν** (ἄν), ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ θαρσοίην ἄν. **κἀγαθὸν παραστάτην** = καὶ γενναῖον συστρατιώτην, σύντροφον, βοηθόν. **αὕτη - ἥδε - ἥδε,** ἡ ἀναφορὰ αὕτη διὰ νὰ ἐξάρῃ τὴν μεγάλην καταστρεπτικὴν δύναμιν τῆς ἀναρχίας. **ἀναστάτους τίθησι** = ἀναστατώνουσα καταστρέφει. **συμμάχου δορὸς** = συμμάχων πολεμιστῶν, συμμαχικῶν στρατευμάτων. **τροπὰς καταρρήγνυμι** = καταρρηγνύουσα (διασπῶσα) τὰς ταξεις τοῦ συμμαχ. στρατοῦ ποιεῖ αὐτὰς φεύγειν. **τῶν ὀρθουμένων** (ἀντίθεσις πρὸς τὸ προηγούμενον ἀναρχίαν) = τῶν ἀρχομένων καλῶς, τῶν πειθαρχούντων. **τὰ πολλὰ σώματα** = τοὺς πολλούς. **οὕτως** = τούτων οὕτως ἐχόντων. **ἀμύνω**· συντάσσεται δοτικῇ, ὅπως καὶ τὰ συνώνυμα αὐτοῦ : βοηθῶ, ἐπικουρῶ, τιμωρῶ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀρήγω. **ἀμυντέα ἐστὶ** (ὁ πληθ. ἀντὶ ἑνικ.) **τοῖς κοσμουμένοις** (οὐδ-γέν.) = πρέπει νὰ ὑπερασπίζῃ τις τὰ διατασσόμενα, τὰ νομοθετούμενα, τοὺς νόμους. **οὐδαμῶς ἡσσητέα** (ἡσσῶμαι, ἡττῶμαι) = ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ πρέπει νὰ γίνεταί τις κατώτερος (ἥττων) μιᾶς γυναικός. **ἐκπεσεῖν** (τῆς ἀρχῆς) = νὰ ἐκθρονισθῶ. **εἴπερ δεῖ·** ἐνν. ἐκπεσεῖν πρός τινος.

Πραγματικαί. νέατον· ὁ Αἵμων ἦτο ὁ τελευταῖος, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, υἱὸς τοῦ Κρέοντος. **τάλιδος·** τᾶλις ἐλέγετο παρ' ἀρχαίοις ἡ εἰς ὥραν γάμου παρθένος καὶ κατονομασθεῖσα εἴς τινα νύμφη. **μάντεων ὑπέρτερον·** δεικνύεται ἡ δυσμένειά του πρὸς τὸ γένος τῶν **μάντεων,** τὴν φράσιν δὲ ταύτην οἱ ἀρχαῖοι ἐλάμβανον ἐκ παροιμίας, ὅτε ἤθελον νὰ δηλώσουν, ὅτι ἐγνώριζόν τι ἐξ αὐτοψίας καὶ οὐχὶ ἐκ στοχασμῶν, ὅμως ἔπραττον οἱ μάντεις. **ὡς καὶ τὸν ἐχθρὸν ἀνταμύνωνται·** τὸ ὠφελεῖν τὸν φίλον καὶ καταδιώκειν τὸν ἐχθρόν, κακῶς ποιεῖν τὸν ἐχθρὸν καὶ εὖ ποιεῖν τὸν φίλον ἐπεκράτει εἰς τὴν ἀρχαιότητα γενικῶς πρὸ τοῦ Σωκράτους, ὅστις πρῶτος ἐδίδαξε χριστιανικὰς ὄντως ἀληθείας, λέγων « μηδαμῶς ἀδικεῖν » καὶ « εἰ αἱροίμην ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν, ἑλοίμην ἂν ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν ». Παρατηρητέα ὁμοίως ἡ μεγάλη ἀπόστασις μεταξὺ τοῦ Κρέοντος, εἰπόντος τὰ ἀνωτέρω, καὶ τῆς Ἀντιγόνης εἰπούσης τὴν ἠθικωτάτην ἐκείνην ῥῆσιν (στίχ. 523) « οὔτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν». **ἀλλ' ὃν πόλις στήσειε·** ἀναχρονιστικῶς ὁ Σοφοκλῆς ὁμιλεῖ περὶ ἐκλογῆς τοῦ ἡγεμόνος ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἐπειδὴ μόνον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους τοῦτο ἴσχυεν, ἐνῷ κατὰ τοὺς ἡρωικοὺς χρόνους, εἰς οὓς ἀναφέρεται τὸ δρᾶμα, οἱ βασιλεῖς ἐγίνοντο τοιοῦτοι κληρονομικῷ δικαιώματι. **δίκαια καὶ τἀναντία·** τοῦτο ἐφαρμοζόμενον προυποθότει λαὸν δουλοπρεπῆ καὶ στερούμενον καθ' ὁλοκληρίαν φιλελευθέρων φρονημάτων.

β') 681 — 723

Λεξιλογικαί. τῷ χρόνῳ = λόγῳ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς, ἕνεκα τοῦ βαθέος γήρατός μας. **κεκλέμμεθα** = ἔχομεν στερηθῆ, ἔχομεν χάσει· ἀντικείμ. εἶναι : τὰς φρένας. **λέγω φρονούντως** = ὁμιλῶν σωφρόνως, συνετῶς. **ὑπέρτατον** = πολυτιμότατον. **ὅπως** (εἰδικ.) = ὅτι. **τάδε·** ἐνν. τὰ προηγουμένως διακηρυχθέντα ὑπὸ τοῦ Κρέοντος. **μήτ' ἐπισταίμην** = μήτε εὔχομαι νὰ γνωρίζω. **μεντἂν** = μέντοι ἄν, ὁ δὲ ἂν ἁρμόζει τῇ εὐκτικῇ γένοιτο = δύναται ὅμως νὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔλθῃ εἰς τὸν νοῦν καὶ ἄλλου συνετή τις σκέψις. **δ' οὖν** = ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα. **πέφυκα** = ἔχω ἐκ τῆς φύσεως τῆς θέσεώς μου τὴν ἰδιότητα. **προσκοπεῖν** = σκοπεῖν πρὸ σοῦ = νὰ ἐξετάζω πρὸ σοῦ καὶ πρὸς τὸ συμφέρον σου. **λόγοις τοιούτοις** (δηλοῦται τὸ αἴτιον τοῦ φόβου τοῦ δημότου) = λέγοντι τοιούτους λόγους = ἐὰν λέγῃ τοιούτους λόγους. **οἷς σὺ μὴ τέρψῃ** (ἀναφ. συμπερ. πρότ.) = ὥστε σὺ νὰ μὴ εὐχαριστῆσαι ἀκούων τούτους. **ὑπὸ σκότου** (ἀναγκ. αἴτ.) = ἕνεκα τῆς ἀσημότητος τῆς θέσεώς μου (ὡς βασιλόπαιδος). **τὴν παῖδα ταύτην** (ἀναγκ. αἴτ.). **οἷα** (σύστ. ἀντικ. τοῦ ῥήμ.) **ὀδύρεται πόλις** = πόσον θρηνεῖ ἐξ αἰτίας τῆς κόρης ταύτης. **ὡς ἀναξιωτάτη** = πόσον ἀναξιώτατα, ἐλάχιστα ἀξία τιμωρίας. **ἀπ' ἔργων εὐκλεεστάτων·** ἀναγκ. αἴτ. **ἥτις...** ἀναφ. αἰτιολ. πρότ. (αἰτιολ. τὸ ἀπ' ἔργ. εὐκλ.). **ἐν φοναῖς πεπτῶτα** = ἐν φονικοῖς πλήγμασι πεπτωκότα = φονευθέντα. **ὠμηστὴς** = ὠμοφάγος. **μήθ' ὑπ' ὠμηστῶν...** ἥτις οὐκ εἴασεν (ἄθαπτον) ὀλέσθαι μήθ' ὑπ' ὠμηστῶν κυνῶν, μήθ' ὑπ' οἰωνῶν τινος. **χρυσῆς·** τὸ ἐπίθ. τοῦτο ἐλέγετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων κατὰ μεταφορὰν ἐπὶ λαμπρῶν καὶ ἐξαιρέτων πραγμάτων, ὅπως καὶ ὑφ' ἡμῶν : χρυσὸς ἄνθρωπος, χρυσῆ καρδιὰ κ.τ.λ. **τιμῆς·** ἐξαρτ. ἐκ τοῦ λαχεῖν. **ἐρεμνὸς** (ἐκ τοῦ ἔρεβος, ἐρεβεννός, ἐρεμνὸς) = σκοτεινός. **σῖγα** = λεληθότως. **ἐπέρχεται** = διαδίδεται ἀνὰ τὴν πόλιν. **εὐτυχῶς πράσσω** = εὐτυχῶ. Ἡ μετοχ. ὑποθ., ἐπέχουσα θέσιν β' ὅρου συγκρ. = τῆς ἰδικῆς σου εὐτυχίας. **τιμιώτερον** = πολυτιμότερον. **εὐκλείας·** β' ὅρος συγκρ. εἰς τὸ μεῖζον ἄγαλμα. **ἄγαλμα** = κόσμος, εὐχαρίστησις. **θάλλω** = εὐτυχῶ. **πρὸς παίδων** = ἐκ μέρους παίδων (ἐτέθη ἀντὶ τοῦ : **εὐκλείας παίδων θαλλόντων**)· ἡ σειρὰ τῶν λέξ. : ἢ τί ἄγαλμα μεῖζόν ἐστι πατρὶ πρὸς παίδων θαλλόντων ; **νῦν·** ἀντὶ νῦν = λοιπόν. **ἓν μοῦνον ἦθος** = ἕνα μόνον τρόπον σκέψεως, μίαν γνώμην. **ἓν σαυτῷ φόρει** = ἐν τῇ ψυχῇ σου ἔχε, δηλ. μὴ σχηματίζῃς γνώμας μονοτρόπως. **ὡς φῄς σὺ** = ὃ σὺ λέγεις· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : μὴ νῦν ἓν ἦθος μοῦνον ἐν σαυτῷ φόρει, τοῦτ' ὀρθῶς ἔχειν, ὡς φῄς, κοὐδὲν ἄλλο· τὸ **ὅστις** ἐν περιλ. ἐννοίᾳ. **φρονεῖν** = ὅτι σκέπτεται ὀρθῶς, συνετῶς. **διαπτύσσομαι** = διανοίγομαι ὡς καρπός,,ἐξετάζομαι ἀκριβέστερον (κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν καρπῶν) **ὤφθησαν** (γνωμ. ἀόρ.) = συνήθως φαίνονται, ἀποκάλύπτονται. **μὴ τείνειν ἄγαν** (μεταφορ. ἀπὸ τῶν σχοινίων καὶ τῶν χορδῶν τοῦ τόξου, αἱ ὁποῖαι τεντωνόμεναι πολὺ θραύονται) = νὰ μὴ τὸ παρατεντώνῃ, νὰ μὴ ἰσχυρογνωμονῇ ὑπερ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βολικά, νὰ μὴ εἶναι ὑπερβολικὰ αὐθάδης· ἡ κανον. πλοκὴ τῶν λέξ. : ἀλλ' οὐδὲν αἰσχρὸν ἐστι τὸ μανθάνειν τὸν ἄνδρα πολλά, κεἴτις ᾖ σοφός, καὶ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν. **παρὰ ῥείθροισι χειμάρροις** = πλησίον τῶν χειμάρρων. **ὑπείκω** = ἐνδίδω, ὑποχωρῶ. **ὡς ἐκσῴζεται** = πῶς διασῴζουν. **ἀντιτείνω** = ἀνθίσταμαι. **αὐτόπρεμνα** (αὐτοῖς πρέμνοις, πρέμον δὲ εἶναι ὁ κορμός, τὸ στέλεχος, ἡ ῥίζα) = αὐτόρριζα, σύρριζα. **αὔτως** = ὡσαύτως. **πόδα** = σκόταν· ταύτην ἀπετέλουν τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἱστίου καὶ τὰ εἰς αὐτὰ προσδενόμενα σχοινία, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται, ὡς ἐπὶ ποδός, τὸ ἱστίον τοῦ πλοίου. **ναὸς** = νεώς· ἡ γεν. αὕτη εἶναι κτητικὴ τοῦ πόδα, ὁμοίως δὲ γεν. ἀντικειμ. τοῦ ἐγκρατῆ· τὸ δὲ ἐγκρατῆ προληπτ. κατηγ. = ὥστε εἶναι ἐγκρατῆ, ὥστε νὰ ἐξουσιάζῃ, νὰ κανονίζῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοίου· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **ὅστις τείνας πόδα ναὸς ἐγκρατῆ ὑπείκει μηδὲν** = ἐάν τις τεντώσας τὴν σκόταν τοῦ ἱστίου τοῦ πλοίου, ὥστε νὰ εἶναι κυρία αὐτοῦ, οὐδόλως χαλαρώνῃ αὐτήν. **κάτω στρέψας** = ἀναστρέψας. **τὸ λοιπὸν** = εἰς τὸ ἑξῆς. **ὑπτίοις σέλμασι ναυτίλλεται** = μὲ ἀνεστραμμένα τὰ σανιδώματα ναυσιπλοεῖ (δηλ. καταποντίζεται). **καὶ μετάστασιν δίδου** = καὶ δίδε μεταβολὴν τῆς ψυχικῆς σου καταστάσεως, καὶ μετάβαλλε γνώμην. **κἀπ' ἐμοῦ** = καὶ ἐκ μέρους ἐμοῦ (ἐκδήλωσις μετριοφροσύνης). **πρόσεστι** = δύναται νὰ προστεθῇ. **πρεσβεύω** = ὑπερέχω. **πάντ' ἐπιστήμης πλέως** = πανεπιστήμων. **πάντα**· ἐπιρρηματ. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **φήμ' ἔγωγε πολὺ πρεσβεύειν φῦναι τὸν ἄνδρα πάντα πλέων ἐπιστήμης. φῦναι τὸν ἄνδρα** = τὸ νὰ εἶναί τις ἐκ φύσεως. **εἰ δ' οὖν** = εἰ δὲ μὴ συμβαίνει τοῦτο, εἰ δὲ μή , δηλ. εἰ μὴ ἔφυ ἐπιστήμης πλέως . **φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταύτῃ ῥέπειν** (μετ. ἐκ τοῦ ζυγοῦ) = διότι τοῦτο συνηθίζει νὰ μὴ κλίνῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, νὰ μὴ ἔχῃ τοιουτοτρόπως τὸ πρᾶγμα. **καὶ τῶν λεγόντων εὖ** = καὶ ἀπὸ τοὺς ὁμιλοῦντας ὀρθῶς.

Πραγματικαί. οὐδὲν αἰσχρὸν ἐστι καὶ τὸ μανθάνειν πολλά· προβλ. καὶ τὸ ὡραῖον ρητὸν τοῦ Σόλωνος « γηράσκω δ' ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος ». **ὅσα δένδρων ὑπείκει** κ.λ.π.· παρεμφερῆ γνώμην ἐξέφρασεν ὁ Κρέων ἐν στίχ. 473, ὅτε εἶπεν, ὅτι καὶ τὰ σκληρὰ φρονήματα ταπεινοῦνται καὶ ὁ σίδηρος θραύεται εἰς πλεῖστα τεμάχια κ.τ.λ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γ') 724 — 780

Λεξιλογικαί. καίριον = ὀρθόν. **λέγει**· ὁ Αἵμων. **σέ τε**·ἐνν. τὸν Αἵμονα. **τοῦδε**· τοῦ Κρέοντος. **μαθεῖν**· συνετάχθη μετὰ γεν. κατὰ τὸ ἀκούειν. **διπλῇ** = καὶ ἀπὸ τοὺς δύο. **οἱ τηλικοίδε**· μέση λέξις ἐπὶ μεγάλης καὶ μικρᾶς ἡλικίας· διὰ μὲν τὸν Κρέοντα σημ. οἱ πρεβεβηκότες τὴν ἡλικίαν, διὰ δὲ τὸν Αἵμονα **τηλικοῦδε** = τοσοῦτον νέου. **διδαξόμεσθα** ἀντὶ διδαχθησόμεθα. **μηδὲν τὸ μὴ δίκαιον**· ἀντικ. τοῦ ἐννοουμένου διδάσκου. **τὸν χρόνον** = τὴν ἡλικίαν. **τὰ ἔργα** = τὰς πράξεις (ἐνν. τὴν ἐνέργειάν του πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ δικαίου τῆς Ἀντιγόνης). **ἔργον γὰρ ἐστι...** εἶναι λοιπὸν (καλὸν) ἔργον... **τοὺς ἀκοσμοῦντας** = τοὺς ἀπειθαρχοῦντας. **οὐδὲ** (ἐπιδοτ.) **κελεύσαιμ' ἂν** = οὐ μόνον δὲν δεικνύω σεβασμὸν εἰς τοὺς ἀπειθαρχοῦντας, ἀλλ' οὔτε καὶ ἄλλους ἤθελον προτρέψει νὰ σέβωνται τοὺς κακούς. **ἥδε**· μετά τινος περιφρονήσεως ἀναφέρει τὴν Ἀντιγόνην. **τοιᾷδ' ἐπείληπται νόσῳ** = ἔχει ἀποκαλυφθῇ (ἔχει συλληφθῇ ἐπ' αὐτοφόρῳ), ὅτι περιέπεσεν εἰς τοιαύτην παρεκτροπὴν (δηλ. νὰ εὐσεβῇ εἰς τοὺς κακούς). **νόσῳ** = αὐτῷ τῷ ἐγκλήματι. **οὔ φησι** = δὲν ὁμολογεῖ (δὲν παραδέχεται) τοῦτο. **ὁμόπτολις λεὼς** = ὅλος ἐν γένει ὁ λαὸς τῆς πόλεως. **ἡμῖν** (ὁ πληθυντ. χάριν τῆς μεγαλοπρεπείας). **ἐρεῖ** = θὰ ὑπαγορεύσῃ εἰς ἡμᾶς. **ἁμὲ** = ἃ ἐμέ. **τάσσειν** = προστάσσειν. **ἄλλῳ ἢ 'μοὶ** = ἐπ' ὀνόματι ἄλλου (κατὰ τὴν γνώμην ἄλλου) ἢ ἐπ' ὀνόματι ἐμοῦ. **πόλις γὰρ**· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ ἐννοούμενον : σοὶ καὶ τῷ λαῷ δεῖ σε ἄρχειν. **ἥτις ἔσθ' ἑνὸς ἀνδρὸς** (ἀναφ. ὑποθ. πρότ.). **τοῦ κρατοῦντος**· ἐνν. κτῆμα. **νομίζεται** = θεωρεῖται κατὰ γενικὴν γνώμην. **καλῶς** = ὡραῖα (εἰρων.). **ὅδ' ὡς ἔοικε...** μετὰ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Αἵμονος, ὁ Κρέων ἀλλάσσει θέμα καὶ στρέφεται εἰς τοὺς παρεστῶτας, ὁμιλῶν περιφρονητικῶς περὶ αὐτοῦ. **εἴπερ γυνὴ** (ἐνν. εἶ). **προκήδομαι** = προνοῶ ὑπέρ. **ὦ παγκάκιστε**· ἐνν. τὸ ῥῆμ. προκήδει μου. **διὰ δίκης ἰέναι τινὶ** = εἶναι ἀντίδικον πρός τινα. **οὐ δίκαια ἐξαμαρτάνω** = λαμβάνω ἀποφάσεις μὴ συμφωνούσας μὲ τὸ δίκαιον. **ἀρχὰς** = ἀρχήν, ἀξίωμα. **οὐ γὰρ σέβεις**· αἰτιολογεῖ τὸ ἐννοούμ. ἁμαρτάνεις. **πατῶν** = καταπατῶν, περιφρονῶν (ἀσεβῶν πρὸς τοὺς θεούς). **ἦθος** = χαρακτήρ. **ὕστερον** = κατώτερον, ὄργανον μιᾶς γυναικός. **οὔ τἂν ἕλοις γε ἥσσω** = (ἴσως εἶμαι κατώτερος γυναικός), ἀλλὰ δὲν δύνασαι τοὐλάχιστον νὰ μὲ εὕρῃς κατώτερον (ὑποχείριον) αἰσχρῶν πράξεων. **ἐμέ.** ἐτέθη εἰς προέχουσαν θέσιν (ἐν τέλει) τοῦ στίχ., ἵνα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δηλωθῇ ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὸν Κρέοντα. **γοῦν** = τοὐλάχιστον. **ὑπὲρ ἐκείνης** καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑπὲρ τῶν αἰσχρῶν κατὰ τὸν Κρέοντα πράξεων, ἃς ἔπραξεν ἐκείνη. **οὐκ ἔσθ' ὡς** = οὐκ ἔσθ' ὅπως = κατ' οὐδένα τρόπον, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ. **γαμεῖς·** χρόν. μέλλ. **ὀλεῖ τινα** = θὰ γίνῃ αἴτιος ν' ἀποθάνῃ τις (ὁ Αἵμων ὑπονοεῖ βεβαίως ἑαυτόν, μέλλοντα ν' αὐτοκτονήσῃ, ἀλλ' ὁ Κρέων νομίζει ὅτι τὸν ἀπειλεῖ). **κἀπαπειλῶν** = καὶ ἐπαπειλῶν = καὶ μετ' ἀπειλῶν ἀκόμη. **ἐπεξέρχει ὧδε θρασὺς** = ἐπέρχεσαι ἐναντίον μου μετὰ τόσον μεγάλης θρασύτητος· **κενὸς** = κοῦφος, μωρός. **φρενόω-ῶ** = νουθετῶ, συνετίζω. **κλαίων** = οὐχὶ ἀτιμωρητί, κατόπιν τιμωρίας. **εἰ μή...** τίς λόγος εἶναι ἐδῶ; **ὢν** (ἐναντιωμ.). **δούλευμα** = δοῦλος, ὄργανον. **κωτίλλω** = κολακευτικῶς προσαγορεύω (πατέρα). **λέγων μηδὲν κλύειν·** ἀντίθεσις·δηλ. θέλεις νὰ λέγῃς καὶ ὄχι νὰ ἀκούῃς, τ.ἔ. χάνει κανεὶς τὰ λόγια του ὁμιλῶν πρὸς σέ. **ἄληθες;** = ἀλήθεια; (εἰρων.). **οὐ** (ἁρμόζει εἰς τὸ **χαίρων**) = οὐχὶ ἀτιμωρητί. **δεννάζω** = ὑβρίζω, περιπαίζω· ἐν τοῖς προηγουμένοις στίχοις, ἰδίᾳ ἐν τῷ 735 καὶ 753, διεῖδεν ὁ Κρέων ψόγον ἐκ μέρους τοῦ Αἵμονος, ἐν δὲ τοῖς στίχ. 755 καὶ 757 ἀντελήφθη εἰρωνείαν ἐκ μέρους αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ὠργίσθη. **ἐπὶ ψόγοισι** = μετὰ τοὺς ψόγους σου. **ἄγετε** = ἀπομακρύνετε (τὴν παραγγελίαν δίδει εἰς τοὺς συνοδοὺς τῆς Ἀντιγόνης). **τὸ μῖσος** (τὸ ἀφῃρημ. ἀντὶ τοῦ συγκεκριμ.) = τὴν μισητήν. **κατ' ὄμματα πλησία τῷ νυμφίῳ παρόντι** = ἐνώπιον καὶ πλησίον τοῦ νυμφίου παρόντος. **ἔμοιγε** (ἐκ τοῦ πλησίον) πλησίον ἐμοῦ τοὐλάχιστον. **οὐδαμὰ** = οὐδόλως. **τοὐμὸν κρᾶτα** = τὴν κεφαλήν μου, τὸ πρόσωπόν μου, ἐμέ. **προσόψει ἐν ὀφθαλμ. ὁρῶν·** καὶ ὁ Αἵμων, ὅπως ἀνωτέρω ὁ πατήρ, χρησιμοποιεῖ πλεονασμὸν πρὸς ἔξαρσιν τῶν λεγομένων του. **ὡς** (τελ.) **μαίνῃ ξυνὼν τοῖς θέλουσι τῶν φίλων** = ἵνα ἐπιδεικνύῃς τὴν μανίαν σου ἀναστρεφόμενος μὲ τοὺς θέλοντας ἐκ τῶν φίλων σου νὰ ἀντικρύζουν αὐτήν. **νοῦς τηλικοῦτος** = νοῦς τηλικούτου = τοσοῦτον νέου. **βαρὺς** = ἐπικίνδυνος (εὐεπίφορος εἰς κινδύνους). **ἀλγήσας·** ὑποθ. μετ. **φρονείτω μεῖζον ἢ κατ' ἄνδρα ἰὼν** (ἡ πρόθ. **κατὰ** σημ. ἐδῶ συμφωνίαν) = ἂς μεγαλοφρονῇ περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι ἁρμόζει εἰς ἄνδρα. **τὼ δ' οὖν κόρα** (ὁ **δὲ** πρὸς δήλωσιν ἀντιθέσεως μεταξὺ τοῦ Αἵμονος, ὅστις δύναται νὰ πράττῃ ὅ,τι θέλει, καὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Κρέοντος διὰ τὴν καταδίκην τῶν δύο κορῶν) = ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει τὰς κόρας. **καὶ κατακτεῖναι·** ὁ **καὶ** εἶναι ἐπιδοτικός· ὄχι μόνον κατεδίκασας, ἀλλὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ σκοπεύεις... **οὐ** (ἐνν. οὐ νοῶ κατακτεῖναι). **γε** = τοὐλάχιστον. **εὖ γὰρ οὖν λέγεις** = διότι ἀληθῶς καλὰ μοῦ τὸ ὑπενθύμισες. **σφε** = αὐτήν. **στίβος** (ὁ) = ὁδός. **κρύψω** = θὰ βάλω νὰ θάψουν. **κατῶρυξ-υχος**· ὡς ἐπίθ. = ὑπόγειος, ἐνταῦθα ὡς οὐσιαστ. = ὄρυγμα, λάκκος. **φορβὴ** = νομή, βοσκὴ ἐπὶ ζῴων, ἐπὶ ἀνθρώπων δὲ τροφή. **τοσοῦτον** = τόσον ὀλίγον. **ἅγος**· ἡ λέξις αὕτη ἐσήμαινε τὴν κάθαρσιν, τὴν ἀποτροπὴν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἁμαρτίαν, τὸ μίασμα· τὴν πρώτην σημασίαν ἔχει ἐδῶ, ἐνῷ ἐν τῷ στίχῳ 256 ἔχει τὴν δευτέραν· τό : **ὡς ἅγος μόνον** (ἐνν. εἶναι) = ὥστε νὰ εἶναι ἱκανὸν πρὸς κάθαρσιν μόνον. **προτίθημι** = θέτω ἐμπρός, παραθέτω. **ὃν μόνον σέβει θεῶν** (διότι χάριν αὐτοῦ παρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ ἄρχοντος). **τεύξεταί που** = θὰ τύχῃ πιθανῶς (εἰρων.)· τὸ ῥῆμα συντάσ. ἐδῶ μετ' αἰτιατικῆς. **τηνικαῦτα** = τότε. **πόνος περισσὸς** = μάταιος κόπος.

Πραγματικαί. ἄλλῳ γὰρ ἢ 'μοὶ χρὴ ἄρχειν... ἰδὲ ἐν τοῖς λόγοις τοῦ Κρέοντος τὰς ἀπολυταρχικὰς ἀντιλήψεις τῶν ἀρχόντων κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους, τὴν αὐτὴν δ' ἔννοιαν ἔχει καὶ ὁ στίχ. 737, ἐνῷ ὁ Αἵμων ἀντιπροσωπεύει διὰ τῶν γνωμῶν του πολίτην τῶν ἱστορικῶν χρόνων, καθ' οὓς ἐπεκράτουν ἀρχαὶ μᾶλλον φιλελεύθεραι. **πετρώδει κατώρυχι**· ἐννοεῖ ὑπόγειον θολωτὸν τάφον, οἷοι ἦσαν καὶ οἱ λεγόμενοι θηραυροὶ ἐν Μυκήναις. **ἅγος**· ἦτο ἀρχαία σηνήθεια νὰ παραθέτουν εἰς τὸν καταδικασθέντα εἰς θάνατον ὀλίγην τροφήν, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ ἐκ πείνης, ὅπερ ἦτο μιαρὸν δι' ὁλόκληρον τὴν πόλιν καὶ δὲν ἦτο ἀνεκτὸν ὑπὸ τῶν θεῶν.

ΤΡΙΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (781 - 800)

Λεξιλογικαί. σ τ ρ ο φ ή. **ὃς ἐν κτήμασι πίπτεις** (τὸ ἐν κτήμασι ἐτέθη προληπτικῶς) = ὃς ποιεῖς κτήματα ἐκείνους, οἷς ἂν ἐμπέσῃς = ὁ ὁποῖος καθιστᾷς κτήματά σου ἐκείνους, εἰς ὅσους ἤθελες ἐμπέσει. **Ἔρως**· ἡ λέξις αὕτη, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀντιστροφῇ ἡ λέξις **σύ**, τιθέμεναι ἐν ἀναφορᾷ καὶ ἐν ἀρχῇ στίχου προσδίδουσι μείζονα ἔμφρασιν καὶ ἐνάργειαν. **μαλακὸς** = τρυφερός. **νεάνιδος**· συνεκδ. ἀντὶ πληθ. **ἐννυχεύω** = διανυκτερεύω. **ὑπερπόντιος**· κατηγορούμενον, ἐξηγούμενον δι' ἐμπροθέτου προσδιορισμοῦ. **ἐν ἀγρονόμοις αὐλαῖς** = ἐν αὐλαῖς ἀγρονόμων = εἰς τὰς αὐλὰς (καὶ ἑπομένως εἰς τὰς κατοικίας) ἀνθρώ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πων ἀγροδιαίτων. **οὐδείς σε φύξιμος** (μεταβατ.) = οὐδεὶς δύναται νὰ σὲ διαφύγῃ. **ἀμέριος** = ἐφήμερος (ἀντίθ. τοῦ ἀθανάτου). Ἡ ἐπανάληψις τοῦ **σὲ** χάριν ἐμφάσεως. **ὁ ἔχων σε** = ὁ κατεχόμενος ὑπὸ σοῦ. **μαίνομαι** = καταλαμβάνομαι ὑπὸ μανίας.

ἀντιστρ. **ἀδίκους** (προληπ. κατηγορ.) = ὥστε νὰ γίνωνται ἄδικοι. **παρασπῶ** = παραπλανῶ, παρασύρω. **ἐπὶ λώβᾳ** (τελ. αἴτιον) = πρὸς βλάβην, πρὸς καταστροφήν. **τὸ νεῖκος** = φιλονικία, εἶναι δὲ ἐδῶ σχῆμα ὑπαλλαγῆς : **τόδε νεῖκος ἀνδρῶν ξυναίμων** (ἤτοι υἱοῦ πρὸς πατέρα). **ἔχεις ταράξας** = ἔχεις ἐγείρει. **ὁ ἵμερος** = ὁ πόθος. **εὔλεκτρος** = ἡ καλὸν λέκτρον (κλίνην) ἔχουσα, ἡ ἐμφανίζουσα καλὸν γάμον, ἡ ὡραία. **βλεφάρων** · γεν. ὑποκειμ. ἐκ τοῦ ἵμερος. **νύμφας** · κτητ. εἰς τὸ βλεφάρων. **ἐναργὴς** (κατηγορ. ἐπιρρημ.) = ἐναργῶς, ὁλοφάνερα. **πάρεδρος** (παράθεσις τοῦ ἔρως, ἵμερος) = συμπάρεδρος. **τῶν μεγάλων ἐν ἀρχαῖς θεσμῶν** = τῶν μεγάλων ἠθικῶν νόμων τῆς διακυβερνήσεως τοῦ κόσμου. **ἄμαχος** = ἀκαταγώνιστος. **ἐμπαίζει** = παίζει ἐν τοῖς βλεφάροις τῆς νύμφης.

Πραγματικαί. Ἔρως · ὡς θεὸς ἐθεωρεῖτο γενικῶς υἱὸς τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεως, κατ' ἄλλους δὲ μύθους τοῦ Διὸς ἢ τοῦ Ἑρμοῦ. Παρίστατο ὑπὸ τῆς τέχνης κατ' ἀρχὰς μὲν ὡς χαριέστατος πρόσηβος νεανίας, βραδύτερον δὲ ὡς ὡραῖον καὶ πονηρὸν ὑπόπτερον παιδίον, φέρον τόξον καὶ βέλη ἐντὸς φαρέτρας ἢ ἐνίοτε καὶ δᾷδα, καὶ τοιουτοτρόπως εἰκονίζετο πάντοτε ὡς τοξότης καὶ πύκτης καὶ ἐν γένει ὡς μαχητής. Εἶναι δὲ τὸ τρίτον τοῦτο στάσιμον τοῦ χοροῦ εἷς ἐπινίκιος ὕμνος εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Ἔρωτος. Λέγει δὲ ἀνίκητον τοῦτον, διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιπτώσεων καὶ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Αἵμονος ἐνίκησεν οὗτος τὰ πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἄρχοντα καθήκοντα τοῦ υἱοῦ **ὑπερπόντιος ἔν τ' ἀγρονόμοις αὐλαῖς** · ἐννοεῖ βεβαίως πᾶσαν τὴν χερσαίαν καὶ θαλασσίαν φύσιν. Πρβλ. καὶ τοὺς στίχους τοῦ ποιήματος τος τοῦ νεωτέρου Ἕλληνος ποιητοῦ Ἀθ. Χριστοπούλου « ἐσὺ θεοὺς κι' αἰθέρια, οὐράνια κι' ἀέρια κρατεῖς καὶ βασιλεύεις » **τῶν μεγάλων θεσμῶν** · ὁ Ἔρως, ὡς ἐπηρεάζων τὰς σκέψεις καὶ ἐνεργείας τῶν ἀνθρώπων, θεωρεῖται ὡς δύναμις ἴση πρὸς τοὺς ἄλλους ἠθικοὺς νόμους, τοὺς διέποντας τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν, θεωρεῖται ὡς συμπάρεδρος καὶ συνάρχων τῶν ἄλλων ἠθικῶν νόμων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (801 - 943)

(Ἐν τούτῳ περιλαμβάνεται καὶ ὁ κομμὸς 806 - 886)

α') 801 - 882

Λεξιλογικαί. ἔξω θεσμῶν = ἔξω τῶν νομίμων, τῆς καθιερωμένης τάξεως τῶν πραγμάτων. **ὁρῶν** καὶ **ὅθ' ὁρῶ**· ἐκφράζεται αἰτιολογία. **παγκοίτας** = ὁ τοὺς πάντας κοιμίζων. **ἀνύτω** καὶ **ἀνύω θάλαμον** = διανύω τὴν ὁδὸν εἰς τὸν κοιτῶνα (ἐνν. τὸν Ἅδην).

στροφὴ α'. **νεάταν** (νέος) = τὴν τελευταίαν ὁδόν. **νέατον**· ἐπιρρημ. προσδιορ = διὰ τελευταίαν φοράν. **ἔγκληρος** = μέτοχος. **ἐπινυμφίδιος**=ᾀδόμενος χάριν τῆς νύμφης ἐπὶ τῷ νυμφῶνι, τὸ ἐπιθαλάμιον ᾆσμα. **κεῦθος** (τὸ) = ὁ κευθμών, ἡ κρύπτη. **φθινάδες νόσοι** = νοσοι φθαρτικαί, φθίσις. **ἐπίχειρα ξιφέων** (ἡ γεν. ὑποκειμ.) = ἀμοιβὴ παρεχομένη ὑπὸ τοῦ ξίφους, ὁ διὰ ξίφους θάνατος (τοῦτον ἐσκόπει ἀρχικῶς νὰ ἐφαρμόσῃ ὁ Κρέων, ἰδὲ στίχ. 760 καὶ 761). **αὐτόνομος** = αὐθαίρετος, οἰκείᾳ θελήσει. **μόνη**· ἀναφέρεται εἰς τὸ **ζῶσα**.

ἀντιστρ. α'. **λυγροτάταν** (ἐπιρρημ. κατηγ.) = οἰκτρότατα, κατὰ τρόπον λυπηρότατον. **πρὸς ἄκρῳ Σιπύλῳ** = παρὰ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Σιπύλου (κυρίως εἶναι εἰς τὸ μέσον τοῦ κρημνοῦ). **δαμάζω** = ἀπολιθώνω. **πετραία βλάστα** = βλάστησις (προεξοχὴ) τοῦ βράχου. **ὡς ἀτενὴς κισσὸς** = ὡς κισσὸς ἰσχυρῶς περιτετυλιγμένος, ὅπως δηλ, ὁ κισσός, σφιγκτὰ περιφυόμενος εἰς τὸ δένδρον, ἀφανὲς καθιστᾷ αὐτό. οὕτω καὶ ὁ βράχος ἰσχυρῶς περιπεπλεγμένος ἀπελίθωσε τὴν Νιόβην. **ὡς φάτις ἀνδρῶν** = ὡς λέγεται. **τάκομαι** = τήκομαι = λειώνω, μαραίνομαι ἐκ λύπης. **λείπει**· καθ' ἑνικόν, ὡς συνταχθὲν πρὸς τὸ πλησιέστερον. **χιών**· χιὼν ἐτέθη ἀντὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς παραγομένου ὕδατος· διὰ τούτου μᾶς ἑρμηνεύει, πόθεν προέρχονται τὰ δάκρυα τῆς Νιόβης. **δειρὰς-άδος** = ὁ λαιμὸς τοῦ σώματος. Τοῦτο λέγεται καὶ περὶ τῆς ράχεως τοῦ ὄρους, ὅπως καὶ αἱ ὀφρύες (ἐδῶ ὀφθαλμοὶ) λέγονται καὶ ἐπὶ ὄρους καὶ ἐπὶ ἀνθρωπίνου σώματος. **παγκλαύτοις** = ταῖς ἀεὶ κλαιούσαις. **ᾧ με ὁμοιοτάταν** (ἐπιρρ. κατηγορ.) = πρὸς αὐτὴν δὲ ἐμὲ καθ' ὁμοιότατον τρόπον (δηλ. καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη ὑπὸ βράχου περιβάλλονται). **κατευνάζω** = κοιμίζω, θανατώνω. **θεογεννὴς** = γεννηθεῖσα ἐκ θεῶν (ἡ Νιόβη). **καίτοι** = καὶ ὅμως. **φθιμένᾳ** (τινὶ) = ὅταν ἀποθάνῃ τις. **ἀκούω** = νομίζομαι, φημίζομαι. **ἔγκλημα** = κοινά, ὅμοια. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **καίτοι τάκοῦσαι ἔγκληρα τοῖς ἰσοθέοις**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λαχεῖν μέγα ἐστὶ (τινι) **φθιμένᾳ** = καὶ ὅμως τὸ νὰ γίνῃ φήμη περὶ τινος, ὅτι, ὅτε ἀπέθανεν, ἔτυχε τῆς αὐτῆς μοίρας πρὸς τοὺς ἰσοθέους, εἶναι σπουδαῖον.

σ τ ρ ο φ ὴ β΄. **γελῶμαι** = περιπαίζομαι (ἡ Ἀντιγόνη λέγει τοῦτο, εἴτε διότι ἡρμήνευσε τὴν λέξιν λαχεῖν διὰ τοῦ παθεῖν, εἴτε διότι δὲν ἔβλεπε τὸν λόγον νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν Νιόβην, θεωρήσασα εἰρωνικὰ εἰς βάρος της τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ χοροῦ). **οἴχομαι** = φεύγω, ἀποθνήσκω. **ἐπίφαντος** = ὁρωμένη, ζῶσα. **πολυκτήμονες** = πλούσιοι (εἰς οὓς περιλαμβάνεται καὶ ὁ τίτλος εὐγενείας). **ὔμμε** (αἰολικὸς τύπος) = ὑμᾶς· **ἔμπας** = μ' ὅλα ταῦτα· (ἂν καὶ οὐδὲν κερδίζω). **ἐπι-κτῶμαι** = ἐπικαλοῦμαι μάρτυρας. **οἷα... ἔρχομαι**· πλαγ. ἐρωτ. πρότ. = ὑπὸ ποίας συνθήκας... Ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ : φίλων ἄκλαυτος. **οἵοις νόμοις** (ἐνν. ἀνοσίοις) = μὲ ποίους ἀνοσίους νόμους. **ἔργμα** (εἴργνυμι, εἴργω) = εἱρκτή, τάφος. **τυμβόχωστος** = ὡσὰν τύμβος κεχωσμένος. **ποταίνιος** = νέος, πρωτάκουστος (καινοφανής, διότι πρόκειται νὰ κλεισθῇ ἐν αὐτῷ ζωντανή). **πρὸς ἔργμα τυμβόχ. ἔρχομαι τάφου ποταινίου** = πηγαίνω εἰς εἱρκτὴν πρωτακούστου τάφου, ὡσὰν τύμβον ἐπικεχωσμένην. **μέτοικος** = ζῶσα, κατοικοῦσα μεταξύ. **προσέπεσες** = προσέκρουσες (ἔκφρασις ποιητική), βαρέως ἥμαρτες. **βάθρον δίκας** = βάσιν (θρόνον) τοῦ ἀγάλματος τῆς θεᾶς Δικαιοσύνης. **ἐκτίνω** = πληρώνω. **πατρῷος** = ὑπὸ τοῦ πατρὸς κληροδοτηθείς. **πολύν τινα** = παρὰ πολὺν (φοβερόν). **ἄθλος** = ἀγών, δυστύχημα.

ἀ ν τ ι σ τ ρ. β΄. **ψαύω** (συντάσσ. ἐδῶ μετ. αἰτιατ.) = ἐγγίζω ὑπομιμνήσκω. **τριπόλιστος** = (τρὶς - πολίζω ἢ πολέω = ἀροτριῶ, στρέφω) = τρὶς (δηλ. ἐπανειλημμένως) λεγόμενος καὶ ἑπομένως διαβόητος. **οἶτος** (ἐκ ῥίζ. οἰ τοῦ οἴσω τοῦ ῥήμ. φέρω) = μοιραῖον, τύχη (χρησιμ. ὡς ἐπεξ. τοῦ μερίμνας). **πρόπαντος** = ὁλοκλήρου ἐν γένει (ἡ πρὸ ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ παντός). **κλεινοῖς Λαβδακ.** ἀντὶ γενικῆς ἐτέθη ἡ δοτ. ἐκ τοῦ πότμου (πίπτω) = τοῦ πεσόντος ἡμῖν κλπ., χρησιμ. δὲ ἡ δοτικὴ αὕτη ὡς ἐπεξήγησις τοῦ : ἀμετέρου. **ματρῷαι λέκτρων ἄται** = ἄται ματρῴων λέκτρων = δυστυχήματα (συμφοραὶ) προελθόντα ἐκ τοῦ γάμου τῆς μητρός μας. **κοιμήματα δυσμόρου μητρὸς** (γεν. ὑποκ.) = περιπτύξεις, πλαγιάσματα τῆς... **αὐτογέννητα** (ὑπαλλαγὴ) ἀντὶ αὐτογεννήτῳ πατρὶ = μὲ τὸν πατέρα, ὃν αὐτὴ ἡ ἰδία ἐγέννησεν. **οἵων** = ἀπὸ ποίους γονεῖς. **ἀραῖος** = ἐπικατάρατος, **μέτοικος** = ἵνα συνοικήσω μετ' αὐτῶν. **δύσποτμος** = κακότυχος. **κυρέω-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὦ = τυγχάνω. **κατήναρες**· ἀόρ. β'. τοῦ ἀποθ. ῥήμ. κατεναίρομαι = φονεύω. **εὐσέβεια** = εἶναι τεκμήριον εὐσεβῶν φρονημάτων. **κράτος δὲ** (τούτου) **ᾧ κράτος μέλει, οὐδαμᾷ παραβατὸν πέλει** = ἡ ἐξουσία δὲ ἐκείνου, ὅστις εἶναι ἐπιτετραμμένος αὐτήν, κατ' οὐδένα τρόπον εἶναι παραβατή. **αὐτόγνωτος ὀργά** = αὐτόβουλος ὁρμή, αὐθαίρετος σπουδή. **τάνδε** = δι' αὐτῆς ἐδῶ. **οὐκέτι μοι θέμις** (ἐστὶ) = δὲν εἶναι πλέον ἐπιτετραμμένον εἰς ἐμέ. **λαμπάδος** = τοῦ ἡλίου. **πότμος** (ὁ) = μοῖρα. **ἀδάκρυτος** = ἄκλαυτος.

Πραγματικαί. ἔξω φέρομαι τῶν θεσμῶν· ἐξέρχεται τῆς κεκανονισμένης τάξεως τῶν πραγμάτων, ἐπειδὴ διὰ τῶν δακρύων του δεικνύει συμπάθειαν πρὸς τὴν καταδικασθεῖσαν βασιλόπαιδα. Ἐν τῷ κομμῷ, στίχ. 806 — 882, ἡ Ἀντιγόνη, ἥτις, ὡς ἡρωὶς ὑπὲρ τοῦ ἄλλους κοινοὺς ἀνθρώπους, ἐθυσίασε ζωὴν καὶ πᾶν ἀγαθὸν χάριν τῆς ἐκπληρώσεως ἑνὸς ὑπερτάτου καθήκοντος, τώρα, ὅτε ἐπετελέσθη τοῦτο καὶ βλέπει ἐμπρός της τὸ φάσμα τοῦ θανάτου καὶ ἀναλογίζεται τὴν στέρησιν τοῦ γάμου, ὅστις ἦτο καὶ εἶναι ὁ φυσικὸς τῆς γυναικὸς προορισμός, λυπεῖται ὑπερβολικὰ ὡς ἄνθρωπος κ.τ.λ.· ποῖα ἄλλα παρόμοια παραδείγματα ἔχομεν; **Ἀχέρων**· ποταμὸς ἐν Θεσπρωτίᾳ τῆς Ἠπείρου· πηγάζων οὗτος ἀπὸ τὰ βουνὰ τοῦ Σουλίου διαρρέει τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην, βυθίζεται ὑπὸ τὴν γῆν καὶ ἐκρέει ἀκολούθως εἰς τὴν Ἰόνιον θάλασσαν. Τὸ ἄγριον καὶ τραχὺ καὶ μυστηριῶδες τῶν τόπων, δι' ὧν διέρχεται, τὰ σκοτεινὰ καὶ λασπώδη νερὰ τῆς λίμνης, αἱ ἐξαφανίσεις καὶ ἐπανεμφανίσεις αὐτοῦ, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς παλαιοτάτας τοπικὰς παραδόσεις καὶ ἔπλασαν τὸν ὁμώνυμον τοῦ Ἅδου ποταμόν. **ὑμεναίων**· οἱ ὑμέναιοι ἦσαν ᾄσματα ᾀδόμενα κατὰ τοὺς γάμους, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν πομπήν, ἐν συνοδείᾳ αὐλοῦ. Ὁ δ' ἐπιθαλάμιος ὕμνος ἐψάλλετο ἔξωθι τοῦ νυμφικοῦ θαλάμου πρὸς τιμὴν τῆς νύμφης ὑπὸ παρθένων ἔξωθι τοῦ νυμφῶνος ἱσταμένων. **ζῶσα μόνη δή...** ὁ χορὸς θέλων νὰ παρηγορήσῃ τὴν τεθλιμμένην Ἀντιγόνην εὑρίσκει πρόχειρον δικαιολογίαν, ὅτι μόνη αὐτὴ κατ' ἐξαίρεσιν, χωρὶς νὰ ἀσθενήσῃ κλπ., ζωντανὴ κατέρχεται εἰς τὸν Ἅδην. **Φρυγίαν ξέναν**· πρόκειται περὶ τῆς Νιόβης, τῆς θυγατρὸς τοῦ περιβοήτου Ταντάλου, ὁ μῦθος τοῦ ὁποίου καὶ τῆς Νιόβης εἶναι γνωστός, ἡ δὲ ἀπολίθωσις αὐτῆς κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐγένετο ἐκεῖ παρὰ τὸ ὄρος Σίπυλον τῆς Λυδίας ἐν Μ. Ἀσίᾳ, ὅπου ὑπάρχει ἀνάγλυφος φυσικὴ ἐκ πέτρας γυναικεία μορφὴ καθημένη, ἐπιγέννημα μὲν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτῆς τῆς φύσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς τέχνης καταλλήλως διασκευασθεῖσα, ὥστε νὰ μὴ παραλλάσσῃ τῆς μορφῆς γυναικὸς καθημένης καὶ δακρυρροούσης, δάκρυα δὲ εἶναι τὰ ὄμβρια καὶ τὰ ἐκ τῆς τηκομένης χιόνος καταρρέοντα ὕδατα. Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο ἀναφέρει καὶ ὁ περιηγητὴς Παυσανίας, ὅτι εἶδεν. Φαίνεται, ὅτι κατ' ἀρχὰς ἦτο καθιερωμένον εἰς τὴν Ἀσιανὴν θεὰν Κυβέλην καὶ ὕστερον ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ πλασθῇ ὁ μῦθος τῆς Νιόβης, μὲ τὸν ὁποῖον ἠσχολήθη ἡ ἐπική, λυρικὴ καὶ δραματικὴ ποίησις. **θεογεννὴς** ὡς καταγομένη ἐκ τοῦ Διός, οὗ υἱὸς ἦτο ὁ πατὴρ Τάνταλος. **Διρκαῖαι κρῆναι**· ἐτέθη πληθ., διότι ἡ Δίρκη ἀπετελεῖτο ἐκ πολλῶν πηγῶν, ἔκειντο δὲ αὗται πλησίον τῶν Θηβῶν. **συμμάρτυρας ἐπικτῶμαι**· συχνάκις ἐγίνετο παρ' ἀρχαίοις ἐπίκλησις τῆς πέριξ φύσεως τῆς θαλάσσης, τῶν ὀρέων, τῶν ποταμῶν κ.τ.λ. **δυσπότμων γάμων**· ἡ ὑπόμνησις τοῦ ἀτυχοῦς γάμου τῶν γονέων της ἀνέμνησεν αὐτὴν καὶ τὸν ἀτυχῆ γάμον τοῦ ἀδελφοῦ Πολυνείκους, νυμφευθέντος τὴν κόρην τοῦ Ἀδράστου, ὅστις γάμος πρὸς τοῖς ἄλλοις ὑπῆρξεν αἰτία τῆς ἐκστρατείας αὐτοῦ ἐναντίον τῶν Θηβῶν, τοῦ ὀλέθρου του καὶ τῆς καταδίκης εἰς θάνατον τῆς Ἀντιγόνης. **ἄκλαυτος, ἄφιλος** κλπ. ἐν τῇ ἐπῳδῷ ἡ Ἀντιγόνη ἐπαναλαμβάνει δι' ὀλίγων τὰ λεχθέντα ἐν τῷ κομμῷ, προσθέτουσα μόνον τὸ ἄκλαυτον ὑπὸ τῶν φίλων.

β') 883 - 943

Λεξιλογικαί. Ὁ Κρέων ἐξελθὼν τῶν ἀνακτόρων καὶ ἰδὼν ἔκπληκτος, ὅτι ἐκεῖ ἦτο ἀκόμη ἡ Ἀντιγόνη, ὀργίζεται κ.τ.λ. **ἀοιδὴ** = θρῆνος. **εἰ χρείη** = ἐὰν ἤθελε παραστῆ ἀνάγκη, ἤθελε προκύψει ὠφέλεια· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ἄρ' ἴσθ ὡς, εἰ χρείη λέγειν πρὸ τοῦ θανεῖν (= ἐνώπιον τοῦ θανάτου) ἀοιδὰς καὶ γόους, οὐδ' ἂν εἷς παύσαιτ' ἂν λέγειν; **οὐκ ἄξεθ' ὡς τάχιστα** ἰσοδυν. πρὸς ἔντονον προσταγὴν = ἀπαγάγετέ την τάχιστα. **κατηρεφὴς τύμβος** = θολωτὸς τάφος (ἐστεγασμένος ἄνωθεν). **περιπτύσσω** = περικλείω, περιβάλλω. **χρῇ** (τοῦ ῥημ. χράω) = θέλω, χρήζω. **τυμβεύω** (ἀμετάβ.) = διάγω ἐν τύμβῳ, κατοικῶ ἐντὸς τάφου. **τοὐπὶ τήνδε τὴν κόρην** (προσδιορ. τῆς ἀναφορᾶς) = ὅσον ἀφορᾷ εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν κόρην. **ἁγνοί**· λέγει οὕτω, διότι δὲν φονεύει αὐτήν, ἀλλὰ τὴν ἀφίνει ζῶσαν μετά τινος τροφῆς, ὡς εἶπε καὶ ἐν στίχ. 775 (φορβῆς τοσοῦτον). **δ' οὖν** = ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει. **μετοικίας τῆς ἄνω** = τοῦ δικαιώματος νὰ κατοικῇ (νὰ εἶνα)ι μεταξὺ ἡμῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν ζώντων ἄνω ἐπὶ τῆς γῆς. **νυμφεῖον** = νυμφικὸς θάλαμος (μετὰ πολλῆς πικρίας λέγει τὸν ἀπαίσιον τάφον της νυμφικὸν θάλαμον). **κατασκαφὴς** = κοῖλος, ὑπόγειος. **ἀείφρουρος**=διότι ἐπρόκειτο μέχρι τέλους τῆς ζωῆς νὰ φυλάττῃ τὴν Ἀντιγόνην. **οἱ πορεύομαι πρὸς τοὺς ἐμαυτῆς** = ὅπου πορευομένη πηγαίνω πρὸς τοὺς ἰδικούς μου. **ὧν...** ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : ὧν ὁλωλότων πλεῖστον ἀριθμόν. **Φερσέφασσα**=ἡ Περσεφόνη. **ὧν λοισθία** (ἡ ὧν γεν. διαιρ.) = ἐσχάτη. **μακρῷ** (ἐπιτείνει τὸ) **κάκιστα** = μὲ ὑπερβολικὰ οἰκτρότατον θάνατον (διότι θάπτεται ἀθῷα, νέα καὶ ζωντανή). **πρίν μοι μοῖραν ἐξήκειν βίου** (ποία ἡ σύνταξις τοῦ πρίν ;) = πρὸ τοῦ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέρμα ὁ εἱμαρμένος εἰς ἐμὲ χρόνος τῆς ζωῆς. **κάρτ' ἐν ἐλπίσιν τρέφω** = διατηρῶ παρὰ πολὺ μεγάλην ἐλπίδα. **φίλη-προσφιλὴς-φίλη** · ἡ ἀναφορὰ χάριν ἐμφάσεως. **κασίγνητον κάρα** · οὕτως ἀποκαλεῖ τὸν Ἐτεοκλέα. **περιστέλλω** (κυρίως)=ἐνδύω τὸν νεκρόν, εἶτα κηδεύω, θάπτω, **τοιάδ' ἄρνυμαι**=τοιαύτην λαμβάνω ἀμοιβήν. **τοῖς φρονοῦσιν** (δοτ. τῆς κρίσεως) = κατὰ τὴν γνώμην τῶν ὑγιῶς φρονούντων. τὸ **εὖ** ἀνήκει εἰς τὸ ῥ. ἐτίμησα· διὰ τὰ ἀπό : **σ' ἐγὼ 'τίμησα...** μέχρι: **νόμῳ**, ἰδὲ πραγματ. παρατηρήσεις. **ἐτήκετο** = ἔλειωνεν, ἐσήπετο ἄταφος. **εἰ τέκνα** · ἐνν. τὸ ἐτήκοντο. **βίᾳ** = παρὰ τὴν θέλησιν. **ἂν ἠρόμην τόνδε πόνον** = θὰ ἀνελάμβανον τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἐπιπόνου, ὡς αὐτοῦ ἐδῶ, ἔργου. **πρὸς χάριν τίνος νόμου ;** = πρὸς χάριν ποίας ἠθικῆς ἀρχῆς, τίνος ἠθικοῦ ἀξιώματος ; Ἡ μετ. **κατθανόντος** εἶναι ὑποθ. **ἀμπλακίσκω** = στεροῦμαι. **τοῦδε,** δηλ. παιδός. **κεκευθότοιν** (τοῦ ῥήμ. κεύθω ὡς ἀμέταβ.) = ἐὰν ἐὰν ἤθελον ἀποθάνει. **οὐκ ἔστιν ὅστις** = οὐδείς. **βλάστοι** · τοῦ ρ. βλαστάνω. **τοιῷδε μέντοι νόμῳ** = ἐπὶ τῇ βάσει ὅμως τοιαύτης ἀρχῆς (περὶ ἧς ὡμίλησα ἀνωτέρω). **ἐκπρότιμήσασα** = προτιμήσασα ἀπὸ τοὺς ἄλλους πατέρα καὶ υἱόν. **ταῦτα ἔδοξ' ἁμαρτάνειν** = ἐφάνην, ὅτι ἔπεσα εἰς αὐτὸ (ποὺ μοῦ ἀπεδόθη) τὸ ἔγκλημα. **διὰ χειρῶν οὕτω** = διὰ τῆς βίας ἔτσι. **ἄγει με** = διέταξε τοὺς δορυφόρους νὰ μὲ ὁδηγήσωσι. **μὴ λαχοῦσαν μέρος οὔτε γάμου του οὔτε παιδείου τροφῆς** = χωρὶς νὰ μετάσχω οὔτε γάμου τινὸς (χωρὶς νὰ νυμφευθῶ), οὔτε καὶ ἀνατροφῆς τέκνων. **ἔρημος πρὸς** = ἐγκαταλελειμμένη ὑπό. **εἰς κατασκαφὰς θανόντων** = εἰς κοῖλον τάφον. **ποίαν παρεξελθοῦσα δαιμόνων δίκην** = διότι ποῖον θεῖον δίκαιον παρέβην ; **βλέπειν** = προσβλέπειν. **αὐδᾶν** = προσφωνεῖν, ἐπικαλεῖσθαι. **ἐπεί γε δὴ εὐσεβοῦσα τὴν δυσσέβειαν ἐκτησάμην** = ἐπειδή, ὡς γνωστόν, πράτ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τουσα εὐσεβῆ πρᾶξιν ἀπέκτησα κατηγορίαν (καὶ τιμωρίαν) ἐπὶ ἀσεβείᾳ. **τάδε** = τἀνωτέρω (δηλ. ἡ ἀπόκτησις τῆς κατηγορίας... διὰ τὴν εὐσεβῆ μου πρᾶξιν). **ξυγγιγνώσκω**=λαμβάνω γνῶσιν, διδάσκομαι. **παθόντες ξυγγνοῖμεν ἂν ἡμαρτηκότες** = ἀφ' οὗ πάθωμεν, θέλομεν μάθει, ὅτι ἐσφάλαμεν (πρβλ. τὴν λαϊκὴν ῥῆσιν: ὁ παθὼς μαθός). **οἶδε**· ὁ Κρέων καὶ οἱ ὁμόφρονές του. **μὴ πλείω ἢ καὶ**=ἴσα, ὅμοια πρὸς ὅσα. **ἐκδίκως**= ἀδίκως. **ἔτι αὐταὶ ῥιπαὶ τῶν αὐτῶν ἀνέμων ψυχῆς τήνδε γ' ἔχουσιν** =ἀκόμη ἡ ἰδία ψυχικὴ ταραχὴ (ἔξαψις) κατέχει αὐτὴν δὰ τοὐλάχιστον. **τοιγὰρ**=διὰ τοῦτο ἀκριβῶς. **κλαύμαθ' ὑπάρξει**=θὰ τιμωρηθῶσι. **ὑπὲρ βραδυτῆτος**· λόγῳ τῆς βραδύτητος νὰ τὴν ἀπαγάγουν. **θανάτου ἐγγυτάτω**=πλησιέστατα πρὸς τὸν θάνατον. **ἀφῖκται** =ἔχει ἐκφρασθῆ (δηλ. ὁ λόγος αὐτὸς τοῦ Κρέοντος ἔχει ἐκστομισθῆ δεικνύων, ὅτι προσεγγίζει ὁ θάνατος). **οὐδὲν παραμυθοῦμαι** =οὐδόλως σὲ συμβουλεύω. **μὴ οὐ τάδε ταύτῃ κατακυροῦσθαι** = ὅτι ταῦτα ἐδῶ, δηλ. αἱ ἀπειλαὶ (ἀποφάσεις) του περὶ θανάτου, δὲν θὰ ἐπικυρωθῶσι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. **προγενεῖς**=προγονικοί. **ἄγομαι δὴ κοὐκέτι μέλλω** (ἐνν. ἰέναι). **κοιρανίδαι** = τύραννοι, βασιλεῖς, ἡγεμόνες. **βασιλειδᾶν**= βασιλειδῶν, τῶν βασιλοπαίδων. **τὴν εὐσεβίαν σεβίσασα** = ἐπειδὴ ἐτίμησα τὸ ἔργον τῆς εὐσεβείας.

Πραγματικαί. Φερσέφασσα· ἡ Περσεφόνη λέγεται καὶ Περσεφόνεια, Περσέφασσα κλπ. Κατὰ τὸν μῦθον ἦτο κόρη τῆς θεᾶς Δήμητρος καὶ τοῦ Διὸς καὶ σύζυγος τοῦ Πλούτωνος, θεοῦ τοῦ Ἅδου. Αὕτη ἔζη ἐπὶ ἓξ μῆνας εἰς τὸν κάτω κόσμον μετὰ τοῦ ἀνδρός της καὶ ἐπὶ ἓξ μῆνας ἐπὶ τῆς γῆς μετὰ τῆς μητρός της. Τοῦτο δὲν εἶναι ἄλλο τι ἢ συμβολικὴ παράστασις τοῦ σπόρου τοῦ σίτου, ὁ ὁποῖος χάνεται εἰς τὴν γῆν καὶ φυτρώνει πάλιν. Τὰ ἀπὸ τοῦ στίχ. 904: **σ' ἐγὼ 'τίμησ'...** μέχρι τοῦ ἐν τῷ στίχ. 914: **νόμῳ,** κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν (τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ ποιητοῦ Goethe καὶ ἄλλων ἡμετέρων καὶ ξένων) δὲν ἦσαν τοῦ Σοφοκλέους, ἀλλὰ προσετέθησαν ὑπ' ἄλλης χειρός, διότι οἱ λόγοι οὗτοι τῆς Ἀντιγόνης ἀντιφάσκουσι πρὸς τὰς πράξεις καὶ τοῦ προηγουμένους λόγους καὶ ἀρχὰς αὐτῆς. Ἐνῷ δηλ. προηγουμένως ἐδικαιολόγει τὴν πρᾶξίν της, λέγουσα, ὅτι παρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ ἄρχοντος χάριν τῶν θείων νόμων, τώρα θεωρεῖ τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους ὑπερτέρους τῶν θείων καὶ ὁμολογεῖ, ὅτι θὰ παρήκουεν εἰς τοὺς νόμους τῆς πολιτείας χάριν μόνον ὡρισμένου συγγενοῦς, τοῦ ἀδελφοῦ. Τὸ χωρίον τοῦτο λοι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πὸν κατὰ τὴν γνώμην των δὲν εἶναι γνήσιον, ἀλλὰ προσετέθη μεταγενεστέρως, παραληφθὲν ἐξ ἑνὸς διηγήματος τοῦ Ἡροδότου, κατὰ τὸ ὁποῖον, ὅτε συνελήφθη, ὡς αἰχμάλωτος, ὑπὸ τοῦ Δαρείου ὁ Ἰνταφέρνης καὶ κατεδικάσθη μεθ' ὅλων τῶν περὶ αὐτὸν εἰς θάνατον, ἐπροτάθη ὑπὸ τοῦ Δαρείου εἰς τὴν σύζυγόν του νὰ ἐκλέξῃ ποῖον θέλει νὰ σώσῃ ἐκ τῶν οἰκείων της, αὕτη δὲ ἔσπευσε νὰ ἐκλέξῃ τὸν ἀδελφόν της, διότι, ὡς εἶπεν, ἂν ὁ θεὸς ἤθελεν, ἠδύνατο νὰ ἀποκτήσῃ ἄλλον σύζυγον ἢ υἱόν, ἂν ἤθελον ἀποθάνει ἐκεῖνοι, ἐνῷ ἀδελφὸν δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποκτήσῃ ἄλλον, διότι εἶχον ἀποθάνει οἱ γονεῖς αὐτῆς. Ἄλλωστε, ὡς εἶναι λογικόν, ὁ Πολυνείκης δὲν ἔζη, ὥστε νὰ προτιμήσῃ ἡ Ἀντιγόνη τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ τῆς τῶν ἄλλων. Τινὲς ὅμως παραδέχονται, ὅτι οἱ ἀνωτέρω στίχοι εἶναι γνήσιοι τοῦ Σοφοκλέους, μαρτυροῦντες ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν μεγάλην ἀξίαν καὶ προτίμησιν τῆς πατροπαραδότου παρ' Ἕλλησιν ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν στενὴν συνάφειαν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τοῦ Ἡροδότου καὶ Σοφοκλέους, οἵτινες ἦσαν σύγχρονοι καὶ φιλικώτατα συνεδέοντο πρός ἀλλήλους. **προγενεῖς**· ἐννοεῖ τοὺς ἀρχαίους ἐπιχωρίους θεούς. **κοιρανίδαι**· οὕτω προσφωνοῦνται οἱ ἀποτελοῦντές τὸν χορόν, ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ ἀποκαλοῦνται ἄνακτες· τὴν ἐπωνυμίαν δὲ ταύτην εἶχον οὐ μόνον οἱ βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ εὐγενεῖς ἐκ τῶν πολιτῶν

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (944 - 987)

Λεξιλογικαί. στροφὴ α'. **ἔτλα καὶ** = ὑπέστη τὴν αὐτὴν τύχην (ῥ. τλάω = ὑπομένω, καρτερῶ). Πρὸ αὐτοῦ δέον νὰ ἐννοήσωμεν τὸ ἐκ μέρους τοῦ χοροῦ παραινετικὸν πρὸς τὴν Ἀντιγόνην « τέτλαθι ». **Δανάης δέμας** (περίφρασις) = ἡ Δανάη. **ἀλλάξαι** = νὰ ἀνταλλάξῃ τὸ οὐράνιον φῶς πρὸς τὸ σκότος τῆς εἱρκτῆς (ἐν τῷ καταγείῳ οἰκοδομήματι). **χαλκόδετοι αὐλαὶ**=δωμάτιον, εἰς τοὺς τοίχους τοῦ ὁποίου εἶναι προσηρμοσμέναι διὰ χαλκῶν ἥλων χαλκαῖ πλάκες. **ἐν τυμβ. θαλάμῳ**· ἐπεξηγεῖ τὸ χαλκοδ. αὐλαῖς. **κατεζεύχθη** = ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς εἱμαρμένης. **τίμιος γενεᾷ**=εὐγενὴς τὴν καταγωγήν. **ταμιεύεσκεν** (μεταφορὰ ἀπὸ τῶν ταμιῶν, οἵτινες φυλάσσουν τὸν θησαυρὸν τῆς πόλεως ἢ ναοῦ)=ἐφύλασσεν ἐν τῇ κοιλίᾳ. **χρυσορύτους** (δι' ἑνὸς ρ χάριν τοῦ μέτρου). **γονὰς** = τὸν ὑπὸ μορφὴν χρυσῆς βροχῆς χυθέντα εἰς αὐτὴν γόνον. **ἁ μοιριδία δύνασις**=ἡ δύναμις τῆς μοίρας. **δεινά τις**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

= ἐξόχως ἰσχυρά. **Ἄρης** (μετωνυμ.) = πολεμικὴ δύναμις. **πύργος**· ἐνν. οὔτε καὶ ἄν τις ἐγκλεισθῇ ἐν πύργῳ. **ἁλίκτυπος** = ὁ ὑπὸ τῆς θαλάσσης κτυπώμενος. **κελαινὸς** = ὁ ἔχων σκοτεινὸν χρῶμα.

ἀ ν τ ι σ τ ρ. α΄. **ζεύχθη** = ἐδαμάσθη (ὑπέκυψε καὶ οὗτος εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς εἱμαρμένης). **ὀξύχολος** = ὀξύθυμος. **κερτομίοις ὀργαῖς** = λόγῳ τῶν πειρακτικῶν, σκωπτικῶν ἐκδηλώσεων τῆς ὀργῆς του. **ἐκ Διονύσου,** ποιητ. αἰτ. **κατάφαρκτος ἐν πετρώδει δεσμῷ** = κατάφρακτος (ἐγκάθειρκτος) εἰς πετρῶδες δεσμωτήριον. (Ἐνν. τὸ ἄντρον τοῦ Παγγαίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐδέθη ὁ Λυκοῦργος). **οὕτω** = τοιουτοτρόπως (δηλ. ἐν τοιαύτῃ καθείρξει, λόγῳ τοιαύτης καθείρξεως). **ἀποστάζει** = βαθμηδὸν ἐξαφανίζεται (καταρρέουσα κατὰ σταγόνας)· μεταφορὰ ἐκ τοῦ ἀποστήματος, ὅπερ, ὅταν ὡριμάσῃ, διαρρηγνύεται καὶ ἐκρέει. **δεινὸν ἀνθηρόν τε μένος μανίας** = ἡ φοβερὰ καὶ φλογερὰ ἔξαψις τῆς μανίας. **ἐπέγνω** = ἦλθεν εἰς ἐπίγνωσιν, κατενόησεν. **μανίαις ψαύων** = ὅτι ὑπὸ τὸ κράτος τῆς μανίας ἠρέθιζε τὸν θεόν. **κερτομίοις γλώσσαις** = μὲ πειρακτικοὺς λόγους. **παύεσκε** = διέκοπτεν, ἠνάγκαζε νὰ παύουν. **ἔνθεος** = θεόληπτος, ἐνθουσιῶν. **εὔιον πῦρ** = τὰς δᾷδας, αἵτινες ἐκαίοντο ὑπ' αὐτῶν (τῶν μαινάδων) ἐν συνοδείᾳ τῶν φωνῶν εὐοῖ, εὐοῖ. **φίλαυλος** = ὁ ἀγαπῶν τῶν αὐλόν.

σ τ ρ ο φ ὴ β΄. **κυανέων** = σκοτεινῶν (ἰδὲ πραγματ.). **διδύμας ἁλὸς** = τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Θρᾳκικοῦ Βοσπόρου. **ἀκταί,** ἐνν. εἰσί, κεῖνται. **ἰδ'** = ἰδὲ = ἠδὲ = καί. **ἄξενος** = ἀφιλόξενος. **ἵνα** = ὅπου. **ἀγχίπολις** = ὁ (παρὰ τὴν πόλιν Σαλμυδησσὸν) πάροικος, γείτων. **ἀρατὸν** = ἐπάρατον, ἀποτρόπαιον. **ἕλκος τυφλωθὲν** = ἕλκος γενόμενον διὰ τυφλώσεως (ἐνῷ τὸ ἕλκος ὑπῆρξε τὸ αἴτιον τῆς τυφλώσεως). **δάμαρτος** (ἡ) = σύζυγος. **ἀλαὸν** (κατηγορ.) = ὥστε γενέσθαι τυφλὸν (τὸ συνῆψε πρὸς τὸ ἕλκος ἀντὶ τῶν ὀμμάτων). **κύκλοι ὀμμάτων** = αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν. Τά: **δισσοῖσι Φινεΐδαις** καὶ **κύκλοις ὀμμάτων** ἀποτελοῦσι σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. Ἡ δοτ. δισσοῖσι Φιν. ἀντὶ γενικῆς κτητικῆς τοῦ κύκλοις ὀμμάτων. **ἀλάστοροι** = (οἱ ἄλαστα παθόντες) = οἱ ἀπαιτοῦντες ἐκδίκησιν (ἐκ τοῦ : ἀλάστωρ - ρος = ἡ τιμωροῦσα τὸ ἔγκλημα θεότης.) **ἀράσσω** = κτυπῶ ἰσχυρῶς. **αἱματηραῖς** (ἐτέθη κατὰ πρόληψιν) = ὥστε νὰ αἱματώσουν, νὰ γίνουν αἱμόφυρτοι. **ἀκμαὶ κερκίδων** = αἱ ἄκραι τῶν κερκίδων (κερκὶς δὲ ἦτο τὸ ὑφαντικὸν ἐργαλεῖον, δι' οὗ αἱ γυναῖκες κτυποῦσαι ἐπύκνωνον τὸ ὕφασμα). **ὑφ' αἱματηραῖς χείρεσσι** κλπ. δοτ. ὀργανική· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων ἀπὸ τοῦ : **ἵν'**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀγχίπολις... ἔχει οὕτως : ἵνα ἀγχίπολις Ἄρης εἶδεν ἀρατὸν ἕλκος τυφλωθὲν ἀλαὸν (ἀντί, τυφλωθέντων ἀλαῶν πρὸς τό : ὀμμάτων) ἀλαστόροισι κύκλοις ὀμμάτων δισσοῖσι Φινεΐδαις, ἀραχθέντων ὑφ' αἱματηραῖς χείρεσσι καὶ ἀκμαῖσι κερκίδων ἐξ ἀγρίας δάμαρτος.

ἀντιστρ. β'. **κατὰ δὲ τακόμενοι**(τμῆσις) = κατατηκόμενοι δέ. **μέλεος**= δυστυχής.**μελέαν πάθαν**= τὴν οἰκτρὰν συμφοράν. **ἀνύμφευτος** = ἐπὶ κακῷ νυμφευθείσης. **ἀνύμφευτον γονὰν** = καταγωγὴν ἀπὸ μητρὸς ἐπὶ κακῷ νυμφευθείσης. **ἄντασε** (ῥ. ἀντάω = συναντῶ) = μετέχω, κοινωνῶ, **σπέρμα** = καταγωγή, γένος (προσδιορ. ἀναφορᾶς) **ἀρχαιόγονος** = πρωτόγονος, πανάρχαιος. **ἃ δέ...**= αὕτη δὲ κατὰ μὲν τὸ γένος μετέσχεν (ἐκοινώνησε) τῶν παναρχαίων Ἐρεχθ. **τηλέπορα ἄντρα** = τὰ ἔχοντα μακρὸν ἢ εὐρὺν πόρον, δηλ. τὰ μεγάλα. **Βορεὰς** = ἡ κόρη τοῦ Βορέου (ἡ Κλεοπάτρα.) **ἄμιππος** = ἡ τρέχουσα σύμφωνα μὲ τοὺς ἵππους (ταχύτατα). **πάγος** = πέτρα, ὄρος. **ὀρθόπους πάγος**= ἀπόκρημνον ὄρος. **ὑπὲρ** = ἐπί. **θεῶν παῖς**· διότι ὁ πατὴρ τῆς Κλεοπάτρας Βορέας καὶ ὁ πάππος Ἐρεχθεὺς ἦσαν θεοί. **κἀπ' ἐκείνᾳ ἔσχον** (τμῆσις) = καὶ ἐκείνᾳ ἐπέσχον = καὶ κατ' ἐκείνης ἐστράφησαν. **μακραίων.** = πολυχρόνιος (ἅτε ὑπάρχων ἀρχαιόθεν).

Πραγματικαί. Ἐν τῷ στασίμῳ τούτῳ φέρει τρία παραδείγματα ὁ χορὸς καὶ ἄλλων προσώπων, ὑποστάντων τὴν μοιραίαν ἀνάγκην, διὰ νὰ παραμυθήσῃ τὴν Ἀντιγόνην καὶ διὰ νὰ παραστήσῃ τὸ ἀναπόφευκτον τοῦ μοιραίου. Εἰς τοὺς στίχους 949 καὶ 987 δὶς προσαγορεύει τὴν Ἀντιγόνην : ὦ παῖ παῖ, καίπερ ἀποῦσαν, οἱονεὶ παρακολουθῶν αὐτὴν βαίνουσαν εἰς τὸν Ἅδην. **Δανάας**· ἦτο κόρη τοῦ βασιλέως τοῦ Ἄργους Ἀκρισίου, ὅστις εἶχε λάβει χρησμόν, ὅτι ἐὰν ἡ κόρη του γεννήσῃ υἱόν, οὗτος θὰ φονεύσῃ τὸν πάππον. Διὰ τοῦτο ὁ τελευταῖος οὗτος ἐνέκλεισε τὴν κόρην του εἰς ἕνα ὑπόγειον τοῦ ἀνακτόρου χαλκοῦν θάλαμον, διὰ νὰ ἀποφύγῃ αὕτη τὸν γάμον, ἀλλ' ὁ Ζεὺς ὡς χρυσῆ βροχὴ μετ' αὐτῆς ἐγέννησε τὸν Περσέα. Κατόπιν τούτου ὁ Ἀκρίσιος ἐνέβαλε τὴν Δανάην καὶ τὸν Περσέα εἰς λάρνακα καὶ τοὺς ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν. **βασιλεὺς τῶν Ἠδωνῶν**· ὁ υἱὸς τοῦ Δρύαντος, ὀνόματι Λυκοῦργος, βασιλεὺς τῶν παρὰ τὸν Στρυμόνα Θρᾳκῶν Ἠδωνῶν, κατεδίωξε τὸν Διόνυσον μετὰ τῶν συντρόφων του Μαινάδων καὶ διὰ τοῦτο ἐδέθη καὶ ἐσπαράχθη ἐπὶ τοῦ Παγγαίου ὄρους εἰς βραχῶδες σπήλαιον ὑπὸ τοῦ θεοῦ. **Μούσας**·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὗται κατ' ἀρχὰς ἠκολούθουν τὸν κιθαρῳδὸν Ἀπόλλωνα, διὸ καὶ μουσηγέτης οὗτος ἐπεκαλεῖτο. Ὕστερον δέ, ὅτε ἐπεκράτησεν ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου καὶ ἐγεννήθη τὸ δρᾶμα, ἔγιναν καὶ τοῦ Διονύσου ἀκόλουθοι καὶ μετεχειρίζοντο τοὺς αὐλούς. **Κυανέων**· τοιουτοτρόπως λέγονται ἀπὸ τῶν Κυανέων πετρῶν, αἵτινες ἦσαν δύο νησίδια κείμενα κατὰ τὸ πρὸς τὸν Εὔξεινον πόντον στόμιον τοῦ Βοσπόρου. Κατὰ τὸν μῦθον ἐκινοῦντο κατ' ἀρχὰς καὶ συνεκρούοντο, διὸ καὶ Συμπληγάδες ἐλέγοντο, ἀλλ' ὅτε διέπλευσαν οἱ Ἀργοναῦται ἔμειναν ἀκίνητοι πλέον. **Σαλμυδησσός**· πόλις καὶ παραλία Β.Δ. τοῦ Βοσπόρου. **ἀγχίπολις Ἄρης**· ἐπιστεύετο ὅτι οὗτος κατῴκει ἐν Θράκῃ, ὅπου καὶ πολὺ ἐτιμᾶτο, ὡς πολεμικὸς δὲ θεὸς ηὐχαριστεῖτο παριστάμενος μάρτυς αἱματοχυσιῶν καὶ τῶν κατωτέρω ἐκτεθησομένων μυσαρῶν πράξεων, τὰς ὁποίας παρηκολούθει ὡς ἐπιχώριος ἐκεῖ θεός. Ἀπὸ τοῦ στίχ. 966 φέρει τρίτον παράδειγμα, τὸ πάθημα τῆς Κλεοπάτρας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς. Ὁ περὶ αὐτῆς μῦθος ἔχει ὡς ἑξῆς: Ὁ πτερωτὸς θεὸς Βορέας ἀπήγαγέ ποτε ἐξ Ἀθηνῶν ἁρπάσας παρὰ τὸν Ἰλισὸν ποταμὸν τὴν κόρην τοῦ βασιλέως Ἐρεχθέως, καλουμένην Ὠρείθυιαν, καὶ ὡδήγησεν αὐτὴν εἰς τὴν Σαρπηδόνα πέτραν τοῦ ὄρους Αἵμου, γεννήσας μετ' αὐτῆς τοὺς πτερωτοὺς υἱοὺς Ζήτην καὶ Κάλαΐν καὶ τὴν Κλεοπάτραν. Ταύτην ἐνυμφεύθη ὁ βασιλεὺς τῆς Σαλμυδησσοῦ Φινεὺς καὶ ἀπέκτησε δύο υἱούς. Ἀλλ' ὁ Φινεὺς ἐγκαθείρξας τὴν Κλεοπάτραν ἔλαβεν ἄλλην σύζυγον τὴν Εἰδοθέαν, ἀδελφὴν τοῦ Κάδμου, αὕτη δὲ ὡς μητρυιὰ ἐτύφλωσε τοὺς Φινείδας ἐν συμπράξει μετὰ τοῦ Φινέως καὶ καθεῖρξεν αὐτούς. **δάμαρτος**· ἐνν. τὴν Εἰδοθέαν. **ἀρχαιογόνων Ἐρεχθειδῶν**· διότι οὗτοι ἦσαν αὐτόχθονες, τοῦ Ἐρεχθέως ὄντος υἱοῦ τῆς Γῆς καὶ ἀνατραφέντος κατὰ τὸν μῦθον ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς, ἔτι δὲ τιμωμένου μετ' αὐτῆς ἐν τῷ Ἐρεχθείῳ. **τηλέπορα ἄντρα**· ταῦτα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνετράφη ἡ Κλεοπάτρα, ἔκειντο ἐν Σαρπηδόνι πέτρᾳ τῆς Θρᾴκης. **ἄμιππος**· καὶ ἡ Κλεοπάτρα, ὅπως ὁ Ζήτης καὶ ὁ Κάλαΐς, ἂν καὶ ἦτο ἄπτερος, δὲν καθυστέρει αὐτῶν εἰς ταχύτητα.

ΠΕΜΠΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (988-1114)

α') 988 - 1032

Λεξιλογικαί. Θήβης ἄνακτες· ὁ Τειρεσίας εἰσέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου ἀγόμενος ὡς τυφλὸς ὑπὸ παιδὸς καὶ προσφωνεῖ οὕτω τὸν Κρέοντα καὶ τοὺς χορευτάς. **ἐξ ἑνὸς** (προσδιορ. ὀργαν.) = δι' ἑνός

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κέλευθος (ἡ) = ὁδός. **προηγητὴς** = ὁδηγός. **οὔκουν ἀπεστάτουν** = ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπεμακρυνόμην. **φρενὸς** = μαντείας, γνώμης. **πάρος γε**· ἐννοεῖ καὶ τὰς ἄλλας περιπτώσεις, καθ' ἃς ὑπήκουσε προθύμως εἰς τοὺς μάντεις, καὶ δὴ κατὰ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἐθυσίασε τὸν πρῶτον υἱόν του Μεγαρέα ἢ Μενοικέα χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος· **τοιγὰρ** = διὰ τοῦτο ἀκριβῶς. **ναυκληρῶ** = διευθύνω ὡς κυβερνήτης· **ὀνήσιμος** (ῥ. ὀνίνημι = ὠφελῶ) = ὠφέλιμος. **πάσχω ὀνήσιμα** = ὠφελοῦμαι. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **πεπονθὼς ὀνήσιμα ἔχω** (= δύναμαι) **μαρτυρεῖν** (ταῦτα). **βεβώς**· κατηγ. μετ. ἐκ τοῦ φρόνει. **ἐπὶ ξυροῦ τύχης** = εἰς τὸ κρισιμώτερον σημεῖον τῆς τύχης. (Ἔκφρασις παροιμιακὴ ληφθεῖσα κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τοῦ ξυραφίου, ἐπὶ τῆς λεπτοτάτης κορυφῆς τοῦ ὁποίου οὐδὲν ἰσορροπεῖ, ἀλλὰ κλίνει πρὸς τὴν μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ· λέγεται καί : ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς). **ὡς φρίσσω** = διότι μὲ καταλαμβάνει φρίκη ἀπὸ τὰ λεγόμενά σου. **θᾶκος** = ἕδρα. **ὀρνιθοσκόπος** = τοῦ οἰωνοσκοπείου. **ἵνα** = ἔνθα. **λιμὴν** = τόπος καταφυγῆς. **οἰωνὸς** καὶ κατωτέρω **ὄρνις** = πτηνόν, ὄρνεον. **ἦν** ἀντὶ ἐστί, ἐπειδὴ πρόκειται περὶ διηγήσεως, ὅτε καὶ συχνάκις ἀπαντᾷ τοῦτο. **ἀγνὼς - ὥτος** = δυσδιάγνωστος, δυσκατάληπτος. **κλάζω** = ἐκβάλλω κρωγμούς. **οἶστρος** (ὁ) = μανία. **βεβαρβαρωμένος** = ἀνερμήνευτος, ξενότροπος. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **ἀκούω φθόγγον ὀρνίθων κλάζοντας** (ἀντὶ κλαζόντων, ἐτέθη κατὰ τὸ νούμενον σχῆμα, ὡς ἐὰν δηλ. προηγεῖτο ὄρνιθας). **κακῷ οἴστρῳ καὶ βεβαρβαρωμένῳ** = ἀκούω φωνὰς ὀρνέων, τὰ ὁποῖα ἐξέβαλλον κρωγμοὺς μετὰ μανίας ἀγρίας καὶ ἀνερμηνεύτου. **σπάω** = σπαράττω. **φονὸς** = φονικὸς (ῥιζ. φεν. τοῦ ἀχρήστου φένω). **χηλὴ** (ἡ) = ὄνυξ. **ἐν χηλαῖς** (προσδιορ. ὀργάν.). **γάρ** αἰτιολογεῖ τὸ ἔγνων (ὡς τυφλός). **ῥοῖβδος** (ὁ) (συγγ. πρὸς τὸ ῥοῖζος) = ὁ ὁρμητικὸς ἦχος, ὁ προκαλούμενος ἐκ τῆς βιαίας κινήσεως τῶν πτερῶν τῶν ὀρνέων. **οὐκ ἄσημος** (σχῆμα λιτότητος) = πολὺ σαφής. **δείσας**· ῥῆμ. δέδοικα. **γεύομαι** = ἀποπειρῶμαι, δοκιμάζω. **ἔμπυρα** = ἡ διὰ πυρὸς θυσία. **πάμφλεκτος** (τὸ πᾶς ἐν συνθέσει παρὰ τοῖς τραγικοῖς δηλοῖ μεγάλην ποσότητα ἢ μέγαν βαθμόν) = ὁλόγυρα φλέγων. **Ἥφαιστος**· μετων. ἀντὶ πῦρ. **σποδὸς** (ἡ) = τέφρα. **κηκὶς - ίδος** = λιπαρὰ οὐσία ἐξερχομένη ἐκ καιομένων σωμάτων. Ῥῆμ. **κηκίω** = ἐκρέω. ἀναβλύζω. **μυδάω** = διαλύομαι, καθ' ὑπαλλαγὴν ἁρμόζει εἰς τὸ **μηρίων**, δηλ. **μυδώντων μηρίων** = ἐκ τῆς διαλύσεως τῶν μηρίων. **μηρία** δὲ ἦσαν τὰ ὀστᾶ τῶν μηρῶν μετὰ μεγάλου ἢ μικροῦ μέρους τῶν σαρ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κῶν αὐτῶν (περιεβάλλοντο δὲ ταῦτα καὶ ὑπὸ διπλοῦ λίπους). **τύφω** = καπνίζω. **ἀναπτύω** = πετῶ μόρια (ἐκ τοῦ λίπους). **μετάρσιοι** (μεταίρω) κατηγορ. = μετεωριζόμεναι (ὑπὸ τῆς θερμότητος βέβαια). **καταρρυεῖς**· ὑπαλλαγὴ ἀντὶ καταρρυείσης πιμελῆς. **ἔκκειμαι** = κεῖμαι ἔξω, ἐδῶ : ἀπογυμνοῦμαι· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : **καὶ μηροὶ ἐξέκειντο καταρρυεῖς** (ἀντὶ καταρρυείσης) **καλυπτῆς πιμελῆς** = καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν μηρῶν ἀπεγυμνοῦντο (ἦσαν γυμνά), καταρρευσάσης τῆς περιβαλλούσης αὐτὰ πιμελῆς. **φθίνοντα** (μετ. κατηγορημ.) **μαντεύματα ἀσήμων ὀργίων** = ὅτι αἱ μαντεῖαι ἐχάνοντο ἕνεκα τῶν ἀσαφῶν θυσιῶν. Ὁ στίχος δὲ οὗτος 1013 εἶναι ἐπεξήγησις τῆς προηγουμένης λέξ. : **τοιαῦτα. ἡγεμὼν** = ὁδηγὸς (ὁ ὁδηγῶν αὐτὸν παῖς). **ἐκ σῆς φρενὸς** (ἀναγκ. αἴτ.) = ἐξ αἰτίας τῆς ἰδικῆς σου ἰσχυρογνωμοσύνης. **παντελεῖς** = ὅλαι ἐν γένει· ἀνήκει καὶ εἰς τὸ **ἐσχάραι** (= στρογγύλαι ἐπὶ τῆς γῆς ἑστίαι) καὶ εἰς τὸ βωμοί. **πλήρεις βορᾶς τοῦ πεπτῶτος δυσμόρου γόνου Οἰδίπου ὑπ' οἰωνῶν τε καὶ κυνῶν** = εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ ἐσπαραγμένα μέλη τοῦ ἀποθανόντος ἀτυχοῦς υἱοῦ τοῦ Οἰδίποδος ὑπὸ ὀρνέων καὶ κυνῶν, ὥστε τό : **ὑπ' οἰωνῶν** κλπ. εἶναι ποιητ. αἴτ. τοῦ βορᾶς. **κᾆτα**· χρον. μὲν προσδιορ., ἀλλ' ἐνταῦθα ἔχει αἰτιολ. ἔννοιαν = καὶ διὰ τοῦτο. **λιτὴ θυστὰς** = ἡ διὰ θυσιῶν γενομένη παράκλησις. **ἀπορροιβδέω-ῶ** = ἀφίνω, ἐκβάλλω. **εὔσημος** = σαφής, εὔδηλος. **βεβρῶτες λίπος αἵματος ἀνδροφθόρου** = ἐπειδὴ ἔχουσι φάγει λιπαρὸν αἷμα ἀνδρὸς φθαρέντος· **ἐπεὶ δ' ἁμάρτῃ** (παραλείπεται, ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ, τὸ ἂν) = ὁσάκις δὲ ἤθελεν ὑποπέσει εἰς ἁμάρτημα. **ἄνολβος** = ἄθλιος, κακόμοιρος, (ὑπὸ διανοητικὴν ἔποψιν) = μωρός, ἀπερίσκεπτος. **ἀκέομαι-οῦμαι** = θεραπεύω, διορθώνω (ἐνν. ἀντικείμ. αὐτὸ τὸ κακόν). **ἀκίνητος** = ἀμετάπειστος. ἄκαμπτος. **αὐθαδία** (αὐτὸς - ἁνδάνω) = αὐθάδεια ἰσχυρογνωμοσύνη. **σκαιότητ' ὀφλισκάνει** = αἰτίαν σκαιότητος ὀφλισκάνει = θεωρεῖται ἀνόητος. (Παρόμ. φράσεις : κακίαν, δειλίαν, μωρίαν ὀφλισκάνω). **εἴκω τινὶ** = ὑποχωρῶ εἴς τινα. (Δηλ. ἄφησὲ νὰ λάβῃ ὅτι τοῦ ἀνήκει). **κεντῶ** = πλήττω. **ἀλκὴ** = ἔνδειξις ἀνδρείας. **ἐπικτείνω** = φονεύω διὰ δευτέραν φοράν. **εὖ φρονῶ τινι** = σκέπτομαι πρὸς τὸ συμφέρον τινός. **κέρδος.** = κερδαλέα, ἐπωφελῆ.

Πραγματικαί. Τὸ ε' ἐπεισόδιον περιέχει περιπέτειαν· ποῦ βλέπομεν αὐτήν ; **Τειρεσίας**· ἦτο περίφημος μάντις τῆς ἀρχαιότητος, Θηβαῖος τὴν καταγωγὴν καὶ τυφλὸς ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ἡλικίας

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

του, διότι ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν βουλὴν τῶν θεῶν. Ὁ Ζεὺς ὅμως ἀντὶ τῆς τυφλώσεώς του ἔδωκε τὸ χάρισμα τῆς μαντικῆς καὶ τὴν ἰδιότητα νὰ ἐννοῇ τὴν φωνὴν τῶν πτηνῶν καὶ νὰ προβλέπῃ καὶ νὰ προλέγῃ τὰ μέλλοντα, ἔτι δὲ τῷ ἐχάρισε τὴν μακροβιότητα ἐπὶ ἑπτὰ ἢ ἐννέα γενεάς. **ὀρνιθοσκόπον**· πολλὰ εἴδη μαντικῆς ἐχρησιμοποιοῦντο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἐκ τούτων ἡ **οἰωνοσκοπία** ἢ ὀρνεοσκοπία συνίστατο εἰς τὴν παρατήρησιν τῆς πτήσεως ἢ τοῦ λαλήματος καὶ τῶν ἄλλων κινήσεων τῶν πτηνῶν. Οἱ ὀρνιθοσκόποι ἢ οἰωνοσκόποι ἐκάθηντο πρὸς παρατήρησιν εἰς τὸ οἰωνιστήριον ἢ ὀρνιθοσκοπεῖον, ὅπερ ἐλέγετο καὶ θῶκος ἢ θᾶκος ὀρνιθοσκόπος, καὶ ἦσαν ἐνδεδυμένοι λευκὰ ἱμάτια καὶ ἔφερον στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ πίνακας εἰς τὰς χεῖρας, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνέγραφον τὰς παρατηρήσεις των. Τὸ οἰωνοσκοπεῖον τοῦ Τειρεσίου ἐδεικνύετο καὶ μ. Χ., ὡς ἀναγράφει ὁ Παυσανίας (Παυσ. 9, 16, 1). **Ἐμπυρομαντεία** δὲ ἦτο ἡ παρατήρησις ἐκείνη, καθ' ἣν παρετήρουν, πῶς ἤναπτε τὸ πῦρ, ὁποίου εἴδους φλόγα εἶχεν, ἂν περιεκύκλωνε τὸ θῦμα κλπ. **βωμοῖσι παμφλέκτοισιν Ἥφαιστος οὐκ ἔλαμπε.** Μολονότι πανταχόθεν ἐφλέγοντο τὰ θύματα, ὅμως δὲν ἐκαίοντο. Τοῦτο ἦτο δεῖγμα ὅτι δὲν ἦτο ἡ θυσία εὐπρόσδεκτος ὑπὸ τῶν θεῶν. **χολαὶ διεσπείροντο**· ἡ χολὴ ἦτο μέρος τῶν σπλάγχνων, ὅτε δὲ ἡ θυσία ἦτο καλή, ἡ χολὴ ἔλειωνε σιγὰ - σιγὰ καὶ δὲν διερρηγνύετο, ὅπως ἐδῶ. **καὶ ταῦτα τῆς σῆς ἐκ φρενὸς** κλπ. Ἀφ' οὗ αἱ φωναὶ τῶν ὀρνέων καὶ τὰ τῆς θυσίας ἦσαν ἀκατάληπτα εἰς τὸν μάντιν, ἀντελήφθη πλέον οὗτος, ὅτι τοῦτο ὠφείλετο εἰς τὰς αὐθαιρέτους ἐκείνας ἐνεργείας τοῦ Κρέοντος.

β') 1033 - 1063

Λεξιλογικαί. ὥστε. = ὡς. **ἀνδρὸς τοῦδε** = ἐμοῦ. **σκοποῦ** = στόχου, **κοὐδὲ ἄπρακτός εἰμι μαντικῆς ὑμῖν** = καὶ δὲν ἔμεινα ἀνεπιβούλευτος, ἀκακοποίητος ἀπὸ τὴν μαντικήν τέχνην σας. **τῶν** = ὧν (δηλ. τῶν μάντεων). **ὑπαὶ** = ὑπό. **γένος** = σωματεῖον, σύλλογος. **ἐξεμπολάομαι-ῶμαι** = πωλοῦμαι ὡς ἐμπόρευμα. **ἐκφορτίζομαι** φορτώνομαι (ὡς ἐμπόρευμα). **ἐμπολάω-ῶ** = ἐμπορεύομαι. **τάφῳ δ' οὐχὶ κρύψετε...** = ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει δὲν θὰ ἐνταφιάσητε. **τρέω** = φοβοῦμαι. **οὐδ' ὥς μίασμα τοῦτο μὴ τρέσας ἐγὼ παρήσω θάπτειν κεῖνον** = οὐδ' ὡς μὴ παρήσω θάπτειν ἐκεῖνον τρέσας τὸ μίασμα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦτο = οὔτε καὶ ὑπάρχει φόβος ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μήπως ἐγώ, φοβηθεὶς τὸ μίασμα τοῦτο, ἐπιτρέψω νὰ θάπτουν ἐκεῖνον. **πίπτουσι δ' αἰσχρὰ πτώματα** = ὑφίστανται δὲ ἐπονειδίστους πτώσεις. **χοὶ πολλὰ δεινοὶ** = καὶ οἱ δεινότατοι, οἱ πολὺ ἐπιτήδειοι. **φράζομαι** = σκέπτομαι· **χρῆμα**=πρᾶγμα. **ποῖον τοῦτο...** σύμπτυξις τῶν δύο προτάσεων **ποιόν ἐστι τοῦτο τὸ πάγκοινον, ὃ λέγεις; εὐβουλία**=σύνεσις, ὀρθὴ σκέψις. **μὴ φρονεῖν** = ἡ ἀφροσύνη, ἡ ἀσυνεσία. **τῆς νόσου** = τοῦ μὴ φρονεῖν· **ἀντιλέγω κακῶς** = ἀντικακολογῶ. **θεσπίζω** = μαντεύω. **τὸ δ' ἐκ τυράννων**=τὸ δὲ καταγόμενον ἐκ τυράννων, οἱ τύραννοι. **ταγὸς**=ἡγεμών, ἄρχων. Ἡ σύνταξις: **ἆρ' οἶσθα λέγων ταγοὺς ὄντας ἃ ἂν λέγῃς;** ἆρά γε γνωρίζεις, ὅτι λέγεις πρὸς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἡγεμόνες σου, ὁσαδήποτε λέγεις; **ὄρσεις** = θὰ μὲ ἀναγκάσῃς. **τἀκίνητα διὰ φρενῶν**=τὰ ἐν τῇ ψυχῇ μου ἀπόρρητα. **κίνει**=λέγα τα. **μόνον δὲ μὴ λέγων** = ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ λέγῃς. **ἐπὶ κέρδεσι** = πρὸς κερδοσκοπίαν· **οὕτω** (δηλ. ἐπὶ κέρδεσι) **γὰρ ἤδη καὶ δοκῶ** (λέγειν) **τὸ σὸν μέρος;** ἔτσι λοιπὸν τώρα πλέον πρὸς κερδοσκοπίαν φαίνομαι, ὅτι ὁμιλῶ κατὰ τὴν ἰδικήν σου γνώμην; **ὡς μὴ 'μπολήσων τὴν ἐμὴν φρένα** = ὅτι δὲν θὰ μεταβάλῃς τὰς σκέψεις μου, πωλῶν αὐτὰς εἰς τοὺς συνενόχους (συνεργούς) σου.

Πραγματικαί. κοὐδὲ μαντικῆς ἄπρακτός εἰμι· οἱ ἀρχαῖοι, ὡς διαφαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Σοφοκλέους, τοὺς μάντεις ἐθεώρουν καπηλευομένους ἐνίοτε τὸ ἐπάγγελμά των πρὸς κερδοσκοπίαν καὶ χρηματισμὸν (πρβλ. καὶ Οἰδίποδος τυράννου στίχ. 387, ἔνθα ὁ Οἰδίπους ἀποκαλεῖ τὸν Τειρεσίαν «δόλιον ἀγύρτην ὅστις ἐν τοῖς κέρδεσιν μόνον δέδορκε...»). **ἤλεκτρον·** εἶναι ἢ φυσικὸν ἢ ἐπίτηδες γενόμενον τεχνητῶς κρᾶμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου εἰς ποσοστὸν 3/4 ἐκ τοῦ πρώτου καὶ 1/4 ἐκ τοῦ δευτέρου. Συνελέγετο πολὺ παρὰ τὰς Σάρδεις καὶ ἐξ Ἰνδιῶν, αἱ ὁποῖαι κατέβαλλον εἰς τὸν Δαρεῖον ὡς φόρον 360 τάλαντα ψήγματος (κόνεως) χρυσοῦ. **Διὸς αἰετοί·** ὁ ἀετός, ὡς ἱπτάμενος εἰς τὰ ὕψη καὶ τὸν Ολυμπον, ἐθεωρεῖτο ἱερὸν τοῦ Διὸς πτηνόν. **εἰς Διὸς θρόνους·** ὁ Κρέων ἐξ ὀργῆς παραφέρεται εἰς σημεῖον νὰ ἀσεβήσῃ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Δία, καὶ τοῦτο ἐννοήσας προσπαθεῖ νὰ διορθώσῃ τὸ σφάλμα του διὰ τῶν λεγομένων του ἐν στίχ. 1044.

γ') 1064 - 1090

Λεξιλογικαί. κάτισθι· ὁ Τειρεσίας ὁμιλεῖ, χρησιμοποιῶν τὴν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτὴν λέξιν τοῦ Κρέοντος, ἴσθι, πρὸς ἔμφασιν. **τρόχους** = τροχιάς, δρόμους. **ἁμιλλητῆρας**· ἁμιλλωμένους εἰς τὴν ταχύτητα πρὸς ἀλλήλους· εἶναι ποιητικὴ ἔκφρασις ἀντὶ ἡμέρας, λέγονται δὲ οὕτως, ἐπειδὴ οἱ δρόμοι τοῦ ἡλίου, αἱ ἡμέραι, φαίνονται ἁμιλλώμεναι πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὴν ταχύτητα. **τελῶν** (μέλλ. χρόνου) = διανύσων. **σπλάγχνον** = τέκνον. **νέκυν νεκρῶν**· τὸν Αἵμονα ἀντὶ τοῦ Πολυνείκους καὶ τῆς Ἀντιγόνης ἡ σύνταξις : **ἐν οἷσι (τρόχοις...) αὐτὸς ἀντιδοὺς ἔσῃ**, = ἐντὸς τῶν ὁποίων ἡμερῶν θὰ ἔχῃς δώσει ὁ ἴδιος εἰς ἀνταπόδοσιν. **ἀμοιβὸν νεκρῶν** = εἰς ἀντάλλαγμα τῶν νεκρῶν. **ἀνθ' ὧν** = διότι. **τῶν ἄνω**· γενικὴ τοῦ διῃρημένου ὅλου. **ἕνα τῶν ὄντων ἄνω** (ἐπὶ τῆς γῆς)· ἐννοεῖ τὴν Ἀντιγόνην. **ψυχὴν τ' ἀτίμως**· ἀναπτύσσουσι τὸν προηγούμ. στίχον (διὰ τοῦ ψυχὴν ἐννοεῖ τὴν ζωήν). **ἀτίμως** = ἄνευ τῶν ὀφειλομένων αὐτῇ τιμῶν. **κατοικίζω** = βάλλω νὰ κατοικήσῃ. **ἄμοιρος** = ἀμέτοχος, ἐστερημένος. **τῶν κάτωθεν θεῶν** (εἰς οὓς ἀνήκει)· ἡ γενικὴ αὕτη ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ προηγουμένου ἐπιθέτου ἄμοιρος. **ἐνθάδε** = ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς. ἡ ὅλη πρότασις : ἔχεις δ' αὖ ἐνθάδ' (ἕνα ἄλλον) ἄμοιρον τῶν κάτωθεν θεῶν = κρατεῖ δὲ ἀφ' ἑτέρου ἐδῶ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν ἕνα ἄλλον ἐστερημένον τῶν κάτω θεῶν, εἰς οὓς ἀνήκει. **ἀκτέριστος** = ὁ μὴ μετασχὼν τῶν κτερισμάτων (τῶν προσηκουσῶν ἐπικηδείων τιμῶν). **ἀνόσιος** = μὴ τυχὼν τῶν ὁσίων· τὰ δύο τελευταῖα ἐπίθετα ἐπεξηγοῦσι τὸ ἐπίθετον ἄμοιρον. **μέτεστί τινί τινος** = μετέχει τίς τινος, ἔχει τις δικαίωμα ἐπί τινος. **ὧν** = ἐπὶ πάντων τῶν ἀνωτέρω (τιμῶν καὶ δικαιωμάτων). **ἐκ σοῦ βιάζονται τάδε** = ὑπὸ σοῦ ἐξαναγκάζονται νὰ βλέπωσι αὐτὰ ἐδῶ (οἱ θεοί)· κατ' ἄλλην ἑρμηνείαν : ἀλλὰ ταῦτα εἶναι αὐθαίρετοι ἐνέργειαί σου. **τούτων** (γεν. αἰτ.) = διὰ ταῦτα) ἐννοεῖ τὸ ἄταφον τοῦ Πολυνείκους καὶ τὴν ἐγκάθειρξιν τῆς Ἀντιγόνης). **λωβητὴρ-ῆρος** (θηλ. γεν.) = ἐξολοθρεύτρια. **ὑστεροφθόρος** = ἡ ὕστερον (μετὰ τὴν κακὴν πρᾶξιν) βλάπτουσα ἢ τιμωροῦσα. **λοχάω-ῶ** = ἐνεδρεύω καὶ φυλάττω. **καὶ θεῶν** = καὶ τῶν ἄνω θεῶν, διότι ὁ Κρέων ἥμαρτε καὶ εἰς τοὺς ἄνω καὶ εἰς τοὺς κάτω θεοὺς καὶ κατ' ἀκολουθίαν χάριν ἀμφοτέρων θὰ καταδιωχθῇ ὑπὸ τῶν Ἐρινύων. **ληφθῆναι ἐν τοῖσιν αὐτοῖς τοῖσδε κακοῖς** = ὥστε νὰ περιπλακῇς εἰς τὰς ἰδίας μὲ αὐτὰς ἐδῶ τὰς συμφοράς. **ἀθρέω-ῶ** = παρατηρῶ. **καταργυρόω-ῶ** = ἀσημώνω, περικαλύπτω μὲ ἄργυρον, ἐδῶ : δεκάζω διὰ χρημάτων, διαφθείρω. **τριβὴ** = παρέλευσις. **ἀνδρῶν γυναικῶν** (ὑπαινίσσεται τοὺς μετέπειτα θρήνους τοῦ Κρέοντος καὶ τῆς Εὐρωδίκης) γεν. ὑποκειμ. εἰς τὰ κωκύ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ματα. **κωκύματα** = θρῆνοι. **ἐχθραὶ** (κατηγορούμενον τροπικῶς προσδιορίζον τὸ ῥῆμα). **συνταράσσονται** = περιπίπτουν εἰς ἐμφυλίους ἔριδας. **ὅσων** · γεν. κτητ. εἰς τὸ **σπαράγματα** = ἐσπαραγμένα μέλη (ὡς ἐδῶ τοῦ Πολυνείκους). **καθαγνίζω** = καθιερώνω, ἐκπληρῶ ὅσιον καθῆκον· (μετά τινος σαρκαστικῆς εἰρωνείας λέγει, ὅτι οἱ κύνες ἢ τὰ θηρία ἢ τὰ ὄρνεα ἐξεπλήρωσαν ἀντὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ καθῆκον τοῦ ἐνταφιασμοῦ, θάψαντα τὰ ἐσπαραγμένα μέλη ἐντὸς τῆς κοιλίας των). **ἑστιοῦχος**=ἡ ἔχουσα ναοὺς καὶ βωμούς. **πόλις**=ἀκρόπολις. **τοξεύματα καρδίας** (γεν. ἀντικειμ.) = βέλη πλήττοντα τὴν καρδίαν σου. **θυμῷ** = ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὀργῆς μου. **βέβαια** = ἀσφαλῆ. **τὸ θάλπος** = τὴν φλόγα, τὴν καυστικότητα, **οὐχ ὑπεκδραμῇ** (ῥ. ὑπεκθέω) = δὲν θὰ διαφύγῃς· **ἀφῇ** = ἐκχύσῃ. **τὸν νοῦν τῶν φρενῶν** = τὰς ἰδέας του.

δ') 1091 - 1114

Λεξιλογικαί. δεινὰ θεσπίσας = φοβερὰς μαντείας εἰπών. **ἐξ ὅτου τήνδε λευκὴν ἐκ μελαίνης ἀμφιβάλλομαι τρίχα** = ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἀντὶ μελαίνης περιβάλλομαι τὰς λευκὰς ταύτας τρίχας, μεταπίπτω ἐκ τῆς νεανικῆς εἰς τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν. **λακεῖν** · ἀόρ. β' τοῦ **λάσκω** = λέγω. Παρατηρητέα ἡ ἐξάρτησις τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐκ τοῦ ἐπιστάμεθα. **ἔγνωκα καὐτὸς** (ὅτι δηλ. οὐδὲποτε ἄλλοτε ἐψεύσθη). **εἰκαθεῖν** · ἀπαρ. τοῦ ἐπεκταθέντος ἀόρ. β' τοῦ ῥ· εἴκω=ὑποχωρῶ. **ἀντιστάντα** (ὑποθ. μετ.) **πατάξαι θυμὸν ἄτῃ** = νὰ πλήξω τὴν ψυχήν μου μὲ συμφοράν. **ἐν δεινῷ πάρα** (πάρεστι) = ὑπάρχει κίνδυνος. **εὐβουλίας δεῖ** = παρίσταται ἀνάγκη ὀρθῆς σκέψεως (ὀρθοφροσύνης). **ἄνες** = ἄφησε ἐλευθέραν. **ἐπαινεῖς** = συμβουλεύεις. **παρεικαθεῖν** = τῷ προηγ. εἰκαθεῖν. **ὅσον γ' ἄναξ** · ἐνν. δοκεῖ μοι παρεικαθεῖν. **συντέμνω τοὺς κακόφρονας** = συντέμνω τὴν ὁδὸν πρὸς τοὺς κακόφρονας = συντόμως καταφθάνω τοὺς κακῶς φρονοῦντας. **θεῶν βλάβαι** · αἱ Ἐρινύες τῶν θεῶν. **ποδώκης** = ταχύπους. **μόλις μὲν** = μετὰ δυσκολίας μὲν (ἐνν. ἐξίσταμαι τῆς καρδίας = ἀφίσταμαι τῆς γνώμης, μεταβάλλω ἀπόφασιν). **τὸ δρᾶν** = εἰς τὸ νὰ πράττω, νὰ ἐνεργῶ. **ἀνάγκῃ δ' οὐχὶ δυσμαχητέον** = δὲν πρέπει δὲ νὰ ἀντιμάχηταί τις ματαίως (ἄνευ ἐλπίδος ἐπιτυχίας) πρὸς τὴν (ἀδήριτον) ἀνάγκην τῶν πραγμάτων. **δρᾶ** (προστακτ.) = πρᾶττε. **μηδὲ τρέπε** = καὶ νὰ μὴ ἀναθέτῃς (ἀντικ. ἐνν. δρᾶν). **στείχοιμ' ἂν** = εἶμι. **ὀπάων** = ἀκό-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λουθος. **ὁρμᾶσθε** = ἐκκινήσατε ταχέως. **ἐπόψιος τόπος** = τόπος περίοπτος, καταφανής. **ἡ δόξα τῇδ' ἐπεστράφη** = ἡ γνώμη μου ἔλαβεν αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. **αὐτὸς τ' ἔδησα καὶ παρὼν ἐκλύσομαι** = ὅπως ὁ ἴδιος περιέπλεξα τὰ πράγματα, οὕτω καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος διὰ τῆς παρουσίας μου (αὐτοπροσώπως) θὰ ἐπιφέρω τὴν λύσιν αὐτῶν. **τὸν βίον τελῶ** = διάγω τὸν βίον. Ἡ σύνταξις : **δέδοικα γὰρ μὴ ἄριστον ᾖ τελεῖν τὸν βίον σῴζοντα τοὺς καθεστῶτας νόμους** = τοὺς παλαιόθεν ὑφισταμένους νόμους (δηλ. τὸ φυσικὸν καὶ θεῖον δίκαιον). Τοιουτοτρόπως ἐν τέλει ὑφίσταται ὁλοκληρωτικὴν ἧτταν ὁ Κρέων, παραδεχόμενος ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μετ' αὐτοθυσίας ὑπερήσπισεν ἡ ἡρωίς μας Ἀντιγόνη. Ὁ Κρέων εἰπὼν ταῦτα ἀπῆλθεν ἐξ ἀριστερῶν, μεταβαίνων ἐκεῖ, ὅπου ἔκειτο ἄταφον τὸ πτῶμα τοῦ Πολυνείκους.

Πραγματικαί. τρόχους ἁμιλλητῆρας· τὸν Ἥλιον ἐφαντάζοντο ἐπιβαίνοντα τεθρίππου ἅρματος. **οὐχ ὑπεκδραμῇ** · ἐννοεῖ, ὅτι τὰ σφάλματα τοῦ Κρέοντος εἶναι πλέον ἀθεράπευτα καὶ δὲν θὰ δυνηθῇ ν' ἀποφύγῃ τὸ θλιβερὸν ἀποτέλεσμα αὐτῶν. **ἀξίνας** διὰ νὰ κόψουν τὰ ξύλα τῆς πυρᾶς τοῦ Πολυνείκους καὶ νὰ ἀνοίξωσι τὸν στόμιον τοῦ τάφου τῆς Ἀντιγόνης. **αὐτὸς τ' ἔδησα καὶ ἐκλύσομαι**· ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὴν Ἀντιγόνην, τὴν ὁποίαν ἔχει δεσμίαν ζωντανὴν ἐν τῷ τάφῳ, καὶ εἰς τὸν Πολυνείκη, ὃν ἐκράτει ἄταφον, μὴ δυνάμενον νὰ κατέλθῃ εἰς Ἅδην. Παρατηρεῖται δὲ ἀσάφειά τις εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Κρέοντος, ἥτις ἐξηγεῖται, ἀφ' ἑνὸς μὲν λόγῳ τῆς σπουδῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι καὶ ὁ ἴδιος πηγαίνει καὶ δύναται αὐτοπροσώπως καὶ ἐπὶ τόπου νὰ δώσῃ καλυτέρας ὁδηγίας.

ΠΕΜΠΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (1115 - 1153)

Λεξιλογικαί. σ τ ρ ο φ ὴ α'. **πολυώνυμε**· ἀποκαλεῖ οὕτω τὸν Διόνυσον, διότι ἐλέγετο ὑπὸ διάφορα ὀνόματα Βάκχος, Ἴακχος, Διθύραμβος, Εὔιος κτλ. **Καδμ. νύμφας** = τῆς Σεμέλης. **ἄγαλμα** (ἀγάλλομαι) = χάρμα. **βαρυβρεμέτας** (βαρὺς - βρέμω) = ὁ βαρέως βροντῶν. **ἀμφέπω** = προστατεύω. **κλυτὸς** = ἔνδοξος. **μέδω** = ἄρχω, κυβερνῶ. **κόλποις** = πεδίοις. **πάγκοινοι** = κοινοὶ εἰς ὅλους (διότι πολλοὶ καὶ ξένοι συνέρρεον εἰς Ἐλευσῖνα κατὰ τὰς ἑορτάς). **Δηὼ** = ἡ Δημή-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τηρ. **Βακχᾶν** = τῶν Βακχῶν (ἀκολούθων τοῦ Διονύσου). **ναιετάω-ῶ** = κατοικῶ. **ἐπὶ σπορᾷ δράκοντος** = παρὰ τὸν τόπον, ὅπου ἐσπάρησαν οἱ ὀδόντες τοῦ δράκοντος. (Ἔθηκε τὸ ὅλον, δράκοντος, ἀντὶ νὰ θέσῃ τὸ μέρος, ὀδόντων)· τά : **παρ' ὑγροῖς ῥείθροις** καὶ **ἐπὶ σπορᾷ** προσδιορίζουν τοπικῶς τό : Θήβαν, καὶ ὄχι τό : ναιετῶν.

ἀ ν τ ι σ τ ρ. α'. **ὑπὲρ διλόφου πέτρας** = ὑπεράνω τοῦ ὄρους, τὸ ὁποῖον ἔχει δύο κορυφὰς (ἰδὲ πραγμ. παρατηρ.). **στέροψ-οπος** (στερ- ἐξ οὗ ἀστραπή, καὶ ὄπ - ὄψις) = ἀπαστράπτων, λαμπρός. **λιγνὺς** (ἡ) = πυκνὸς καπνὸς (τῶν δᾴδων), ἀναμεμειγμένος μετὰ φλογῶν. **στείχω** = βαδίζω. **Κωρύκιαι — Βακχίδες — Κασταλίας — Νυσαίων** (ἰδὲ πραγματ. παρατηρήσ.). **νᾶμα** (ῥ. νάω = ῥέω) = πηγή. **κισσήρεις** = κισσοτρόφοι, κισσόφυτοι. **ὄχθαι** = λόφοι, ἐξοχαί. **ἀκτά**· ἦτο ἡ Νῦσα ἡ Εὐβοϊκή, ἥτις ἦτο παραθαλασσία. **πέμπει** = συνοδεύει (ἐνν. σέ). **ἄμβροτος** = θεῖος, θεόπνευστος. **εὐάζω** = (λέγω εὐοῖ, εὐὰν) = ὑμνῶ. **ἐπισκοποῦντα** = ὅταν ἐπισκέπτεσαι. **ἀγυιὰ** (ἡ) = (εὐρεῖα) ὁδός.

σ τ ρ ο φὴ β'. **τὰν** = ἣν (Θήβαν). **ὑπερτάταν** (ἐπιρρημ. κατηγ.)= εἰς ὑπέρτατον βαθμόν. **σὺν κεραυνίᾳ μητρὶ** = μετὰ τῆς κεραυνοπλήκτου μ. Ἡ Σεμέλη, ὡς εἶναι γνωστὸν ἐκ τοῦ μύθου, ἐπλήγη διὰ κεραυνοῦ ὑπὸ τοῦ Διός, παρουσιασθέντος ἐνώπιόν της καὶ κατ' ἐπιθυμίαν της ἐν ὅλῃ του τῇ μεγαλοπρεπείᾳ, καὶ κατεκάη, ἀποβαλοῦσα οὕτω προώρως τὸν Διόνυσον. **ὡς** = ἐπειδή. **ἔχεται** = κατέχεται . **νόσου** = ἐνν. τὸ μίασμα τῆς πόλεως. **μολεῖν** (ἀντὶ προστ.) = ἐλθέ. **καθαρσίῳ ποδὶ** = μὲ καθαρτήριον ἐρχομόν, ὡς καθαρτής. **στονόεις** = πολύστονος, πολυθόρυβος. **πορθμόν**· ἐνν. τὸν Εὔριπον.

ἀ ν τ ι σ τ ρ. β'. **πύρπνους** = πυρίπνους, ὁ ἐκπνέων πῦρ. **νυχίων** = νυκτερινῶν. **ἐπίσκοπος** = ἔφορος, ῥυθμιστής. **παῖς Διὸς γένεθλον** (ποιητ. ἔκφρασις) = διογενής. **προφάνηθι** = ἐμπρὸς ἐμφανίσθητι **περίπολοι** = ἀκόλουθοι . **Θυῖαι** καὶ **Θυιάδες** = Βάκχαι. **χορεύω** = μέλπω διὰ χορῶν, τιμῶ διὰ τιμητικῶν χορῶν. **ταμίας** = δεσπότης.

Πραγματικαί. Ὅτε ἀπῆλθεν ὁ Κρέων, ὁ χορὸς μετὰ πολλῆς χαρᾶς ᾄδει, ἐπικαλούμενος τὸν πολιοῦχον τῶν Θηβῶν Βάκχον, ἵνα σώσῃ τὴν γενέθλιον πόλιν ἀπὸ τῶν κακῶν· ἐξυμνεῖ δὲ τὸν Διόνυσον καὶ διότι ἦτο πολιοῦχος τῶν Θηβῶν καὶ διότι οἱ τραγικοὶ ἠσμένιζον νὰ ἀνα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φέρωσιν αὐτόν, ἐπειδὴ καὶ τὸ δρᾶμα ἐκ τῶν Διονυσιακῶν ἑορτῶν προῆλθε καὶ ἐν τῷ Διονυσιακῷ θεάτρῳ ἐπαίζετο. **Καδμείας νύμφας**= τῆς Σεμέλης, τῆς κόρης τοῦ Κάδμου. **κλυτὰν Ἰταλίαν**· ἀναφέρει πρῶτον τὴν Ἰταλίαν ὡς τόπον λατρείας τοῦ Διονύσου, ὅπου πολλαὶ ἄμπελοι ἦσαν καὶ εἶναι. Ἀποκαλεῖ δὲ ἔνδοξον αὐτήν, διότι ἤκμαζε τότε ἡ Κάτω Ἰταλία, ἡ καλουμένη Μεγάλη Ἑλλάδας, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ἀποικίσει πρὸ μικροῦ (τῷ 443 π.Χ.) τοὺς Θουρίους. **Ἐλευσινίας Δηοῦς**· εἰς τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια ἡ Δημήτηρ, πρὸς τιμὴν τῆς ὁποίας ἐγίνοντο ταῦτα ἐκαλεῖτο Δηώ. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἴακχος, ταυτιζόμενος ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὸν θεὸν Διόνυσον, ἐλατρεύετο κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων, τοῦ ἀγάλματός του μεταφερομένου ἐκ τοῦ Κεραμεικοῦ εἰς τὴν Ἐλευσῖνα. **Βακχᾶν**· ἦσαν αἱ Μαινάδες, αἱ ἀκόλουθοι τοῦ Διονύσου. **ἐπὶ σπορᾷ δράκοντος**· ἐννοεῖ τὸν τόπον, ὅπου ἐσπάρησαν ὑπὸ τοῦ Κάδμου οἱ ὀδόντες τοῦ δράκοντος, τοῦ φύλακος τῆς Ἀρείας Κρήνης. **διλόφου πέτρας**· δικόρυφον ὄρος λέγει τὸν Παρνασσόν, διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἔχει δύο ὑψηλοτάτας κορυφάς, τὴν Λυκώρειαν καὶ τὴν Ὑάμπειαν. **Κωρύκιαι νύμφαι**· ἦσαν αἱ νύμφαι τοῦ Κωρυκίου ἄντρου, εἰς τοὺς νοτίους πρόποδας τοῦ Παρνασσοῦ· ἦτο δὲ τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἱερὸν καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη αὐτοῦ ἐστάλαζε καθαρὸν καὶ διαυγέστατον ὕδωρ. **Βακχίδες**· ἦσαν αἱ νύμφαι τῆς Φωκίδος, Βοιωτίας καὶ Ἀττικῆς, αἵτινες κατὰ πᾶν δεύτερον ἔτος κατὰ τὰς χειμερινὰς τροπὰς τοῦ ἡλίου ἐτέλουν ἐν καιρῷ νυκτὸς θρησκευτικὰς τελετὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου καὶ Ἀπόλλωνος· ἐπεκράτει δέ ἡ πίστις, ὅτι καὶ εἰς τὰς τελετὰς ταύτας ἦτο παρὼν ὁ Βάκχος. **Κασταλίας**· εἶναι ἡ περίφημος πηγὴ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασσοῦ, ἱερὰ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν. **Νυσαίων ὀρέων** πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῶν Ἰνδιῶν, ἔφερον τὸ ὄνομα Νῦσα, εἰς ὅλας δὲ ταύτας ἐλατρεύετο ὁ Διόυσος. Ἐδῶ πρόκειται περὶ τῆς Νύσης τῆς Εὐβοϊκῆς, ἡ ὁποία ἦτο πολυστάφυλος. **κισσήρεις**· ὁ κισσὸς ἦτο ἱερὸν φυτὸν τοῦ Διονύσου. **ματρί**· ἐννοεῖ τὴν Σεμέλην, ἥτις ἐθεωρεῖτο κεραυνία (= κεραυνόπληκτος), μολονότι δὲν ἐπλήγη αὐτή, ἀλλ' ἀπέβαλε προώρως τὸν Διόνυσον, φοβηθεῖσα τὰς ἀστραπὰς καὶ τοὺς κεραυνούς, οἵτινες ἐρρίφθησαν πέριξ αὐτῆς. **Ἴακχον**· τὸ ὄνομα τοῦτο τοῦ Διονύσου ἦτο ἐν χρήσει κατὰ τὰς μυστικὰς τοῦ θεοῦ τελετάς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΞΟΔΟΣ (1155 - 1352)

α') 1155 - 1182

Λεξιλογικαί. δόμων· ἀνήκει καὶ εἰς τὸ Κάδμου, ἦσαν δὲ οἱ Θηβαῖοι πάροικοι, διότι κατῴκουν πλησίον τῆς ἀκροπόλεως Καδμείας, τὴν ὁποίαν ἔκτισε μὲν ὁ Κάδμος, ὠχύρωσε δὲ ὁ Ἀμφίων. **στάντα** = ἐφ' ὅσον ὑπῆρξε. **αἰνέω-ῶ** = ἐπαινῶ, μακαρίζω. **μέμφομαι** = κατακρίνω, ψέγω. Ἡ σύνταξις: **οὐκ ἔστ' ἀνθρώπου βίος τοιοῦτος, ὁποῖον στάντα οὔτ' αἰνέσαιμ' ἂν οὔτε μεμψαίμην ποτέ. βίον**· ἐτέθη κατ' αἰτιατικὴν καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ **ὁποῖον. τύχη ὀρθοῖ—καταρρέπει, εὐτυχοῦντα—δυστυχοῦντα**· σχῆμα χιαστόν. **ὀρθόω-ῶ** = ἀνορθώνω. **καταρρέπω** = κατακρημνίζω. **τῶν καθεστώτων** = τοῦ πεπρωμένου καὶ τῆς ἐκβάσεως αὐτοῦ. **γάρ**· ἐνῷ ὡμίλησε γενικῶς προηγουμένως, ἤδη εἰδικεύει διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ Κρέοντος· διὸ ἑρμηνευτέον **τὸ γὰρ** = ἐπὶ παραδείγματι. **ὡς ἐμοὶ** (ἐνν. ἐδόκει) = κατὰ τὴν γνώμην μου. **παντελῆ** = γενικῶς ὅλην. **εὐθύνω** = διοικῶ, κυβερνῶ. **θάλλω** = ἀκμάζω, εἶμαι εὐτυχής. **τέκνων**· ἐνν. τὸν Αἵμονα, διότι ὁ Μεγαρεὺς εἶχε θυσιασθῆ πρὸ πολλοῦ. Μέχρις ἐδῶ ἐκτίθεται ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ἡ δημοσία καὶ ἰδιωτικὴ εὐτυχία τοῦ Κρέοντος. **ἀφεῖται** = ἔχουν ἐξαφανισθῆ (ἡ βραχυλογία καὶ ὁ παρακείμενος δηλοῦσι τὸ ἀπότομον καὶ τετελεσμένον τῆς καταστροφῆς). **ὅταν προδῶσι** = ὅταν ἀφήσουν νὰ χαθοῦν. **τίθημι** = θεωρῶ, νομίζω. **ἔμψυχον νεκρὸν** (σχ. ὀξύμωρον) = ζωντανὸν νεκρόν. **πλούτει καὶ ζῇ** (= ζῆθι)· ἐτέθησαν προστακτικαὶ μὲ τὴν ἔννοιαν ἐναντιώσεως: ἔστω καὶ ἄν... **τύραννον σχῆμα** = βασιλικὸν ἀξίωμα. **τὸ χαίρειν** = ἡ χαρά, ἡ ἡδονή. **τἄλλα**· δηλ. τὸν πλοῦτον, τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν κτ.λ. **σκιᾶς καπνοῦ**· γεν. κατηγορηματικὴ (τοῦ τιμήματος) = ἀντὶ ἑνὸς τίποτε. **πρὸς τὴν ἡδονὴν** = ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν χαράν. Βλέπομεν ὅτι ὁ ἄγγελος καθ' ὅμοιον τρόπον, ὅπως καὶ ὁ φύλαξ (ἀπὸ τοῦ στίχ. 223 καὶ 338 καὶ ἑξῆς), ὁμιλεῖ διὰ γνωμολογιῶν καὶ φιλοσοφικῶν θεωριῶν, ὡσὰν ὀπαδὸς τῶν ἡδονικῶν φιλοσόφων, μὴ ὁμιλῶν περὶ τοῦ κυρίου θέματος, χάριν τοῦ ὁποίου ἦλθεν, ἀλλ' ἁπλῶς νύξιν καὶ αὐτοῦ ποιούμενος. **ἄχθος** = λύπη, συμφορά. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **τί δ' αὖ ἐστι τοῦτο τὸ ἄχθος βασιλέων** (περὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας), **ὃ ἥκεις φέρων; τεθνᾶσι**· μονολεκτικῶς καὶ ἀποτόμως λέγει τὸ πρᾶγμα παρὰ τὴν προηγουμένην

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀπεραντολογίαν του, ὅπως καὶ ὁ φύλαξ ἐν στίχ. 402 παρὰ τὴν ἀφόρητον προηγουμένως μακρολογίαν του εἶπεν ἀποτόμως : αὕτη τὸν ἄνδρα ἔθαπτε· πάντ' ἐπίστασαι. **καὶ τὶς φονεύει ;** ὁ χορὸς κάμνει ταύτην τὴν ἐρώτησιν, διότι ἐκ τῆς λέξεως θανεῖν σχηματίζει τὴν ἀντίληψιν, ὅτι πρόκειται περὶ φόνου. **ὁ κείμενος** = ὁ φονευθείς. **αἱμάσσομαι** = χύνω τὸ αἷμά μου, φονεύομαι. **αὐτὸς πρὸς αὐτοῦ** = ὁ ἴδιος μὲ τὸ ἰδικόν του χέρι. **φόνου**· γεν. αἰτίας (ἐνν. τῆς Ἀντιγόνης). **τοὔπος** = τὸ μάντευμας. **ὡς ἄρ' ὀρθὸν ἤνυσας** = πόσον λοιπὸν ἀληθὲς ἐξέφερες τὸ μάντευμά σου. **ἐχόντων τῶνδε** = τούτων οὕτως ἐχόντων (ὅπως τὰ ἐξέθηκα). **πάρα** = πάρεστι = εἶναι δυνατόν. **βουλεύειν** = νὰ γίνῃ σκέψις καὶ περὶ τοῦ ἄλλου καθήκοντός σου (νὰ σπεύσῃς νὰ τὸ ἀναγγείλῃς καὶ εἰς τὴν Εὐρυδίκην). **δάμαρ - τος** = (ἐκ τοῦ δαμάω = δαμάζω =) σύζυγος. **ὁμοῦ** = πλησίον. **ἤτοι κλύουσα παιδὸς** = ἢ διότι ἤκουσε τὴν ἀγγελίαν περὶ τοῦ τέκνου της. **τύχῃ** = τυχαίως.

Πραγματικαί. Κάδμου πάροικοι... ὁ Κάδμος, ὡς εἴπομεν, ἦτο ὁ πρῶτος ἱδρυτὴς τῆς Καδμείας, ἀκροπόλεως τῶν Θηβῶν. Ὁ ἄγγελος ἐν ἀρχῇ ἀπευθύνει μετά τινος μεγαλοπρεπείας ἐπίσημον τρόπον τινὰ χαιρετισμὸν πρὸς τὸν χορόν, θέλων νὰ δείξῃ τὴν μεγάλην σοβαρότητα τῆς εἰδήσεως, ἣν φέρει πρὸς ἀνακοίνωσιν. **Ἀμφίονος**· οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀντιόπης, συζύγου τοῦ Λύκου, βασιλέως τῶν Θηβῶν, ἦτο δὲ ὁ πρῶτος πραγματικὸς οἰκιστὴς τῶν Θηβῶν. **τύχη γὰρ ὀρθοῖ...** ὁ ἄγγελος, ὡς βλέπομεν, ὁμιλεῖ ὡσὰν πιστὸς ὀπαδὸς τῆς ἰδέας περὶ τοῦ ἀστάτου τῆς τύχης εἰς τὰ ἀνθρώπινα καὶ τῶν ἡδονικῶν δογμάτων τῆς Κυρηναϊκῆς σχολῆς. **Εὐρυδίκην**· αὕτη ἔρχεται ἐκ τῆς μέσης πύλης τοῦ ἀνακτόρου, ἀκολουθουμένη ὑπὸ δύο θεραπαινίδων, ἐπὶ τῷ ἀκούσματι δὲ τοῦ : **Αἵμων ὄλωλεν** κατελήφθη ὑπὸ λιποθυμίας, συνελθοῦσα δὲ ἐξῆλθεν ἐν στίχ. 1180,

β') 1183 - 1243

Λεξιλογικαί. ἐπαισθάνομαί τινος = ἀκούω τι. **ὅπως ἱκοίμην προσήγορος εὐγμάτων** = ἵνα προσελθοῦσα ἀπευθύνω εὐχάς. **εὐγμάτων** καὶ **Παλλάδος**· γεν. ἀντικειμ. ἐκ τοῦ προσήγορος. **ἀνασπαστοῦ**· (προληπτ. κατηγορ.) = ὥστε ἀνασπαστὸν γενέσθαι = ὥστε νὰ ἀνοιχθῇ. **χαλῶ** = χαλαρώνω, λύω. **ὕπτιος** (ἐκ τῆς ὑπὸ) = ὁ πρὸς τὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὀπίσω κλίνων· ἀντίθετον εἶναι τὸ πρηνής. **δείσασα** (ῥ. δέδοικα). **πρὸς δμωαῖσι** = εἰς τὰς χεῖρας (τὰς ἀγκάλας) τῶν θεραπαινίδων της. **ἀποπλήσσομαι** = λιποθυμῶ. **ὅστις ἦν...** πλαγ. ἐρωτ. πρότ. **οὐκ ἄπειρος** σχ. λιτότητος. **παρὼν** = αὐτόπτης μάρτυς ὤν. **ἐρῶ κοὐδὲν παρήσω**· θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς ἐξεφράσθη ἡ αὐτὴ ἔννοια. **μαλθάσσω** = παραμυθοῦμαι, παρηγορῶ. **ποδαγὸς** = ὁδηγός. **πόσις** = σύζυγος. **νηλεὲς** (νη - ἔλεος) = μὴ τυχὸν οἴκτου (καθόσον οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ θάψῃ αὐτό). **αἰτῶ** = παρακαλῶ. **ἐνοδία θεὸς** = ἡ Ἑκάτη. **εὐμενεῖς** (ἐπιρ. κατηγ.) = εὐμενῶς (ἐξευμενισθέντες). **ὀργὰς κατασχεθεῖν** = νὰ κατάσχωσι, νὰ παύσωσι τὴν ὀργήν των (ἣν εἶχον, διότι ἔμενεν ἄταφος ἔτι ὁ νεκρὸς τοῦ Πολυνείκους). **νεοσπὰς θαλλὸς** = νεωστὶ ἀποκοπεὶς θαλλὸς (κλάδος ἐλαίας). **ὃ δὴ** = ὅ,τι βεβαίως ἐκ τοῦ πτώματος (τοῦ Πολυνείκους). **συγκαταίθω** = καίω ὅλα ὁμοῦ τὰ τεμάχια. **ὀρθόκρανον** = ὑψηλὸν. **οἰκείας χθονὸς** (γενικὴ τῆς ὕλης) = ἐκ τῆς πατρῴας, γενεθλίου γῆς. **νυμφεῖον** (κατ' εὐφημ.) = νεκρικὸν θάλαμον. **εἰσβαίνω** = πηγαίνω διὰ νὰ εἰσέλθω. **ὀρθίων κωκυμάτων**=ὀξυφώνων θρήνων. **ἀμφὶ ἀκτέριστον παστάδα**=εἰς τὸν ἐστερημένον τῶν νενομισμένων νεκρικῶν τιμῶν νυμφικὸν θάλαμον. **τῷ δὲ** = περὶ τὰ ὦτα δὲ τούτου. **περιβαίνει ἄσημα βοῆς** = πλήττει δυσδιάγνωστος φωνή. **μᾶλλον ἄσσον** = ἔτι πλησιέστερον· τὸ μᾶλλον πλεονάζει. **ἵησι** = ἐκβάλλει. **δυσθρήνητον ἔπος** = λίαν θρηνώδη φωνήν. **σαίνω** = μαλακῶς πλήττω. **ἵτ' ἄσσον ὠκεῖς** (πλεονασμ. διὰ νὰ δείξῃ τὴν μεγάλην σπουδήν). **ἁρμὸν χώματος** = ἄνοιγμα τάφου. **λιθοσπαδῆ** = γενόμενον δι' ἀποσπάσεως λίθου. **στόμιον** = εἴσοδος. Ἡ πλοκὴ τῶν λέξ. : **ἀθρήσατε (ἀθρέω - ῶ), δύντες ἁρμὸν λιθοσπαδῆ χώματος, πρὸς αὐτὸ στόμιον** = παρατηρήσατε, ἀφ' οὗ (χωθῆτε) διεισδύσητε εἰς τὸ ἄνοιγμα τοῦ τάφου, τὸ σχηματισθὲν ἐξ ἀποσπάσεως λίθου, (καὶ προχωρήσητε) ἀκριβῶς ἕως εἰς αὐτὸ τὸ στόμιον. **εἰ τὸ Αἵμονος...** βραχυλογία ἀντί : εἰ αὐτὸς ἐστιν ὁ φθόγγος (ἡ φωνὴ) τοῦ Αἵμονος, ὃν ἀκούω. **κλέπτομαι** = ἀπατῶμαι. **ἄθυμος** = ἦτο χωρὶς καρδ.ά, εἶχε χάσει τὸ ἠθικόν του. **ἐν λοισθίῳ τυμβεύματι** = εἰς τὸ ἐνδότατον μέρος τοῦ θολωτοῦ τάφου. **βρόχος μιτώδης** = βρόχος (θηλειὰ) ἀπὸ μίτους (κλωστές, λωρία). **σινδὼν** = λινοῦν ὕφασμα. **καθημμένη** (καθάπτομαι) = κρεμασμένη. **τὸν δὲ** (Αἵμονα) **προσκείμενον ἀμφὶ μέσῃ περιπετῆ** = νὰ ἔχῃ ἐναγκαλισθῇ αὐτὴν ἐκ τοῦ μέσου. **εὐνῆς** = τῆς μνηστῆς. **ἀποιμώζω** =

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θρηνῶ μεγαλοφώνως. **φθορὰν** = ἀπώλειαν. **τῆς κάτω** = ἡ ὁποία τώρα πλέον ἦτο κάτω εἰς τὸν Ἅδην. **στυγνὸν** = ἀπαισίως. **δύστηνον λέχος** = τὸν δυστυχῆ (κακότυχον) γάμον. **ἐν τῷ** (τίνι) **ξυμφορᾶς** (γεν. διαιρετ.) **διεφθάρης;** = εἰς ποῖον βαθμὸν τυφλώσεως ἔχασες τὸν νοῦν σου ; **ὄσσοισι** = ὀφθαλμοῖς. **ἱκέσιος λίσσομαι** = θερμοπαρακαλῶ. **παπταίνω** = προσβλέπω. **διπλοῦς κνώδοντας** = τοὺς δύο ἑκατέρωθεν τοῦ ξίφους κατὰ τὸ τέλος τῆς λαβῆς προέχοντας σιδηροῦς ὀδόντας . Ἐδῶ σημαίνει : τὸ ἀμφίστομον ξίφος. **φυγαῖσιν**= πρὸς φυγήν. **ἀμπλακίσκω** = ἀποτυγχάνω. **αὐτῷ χολωθεὶς** = ὀργισθεὶς καθ' ἑαυτοῦ (διὰ τὴν ἐπιχειρηθεῖσαν ἀνόσιον πρᾶξιν κατὰ τοῦ πατρός του). **ὥσπερ εἶχε·** δηλ. ἄνευ ἄλλης προπαρασκευῆς καὶ παρελεύσεως χρόνου. **ἐπενταθεὶς** = ἀνατείνας τὴν χεῖρα καθ' ἑαυτοῦ. **ἤρεισε** = ὤθησε, ἐνέπηξε. **μέσσον** (κατηγ. τοῦ) **ἔγχος** = μέχρι τοῦ μέσου τοῦ ξίφους. **ὑγρὸν** = χαλαρόν, ἄτονον. **ἔτ' ἔμφρων** = ἔχων ἀκόμη τὰς αἰσθήσεις του. **φυσιῶ** = φυσῶ, ἰσχυρῶς, ἀναπνέω δυνατά. **ὀξεῖαν** = ὁρμητικήν. **φοινίου σταλάγματος** = φονικοῦ αἵματος. **τὰ νυμφικὰ τέλη λαχὼν** = τελέσας τὴν γαμήλιον τελετήν. **δείλαιος** = ὁ δυστυχής. **τὴν ἀβουλίαν** (κατὰ πρόληψιν).

Πραγματικαί. Παλλάδος θεᾶς· καὶ ἐδῶ Σοφοκλῆς, ὅπως καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις, ἀναφέρει τὴν Παλλάδα Ἀθηνᾶν, ἵνα περιποιηθῇ τοὺς Ἀθηναίους, πρὸ τῶν ὁποίων παίζεται τὸ δρᾶμα. **κλεῖθρα ἀνασπαστοῦ·** κλεῖθρα εἶναι οἱ δύο μοχλοὶ ἔσωθεν τῆς θύρας, εἷς ἐξ ἀριστερῶν καὶ εἷς ἐκ δεξιῶν, διὰ νὰ ἀνασπασθῇ δὲ (νὰ ἀνοιχθῇ) ἡ θύρα, ἔπρεπε νὰ ἀποσυρθοῦν οἱ μοχλοί. **οὐκ ἄπειρος** (τί ἐννοεῖ διὰ τούτου ;). **ἐνοδία θεός·** ἡ Ἑκάτη διέτριβεν εἰς τὰς ὁδούς, τὰς τριόδους καὶ τοὺς τάφους, διὸ καὶ Ἐνοδία, Τριοδῖτις, Τυμβιδία κλπ. ἀπεκαλεῖτο. **οἰκείας χθονός·** ἴδιον χαρακτηριστικὸν παντὸς Ἕλληνος ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶναι νὰ ποθῇ νὰ ταφῇ ἐν τῇ γενεθλίῳ γῇ, καὶ μόνον οἱ ἐχθροὶ τῆς πατρίδος ἄταφοι ἐρρίπτοντο μακρὰν τῶν ὁρίων αὐτῆς. Θαπτόμενος ἤδη ὁ Πολυνείκης ἐν τῇ πατρῴᾳ γῇ παύει νὰ εἶναι πλέον φυγὰς καὶ ἐχθρὸς αὐτῆς. **λιθόστρωτον·** μὲ πέτρες καὶ ὄχι μὲ τάπητας κ.λ.π., ὅπως θὰ ἦτο ἐστρωμένος ὁ νυμφικὸς θάλαμος. **ἵτ' ἄσσον** κλπ.· ὁ Κρέων προαισθανόμενος μέγα κακόν, ἀντιλαμβάνεται, ὅτι χάνει τὸ θάρρος καὶ τὰς δυνάμεις του καὶ ἀναθέτει εἰς τοὺς θεράποντας νὰ πλησιάσουν εἰς τὸν τάφον. **ἁρμὸν χώ-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ματος κ.τ.λ.· οἱ τάφοι οὗτοι ἦσαν μὲν λιθόστρωτοι, ἀλλ' εἶχον καλυφθῇ διὰ χώματος καὶ ὡμοίαζον ἔξωθεν πρὸς γηλόφους. Τῶν τοιούτων τάφων ἡ θύρα ἀπεκλείετο διὰ λίθων, ἴσως μάλιστα οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἐτάσσοντο τοιουτοτρόπως, ὥστε εἷς αὐτῶν ἀποσπώμενος ἀπετέλει τὸν ἁρμόν, ὃν ἀναφέρει ὁ συγγραφεύς. Τοιούτους τάφους γνωρίζομεν τοὺς Μυκηναϊκοὺς θολωτοὺς τάφους. **σινδόνος**· σινδόνα ἐννοεῖ τὸ λινοῦν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον συνέστρεψε καὶ ἔκαμε βρόχον. Τὸ ὕφασμα δὲ τοῦτο ἐχρησιμοποίει ἢ ὡς ζώνην ἢ ὡς κρήδεμνον (δηλ. κεφαλόδεσμον) ἢ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς φθάνον ἑκατέρωθεν μέχρι τῶν ὤμων.

γ') 1244 - 1276

Λεξιλογικαί. τί (κατηγορ. τοῦ τοῦτο) = πῶς. **φρούδη** = ἀπῆλθε. **θαμβέω** = εἶμαι ἐκπεπληγμένος, εἶμαι ἔκθαμβος. **βόσκομαι ἐλπίσιν** τρέφομαι μὲ ἐλπίδας. (Ἡ Εὐρυδίκη ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα διὰ τῆς μέσης βασιλείου θύρας, χωρὶς νὰ εἴπῃ τι). **ἄχη** = λύπην, ἐδῶ συμφοράν. **ὑπὸ στέγης ἔσω**· τὸ ἔσω πλεονάζει. **προθήσειν** = ἀλλ' ὅτι θὰ προβάλῃ, θὰ ἀναθέσῃ. Ἡ σύνταξις: βόσκομαι δι' ἐλπίσιν κλύουσαν (αἰτιολ. μετ.) ἄχη τέκνου οὐκ ἀξιώσειν στένειν ἐς πόλιν ἀλλὰ προθήσειν δμωαῖς (= εἰς τὰς θεραπαινίδας) στένειν (= θρηνεῖν) οἰκεῖον πένθος ὑπὸ στέγης ἔσω. **γνώμης** = συνέσεως. **γν. ἄπειρος** = ἐστερημένη συνέσεως, ἀνόητος. **ἁμαρτάνειν** = νὰ κάμνῃ ἄτοπόν τι (ὁ μὲν ἄγγελος ἐννοεῖ βεβαίως, ὅτι δὲν θὰ παρεκτραπῇ θρηνοῦσα δημοσίᾳ, οἱ δὲ θεαταὶ ἐννοοῦσιν ἐπικείμενον ἀπονενοημένον διάβημα αὐτῆς). **ἐμοὶ δ' οὖν** = εἰς ἐμὲ ὅμως ἐν πάσῃ περιπτώσει. **εἰσόμεσθα** (ῥ. οἶδα). ἐτέθη ὁριστ. μελλ. ἀντὶ ὑποτακτ. εἰδῶμεν. **βαρὺ** = ἐπίφοβον, σοβαρόν. **κατάσχετον** = κρυφήν τινα πρόθεσιν. **κρυφῇ** = μὲ τὴν σιωπήν της **παραστείχω** = εἰσέρχομαι. **βάρος τῆς σιγῆς** (ἡ γεν. εἶναι ὑποκειμ.) = ἡ σιγὴ ἐνέχει σοβαρόν τι· (ὁ ἄγγελος ἀκολούθως εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα). **ἐφήκει** = ἦλθεν, εἶναι παρών. **ἐπίσημον μνῆμα** = φανερὸν σημεῖον. **εἰ θέμις εἰπεῖν**· διὰ τούτων μετριάζει τὴν κατηγορίαν κατὰ τοῦ Κρέοντος: « αὐτὸς ἁμαρτών ».

σ τ ρ ο φ ὴ α'. **δυσφρόνων φρενῶν** (ὀξύμωρον) = ἄφρονος νοῦ. **στερεὰ** (ἀντὶ στερεῶν εἰς τὸ φρενῶν) = ἰσχυρογνώμονος (νοῦ). **θανατόεντα** = θανατηφόρα. **ἐμφυλίους** = συγγενεῖς. **ἄνοβλα ἐμῶν βουλευμάτων** = ἄνολβα (= ἀτυχῆ) ἰδικά μου βουλεύματα. **ξὺν νέῳ μό-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρῳ = μὲ θάνατον καινοπρεπῆ (διότι ηὐτοκτόνησε καὶ μάλιστα ἐξ αἰτίας τοῦ πατρός). **ἀπελύθης** ἐνν. τοῦ ζῆν. **τὴν δίκην** = τὸ δίκαιον. **τότε**· ὅτε προεκήρυσσον τὸ κήρυγμα περὶ μὴ ταφῆς. **ἄρα**· ὡς βλέπω ἐκ τῶν ὑστέρων. **μέγα βάρος** = μεγάλην συμφοράν. **ἐνέπαισεν ἐμῷ κάρᾳ** = παίσας ἐνέβαλεν εἰς τὴν κεφαλήν μου. Ἡ κανον. πλοκὴ τῶν λέξ.: θεὸς δ' ἄρα ἔχων με (κατέχων με ὅλως ἐν τῇ ἐξουσίᾳ του) ἔπαισε τότε μέγα βάρος ἐν ἐμῷ κάρᾳ. **ἐνέσεισε δέ με ἐν ἀγρίαις ὁδοῖς** = μὲ ἐνέβαλε δὲ εἰς ἄγρια βουλεύματα. **λακπάτητον** (λὰξ - πατῶ). προληπτ. κατηγορ. = ἣν ἐλάκτισε διὰ τῶν ποδῶν του. **πόνοι δύσπονοι βροτῶν** = βάσανα τῶν ἀνθρώπων, ποὺ γεμίζουν πικρίας τὸν βίον των·

Πραγματικαί. οὐκ ἀξιώσειν ἐς πόλιν στένειν· ἐθεωρεῖτο ἄτοπον τὸ νὰ θρηνοῦν αἱ γυναῖκες δημοσίᾳ, ἦτο δὲ συνήθεια νὰ μοιρολογοῦν αὗται μετὰ τῶν θεραπαινίδων των ἐντὸς τῆς οἰκίας (προβλ. Ἰλιάδ. Χ 340, 515). **καὶ μὴν ὅδ' ἄναξ ἐφήκει...** εἰσέρχονται ἐκ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου ὁ Κρέων μετὰ τῶν ἀκολούθων του, φέροντες τὸν νεκρὸν Αἵμονα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχει τὰς χεῖρας ὁ Κρέων. **ἐν δ' ἔσεισεν ἀγρίαις ὁδοῖς**· οἱ ἄνθρωποι τῶν ἡρωικῶν χρόνων τὴν αἰτίαν τῶν δυσβουλιῶν αὐτῶν συχνάκις ἀπέδιδον εἰς τοὺς θεούς.

δ') 1277 - 1305

Λεξιλογικαί. ἔχων τε καὶ κεκτημένος· ἐνν. ἀντικ. κακά. **φέρων**= κρατῶν· ἡ κανονικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: ἔοικας ἥκειν ἔχων τε καὶ κεκτημένος κακά, τὰ μέν... (ἐνν. τὸν Αἵμονα), τὰ δὲ (ἐνν. τὴν Εὐρυδίκην) τάχα ὄψεσθαι (καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ πλησιέστερον ἥκειν, ἀντὶ τοῦ ὀψόμενος). **ἦ**; = ἆρά γε; **παμμήτωρ** = ἡ καθ' ὅλα (ἡ γεννήσασα τὸν Αἵμονα καὶ μέχρι τοῦ τάφου ἀκολουθήσασα αὐτόν) μήτηρ. **νεοτόμος** = ὁ νεωστὶ πλήξας.

ἀντιστρ. α'. **δυσκάθαρτος** = δυσεξιλέωτος (μὴ ἀρκεσθεὶς εἰς τὴν μεταμέλειαν τοῦ Κρέοντος, ἀλλ' ἀπαιτήσας καὶ δύο θύματα, τὸν Αἵμονα καὶ τὴν Εὐρυδίκην). **κακάγγελτα ἄχη**=λύπας διὰ τῶν ἀπαισίων εἰδήσεών σου. **προπέμπω** = ἐξαπολύω, προξενῶ. **θροῶ** = λέγω. **ἐπεξειργάσω** = ἀπετελείωσες (ἔδωκες τὸ τελειωτικὸν πλῆγμα). **σφάγιος** = γενόμενος διὰ σφαγῆς. **ἐπ' ὀλέθρῳ**=εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ μου· ἡ σύνταξις: τίνα νέον σφάγιον γυναικεῖον μόρον λέγεις

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀμφικεῖσθαί μοι ἐπ' ὀλέθρῳ (τοῦ υἱοῦ) ; **οὐκ ἐν μυχοῖς ἔτι** = δὲν εἶναι πλέον εἰς τὸ βάθος τοῦ οἴκου (διότι αἱ θύραι ἠνοίχθησαν). **ἔναντα** = ἀπέναντι. **πότμος** (πίπτω) = (κακὴ) τύχη. **ὀξύθηκτος**= ὀξέως ἠκονημένος (θήγω = ἀκονίζω), κοπτερός. **βωμία** = οὖσα εἰς τὸν βωμόν. **λύει** = παρέλυσε. **κελαινὰ** (κατηγορ. προληπτικὸν) = ὥστε γενέσθαι κελαινὰ = ἡ νὺξ τοῦ θανάτου ἐκάλυψεν αὐτά. **λάχος** (τὸ) = μοῖρα. **λοίσθιον** (ἐπιρ. διορ.) = τέλος δέ. **ἐφυμνῶ** = καταρῶμαι.

Πραγματικαί. τὰ μὲν πρὸ τῶν χειρῶν· οἱ θεράποντες φέρουσιν ἐπὶ φερέτρου τὸ πτῶμα τοῦ Αἵμονος, ὁ δὲ πατὴρ διὰ τῆς χειρός του περιβάλλει αὐτό. **Ἅιδου λιμήν,** ὁ λιμὴν τοῦ θανάτου, λέγεται δὲ οὕτω διότι ἐκ τῆς τρικυμιώδους ζωῆς δέχεται ὡς λιμὴν γαλήνιος πάντας. **ὁρᾶν πάρεστιν·** ἀνοίγεται ἡ μέση πύλη τῶν ἀνακτόρων καὶ ἐκφέρεται διὰ μηχανήματος (τοῦ ἐκκυκλήματος) ὁ νεκρὸς τῆς Εὐρυδίκης. **κακὰς πράξεις ἐφυμνήσασα·** πῶς χαρακτηρίζεται ὁ ἄγγελος, ἀναφέρων ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ Κρέοντος τοὺς λόγους τῆς Εὐρυδίκης περὶ κακῶν πράξεων αὐτοῦ ;

ε') 1306 - 1353

Λεξιλογικαί. στροφὴ β'. **ἀνέπταν** = ἀνέπτην (ἀναπέτομαι) = ἐτρόμαξα, ἐπετάχτηκα ἀπὸ τὸν φόβον μου (ἐπειδὴ ἤκουσε τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου περὶ τῆς ἐκστομισθείσης ἐναντίον του κατάρας τῆς Εὐρυδίκης : « ἐφυμνήσασα τῷ παιδοκτόνῳ ». **ἀνταίαν** (ἐνν. πληγὴν) = ἐμπρὸς εἰς τὸ στῆθος. **τί μ' οὐκ ἔπαισεν** (ἰσοδυν. μὲ ἔντονον προτροπὴν) = ἐμπρός, ἂς μὲ κτυπήσῃ τις. **ἀμφίθηκτος**=ἀμφίστομος. **συγκέκραμαι** = ἔχω συνδεθῆ ἀναποσπάστως. **δύα** = δύη = δυστυ-χία (προσωποπ.). **ἐπισκήπτομαι** = κατηγοροῦμαι. **τῶνδε μόρων κἀκείνων·** διὰ μὲν τῶν α' ἐνν. τὸν θάνατον τοῦ Αἵμονος, διὰ δὲ τῶν β' τὸν τοῦ Μεγαρέως. Ἡ κανον. σειρὰ τῶν λέξεων : (ἐνν. ἐκ τῶν προηγ.: ὀρθῶς θρηνεῖς λέγων ταῦτα) ἐπεσκήπτου γε πρὸς τῆς θανούσης, ὡς ἔχων αἰτίαν τῶνδε κἀκείνων μόρων. **ποίῳ δὲ τρόπῳ κἀπελύσατο ἐν φοναῖς ;** = καὶ μὲ ποῖον δὲ τρόπον φονεύσασα ἑαυτὴν ἀπέθανεν ; **ὅπως** = μόλις. **ὀξυκώκυτον** = τὸ ὁποῖον ἐθρήνησε μὲ ὀξείας φωνάς. **τάδε οὔ ποθ' ἁρμόσει ἐξ ἐμᾶς αἰτίας ἐπ' ἄλλον βροτῶν** = ἡ αἰτία (ἡ εὐθύνη) αὐτῶν ἐδῶ τῶν δεινῶν οὐδέποτε θὰ μεταβιβασθῇ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀπὸ ἐμὲ εἰς... **καίνω** = φονεύω. **φάμ'** = φαμὶ = φημί. **ἔτυμον** = τῇ ἀληθείᾳ. **ἐν κακοῖς** = ἐν μέσῳ τῶν κακῶν (θέλει νὰ εἴπῃ ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ Κρέοντος ἀπὸ τοῦ νὰ βλέπῃ τοὺς νεκροὺς εἶναι κέρδος δι' αὐτόν, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ λόγος περὶ κέρδους). **βράχιστα** = συντομώματα. Ἡ σύνταξις εἶναι : **κράτιστα γὰρ τὰ ἐν ποσὶν κακὰ** (ἐνν. ἐστὶν) **ὄντα** (ὑποθ.) **βράχιστα**· Ἡ σύντ. προσωπ. ἀντὶ ἀπροσώπου : κράτιστον γάρ ἐστι βράχιστα εἶναι τὰ ἐν ποσὶν (πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν) ὄντα κακά. (Γίνονται δὲ συντομώτατα τὰ κακά, ἂν ἀποχωρήσῃ ὁ Κρέων τὸ ταχύτερον ἀπὸ τῆς ὄψεως τῶν πτωμάτων, εἶναι δηλ. ἔμμεσος ὑπόδειξις τοῦ χοροῦ πρὸς τὸν Κρέοντα νὰ ἀποχωρήσῃ).

ἀντιστρ. β' **τέρμιος ἡμέρα** = ἡ τελευταία ἡμέρα (τοῦ θανάτου). **ὕπατος** = ἔσχατος. Ἡ σύντ. : φανήτω ὁ ὕπατος ἐμῶν μόρων (μοιρῶν) ἄγων μοι κάλλιστα τερμίαν ἡμέραν. **τῶν προκειμένων τι** = ἐκ τούτων τι, ὅσα ἡ παροῦσα περίστασις ἀπαιτεῖ. (Ἐνν. τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν)· **τῶνδε** δηλ. τοῦ θανάτου σου. **ὅτοισι** (δηλ. τοῖς θεοῖς). **ταῦτα** (δηλ. τὸν θάνατον). **συγκατεύχομαι** = εὔχομαι ὅλα ὁμοῦ, συγκεφαλαιώσας εὔχομαι. **μάταιον** = τὸν μηδὲν ὄντα, τὸν ἄχρηστον. **ἴδω** = νὰ προσβλέψω. **πᾷ κλιθῶ** = ποῦ νὰ στηριχθῶ (ἀφ' οὗ ἔχασα ἤδη πάντας). **λέχριος** = πλάγιος , πεπτωκώς. **τἂν χεροῖν**· ἐνν. τὴν γυναῖκα καὶ τὸν Αἵμονα. **τὰ δὲ** = ἀφ' ἑτέρου δέ. **ἐπὶ κρατὶ** = εἰς τὴν κεφαλήν μου. **πότμος** = μοῖρα. **δυσκόμιστος** = ἐκεῖνος, ὃν δυσκόλως φέρεις τις, ὁ ἀνυπόφορος, ὁ ἀφόρητος. **εἰσάλλομαι** = εἰσορμῶ, ἐνσκήπτω. Ἀφ' οὗ ὁ Κρέων εἶπε τοὺς τελευταίους του λόγους, ἀπῆλθεν ὁδηγούμενος ὑπὸ τῶν θεραπόντων του, ὁ δὲ χορὸς ἀκολούθως, καθ' ὃν χρόνον ἀπέρχεται λέγει τοὺς τελευταίους ἓξ στίχους, ἐν οἷς ἐνυπάρχει ἡ ἠθικὴ τοῦ δράματος ἀρχή. **τὸ φρονεῖν** = ἡ φρόνησις, ἡ εὐβουλία, **πολλῷ πρῶτον** = πρώτιστον, κυριώτατον. **τὰ γ' εἰς θεοὺς** = τοὐλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς θεοὺς (καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὁριζομένους νόμους). **ἀσεπτῶ** = ἀσεβῶ. **μεγάλοι λόγοι** = μεγαλαυχίαι, κομπορρημοσύναι. **μεγάλας πληγὰς ἀποτείσαντες** = πληρώσαντες μεγάλας ποινάς, δηλ. διὰ μεγάλων δυστυχημάτων τιμωρηθέντες. **μεγάλλοι λόγοι μεγάλας πληγάς.** παρήχησις. **ὑπέραυχος** = ὑπερήφανος. **γήρᾳ** (μεταφορικῶς) = μὲ τὸν χρόνον, ἀργὰ (μετὰ τὴν τιμωρίαν). **ἐδίδαξαν** (γνωμικὸς ἀόριστος) = συνήθως διδάσκουν τοὺς ἄλλους.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πραγματικαί. μέλλοντα ταῦτα... ὁ χορὸς ἀφ' ἑνὸς μὲν εὐσχήμως κατακρίνει ὡς ἀνόητον τὴν ὑπὸ τοῦ Κρέοντος ἐπίκλησιν τοῦ θανάτου, διὸ καὶ δικαιολογεῖται ὁ Κρέων ἐν στίχ. 1336, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπιζητεῖ νὰ ἐπισπευσθῇ ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ Κρέοντος. **τὸ φρονεῖν πρῶτον.** κ.τ.λ. ἡ εὐβουλία δηλ. κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαίων ἐθεωρεῖτο ὡς μέρος τῆς εὐδαιμονίας, καὶ μάλιστα πολὺ πρῶτον, ἤτοι ἄριστον, ἐνῷ ἀντιθέτως ἐν στίχῳ 1051 εἴδομεν ὅτι τὸ μὴ φρονεῖν πλείστη βλάβη ἐστί.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΙ

Α. Εἰσαγωγὴ . . . . . 3 - 10

Β. ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ

1. Κείμενον . . . . . 13 - 62
2. Ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις . . . . . 63 - 129

Γ. ΑΝΤΙΓΟΝΗ

1. Κείμενον . . . . . 133 - 178
2. Ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις . . . . . 179 - 253

ΕΞΩΦΥΛΛΟΝ : ΡΕΝΑΣ Π. ΜΑΛΑΜΑ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἔκδοσις ΙΘ/ΚΒ΄, 1975 (ΙΙΙ) - Ἀντίτυπα 45.000 - Σύμβασις 2521/15-3-75

Ἐκτύπωσις - Βιβλιοδεσία : Ι. ΔΙΚΑΙΟΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Κοινωφελές Ίδρυμα Εθνικής Βουλής